

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

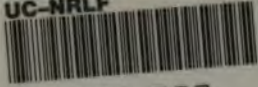
- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

Universitets-Jubilæets danske Samfund. Nr. 6.

UC-NRLF

SB 120 907

OPTEGNELSER

PÅ

VENDELBOMÅL

AF

O. L. GRØNBORG.

UDGIVNE AF

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND

VED

O. NIELSEN.

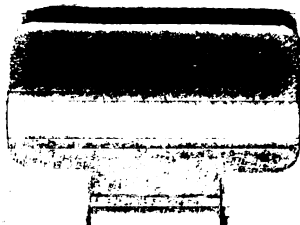
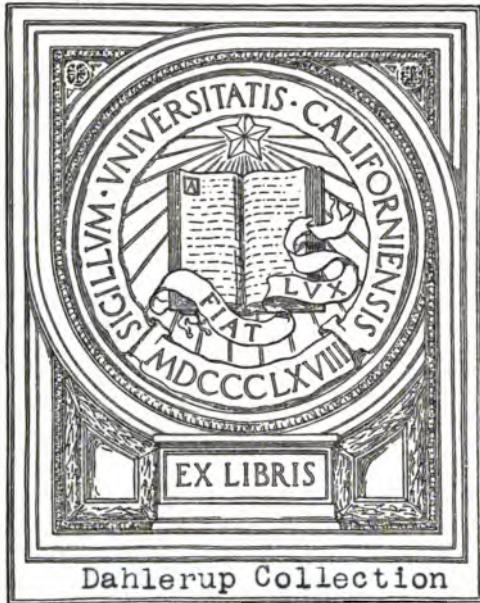
FØRSTE HEFTE.

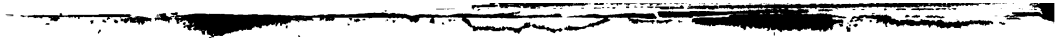
KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

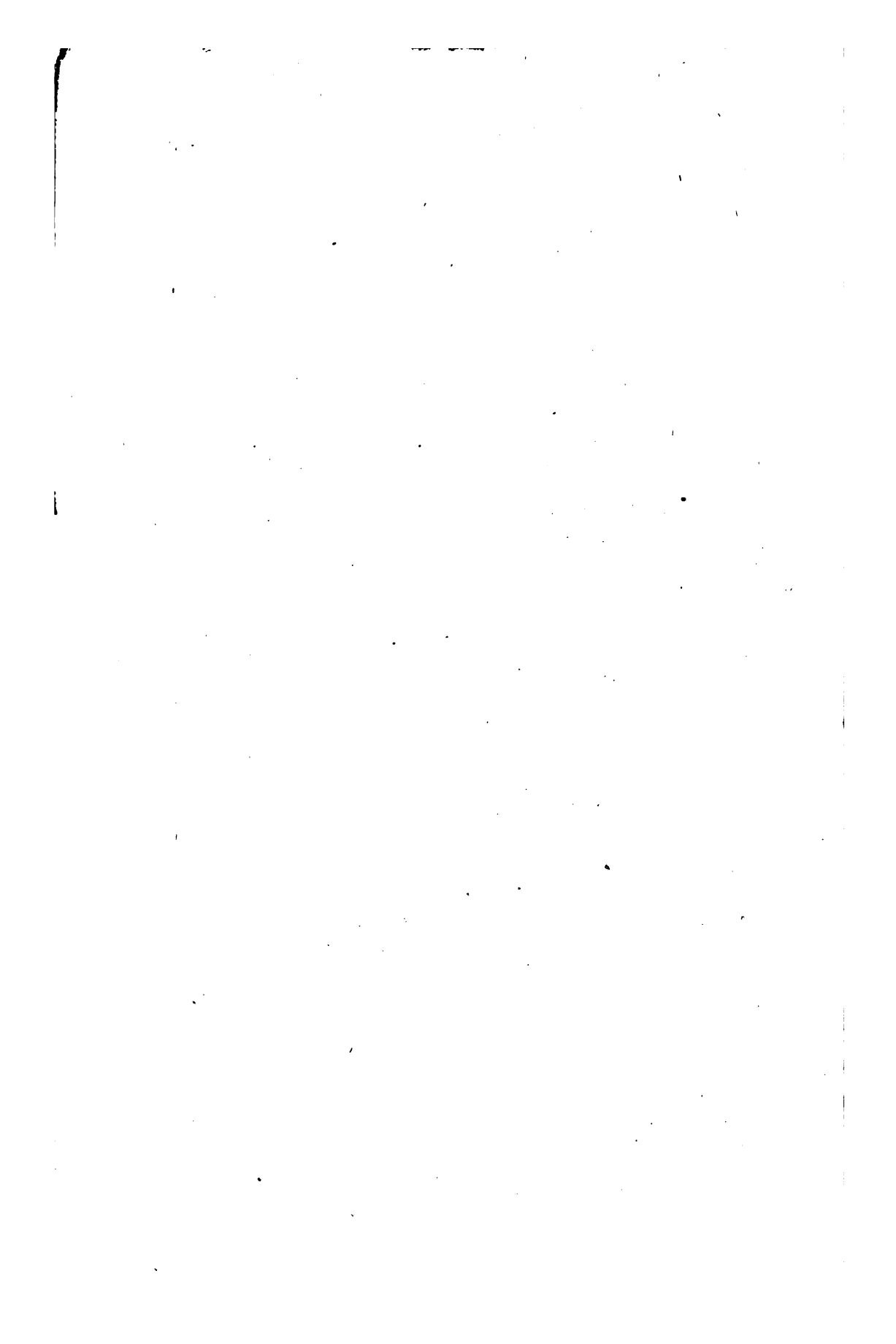
1882.

Bogladepris 2 Kroner 50 Øre.

The following text is extremely faint and largely illegible. It appears to be a list or a series of entries, possibly containing names and dates. The text is scattered across the page and is difficult to discern.

OPTEGNELSER

0

PÅ

VENDELBOMÅL

AF

O. L. GRØNBORG.

UDGIVNE AF

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND

VED

O. NIELSEN.

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1884.

TO VNU
AIRBORNE

PRESERVATION
COPY ADDED
MTC 10/17

PD 38
V28 G

I Efteråret 1881 overleverede nuværende Højskoleforstander P. Svegård i Sorø vort Samfund et Håndskrift med Titlen Musmolt (Modersmålet), forfattet af afdøde Lærer O. L. Grønborg og indeholdende de her aftrykte Optegnelser. På Grund af de mange underlige Tegn var Håndskriftet noget vanskeligt at læse, og det sås snart, at det måtte omskrives med mere brugelige Tegn, inden det kunde blive tilgængeligt. Da Samfundets øvrige Bestyrelse overdrog mig Udgivelsen, var det ikke uden Betænkeligheder fra min Side, at jeg overtog denne, ti de Studier, jeg i sin Tid havde gjort af jyske Dialekter, lå en Del År tilbage i Tiden, og Vendelbomålet særlig kendte jeg kun lidet til. Når jeg alligevel indlod mig herpå, var det fordi Hr. Svegård havde tilsagt mig sin Hjælp, som han med sin levende Sprogsans og store Interesse for Dialektstudier trofast har ydet mig. Desuden har Grønborgs Datter Johanne gennemlæst en Korrektur og meddelt mange Oplysninger til Forståelse af Steder, der var uklare eller urigtige.

Grønborgs Lydbetegnelse i Henseende til Betoningen var meget ufuldkommen, medens han havde gjort sig megen Umage med nøjagtig at betegne Lydene. Idet han aldrig fordoblede Konsonanten mellem 2 Vokaler, blev også derved Lydbetegnelsen ubestemt, medens man i modsat Fald vilde have haft Lejlighed til i mange Tilfælde at kende den foregående Vokals Længde, selv om denne ikke var betegnet ved Lydskrift. Hvor ønskeligt det end kunde have været, om Gengivelsen af Dialekten havde været fuldkommen, så lod dette sig ikke gøre, selv om det kunde været muligt ved Hjælp af indfødte Vendelboer, da Grønborgs Efterladte ønskede hans Arbejde gengivet så nøjagtigt i Overens-

II

stemmelse med hans Skrivemåde, som det kunde ske, og det også er en tvivlsom Sag at omskrive en Forfatters Håndskrift, der er udført i det Øjemed at være et Sprogminde-mærke, ti Ændringer i den ene Henseende vilde let have ført til Omskrivninger også af Sætninger.

Afvigelserne fra Håndskriftet består derfor i det væsentlige deri, at nogle Lydtegn er ombyttede med andre. Medens Grønberg havde de almindelige Tegn for a og de lukkede Lyd e, i, o, u, ø og y og for det åbne æ, havde han særlige Tegn for å og ö og for Mellemlydene mellem e og æ, o og å, ø og ö, der her gengives ved è, ò og ð.

Med Hensyn til Konsonanter havde han særlig Betegnelse for den Blanding af j-Lyd med l og n, som man kalder mouilleret. Disse Lyd betegnes her ved ĩ og ñ. Han havde også en særegen Betegnelse for ng, der fandtes ufornoden, ligeledes for den Udtale af k i Begyndelsen af en Stavelse, der på det nærmeste ligner tj, og for de Tilfælde, hvor oprindeligt n udtales som j, men der fandtes ikke at være tilstrækkelig Grund til at bebyrde Læserne med ny Tegn, der godt kunde betegnes ved de ældre.

Grønberg havde ogsaa sin særegne Bogstavrække, der var ordnet efter Lydenes indbyrdes Forbindelser og som besværliggør Brugen af hans Ordbog, da i denne en sådan Bogstavopstilling er strængt gennemført. Grønbergs Bogstavrække kan ses i hans Ordsprogsamling S. 229, der er ordnet efter denne.

Det er Meningen med Grønbergs Optegnelser, at Lyden gengives nøjagtig efter det Bogstav, der er nedskrevet, således at f. Ex. e aldrig udtales med æ-Lyd eller o med å-Lyd, og heri er der vistnok stor Nøjagtighed. Når dog undertiden enkelte Ord er stavede lidt forskelligt, er det, fordi det er umuligt bestemt at afgøre den nøjagtige Udtale.

Den Egn, som Sprogformen tilhører, er Børglum Herred, og da nærmest Tise og Vester Brønderslev Sogne, men her fremstilles den i en vistnok mere gammeldags Form end den nu brugelige, i ethvert Tilfælde er der sikkert ikke faa Udryk, der nu er forældede. Det er selvfølgelig en meget vanskelig Sag at gennemføre Dialektoptegnelser således, at Mindelserne af Bogsproget ikke gør sig gældende, især når det er bunden Stil eller Ordsprog, der omskrives. De med-

delte Viser og Ordsprog er derfor ikke alle på ren Vendelbo-dialekt, se f. E. Ordsprogene Nr. 29, 73, 132, 147, 192, hvori der findes Former, der er tagne fra Skriftsproget. Skønt de andre Optegnelser i det hele fortrinligt har bevaret Sprog-tonen, kommer der dog af og til Udtryk frem, der ikke stemmer overens med denne. Som oftest er disse imidlertid skrevne med Vilje, fordi Forfatteren omtaler Folk udenfor Bondestanden og indfører deres Tale i en Gengivelse, der er en Blanding af Dialekt og Skriftsprog, men alligevel er over-ensstemmende med Virkeligheden. Den hører altså med ved en nøjagtig Gengivelse af Fortælle-måden, men kan let give Anledning til Misforståelser, når nogen af enkelte løs-revne Ord vilde søge Regler for Udtalen. Når Folk fra andre Egne af Landet indføres i Fortællingen, gengives også deres Sprog, for Eks. Kræmmerens fra Himmerland S. 52. Der kan dog påvises Steder, hvor der er brugt Ord fra Skriftsproget uden Nødvendighed, formodentlig ved en Tankeløshed. f. E. S. 62, 48 unvær for ujevær, S. 89, 15 porti for pvøti osv. Ord som pløn (75, 18), hældit (112, 101), fåreslov (132, 10), hedønført (162), øndit (125, 37), eller Sætninger som når en Bonde (31, 47) taler om at gøre sin lovlige Ret gældende, eller (27, 46) om at stikke Kommandopiben ind og deslige, er ikke folkelige Ud-tryk, men Påvirkninger af Skriftsproget.

Uagtet sådanne mindre Unøjagtigheder er Arbejdet al Ære værd, og Fortællingerne er i det hele udførte på en Måde, der giver et godt Begreb om Beboernes Udtryksmåde. Der er ikke mange Skrifter, der på en så naturlig Måde sætter Læseren ind i Folkets Levemåde og Tankegang for et halvt Hundrede År siden, og navnlig yder det første Afsnit «Småtræk af Folkelivet» mangfoldige Oplysninger om de forskelligste Forhold, hvorunder man da levede. Forfatteren har også arbejdet på dette Skrift i mange År, men de af-sluttede Forhold, hvorunder han levede, og en vis Stivsindethed i Karakteren har bevirket, at han ikke har kunnet modtage Vejledning udenfra til at gøre sit Værk mere fuldkomment, end det nu er.

Om hans Levnedforhold har Hr. Svegård meddelt følgende:

IV

Ove Larsen Grønborg er født på Gården Grønborg i Tise Sogn i Vendsyssel den 7 Januar 1815, død i Vester Brønderslev den 13 November 1880. Han havde 4 Søskende, der alle overlever ham: 1 Broder, der er Lærer i Tise, 1 Broder, som ejer Fædregården, 1 Søster, Enke efter en Gårdmand i Åby, og 1 Søster, Enke efter Lærer Petersen Vedsted.

Fædregården hørte under Hovedgården Hammelse. Den gjorde ikke almindeligt Høvararbejde, men havde den Pligt at »boje« : tilsige de andre Bønder, hvilket Ærinde Ove Grønborg tit som Barn har udført. Gr. havde som Dreng mest Lyst til Håndværk, men blev bestemt »til Bogen«, fordi hans Helbred ikke var godt, og hans Interesse for åndelig Syssel blev også snart vakt. Han forberedtes til Seminariet af en Slægtning, der var Lærer i Vrå, og blev optaget på Snedsted Seminarium 1835, hvorfra han dimitteredes 1837 med Karakter »meget duelig« og et godt Vidnesbyrd af Forstanderen G. P. Brammer. Blandt Lærerne fik den senere meget bekendte Præst Algreen mest Betydning for ham, og Gr. levede altid i nært Venskabsforhold til ham. Blandt hans Kammerater var den senere ligeledes meget bekendte Højskoleforstander Kr. M. Kold. Grønborg blev først Huslærer på Klitgård i Nørholm Sogn i Himmerland, fik derfra 1839 Embedet som Lærer i Vester Brønderslev, forflyttedes 1855 til Øland, derfra 1860 til Serridslev, hvorfra han 1871 søgte og fik Afsked, på Grund af en Strid med Biskop Kierkegaard, af hvem Gr. mente sig forurettet ved en af Biskoppen på Visitats udtalt nedsættende Dom om hans Skolegærning. Han købte nu et lille Sted i Øster Svenstrup i Hanherred, hvor han de første År holdt Skole både for Børn og Voksne, en Virksomhed, han senere opgav. I Efteråret 1880 flyttede han til Vester Brønderslev, hvor han havde købt et lille Hus, men en Sygdom (Mavekræft), han havde lidt af et Par År, gjorde her kort efter Ende på hans Liv.

Han var Folketingsmand for Hjørring Amts 4de Valgkreds i den første ordentlige Rigsdagssamling 1849—52.

Grønborg ægtede 1842 Datter af en Fæstegårdmand i Tise Sogn Johanne Jensdatter, som tillige med 6 af deres 8 Børn overlever ham.

Som Lærer var Gr. meget afholdt; han var nidkær i sin Gærning, og på dette som på alle andre Områder afgjort og udpræget Frihedsmænd. Oplysningsbevægelser af enhver Art havde altid i ham en varm Ven, og hans Hus var i mange År et åbent Mødested og Samlingssted for Mænd, som arbejdede med dette Formål for Øje, ligesom han også selv, særlig i de senere År, ofte efter Opfordring holdt Foredrag over kristelige eller folkelige Æmner. I Samtale med ham fik man Indtrykket af en kraftig, klart tænkende, original Personlighed, knyttet til det jævne og mest fordringsløse Ydre; han var klædt som Bonde og talte for det meste Bondemål.

Han nærede en brændende Kærlighed til sit Modersmål i snævrere Forstand, Vendelbomålet, og den er tidlig bleven vakt, hvornår vides ikke bestemt, og heller ikke kendes nogen, der kan have vakt hans Interesse på dette Område; men allerede som Huslærer på Klitgård begyndte han på de Optegnelser, som han siden hele sit Liv, altså over 40 År, øgede, omskrev og forbedrede, indtil de ved hans Død fandtes renskrevne i det her foreliggende Omfang. Han var i de sidste År meget optaget af dette Arbejde, men medens han kun fik gjort Forarbejder til Vendelbomålets Sproglære og Ordbog, blev han vist helt færdig med Renskrivningen af Optegnelserne, så de omfatter alle hans tidligere, i hvert Fald alt, hvad han ønskede trykt. Dette Studium af Vendelbomålet drev han også meget selvstændigt, så vidt vides, uden at det stod i Forbindelse med noget som helst almindeligt Sprog- eller Dialektstudium. Afdøde Prof. Sv. Grundtvig søgte i sin Tid at få Lov til at benytte disse Optegnelser til Udgivelse i sine »Gamle danske Minder«, men fik dem ikke, da Grønborg ikke vilde tillade nogen som helst Afvigelse fra det af ham selv brugte og tildels opfundne Tegnsystem, lige så lidt som at der blev gjort et mindre Udvalg af hans Optegnelser.

Foruden de her udgivne Optegnelser, kom Samfundet også i Besiddelse af Grønborgs Ordbog, der ikke slutter sig til Optegnelserne, men er en Samling af Ord, der afviger fra Skriftsproget, og af en kortfattet Sproglære. Disse er benyttede ved de grammatiske Bemærkninger og ved Ordlisten, der er meddelt bagved dette Skrift.

VI

Hvad Oversættelsen angår, har Udgiveren bestræbt sig for at gøre denne så nær som mulig ved Originalen, således at den fremstiller et Skriftsprog med jydsk Tone, men på den anden Side er dog mange fællesjydske Ord ombyttede med Skriftsprogets, da Bogen kunde forudsættes læst af andre end Jyder. Der er vistnok megen Uoverensstemmelse heri, men Hovedøjemedet er også kun at lette Læsningen af de originale Optegnelser, der sikkert er meget vanskelige at til-egne sig, som alle Dialektprøver er det for dem, der ikke selv er vant til at høre dem tale.

Som Tillæg har Udgiveren tilføjet nogle sproglige Bemærkninger og en kort Ordliste. Begge Dele er under Korrekturen gennemlæste af Hr. Svegård og Hr. P. A. Gårdboe, hvorved det håbes, at Forsyndelser mod sproglige Kendsgerninger er undgåede.

INDHOLD.

	Side		Side
Småtræk af Folkelivet.		7. Søster i Fjederham og Broder	
1. Et Konegilde	1	i Blåtårn	101
2. Bryllupsberetning	4	8. Den halte Gåsekones Søn	107
3. Fastelavns Mandag	7	9. Bøj Vånd, mens den er veg	116
4. Da Sprøjten bliver prøvet	12	10. Svalen	121
5. Tvekamp	14	Sagn.	
6. Bryden	15	1. De forstødte Engle	123
7. Kort Proces	17	2. Gårdboer	126
8. Kresten Bur	20	3. Dværge	129
9. Børnekoppekommersen	22	4. Kæmper i Guldbjerg	132
10. Hovbønderne	24	5. Kæmpen i Gøl Bjerg	133
11. Randsagerne	28	6. Vil	134
12. Nadvergriden	33	7. Dragen	135
13. To Gange narret	34	8. Natravnen	136
14. Præsten som Landmand	35	9. Lindormen	136
15. Jakob Nåls	37	10. Løgtemanden	137
16. Kresten Skalle	39	11. Marild	138
17. Gengæld er ikke aflagt	42	12. Varulve	140
18. Københavneren på Landet	55	13. Mare	142
19. Hekseri	60	14. Drømme	144
Krøniker.		15. Finlapperne	147
1. Niels Indfæstning	65	16. Terkel	151
2. Fløjelspoten	71	17. Tromsø Kirke	152
Eventyr.		18. Tøger Trolde	155
1. Drengen med Gåseæget	74	19. En Heks i vore Dage	158
2. Povl Sten	75	20. En anden Heks	159
3. Knark-Lars	80	21. Heksen på Ovnsragen	159
4. Pip dig Maren	85	22. Nok et Ridt paa Ovnsragen	160
5. Den rige og den fattige Broder	89	23. Ulvens Hedenfart	162
6. Stivdatteren	96	24. Sybilles Spådom	164
		25. Stenum	165

	Side		Side
26. Kysdalhullerne	167	47. Den sorte Jens	199
27. Guldbjerg	168	48. Fredrik Kjær	202
28. Ryå	169	49. Ingeborg Bille af Vorgård	207
29. Heltene i Ryå	170	50. Per Munks Kone i Hammel- mose	212
30. Kræmmerens Hul	171	51. Ole Rynke	216
31. Rebsengene	172	52. Jens Grønborg	219
32. Stensdal	173	53. Abraham Jaller	221
33. Den hellige Kilde ved Tise Kirke	173	54. Anders i Stave	222
34. Kirkelammet ved Tise Kirke	174	55. Svend i Stave	223
35. Alstrup, Hjermlev og Saltum Kirker	175	Ordsprog og Mundhold	229
36. Hjørring	176		
37. Hammelse	177	Digte.	
38. Nebstrup	179	1. Stivdatterens Hjertesuk	250
39. Åstrup	180	2. Hvordan Folk var stemt i Halv- treds-Krigen ved Begyndelsen	253
40. Fanden i Biholm	180	3. Opråbet den fjerde April (Slave- krigen)	255
41. Galgebakkehøj	182	Grammatiske Bemærkninger af Ud- giveren	257
42. Røverstuen	184	Ordliste af Udgiveren	273
43. Røerne i Sandelsbjerg	186	Registre	289
44. De tre Spottere	195	Rettelser	294
45. Den lådne Skolemester	196		
46. Palle Fiks	198		

SMÅTRÆK Å FÅLKELYVE.

I. E Kvejejl.

De fœst, a ka hœv no ræjti relihjæ åpå nœteng, va dœjgâng min søstær Marèn va fœj, da var a i knæjt åpå èn fire fem or. A hœvør e lisegât, som hons a bestelt igor, dè vœ kœl Lijse-Kræn kam tjyri vœjstèn ej è smutèn mè dè gamæl Æl, å hvant hon sa pake ej i hœjær å kapær så bre 5 som èn blat. Sin di ha fât hær hœfælt å vun å hon va komèn ej i stœvèn, så blœv a hœte ræj få de hær gamæl slæger, får hæt hu jik i jœj flyvi dâjs, å nær hon vil ta ète jœnteng mè hœjèn, så kam hon femeri mè dem akerœt som Pir, nær haj slo søj åpå hans skryvebog. Hon va da hælœns mœj fåfrœsèn, 10 da hon kam ej, mèn sin hon fœk èn to varmt isè mè èn bete dram i, så blœv hon ènda nokvœn kântjær. Sin var hon

SMÅTRÆK AF FOLKELIVET.

I. Et Konegilde.

Det første, jeg kan huske nogen rigtig Redelighed på noget, var dengang min Søster Maren var født, da var jeg en Knægt på en fire, fem År. Jeg husker det ligeså godt, som hvad jeg bestilte igår, at vor Karl Kresten Lise kom kørende vesten ind ad Smøgen med den gamle Ælle og hvorledes hun sad pakket ind i Hynder og Kapper, så bred som en Klat. Efterat de havde fået hende slæbt af Vognen og hun var kommen ind i Stuen, så blev jeg hartad ræd for denne gamle Slæger, for hendes Hoved gik i en flyvende Dans, og når hun vilde tage efter noget med Hænderne, så kom hun fümrende med dem akkurat som Per, når han slår Sand på sin Skrivebog. Hun var da ellers meget forfrossen, da hun kom ind, men siden hun fik en Tår varmt i sig med en bitte Dram i, så blev hun endda nogenlunde tilpas. Siden var hun ude at krasse den Lille op af Sandgraven, dog det så jeg jo

10 VIBU 2 AIBOJLLO

Småtræk af Folkelivet.

uv å krat dè bete åp å sājgravèn, to de so a jø eñtj, mèn
så kaltj di è mè, de a skul ej å røk i toi å dè lele, mèn de
15 vò di syv lång å di syv sæj, in di kam te mè mè dè lele.
A ha jø eñtj bē væ, èj a åse, røt i toi å blerèn, mèn så
bløv tjelengèrn ræn gal te å lij è mè, så a bløv så slem, som
di ku ha øveslave mè mè vøj.

Såsnòt bònt va jor istaj å pøñtje, så fli jormòrèn hæ te
20 fòr å sò: »Do è val nèjst te hæ, fà do tjeje dè val fà fòr
te hæ?» De ser haj da ja te, de de va no, dè bø sè sil,
å så to haj hans luv å å sang èn salm, mèn haj sto mè
knåti. Haj var hòte som ræj får å rø svò møj ve sònt i bete
mjèteng å skøñtj sè å blyv skelt ve hæ, de føst mòvle.
25 Så tov gamæl Æl ijèn bònt i armèn å jik ruñtjèn omkreng
i stòvèn å hòltj knåti nir i hvat høn å så næje hon, lisom
di jør e ète Stej-Karèn, nær hon bo bøn, å så sò høn jèn-
teng, de a eñtj ku fà bæ åpå. Knap ètèr bløv kvejèrn sat
te bovre mè èn vældi stu flèsk-pangka åpå èn hålajs tolèrkèn
30 å gåt øl i de brøge kruvs mè tenlåge å mè dè hvij slaeflask
få djæ nis, mèn her tèt a, di tjemst è. Mèn òleføst så bø

---

ikke, men så kaldte de ad mig, at jeg skulde ind og rykke i Tåen på den Lille, men det varede de syv lange og de syv seje, inden de kom til mig med den Lille. Jeg havde jo ikke bedre Vid, end jeg også rykkede i Tåen på Puslingen, men så blev Kællingerne rent gale og lo ad mig, så jeg blev så flov, som de kunde have overslået mig med Vand.

Så snart Barnet var gjort i Stand og pyntet, så flyde Jordmoderen hende til Fader og sagde: »Du er vel nærmest til hende, for du kender dig vel for Fader til hende?» Det siger han da ja til, at det var noget, der bød sig selv, og så tog han sin Hue af og sang en Salme, medens han stod med Knorten. Han var hartad som ræd for at røre svar meget ved sådant et bitte Væsen og skyndte sig at blive skilt ved hende igen det første muligt. Så tog gamle Elle igen Barnet i Armene og gik rundt omkring i Stuen og holdt Knorten ned i hvert Hjørne og så nejede hun, ligesom de gør det efter Karen Stiv, når hun bar Børn, og så sagde hun noget, som jeg ikke kunde få Rede på. Straks efter blev Kvinderne sat til Bordet med en vældig stor Flæskepandekage på en hollandsk Tallerken og godt Øl i det brogede Krus med Tinlågget og med den hvide Sladderflaske for deres Næse, men den tyktes mig, de kimsede ad. Men allerførst så bød Jordmoderen den Lille både

jormòrèn dè lele både brøj å òl å brèvèn å pangka å hons
 òñtj dè var åpå bovre, å ønske, de hon mat òlti få nåk å di
 slavæls å møj mī te, ka a min. No to di ar få dèm å rètèrn,
 mèn så ka åse trov, de slaere kam igång: om kvejèr, dè 35
 va døj i basælsèng, om aremèrkèr, om bøn mè hòskòr i lepi,
 få mun ha fèst go øvèr e døtræj, dè var hoge i mè èn
 uvs, hælèr èn varm hòrle, om hvant bøn bløv hujlòs, få mun
 ha sat sè, hva di ha strøgèn i knyv, om katrøvt, dørspøj,
 skòjsit å sònt mīr. A hòvèr især, hvant di fātāl om e bøn, 40
 dè va bløvèn fåbyt å dvèrèn, få mun ha fåglèmt jèj avtèn,
 fòri de bløv døbt, å sèt har jan, som èn jønnòl hælèr èn
 sæjsèr i svøbe åpå bònt. De tèt a da va ræle, sònt i søle
 skyvteng, som dèj arme kun fèk ijèn fār hæt ijn bete bøn,
 dè skuī no vær hos dvèrèn nir i hòvèn. Dè va jèn å kvejèrn, 45
 dèr èñtj val yil trov, de de ku væ saj, mèn si gamæl Æl
 kapetælfèjst e så gāt, de hon mat hòl ej mè hæ vāntrov.

Lèngomsijr bløv di da fare ve bovre, å så kam jèn ètèr
 èn an å tjest fòr å mur å sò tak få kafe — ha a næ sò.
 Nøj da brogt sònt fālk som vi å vò lig èñtj kafe som no 50

Brød og Øl og Brændevin og Pandekage og hvad andet, der var på Bordet, og ønskede, at hun måtte altid få nok af de Slags og meget mere til, kan jeg tro. Nu tog de andre for sig af Retterne, men så kan I også tro, at Sladderer kom i Gang: om Kvinder, der var døde i Barselseng, om Arvemærker, om Børn med Hareskår i Læben, for Moderen havde først gået over et Dørrin, der var hugget i med en Økse, eller et varmt Hareleje, om hvorledes Børn blev hudløse, for Moderen havde sat sig, hvor de havde strøget en Kniv, om Katterift, Dørspænd, Skojeset og sådant mere. Jeg husker især, hvorledes de fortalte om et Barn, der var blevet forbyttet af Dvergene, for Moderen havde forglemt en Aften, førend det blev døbt, at sætte hærde Jærn, som en Stoppenål eller en Saks i Svøbet på Barnet. Det tyktes jeg da var ræddelig sådan en sølle Skifting, som den arme Kone fik igen for sit eget bitte Barn, der skulde nu være hos Dvergene nede i Højene. Der var en af Kvinderne, der ikke vel vilde tro, at det kunde være sandt, men se gamle Elle kapitelfæstede det så godt, at hun måtte holde inde med sin Vantro.

Langt om længe blev de da færdige ved Bordet, og så kom en efter en anden og kyssede Fader og Moder og sagde Tak for Kaffe — havde jeg nær sagt. Nej, da brugte sådanne Folk som vi og vore Lige ikke Kaffe som nu

om dav — næj, tak få ma, sø di; de vil di åse hat mè te å sæj, mèn de tèt a va så sæt, få de var a òle vânt te å jør.

De va dè føst gång, de a ka hòv, de a va mè te kvejejl, å de blyve val åse de sist å de slavæls, vel a min. Hvant
 55 de no var å hvant de var eñtj så bløv a hòte som snor i kâpi ve òltj dehær, å de va val eñtj stut ber mè gamæl Æl, får hon hòltj åpå hvòt mè bu hær hējèr; de va bløven ræn tomelomsk få hær, så hon eñtj væst be ro èj put sè ej i èn sèng, å mè jit snårke hon, li så de rest i vegèn. Vi jik å
 60 tjike te hær å teñtj: mun hon eñtj snòt vel åp å sij te di tov i sèngèn, mèn si, hon bløv legi strut hile netèn å no å davi mè, så a teñtj hòte, de hon ha lo dèr èno å trokèn tåsk ilaj.

2. Brølepsnyjhjæ.

»No valkomèn frå brølep, Tames, a tøkes de è sæt, de do ku tjør hile byj ijèmæl uèn å ji sãmøj som e kluk å dè!«
 — »Da hò vi fåt de, vi ha gåt å hvajèj a sãm enda e læg te, òl jèjstèrn var åse muntèr å di fljæst sø, di ha òle vat

til Dags — nej Tak for Mad, sagde de; det vilde de også haft mig til at sige, men det tyktes jeg var så sært, for det var jeg aldrig vant til at gøre.

Det var den første Gang, som jeg kan huske, at jeg var med til Konegilde, og det bliver vel også den sidste af det Slags, vil jeg mene. Hvordan det nu var og hvordan det var ikke, så blev jeg hartad som snurrende i Hovedet ved alt dette, og det var vel ikke stort bedre med gamle Elle, for hun holdt på Hovedet med begge sine Hænder, det var blevet rent tummelumsk for hende, så hun ikke vidste bedre Råd end putte sig ind i en Seng, og med et snorkede hun lige så det rystede i Væggen. Vi gik og kikkede til hende og tænkte, mon hun ikke snart vil op og se til de to i Sengen, men se, hun blev liggende stift hele Natten og noget af Dagen med, så jeg tænkte hartad, at hun havde ligget der endnu og trukket Torsk i Land.

2. Bryllupsberetning.

»Nu velkommen fra Bryllup, Thomas, jeg tykkes det er sært, at du kunde køre hele Byen igennem uden at give så meget som et Kluk fra dig.«
 — »Da har vi fået det, vi havde godt af hver en og somme endda et Læg til, alle Gæsterne var også muntre og de fleste sagde, de havde aldrig været

mè te non jil, dèr ha go så løjlit te som hær.« — »Fåtæl, 5
fåtæl, hons løjær ha i så.«

»Føst åsteèn var e, da vi kam frå tjerik, så bejønjt di
riji å kapes, da vi kam te studrøytèn, dæ knap novrèn te
brølepsgøri. Så var e dè bete Pjæ-Skræær, dè va komèn te
å heng øve Jenses dè guvl fyli, å haj legèr an fábij òl di ar, 10
mèn så blyve dè guvl da løbsk får ham å sètèr åp è markèn
mè ham, å dæ tabèr haj hati. De var ènda èntj de vèjst,
få knap ètèr tabèr haj sèsil åse, få dè guvl sète nir ète gøri
te, oltj hva hon ku røk uv, å lig nir i stufølèn, dè lege, som
I væ, åje sijn å markbrenski. Hon kome da åpå hvòt nir i 15
smatèn, å skræèn, dè var bèjst vânt te å se åpå e bovr, fiste
fåruv øvèr halsi å dè guvl å uv i puti, så haj bløv ræjti smor
ej få skræe-klø, mèn dè guvl kam knap åp ijèn å hèn imæl
di riji lig hèn te spelmaj å jov hæ rujtuvr så gât som en ar.
De ka åse vær, de vi fek e gât grèj è skræèn å hans dè 20
guvl, dè løb mè dè sovt hølek. Hon skamt sè èntj som
skræèn, får ham so vi så èntj fa te, føri vi kam frå
bovrèn å dâjsi trèke ham. Så var e dè ong prejst, haj

med til noget Gilde, der har gået så løjerligt til som her.« — »Fortæl, fortæl,
hvordan Løjer havde I så?«

»Lige på Stedet var det, da vi kom fra Kirke, så begyndte de ridende
at kappes, da vi kom til Studedriften, der straks norden til Bryllupsgården.
Så var det den bitte Per Skræder, der var kommen til at hænge over Jenses
gule Hoppe og han lægger an forbi alle de andre, men saa bliver den gule da
løbsk for ham og sætter opad Marken med ham og der taber han Hatten.
Det var endda ikke det værste, for straks efter taber han sig selv også, for
den gule sætter ned efter Gården til, alt hvad hun kunde strække ud og lige
ned i Studefolden, der ligger, som I ved, under Siden af Markbrinken.
Hun komme da på Hovedet ned i Smadderet, og Skræderen, der var bedst
vant til at sidde på et Bord, styrtede forud over Halsen på den gule og ned
i Pytten, så han blev rigtig smurt ind for Skræderkløe, men den gule kom
straks op igen og hen imellem de ridende lige hen til Spillemanden og gjorde
sin Rundtur så godt som ingen andre. Det kan også være, at vi fik et godt
Grin ad Skræderen og hans den gule, der løb med det sorte Hovedtøj. Hun
skammede sig ikke som Skræderen, for ham så vi så ikke Færd til, førend
vi kom fra Bordene og Dansen trak ham. Så var det den unge Præst, han

va da åse mè, å haj bløv no svijri, som de hejër ham mjæst
 25 è lav. Sin vi kam te å dåjs, så reñtj haj å svengt mè di
 kvejmesker å skabt sè, så de èr hòte èn skam å sæj, mèn
 så va kuvrsmej, sònt kale vi ham, får è dè jènteng udyj ve
 non, så tòr haj åje kuvr — si så var haj knap ve hājèn å fo
 da prèjsti te å dåjs slatjedåjsi mè sè. Prèjsti skul væ stuv
 30 å smej slatjèr, å dæ seèr haj skrøvs øve dè tobjænt stuv, dè
 lo flåt è gult, å floèr ham så gāt, de haj for ham å tjøvæl.
 Så se smej: »Jov a ham no hans rèt, så bor a dèj te bespèn,
 så ku haj si te, hvant haj ku få tjøvæl åpå dè fuvle kråp
 ijèn.« Di skeke så prèjsti hjèm, lo ham i èn sèng å hølt
 35 èn dyjn øver ham, å dæmè è val åse hile dèj hestøri hølt nir.«

»Kås«, se kvøn, »så var e hòte som te èn ligstøv. Høve
 do eñtj, hvant dè jik te mè Gal-Kræn, da haj reñtj å flønt
 mè Ælèn får å jø nar å hær, å di så fejt i kalhøl te ham
 åbag, å hvant haj så reñtj å hope å sprang å jov sè te å
 40 væst eñtj òñtj, èj de var Ælèn, di greñtj è, fòri Svèj-Slomp
 to ve hāl å ham å sò: Da è dehæ døkrun i dål kvikal, de
 èr e teves.«

---

var da også med, og han blev noget svirende, som det hænder ham oftest. Efterat vi kom til at danse, så rendte han og svingede med de Kvinde-mennesker og skabte sig, så det er hartad en Skam at sige, men så var Kur-smeden, sådan kalder vi ham, for er der nogen Udyd ved nogen, så tager han dem under Kur — se så var han straks ved Hånden og får da Præsten til at danse Slagterdansen med sig. Præsten skulde være Stud og Smeden Slagter, og der sidder han skrævs over den tobenede Stud, der lå fladt ad Gulvet, og får ham så godt, at han får ham af Kjolen. Så siger Smeden: »Gjorde jeg ham nu hans Ret, så bar jeg den til Bispen, så kunde han se til, hvordan han kunde få Kjolen på den fule Krop igen.« De skikkede så Præsten hjem, lagde ham i en Seng og hyllede en Dyne over ham, og dermed er vel også hele den Historie hyllet ned.

»Kors«, sagde Konen, »så var det hartad som til en Legestue. Husker du ikke, hvorledes det gik til med Gale Kresten, da han rendte og flandede med Ellen, for at gøre Nar ad hende, og de så fæstede en Kalvehale til ham bagpå, og hvordan han så rendte og hoppede og sprang og gjorde sig til og vidste ikke andet, end det var Ellen, de grinte ad, førend Svend Slomp tog ved Halen paa ham og sagde: Da er dette Død og Krone en stads Kviekalv, det er det til visse.«

3. Fastelavns Manda.

È fastelavns manda skal di ong mjæst ha jènteng tis fådryv, mjæst hòr e vat å slo èn pát i støtjèr, mèn i èngkælt gång imæl hò di åse ræ te reng. Så var e da jit or, de di ong i Brøjslè åse fèk isej å ri te reng, de ha òle vat i brog dè fòri, å sin davi no kam, var e no røjføg, mèn lival skul 5 òl både ong å gamæl hèn å si te, å de jik åse strygeñtj mè rite, mèn lisom di ha bejønñtj å ta ète rengèn, kam dèr åse i gamæl løjli fustèr, dè va så rángk i røgi, de haj var hòte ve å go bag øvèr, å mè èn grome láng tjèp i hájèn, haj ha èn brøge luv åpå hvòt, dè strute lig i ver, i jèn å di 10 gamældas blo trøjèr å i to stu kravstøvæl. Haj løb å fuste rujèn om å næ jèj å kølèn tov rengi, så slov haj e skògèr åp; va dè dærimò jèj, dè kam kav fro e, så hòje haj børe mè hájèn å sò hò hò. Dè kam åse i fijn hèr tjyri dèr hèn å vil sij åpå, mèn dæ hæ fustèr va som e vej hyvæl hèn 15 ve vun, næje å boke è dè hæ stu køl; haj stuse ve dèhær hælsèn, mèn mat ènda te å ji fusteri hájèn, får haj kam så

3. Fastelavns Mandag.

På Fastelavns Mandag skal de unge helst have nogen Tidsfordriv, mest har det været at slå en Potte i Stykker, men en enkelt Gang imellem har de også redet til Ring. Så var det da et År, at de unge i Brønderslev også fik i Sinde at ride til Ring, det havde aldrig været i Brug der før, og da Dagen nu kom, var det noget Snefog, men alligevel skulde alle, både unge og gamle hen at se til, og det gik også strygende med Ridtet, men ligesom de havde begyndt at tage efter Ringen, kom der også en gammel løjerlig Fyr, der var så rank i Ryggen, at han var hartad ved at gå bag over, og med en grumme lang Kæp i Hånden; han havde en broget Hue på Hovedet, der struttede lige i Vejret, i en af de gammeldags blå Trøjer og i to store Kravestøvler. Han løb og fustede rundt en, og når en af Karlene tog Ringen, så slog han en Skogger op; var der derimod en, der kom galt fra det, så truede han bare med Hånden og sagde ho, ho. Der kom også en fin Herre kørende derhen og vilde se på, men denne Fuster var som et vindt Hjul henne ved Vognen, nejede og bukkede ad denne her store Karl; han studsede ved denne Hilsen, men måtte endda til at give Fusteren Hånden, for han kom så naturlig fra det, at hartad ingen skulde sige, enten han var

natuvrle fro e, de hòte en sku sæj, èntjèn haj va klòg hæle gal. Sònt sto dè trej kvejèr i kløngèn á snakest ve om ham.

20 »Hère Gu«, se dè jèn, »hons è de da får i jèj? to haj hò val èntj. ræjti hans væ?« — »Næj«, ser en an, »de si pine èntj val uv te e, næj si hvòr ájele de haj sir uv i ansetje.« — »Ja do see sápmèj no, hans nis legèr hèn ápå dè jèn tjæb, á muj, ja hvant èr e de haj ser uv.« — »Haj ma ha fát

25 jènteng skò i ansetje, de søle teng, mun haj ka láp muj? A hò sápmèj òlèr. de haj ser e ovr, òntj èj jijèr sònt no sæ ly á sè.«

I de sam jijr haj nor hop sá hòv, de en spengfyjr ku jør e bgr, sá hverle dèjèn á kvejèrn sè om á se te di a tov:

30 »De è ski jèj, dèr è klæj uv, de ka a ski sij ápå de stu spreng.« — »Ja de mat vær en tøl, to haj hòr e maskerádi-ansetj ápå. Sij no børe, de èr e bruvn fóskej, de è jov á, á skegi, to de èr èntj òntj èj i lèp á e sot lòn skej, mèn hvèm ka haj sá vær?« — Ja de ku en begrijb, á hvámáne

35 di jit ápå, sá va di ènda lig nær hæle lig lántj fro e, fá de var i kòl lántj hèn frá, de en á dem tjèj, de dè va klæj uv som bajas.

klog eller gal. Sådan stod der tre Kvinder i Klyngen og snakkedes ved om ham. »Herre Gud«, siger den ene, »hvad er det da for en? han har vel ikke rigtig sit Vid?« — »Nej«, siger en anden, »det ser pine ikke vel ud til det, nej se hvor underlig han ser ud i Ansigtet.« — »Ja, du siger sápmænd noget, hans Næse ligger hen på den ene Kæbe, og Munden, ja hvordan er det at den ser ud?« — »Han må have fået nogen Skade i Ansigtet, den sølle Ting, mon han kan åbne Munden. Jeg hører sápmænd aldrig, at han siger et Ord andet end giver sadanne sære Lyd fra sig.

I det samme giver han nogle Hop sá høje, at ingen Springfyjr kunde gøre det bedre, sá vender den ene af Kvinderne sig om og siger til de andre to: »Det er ski en, der er klædt ud, det kan jeg ski se på det store Spring.« »Ja det måtte være en Tale, han har et Maskeradeansigt på. Se nu bare, det er et brunt Fåreskind, det er gjort af, og Skægget det er intet andet end en Lap af et sort lådent Skind, men hvem kan han sá være?« — Ja, det kunde ingen begribe og hvor mange de gættede på, sá var de endda lige nær eller lige langt fra det, for det var en Karl langt henne fra, som ingen af dem kendte, som var klædt ud som Bajads.

Så bløv di da fare mè rengèn, a hòvèr eñtj, hvèm de var, dè lò sè kongnavnt te, lise let som kruvnprejs, mèn de jø da hælèr eñtj no te sàgèn, fà di re sà styv som non træ- 40 mējèr, à so nap nàk te èn sij, sà di tov ha fàlk eñtj møj fànøvæls à, sil ha di da dēj fòrdjæl, de ve jiltj, dè fòltj ètèr, lève di frit àpå di a djæ pång.

No skul da òl di riji uv te byjèr à gor à hælè àpå fàlk, à sà re di par om par, mèn bajasi skompe bagètèr àpå e 45 bete gro øg, sàmtil sa haj àpå mångki à sàmtil àpå lèjèn à dè gro, à sàmtil hang haj i de jèn hambræt à slèbt de oñtj bin è sneji. No jik hon, som de ku bėjst, te di kam te Nebstrep, hæ va di eñtj sà dreste à dem som di a ster à bløv hòli nir i lögòri, à fòst no ètèr kam bajas jompj ej è 50 gòri te di ar. Dè va stu frème i gor, à di kam no væli uv è dè brè dør, à sà ròbe di è bajas, de haj skul kom hèrhit. Haj sat so skohèl i lyve à dè gro à kam àpå fà dè brè dør. »Tbur«, ser haj, à lig mējit sto dè gro, de haj stòvèr àpå nis à muj nir àpå jovrèn. Som i kat var haj àpå ijèn, næjèr 55 à bokèr fà di stur hèrèr, à ryvèr à slièr i dè brøge luv, mèn

---

Så blev de da færdige med Ringen, jeg husker ikke, hvem det var, der lagde sig Kongenavnet til, ligeså lidt som Kronprins, men det gør da heller ikke noget til Sagen, for de red så stive som nogle Træmænd og så knap nok til en Side, så de to havde Folk ikke megen Fornøjelse af, selv havde de da den Fordel, at ved Gildet, der fulgte bag efter, levede de frit på de andres Pung.

Nu skulde da alle de ridende ud til Byer og Gårde og hilse paa Folk, og så red de Par om Par, men Bajadsen skumpede bagefter på et bitte gråt Øg, somme Tider sad han på Manken og somme Tider på Lænden af den Grå, og somme Tider hang han i den ene Knæhase og slæbte det andet Ben ad Sneen. Nu gik det, som det kunde bedst, til de kom til Nebstrup, her var de ikke så dristige af sig som de andre Steder og blev holdende nede i Ladegården, og først noget efter kom Bajads jumpende ind i Gården til de andre. Der var store Fremmede i Gården, og de kom snart vældende ud ad den brede Dør, og så råber de ad Bajads, at han skulde komme herhid. Han satte så Skohælen i Livet på den Grå og kom op for den brede Dør. »Trr« siger han, og lige med et står den Grå, så han styrter på Næse og Mund ned på Jorden. Som en Kat var han oppe igen, nejær og bukker for de store Herrer og river og slider i den brogede Hue, men hun vil ikke af, for

hon vil' en'tj å, får hon va sy fast te dehæ föskejsansetj, de haj ha åpå. »Om fålaæls, høv herer,« ser haj, »a lè luvèn se åpå, får a è skore.« Di grèntj è dehær, å sin fek di
60 måne skön pròtèr å ham, få muj ha haj mè sè, hvar haj så kam.

Så re di frå dèjèn gòr te dèn an å òlstær så mure di dèm gát åpå òl' sijèr. I Kvònèm jik e åse muntèrt te, få bajas ku da få hòte døj fàlk te å lij, å di bløv to imò mè
65 vijn å fijn kag, få di riji hòltj gu mò mè dramèn, di hvat stæ bløv bø, få skul' nor å dèm blyv ful', så va jø murskabe fábij. No re di òl' uv å gòri ijèn untagèn bajas, haj tèt no en'tj, de haj så snòt ku fåla dèj dæjli gòr å di herlige fàlk, mèn sin haj mat te trøkèns, såt haj dè gro i galop, ven'tj
70 sè tebag å tòr i hál, næjèr å bokèr å takèr få valvili, be maj i huvsèn å se: »Væ så gu å sij ej te vòt, è dòn en'tj òbèn som no, so røk i klákstrèngi, som a no jør.«

Sin di så kam ej i byj, så re haj ej è jèn dør å uv è ènan, få dè bete gro ku jø sè hòte mejèr èj hon var å sku
75 ijèmæl èn dør som i kat, så fàlk ha ræjti djæt løjèr å bajas,

hun var syt fast til det Fåreskindsansigt, som han havde på. »Om Forladelse, høje Herrer,« siger han, »jeg lader Huen sidde på, for jeg er skurvet.« De grinte ad dette og siden fik de mangan morsom Passiar af ham, for Munden havde han med sig, hvor han så kom.

Så red de fra den ene Gård til den anden og alle Steder så morede de sig godt paa alle Sider. I Kornum gik det også muntert til, for Bajads kunde da få hartad døde Folk til at le og de blev tagne imod med Vin og fin Kage, for de ridende holdt god Måde med Drammene, de hvert Sted blev budt, for skulde nogle af dem blive fulde, så var jo Morskaben forbi. Nu red de alle ud af Gården igen undtagen Bajads, han tykte nu ikke, at han så snart kunde forlade den dejlige Gård og de herlige Folk, men da han måtte til det vanskelige, satte han den Grå i Galop, vendte sig tilbage og tager i Halen, nejer og bukker og takker for Velvilje, beder Manden i Huset og siger: »Vær så god og se ind til vort, er Døren ikke åben som nu, så ryk i Klokkestregnen, som jeg nu gør.«

Da de så kom ind i Byen, så red han ind ad en Dør og ud ad en anden, for den bitte Grå kunde gøre sig hartad mindre end hun var og skyde igennem en Dør som en Kat, så Folk havde rigtig deres Løjer af Bajads,

får haj lo liseval flåt uv åpå røgi åpå øge, som haj kam løbi bagètør hær i jit flyvspreng å ha i hål. Ej i Rijsagers gør kam haj låntj bag ètør di ar, òltj de de gro ku strøk uv, te haj kam lig uèn te djæ dør: »Tbur«, ser haj, å så stov øge stel lig mejit, så de bajas treltj låntj uv i gøri. ⁸⁰ I de haj tremælt, jirr haj e stu støn å sè, så de falk trove, de haj ha slave sè fådere. Dètèn i huvse ròbør, de di skul ta ètør å hjèlp ham åp, mèn föri hon ha val ovrèn uv å hæ muj, var haj åp å ha knæbèn e tjøs frå hær. Site grèj de bløv è dehær. Ól så spovr di, hvèm dèj tøre skjælm ku vær, ⁸⁵ får ålør ha di sit magi te komèsbror, å så kam haj ènda javnt fro e, som om de ligfram faltj å sè sil, òltj de haj sò å jov.

No kam di tebag te gøri ijèn, dæ jiltj sku sto, å di riji bløv klæj om å da sijr di i frème køl imæl dem iste få bajasi. Haj va lise løsti te dåjsi som te bajasstregèrn å ligi ⁹⁰ jik muntør de hile nèt, å in di skeltes è, løve di mè hverar, de di vil ha lisedant e jil è or. Di fek åse jiltj mè rengrite ore ètør, mèn bajas frå i fyvr var hèn, å dæfår jik e åse så slæbèntj, å ore ètør ijèn jik e rènt åsto.

for han lå ligeså vel fladt ud paa Ryggen af Øget, som han kom løbende bagefter hende i et Flyvspring og havde i Halen. Ind i Risagers Gård kom han langt bagefter de andre alt det den Grå kunde strække ud, til han kom lige uden til deres Dør: «Trr», siger han, og så stod Øget stille lige med et, så Bajads trillede langt ud i Gården. Idet han trimlede, giver han et stort Støn af sig, så at Folk tróde, at han havde slået sig fordærvet. Datteren i Huset råber, at de skulde tage efter og hjælpe ham op, men førend hun havde vel Ordene ude af sin Mund, var han oppe og havde knebet et Kys fra hende. Sikket Grin der blev ad dette her. Alle så spurgte de, hvem den tørre Skælm kunde være, for aldrig havde de set Mage til Kommersbroder, og så kom han endda jævnt fra det, som om det ligefrem faldt af sig selv, alt det han sagde og gjorde.

Nu kom de tilbage til Gården igen, der Gildet skulde stå, og de Ridende blev klædt om og da ser de en fremmed Karl imellem dem istedenfor Bajadsen. Han var ligeså lystig til Dansen som til Bajadsstregerne, og Legen gik munter den hele Nat, og inden de skiltes ad, lovede de med hinanden, at de vilde have ligesådan et Gilde ad Åre. De fik også Gildet med Ringridtet Året efter, men Bajads fra ifjor var borte, og derfor gik det også så slæbende, og Året efter igen gik det rent istå.

4. Da sprøjtèn blyve prøve.

Hvat sàmèr, knap hèn åpå hæle knap hvat vuvr, næ gòsens stuv skul' sloes åp, så var e èn ves rægæl, de i køl frá hvat å dihæ fjr steer, de lo i nærhjæen, skul' hèn å hòl stuv, å de va no, vi vil' jan væ mè te, få vi fek mjæstændils
 5 løjèr får ulæjlihjæ; få næ vi bløv fare mè stuèn, ja to de ku val vòr i to støj, å fek vat ej å fåt e bæ brøj å èn dram, så skul' sprøjtèn prøves, å så skul' de da dryves no løjèr. Sprøjtèn va møj gamæl å splet å hòltj vagt få vøj, mèn vi ku jø lig gåt prøv hær, å te de brog var hon lig gu, å te
 10 øntj bløv hon val sjalèn brogt, får i di dav tjøj vi så å sæj å èntj te brøjkasèr hæle brøjlov, å defå, vel mè sæj, va di fljæst huvs åse brøjfrij.

Jøj da var a mè, som så tijèr, så sin vi va fare i stuhust å i bårestøvèn, så fek vi da sprøjtèn uv i båregøri, dæ stov
 15 kør å soer ful' å vøj te vò tjænest, få pigèrn ha nåk sære får å få de heñtj, å så døn gåt lut, fori vi kam mè sprøjtèn. Løføèn før slangèn, å a tov ètèr å kom te å pomp, få så væst a da, de a va fri få strolèn; si så bløv hon da brogt

4. Da Sprøjten bliver prøvet.

Lidt hen på hver Sommer, eller lidt hen på hver Vår, når Gårdens Stude skulde årelades, så var det en vis Regel, at en Karl fra hvert af de fire Steder, der lå i Nærheden, skulde hen og holde Stude, og det var noget, vi vilde gærne være med til, for vi fik mestendels Løjer for Ulejlighed, for når vi blev færdige med Studene, ja det kunde vel vare et Par Timer, og fik været inde og fået en Bid Brød og en Dram, så skulde Sprøjten prøves, og så skulde der da drives nogle Løjer. Sprøjten var meget gammel og revnet og holdt dårlig på Vand, men vi kunde jo lige godt prøve den, og til den Brug var hun lige god, og til andet blev hun vel sjelden brugt, for i de Dage kendte vi så at sige ikke til Brandkasser eller Brandlove og derfor vil man sige, var de fleste Huse også brandfri.

En Dag var jeg, som oftere, med, så efterat vi var færdige i Studehuset og i Borgestuen, så fik vi da Sprøjten ud i Borgegården, der stod Kar og Baller fulde af Vand til vor Tjeneste, for Pigerne havde nok sørget for at få det hentet og så Døren godt lukket, førend vi kom med Sprøjten. Lædefogden førte Slangen og jeg tog efter at komme til at pumpe, for så vidste jeg da, at jeg var fri for Strålen; se så blev hun da brugt så godt, at de tog

så gât, de di tov ètèr å kom ej òlsamæl untagen vi trej, dè brogt sprøjten. De hjalp eñtj di a kòl stut, de di kam ej i 20 båretòvèn, få dè var èn ruv uv, å dæ ku løfden så møj lèt stèk pijbèn ej è å ji dèm i gu øvèrhølong, i hva får i krøg di så skò dèm hèn i stòvèn; ælengèn fèk jèj å dèm, de var Hans, fat i e stavkâr å hòltj få hvøl, så va di ar da frij, mèn så fèk haj så mø des mir sil. I sam gulav kome Jonse- 25 Kræn åp è vejbrovèn å vil ha hans mælma, haj teñtj åpå fræ å en fòr, få løfden stelt sè an å strolt ète skåstjæn, å se: »Da ka a mensajhjæ eñtj væ, om a ka sèt strolèn nir è skåstjæn.« Jonse-Kræn gabt iver ète skåstjæn å vøjstrøl, te hon pròst i naki å ham. Haj fur åp è trapèn får å kom ej, 30 mèn dòn va lut fast; så gribèr haj øvèr èj å pijbèn, mèn så strèmt vòñtj nir è hans arm, så haj te gavns blòv duvnt. Sin haj so en ar uvøj te å slèp, så fur haj lig buvs bas imò dè bre dør, så de knòst i hær; di sils å pigerèn, dè stov i vejèn, grèñtj è dehær, mèn så ønkest håsboj øvèr ham å låpe 35 dòn får ham, de haj slap ej. Så fèk haj i setje mælma å to dram, så ku haj go nir i fræ å få tjyèn uv, få no va sprøjten

---

efter at komme ind allesammen undtagen vi tre, der brugte Sprøjten. Det hjalp ikke de andre Karlé stort, at de kom ind i Borgestuen, for der var en Rude ude og der kunde Ladefogden så meget let stikke Piben ind ad og give dem en god Overhaling, i hvad for en Krog, de så skød sig hen i Stuen, endelig fik en af dem, det var Hans, fat i et Stavkar og holdt for Hullet, så var de andre da fri, men så fik han så meget des mere selv. I samme gode Lag kommer Kresten Jonsen op ad Vindebroen og vilde have sin Mellemmad, han tænkte paa Fred og ingen Fare, for Ladefogden stillede sig an og strålede efter Skorstenen og siger: »Da kan jeg min Sandten heller ikke vide, om jeg kan sætte Strålen ned ad Skorstenen.« Kresten Jonsen gabede i Vejret efter Skorstenen og Vandstrålen, til den braste i Nakken på ham. Han for op ad Trappen for at komme ind, men Døren var lukket fast, så griber han over Enden på Piben, men så strømmede Vandet ned ad hans Arm, så han til Gavns blev dypet. Da han så ingen anden Udvej til at slippe, så for han lige bus imod den brede Dør, så det knagede i den; Herskabet og Pigerne, der stod i Vinduerne, grinte ad dette her, men så ynkedes Husbond over ham og åbnede Døren for ham, at han slap ind. Så fik han en Sigtemellemmad og to Dramme, så kunde han gå ned i Fred og få Køerne ud, for nu var Sprøjten prøvet og befunden grumme god, da til den Brug,

prøve å beføjèn grome gu, da te de brog, ðe vi ha får hær.
 Så tov vi ètèr å kom hjem hva få sè, å i tør klær, de trængt
 40 vi te ðlsamæl, å a var èntj bē fòrèn èj ðl di ar.

5. Tvekåmp.

I Vèjstegòr i Filhålm ha djæ kòl tit djæt løjèr å å sèt
 djærijn å så Brøjbåris gasir samæl, mèn så var e èntj temò
 få ðèm, de Brøjbåris mjæstèn ha månt. No fure di svòtèns
 åpå djær ijn gasi, få haj skul blyv mī matji, mèn i de stæ
 5 bløv haj så kvabse, de haj ji èntj ulæjli sè. Så mat ðèr e
 ðntj ro te, å så ga di ham èn bete tor brèvèn, å de jov
 ham åse så korasi, de haj tjyr ðènan uv å gòri, mèn så
 tomælt haj øvèr hans ijn feèr, få de ruvst få stèrk i hans
 søle goshu, å ðej gu læjlilhjæ benøte Brøjbåris gasi te å tøj
 10 ham så gât, de haj måne dav ètèr løb hans væj, så snòt haj
 so ðènan kam østèn ej è gòri. No væst kòlèn èntj a ro, èj
 å skjæ kåpi å nebe å ðè frème gasi, å de hjalp, få så ku
 haj ðle sto sè mè djæs jèj gång, mèn knap ètèr mat Brøj-
 båris skjæ hvòt å djæ gasi, får haj bløv så hvæle skit, uèn
 15 di ku kom ètèr, hons ðè jik è ham.

---

som vi havde for hende. Så tog vi efter at komme hjem hver for sig og i tørre Klæder, det trængte vi til alle sammen, og jeg var ikke bedre faren end alle de andre.

5. Tvekamp.

I Vestergård i Filholm havde deres Karle tit deres Løjer af at sætte deres egne og så Brandborgs Gasser sammen, men så var det ikke til Måde for dem, at Brandborgs oftest havde Fortrinet. Nu forede de sådan på deres egen Gasse, for han skulde blive mere magtende, men i det Sted blev han så kvabset, at han gad ikke ulejlige sig. Så måtte der et andet Råd til og så gav de ham en bitte Tår Brændevin og det gjorde ham også så kuradsig, at han kørte den anden ud af Gården, men så tumlede han over sine egne Fødder, for det ruste for stærkt i hans sølle Gåsehoved, og den gode Lejlighed benyttede Brandborgs Gasse til at hugge ham så godt, at han mange Dage efter løb sin Vej, så snart han så den anden kom østen ind ad Gården. Nu vidste Karlene ikke andet Råd end at skære det yderste af Næbet på den fremmede Gasse, og det hjalp, for så kunde han aldrig stå sig mod deres en Gang, men snart efter måtte Brandborgs skære Hovedet af deres Gasse, for han blev så meget skidt, uden at de kunde komme efter, hvad der gik ad ham.

Lisedant mure di dem øver å få to kåk te å prøv størk. Så var e jèj gång de Hæjlimaj kam mè i vældi stu kåk å vil ha byt å ha èn høn får. Haj va stur å dè hæ svære kåk å rust å, de haj ku togt òl bysens kåk dè hjèm. Di sat no kåki uv i gøri te dia kåk får å sij, om haj åse va så 20 hvæl, som de lu te. Haj spångke åse nåk så strongk hèn imæl diar, som haj òle ku sij dem, mèn i sam gulav kam dèr i bete pelragèn kåk å lave sè te å ta imò dèhæ frème. »No skal I sij,« sò Hæjlimaj, »de Temeby kåk ka togt di Filhålm kåk,« mèn de var òle så snòt sò, föri dèhæ bete 25 kåk hoge dè stur lig uvn i kåmi, de haj dryve baglèjs øver så døj som èn rag.

6. Brysmol.

Mæn Tøjer va hjèm, va dè mjæst èn smul løjer dèr i gor, å sil i Stav vil enteng ræjti go, uèn di ku få Tøjer mè, å te gu hæi å læk få fålkèn ku di gamæl lise let ujevær ham som di ong. I di tijer jik e gåt mè stuhalèn få di Staves mjèr, å især hèn imò vuvrèn løb di om i byjern å tjøbt 5

Ligesådan morede de sig over at få to Haner til at prøve Styrke. Så var det engang, at Hejlimanden kom med en vældig stor Hane og vilde have byttet og have en Høne for. Han var stor af den svære Hane og roste af, at han kunde tugte alle Byens Haner der hjemme. De satte nu Hanen ud i Gården til de andre Haner forat se, om han også var så dygtig, som det lod til. Han spankede også nok så strunk hen imellem de andre, som han aldrig kunde se dem, men i samme gode Lag kom der en bitte pjusket Hane og lavede sig til at tage imod den fremmede. »Nu skal I se,« sagde Hejlimanden, »at Tømmerby Hane kan tugte Filholm Haner,« men det var aldrig så snart sagt, førend den bitte Hane hugger den store lige oven i Kammen, at han driver baglænds over så død som en Rage.

6. Bryden.

Medens Tøger var hjemme, var der for det meste en Smule Løjer der i Gårde, og selv i Stave vilde ingenting rigtig gå, uden de kunde få Tøger med, og til god Held og Lykke for Folkene kunde de gamle ligeså lidt undvære ham som de unge. I de Tider gik det godt med Studehandlen for de Staves Mænd og især hen imod Våren løb de om i Byerne og købte Stude til

stuv te sáme-græjst; no va de áse ápå dèj [tij] á ore, de kòlèn ha èntj sá møj trabælt i lòèn mè á tèsk. Næ Tøjer no so, de Pjæ-Kræn kam øve Nømarkèn, sá bejøntj haj á trabælt, får haj va ves nák ápå, de Mòtèn kam lig knap bagètèr,
 10 á Pjæ-Asèn tòvèr èntj lèng, fá to di ha mjæst èn to nè i setj èntjèn hes helèr hær, á sá frøtje dèjèn, de dènan skúl kom ham i fártjybe, á dæfá ku mè væ ves á, de næ dèjèn jik, sá jik di ar áse. Èn stájstij mat Tøjer sá ni te Staves kòl á di væst nák á hans kom á sæj, á òle sásnòt var haj
 15 dènir, föri òl gorèns kòl va samælt i Pjæ-Asèns høgòr, de va mjæst djæ skògèrplas, næ vere va te e. Hæ stelt di dèm áp i èn rá, á sá bejøntj jèj á di freskest á go ròen ijèmæl. Var haj stèrk nák, sá hog haj føst jèj nir á sá inàn, hæler áse haj bløv lo te jovrèn, á sá ku haj go te sij á sá kam
 20 dènèjst á prøve, om haj ku go ròen ijèmæl. Sònt skúl di hvajèj jø djæ tuvr, á en krøtèn ku nøt, fá va dè jèj, dè hòltj sè fá gu te á ji sè i ligi mè di ar, sá kam dè to støtjèr á trèke ham fram, á bløv haj sá støntj, sá fèk haj èntj òntj èj nar får e, fá vil haj jál fá kòl, sá mat haj hòl sèlskab mè kòlèn,

---

Sommergræsset. Nu var det også på den Tid af Aret, at Karlene havde ikke så meget travlt i Laden med at tærské. Når Tøger nu så, at Per Krestensen kom over Nørmarken, så begyndte han at skynde sig, for han var viss nok på, at Morten kom lige straks bagefter og Per Andersen tøver ikke længe, for de havde oftest et Par Nød enten hist eller her, og så frygtede den ene, at den anden skulde komme ham i Forkøbet, og derfor kunde man være viss på, at når den ene gik, så gik de andre også. En Stundtid måtte Tøger så ned til Staves Karle og de vidste nok af hans Komme at sige, og aldrig så snart var han der nede, førend alle Gårdens Karle var samlede i Per Andersens Høgård, det var oftest deres Legeplads, når Vejret var til det. Her stillede de sig op i en Rad, og så begyndte en af de raskeste at gå Raden igennem. Var han stærk nok, så hug han først en ned og så en anden, eller også han blev lagt til Jorden, og så kunde han gå til Side, og så kom den næste og prøvede, om han kunde gå Raden igennem. Sådan skulde de hver en gøre deres Tur og ingen Trykken kunde nytte, for var der en, der holdt sig for god til at give sig i Legen med de andre, så kom der et Par Stykker og trak ham frem, og blev han så stødt, så fik han ikke andet end Nar for det, for vilde han gælde for Karl, så måtte han holde Selskab med Karlene, ellers kunde han

hèlens ku haj væ ves åpå å blyv rønt i drøngtalt. Såsnøt 25
dejtuvr va' jov, så jik di hjøm hva te set å to fat åpå djæt
arbitj ijèn.

7. Kort Prødsès.

I tjeje nåk Pjæ-Tjælsèn i Østemark, de èr èntj øntj èj e
lele javn mesk, som fålk è fljæst å en skul sij åpå ham, så
stærk haj èr. De va mèn haj va hjøm i Melhålm, de èn
trejøs fyli va komèn løs, å di ku hvetjèn få hær ej hæle få
fat åpå hær, å di ha hær enda ej i gøri. Så skul Pir hvære 5
ve hær vèjstèn i gøri, mèn hon sète te å vil fåbij ham, så
røbe dè gamæl: »Ja no ka do mentæl ta åbag, Pir.« Da
var hon lig ve å væ fåbij ham, mèn så jijr haj e spreng
tefram å gribèr hær i hål, å sònt hòltj haj hæ så stel, de
hon ku òle go uv å stee. Te davleprog var haj ræjti e tåle 10
å fræele mesk, mèn fek di ham låntj om lèng bistèr, så skul
di vò dèm, få så lo haj èntj fèngèn imæl. De va, mèn haj
va hjøm, di ha vat i Sujby mè trej lès kun, jèn å djæ pigèr
tjv dè jèn vuvn, å sin di kam tebag te Bijlet krøvèr, så vil

---

være viss på at blive regnet i Drengetallet. Såsnart den Tur var gjort, så
gik de hjem hver til sit og tog fat på deres Arbejde igen.¹

7. Kort Proces.

I kender nok Per Kjeldsen i Østermark, det er ikke andet end et lille
jævnt Menneske, som Folk er flest, og Ingen skulde se på ham, så stærk
han er. Det var medens han var hjemme i Mejlholm, at en treårs Hoppe var
kommen løs og de kunde hverken få hende ind eller få fat på hende, og de
havde hende endda inde i Gården. Så skulde Per genne for hende vesten i
Gården, men hun sætter til og vilde forbi ham, så råber den gamle (hans
Fader): »Ja nu kan du minsæl tage bagpå, Per.« Da var hun lige ved at
være forbi ham, men så giver han et Spring fremad og griber hende i Halen
og sådan holdt han hende så stille, at hun kunde aldrig gå ud af Stedet. Til
daglig Brug var han rigtig et uålmodigt og fredeligt Menneske, men fik de
ham langt om længe bister, så skulde de vare sig, for så lagde han ikke
Fingrene imellem. Det var, medens han var hjemme, de havde været i
Sundby med tre Læs Korn, en af deres Piger kørte den ene Vogn, og da de
kom tilbage til Billedt Kro, så vilde Per og den anden Karl, der kørte, indenfor,

15 Pir å dènan kòl, dè tjør, eente, så ku pigèn tjør så stel i
fårvæj. E støtj nær åpå væj kam di te pigèn, dè lo i vòs-
gròbèn å vun væltj øvèr hær. Di fèk hær åp, hon ha èntj
tò vijr skò, å hon fátæle dèm, de trej vuvn va tjør om hær,
å di ha vræ hær i vòsgròbèn å så lèt hæ leg. Sin Pir hèt
20 de, så bløv haj ræjti ari, få de traf sè no åse sònt, de haj
va tjèrest mæ pigèn, hør dè åse sin bløv hans kun. Så ba
haj kòli å få vun i lav ijèn å så kom bagètèr, å så tjør haj,
de øgèn ku løb. Haj nøj åse di trej vuvn ve Hvilsegòs møl,
tjør omkreng dèm, å så vræ haj vun tvat i væj få dèm. Di
25 hæ trej va knap o vun å hèn å vil ha fat åpå Pir, mèn dè
føst fèk sònt èn røk øvèr armi, de haj glèmt å ta ve, å di
a tov fèk åse e gåt lav, så di mat te å bæ om gåt ver. »Ka
I no,« se Pir, »tjò rovle hjèm å lè væ mè å tjò fli kvej-
mesker i vòsgròbèn, hæljens ka I få e telæg te.« Så ku di
30 tjør hva te set.

Inan gång, de va sin haj va bløvèn hans ijn maj, tjør
haj te Sujby mè e lès toråntj byg. Øg å vuvn bløv åpå nè
laj, mèn haj to øve te Ålbåre mè kunt. Låntj om lèng for

så kunde Pigen køre så stille i Forvejen. Et Stykke nær på Vejen kom de til Pigen, der lå i Vejgrøften og Vognen væltet over hende. De fik hende op, hun havde ikke taget videre Skade, og hun fortæller dem, at tre Vogne var kørt omkring hende og de havde væltet hende i Vejgrøften og så ladet hende ligge. Da Per hørte det, så blev han rigtig arrig, for det traf sig nu også sådan, at han var Kæreste med Pigen, hende der også siden blev hans Kone. Så bad han Karlen at få Vognen i Lave igen og så komme bagefter og så kørte han, hvad Øgene kunde løbe. Han nåde også de tre Vogne ved Hvilshøjgårds Mølle, kørte omkring dem og så vred han Vognen tvært i Vejen for dem. Disse tre var straks af Vognen og hende og vilde have fat på Per, men den første fik sådant et Rap over Armen, at han glemte at tage fat, og de andre to fik også et godt Lag, så de måtte til at bede om godt Vejr. »Kan I nu,« siger Per, »køre rolig hjem og lade være med at køre flere Kvinde-mennesker i Vejgrøften, ellers kan I få et Tillæg til.« Så kunde de køre hver til sit.

En anden Gang, det var efterat han var bleven sin egen Mand, kørte de til Sundby med et Læs toradet Byg. Øg og Vogn blev på det Nørre Land, mens han tog over til Ålborg med Kornet. Langt om længe får

haj e da sòltj, mèn sà var e avtèn á haj ha mánèr æri á fàrèt, sà de haj ku eñtj blyv fare dèrøvèr dèj da. I ste fàr 35 á ta øvèr á sà tebag ijèn an das mòn, tèt haj, de va ber á blyv ápå søje laj nètèn øvèr, á jik sà áþ á nir è gån fàr á tréf ápå e stæ, de haj ku blyv nètèn øvèr. Hæ traf haj ápå jèj, dè so uv te á vær i møj honèt maj, á spò sè fàr. Haj by Pir te, sin haj ha hòt ham ræjti uv, de haj mat blyv 40 hos ham om nètèn, hves haj vil ta te tak me á dij sèng mè ham. Pir tèt, de va mjr èj haj ku ha veñtje sè á jèj á di Álbåre hèrèr, take fá tebue á go mè ham. Di ha èn gu sèng á leg ápå, á Pir sòv gát hile nètèn. Om mònengi, haj vuvnt, vil haj føl te fekèn, om eñtj nor á pèngèn, haj ha fát fá 45 kunt, skul væ skræ á lomèn, mèn hvant bløv haj tepas, dè var eñtj uen to hæ trej mark tebag, di ar var hèn. Haj ljæèr i klær á halm, ham haj lo hos hjalp te de bèjst haj kuj, mèn de var en á fej, hvetjèn áþ hæle nir. No bejønñtj Pir á tvijl ápå sèngenèteri, fàr haj ku mejes, de haj ha fátal ham, de haj 50 ha sòl kun. Uèn vijèr gribèr haj krábòti i naki á hogèr ham imò veg á dør, sà de knagt i hans søndige lemèr. Stemperi

---

han det da solt, men så var det Aften og han havde mange Ærender at forrette, så at han kunde ikke blive færdig derovre den Dag. Istedendfor at tage over og så tilbage igen anden Dags Morgen tyktes han, det var bedre at blive på Sønderlandet Natten over og gik så op og ned ad Gaden forat træffe på et Sted, hvor han kunde blive Natten over. Her traf han på en, der så ud til at være en meget honnet Mand, og spørger sig for. Han tilbyder Per, efterat han havde spurt ham rigtig ud, at han måtte blive hos ham om Natten, hvis han vilde tage til Takke med at dele Seng med ham. Per tyktes, det var mere end han kunde have ventet sig af en af de Ålborg Herrer, takker for Tilbudet og går med ham. De havde en god Seng at ligge på, og Per sov godt hele Natten. Om Morgen, han vågnede, vilde han føle til Pungen, om ikke nogle af Pengene, han havde fået for Kornet, skulde være skredet ud af Lommen, men hvordan blev han tilpas, der var ikke uden to eller tre Mark tilbage, de andre var borte. Han leder i Klæder og Halm, han, han lå hos, hjalp til det bedste, han kunde, men der var ingen at finde, hverken oppe eller nede. Nu begyndte Per at fatte Mistanke til Sengen-kammeraten, for han kunde mindes, at han havde fortalt ham, at han havde solt Korn. Uden videre griber han Krabaten i Nakken og hugger ham imod Vægge og Døre, så det knagede i hans syndige Lemmer. Stympere

ber om gåt ver, mèn Pir blyve trovle ve uèn å mæl e ovr
 hons får. »Ji tij, ji tij, hvæltj maj, å fo så mø rorom, de haj javèr
 55 e fengèr nir i hans jèn stomphvòs, å ryvèr ham å fvòi, de
 pèngèn hverlt rujèn om è gult. Pir hòltj ham i styv arm, mèn
 haj sångke pèngèn åp mè dèn an hòj, å sin haj skönt, de haj
 ha pèngèn så nonær òl, så hogèr haj tyvi åp imò èn veg,
 så de jèlp i ham, å ser: »teñtj a eñtj e nåk, de vi tov ku
 60 skåt pèngèn åp, næ vi ga ås trovle te ligi.« Tyvi bløv legi
 få de føst, mèn Pir tov ètèr å kom åstæ å øve fyveri te nè
 sij de føst møvle. Hans ar æri tèt haj va ber å jèm te
 inan gång.

8. Kræn-Buvr.

Frå æle tij å va fælk vânt te å betragt skøv, mus å hi
 hòte som felesgòs, de hva ku benøt dem å, som di faj fågât,
 å de va sint, in di ku kom ètèr, de non engkælt maj ku
 jènèr ha rèthjæ øve sònt ø jøvrrer. Ve læjlilhjæ bløv åse
 5 måne ve å heñtj i skøv å hi, hons di ku ha brog får, sil da
 de bløv dem strèngt fábø. De va dè gal brèkedijr i Dråje-

godt Vejr, men Per bliver trolig ved uden at mæle et Ord hvorfor. »Giv Tid, giv Tid,« vrælte Manden, og får så meget Råderum at han jager en Finger ned i sin ene Strømpesok, og river den af Foden, at Pengene hvirvlede rundtom ad Gulvet. Per holdt ham i stiv Arm, medens han sankede Pengene op med den anden Hånd, og da han skønnede, at han havde Pengene så noget nær alle, så hugger han Tyven op imod en Væg, så det skvulpede i ham, og siger: »tænkte jeg det ikke nok, at vi to kunde fjase Pengene op, når vi gav os trolig til Legen.« Tyven blev liggende for det første, men Per skyndte sig at komme afsted og over Fjorden til den nære Side det første muligt. Hans andre Ærender tykkedes han var bedre at gæmme til en anden Gang.

8. Kresten Bur.

Fra ældre Tid af var Folk vante til at betragte Skov, Mose og Hede hartad som Fællesgods, som hver kunde benyttte sig af, som de fandt for godt, og det var sent, inden de kunde komme efter, at nogen enkelt Mand kunde alene have Rettighed over sådanne øde Jorder. Ved Lejlighed blev også mange ved at hente i Skov og Hede, hvad de kunde have Brug for, selv da det blev dem strengt forbudt. Det var den gale Brigader i Dronninglund

luj, haj vil no ha de skòvrapsi áskafe á snebe dem; haj traf
 i skòvi, mèn sá va dèr i fate huvsmaj, di káltj Kræn-Buvr,
 haj blòv ve á heñtj ápå hans hyvlbor brèj á gavnengstræj,
 de haj tèt, de haj ha brog får. Haj va sá stèrk som tohetrej 10
 ar, á sá ku háj áse leg hal sá møj ápå hans bór som inan
 ápå i vuvn. Brèkedijrèn hòltj vagt i skòvi om nètèn får á
 vagt ham áp, mèn di vò dem nák får á kom Kræn-Buvr fá-
 nær, de faj di eñtj roele; mèn sá traf e sè jèj gáng, di ku
 spur hans trá frá skòvi á te hans huvs, fá grönengi va skor 15
 á de jan-borhyvæl hile væj, á ve hans huvs lo áse e sköne stu
 træj, dè nys va fæltj. Davi ètèr blòv Kræn-Buvr káltj áp te
 gòri; da haj kam ej, sijr haj tov hájfast kòl mè hva sin tjèp
 i hájèn, á sá fávaltjèn, dè sprèke ham an fá de hæ træj, di
 ha fòjèn hos ham, mèn en á dem jo mijn te á ròr ham, fá 20
 di va bång. Sá tò Kræn Buvr i næjèr hön á hans trøjflig á
 ryvèr hær áp, sá hva knap hverlt uv e gult, á ser: »Skal a
 ha prøgl, sá lè mè fá dem, mèn de ka a sæj, dè føst, dè rò
 mè, skal òle ji prøgæl uv mir.« Di va fátjyvst òl trej á tur
 òle ròr ham, sá ser haj: »Ja vel I mè eñtj òñtj èj sto á gab 25

(Halling), han vilde nu have det Skovrapsen afskaffet, og snubbede dem, han traf i Skoven, men sá var der en fattig Husmand, der hed Kresten Bur, han blev ved at hente på sin Hjulbør. Brænde og Gavntre, som han tykkedes han havde Brug for. Han var sá stærk som to tre andre og sá kunde han ogsá lægge halv sá meget på sin Bør som en anden på en Vogn. Brigaderen holdt Vagt i Skoven om Natten for at passe ham op, men de varede sig nok for at komme Kresten Bur for nær, det fandt de ikke raadelig; men sá traf det sig engang, de kunde spore hans Trin fra Skoven og til hans Hus, for Grønsværet var sá skåret af de Jærn-Børhjul hele Vejen, og ved hans Hus lå ogsá et skönt stort Træ, der nys var fældet. Dagen efter blev Kresten Bur kaldt op til Gården; da han kom ind, ser han to håndfaste Karle med hver sin Kæp i Hånden og sá Forvalteren, der talte ham til for det Træ, de havde fundet hos ham, men ingen af dem gjorde Mine til at røre ham, for de var bange. Sá tog Kresten Bur i det nedre Hjørne af sin Trøjeflig og river den op, sá hver Knap hvirvlede ud ad Gulvet, og siger: »Skal jeg have Prygl, sá lad mig fá dem, men det kan jeg sige, den første, der rører mig, skal aldrig give Prygl ud mere.« De var forskrækkede alle tre og turde aldrig røre ham, sá siger han: »Ja, vil I mig ikke andet end stå og gabe på mig,

åpå mè, så hòr a eñtj tij å bij lèngèr,« å så jik haj å hòt òle te nòteng sin.

9. Bönprek komèsèn.

De var èn stur elèndihjæ òl væj, dèj gáng bönprekèrn grásijre øvèr hile lañtj, dè va sygdom å elèndihjæ hòte i hvat òñtj huvs. Får å stajs smetèn bløv hvat huvs mèrke mè skrøvt øve dòn, hva sygèn var ej, å en mat kom dèrej
 5 hæle fàlk dæfrå kom astær hèn, å vagt sat få dòn får å pas åpå, ja tesist bløv hil byèr spære mè vagtèr ruñtjèn om, mèn de brø bönprekèrn sè eñtj om, di kam å jik uèn å spør om fàlv. Så hjæt e sè dæfrå, som di skul fàsto dem no åpo e, de di syg bøn ku eñtj blyv past å plæje gåt nåk i hjème,
 10 å de ku jan væ saj nåk, å dèfår skul di mjæst syg bringes te staèn ej i syghuvst får å foe ber, mèn si, de ku fàlk no eñtj få i hvòt, de de va ræjti, å en mur vil ji slèp åpå set syg bòn. Få no å få de sat ijèmæl kam dèr i døgter å jèj te, di trove de var jèj å politije, mè èn lut kårås te fli byjèr får å sângk
 15 syg bøn, mèn de bløv nåk fo di fek. Te Brøjslè kam di åse,

---

så har jeg ikke Tid at bie længer«, og så gik han og hørte aldrig til noget siden.

9. Børnekoppekommersèn.

Det var en stor Elendighed allevegne, dengang Børnekopperne grasserede over hele Landet, der var Sygdom og Elendighed hartad i hvert andet Hus. Forat stanse Smitten blev hvert Hus mærket med Skrift over Døren, hvor Sygdommen var inde, og ingen måtte komme derind eller Folk derfra komme andre Steder hen, og Vagt sat for Døren forat passe på, ja tilsidst blev hele Byer spærret med Vagter rundt om, men det brød Børnekopperne sig ikke om, de kom og gik uden at spørge om Forlov. Så hed det sig derfra, hvor de skulde forstå sig noget på det, at de syge Børn kunde ikke blive passet og plejet godt nok i Hjemmet, og det kunde gærne være sandt nok, og derfor skulde de mest syge bringes til Staden ind i Sygehuset for at faa det bedre, men se, det kunde Folk nu ikke få i Hovedet at det var rigtigt, og ingen Moder vilde give Slip på sit syge Barn. For nu at få det sat igennem kom der en Doktor og en til, de trode, det var en af Politiet, med en lukket Karos til flere Byer for at sanke syge Børn, men det blev nok få, de fik. Til Brønderslev kom de også, der fik de endda en sælle fattig

dæ fek di enda en søle fate høvrpig, å flir va dær eñtj å få. Jit stæ dær kam di åse te, få dæ lo òl djæ bøn syg. Kuski, dè va bøje te fåspøj, sètèr øgèn i skarp trav å vil sònt ha lèt sto te ej è porti, får haj væst, haj va få lav te karåsèn, å sònt åpå en luvn mò ha tjør hæi i grås, mèn de kam enda 20 søvnføèn å to mejèr te te være mè, så haj mat te å hòl uèn få porti. Dæ fek di da hæler en bøn, hvomøj di trøgælt maj. »Få bøn è min,« sò Krestèn, »å a hò fresk køl uv i gøri.«

Sin kam di åse se Tijs by mè dè lut kårås får å sångk 25 syg bøn. Hæ stemælt hòte òl mæjèr å køl dèm samèl får å si te, hvant de ku stek å, få de va fátal dèm få ves, de politije vil ta bøn mè matj, hves di eñtj guvilli ga djæt mej te e. De va da nåk eñtj sònt, mèn trøgl å præs de vil di nåk, etesom di seèr. Ja hæ va dèr en å få fengèr i, få mun græ 30 å maj skæltj, å dæ bløv en føle hurlomhæj. Døgteri var ivri i hans embe, mèn de ku å vil no fålk eñtj skøn åpå, hælst sin di fek yvn åpå de kåråsèn var øbèn i òl hønèr, så hon ku hvetjèn hòl ver hæle vøj uv, å de tèt mejèrn enda va nø-

Hyrdepige, og flere var der ikke at få. Et Sted kom de også til, for der lå alle deres Børn syge. Kudsken, der havde fået Befaling til at yde Førspand, sætter Øgene i skarpt Trav og vilde sådan have ladet stå til ind ad Porten, for han vidste, den var for lav til Karossen og sådan på en lun Måde have kørt den i Smadder, men det kom endda Sognefogden og to Mænd til til at forhindre, så han måtte til at holde udenfor Porten. Der fik de da heller ingen Børn, hvor meget de tryglede Manden. »For Børnene er mine,« sagde Kresten, »og jeg har raske Karle ude i Gården«.

Siden kom de også til Tise By med den lukkede Karos forat sanke syge Børn. Her stimlede hartad alle Mænd og Karle sammen forat se til, hvordan det kunde stikke af, for det var fortalt dem for vist, at Politiet vilde tage Børnene med Magt, hvis de ikke godvillig gav deres Minde til det. Det var da nok ikke sådan, men trygle og presse, det vilde de nok, eftersom man siger. Ja her var der ingen at få Fingre i, for Moderen græd og Manden skældte, og der blev en farlig Hurlumhej. Doktoren var ivrig i sit Embede, mèn det kunde og vilde nu Folk ikke skønne på, især da de fik Øjnene op for at Karossen var åben i alle Hjørner, så den kunde hverken holde Vejir eller Vand ude, og det tykkedes Mændene endda var nødvendigt, når de svageste

35 vèndi, næ di vagest bøn skul' dèrej. Imèns kome smeij, i
 sture stærke òlgèr, å haj dengælt frá dè jèn sij te dèn an,
 som haj ku væ ful, mèn de mint hælèns en haj var, å haj
 jijèr e slengèr te sijèn åp imò dògtèn, de haj flyve nir å
 stjænbrovèn å uv i i dyjb mængsput, dè sto hal å vòj. »Ha,
 40 ha,« se smeij, »mun de dep ka èntj sul hans èmbesyvèr.«
 No ri fålk samæl i èn kløng å spovr dògtèn å hans hjèlpèr,
 om de var èntj bèjst di foltj dèm gåt uv å byj, få de so
 èntj uv, te de va role å blyv hæ svò lèng, få dè va fli smeij
 i byj èj dè jèn. Di tov ètèr å kom uv å byj de føst møvle
 45 å vil' hælst væ frij få bymèjens hjèlpèn åpå væj. Smådrenghèn
 faj e grome skønt å sej kåråsèn djæt æskò, å de knalè så
 gåt, dè bløv èntj èn hil ruv i hær. Di sò, de non å bèlsèn
 mat betòl ruerèn å dæmè slap di, mèn mè de sam slap åse
 fålk frá å blyv praje djæ bøn frá, næ di trængt mjæst te
 50 muns hjèlp.

10. Høvbøjèrn.

De høverij èr hælèns e grome tab få lañtj å få bujèn-
 især, få djær ijn avleng blyve så tit fåsemf får høvgòri, å

Børn skulde derind. Imens kommer Smeden, en stor stærk Olger, og han dinglede fra den ene Side til den anden som han kunde være fuld, men det mente ellers ingen, han var, og han giver et Slinger til Siden op imod Doktoren, at han flyver ned på Stenbroen og ud i en dyb Møddingpyt, der stod halv med Vand. »Ha ha«, siger Smeden, »mon den Dyppelse kan ikke svale hans Embedsiver«. Nu ryger Folk sammen i en Klynge og spurte Doktoren og hans Hjælper, om det var ikke bedst, de fulgte dem godt ud af Byen, for det så ikke ud til, det var rådeligt at blive her svar længe, for der var flere Smede i Byen end den ene. De skyndte sig at komme ud af Byen det første muligt og vilde helst være fri for Bymændenes Hjælpen på Vej. Smådrenghene fandt det grumme skønt at sende Karossen deres Æreskud, og det knaldede så godt, der blev ikke en hel Rude i den. Man sagde, at nogle af Bælsene måtte betale Ruderne, og dermed slap de, men med det samme slap også Folk fra at blive prajet deres Børn fra, når de trængte mest til Moderens Hjælp.

10. Høvbønderne.

Det Hoveri er ellers et grumme stort Tab for Landet og for Bonden især, for deres egen Avling bliver så tit forsømt for Høvgården, og Gårdens

gøsens drøvt blyve de hjaske me mir ej gât er. De va no
i høvgør hær i Vensøsæl, de ka no væ jæ de sam, hons haj
kaltjest, få de er eñtj de, de komer an åpå. De var hælens 5
i lèt høvgør, få de var e gât hèskab, dèr òle pijnt bøjern, å
i gamæl skekele fåpagtèr, de nåk ku knor imæl, næ de bløv
ham få brøge, mèn tjèpèn ku haj eñtj lij å brog, som skek
å brog va i så mæne høvgør, mèn enda kam de jèj gång èn
kor åpå troi imæl håsboj å bøjèr. De traf sè no lig te 10
høsten, de kam i nyj fåpagtèr te gør, haj ha fli nyj skekèr
åpå ræ, de høvbøjèrn eñtj tèt, di ku væ tjænt mè, ètesom
di va vânt hitedavs. De vèjst å dem va dèj, de di eñtj
mat høst kunt i dogèn, å de traf ej mè døgti tog om færmæj-
aèn i lènge tij, å så mat di leg dèr te hèn ve mæjastij, föri 15
di ku få løv å skjæ løs, å hvar ha jø sej agèr å dryv eñtj
mir ej te i haldas tij å høst, å så var e eñtj djæ læjlilhæ å
leg dær å tø de hile da, næ di ha agfare kun hjem åpå di
tørrèr mark. Så var e jèj da, de di lo dèr i markèn i hujetal
frå om mønengi klåken sægs te hon va tij, å ku eñtj få løv 20
å bejøj, å de va di il tefræs mè. Så va dèr i polijre træreng

---

Drift bliver der jasket med mere end godt er. Der var nu en Hovgård her i Vendsyssel, det kan nu være Jer det samme hvad den kaldtes, for det er ikke det, det kommer an på. Det var ellers en let Hovgård, for der var et godt Herskab, der aldrig pinte Bønderne, og en gammel skikkelig Forpagter, der nok kunde knurre imellem, når det blev ham for broget, men Stokken kunde han ikke lide at bruge, som Skik og Brug var i så mange Hovgårde, men endda kom der engang en Kurre på Tråden imellem Husbond og Bønder. Det traf sig nu lige til Høsten, der kom en ny Forpagter til Gårde, han havde flere ny Skikke til Rede, som Hovbønderne ikke tykkedes de kunde være tjent med, efter hvad de var vante hidtildags. Den værste af dem var den, at de ikke måtte høste Kornet i Duggen, og det traf ind med dygtig Tåge om Formiddagen i længre Tid, og så måtte de ligge der til hen ved Middagstid, førend de kunde få Lov til at skære løs, og hver havde jo sin Ager at drive ikke mere end til en Halvdags Tid at høste, og så var det ikke deres Lejlighed at ligge der og spille den hele Dag, når de havde Korn hjemme på de tørrere Marker, der var færdigt til at ages hjem. Så var det en Dag, at de lå der i Marken i Hundredtal fra om Morgenen Klokken seks til den var ti, og kunde ikke få Lov at begynde, og det var de ilde tilfreds

imæl så månèr ar, dè sprengèr åp å ser: »Væ I ar eñtj ro te å få bejønñtj, sònt de ka go, så væ a!« å så svengt haj mè hyli, som haj ku go hans skor, å åpbejeri boke sè å fiste, 25 som hon baj åp. Di dè nèjst ve grèñtj è dehær å tov ète djær hylir, mèn bejønñtj eñtj; di dè lèngèr hèn i faltj væst eñtj òntj èj di ha bejønñtj å høst ve dèn an èj, å di åp å bejøjèr å skjær åpå hva sej agèr. Sin di so de nør ètèr, hva di ha svengt få løjèr, så klèmt di åse åpå byge, å mè jit va 30 di i ful drøvt øvèr hile faltj. Mèn så kam løføèn òltj de dè blake ku trav å fåpagtèn å løkòli bag ètèr, å lær høvfålkèn te å høl åp ijèn, mèn sin di kam te di uest i røkèn, dèm dè va bløvèn nare te å bejøj føst, så ri di samæl òl høstkolèn mè strygstekèrn i hájèn å spovr, om di så mat go hjèm ijèn 35 få dèj da, få di ha agfare kun hjèm. Næj de ku da eñtj lè sè jør, di skul blyv ète bøjnengi å fòri dogèn jik ræjti å, fèk di eñtj lòv å bejøj, å fåpagtèn truve dèm, hves di vuve å bejøj uèn fålov. Så va dèr i stu stèrk ståèr, i sme, dè var eñtj fåknøt å sè, å haj tre fram mè strygstekèn i hájèn å ser:

---

med. Så var der en poleret Træring imellem så mange andre, der springer op og siger: »Ved I andre ingen Råd til at få begyndt, sådan det kan gå, så ved jeg!« og så svingede han med Høleen, som han kunde gå sit Skår, og Opbinderen bukkede sig og kastede om sig, som hun bandt op. De de næst ved grinte ad dette og tog efter deres Høleer, men begyndte ikke; de der længer henne i Marken vidste ikke andet, end de havde begyndt at høste ved den anden Ende, og de op og begynder at skære på hver sin Ager. Da de så det nær efter, hvor de havde svinget for Løjer, så klemte de også på Byggen, og med et var de i fuld Drift over hele Marken. Men så kom Ladefogden alt det den blakkede kunde trave, og Forpagteren og Ladekarlen bagefter og befaler Hovfolkene at holde op igen, men da de kom til de yderste i Rækken, dem der var bleven narret til at begynde først, så ryger de sammen alle Høstkarlene med Strygstikkerne i Hånden og spurte, om de så måtte gå hjem igen for den Dag, for de havde Korn hjemme, der skulde køres i Hus. Nei, det kunde da ikke lade sig gøre, de skulde blive efter Tilsigelsen og førend Duggen gik rigtig af, fik de ikke Lov til at begynde, og Forpagteren truede dem, hvis de vovede at begynde uden Forlov. Så var der en stor stærk Ståder, en Smed, der var ikke forknyt af sig, og han træder frem med Strygstikken i Hånden og siger: »Tror din stumpumped

»Trove dej stomprøve kåk (spåtnavn te tjøvæklæj), de do skul 40
 ku tjuvs ås så måne som vi èr! to sònt i splej èr èntj mir,
 èj a ku ta dè i dè jèn èj å brog dè iste få min strygstèk.«
 Di lov å grèntj òl è de hær, dè dèj bete vatèr (e stekovr te
 hans navn), vil by te å truv så månèr. Stemperi to de dè var
 hal får hil alèr, kaski åse jan de ku ha bløvèn e, hves haj èntj 45
 ha stoken komandøpijbèn ej, å haj te skòltjerèns hjèm, de
 faj haj no mjæst roele, ja høstfålkèn di masijre nåk så strongk
 bagètèr, ja haj løb å di grèntj, så di va fare te å rövn. Så
 snòt haj va val o syn, så høste di òltj hva arm å drav ku
 svò te glatvæk øve leèr å ståjkun te let fòrdjæl få fåpagterèn. 50
 Haj tøvèr èntj mè å klav te håsboj øvèr høvbøjèrn, så kalèr
 haj dèm samæl får å hør djæt fåsvòr, å så åse får å hòl
 skrøvtòl te dèm sil, få de vil haj hælèr, èj få dèm i hvòn å
 tengstuèn. Haj tal donis te dèm å ga åse jèj-e-tov èn vældi
 ørfigèn, de va nåk smej, dè fèk dè fòst, mèn ide haj trèkèr 55
 hājèn te slav te dè trei, råmèr haj in an maj lig åpå njæsèn.
 De va jø få vånvår jov, mèn Kræn bløv bistèr ve dèj nis-
 styvèr, sprengèr hèn fårte håsboj å spovr, om haj ha kaljtj

Hane (Spottenavn til Kjøleklædte), at du skal kunne kyse os, så mange som
 vi er! sådan en Splint er ikke mere, end jeg kunde tage dig i den ene
 Ende og bruge dig istedenfor min Strygestik. De lo og grinte alle ad dette,
 at den bitte Vater (Småkryb, et Stikord til hans Navn) vilde vove at true så
 mange. Stymperen tog det, der var halv, for hel Alvor, kanske også gærne
 det kunde have blevet det, hvis han ikke havde stukket Kommandopiben
 ind og han tilbens hjem, det fandt han nu mest rådeligt, ja Høstfolkene
 marserede nok så strunk bagefter, ja han løb og de grinte, så de var
 færdige at revne. Så snart han var vel af Syne, så høstede de alt, hvad
 Arm og Drag kunde svare til, glatvæk over liggende og stående Korn til lidt
 Fordel for Forpagteren. Han tøver ikke med at klage til Husbond over
 Hovbønderne, så kalder han dem sammen for at høre deres Forsvar og
 så også forat holde Skriftetale for dem selv, for det vilde han heller end få
 dem i Hornene på Tingstudene. Han talte Donners til dem og gav også
 en eller to en vældig Ørfigen, det var nok Smeden, der fik den første, men
 idet han trækker Hånden til Slag til den tredje, rammer han en anden Mand
 lige på Næsen. Det var jo gjort af Vanvare, men Kresten blev bister ved
 den Næsestyver, springer hen foran Husbond og spurte, om han havde kaldt

dèm dèruv får å djæl hog uv te dæm, som di ku vær høve-
 60 dræng, få de ku haj sæj ham, de hvò bete å splejvurn haj sil
 i var, så vil haj bæ hásboj føst å ta fat åpå ham, å di mat
 evi skam dèm, så måne, som di hæ var, om di stov tåle å
 to imò hog å jèj maj, hvò stur i maj haj så tèt haj var.
 Dè va så åse flir å dèm, dè bejòntj å vèj dè ruv sij te, å
 65 flåki bløv møj høvrøste. »No, no,« ser hásboj, »e gåt ovr
 ijèn, de èr eñtj var, vi slor ås te rèt, de è ber, om vi ka snak
 ås te rèt, å så jik òltj så møj pænt å fræele å, så in di to
 frå gòri, fek di både brøj å brèvèn, å di skeltest gu vènèr
 frå hvèrar. Sin so di eñtj dè nyj fåpagtèr i markèn, å knap
 70 ètèr ræst haj dæ frå gòr å kam dèr òle mir.

II. Rajsagèrn.

De èr eñtj så lèng sin, di brèntj brèvèn så å sæj å i hvat
 òñtj huvs, da i de mejst hær omkreng, å ku di eñtj få ro te
 e ber vèrk, så ku di åse brog èn stòlgry få tjijl å i ljærhat
 mè èn bøspijb te pijb, å så ku di da i demejst brèj te
 5 huvsbehòv. Mèn de va jø ulòvle mè de brèji, å så var e

---

dem derud forat uddele Hug til dem, som de kunde være Hyrdedrenge, for det kunde han sige ham, at hvor bitte og spinkel han selv end var, så vilde han bede Husbond først at tage fat på ham, og de måtte evig skamme sig så mange som de her var, om de stod tållige og tog imod Hug af en Mand, hvor stor en Mand han så tykkedes han var. Der var så også flere af dem, der begyndte at vende den ru Side til, og Flokken blev meget højroset. »Nå, nå«, siger Husbond, »et godt Ord igen, det er ikke værd, vi slår os til rette, det er bedre, om vi kan snakke os til rette«, og så gik alt så meget pænt og fredeligt af, så inden de tog fra Gården, fik de både Brød og Brændevin, og de skiltes som gode Venner fra hverandre. Siden så de ikke den ny Forpagter i Marken, og straks efter rejste han der fra Gårde og kom der aldrig mere.

II. Randsagerne.

Det er ikke så længe siden de brændte Brændevin så at sige i hvertandet Hus, i det mindste da her omkring, og kunde de ikke få Råd til et bedre Værk, så kunde de også bruge en Stålgryde som Kedel og en Lerhat med én Bøsssepibe til Pibe, og så kunde de da i det mindste brænde til Husbehov. Men det var jo ulovligt med den Brænden, og så var det ikke Spøgeværk,

eñtj spøgverk, om rajsagèrn skul ta dem mè djæt brèjerij, få så mat di ji stu bøer, å brèvenstøve jik tabt mè, å på sin ster va de eñtj så let var. Næ så rajsagèrn tð uv, så di føst, de bløv kløg o e, sèntj bvð te djæ nõboer, å di ijèn te ar, de di skul ta dem i vør, å så fèk fàlk trabælt mè å ry te 10 sij å hælst om piibèrn jik, så bløv dèr èn svør hurlomhæj i gor. Ku di så nare rajsagèrn åpå vilspur, så jov di e.

Jèj gång kam rajsagèrn å vil fesentijr i i by, få de va nor, de va mæltj, mèn så va dèr i fresk køl, de gribèr i høv trebjænt stul, di ha, å vre di tov bin å å putèr ham i i sèk 15 å te røj uv è markèn mè dèj åpå naki. Rajsagèrn so dehær å trove, de haj rèntj mè i brèvenshat i sèki, få de ku e åse lign, å di vri frå byj å ète køli; mèn haj sat uv è hi å tjar, hvar en ku kom tjyri, å så sète rajsagèrn tebiæns ètèr ham å noèr ham føst hèn i in an by. Hæ gribe di køli me sèki 20 å trove, di ha jor èn gu bjæreng, mèn hvetèn lång nis fèk di, da di fèk de jènbjænt stul trokèn uv å sèki. Di skæltj uv i èn li tij, mèn køli mint, de haj ha løv å breng hans håsbojs stul øve te snekerèn får å få to bin sat i ham.

---

om Randsagerne skulde tage dem med deres Brænderi, for så måtte de give store Bøder og Brændevinstøjet gik tabt med, og på sine Steder var det ikke så lidt værd. Når så Randsagerne tog ud, så sendte de første, der blev kloge på det, Bud til deres Naboer og de igen til andre, at de skulde tage sig i Vare, og så fik Folk travlt med at rydde til Side, og især om Piberne gik, så blev der en svær Hurlumhøj i Gårde. Kunde de så narre Randsagerne på Vildspor, så gjorde de det.

Engang kom Randsagerne og vilde visitere i en By, for der var nogle, der var meldt, men så var der en rask Karl; der griber en høj trebenet Stol, de havde, og vred de to Ben af og putter den i en Sæk og til Rend ud ad Marken med den på Nakken. Randsagerne så dette og trode, at han rendte med en Brændevinshat i Sækken, for det kunde det også ligne og de drejede fra Byen af efter Karlen, men han satte ud ad Hede og Kær, hvor ingen kunde komme kørende, og så sætter Randsagerne tilbens efter ham og når ham først henne i en anden By. Her griber de Karlen med Sækken og trode, de havde gjort en god Bjerring, men hvilken lang Næse fik de, da de fik den enbenede Stol trukken ud af Sækken. De skældte ud i en led Tid, men Karlen mente, at han havde Lov at bringe sin Husbonds Stol over til Snedkeren for at få to Ben sat i den. Imedens havde de i Byen fået deres

25 Imèns ha di i byj fát djæt brèvenstøv te sij, á da rajsagèrn kam tebag ijèn, var dèr enteng á fejl.

In an gång va rajsagèrn áse komèn uv ápå förtèn á kam så te non jènstæ gor, mèn dæ var eñtj no á tréf, så vil di dæfrá te e stæ, dè lo ápå dèn an sij á èn o, dèfár mat di 30 lè vun sto á ji dèm tefvòs dèrøvær. De traf, dè va komèn to frème, maj á kun, i besøgæls de stæ lig da rajsagèrn kam. Bu kvejèrn var ej i stustøven á sij hons dè var i tjistèrn, á bu mèjèrn jik uv i markèn á dæ blyve di vòr, dè kam fjr tjøbstækløj kølmeskèr dèráp te, á di ku lign te á væ raj- 35 sagèrn. Mèjèrn skøñtj dèm no hjèm, mèn sin rajsagèrn sije de, så stárke jøj á dèm fresk ástæ fáran di ar á kome te huvsèn föri mèjèrn. Haj ej è gångsdøn ijèmæl davlestøven á stægest á lut èn brøgesdør áp, dè va lut får en, fá di a trej. I de sam kam maj sil á dè frème áse ej è gångsdøn. »De 40 è ste rajsagèrn, se kvòn, dè stak hvòt uv è stustøvdør, á hon va så fátjyvst, de hon rest; ènda ha hon eñtj behøv á væ bång fá brèvensværke, fá de ha di eñtj no á, i de mejst døjgång. Sin maj kam ej i støven á sijr dæ hæ jèn á raj-

---

Brændevinstøj til Side, og da Randsagerne kom tilbage igen, var der ingenting at finde.

En anden Gang var Randsagerne også kommen ud på Farten og kom så til nogle enlige Gårde, men der var ikke noget at træffe, så vilde de derfra til et Sted, der lå på den anden Side af en Å, derfor måtte de lade Vognen stå og give sig til Fods derover. Det traf, der var kommet to Fremmede, Mand og Kone, i Besøgelse det Sted, lige da Randsagerne kom. Begge Konerne var inde i Storstuen at se hvad der var i Kisterne, og begge Mændene gik ude i Marken, og der bliver de var, der kom fire købstedklædte Karlmenesker derop til og det kunde ligne til at være Randsagerne. Mændene skyndte sig nu hjem, men da Randsagerne ser det, så storker en af dem rask afsted foran de andre og kommer til Huset førend Mændene. Han ind ad Gangdøren igennem Dagligstuen og Stegerset og lukkede en Bryggersdør, der var lukket for inden, op for de andre tre. I det samme kom Manden selv og den Fremmede også ind ad Gangdøren. »Det er skam Randsagerne«, siger Konen, der stak Hovedet ud ad Storstuedøren, og hun var så forskrækket, at hun rystede; endda havde hun ikke Behov at være bange for Brændevinsværket, for det havde de ikke noget af, i det mindste dengang. Da Manden kom ind i Stuen og ser, at den ene af Rand-

sagern var uv i stægest, ser haj sònt no hvast: »Hva vet do hèn?» — »Vi è tølífage,« ser haj, »vi ma val ète søg?» — 45 »Så-å, èr I de,« ser maj, »a tjejer èntj te nor å jær, mèn de tjejer a, de a è maj hær i huvsèn å skal åse sij å jø min løvle rèt jæli.« I de sam væle di a trej ej è bagdøn å jøj å dem tre fram ej i stægest å ser i èn høv tuvn, de di va tølífage, å haj mèt åpå hèresfødens væjn, di mat val jèmælsøg 50 huvsèn. Maj i huvsèn væst èntj ræjti, hons haj skul svør te dehær, får haj væst nåk, de øvrihjæèn ha døj rèt, mèn haj tjøj dem èntj å ku èntj væ ves å, de di va dem, di ga dem uv får. Den an maj tèt èntj, de va passe, sònt som di hôte brø ej, å svør: »È di hèresføèn få tijen? de ka mè ènda næ tvijl 55 om, da di sònt bryer ej i i majs huvs, a væ èntj ber, ej hèresføèn skal væ mè får å påsij, de òltj go løvle te.« Så bløv di li mè jit så grome lavmælt, å bøj òle te å vig å plæti, di stov åpå, di tov i stægest å di tov i brøgest; lig ve sijn å di to sijst stov èn svøntøj mè no grøteng å 60 øntj ruskomsnusk i; så depe døjèn hans fengør dèri a leke te, om de skul ha vat åbrøjeng. Kvejern ha ènda fåt mu å

---

sagerne var ude i Stegerset, siger han sådan noget hvast: »Hvor vil du hen?» — »Vi er Toldfaget«, siger han, »vi må vel eftersøge?» — »Såå, er I det,« siger Manden, »jeg kender ikke til nogen af Jer, men det kender jeg, at jeg er Mand her i Huset og skal også se at gøre min lovlige Ret gældende.« I det samme vælder de andre tre ind ad Bagdøren og en af dem træder frem ind i Stegerset og siger i en høj Tone, at de var Toldfaget og han mødte på Herredsfogdens Vegne, de måtte vel gennemsøge Huset. Manden i Huset vidste ikke rigtig, hvad han skulde svare til dette, for han vidste nok, at Øvrigheden havde den Ret, men han kendte dem ikke og kunde ikke være vis på, at de var dem, de gav sig ud for. Den anden Mand tykkedes ikke, det var passende, sådan som de hartad brød ind, og svarede: »Er De Herredsfogden for Tiden? det kan man endda nære Tvivl om, da De sådan bryder ind i en Mands Hus, jeg ved ikke bedre, end Herredsfogden skal være med forat påse, at alt går lovlig til.« Så blev de lige med et så grumme lavmælte, og bød aldrig til at vige af Pletten, de stod på, de to i Stegerset og de to i Brygerset; lige ved Siden af de to sidste stod en Svintønde med noget knust Korn og andet Ruskomsnusk i; så dypper den ene sin Finger deri og slikker til, om det skulde have været Afbrøending. Kvinderne havde endelig fået Mod

va komèn te áse, så se huvsmun: »Di behøve ste eñtj á ta
 så napt te e, de di behøvèr á slek mè fengèn i vòt svønfø;
 65 Di ka jan' få èn hil øsful.« E låg, dè va brogt te svøntøjèn,
 ha sto ve sijèn á; mèn de ha di skope nir, á no sto dè jèn
 á traj ápo e á skòte fii gång nir èter e, får haj tèt val, de
 møj ku lign e træ-brèvènslæg, mè hvøl i metèn te hati, mèn
 de tal di eñtj ènda om, men snake hes á hæ, á ser iblåñtj
 70 òntj: »I hò nák vat te brølep hæ ve sijn á, sin I è sá
 muntèr.« — »Ja,« se maj, »de hò vi á var òl muntèr, á a
 trovèr áse de a èno ka muntèr ar, om de skul vær, om di sá
 var hil tre he fivr.« De va sæt nák, haj ku sæj sámøj, få de
 var i møj stelfare maj, mèn døgti hájfast á eñtj ræj få pæn
 75 klær. Dæ bløv en søgèn dær i huvs, á rajsagèrn ræst ijèn,
 så se dè frème: »Ta no ètèr á få de låg brèñtj, få de ha di
 sá gát e yv te, de di vesnák komèr ijèn mè de føst, mèn sá
 pase di nák á lè væ mè á go bag ej.« Ja maj mint eñtj,
 de jov ham no, får haj ha òle brogt e te òñtj èj te svøn-
 80 tøjèn; de va jit, dèr ha lo dèr frá hans fármajs tij. Kaski jan
 haj ha hat òñtj brog får e. Ná k èr e, låge bløv brèñtj, mèn

---

og var kommen til også, så siger Husmoderen; »De behøver skam ikke at tage så fint til det, at De behøver at slikke med Fingeren i vor Svineføde, De kan gjerne få en hel Øsefuld.« Et Låg, der var brugt til Svinetønden, havde stået ved Siden af, men det havde de skuppet ned og nu stod den ene og trådte på det og skottede flere Gange ned efter det, for han tykkedes vel, det meget kunde ligne et Træ-Brændevinslæg med Hul i Midten til Hatten, men det talte de ikke endda om, men snakkede hist og her og siger iblandt andet: »I har nok været til Bryllup her ved Siden af, siden I er så muntre.« — »Ja«, siger Manden, »det har vi og var alle muntre, og jeg tror også, at jeg endnu kan muntre andre, om det skulde være, om de så var hele tre eller fire.« Det var sært nok, han kunde sige så meget, for det var en meget stilfærdig Mand, men dygtig håndfast og ikke ræd for pæne Klæder. Der blev ingen Søgen der i Huset, og Randsagerne rejste igen, så siger den Fremmede: »Tag nu efter og få det Låg brændt, for det har de så godt et Øje til, at de vistnok kommer igen med det første, men så passer de nok at lade være med at gå bag ind.« Ja Manden mente ikke, det gjorde ham noget, for han havde aldrig brugt det til andet end til Svinetønden, det var et, der havde ligget der fra hans Formands Tid. Kanske gjerne han havde havt anden Brug for det. Nok er det, Låget blev brændt, men otte Dage efter var Randsagerne

ot dav ètèr va rajsagèrn dèr ijèn, å da bløv hva krøg i hile huvsèn jèmælròt, uèn dè va no å fej.

12. Nategryèn.

E kvòn småløjèr skal fålk javnle ha, å de è da mjæst di ong, mèn sil di gamæl ka eñtj val hyt dèrn, næ dè jijes èn gu læjlilhjæ; ja sàm å di ælèr èr hòte vær èj di ong; èngkælt småtræk væ a å fátæl.

De var è nyos avtèn i mørkènt da kam Dejn-Mas sprengi 5
ej te Lavst Pisèns mè èn gryful varm grø, å i de haj steke hvòt ej è døn, ser haj: »Lavst, hær è Pjæ-Søes nategry, spreng ej te Nijls Søes mè her å se, de jèj kam å ha knæbèn hær. Vel di, så ka di jø bær hær ej te Pis.« — »Ja nåk,» se Lavst, »de ku dè væ løjèr ve, å haj gribe gryèn å 10
vil ha vat te spreng, mèn så se Marèn, hans kun: »De ma do skål eñtj, få så fo do skyl få, de do hò stålèn djæ grø.« — »Ja do see no,« see Lavst, »Mas èr eñtj å stul åpå,« å sètèr haj gryèn ej åpå djæt stustøvgvøl. Èn halståjs tij ètèr kome Marèn uv i stægèst å vil sij te nateri. Føst rør hon 15

---

der igen og da blev hver Krog i hele Huset gennemrodet, uden at der var noget at finde.

12. Nadvergryden.

Et Korn Småløjer skal Folk jevnlig have, og det er da mest de unge, men selv de gamle kan ikke vel hytte sig, når der gives en god Lejlighed; ja somme af de ældre er hartad værre end de unge, enkelte Småtræk ved jeg at fortælle.

Det var ad Nyårsaften i Mørkningen, da kom Mads Degn springende ind til Lavst Persens med en Grydefuld varm Grød, og idet han stikker Hovedet ind ad Døren, siger han: »Lavst, her er Per Søes Nadvergryde, spring ind til Niels Søes med den og sig, at en kom og havde kneben den. Vil de, så kan de jo bære den ind til Pers.« — »Ja nok,« siger Lavst, det kunde der være Løjer ved, og han griber Gryden og vilde have været til Spring, men så siger Maren, hans Kone: Det må du skam ikke, for så får du Skyld for, at du har stjaalet deres Grød.« — »Ja du siger noget,« siger Lavst, »Mads er ikke at stole på,« og sætter han Gryden ind på deres Storstuegulv. En halv Timestid efter kommer Maren ud i Stegerset og vilde se til Nadveren. Først rørte hun op i Suppegryden og så vilde hun til at tage Grødgryden,

åp i sopgryèn å så vil hon te å ta ètèr grøgryèn, mèn da var hon ræn hèn. Hon snore let øve dehær, hva gryèn ku væ bløvèn å, mèn så mè jit løbèr e hær i hvòt, så ròbèr hon ej è dòn: »Lavst, ha do no lyj Dejn-Mas, å go ej te
 20 Nils Søes mè vòr ijn nategry, så èr a ves åpå, de vò grø ha vat hile byj ruñtj ej èn imòn avtèn, å do ha nåk fåt lòv å fòltj mè dèm.

13. Tov gång nare.

Vò kòl Sorèn jik javnle ej te Kræns hæ ve sijn å om avteni, å så kam haj mjæst sinatje hjem å sjalèn tile nåk te nateri. Pigèn lij eñtj, de dòn skuł blyv stoi òbèn ètèr ham å nateri blyv stoi åpå bovre nètèn øvèr, får hon vil hæłst
 5 ha ry te sij om avteni, så var e jov om mòngi. Så jèj avtèn sètèr hon e faful vòj mè i kòrklu i ej åpå bovre te ham iste få mjælk å grø. Hèn åpå kam haj, tov skièn i karmi å falèr i fat, mèn di hæ skòvèr var eñtj te å få dilt mè skièn, å dæ seèr haj å progèr å knogèr dè arme kòrklu,
 10 uèn haj ku få høvt mè ham, å see så mè sè sil: »Hvete da nòr hælvedes sæj skovèr è de!« Pigèn lo i sèngèn å fljire è

---

men da var den rent borte. Hun grunder lidt over dette, hvor Gryden kunde være bleven af, men så med et løber det hende i Hovedet, så råber hun ind ad Døren: »Lavst, havde du nu lydt Mads Degn og gået ind til Nils Søes med vor egen Nadvergryde, så er jeg vis på, at vor Grød havde været hele Byen rundt inden imorgen Aften og du havde nok fået Lov og fulgt med den.

13. To Gange narret.

Vor Karl Søren gik jevnlig ind til Krestens her ved Siden af om Aftenen, og så kom han oftest sent hjem og sjelden tidlig nok til Nadveren. Pigen led ikke, at Døren skulde blive stående åben efter ham og Nadveren blive stående paa Bordet Natten over, for hun vilde helst have ryddet til Side om Aftenen, så var det gjort om Morgenen. Så en Aften sætter hun et Fadfuld Vand med en Karklud i ind på Bordet til ham istedenfor Mælk og Grød. Senere kom han, tog Skeen i Karmen og falder i Fadet, men de Skover var ikke til at få delt med Skeen, og der sidder han og prikker og stikker den arme Karklud, uden han kunde få Bugt med den, og siger så ved sig selv: »Sikke da nogle Helvedes seje Skover, er det.« Pigen lå i Sengen og fniste ad dette. Så vilde han tage en Skefuld Mælk, da han

dehær. Så vil haj ta en skjæful mjælk, sin haj en å grøskøvørn ku få, si så skönt haj, de va vøj, haj ha sat å hjape i, å hyte skièn å uv lèt haj sto, mèn pigèn løve haj, de haj nåk skul stek hæ sæj skøvør. 15

Haj væst nåk, de Tjestèn, sònt hjæt pigèn, va møj hve-mælvòt, å så jèj da, de hon kam uv i lòèn å vil ji lamèn mjælk, tòr haj fat åpå hær å hverlt mè hær ruñtjèn om så lèng te hon dryve lig nir i lofuli, som hon ku væ døj. No kam haj ètèr, de haj kaski ha go få vit i spøgi, å haj røltje 20 ve hær å lætènt ve hær; næj, hon va så slate som i kørklju; haj løte te hær, om hon drov òj, næj òlèr e pust, haj sto ræn stel. Så blyvèr haj får alèr hi om ørèn å fur ej å ròbèr è kvòn: »Jàhèn, Jàhèn, skøj dè å kom uv! Tjestèn legèr i lovi å è davnt. Ta din huvòjsflask mè!« Haj gribèr èn 25 påtful vøj å sprengèr uv ijèn å kvòn bag ètèr uv i lovi, ja dæ lo Tjestèn å skasilov.

14. Prèjsti som lajmaj.

Eñtj låñtj hæ fro va dè få mánèr or sin, ja ja, de èr eñtj ènda lènge sin, èj gamæl fàlk ka ènda gát mejes ham,

---

ikke kunde få nogen af Grødkoverne, se så skønnede han, det var Vand, han havde siddet og hjæppet i, og smed Skeen og ud lod han stå, men Pigen lovede han, at han nok skulde stikke hendes seje Skover.

Han vidste nok, at Kjesten, sådan hed Pigen, var meget svimmelhovedet, og så en Dag, da hun kom ud i Laden og vilde give Lammene Mælk, tager han fat på hende og svinger med hende rundt om så længe, til hun driver lige ned i Ladefuldet (Halmen), som hun kunde være død. Nu kom han efter, at han kanske var gaaet for vidt i Spøgen, og han ruskede ved hende, littede ved hende, nej. hun var så slattet som en Karklud; han littede til hende, om hun drog Ånde, nej aldrig et Pust, den stod rent stille. Så bliver han for Alvor hed om Ørene og for ind og råber ad Konen: »Johanne, Johanne, skynd dig og kom ud! Kjesten ligger i Loen og er besvimet. Tag din Hovedvandsflaske med!« Han griber en Potfuld Vand og springer ud igen og Konen bag efter ud i Loen, ja der lå Kjesten og skoggerlo.

14. Præsten som Landmand.

Ikke langt herfra var der for mange år siden, ja ja, det er ikke endda længer siden, end gamle Folk kan endda godt mindes ham, var der en Præst,

va dèr i prèjst, dè var èntj å di kløgest, da i òl fál èntj åpå
 òntj èj åpå hans bøgèr. Haj ha i døgti avlskøl, mèn luvn
 5 var haj, de va dè flir, dè fèk å føl. De va sjalèn prèjsti sø
 ètèr, hvant de jik te ve gor, mèn så va prèjstkvøn, èn ejføj
 Tjøbihavnèr, så mo mir påpasi, å ha hon èntj javnle hòltj
 rønskab øve bestelengèrn uèn dør, så ha e nåk sit galt uv,
 mint hon da sil i de mejst. Sònt kam hon løbi uv è løn
 10 te kølèn jèj da, di sto å task. »No kårle,« ser hon, »hvør-
 møje hår I så tårskèn i dav?« — »Ja,« ser avlskøli, »næ vi
 no fo tåskèn tov trav te dèj, vi hòr åpå lovi, så hò vi e lès.«
 Hon va gåt fånøve mè dèj beskin å gor ijèn.

Jèj da var dèr i stvør hòbèn huvsmèjèr bøje samæl,
 15 di skul òl jø prèjsti i høstda, de va da bløvèn èn skek i dè
 mejst, så se prèjsti te avlskøli: »La mæj nõ se, bete Nèls,
 de du trèkèr di bønèr-dryverèr gåt te i dav, så skal jæj gi
 dæj dèn hvøne væjèr, dèr stoèr ner ve bækèn.« — »Ja de
 skal a nåk, fòr,« ser avlskøli. Sin flåki kam uv i markèn,
 20 ser Nils avlskøl te dèm, de næ di no fèk gåt bejønntj, så skul
 di avtest ji dèm gu støj, sònt dè ku vær e lele strøg imæl

der var ikke af de klogeste, da i alle Fald ikke på andet end sine Bøger. Han havde en dygtig Avlskarl, men lun var han, det var der flere, der fik at føle. Det var sjelden, Præsten så efter, hvordan det gik til ved Gårde, men så var Præstekonen, en indfødt Kjøbenhavner, så meget mere påpassende, og havde hun ikke jevnlig holdt Regnskab over Bestillingerne uden Døre, så havde det nok set galt ud, mente hun da selv i det mindste. Sådan kom hun løbende ud til Laden til Karlene en Dag, de stod og tærskede. »Nu Karle,« siger hun, »hvormeget har I så tærsket idag?« »Ja,« siger Avlskarlen, »når vi nu får tærsket to Traver til den, vi har på Loen, så har vi et Læs.« Hun var godt fornøjet med den Besked og går igen.

En Dag var der en stor Hob Husmænd budt sammen, de skulde alle gøre Præsten en Høstdag, det var da blevet en Skik i det mindste, så siger Præsten til Avlskarlen: Lad mig nu se, bitte Niels, at du trækker de Bønderdrivere godt til idag, så skal jeg give dig den hornede Vædder, der står nede ved Bækken.« »Ja, det skal jeg nok, Far,« siger Avlskarlen. Da Flokken kom ud i Marken, siger Niels Avlskarl til dem, at når de nu fik godt begyndt, så skulde de bagerste give sig gode Stunder, så der kunde være et lille Strøg imellem hvert eller hvertandet Jern, ja skulde det træffe, at tre Jern

hvat hæle hvat ðntj jan, ja skul e trêf, de trê jan imæl fôltj hvêr ar, så so e mi natuvrle uv, få præjsti vil jan ha dem gât trêke te, å så var e åse bêtst å føj ham, mèn da sònt, de di sil ku væ tjænt mæ e. De va di vili nåk te ðl samæl, 25 å di ga dem ilav mè di lång agèr. Knap åp åpå fånoni jik di, som Nijls ha be dem, i èn strøj rå, lisom Pjæ-Løtes hønå, frå dè jèn èj å agèrn te dènan. De sto præjsti i vejèn å so å va nåk så fånøve ve, de gøhusståèrn bløv så gât trokèn te, å haj kalèr è præjstkvøn å ser: »Dèr skal du se, bete kone, 30 hve dèn hvønè væjèr ka trèk idav.«

15. Jakob Nåls.

Dè gamæl Jakob Nåls va møj få løjèr, å haj kam jan så tèt fro e, de fålk skul ta dem ivør, de haj skul èntj få dem te bêtst, få i træreng var haj. Mèn haj å gamælfår hog Ugerby brov, ha kølèn, di ha mè dem, e svò sjøv mè å løb åpå støltjèr; så tèt Jakob, de di svefælt val møj frå arbetje 5 øve støltjèrn, så jè mæja lest haj sè te å peke to hegæltej i i klabèn åpå støltjèrn. Hènimò tijèn, de di skul te djæt

---

imellem fulgte hverandre, så så det mere naturligt ud, for Præsten vilde gerne have dem godt trukket til, og så var det ogsaa bedst at føje ham, men da sådan, at de selv kunde være tjent med det. Det var de villige nok til alle sammen, og de gav sig i Lag med de lange Agre. Straks op på Formiddagen gik de, som Niels havde bedet dem, i en spredt Rad ligesom Per Løts Hønå, fra den ene Ende af Ageren til den anden. Det stod Præsten i Vinduerne og så og var nok så fornøjet ved, at Gædehusstodderne blev så godt trukken til og han kalder ad Præstekonen og siger: »Der skal du se, bitte Kone, hvorledes den hornede Vædder kan trække idag«.

15. Jakob Nåls.

Den gamle Jakob Nåls var meget for Løjer og han kom gerne så tørt fra det, at Folk skulde tage sig i Vare, for at han skulde ikke få dem til bedste, for en Træring var han. Mens han og Gamle-Far tømrede Ugerby Bro, havde Karlene, de havde med dem, et svært Sjøv med at løbe på Stylder; så tykkedes Jakob, at de drev Tiden vel meget hen fra Arbejdet over Stylderne, så en Middag listede han sig til at pikke to Hegletænder i Klamperne på Stylderne. Henimod Tiden, at de skulde til deres Ar-

arbetj ijèn, ser haj te dèm: »è dè non å jær, dè vel åpå støltjèrn, så skal e mèn-saj væ no.« Dè var åse jèj å dèm, dè
 10 va fare, gribè støltjèrn åjèr armèn, ji røj te å åp, mèn lise jisveñtj var haj nir ijèn, få pigèn sprang haj låñtj åp i feèn.
 »De va mèn-saj e èli spreng, mi bror! spreng ijèn!« sò Jakob Nåls. De bløv hæler eñtj vån-sò.

Jèj gång var haj i præjstis møl å hog, å så kome dè
 15 gamæl Rabi-Jèns mè stakæls pvòsi è væj dè fåbij møl. Jakob sijr ham å ròbe te ham: »Gusfræ, Gusfræ, mi bror! Kom hæer hèn, da èr e lèng sin, de vi to gamæl køl so hvær ar. Hvant hò do e no? Kom å sèt dè å tøj din piyb, så ka vi så lèng slo èn pròt om vò gamæl bedrøvtèr.« Di sète dem
 20 ve sijn å hværar åpå mølstjati, å Jakob to dåsen åp å fekèn å bee Jèns å stap piybèn, mèn haj rengke fyrtøjèn åp. Di ser no i djæ gu fátrovlihjæ, å Rabi-Jèns va nåk så køl ve å trèf åpå i gamæl betjønñjeng, dè vil vær å ham å sæj, mèn i sam gulav leste Jakob Nåls sè te å slo to nælekèr i Rabi-
 25 Jènses tjøvælskò å tyr ham sònt fast te mølstjati. Haj be-jønñtj no å drøj pròtèn hèn åpå præjsti, hveti vèrkpig de haj

---

bejde igen, siger han til dem: »Er der nogen af jer, der vil på Stylerne, så skal det min Sandten være nu«. Der var også en af dem, der var færdig, griber Stylerne under Armene, giver Rend til og op, men ligeså gesvindt var han nede igen, for Piggene sprang han langt op i Fødderne. »Det var min Sandten et ærligt Spring, min Bror, 'spring igen« sagde Jakob Nåls. Det blev heller ikke sagt forgæves.

Engang var han i Præstens Mølle at tømre og så kommer den gamle Jens Rabi med Tiggerposen ad Vejen der forbi Mølleu. Jakob ser ham, og råber til ham: »Gudsfred, Gudsfred, min Bror, kom her hen, det er længe siden, at vi to gamle Karle så hverandre. Hvordan har du det nu? Kom og sæt dig og tænd din Pibe, så kan vi så længe slå en Passiar af om vore gamle Bedrifter«. De sætter sig ved Siden af hverandre på Møllestjerten, og Jakob tog Dåsen op af Lommen og beder Jens at stoppe Piben, medens han vikler Fyrtønden op. De sidder nu i deres gode Fortrolighed, og Jens Rabi var nok så stolt over at træffe en gammel Bekendt, der vilde vide af ham at sige, men i det samme gode Lag listede Jakob Nåls sig til at slå to Småsøm i Jens Rabis Kjoleskød og tøjre ham sådan fast til Møllestjerten. Han begyndte nu at dreje Snakken hen på Præsten, hvilken gnaven Person

var, mèn i de sam sprengèr haj åp å ser: »Dær hò vi ham mèn-saj sil, haj ka eñtj val tål, mè puste såleng, de mè ka sput i èn hòj.« Rabi-Jèns, dèr ha sto skrøvt igång hos præjsti, får haj ha jor hans fengèr få brè, brø sè eñtj om å kom 30 præjsti får yvèn, å haj vil da åse spreng åp, mèn nælekèrn hòltj fast, så de haj støve baglèjs øve mølstjati, de hans bin sto lig iver, å dær hang haj åje stjati å ku' eñtj slèp løs ve ijn hjèlp. »No,« se Jakob Nâls, »hò di hælvedes knætj vat dèr å jo spelåper! Ja vi gamæl styv køl hò nåk å draves mè 35 fârùèn sè sil, a skal ènda nis dèm får inan gång. Mèn hòl, bij, mi bror, a tjejer mèn-saj e ro!« Haj slìèr i knyv åp å lomèn å snijèr e stu støtj å tjøvfligi, de Rabi-Jèns dompe nir åpå jovrèn. No skompe stakeli å nør è væj, mèn Jakob Nâls lov å sò: »Sòst do de, mi bror, møl ku eñtj heng ve 40 dè, di tyvknætj.«

16. Kræn Skal.

Ja, haj ha da go mè Jakob Nâls å hoge mårer or; å mè ka eñtj sæj òñtj, èj haj ha i lær gât å dèj skul, haj ha go i

han var, men i det samme springer han op og siger: »Der har vi ham min Sandten selv, han kan ikke godt tåle, man puster så længe, at man kan spytte i en Hånd«. Jens Rabi, der engang havde stået Skrifte hos Præsten, for han havde gjort sine Fingre for brede, brød sig ikke om at komme Præsten for Øjne, og han vilde da også springe op, men Sømmene holdt fast, så at han styrtede baglænds over Møllestjerten, så at hans Ben stod lige i Vejret; og der hang han under Stjerten og kunde ikke slippe løs ved egen Hjælp. »Nu«, siger Jakob Nâls, »har de Helvedes Knægte været der og gjort Spilopper! Ja, vi gamle stive Karle har nok at drages med foruden sig selv, jeg skal endda sætte dem i Rette foren anden Gang. Men hold, bi, min Bror, jeg kender min Sandten et Råd«. Han slider en Kniv op af Lommen og snider et stort Stykke af Kjoleffigen, så Jens Rabi dumpede ned på Jorden. Nu skumper Stakkelen af nær ad Vejen, men Jakob Nâls lo og sagde: »Så du det, min Bror, Møllen kunde ikke hænge ved dig, din Tyveknægt«.

16. Kresten Skalle

Ja, han havde da gået med Jakob Nâls og tømret mange År, og man kan ikke sige andet, end han havde jo lært godt af den Skole, han havde gået i.

De va mæner or èter, få da var haj i gamæl møj, de haj var i Berkæls møl å hog. Så var e jøj møn, di Öby köl (høv-
 5 bøjer) skul uv è Uvlskøv å heñtj brøj te Berkæls, å så töt Kresten, de haj skul ha jënteng èn smul lig å dem å løber uv te væj å dryvør i jigepæl nir lig ve sijn å hyvlspure å fejtør i blæk højstskov åpå òvørøj å pøl mè to gu sæm, så de so uv te, de haj lo å va tabt. Knap èter kam jøj javi
 10 fåbij møl å haj blyve skøvi vør. Prr, ser haj, sprengør å vun å gribør i skøvi, mèn si haj matje èñtj, hvømøj haj stroni, å ta skøvi, mèn mat lè ham blyv som haj lo. Så haj åpå åpå vun ijèn, å så fek pilikørn e rap å de lång svøb få Kræn Skales skjælmstregørskyl. Knap èter kam inan å så i trei
 15 å sònt fort, å di fljæst jik e lisom de føst. Kræn Skal å di a skjælmør stov i møllugi å grøñtj è dehær.

Om ètenoni snake falkèn mè Kræn, om haj èñtj ku hætt jënteng spelåp åp, te høvvun kam tebag, få de føst spel ha di hat gu lig å. Omsijr løve haj, de haj skul sij è, hvesom di
 20 ku få mølstjæn lo ej fåren å di så vil ji èn hal pát te mælmai, hves de løkest ham. Ja de vil di da så møj jan, å arbetje

---

Det var mange År efter, for da var han en gammel Mand, at han var i Birkelse Mølle at tømre. Så var det en Morgen, de Åby Karle (Hovbønder) skulde ud ad Ulveskov og hente Brændé til Birkelse, og så tykkedes Kresten, at han skulde have en Smule Fornøjelse af dem og løber ud til Vejen og driver en Egepæl ned lige ved Siden af Hjulsportet og fæster en blank Hestesko på Overenden af Pælen med to gode Søm, så det så ud til, at den lå og var tabt. Straks efter kom en jagende forbi Møllen og han bliver Skoen var. Prr, siger han, springer af Vognen og griber i Skoen, men han magtede ikke, hvor meget han sled, at tage Skoen, men måtte lade den blive som den lå. Så han op på Vognen igen og så fik Pillikørn et Rap af den lange Svøb for Kresten Skalles Skælmstregørskuld. Straks efter kom en anden og så en tredje og sådan fremdeles, og de fleste gik det ligesom den første. Kresten Skalle og de andre Skælmer stod i Møllelugen og grinte ad dette.

Om Eftermiddagen snakkede Folkene med Kresten, om han ikke kunde hitte på noget Spilop, til Hovvognene kom tilbage, for det første Spil havde de haft god Fornøjelse af. Omsider lovede han, at han skulde se ad, dersom de kunde få Møllestenen lagt ind forinden og de så vilde give en halv Pot til Mellemadden, hvis det lykkedes ham. Ja, det vilde de da så meget gerne,

bløv di fare mè i gu tij. Så tór haj èn døj krag, de lo de ve møl å va skõt, å svøbèr hær ej i e fjåltje klæj å hyte dehæ pak åpå væj. Dæ føst, de kam, so paki å sprengèr å vun å gribèr ham å åp åpå vun ijèn. No løsènt haj paki å 25 so, de var èntj òntj èj en døj krag, så ku haj nåk jit sè te, de Kræn Skal mat ha vat dèr åpå spel, å så var e val bøjst, de flir ku blyv nare mè, få de ku da vær èn trøst, di va flir om e, å så hytèr haj kragèn ijèn. Dè kam flir, de jik lisom de føst; næ di fèk sit, hons de var i paki, hyt di 30 ham ijèn å sònt bløv haj ve nør ètèr, te di te sist èntj ku sij frå møl, hvar haj bløv å, mèn di fèk dem da djæt avtèngrèj mag te djæt mòngrèj.

Andas avtèn, da Krestèn stov i møl å va fare te å go hjèm, kam dèr i drèng løbi mè i betè pak svøbt i i vu kluv 35 å skul hjælsèn frå hans mūr, de hæ var e kvòn tjø te èn sop, om haj vil èntj væ så gu å ta de mè sè hjèm. Haj bee drèngi å hjælsèn hjèm å se tak å tò paki åjèr armi å go hjèm. Hans kun tov paki å go fram, mèn da hon løsènt ham, so hon de døj krag å røbèr ej te Krèn, de èntjèn vil haj nare hær 40

---

og Arbejdet blev de færdige med i god Tid. Så tager han en død Krage, der lå der ved Møllen og var skudt, og svøber den ind i et pjaltet Klæde og kastede denne Pakke på Vejen. Den første, der kom, så Pakken og springer af Vognen og griber den og op på Vognen igen. Nu løste han Pakken og så, det var ikke andet end en død Krage, så kunde han nok gætte sig til, at Kresten Skalle måtte have været der på Spil, og så var det vel bedst, at flere kunde blive narret med, for det kunde da være en Trøst, at de var flere om det, og så kaster han Kragen igen. Der kom flere, det gik ligesom den første; når de fik set, hvad der var i Pakken, kastede de den igen, og sådan blev den ved nør efter, til de tilsidst ikke kunde se fra Møllen, hvor den blev af, men de fik sig da deres Aftengrin, Mage til deres Morgengrin. Næste Dags Aften, da Kresten stod i Møllen og var færdig til at gå hjem, kom der en Dreng løbende med en bitte Pakke svøbt i en våd Klud og skulde hilse fra sin Moder, at her var en Smule Kød til en Suppe, om han vilde ikke være så god og tage det med sig hjem. Han beder Drengen at hilse hjemme og takke og tager Pakken under Armen og går hjem. Hans Kone tog Pakken og går ud i Køkkenet, men da hun løste den, så hun den døde Krage og råber ind til Kresten, at enten vilde han narre

hælør åse haj sil va bløven nare. »Ja, ja,« ser haj, »kragsopèn for a nåk imòn, om do hælør eñtj lavèr hær te mè, de èr a ves nåk åpå,« å de jik som sò, får òle så snòt kam haj åp te møl, föri fålkèn spovr ham om, hvant kragsopeñ
45 ha smagt ham.

Inån gång drøv haj no spøg mè to skrærer, dè var i Obybrov, så da di vil gò dèfrå, ser haj te dèjèn: »A fejstèr i kathòl åpå denån, no ma do eñtj sæj ham e«, å imèns fejstè haj jèj bag åpå ham; liså sò haj te denån, å di løve gåt nåk,
50 å dæ jik di å lov è hvèrar dæfrå å te Oby. Dæ fèk di å væ, de di bu va lig gu.

17. Jènjål èr eñtj ålo.

A væ eñtj, hvant de ka vær, mèn a tøkés eñtj, de fålk è så møj få komès no, som di plevån; mèn de ka kaski åse kom å, de a legèr eñtj så møj mèrk te di spelåpèr, dè blyve drøven no om tijèr, som mèn a sil var ong å to dil i dem.
5 A skal no fåtæl jær, hvant de jik te jèj gång, mèn a var i lele kòl åpå èn fem e sægs or. A hòvèr e lisegåt, som hons. a bestelt igor.

---

hende eller også han selv var bleven narret. »Ja ja,« siger han, »Kragesuppen får jeg nok imorgen, om du heller ikke laver den til mig, det er jeg vis nok på,« og det gik som sagt, for aldrig så snart kom han op til Møllen, førend Folkene spurte ham om, hvordan Kragesuppen havde smagt ham.

En anden Gang drev han nogen Spøg med to Skrædere, der var i Åbybro, så da de vilde gå derfra, siger han til den ene: »Jeg fæster en Kathale på den anden, nu må du ikke sige ham det,« og imidlertid fæstede han en bag på ham; ligeså sagde han til den anden, og de lovede godt nok og der gik de og lo ad hverandre derfra til Åby. Der fik de at vide, at de begge var lige gode.

17. Gengæld er ikke aflagt.

Jeg ved ikke, hvordan det kan være, men jeg tykkes ikke, at Folk er så meget for Kommers nu, som de plejer van, men det kan måske også komme af, at jeg lægger ikke så meget Mærke til de Spilopper, der bliver dreven nu om Stunder, som mens jeg selv var ung og tog Del i dem. Jeg skal nu fortælle Jer, hvordan det gik til engang, mens jeg var en lille Karl på en 5, 6 År. Jeg husker det ligeså godt, som hvad jeg bestilte igår.

Vò Tøjer å Sorèn Sturgør kam frá Bøgèns marki (Vrangbøks), å da di kam te Máne, var e så mørk som i brøj. No var e, ligsom mè vri søjer è stjænvási lig fá Tølkvøns huvs, 10 de di kam te jøj, dè stov åpå væj. Di hælse guavtèn, haj hælst ijèn, mèn de va no stel å utyele. Ènda tèt di åpå lyje, de de ku vær i køl frá Løkèn, dè va søskibøn te Tjæl Løfø i Hamælmvøs, å så se di: »Èr e eñtj Batæl, de hæ mesk?« De ser haj da jov te. »Ja, så ka a val væ,« se 15 døjèn å dèm, »de do vet ni te Tjæl Løfø,« å de ser haj da ælengèn åse ja te, mèn de va så utyele, de di ðlnapest ku fåsto ham, få skjælmi va så færhøltj mè å lij, de haj va fare te å sprut. No daske di å mè hvèrar nir è stjænvási, mèn de lave let è væj, få dèhæ Ful-Batæl jik å skrøv èser frá 20 døjèn sij å væj te dènan, så dè hæ tøl al vos var eñtj næ bre næk te ham, å jø lèngèr haj jik, jø vagèr haj bløv, så haj nèjstèn slèt eñtj ku go tesist. Så mat di ha fat i vejkløvèn å ham å hèfælt så åstæ mè ham, de bøjst di kuj, mèn tvær å ibaj var haj å kom tesij mè. Sin di kam øve dè nè møl- 25 brov, så vil haj væ stu køl å hyjr sè sil ijèmæl mølèns gør,

---

Vor Tøger og Søren Storgård kom fra Bøgens Marked (Vrangbøks) og da de kom til Manna, var det så mørkt som en Lysetande. Nu var det, ligesom man drejer sønder ad Landevejen lige for Toldkonens Hus, at de kom til en, der stod på Vejen. De hilser Godaften; han hilste igen, men det var noget stille og utydeligt. Endda tykkedes de på Lyden, at det kunde være en Karl fra Løkken, der var Søskendebarn til Kjeld Ladefoged på Hammelse, og så siger de: »Er det ikke Bertel, det her Menneske?« Det siger han da ja til. »Ja, så kan jeg vel vide«, siger den ene af dem, »at du vil ned til Kjeld Ladefoged«, og det siger han da endelig også ja til, men det var så utydeligt, at de næppe kunde forstå ham, for Skælmen var så betaget af at le, at han var færdig til at sprutte. Nu daskede de af med hverandre ned ad Landevejen, men det gik langsomt hen ad Vejen, for den Fulde-Bertel gik og skrev Esser fra den ene Side af Vejen til den anden, så den tolv Alens Vej var ikke nær bred nok til ham, og jo længer han gik, jo ringere blev han, så han næsten slet ikke kunde gå tilsidst. Så måtte de have fat i Nakken af ham og slæbte så afsted med ham, det bedste de kunde, men tvær og forbandet var han at komme til Side med. Da de kom over den nørre Møllebro, så vilde han være stor Karl og passe sig selv

mèn lig som haj kam te mølbrovèn, jijèr haj da e slengèr te sijèn, som no flyvèr haj lig nir i tjeengi. Di gribe da fat i ham ijèn bu tov å for ham gåt nåk øve brovèn, mèn
 30 så mat di både slæb å bær ham dæfrå å åp i Båregøri, så tvær bløv haj dem. Tøjer sø no te ham: »Er e eñtj bæjst, de do komèr ej i Tjæls kamèr, så skal a spreng åp i bære-støvèn å kal è ham. Mèn de vil kompeni, eñtj hò növn, »får a er,« ser haj, »maj få mè sil å køl få mi hat; a hò så tit
 35 go ej è dè brè dør föri ida, a vel,« så sur haj, »åse dèrej ijavtèn.« Haj vil så ej, i hva de så skul jål, å de va dihæ to klørèr eñtj så hvæle møj får få Tjæls skyl, mèn å hyt ham dè met i gøri, ku di eñtj væ betjèj. Di mat da te å hjælp ham åp è trapèn te dè brè dør, mèn så tèt di enda, de var òtj
 40 få stur èn skam å kom slèbi ej te òl falkèn mè dehæ ful snævèr, så slèpe Tøjer, å i de haj låpe dön å vil spreng ej, ser haj: »No skal a kal è Tjæl, de haj ka kom uv te dè.« Mèn så se skjælmi: »Ja, de èr òle var, do hò dèj ukæjlihjæ, får haj èr hæruv få lèng sin, uèn a skul i ta lisemøj fæjl som
 45 iar tov!« No fek di da yvèn åp, om di ha vat lut föri, få

---

igennem Møllerens Gård, men ligesom han kom til Møllebroen, giver han da et Slinger til Siden, som nu flyver han lige ned i Malekarmen. De griber da fat i ham igen begge to og får ham godt nok over Broen, men så måtte de både slæbe og bære ham derfra og op i Borgegården, så tvær blev han dem. Tøger sagde nu til ham: »Er det ikke bedst, at du kommer ind i Kjelds Kammer, så skal jeg springe op i Børgestuen og kalde ad ham«. Men det vilde Kompanen ikke høre nævne, »for jeg er,« siger han, »Mand før mig selv og Karl for min Hat, jeg har så tit gået ind ad den brede Dør, førend idag, jeg vil,« så svor han, »også derind i aften«. Han vilde så ind, i hvad det så skulde gælde, og det var disse to Klører ikke så meget for for Kjelds Skyld, men at kaste ham der midt i Gården, kunde de ikke være bekendt. De måtte da til at hjælpe ham op ad Trappen til den brede Dør, men så tykkedes de endda, det var altfor stor en Skam at komme slæbende ind til alle Folkene med den fulde Snager, så slipper Tøger og idet han åbner Døren og vilde springe ind, siger han: »Nu skal jeg kalde ad Kjeld, at han kan komme ud til dig.« Men så siger Skælmen: »Ja, det er aldrig værd, du har den Ulejlighed, for han er herude for længe siden, uden jeg skulde jo tage ligeså meget fejl som i andre to.« Nu fik de da Øjnene op, om de havde

de va Tjæl sil, di ha go å hefælt åpå, iste få di væst eñtj
eñtj ej de va Batael, dèr ha fát i bjøn å træk mè.

No mat da Tøjer dræk å de hær, ihvar haj så kam, mèn
en va slemèr ve ham ej di Staves mejèr, Mòtèn å Pjæ-Kræn,
di va da fare te å splet ham løvi è, å jø flj fálk, dè va teste, 50
jø væ va di.. Dè va no en a ro å stap muj åpå dèm ej å
få dèm nare ijèn, mèn de var eñtj nèmst jovr, få di væst nák,
de di skul pas åpå.

De stov no hèn te sin Stéfens da om avteni, da va Tøjer
nir i Stav å træk tavl mè Mòtèn, som haj va så tit. Sámti 55
jo di gu træk å sámti fásnabènsijr di dèm, lisom di bèjst kuj,
mèn i sam gulav see drèngèn å bejèr èn vældi stu svønblær
øvær èn bujløs pát å make no mè dehær sálèng, de di fèk
dèm èn hvæle romælpát, dè ga no sæ ly å sè, mèn de va
nap, de Tøjer å Mòtèn ku samæl å hør dehæ sæ romæl, så 60
dybt va di ej i djæt trèki-tavl. Sin drèngèn va fare, så fo Mò-
tèns Nijls å så i Tybo-krèmèr, dè lo dèr, fat i dehæ bujløs
romælpát, å di lèt sto hèn te Pjær Asèns får å sij, om di ku
eñtj nare dèm dær. De traf sè gát nák, få tov å djæ piger

---

været lukket tidligere, for det var Kjeld selv, de havde gået og slæbt på, i Steden for de vidste ikke andet, end det var Bertel, der havde fået en Bjørn at trække med. Nu måtte da Tøger drikke af dette, i hvor han så kom; men ingen var værre ved ham end de Stavads Mænd, Morten og Per Krestensen, de var, da færdige at splitte ham levende ad, og jo flere Folk, der var tilstede, jo værre var de. Der var nu ingen andre Råd at stoppe Munden på dem end at få dem narret igen, men det var ikke næmt gjort, for de vidste nok, at de skulde passe på.

Det stod nu hen til S. Stefans Dag om Aftenen, da var Tøger nede i Stavad at trække Tavl med Morten, som han var så tit. Somme Tider gjorde de gode Træk og somme Tider »forsnabenserede« de sig, ligesom de bedst kunde, men i samme gode Lag sidder Drengene og binder en vældig stor Svineblære over en bundløs Potte og makker nu med dette så længe, at de fik sig en dygtig Rummelpotte, der gav nogle sære Lyd af sig, men det var næppe, at Tøger og Morten kunde samle og høre denne sære Rummel, så dybt var de inde i deres Trækken Tavl. Da Drengene var færdig, så får Mortens Niels og en Tybo-Kræmmer, der lå der, fat i den bundløse Rummelpotte og de gik hen til Per Andersens forat se, om de kunde ikke narre dem der. Det traf sig godt nok, for to af deres Piger var ude i Kælderen efter

65 var uv i tjælørèn ète no gryjn, å så luske di hæ to klører
 dem lig uèn te vejèn å jijèr e drut mè påtèn. Pigèrn skòte
 te sijn å ku òle fásto, hons dehæ ku væ får e ly, mèn i de
 sam kome dè jit drut te, å pigèrn lèt sto ej åpå røgèn å
 hverår, å di ji èntj mir heñtj gryjn dèj avtèn. Dær ha di no
 70 jor èn vældi kup, di mat ber te hæ, å lig mè jit va di uèn
 te Pjæ-Kræns stægesveje, å dæ stov Marèn å Else i djæ be-
 steleng å tengkèr enteng åpå, förì hon jijr e rut uèn te vejèn.
 »Do sanli,« ser Else te Marèn. »Næj, de è sku dè,« se
 Marèn, å nær ha di komèn i træ, om hvèm å dem de var,
 75 mèn i sam lav jijr hon jit rut te dèr uèn te. No ka e åse
 vær, de pigèrn tøvær èntj svò lèng, in di var ej i stövèn.

Nijls å krèmèn, ja haj hjæt da få røjstèn åse Nijls, kome
 no hjem ijèn te Mòtèns, som di va ræn halgal å fåtæle dehæ
 spelåp. Si de lætènt ènda ve Tøjèr, få de va nõ, de haj ku
 80 væ mè te, å mèjit va tavlèn åp i hølèn å Tøjèr ha romæl-
 påtèn åjèr armi. No lèt di sto hèn te Pjæ-Kræns òl trej, få
 Tøjèr ha nåk mu åpå å få Pjæ-Kræn sil nare, i de mejst mat
 e da prøves. Di ga så non træk i romælpåtèn ijèn, å så snòt

---

nogle Gryn og så luskede de to Klører sig lige uden for Vinduerne og giver et »Drut« med Potten. Pigerne skottede til Siden og kunde aldrig forstå, hvad dette kunde være for en Lyd, men i det samme kommer der et »Drut« til og Pigerne styrtede ind på Ryggen af hverandre, og de gider ikke mere hente Gryn den Aften.

Der havde de nu gjort et vældigt Kup, de måtte bedre til det, og lige med et var de udenfor Per Krestensens Stegersvindue, og der stod Maren og Else i deres Bestilling og tænker på ingenting, førend det giver et »Rut« udenfor Vinduet. »Nå da,« siger Else til Maren. — »Nej, det er sku dig,« siger Maren, og nær havde de kommet i Trætte om hvem af dem det var, men i det samme giver det et »Rut« til der udenfor. Nu kan det også være, at Pigerne ikke tøvær svar længe, inden de var inde i Stuen.

Niels og Kræmmeren, ja han hed da for Resten også Niels, kommer nu hjem igen til Mortens, som de var rent halvgale og fortæller dette Spilop. Dette lettede endda ved Tøger, for det var noget, som han kunde være med til, og med et var Tavlen oppe i Hylden og Tøger havde Rummelpotten under Armen. Nu styrtede de hen til Per Krestensens alle tre, for Tøger havde nok Mod på at få Per Krestensen selv narret, i det mindste måtte det da prøves. De gjorde så nogle Træk i Rummelpotten igen, og så snart de hørte det

di hõt de ej, så jave Pjæ-Kræn ðl kòlèn uv á sij ètèr, hons
 de ku vær, mèn si di kam knap ej ijèn á va lig kløg. De 85
 bejõntj no ijèn á ruv dèr uènte, á Pjæ-Kræn áþ á sèngèn á
 ser: »A ska sku svò te, de èr i ðèr, dèr è komèn áþ á oèn
 á ka èntj kom nir ijèn, dè jije dihæ sæ ly. De hò depin
 hèntj föri hæ ve gor, de i ðèr è komèn ilaj á hòr èntj ku
 komèn uv ijèn.« Kòlèn mat uv ijèn á sij ète dèhær ðèr, mèn 90
 di ku en fej á di komèr ej ijèn mè dèj beskin. »Ja så ma e
 depin vær i grijs, dè legèr i halmstaki á hò fát jènteng i
 halsi! De èr e sku teves, får hælèns ka a ðle fásto, hons de
 ka vær, dèr èr hæ ve gor ijavtèn.« Ja, kòlèn uv ijèn á
 progèr ájèr halmstaki mè pog á jantyvèr, mèn di ku en grijs 95
 prog uv, mèn lival ha di ènda progðt hujèn á krèmèns nis,
 mèn haj tav stel te dehær, som I val ka tengk. Di lo jø ðl
 trej áje sijn á staki mè lyve i djær hòj, få to di ku ðle væ,
 hva tijm de di jave jantyvfèn i dèm, á de va da hælèr èntj
 låntj fro e, de mat krèmèns nis betjej. 100

Sin Pjæ-Kræns kòl jik èj ijèn, så bløv dihæ tre skjælmèr
 èntj legi áje staki svò lèng; di tov løb novrèn te mè romæl-

---

inde, så jager Per Krestensen alle Karlene ud at se efter, hvad det kunde
 være, men se, de kom straks ind igen og var lige kloge. Det begyndte nu
 igen at smågrynte der udenfor, og Per Krestensen op af Sengen og siger: »Jeg
 skal sku svare til, det er en Odder, der er kommen op af Åen og ikke kan
 komme ned igen, der giver de sære Lyd. Det har Død og Pine hændet før
 her ved Gården, at en Odder er kommen i Land og har ikke kunnet komme
 ud igjen.« Karlene måtte ud igen at se efter den Odder, men de kunde
 ingen finde og de kommer ind igen med den Besked. »Ja så må det Død
 og Pine være en Gris, der ligger i Halmstakken og har fået noget i Halsen.
 Det er det sku til visse, for ellers kan jeg aldrig forstå, hvad det kan være,
 der er her ved Gårde iaften.« Ja, Karlene ud igen og rager under Halm-
 stakken med Ravter og Forke, men de kunde ingen Gris rage ud, men allige-
 vel havde de endda raget Huden af Kræmmerens Næse, men han tav stille
 til det, som I vel kan tænke. De lå jo alle tre under Siden af Stakken med
 Livet i Hænderne, for de kunde jo aldrig vide, hvad Time de jog Forke-
 spidserne i dem, og det var da heller ikke langt fra det, det måtte Kræmmerens
 Næse bekende.

Da Per Krestensens Karle gik ind igen, så blev de tre Skælmer ikke
 liggende under Stakken svar længe; de to løb nordentil med Rummelpotten, og

påtèn, å Tøjèr gor ej å laèr, som haj ènteng væst å. »Gu-
 avtèn,« ser haj, »hva to klåkèn è nij, sijr a, så for a nåk å
 105 skøj mè hjèm, om a ska ha no te mi natèr ijavtèn.« — »De
 èr hòte skit å go jènèr øve Nømarkèn såtedavs,« ser Pjæ-
 Kræn, »få dèr è jènteng skiterij hæ ve gor ijavtèn, de a hør
 òler hòt magi te fòri;« å haj fátæle no, hvant de va goèn te.
 Tøjèr laèr hòte te, de haj bløv som no hi om ørèn, mèn
 110 alival ser haj da gunat å gor. Pigèrn var uv i nøest å malk
 te kvæls, mèn Tøjèr ha da æri dèrvæj, de di var, å di fátæle
 no de sam, de maj ha fátal. Så gor haj uv i stalèn te kòlèn
 dè ga øgèn kvælsnatèr, å di kam mè dæhæ sam pròt. No
 vil Tøjèr ha dèm mè uv å lèt ètèr, om skiterije va dèr èno,
 115 mèn di ku èntj hø fa te nòteng, så lèng di lòte, mèn så snòt
 di ga dèm te å pròt, så ga hon di hæ sæ snårk ijèn. Tøjèr
 sò no gunat tè dèm å lae te, de haj vil hjèm, mèn haj hèn
 te romæltrækèrn, mèn no mat di òl trej låntj uv i markèn får
 èntj å blyv ròbt mè djæ gavtyvstregèr. Mèn lig i de sam
 120 kam dè jèj å Staves kòl dèm fábij å vil hjèm è, haj ha vat
 øve gøsèns mark, å haj hør åse dihæ snårk, mèn de var hòte

Tøger går ind og lader, som han ingenting vidste af. »Godaften,« siger han, »hvad, Klokken er ni, ser jeg, så får jeg nok at skynde mig hjem, om jeg skal have noget til min Nadver iaften.« — »Det er hartad skidt at gå ene over Nørmarken på denne Tid,« siger Per Krestensen, »for der er noget Skitteri her ved Gården iaften, det jeg aldrig har hørt Mage til før;« og han fortæller nu, hvordan det var gået til. Tøger lader hartad til, at han blev som noget hed om Ørene, men alligevel siger han da Godnat og går. Pigerne var ude i Kostalden at malke til Kvælds, men Tøger havde da Ærende den Vej, hvor de var, og de fortæller nu det samme, som Manden havde fortalt. Så går han ud i Stalden til Karlene. der gav Øgene Kvælds nadver, og de kom med den samme Snak. Nu vilde Tøger have dem med ud og lytte efter, om Skitteriet var der endnu, men de kunde ikke høre Færd til noget, så længe de lyttede, men så snart de gav sig til at snakke, så gav det de sæere Snork igen. Tøger sagde nu Godnat til dem og lader til, at han vilde hjem, men han hen til Rummeltrækkerne, men nu måtte de alle tre langt ud i Marken for ikke at blive røbet med deres Gavtyvstregere. Men lige i det samme kom der en af Stavads Karle dem forbi og vilde hjemad, han havde været over Gårdens Mark, og han hørte også disse Snork, men det var hartad også,

åse, som haj fêk bin å go åpå, å ni te Pjæ-Kræns komèr hja da så fátjipe å så fástøre som i gal kat i torèn.

Pjæ-Kræns kòl mat no uv ijèn å hør ète skiterije, mèn sin di no ku hør e låntj nør i markèn, så se Pjæ Tål te di ¹²⁵ ar: »Ja, lè ås no go ej i vò sèng bònlel, få spøgerij èr e, de ka I satj væ, å no hør I val, de de è låntj nør i markèn, å de ka sàmèj òlè væ få non teng òntj èj får å nare ås uv frá huvs å jør ås viltj i hvòt. A skal no fátæl jær, hvant a å non flir kam åstæ jèj avtèn, mèn a læ søjèr. Da va dèr åse ¹³⁰ no, dè ga sè så øngkele uv åpå markèn, å vi gor i grome hòbèn uv ète dèhæ ly; mèn sin [vi] va komèn no uv, så tèt vi lyèn va lèngèr hèn, så vi traf èntj åpå non, hvòlèng vi jik, mèn viltj bløv vi da omsiyr å jik å traske i dòl å brengk, te vi låntj om lèng traf åpå i gòr hèn imò ve mejnètstij. Vi ¹³⁵ bångke dèm åp å vil ha hat dèm te å vis ås væj te by ijèn, mèn maj sò næj, få di tu på en mō ji dèm frá huvs i sònt e bèlèndes mørkèn, mèn vi ku få lòv te å blyv dè te dav, å de mat vi da åse ji ås tetåls mè. Maj fêk kvòn åp å sèngèn, får å skir e bæ brøj te ås, å haj skèngke får as, å dæ sa vi ¹⁴⁰

---

som han fik Ben at gå på, og ned til Per Kristensens kommer han da så forstumlet og forstyrret som en gal Kat i Torden.

Per Kristensens Karle måtte nu ud igen at høre efter Skitteriet, men da de nu kunde høre det langt nør i Marken, så siger Per Tålne til de andre: »Ja, lad os nu gå ind i vor Seng, Børnlille, for Spøgeri er det, det kan I sagtens vide, og nu hører I vel, at det er langt nør i Marken, og det kan sàmænd aldrig være for nogen Ting andet end for at narre os ud fra Hus og gøre os forvildede i Hovedet. Jeg skal nu fortælle jer, hvo rdan jeg og nogle flere kom afsted en Aften, medens jeg lærte (var Soldat) sønder på. Da var der også noget, der gav sig så ynkelig ude på Marken og vi går en grumme Hob ud efter den Lyd, men da vi var kommen noget ud, så tykkedes vi, Lyden var længer borte, så vi traf ikke på nogen, hvor længe vi gik, men vild-farende blev vi da omsider og gik og traskede i Dal og Brink, til vi langt om længe traf på en Gård hen imod Midnatstid. Vi bankede dem op og vilde have haft dem til at vise os Vej til By igen, men Manden sagde nej, for de turde paa ingen Maade give sig fra Hus i sådant et Bælgmørke, men vi kunde få Lov til at blive der til Dag, og det måtte vi da også give os tiltåls med. Manden fik Konen op af Sengen for at skære en Bid Brød

å hjaere å ha e gât, te klåken var halgoèn tov, så ræjse maj
 sè å skue flaskèn ej i skabe å trèkèr i èn trøj å sò: »Vel I
 no hjèm, så skal a føle mè jær, mèn i sònt mørkèn jir a mè
 eñtj jan uv imæl ðle å jit åpå dèhær òsens tij, få de èr eñtj
 145 olste så røle, som de ka vær.« Sin vi no kam uv, var e
 døgti lyst å en skabtens teng ivæj får å fej hjèm.

Ièn Pjæ-Tål va fare mè dèhæ fátælang — de va da
 hælen i luvrkat, å haj va nåk eñtj sil så møj fátjyvst få spø-
 gælst — så var ðl kølèn ej i hèrbère å sàm å dem tov ètèr
 150 å få dyn øve hvòt de fòst møvle, mèn di hæ tre klørèr mè
 romælpåtèn jik no hva te set, å di tèt ðlèr, de di ku ha stjilt
 dèj avtènstij ber. Ète dèj tij ku Tøjèr så hvæle gât vær
 ifræ få Pjæ-Kræn.

No va tebag å få Mòtèn nare, mèn de var eñtj nèmt,
 155 få no væst haj jø nåk, de de fòst skul go uv øvèr ham, å lè
 sè nare som enteng, skul di da eñtj by te mè Mòtèn, mèn
 jèmt èr eñtj glèmt, teñtj Tøjèr. De sto eñtj ènda lèngèr hèn
 èj te hæletrekongeda, da traf e sè så lig dèj avtèn, dè kam

---

til os og han skænkede for os, og der sad vi og sladrede og havde det godt
 til Klokken var bleven halv to, så rejser Manden sig og skyder Flasken ind i
 Skabet og trækker i en Trøje og sagde: »Vil I nu hjem, så skal jeg
 følge med Jer, men i sådant Mørke giver jeg mig ikke gerne ud mellem 11
 og 1 på denne Årsens Tid, for det er ikke altid så rådeligt, som det
 kan være«. Da vi nu kom ud, var det dygtig lyst og ingen Verdens Ting
 i Vejen for at finde hjem.«

Inden Per Tolne var færdig med denne Fortælling — det var da
 ellers en Lurendrejer, og han var nok ikke selv så meget forkyst for Spøgel-
 set — så var alle Karlene inde i Herberget og somme af dem tog efter at få
 Dynen over Hovedet det første muligt, men de tre Klører med Rummelpotten
 gik nu hver til sit, og de tykkedes aldrig, at de kunde have tilbragt deres
 Aften bedre. Efter den Tid kunde Tøger så særdeles godt være i Fred for
 Per Krestensen.

Nu var tilbage at få Morten narret, men det var ikke nemt, for nu
 vidste han jo nok, at det først skulde gå ud over ham, og lade sig narre som
 ingen Ting, skulde de da ikke prøve på med Morten, men gæmt er ikke glemmt,
 tænkte Tøger. Det stod endda ikke længer hen end til Helligtrekongersdag,
 da traf det sig så lige den Aften, der kom to Himmelbo Kræmmere til stort

tov Hemælbo Krèmerèr te vòt á bløv dèr om nètèn. I sam
 gulav kam dè bvò frá Pjær-Asèns i Stav, de òl vòr ong fàlk ¹⁶⁰
 skul dèni te dáj's á krèmèrn mè, ka a trov. Tøjèr snake no
 mè dèm, om dèjèn á dèm èntj ku blyv kløj uv fàr á fà
 Mòtèn nare, á de va no, de haj èntj ha behòv á fàlång è dèm
 tov gáng. Dè jèn va knap fare á komèr i gamælfòs dè blo
 trøj mè di stur ápslavèr á i i røstribere brøstdøg á fèk e blo ¹⁶⁵
 klees hatslav á èn furluv ápå hvòt, á sà smovr di ham ekvòn
 omkreg muj mè skosvæt, fàr haj skul si døgti skege uv, á
 sà pèse di á ni te Stav òlsamæl. Di go no ej te Pjær-Asèns,
 hva dáj'si skul vær, untagèn fusteri mè furluvèn, haj gor ej
 te Pjær-Kræns á ji sè uv fàr i maj nir frá Æleng søvn, dè ¹⁷⁰
 jik á ljæt om èn bruvnbløjse fyli, dè va løbèn hèn. Haj pròte
 døgti, fàr haj væst beskin om òl fàlk både hes á hær, á
 Pjær-Kræn røjse sè — haj ha lo sè e kvòn i mørkènt ápå
 sèngèn — á ber An á skir e bæ brøj te maj á bejòntj sil á
 skènk ham; á mèjit va di hæ to gamæl ståerèr i ful pròt om ¹⁷⁵
 stuhalèn, om Kræn Løtjhøltj á flir á Pjær betjòntjengèr dær
 øste nir. Mèn dè bruvn fyli trove Pjær-Kræn, de haj ha sit

---

og blev der om Natten. I det samme kom der Bud fra Per Andersens i Sta-
 vad, at alle vore unge Folk skulde derned til Dans og Kræmmerne med, kan
 jeg tro. Tøger snakkede nu med dem, om den ene af dem ikke kunde blive
 klædt ud for at få Morten narret, og det var noget, som han ikke havde Be-
 hov at forlange af dem to Gange. Den ene var straks færdig og kommer i
 Gamle-Fars blå Trøje med de store Opslag og i en rødtribet Brystdug og fik
 et blåt Klædes Hatteslag og en låden Hue på Hovedet og så smurte de ham
 en Smule omkring Munden med Skosvæerte, for han skulde se dygtig skægget
 ud og så perser de af ned til Stavad alle sammen. De går da ind til Per
 Andersens, hvor Dansen skulde være, undtagen »Fusteren« med den lådne Hue
 han går ind til Per Krestensens og giver sig ud for en Mand nede fra Elling
 Sogn, der gik og ledte om en brunblisset Hoppe, der var løben bort. Han
 snakkede dygtig, for han vidste Besked om alle Folk både hist og her, og
 Per Krestensen rejser sig — han havde lagt sig et Korn i Mørkningen på
 Sengen — og beder Ane at skære en Bid Brød til Manden og begyndte selv
 at skænke for ham; og med et var de to gamle Stådere i fuld Snak om
 Studehandlen, om Kristen Løgholt og flere af Pers Bekendte der øster nede.
 Men den brune Hoppe trode Per Krestensen, at han havde set i Alstrup Da-

i Alstrep davi föri; »får igor,« ser haj, »da a var åp i Tårpe å tymb di to kalnø, da løb dè sònt èn jèn søjèn te Ajs Pi-
 180 sèns, å så lig a ka tøkes, så var e døj, ja de skal a sku svò
 te.« Sin dè gamæl maj fek døj beskin, så mint haj eñtj, dè
 var å tvil åpå, mèn haj mat vijer fort dè sam avtèn, mèn så var
 e om å jør å kom øvèr oèn. Pjæ-Kræn lèt no djæ bèls føle
 hãm ej te de vøjste stæ, »få di,« ser haj, »sète jæ nåk øvèr
 185 åpå skibe.« Ståèn se no gunat, å Pjæ-Kræn ber ham å
 hælsèn Kræn-Løtjhøltj, hves haj tal mè ham. De ser haj da
 tak te, de skul haj nåk, å så føles bèlsi mè hèn te Mòtèns
 dør, så gor haj tebag ijèn, å ståèn ej.

»Guavtèn,« ser haj. — »Guavtèn,« se Mòtèn, »hvar è
 190 dèhæ gamæl maj frå?« — »A è sàmèñ uv frå Guemluñ o.
 A ljæter om èn pig, dèr hò tjènt dèruv, hon skal vær frå
 Alstrep å hjæter Sáfj Jæspesdåter.« — »Da è de mensål sæt,
 de I vel go så låñtj ètèr èn pig, dèr èr røñtj å tjænestèn,
 sònt løbi tøsèr plejr eñtj å vèr svør møj bevèñtj.« — »Jov,
 195 de va sàmèñ èn kjøñ pig, mèn hon tjènt igur mè èñ køl,
 dær abselut vil væ kjèrest mè heñe, å sin hon eñtj va fu de,

---

gen før, »for igår,« siger han, »da jeg var oppe i Torpet at købe de to Kalvenød, da løb der sådan en sønden for Anders Persens, og eftersom jeg kan tykkes, så var det den, ja det skal jeg sku svare til.« Da den gamle Mand fik den Besked, så mente han ikke, der var at tvivle om, men han måtte videre frem den samme Aften, men så var det om at gøre at komme over Åen. Per Krestensen lod nu deres Dreng følge ham ind til det vesterste Sted, »for de,« siger han, »sætter jer nok over på Skibet.« Ståderen siger nu Godnat, og Per Krestensen beder ham at hilse Kristen Løgholt, hvis han talte med ham. Det siger han da Tak til, det skulde han nok, og så følges Drengen med hen til Mortens Dør, så går han tilbage igen og Ståderen ind.

»Godaften,« siger han. — »Godaften,« siger Morten, »hvor er den her gamle Mand fra?« — »Jeg er sàmænd ude fra Gudumlund af. Jeg leder om en Pige, der har tjent derude, hun skal være fra Alstrup og hedder Sofie Jespersdatter.« — »Da er det minsæl sært, at I vil gå så langt efter en Pige, der er rendt af Tjenesten, sådanne løbende Tøse plejer ikke at være svar meget bevendt.« — »Jo, det var sàmæn en flink Pige, men hun tjente i Gårde med en Karl, der absolut vilde være Kæreste med hende, og da hun ikke var for

så truve haj heñe møj, de hañ vil møvr heñe; de bløv hon så fåkyvst øvør, de hon reñtj heñe væj. — »Da væ a en,« se Mòtèn, »å òl di a tjejer i Alstrep, de dør kaj ha de navn, untagèn de skul vær jèn å Jæspør Uvlhålm's dèterør, ²⁰⁰ mèn de væ di hær ej i de østør stæ, få dær hør Jæspør vat møj i arbetj. — »Vel I da eñtj væ så guve å vijs mej dèrøñ,« se maj. Mòtèn sije sè te sijèn å ser: »Dør er en å vør fålk hjem ijavtèn, di er ej te dåjs hæ ve sijn å, mèn to a kaj åse jan føles mè jær. Eñe-Marij, hvar er min trøj?« Haj slenge ²⁰⁵ sè no i trøjèn å go mè de hæ gamæl maj, mèn da di kam uèn te Pjær-Asens dør; ser Hemælboi, som haj ga sè uv får å vær: »Er e eñtj hær, de vi skal ej?« — »Næj, de er hær østèn får,« se Mòtèn. — »Dær hør a vat eñ, å de var engèñ hjem.« — »Ja så er di hærej,« se Mòtèn, »lè ås så trin hær ej.« ²¹⁰ De va justemeñtj åse de, de krømèns nis kløj ètør, å di go no en te døn. Frå gånge kam mè dær føst ej i stustòvèn, dæ var òl di ong åp i èn rask skòsk, så di val naple lo mèrk tē di tov, de kam ej. Mòtèn trer ej, nohèn åpå gulst å ser: »Er dør en å òl di hær fålk, dør kaj vijs ijèn?« De ²¹⁵

---

det, så truede han hende med, at han vilde myrde hende, det blev hun så forkyst over, at hun rendte sin Vej. — »Da ved jeg ingen,« siger Morten, »af alle dem, jeg kender i Alstrup, som kan have det Navn, undtagen det skulde være en af Jesper Ulvholms Døtre, men det ved de her inde i det østre Sted, for der har Jesper været meget i Arbejde.« — »Vil I da ikke være så god at vise mig derind,« siger Manden. Morten ser sig til Siden og siger: »Der er ingen af vore Folk hjemme iaften, de er inde til Dans her ved Siden af, men jeg kan også gjerne følges med jer. Inger Marie, hvor er min Trøj?« Han slænger sig nu i Trøjen og går med den gamle Mand, men da de kom udenfor Per Andersens Dør, siger Himmelboen, som han gav sig ud for at være: »Er det ikke her, at vi skal ind?« — »Nej, det er her østen for,« siger Morten. — »Der har jeg været inde, og der var ingen hjemme.« — »Ja, så er de herinde,« siger Morten, »lad os så trine her ind.« Det var justemeñt også det, Krømmerens Næse kløde efter, og de går nu inden til Døren. Fra Gangen kom man der først ind i Storstuen, der var alle de unge oppe i en rask Skotsk, så at de vel næppe lagde Mærke til de to, der kom ind. Morten træder ind noget hen på Gulvet og siger: »Er der ingen af alle de her Folk, der kan vise igen?« Det var der ingen, der svarede noget til, for

va dèr en, dè svò nòteng te, få di fjæst å dem væst. eñtj
hons haj mint, mèn Tøjer bejønntj å træk åpå muj å fjølèn
bejønntj å slo slaèr får ham, haj va jø spelmaj, som fådemjæst
ve sònt læjlilhjæer, ka a trov. »Èr dèr en å Pjær-Kræns fålk,«
220 se Mòtèn, »dèr væ, om Jæspèr Uvlhålm hør en dètèr, dèr
hjæer Sofij? hør èr i maj søjèn fyvri frå å ljæer om en pig,
dèr skul hjæ Sáfij Jæspesdåter å vær frå Alstrep.« — »Næj,«
se di, »haj hør en dètèrèr, dè hjæè sònt.« — »Ja så ma hon
vær frå de Alstrep hæ novrèn Hjøreng,« se Mòtèn. Tøjer
225 fljire så småt i skegi è dèhær, mèn haj tal eñtj enda om
nòteng, mèn bejønntj i nyj dåjs.

Vò pig sto ve sijn å dèhæ gamæl ståer å ser: »Vel I
eñtj væ så gu å ji mè i dåjs, gamæl maj?« De ser haj da
jovtak te, å de go så møj stel å manesijle dè føst gång om-
230 kreg, mèn sin di bejønntj an gång om, si så tò da pokèr ve
ståèn, haj hope å sprang som jèj dè va gal. Mòtèn sije let
åpå dèhær, så gor haj ej i davlestòvèn te dè gamæl Pjæ-Asèn
å ser: »A èr mensål nåk blòvèn nare ijavtèn. A tøkès enda
a èr val gamæl te, di ong drèng almejele skul jø nar å mè.

---

de fleste af dem vidste ikke, hvad han mente, men Tøger begyndte at trække på Munden, og Fiolen begyndte at slå Sludder for ham, han var jo Spillemand som for det meste ved sådanne Lejligheder, kan jeg tro. »Er der ingen af Per Krestensens Folk,« sagde Morten, »der ved, om Jesper Ulvholm har en Datter, der hedder Sofie? her er en Mand synden Fjorden fra og leder om en Pige, der skulde hedde Sofie Jespersdatter og være fra Alstrup.« — »Nej,« siger de, »han har ingen Døtre, der hedder sådan.« — »Ja så må hun være fra det Alstrup her norden for Hjørring,« siger Morten. Tøger grinte så småt i Skægget ad dette, men han talte ikke endda om noget, men begyndte en ny Dans.

Vor Pige stod ved Siden af den gamle Ståder og siger: »Vil I ikke være så god at give mig en Dans, gamle Mand?« Det siger han da jatak til og de går så meget stille og menagerlig den første Gang omkring, men da de begyndte anden Omgang, se så tager da Pokker ved Ståderen, han hoppede og sprang som en, der var gal. Morten ser lidt på dette, så går han ind i Dagligstuen til den gamle Per Andersen og siger: »Jeg er minsæl nok bleven narret iaf-ten. Jeg tykkes endda, jeg er vel gammel til, at de unge Drengte ligefrem skulde gøre Nar af mig. Jeg er da ikke ligefrem deres Ligemand.« — »Jeg

A òr da eñtj almejele djær ligmaj.« — »A væ menkål 235
 eñtj, hons a skal sæj om e,« se Pjær-Asèn; »hvøm dè
 ji dèm mè i ligi, di fo menkål åse no å stigi.« Tøjèr
 tøvèr eñtj svò lèng, in haj hyte fjòlèn å ej te Mòtèn å
 jir åpå ham de bøjst, de haj ha lær. Mòtèn va støñtj å
 sèr: »Do ka skòt mè di ligmaj å eñtj mè mè.« — »Ja,« se 240
 Tøjèr, »do hòr eñtj vat få gu te å væ vò ligmaj, næ de hò
 ku go uv øve vi ar, å òlemejst sin do fèk hestòrièn om Ba-
 tæl å dræk mè te mè, å så è do hælèr òlèr èn mitèn få gu
 te å væ vò ligmaj no, da vi hò fát èn smul kåjs åpå dè, å
 de ka a sæj dè: eñtjèn do blyve vrej hæle blij, så skat do 245
 hør de, do skal hør ligval, få do hòr æli fátjænt de å mi te.«
 De haj løve, de hòltj haj som i kòl, i de mejst hòt å òlèr,
 de Mòtèn klave øvèr, de haj eñtj hòltj øvr.

18. Tjòbihavneri åpå lañtj.

Dè var i ejføj Tjòbihavnèr, dè ha fát èn besteleng hær
 åpå lañtj å ha da åse fát i gòr å dryv. Haj ha da gát nåk
 fát i hvòt, de haj skul ha e yv åpå hva fengèr å fálkèn, å
 dèfår ha haj åse yvn òlster. Så var haj komèn ètèr, de kòlèn

---

ved minkål ikke, hvad jeg skal sige om det,« siger Per Andersen, »hvem der
 giver sig med i Legen, de får minkål også noget af Stegen.« Tøger
 tøver ikke svar længe, inden han kastede Fiolen og ind til Morten og giver
 på ham, det bedste, han havde lært. Morten var stødt og siger: »Du kan
 spøge med din Ligemand og ikke med mig.« — »Ja,« siger Tøger, »du
 har ikke været for god til at være vor Ligemand, når det har kunnet gå ud
 over os andre, og allermindst siden du fik Historien om Bertel at drikke mig
 til med, og så er du heller aldrig en Smule for god til at være vor Ligemand
 nu, da vi har fået en Smule Kands på dig og det kan jeg sige dig: enten
 du bliver vred eller blid, så skal du høre det, du skal høre alligevel, for du
 har ærlig fortjent det og mere til.« Det han lovede, det holdt han som en
 Karl, i det mindste hørte jeg aldrig, at Morten klagede over, at han ikke
 holdt Ord.

18. Kjøbenhavneren på Landet.

Der var en indfødt Kjøbenhavnere, der havde fået en Bestilling her på
 Landet og havde da også fået en Gård at drive. Han havde da godt nok
 fået i Hovedet, at han skulde have et Øje på hver Finger af Folkene, og
 derfor havde han også Øjnene alle Vegne. Så var han kommen efter, at

5 ga ògèn mì kun, èj haj vil' uj dèm, så hæ't haj åpå, næ di
 var ej te målti, å go uv i lovi å stek hvòt ej è krøbhvòl får
 ògèn å blès hakælsèn te sij, få så bløv tjanèrn legi åpå buj
 å krøbèn, hvesom dè va nor; de kam kølèn ètèr, å de vil'
 di jan ha ham vènt å mè, så jèj da, di ar jik ej, blyve stal-
 10 køli uv å kravlèr åp åpå loråjèn. Let ètèr kam da håsboj
 uv i lovi, steke hvòt ej è krøbhvòl å bejøjèr å pust å blæs
 i hakælsèn. I de sam sète køli i brøjeng nir å råjèn imvò
 håsboj, så haj tremælt øvèr hans èj. De skul' da vær, som
 haj hyt i brøjeng nir te å skjær i hakæls. Håsboj ga sè
 15 svòtèns ve dèhæ tremælom, mèn køli beklave rægti, de haj
 få vånvår va komèn så galt åstæ; haj lu da te haj èntj
 ku vær, de håsboj va komèn ej i lovi, sin haj va goèn åp
 åpå råjèn. Ète dèj da skönt kølèn èntj åpå, dè bløv blæst
 i hakælsèn.

20 Haj ha især trabælt mè tjyèn, di ha haj èntj så fo å,
 mèn især var e høveri, de haj ha å skjærmènsijr øvèr, så
 haj ha sjalèn non uèn jit or. Mèn så fèk haj jèj, ja de va
 ræjti i tøre skjælm, dè ku brog håsboj, dèr ènda tèt olèr, dè

Karlene gav Øgene mere Korn, end han vilde unde dem, så hittede han på, når de var inde til Måltid, at gå ud i Loen og stikke Hovedet ind ad Krybbehullet foran Øgene og blæse Hakkelsen til Side, for så blev Kærnerne liggende på Bunden af Krybben, hvis der var nogle; det kom Karlene efter og det vilde de gerne have ham vænnet af med; så en Dag, de andre gik ind, bliver Staldkarlen ude og kravler op på Lostænet. Lidt efter kom da Husbonden ud i Loen, stikker Hovedet ind ad Krybbehullet og begynder at puste og blæse i Hakkelsen. I det samme sætter Karlen et Halmknippe ned af Stænet imod Husbonden, så han trimlede over Ende. Det skulde da lade, som han kastede et Knippe ned til at skære i Hakkelse. Husbonden gav sig såre ved den Trimlenom, men Karlen beklagede rigtig, at han var af Vanvare kommen så galt afsted; han lod da, som han ikke kunde vide, at Husbond var kommen ind i Loen, efter at han var gået op på Stænet. Efter den Dag mærkede Karlene ikke, at der blev blæst i Hakkelsen.

Han havde især travlt med Køerne, dem havde han ikke så få af, men især var det Hyrden, som han havde at »skermensere» over, så han havde sjelden nogen mere end et År. Men så fik han en, ja det var rigtig en tør Skælm, der kunde bruge Husbond, der endda aldrig tykkedes, der

va mag te dræng, så vakèr å vòvèr som haj var. Dæ bløv drøvèn màne spel, jet å dèm skal a ènda fátæl. 25

I nõbo dè knap ve sijn å, dè hjæt Tèrkæl, ha èn sot-hjèlme kov, dè va bløvèn lam, å så jik hon å hompere dè hjèm ve huvsèn, mèn så jèj da skravælt hon øve skjælgròbèn å kam ej i Tjøbìhavneris èng. De sijer høveri å for hæ skæltje hèn te djæ ijn tjør, mèn ènda bløv håsboj vòr, de 30 haj drøv mè kovèn å de hon va lam. Haj hèn te høveri å vil ha å væ, hons de va får èn lam kov, de haj jènt mè. Drèngi beìer ham ej, de va djær ijn dè sothjèlme kov, dè va bløvèn sprenglam, å dæfår var e, de haj ha go å rør hær, å haj lu te, de haj va græfare få kovèn. Ja så skul tjàn da 35 hjèm, å kòlèn kam uv å skul ha fat åpå kovèn får å sij, hons de var hon skåj, mèn så so di nåk, de var èntj djær ijn kov, mèn Tèrkæls dè ve sijn å. Dè skul no bvò ètèr i hjèmdogtèr te å kurijr åpå hær, mèn så tèt kòlèn èntj ènda, de va var, dè bløv jo så vit ve e, å fátælèr håsboj, de Tèr- 40 kæl hæ ve sijn å va hvæle gu te å sæn, å ser, om de va bejst å få ham heñtj dèrøvèr, få de va ves èntj õñtj èj kòvèn

---

var Mage til Dreng, så vakker og væver, som han var. Der blev drevet mange Spil, et af dem skal jeg dog fortælle.

En Nabo der tæt ved Siden af, der hed Terkel, havde en sorthjelmet Ko, der var bleven halt og så gik den og humpede derhjemme ved Huset; men så en Dag skravlede den over Skælgrøften og kom ind i Kjøbenhavnerens Eng. Det ser Hyrden og får den listet hen til deres egne Kør, men endda blev Husbond var, at han drev med Koen og at den var halt. Han hen til Hyrden og vilde have at vide, hvad det var for en halt Ko, som han gennede med. Drengen bilder ham ind, det var deres egen den sorthjelmede Ko, der var bleven springlam, og derfor var det, at han havde gået og rørt den, og han lod som om han var grædefærdig over Koen. Ja, så skulde Køerne da hjem, og Karlene kom ud og skulde have fat på Koen for at se, hvad det var, den skadede, men så så de nok, det var ikke deres egen Ko, men Terkels der ved Siden af. Der skulde nu Bud efter en Hjemmedoktor til at ku rere på den, men så tykkedes Karlene dog det var ikke værd, der blev gjort så meget ved det og fortæller Husbond, at Terkel her ved Siden af var særdeles god til at signe og siger, om det var bedst at få ham hentet derover, for det var vist ikke andet end Koen havde vredet Foden og så kunde det tit

ha vre fvøi, å så ku e tit hjælp mè å sæn. Ja håsboj tèt da åse, de va var å prøv, å så skul høveri åstæ å heñtj ham.

45 Haj kam no mè dè hæ hjælsèn frá håsboj, om å sæn djæs dè hjelme kov. »Vet do eñtj blès Bul åbag, te hær hæť flyvèr å,« se Tèrkæl, »a hør òle ku sænt i min dav.« — »Ja,« se drèngi, »de [è] da hællèns jær ijn kov, dè va komèn øve te vòs, å de vil å eñtj sæj, få så ha dè bløvèn èn grome

50 alarm. I fo da ælengèn å kom dèr øvèr, mèn sæj da ælengèn eñtj, de è jæ kov, få så for a stryg får a vil væ jæ behjèpele.« Sin Tèrkæl hèt, de var hans ijn kov, så vil haj dèrøvèr, da får å få hæ hjèm åpå èn mò, mèn sin haj kam så nær, de Tjøbihavneri ku ròb te ham, så ser haj: »De va gåt, do

55 kom! Ka du sæn vòres dèn hjelme kov?« — »Nøj,« se Tèrkæl, »de duvèr a eñtj te å vel hællèr eñtj svò jan ha mè sònt hægskonstèr å bestel.« — »Jov jæk ve nåk, du kan sæn. Du slèpèr ente frij, fådi du skope dæk.« Tèrkæl ku eñtj få så mø rorom, de haj ku få sò, de var hans ijn kov, å haj vil

60 hællèr eñtj svò jan ròb høveris filurerij. Kòlèn blengke å blengke è ham, de haj skul tij mè de, å lè håsboj blyv i

---

hjælpe med at signe. Ja Husbond tykkedes da også, det var værd at prøve, og så skulde Hyrden afsted at hente ham. Han kom nu med den Hilsen fra Husbond om at signe deres den hjelmede Ko. »Vil du ikke blæse Bodil bagfra, til hendes Hætte flyver af,« siger Terkel, »jeg har aldrig kunnet signe i mine Dage.« — »Ja,« siger Drengen, »det er da ellers jer egen Ko, der var kommen over til vore, og det vilde jeg ikke sige, for så havde der blevet en grumme Allarm. I får da endelig at komme derover, men sig da endelig ikke, det er jer Ko, for så får jeg Stryg, fordi jeg vilde være jer behjælpelig.« Da Terkel hørte, det var hans egen Ko, så vilde han derover, da forat få den hjem på en Måde, men da han kom så nær, at Kjøbenhavneren kunde raabe til ham, så siger han: »Det var godt du kom! Kan du signe vor den hjelmede Ko?« — »Nej,« siger Terkel, »det dur jeg ikke til og vil heller ikke svar gærne have med sådanne Heksekonster at bestille.« — »Jo jeg ved nok, du kan signe. Du slipper ikke fri, fordi du skupper dig.« Terkel kunde ikke få så meget Råderum, at han kunde få sagt, det var hans egen Ko, og han vilde heller ikke svar gærne røbe Hyrdens Filureri. Karlene blinkede og blinkede ad ham, at han skulde tie med det og lade Husbond blive i den Tro, han var, og så

døj trov, haj var, å så teñtj haj, ja lè go, å haj strøg non gång è bøvì å bint å dè lam kov å vèñtj skroèn trovle i muj, som haj ku ha momælt jènteng, å haj døve nåk mè å stel e alvørli ansetj åp, å kòlèn var hòte væ fòrèn. Så skul 65 kovèn uv å røres gât dè hile ètemæja, så trove Tèrkæl nåk, de gòsens dè hjèlme kov skul væ komèn sè è avtèn. Haj kam no ej å fek setje-mælmaèr å brèvèn å så så måne tak får hans ulæjlihjæ. Sin tjàn kam uv ijèn, tov høveri ètèr å få dè lam kov øve te Tèrkæls, få døj svengk, haj ha 70 jij hans håsboj, ha tesist jor ham hi i hvòt. È avtèn, da haj kam hjèm mè tjàn, tov håsboj imvò ham ve gòslee å spovr te dè hjèlme kov. »Ja, de jik da knap hèn,« sò drèngi, å no skåj djær ijn kov da ènteng, å de ku håsboj da åse sil sij, hon va da lise fresk tebjæns, som jèn å di ar.« — 75

»Ja di sijer nåk, de kan ente nòte å sæn, mèn de è sku løjn, de kan jæj nu se.« Di lov òl è dehær. »Ja ja,« ser haj, »Tèrkæl vil nåk ha luske sæj, mèn jæj klèmt ham ènda tel e.

---

tænkte han, ja lad gå, og han strøg nogle Gange ned ad Boven af Benet på den halte Ko og vendte Skråen trolig i Munden, som han kunde have mumlet noget, og han døjede nok med at stille et alvorligt Ansigt op, og Karlene var hartad værre faren. Så skulde Koen ud at røres godt den hele Eftermiddag, så trode Terkel nok, at Gårdens den hjelmede Ko skulde være kommen sig ad Aften. Han kom nu ind og fik Sigte-Mellemader og Brændevin, og så så mange Tak for hans Ulejlighed. Da Køerne kom ud igen, skyndte Hyrden sig at få den halte Ko over til Terkels, for det Puds, han havde spillet sin Husbond, havde tilsidst gjort ham hed i Hovedet. Ad Aften, da han kom hjem med Køerne, tog Husbond imod ham ved Gårdsleddet og spurgte til den hjelmede Ko. »Ja, det gik da straks over,« sagde Drengen, og nu skadede deres egen Ko da ingen Ting, og det kunde Husbond da også selv se, den var ligeså rask tilbens som en af de andre. — »Ja man siger nok, det kan ikke nytte at signe, men det er sku Løgn, det kan jeg nu se. De lo alle ad dette. »Ja ja,« siger han, »Terkel vilde nok have lusket sig, men jeg klemte ham endda til det«.

19. Hægserij.

De è da eñtj så føle lèng sin, dè kam jèj å di hær
 omløbi skisliperèr te e stæ hær øste nør hèn ète skøvæjnèn å
 fålångt huvs om nètèn. Djæt jènest bòn dær i huvs, i sture
 knætj åpå èn sæjstèn sètèn or, dèr eñtj va ræjti rask å ha
 5 go no e stò å vat hengskit. De va møj jènfoldi fålk, å ha
 hvòt ful å spøgæls å hægserij, å de skönt skislipèri knap åpå,
 å huj sije nåk hves skej haj ska ryv i, så beltj haj dèm ej,
 de knætji va fájov, få dè va kást uñtj får ham. Andas mòn
 spør haj dèm, om di ha non røj kat dè ve huvs, få sònt i
 10 jèj ha haj sit dève i davnengi. Da no hvetjèn di hæle nò-
 borèn dèr omkreng ha røj kat, så mat e vær èn hægs, dèr
 ha ku lètje, dè va komèn i klog maj dæ te gor, dè kaski
 ku fåpore hægserije får hær. Di bløv sil fátjyvst ve dehær,
 mèn kanali trøste dèm mè, de haj skul nåk åjesøg dèj teng
 15 å kaski åse kom dèm te hjèlp, få sònt skiterij var haj eñtj
 utjèj mè, å dèsuèn ha haj møjstebogèn Seperònus å vijst dèm
 èn gamæl bog mè røj bøvstavèr. Haj kam dè flir èj jèj

19. Hekseri.

Det er da ikke så farlig længe siden, at der kom en af de omløbende
 Skærslibere til et Sted her østernede henefter Skovegnen og forlangte Hus om
 Natten. Deres eneste Barn der i Huset, en stor Knægt på en 16, 17 År, der var ikke
 rigtig rask og havde gået nu et Stød og været hængesyg. Det var meget enfoldige
 Folk og havde Hovedet fuldt af Spøgelsér og Hekseri, og det mærkede Skærslibe-
 beren snart og Hunden ser nok hvis Skind han skal rive i, så bildte han dem ind,
 at Knægten var forgjort, for der var kastet ondt for ham. Næste Dags
 Morgen spørger han dem, om de havde nogen rød Kat der ved Huse, for sådan
 en havde han set derved i Dagningen. Da nu hverken de eller Naboerne
 der omkring havde røde Katte, så måtte det være en Heks, der havde kunnet
 lugte, der var kommen en klog Mand der til Gårde, der kanske kunde for-
 pure Hekseriet for hende. De blev selv forkyste ved dette, men Kanailen
 trøstede dem med, at han skulde nok undersøge den Ting og kanske også
 komme dem til Hjælp, for sådant Skitteri var han ikke ukendt med, og des-
 uden havde han Mesterbogen Cyprianus og viste dem en gammel Bog med
 røde Bogstaver. Han kom der flere end en Gang og hvordan han snak-

gâng, å hvant haj snake få dem å hvant haj jov eñtj, så for
 haj dem da i ðej trov, de djæ sèn skul kom te å leg åpå
 sengen i flir or å fårejstèn blyv i stakæl ðl hans dav, hves 20
 ðer eñtj bløv før ro ve itij, mèn de vil kåst pèng, måne
 pèng, få de var e krom hægserij å ha mè å bestel. Vil di
 ji ham huje ðølør, vil haj æfengèn påta sè å fådryv ðlõtj dövæl-
 skabe dæ frå gor å ræj djæ sèn, mèn så mat de hil blyv èn
 hèmelehjæ imæl dem jènør, få fek børe jit mešk nøvs om e, 25
 så var hile hans konst omsonst, å de va kaski de mjæst saj
 å de hile. Di vil da jan ræj djæt bøn, ðe va bu djær yvstin,
 å åse betøl skisliperi di pèng, om de børeste va møvle få
 dem å skaf dem tevæj, mèn de faj di grome vånseke, få di
 va møj fate. Maj henvèñtj sè te i gu gamæl vèn, ðe så tit 30
 ha hjålpèn ham, nær haj var i pèngsfålæjènhjæ, mèn haj vil
 eñtj lè ham få så måne pèng, nær haj eñtj mat væ, hons di
 skul broges tè, få de var eñtj te skatør å ujyvter, de væst
 haj, få di ha haj lo uv får ham. Ja så va ðer eñtj a ro, ej
 maj mat ta te Hujslè marki mè hans jènest øg, to bete 35
 bruvn fyliør, om haj ku få dem noledes betal. Haj ku eñtj

---

kede for dem eller ej, så får han dem da i den Tro, at deres Søn skulde
 komme til at ligge på Sengen i flere År og forresten blive en Stakkel alle
 sine Dage, hvis der ikke blev ført Råd for i Tide, men det vilde koste Penge,
 mange Penge, for det var et slemt Hekseri at have med at bestille. Vilde
 de give ham 100 Daler, vilde han endelig påtage sig at fordrive alt Djævel-
 skabet der fra Gårde og redde deres Søn, men så måtte det hele blive en
 Hemmelighed imellem dem alene, for fik bare et Menneske Nys om det, så
 var hele hans Konst omsonst, og det var kanske det mest sande af det hele.
 De vilde da gerne reddé deres Barn, der var begges Øjesten, og også betale
 Skærsliberen de Penge, om det bareste var muligt for dem at skaffe dem til
 Veje, men det fandt de grumme vanskeligt, for de var meget fattige. Manden
 henvendte sig til en god gammel Ven, der så tit havde hjulpet ham, når han
 var i Pengesforlegenhed, men han vilde ikke lade ham få så mange Penge,
 når han ikke måtte vide, hvad de skulde bruges til, for det var ikke til
 Skatter og Udgifter, det vidste han, for dem havde han lagt ud for ham. Ja,
 så var der ikke andet Råd, end Manden måtte tage til Hundeslev Marked med
 sine eneste Øg, to bitte brune Hopper, om han kunde få dem nogenledes
 betalt. Der kunde ikke blive budt ham stort over hundrede for dem begge

blyv bø stut øvør hujere få dèm bu tov, å de tèt haj da va
 få galt så å sèl dèm, å hva skul haj så få øg frå ijèn. Sin
 sèn, dè va mè te marki, hèt fòn sæj de, så stekør haj i å
 40 græ å ser: »Hør I da di to bruvn mī tjær èj I hò mè, dè
 så ma blyv i stakæl òl min dav.« De rør maj, å haj gor hèn
 å slo te mè halèn, å så fek skisliperi di huje dølør. Drèngi
 kam sè knap ètør få dèj hengsyg å bløv ræn frij får òltj de
 uj, de dè va truve mè. Mèn maj jik knap ètør frå stee
 45 å armò. —

I gamæl ståer, dè nåk væst, hvar haj ku ta hans davle
 fø, mèn enñtj hvar haj skul få ægstradramèn, de haj enñtj gåt
 tèt, de haj ku unvær, hætt åpå å vil beł falk ej, de haj kuj
 mir èj hans fadervør å ku ji gu ro få jit å ònñtj, dè va fåjov
 50 hæle kåst unñtj får; sònt væst haj å fátæl så stel, hvò måne
 ster, de haj ha skafe dèm djæt smør ijèn, næ skit falk ha tò
 e frå dèm.

Så traf e jèj da, de haj kam te i gormaj i nòbolave, å
 da va dèr hējsthalerør ej ve ham, så se Balsør, sònt hjæt
 55 maj i huvsèn: »Da var e ræjti val I kam, Nijls, vi hør èn

---

to og det tykkedes han da var for galt så at sælge dem, og hvor skulde han
 så få Øg fra igen. Da Sønnen, som var med til Marked, hørte Faderen
 sige det, så stikker han i at græde og siger: »Har I da de to brune mere kær
 end I har mig, der så må blive en Stakkel alle mine Dage«. Det rørte
 Manden og han går hen og slår til med Handlen og så fik Skærsliberen de
 hundrede Daler. Drengen kom sig kort efter for den Hængesyge og blev
 rent fri for alt det onde, som der var truet med. Men Manden gik kort efter
 fra Stedet af Armod.

En gammel Ståder, der nok vidste, hvor han kunde tage sin daglige
 Føde, men ikke hvor han skulde få Extradrammen, som han ikke godt tyk-
 kedes, at han kunde undvære, hittede på at ville bilde Folk ind, at han
 kunde mere end sit Fadervør og kunde give gode Råd for et og andet, der
 var forgjort eller kastet ondt for; sådan vidste han at fortælle så stille, hvor
 mange Steder han havde skaffet dem deres Smør igen, når skidt Folk havde
 taget det fra dem.

Så traf det en Dag, at han kom til en Gårdmand i Nabolaget, og
 da var der Hestehandlere inde hos ham, så siger Baltser, sådan hed Manden
 i Huset: »Da var det rigtig vel, I kom, Niels, vi har en So, der er rent

sov, dèr è ræn skit å vel eñtj e. I ku kaski hætt jènteng ro te hær.« Sovèn skåj enteng ðñtj, èj maj tèt hon o val let te å blyv fi i stake tij. Jov, de ku dè kaski nåk væ ro te, mint Nijls, mèn Balsèr skul e ðñtj stæ hèn mè di frème, så fèk haj å se kvòn beskin. Ståèn va så uv å sij te sovèn å 60 føl åpå hær å så var haj sin åp åpå tjèrgøri ète tjèrgøsmòl, dè skul bejes om halsi å sovèn, å så sò haj te kvòn, hons hon skul jør å hvant hon skul bæ sè è, å hons hon skul sæj te sovèn; å så gor haj ijèn. Maj kam hjèm å kvòn fátæler ham sil beskin, å di grèñtj døgti è de hær, få di ha eñtj 65 tångker om, de sovèn va fåjov.

Ot das tij ète de hær komèr hægsmejsterèn ijèn får å hø te sovèn, kaski åse får å lètj te Balsèrs flask. Da va dèr åse halsmejèr dèr, å de va såmo hesber, få så ku di åse få gåt å hægsmejstèn. »Da var e rægti val I kam, Nijls,« se 70 Balsèr. »Vi hør eñtj ku jo nòteng ve sovèn, får Else ku nåk hòv, hon skul se te sovèn: Do skal blyve i dèn sande, løvènde trov te èndèn, mèn hon ku eñtj hòv, om hon så skul se amèn.« — »Jovest, jovest skul hon se amèn,« se Nijls.

---

skidt og ikke vil æde. I kunde kanske hitte på noget Råd til hende«. Soen skadede ingenting andet, end at Manden tykkedes, hun åd vel lidt til at blive fed i stakket Tid. Jo, det kunde der kanske nok være Råd til, mente Niels, men Baltser skulde et andet Sted hen med de Fremmede, så fik han at sige Konen Besked. Ståderen var så ude at se til Soen og føle på den og så var han siden oppe på Kirkegaarden efter Kirkegårdsmuld, der skulde bindes om Halsen af Soen, og så sagde han til Konen, hvad hun skulde gøre og hvordan hun skulde bære sig ad og hvad hun skulde sige til Soen, og så går han igen. Manden kom hjem og Konen fortæller ham selv Besked, og de grinte dygtig ad dette, for de havde ikke Tanker om, at Soen var forgjort.

Otte Dages Tid efter dette kommer Heksemesteren igen forat høre til Soen, kanske også for at lugte til Baltser's Flaske. Da var der også Handelsmænd der, og det var så meget desbedre, for så kunde de også få godt af Heksemesteren. »Da var det rigtig vel I kom, Niels«, siger Baltser, »vi har ikke kunnet gjort noget ved Soen, for Else kunde nok huske, hun skulde sige til Soen: Du skal blive i den sande levende Tro til Enden, men hun kunde ikke huske, om hun så skulde sige Amen«. — »Jo vist, jo vist, skulde hun sige Amen«, siger Niels. Ja så fik da Niels Lov

75 Ja så fek da Nijls løv å go uv å jø sovèn istaj, å di føles è òl, di ej va, uv te stijèn, mèn si så ku dè gamæl støgèr èntj skravæl øve stèntj ej i romt te sovèn. Så mat Balsèr øve te sovèn, å dæ skul haj stryg åpå dè høvèr sij å sovèn mè dè høvèr høj, å de skul haj jø tiji, mèn hægsmejstèn stov uèn
80 får å momælt jènteng èn hægsrams. Let ète blyve Nijls vòr, de Balsèr strøg mè dè venstèr høj åpå dè venste sij. »Hum, hum,« ser haj. Balsèr sijer åp å stryge så òltj, de haj ku ryv te. »Ij,« se Nijls da, »tjeje do da èntj dè venstèr høj hæle sij frá dènan?« — »Ja, de var åse saj,« se Balsèr. »De kam å, a
85 sil è kavhåntj, dèfå var e, de a to fæjl. Mèn no hò vi snake bu tov, å de mat vi jø èntj, om de skul nèt no, så fo vi å lè sovèn vær te in an gång.« Di dève nåk får å hòl dèm, mèn di ku èntj ènda lij å grèj è i gamæl maj lig åp i hans yvèn, å dèfår hòltj di dèm åse så som så, te haj va go ijèn.
90 Si så ga di løs å de tijer èj jèj gång, å a è ves åpå, dèsom de èno i gång kam åpå snak om djæ sov, dè skul ha trov te èj, så ku Balsèr lij è e èno i gång.

---

til at gå ud og gøre Soen i Stand, og de følges ad alle, der var inde, ud til Stien, men så kunde den gamle stive Karl ikke skræve over Fjelleværket ind i Rummet til Soen. Så måtte Baltser over til Soen og der skulde han stryge på den højre Side af Soen med den højre Hånd, og det skulde han gøre tiende, men Heksemesteren stod udenfor og mumlede noget en Hekseramse. Lidt efter bliver Niels var, at Baltser strøg med den venstre Hånd på den venstre Side. »Hom, hom,« siger han. Baltser ser op og stryger så alt hvad han kunde rive til. »I,« siger Niels da, kender du da ikke den venstre Hånd eller Side fra den anden? — »Ja, det var også sandt,« siger Baltser. »Det kom af, at jeg selv er kejhåndet, derfor var det, at jeg tog fejl. Men nu har vi snakket begge to, og det måtte vi jo ikke, om det skulde nytte noget, så får vi at lade Soen være til en anden Gang«. De døjede nok for at holde sig, men de kunde ikke endda lide at grine ad en gammel Mand lige op i hans Øjne, og derfor holdt de sig også så som så, til han var gået igen. Se så gav de løs og det tiere end en Gang, og jeg er vis på, dersom det endnu en Gang kom på Snak om deres So, der skulde have Tro til Enden, så kunde Baltser le ad det endnu en Gang.

KRØNIKER.

I. Nils Ejføjsteng.

Jistær åpå Vræjle gøs bove i fate gormaj, di kaltj Nijls Kræn. Haj va komèn te å stò håsboj få pajèn, å de kam ham åse dyjr å sto, få føst mat haj rij træhøjsti, å de jo døgti uñtj åpå flir ej jèn mò, mèn de fèk da ej ijèn, mèn vær var e, de haj bløv jave uv, får haj skyltj håsboj fem slætdølør, å di årke haj eñtj å betøl. Dè var åse jøj å Kræns nõbor, dèr ha non skjælengør åpå tjiistbuñtj, å haj stov ètør å få stee te jøj å hans sènør, å si så föri Nijls Kræn teñtj åpå nõteng, kome fåvaltjèn mè fire fem stèrk køl å skul sèt ham uv. Di jor åse kort pròsès å døj sag, få di tò maj i naki å dryvør ham uv, kvòn å di kvòn pjältj, di ha, bag ètør; de jènest, di fur èn smul vøle mè, va vogèn mè e nyfø bòn,

---

KRØNIKER.

I. Niels Indfæstning.

Et Sted på Vrejlev Gods bode en fattig Gårdmand, der hed Kresten Nielsen. Han var kommen til at støde Husbond for Panden, og det kom ham også dyrt at stå, for først måtte han ride Træhesten, og det gjorde dygtig ondt på flere end en Måde, men det fik da Ende igen, men værre var det at han blev jaget ud, for han skyldte Husbond fem Sletdaler, og dem orkede han ikke at betale. Der var også en af Krestens Naboer, der havde nogle Skillinger på Kistebunden, og han tragtede efter at få Stedet til en af sine Sønner, og se så førend Kresten Nielsen tænkte på noget, kommer Forvalteren med fire fem stærke Karle og skulde sætte ham ud. De gjorde også kort Proces af den Sag, for de tager Manden i Nakken og driver ham ud, Konen og de Korn Pjalter, de havde, bagefter; det eneste, de for en Smule varlig med, var Vuggen med et nyfødt Barn, den tog de forsigtig og satte stille på

hèr tov di fàsegti å sat stel åpå mængi. No ku Nijls Kræn ta hva laj haj vil. Føst løb haj hèn te i gu vèn, haj ha —
 15 stakelèr i kniib hò sjalèn månèr å dèm — å for ham te å leg e gåt ovr ej får ham, mèn te en vèrsèns nøt, ènda haj tebo å betòl di fem dølèr, dè sto te røjst; mèn de skul vær òltj få sint. Hyt uv var haj, å hyt uv bløv haj, å dæmè va døj sag åjov; i di dav va fatemajs rèt så hvæle krompèn. Davi
 20 ètèr jik Nijls Kræn åp te håsboj å tegèr å beèr så småle får ènda å få èn smul hyt, de haj kun bjære kun å bøn i, så fèk haj å abènsiyr få fòèn, så gåt haj kuj, mèn òltj de haj fèk var no sleg å hujpeski. »Vuk do òle mir å kom få min yvèn,« sò dè nådi hèn, å smèke dòn i ètèr ham.

25 Haj jik no te hèrèn åpå Børmkløstèr, klavèr hans nøj, tegèr å ber om èn smul vèreng. Hèrèn ha jø brakèr nåk, mèn stakeli ha en pèng te ejføjstengi. Hèrèn sto å grunjtj ekvòn å så ser haj te Kræn: »Do hår jøv èn lele kåril i vogèn, du kan jøv gi møj ham i ènføjstneng.« De va Nijls Kræn
 30 èntj mjæst får, mèn si nøjèn trøt, å så slov haj te får å få tag øve hvòt. Hèrèn skul ha pogi, nær haj bløv majele, de

---

Møddingen. Nu kunde Kresten Nielsen tage hvad Lande han vilde. Først løb han hen til en god Ven, han havde — Stakler i Knibe har sjelden mange af dem — og får ham til at lægge et godt Ord ind for ham, men til ingen Verdens Nytte, endda han tilbød at betale de fem Daler, der stod til Rest, men det skulde være altfor sent. Kastet ud var han og kastet ud blev han, og dermed var den Sag afgjort; i de Dage var Fattigmands Ret så meget krumpen. Dagen efter gik Kresten Nielsen op til Husbond og tigger og beder så mindelig, for endda at faa en Smule Hytte, som han kunde bjerger Kone og Børn i, så fik han at stræbe for Føden, så godt han kunde, men alt det han fik var nogle Strøg af Hundepisken. »Vov du aldrig mere at komme for mine Øjne«, sagde den nådige Herre og smækkede Døren i efter ham.

Han gik nu til Herren på Børglumkloster, klager sin Nød, tigger og beder om en Smule Ophold. Herren havde jo Barakker nok, men Staklen havde ingen Penge til Indfæstningen. Herren stod og grundede en Smule og saa siger han til Kresten: »Du har jo en lille Karl i Vuggen, du kan jo give mig ham i Indfæstning«. Det var Kresten Nielsen ikke mest for, men se Nøden trykkede, og saa slog han til forat faa Tag over Hovedet. Herren skulde

haj ku jø nõt ve gor, å Nijls Kræn fek e bete huvs ve e
hön å gøsens hi.

Sin di no va komèn te rov i dèhæ smul røngæl, får ðñtj
var e da eñtj, så fek di knåti te tjerck, å haj kam te å hjæ Nijls 35
ètèr hans färför, mèn sin haj bløv så stur, de haj ku lut èn
krok frå jovrèn, kam haj javnle åp te gøri om èn to vèæls, å
så kaltj hèreñ ham Min Ejfjsteng, å så hætt fälk åpå å kal
ham Nils Ejfjsteng, å de navn behøltj haj ðl hans dav.
Sin haj bløv èn syvèrot or, kam haj te Kløstèr, å så bløv 40
haj svønhøvèr få de føst, å dèj besteleng töt haj gät om,
få jèj å di støjst gältj vènt haj te å rij åpå, å såsnöt de
haj vil ha svøn hjem, sat haj sè åpå røgi å gältji, vèñtj sè te-
bag å tov i hæl. Så drøñtje gältji å hjem, å vil di a svøn
eñtj kom ètèr, så vre haj èn smul i hæl, så rut gältji, å mè 45
jit kam så hile flåki i jit flyvspreng. De fek hèreñ knap å
sij, å töt, de de va dè løjèr ve, å så hva gång dè kam sty
frème dè te gor, å de va dèr eñtj lèng imæl, så skul dè bvo
uv ètèr høveri å hile hjori, å så kam haj riji nåk så strut åp
få dè brè dør, vèñtj tebag å dræje mè rovepej, å hile flåki å 50
søer å grijs bagètèr, så de rut i hile bäreçori. Di hæ stur

---

have Pogen naar han blev »mandelig«, så han kunde gjøre Nytte ved Gaarde, og Kresten Nielsen fik et bitte Hus ved et Hjørne af Gaardens Hede.

Da de nu var kommen til Ro i denne Smule faldefærdige Hytte, for andet var det da ikke, saa fik de Knorten til Kirke og han kom til at hedde Niels efter sin Farfar, men da han blev saa stor, at han kunde løfte en Krukke fra Jorden, kom han jevnlig op til Gaarden efter en Tår Vædelse, og saa kaldte Herren ham Min Indfæstning, og saa hittede Folk på at kalde ham Niels Indfæstning, og det Navn beholdt han alle sine Dage. Da han blev en 7, 8 År, kom han til Kloster, og så blev han Svinehyrde for det første, og den Bestilling tykkedes han godt om, for en af de største Galte vænnede han til at ride paa, og så snart han vilde have Svinene hjem, satte han sig på Ryggen af Galten, vendte sig om og tog i Halen. Saa traskede Galten af hjem, og vilde de andre Svin ikke komme efter, saa vred han en Smule i Halen, så tog Galten på, og med et kom så hele Flokken i et Flyvspring. Det fik Herren snart at se og tykkedes at det var der Løjer ved, og så hver Gang, der kom store Fremmede der til Gårde, og det var der ikke længe imellem, så skulde der Bud ud efter Hyrden og hele Hjørden og så kom han ridende nok så strunk op for den brede Dør, vendte sig om og drejede med Rorpinden, og hele Flokken af Søer og Grise bagefter, så det lød i hele Borgegården.

hansør grøntj è dehær, så de knøst i djæ våmpranisør, mèn de bløv Nijls eñtj slem ve, få så bagètør vångke dè mjæst to skjælang. Dèm bør haj trovle hjèm te hans mur, få de var eñtj ligdant di to ster; i Kløstør sa Tie-Pjèr tehuv, mèn
55 i Nijls Kræns røngæl va Sultjèn-Hans hør de mjæst å davi.

Sin Nijls bløv tegrovèn, kam haj i stalèn, å dæ past haj hans teng sònt, de hèren va gåt fånøve mè ham, å di stur ha javnle djæt tisfådryv å ham, næ di kam nir i stalèn, får i tøre trærøng var haj å ku nåk ji dèm svør åpå tetøl, å no
60 va di jø åse vânt te å gån̄tjes mè ham frå dèj tij, de haj ræ i gråsòt få dèm åpå gån̄tji. Hèren å Vræjle kam åse jèj gång nir i stalèn; sin haj so, hvèm de var, dè past øgèn, ser haj: »No bete Nils Ejfèjsteng, broge do èno dè sam skek, som mèn do re åpå gån̄tji, å vèj tebag å høl i hål, næ do vøje
65 plagèn?» Nijls so no skølms te ham frå betebåns tij å, mèn svør ènda: »Næj så jik e nåk mè som sãm ar, de a åse bløv græjsrytør«, får haj stak te hèren, dè to dav fòri va fáltj å hèjsti. Mèn da hèren vil uv å stalèn, ha Nijls ènda fát møgborèn vræ tvat i døn får ham; så røbør haj, de Nijls skul

---

De store Hanser grinte ad dette, så det knaste i deres Maveseler, men det blev Niels ikke flov ved, for så bagefter vankede der oftest et Par Skilling. Dem bar han trolig hjem til sin Moder, for det var ikke ligedan de to Steder, i Kloster sad Rige-Per til Huse, men i Kresten Nielsens Hytte var Sulten-Hans Herre det meste af Dagen.

Da Niels blev voksen, kom han i Stalden, og der passede han sine Ting sådan, at Herren var godt fornøjet med ham, og de store havde jevnlig deres Tidsfordriv af ham, når de kom ned i Stalden, for en tør Træring var han og kunde nok give dem Svar på Tiltale, og nu var de jo også vante til at gantes med ham fra den Tid, at han red grassat for dem på Galten. Herren af Vrejlev kom også engang ned i Stalden; da han så, hvem det var, der passede Øgene, siger han; »Nu, bitte Niels Indfæstning, bruger du endnu den samme Skik, som mens du red på Galten, at vende dig tilbage og holde i Halen, når du vander Plagene«. Niels så noget skævt til ham fra Barndomstiden af, men svarede endda: »Nej så gik det nok mig som somme andre, at jeg også blev Græsrytter, for han sigtede til Herren, der et par Dage førend var falden af Hesten. Men da Herren vilde ud af Stalden, havde Niels endda fået Møgbøren vreden tvært i Døren for ham; så råber han, at

tjò dèj bor ávæj. Mèjit, »Ka I skijagèr sil tjør hær ávæj,« 70
svò Nijls. Hèrèn blòv fátròt á klavèr ham uv fár i stusi
knætj te hásoj. I mørkènt blòv Nijls kaltj áþ te de nádi
hæskab, hæ mat haj sto skròvt, mèn de var eñtj ènda de
vejst, fá baj bièr eñtj i skej, uèn nèvi føle mè, mèn dè vil
nák kom ètesmæk, var haj møj ves áþá. Haj gruñtj nõ áþá 75
dehær, á de blòv let sövn, dè kam i hans yvèn dè føst nèt,
fá sin ðlteng blòv rovle dè ve gor, sá løbèr haj hjèm te hans
fárælér á fátæle dèm, hvant de va sto te. Mun ga sè te á
slòt á græ, mèn fòn sò, de ku eñtj nèt á flèb, de jor uñtj
vær, á no mat dèr ðñtj te. »No è gu ro dyjr, brog no det 80
væ, mi drèng, lè sá kom, hons kom vel. Skat do ha dè røj
trøj áþá, sá èr e da eñtj fá non skòns janeng, á en skal sæj,
de hvetjèn è fá lyvi hæle tyvi.

Andas mòn kam dè bvò te Nijls frá hèrèn, de haj skul
go te Álbære mè e bròv, á sá va dèr èn mas pèng mè te á 85
kom øve fyveri fár. Haj trèke sá i èn trøj á sá te peltjerèns,
mèn sin haj kam uèn fá gòri, komèr haj te á tengk áþá, de
ku kaski vær hans ijn dom, haj jik mè; de va val bøjst, de

Niels skulde køre den Bør af Vejen.« Med et, »Kan I Skarnager selv køre den af Vejen«, svarede Niels. Herren blev fortrydelig og anklager ham for Husbonden som en studs Knægt. I Mørkningen blev Niels kaldt op til det nådige Herskab, her måtte han stå Skrifte, men det var ikke endda det værste, for Bande bider ikke i Skind, uden Næven følger med, men der vilde nok komme Eftersmæk, var han meget viss på. Han grundede noget på dette, og det blev lidt Søvn, der kom i hans Øjne den første Nat, for da Alting blev roligt der ved Gårde, så løber han hjem til sine Forældre og fortæller dem, hvordan det var stået til. Moderen gav sig til at hulke og græde, men Faderen sagde, det kunde ikke nytte at flæbe, det gjorde ondt værre, og nu måtte der andet til. »Nu er gode Råd dyre, brug nu dit Vid, min Dreng, lad så komme, hvad komme vil. Skal du have den røde Trøje på, så er det da ikke for nogen Skarns Gæring, og ingen skal sige, det hverken er for Lyven eller Tyven.

Anden Dags Morgen kom der Bud til Niels fra Herren, at han skulde gå til Ålborg med et Brev, og så var der en Marks Penge med til at komme over Fjorden for. Han trækker så i en Trøje og så i Småtrav, men da han kom udenfor Gården, kommer han til at tænke på, det kunde kanske være hans egen Dom, han gik med; det var vel bedst, at han løb den Vej om ad

haj løb dævæj è dè kløg dejn i Vrènstæ, kaski haj va ber
 90 te å jit èj haj sil, å haj løbe dævæj. Dejni ser ham, hons
 de va får i røj køl, brøve va te, å trøste ham mè, de dè
 bløv nåk lèng, te haj kam tebag ijèn. De greke haj nò øvèr,
 å hvat trijn, haj så tov søjèr åpå, bløv så tång å så trèls,
 som de ku vær åp è i såje bak. Så ser haj mè sè sil: »Næj
 95 di skal da aldri få dèj glè å få mè trokèn i dè røj trøj.
 Huha næj; så snòt dè blyvèr i dongkæl plæt åpå hær, om
 de èr i så èntj òntj èj e stret, så bångke di hæ jø løvrøj
 ijèn åpå dè arme soldats kråp. Næj föri fåval, får å mur å
 òltj de a hò tjær!« Mèjit var haj betèntj åpå, hons haj vil, å
 100 ni te Løkèn lèt haj sto. Dæ lo èn sku å va sæjlfare te å go
 te Nære, e gåt ovr å èn påt brèvèn var òl dèj pas, de skiperi
 fålångt, å tov støj ètèr var haj så låntj fro laj, de var èntj
 mir èj haj ku skemt Børmkløstèr å Venebjære tjer. De
 krøb så sæt i ham, skul haj no òlær få hjèmènt å sij mir?
 105 Får å fådryv di grelèr òbènt haj brøve, de haj skul ha vat i
 Ålbåre mè. Jov ræjti nåk, dè [stov] dèri, de haj skul vær
 soldat å di skul èntj spør ham, få de var i stusi knætj.

---

den kloge Degn i Vrensted, kanske han var bedre til at gætte end han selv, og han løber den Vej. Degnen siger ham, hvad det var for en rød Karl, Brevet var til, og trøstede ham med, at der blev nok længe, til han kom tilbage igen. Det gik han nu og spekulerede noget over, og hvert Trin, han så tog sønder på, blev så tungt og så træls, som det kunde være op ad en sandet Bakke. Så siger han ved sig selv: »Nej, de skal da aldrig få den Glæde at få mig trukken i den røde Trøje. Huha nej; så snart der bliver en dunkel Plet på den, om det er så ikke andet end et Stænk, så banker de den jo luerød igen på den arme Soldats Krop. Nej før Farvel, Fader og Moder og alt det jeg har kær.« Med et var han betænkt på, hvad han vilde, og ned til Løkken lod han stå. Der lå en Skude og var sejlfærdig til at gå til Norge, et godt Ord og en Pot Brændevin var alt det Pas, Skipperen forlangte, og to Timer efter var han så langt fra Land, at det var ikke mere, end han kunde skimte Børglumkloster og Vennebjerg Kirke. Det krøb så sært i ham, skulde han nu aldrig få Hjemmet at se mere? Forat fordrive de Griller åbnede han Brevet, som han skulde have været i Ålborg med. Jo rigtig nok, der stod deri, at han skulde være Soldat og de skulde ikke spare ham, for det var en studs Knægt.

I Nære var haj i nor or, mèn de var en søle tij får ham, få Naskèrn ga ham sàm̄tir i døgti luvseng, næ di skönt åpå, de haj vil skjæ dem kaperølekèr, å de va da no, de va 110 bløven i gamæl vån hos ham, å haj var eñtj nèm å leg å, å haj længtest ètèr å kom hjem te vènèr å betjøn̄tjengèr ijèn. Så var e da, de kongèn to månt frå hèrmèjern å de stu sèsiuvn bløv hòltj, si så røj di eñtj længèr få kolèn, di ku kom å go hva di vil. Nils Ejfèjsteng ræst så hjem ijèn 115 non or ètèr, å de var en, de tañ om, de haj skul̄ væ soldat. Sin ètèr bløv haj jyv̄t å fek e smul huvs åpå stamhuvstes gøs. Småt ha haj e òl hans dav, mèn var ènda òlti munter å val tepas, å falk vil̄ jan hør ham fátæl om gamæl bedrøv̄ter, å de hær è jèn å hans fátælengèr. 120

2. Fløjælspøjtj.

Nær I hør de navn Fløjælspøjtj, så tengkèr I knap åpå vò lele huvsjåmfrov mè di fløjæls pøjtèr, de gor å trepèr ruñtj i stòv å stægès, i kamèr å tjælèr, èn slegi tøs, de tjèlengèr får òl i huvsèn å fo te jènjal̄ løv å slek de fjæst å

I Norge var han i nogle År, men det var en sølle Tid for ham, for Nordmændene gav ham sommetider en dygtig Lussing, når de skønnede, at han vilde skære dem Kaperølleker, og det var da noget, der var blevet en gammel Vane hos ham, og den var ikke nem at lægge af, og han længtes efter at komme hjem til Venner og Bekendte igen. Så var det da, at Kongen tog Magten fra Herremændene og den store Session blev holdt, se så rådede de ikke længer for Karlene, de kunde komme og gå hvor de vilde. Niels Indfæstning rejste så hjem igen nogle År efter, og der var ingen, der talte om, at han skulde være Soldat. Siden efter blev han gift og fik et Smule Hus på Stamhusets Gods. Småt havde han det alle sine Dage, men var endda altid munter og vel tilpas, og Folk vilde gerne høre ham fortælle om gamle Bedrifter, og dette er en af hans Fortællinger.

2. Fløjelspote.

Når I hører det Navn Fløjelspote, så tænker I straks på vor lille Husjomfru med de Fløjels Poter, der går og tripper rundt i Stue og Stegers, i Kammer og Kælder, en sledsk Tøs, der kæler for alle i Huset og får til Gen-gæld Lov at slikke det fedeste og bedste af alle Pander og Potter. Har I

5 bøjst å ðl pájær å páter. Hør I jit ræjti, de vel tijèn vijs.
 Fløjælsþójtí var í snøg smul ong, ha máne narestregèr í hvòt
 å ku sònt fá fánofti fálk te å lig; mèn haj — ja lij no eñtj
 è de a ser haj, fár í honkat növne vi áse mè haj, eñtjèn de
 så èr ètèr fáskròvtèn hælèr eñtj, fá ðej bry vi ás let om te
 10 davle brog. No, haj var ðlti så èbèn å sè, tove sè hva mòn
 í patvarm mjælk fá å blyv fíjn å skír í hujèn, pore áþ í
 knorhon, gne þójtèm í hve-flavèr eñtj å fåglèm, fá no ha haj
 jèjgáng fát í hvòt, de va så fárnèmt å fíjnt å ha blø å skír
 þójtèr, å de var e ves me áþå í bujknòl å ha bárkèn hèjèr.
 15 Dehæ gníèn þójtèr bløv de lo mèrk te, å så fèk haj navnt
 fløjælsþójtí. De var haj hil stur å å ku eñtj ðøg sè te ènhva
 tíj å lut þójtèn ívere, fá de ðl skul síj ðèm; síl pástov haj,
 de va fá de bløve skul eñtj sök te ðèm, nær haj lét ðèm
 heng ní, lísom ðltj ðñtj fíjþjænt kræ hælèns plévån. Kræsen
 20 var haj í ðltj, sònt áse í å væl hans nan haldjæl, fá fíjn mat
 hon vær, líjn å skír í hujèn å fár ðlteng ha fløjælsblø þójtèr,
 mèn vò fíjn jøngkèr víl jan leg áþå høñtj å snor å spej, så
 var e eñtj uèn betyeneng å trèf jèn, ðè ku vær om sè å

---

gættet rigtig, det vil Tiden vise. Fløjelspote var en køn Smule Unge, havde mange Narrestreger i Hovedet og kunde sådan få fornuftige Folk til at lege, men han — ja le nu ikke ad det, jeg siger han, for en Hunkat nævner vi også med han, enten det så er efter Forskriften eller ikke, for den bryder vi os lidt om til daglig Brug. Nu, han var altid så pæn af sig, tode sig hver Morgen i pattevarm Mælk for at blive fin og skær i Huden, purrede op i Knurhårene, gned Poterne, i Hvedeklid ikke at forglemme, for nu havde han engang fået i Hovedet, det var så fornemt og fint at have bløde og skære Poter, og det var et vist Mærke på en Bondekold at have barkedede Hænder. Dette Gniden Poter blev der lagt Mærke til, og så fik han Navnet Fløjelspote. Det var han hel stor af og kunde ikke dy sig til enhver Tid at løfte Poterne i Vejret, forat alle skulde se dem; selv påstod han, det var forat Blodet skulde ikke synke til dem, når han lod dem hænge ned ligesom alt andet firbenet Kræ ellers plejer van. Kræsen var han i alt, sådan også i at vælge sin anden Halvdæl, for fin måtte hun være, lind og skær i Huden og for alting have fløjelsbløde Poter, men vor fine Junker vilde gjerne ligge på Hyndet og snurre og spinde, så var det ikke uden Betydning at træffe en, der kunde være om sig og flink til Jagten. Det var en vanskelig Sag, en sådan en var

flengk te jatjèn. De var èn vânskeli sag, èn sònt jèn var
 eñtj å fej i hva kakælkrog. Ælengèn trove haj å fej dè rèt i 25
 Òl-Hambåre, hon ku søng å hon ku dâjs å hon ku muvs som
 dè bèjst å så så snøg, som non mis ku vær. Fløjælspøjtj
 puse sè, å Fløjælspøjtj smiske, å Fløjælspøjtj bæjlt å fek ja.
 Dè va glè å dæ va løstihjæ; òl kat, både huvskat å læekat,
 abkat å mørkat va mè te brølep. Vòt nyj par sam i glè å 30
 gamèn, å tijèn glè så fort få dèm, de di ha e lele trej ogèr
 ètèr di fòst ha sit hværar. Mèn så bløv Òl-Hambåre lut, å
 så bløv dè Smalhans, få no sa Muvns i sprèkèn å sleke hans
 pøjtèr. Følgèn bløv, de Fløjælspøjtj fek hvòn i pajèn å ore
 ètèr dè stur hæja var haj omskabt te i jæebok mè lång skeg 35
 å rage hor.

---

ikke at finde i hver Kakkelovnskrog. Endelig trode han at finde den rette i Alhambra, hun kunde syng og hun kunde danse og hun kunde muse som den bedste og så så køn, som nogen Mis kunde være. Fløjelspote pussede sig og Fløjelspote smiskede og Fløjelspote bejlede og fik ja. Der var Glæde og der var Lystighed; alle Katte, både Huskatte og Lækatte, Abekatte og Marekatte var med til Bryllup. Vort ny Par svømmede i Glæde og Gammen, og Tiden gled så rask for dem, at de havde en lille 3 Uger efterat de først havde set hverandre. Men så blev Alhambra lukket, og så blev der Smalhans, for nu sad Mogens i Sprækken og slikkede sine Poter. Følgen blev, at Fløjelspote fik Horn i Panden og Året efter det store Heja var han omskabt til en Gedebuk med langt Skæg af stride Hår.

ÈMTÈR.

I. Drèngi mè gosæge.

Èn fate kun, dè sa i e gòhus, ha i lele drèng, dè løb dèr uente å pjaske å så faj haj i sijn å gòdami e gosæg, dè va drate. Haj bløv hil køl ve dehæ foj å bejøn̄tj å snak åp få sè sil, hons lig haj vil ha å de eg. »No legèr a met eg
 5 åje mus gos, så rugèr hon e, så for a sil èn gos, hē legèr a te, å så jør hon sil tij eg, å næ så di blyve rugt, så hør a ðle jæs. Di jør e hil hujèr eg, å næ så di blyve rugt, så hør a i stu flåk jæs, ja sãmåne, sãmåner.« Æge stov haj mè i hājèn å svengt mè armi fram å tebag. »Ja så trovèr a,
 10 de a vel sèl min jæs, å så for a hil huje dølèr, site pèng, så vel mur jø stur yvèn, mèn hon fo dèm èntj sånær, få så vel

ÆVENTYR.

I. Drengen med Gåseægget.

Èn fattig Kone, der sad i et Gadehus, havde en lille Dreng, der løb der udenfor og pjaskede og så fandt han i Siden af Gadedammen et Gåseæg, der var drattet. Han blev hel Karl ved dette Fund og begyndte at snakke op for sig selv, hvilken Nytte han vilde have af det Æg. »Nu lægger jeg mit Æg under Moders Gås, så ruger hun det, så får jeg selv en Gås, den lægger jeg til, og så gør hun selv ti Æg, og når så de bliver ruget, så har jeg elleve Gæs. De gør et helt hundrede Æg, og når så de bliver ruget, så har jeg en stor Flok Gæs, ja så mange, så mange«. Ægget stod han med i Hånden og svingede med Armen frem og tilbage. »Ja, så tror jeg, at jeg vil sælge mine Gæs og så får jeg hele hundrede Daler, sikke Penge, så vil Moder gøre store Øjne, men hun får dem ikke så nær, for så

a tymb mè i stas rijhæjst mè sòl å bjæsæl, ja de ska dè væ snogpajèr åpå lisom fåvaltjens, å spurèr vel a åse ha lisom haj. Hòhò, så komèr a riji hjèm å hòlèr uènte min mys dør, så pipèr hon uv è dè bete nyj ruv å sèr: »Hons è de får i 15 svæ kòl, dæ kome riji?» — »Så ma dò èntj ri øve min bete tòvt,« ròbèr hans mur te ham — hon va komèn i dòn å ha hòt hile hans plòn. Drèngi bløv så fástøre i tångkèrn, de haj glèmt hans løkeseq, de haj hòltj i hājèn, de haj hverl sè om, å æge svat uv è grønengi å i smaèr. Dæ lo hile hans 20 hèrlihjæ, både jæs å pèng, både hèjst å rytèr, så fèk drèngi å sij, om haj ku kravl ber åp ijèn, å de inan gång, nær haj bløv let stòr å klògèr.

2. Pol-Stin.

Dè bove i fate maj i nærhjæèn å i stu bak, å så ha haj i lele drèng, dè hjæt Povl, å haj løb mjæst hva da ve baki å skòte. Så jèj da, hans mur jo vust, så ga hon ham i krøst-vust, dèj løb haj uv mè hèn te baki å gnov o èn. Nær haj klèmt èn smul åpå vusti, så løb vålèn å ham, å de blyve 5.

---

vil jeg købe mig en Stads Ridehest med Sadel og Bidsel, ja det skal der være Snogepander på ligesom Forvalterens, og Sporer vil jeg også have ligesom han. Hoho, så kommer jeg ridende hjem og holder udenfor min Moders Dør, så pipper hun ud ad den bitte ny Rude og siger: »Hvad er det for en svær Karl, der kommer ridende«. — »Så må du ikke ride over min bitte Toft«, råber hans Moder til ham — hun var kommen i Døren og havde hørt hele hans Plan. Drengen blev så forstyrret i Tankerne, at han glemte sit Lykkeæg, som han holdt i Hånden, så han snurrede sig om, og Ægget skvat ud ad Grønningen og i Smadder. Der lå hele hans Hørlighed både Gæs og Penge, både Hest og Rytter, så fik Drengen at se, om han kunde kravle bedre op igen og det en anden Gang, når han blev lidt større og klogere.

2. Povl Sten.

Der bode en fattig Mand i Nærheden af en stor Bakke, og så havde han en lille Dreng, der hed Povl, og han løb næsten hver Dag ved Bakken og legede. Så en Dag, hans Moder gjorde Ost, så gav hun ham en Valleost, den løb han ud med hen til Bakken og gnavede af den. Når han klemte en Smule på Osten, så løb Vallen af den, og det bliver Bjergemanden var,

Bjæremaj vør, ham dè bove i bjære, så trove haj de var i stin, drèngi ha i hâjèn, a de haj krøst ham så hõt, de vòntj rèntj å ham. »Do ma væ grome horhèntj, sin do ka klèm vòntj å i stin, de hør a èntj ènda sit magi te fòri,« se Bjæremaj te Povl. — »Ja da ka a nâk de,« se drèngi, å krøst vusti i hâjèn, så vòlèn løb å ham. — »Hò do èntj løst te å tìn mè,« se Bjæremaj, får haj vil nâk ha i knætj te å hjèlp sè mè jit å òntj, å da hælst jèj, dè va no kràmèr i. Jov, de tèt da Povl nâk om, å så to Bjæremaj ham ej i bjære. Dè 15 fòst da skul Povl bæ vòj ej te Bjærekvòn, får hon skul brøg, å så flij di ham to spaj så stur å tâng, de haj òlnapest ku lut dèm. Haj sije no te spajèn, så ser haj te Bjæremaj: »De è da èntj òntj èj bònverk å bæ vòj ej i øser, næj lè ås bæ tjålèn ej, så hò vi vòj ej får òl tijèr mè dè jèn gång. — »De 20 var e kløg ro,« teñtj Bjæremaj, å di ga dèm te å vil grav tjålèn åp å grov rujèn om hær å fek e stu hvøl, mèn sin di så va komèn te de næjest å vil ha tò tjålèn å bor hær ej, si da var hon blòvèn ræn hèn i hvøl, så di òle ku fej hær non ster.

---

han der bode i Bjerget, så trode han, det var en Sten, Drengen havde i Hånden, og at han krystede den så hårdt, at Vandet rendte af den. »Du må være grumme hårdhændet, siden du kan klemme Vandet af en Sten, det har jeg ikke endda set Magen til før,« siger Bjergemanden til Povl. — »Ja, da kan jeg nok det,« siger Drengen, og krystede Osten i Hånden, så Vallen løb af den. — »Har du ikke Lyst til at tjene mig,« siger Bjergemanden, for han vilde nok have en Knægt til at hjælpe sig med et og andet, og da helst en, der var nogle Krummer i. Jo, det tykkedes da Povl nok om, og så tog Bjergemanden ham ind i Bjerget. Den første Dag skulde Povl bære Vand ind til Bjergekønen, for hun skulde brygge, og så flyde de ham to Spande så store og tunge, at han knap nok kunde løfte dem. Han ser noget til Spandene, så siger han til Bjergemanden: »Det er da ikke andet end Børneværk at bære Vand ind i Øser, nej lad os bære Brønden ind, så har vi Vand inde for alle Tider med den ene Gang.« — »Det var et klogt Råd,« — tænkte Bjergemanden, og de gav sig til at ville grave Brønden op og gravede rundt om den og fik et stort Hul, men da de så var kommen til det nederste og vilde have taget Brønden og båren den ind, se da var den bleven rent borte i Hullet, så de aldrig kunde finde den nogensteds. Næste

An davi skul di uv å tèsk; Bjæremaj slov i lovi, så de 25
 domèr i bakèrn, mèn Povl peke så stel; de kåst Bjæremaj
 e hvas yv te å de mërke knætji; så ser haj: »Slo hòt, håsboj,
 de hæ bate få let.« — »Jør a kaski eñtj de,« se Bjæremaj.
 — »Næj, do ji dask i dask, så tjèrèn hopèr å sprenge som
 i i dåjs, mèn a jije dèm non klaps, så di lær å leg stel.« Ha 30
 Bjæremaj eñtj lo è fòri, så jov haj no, så nigèn stov åp i
 råjèn, så haj ku eñtj læ dèm å leg stel, få jø horèr haj lo è,
 jø høvèr stij di. Povl lu te, de var òltj få sæjt å svep kunt
 å mè sònt èn smul svøb, haj mat ha e stø plæjlvèrk, om di
 skul få no dask åpå tøski, in vuvrarbetje kam. Ja så mat di 35
 da uv i skòvi å fej i be slavæl; di fo hva sin uvs i hājèn, å
 di nir i skòvi. Bjæremaj feje da i slavæl så tyk som i arm,
 dej tèt haj da ku væ pasies, mèn Povl væst eñtj, hons òñtj
 di ku brog sònt i vul te èj te å svep kati mè, nær haj vil
 slek fløèr. Haj ljæt de støjst å de rångkest træj åp, dè var 40
 i skòvi, de tèt haj ku broges. Sin di ha fæltj e å skul te å
 hjèm, se Povl: »Ta do no dè bete uvs å så dè bete ruèj å
 træje åpå naki, så skal a ta dè stur uvs å dè stu tåpèj å lè

Dag skulde de ud at tærskke; Bjergemanden slog i Loen, så det dundrede i
 Bakkerne, men Povl pikkede så stille; det kastede Bjergemanden et hvast Øje
 til og det mærkede Knægten, så siger han; »Slå hårdt Husbond, dette batter for
 lidt.« — »Gør jeg kanske ikke det«, siger Bjergemanden. — »Nej, du giver
 Dask i Dask, så Kærvene hopper og springer som i en Dans, men jeg giver
 dem nogle Klaps, så de lærer at ligge stille.« Havde Bjergemanden ikke
 lagt ad før, så gjorde han nu, så Negene stod op i Stænget, så han kunde
 ikke lære dem at ligge stille, for jo hårdere han lagde ad, jo højere sprang de.
 Poul lod, som det var altfor sejt at svippe Kornet af med sådan en Smule
 Svøbe, han måtte have et større Plejlværk, om de skulde få nogen Ende på
 Tærskningen, inden Vårarbejdet kom. Ja så måtte de da ud i Skoven at finde
 en bedre Slagvol; de får hver sin Økse i Hånden og de ned i Skoven.
 Bjergemanden finder da en Slagvol så tyk som en Arm, den tykkedes han da
 kunde være passende, men Povl vidste ikke, hvad andet de kunde bruge
 sådan en Vol til end til at svippe Katten med, når den vildt slikke Fløde.
 Han ledte det største og rankeste Træ op, der var i Skoven, det tykkedes han
 kunde bruges. Da de havde fældet det og skulde til og gå hjem, siger Povl:
 »Tag du nu den bitte Økse og så den bitte Rodende af Træet på Nakken,
 så skal jeg tage den store Økse og den store Topende og lad os så skynde

ås så skøj ås hjem, får a è knopsultjèn. Bjæremaj to no ruej
 45 åpå naki, mèn Powl sat sè i tåpi imæl grèn mè dè stur uvs.
 De var i tång bœreng få Bjæremaj å slæb træje å Powl mè,
 å så têt haj, de ku væ gât å pust imæl; de va Powl eñtj får
 å truve Bjæremaj mè, de haj vil dèm dè stur uvs i hvòt å
 ham, hvesom haj bløv stoi å eñtj skøñtj sè å hjem. Døj
 50 trusæl hòltj haj eñtj å, å så traske haj å hjem, mèn pust å
 svæt jov haj, så de sto blångk i vòsgròbèn ètèr ham, mèn
 Powl så nok så hvijlt i tåpi. Så kam di da hjem, å så ròbe
 drèngi: »Hyt no!« å så sme Bjæremaj træje så hòt imvò
 jovrèn, de grèn svepe drèngi hilt øve te dèn an sij å huvst.
 55 »Hva bløv do å?« sò bjæremaj. — »Hær,« se Powl, »do è
 nåk så åjor, do ka fal ej è döp øve døtræje, mèn a ku hop
 øvèr huvst. Bjæremaj var hil fábære øve døj skøvttuvr å
 klavèr hans nøj te tjèlengèn; hvant haj sku' vu skelt ve drèngi
 ijèn, væst haj en ro te, å behòl ham lèngèr, de jik òlèr an,
 60 om haj vil bevør hans ijn lyv. Tjèlengèn mint de va bèjst
 å slo ham ihjæl de fòst mòvle å hælst dèsam nèt. Døj be-
 steleng tu Bjæremaj eñtj vuv sè ve, de kaltj tjèlengèn krøsterij

---

os hjem, for jeg er skrupsulten. Bjergemanden tog nu Rodenden på Nakken, men Powl satte sig i Toppen imellem Grenene med den store Økse. Det var en tung Dragt for Bjergemanden at slæbe Træet og Powl med, og så tykkedes han, det kunde være godt at puste imellem; det var Powl ikke for og truede Bjergemanden med, at han vilde drive den store Økse i Hovedet på ham, hvis han blev stående og ikke skyndte sig hjem. Den Trusel holdt han ikke af, og så traskede han af hjem, men pustedede og svedte gjorde han, så det stod blank i Vejgrøften efter ham, men Powl sad nok så magelig i Toppen. Så kom de da hjem, og så råber Drengen: »Smid nu, og så smed Bjergemanden Træet så hårdt imod Jorden, at Grenene svippede Drengen helt over til den anden Side af Huset. »Hvor blev du af«, sagde Bjergemanden. »Her«, siger Powl, »du er nok så udmattet, du kan falde ind ad Døren over Dørtrinnet, men jeg kunde hoppe over Huset. Bjergemanden var helt udgjort over den Skovtur og klager sin Nød til Kællingen, hvordan han skulde vorde skilt ved Drengen igen, vidste han ingen Råd til, og beholde ham længer, det gik aldrig an, om han vilde bevare sit eget Liv. Kællingen mente, det var bedst at slå ham ihjel det første muligt, helst den samme Nat. Den Bestilling turde Bjergemanden ikke vove sig ved, det kaldte Kællingen Krysteri af ham, for hun turde godt tage sig det for. Drengen havde ligget

å ham, får hon tu gåt ta sè de får. Drèngi ha lo åje vejèn
 å hõt, hons di snake, å så for haj fat åpå djæ fløebøt å legèr
 her i sèngèn åje dyn å for hans nètluv trokèn nir øve muj å 65
 bøtèn, så de so uv, som haj ku sil leg i sèngèn; haj krøb ej
 åje sèngèn, dæ to haj le dej nèt. Hèn åpå nètèn, sin di
 teñtj, haj sòv, kam bjæretjèlengèn lesti ej i hans kamèr mè
 dè stur uvs åje fårklæje å lege te fløebøtèn, limèn hon ku
 dèm te, så dej spleñtjrist, å fløèn sprøjte hile kamere ruñtj 70
 Hon te mælèns ej å fátæle maj, de no va dej bjøn fæltj, mèn
 hvete èn hjan haj ha, hon øvesprøjte hile kamere å hē mè,
 få fløèn va rēñtj nir è hær frá de øvest te de næjest. Òlteng
 va no i gu pøñtj, teñtj di, å lo dèm rovlè te å sòv, å så
 bløv di legi te låñtj åpå davi. Drèngi va tile åp, å sin dövètj 75
 kam, ròbèr haj alarm, skæltj å smæltj, hons får di lo å luñtje
 så låñtj åp è davi, iste får å pas åpå å få føn lave te i ræjti
 tij. Di blyve hil fátjyvst ve dehær, de haj sto lyjs lèvi få
 dèm, di væst da eñtj ber, èj de va fábij mè ham, å di krybe
 hilt nir åje dyn, få di trove, djæt lyv ha èj, få, drèngi meñtj 80
 dèm om, hons de var, de tjèlengèn ha tò sè får om nètèn,

---

under Vinduerne og hørt hvad de snakkede, og så får han fat på deres Fløde-
 bøtte og lægger den i Sengen under Dynen og får sin Nathue trukken ned
 over Mundingen af Bøtten, så det så ud, som han kunde selv ligge i Sengen;
 han krøb ind under Sengen, der tog han Leje den Nat. Hen på Natten, da
 de tænkte han sov, kom Bjergkællingen listende ind i hans Kammer med
 den store Økse under Forklædet og lægger til Flødebøtten, lige hvad hun
 kunde drive til, så den splintrede og Fløden sprøjtede hele Kamret rundt.
 Hun til Rend ind og fortæller Manden, at nu var den Bjørn fældet, men
 hvilken Hjerne havde han, den oversprøjtede hele Kamret og hende med,
 for Fløden var rendt ned ad hende fra øverst til nederst. Alting var nu i
 god Stand, tænkte de og lagde sig rolig til at sove, og så blev de liggende
 til langt op på Dagen. Drengen var tidlig oppe og da Davretid kom, råber
 han Allarm, skældte og smældte, hvorfor de lå og luntede så langt op ad
 Dagen istedenfor at passe på at få Føden lavet til i rigtig Tid. De bliver
 helt forskrækkede ved dette, at han stod lyslevende for dem, de vidste da
 ikke bedre, end det var forbi med ham, og de kryber helt ned under Dynen,
 for de trode, deres Liv havde Ende, for Drengen mindede dem om, hvad
 det var, Kællingen havde taget sig for om Natten, og nu skulde de ske

å no skul di skij sam skjæl, som di ha teteñtj ham. Di tege å ba om gât ver å tebø ham gul å gamæl grongkèr, hvesom haj vil lè dem behòl lyve. Haj lèt sè da ælengèn besæj mè, 85 de haj skul ha òltj de søl å gul, haj ku bær dèfrå, å så skul òltj væ bõt.

Sin di så kam ej i tjælerèn, hva djæ skat lo, å bejòntj å òs i sèki, så tèt Bjæremaj ènda, de sak løvle møj i døgèn, hves haj skul å mè sãmåne pèng, som jej mè syvkåls stòrk 90 ku slèb dè frå, å så lèt drèngi sè åse besæj mè dèj smul, Bjæremaj ku bær hjèm te hans fòs huvs.

Bjæremaj flèt låñtj låntj hèn dèfrå, får èñtj å fástøres å Povles nòboskab, å de va Powl gât fånøve mè, får haj ku da òle væ sekèr får, de dèr i jan ku kom e ètesmèk, de haj 95 èñtj skòt om. Sònt kam di mæelèr dæ te huvs, dèr hò vat dè sin, få di Stinèr hòr, sålèng non ka hòv, vat bøvèn fålk framfå djæ nòboèr.

3. Knark-Las.

De var i freske knætj te å tèsk å skjær hakæls, te å røg tobak å spel kort, mèn å løs, de vil haj èñtj å de kuj

samme Skæl, som de havde tiltænkt ham. De tiggede og bad om godt Vejr og tilbød ham Guld og gamle Grunker, hvis han vilde lade dem beholde Livet. Han lod sig da endelig snakke til rette med, at han skulde have alt det Sølv og Guld, han kunde bære derfra, og så skulde alt være bødet.

Da de så kom ind i Kældren, hvor deres Skat lå, og begyndte at øse i Sækken, så tykkedes Bjergemanden endda, det sank lovlig meget i Dyngen, hvis han skulde af med så mange Penge, som en med syv Karles Styrke kunde slæbe derfra, og så lod Drengen sig også nøje med den Smule, Bjergemanden kunde bære hjem til hans Faders Hus.

Bjergemanden flyttede langt langt hen derfra for ikke at forstyrres af Povls Naboskab, og det var Powl godt fornøjet med, for han kunde da aldrig være sikker for, at der jo gærne kunde komme et Eftersmæk, som han ikke skøttede om. Sådan kom de Midler der til Huse, der har været der siden, for Stenerne har, så længe nogen kan huske, været svære Folk fremfor deres Naboer.

3. Knark-Las.

Det var en rask Knægt til at tærse og skære Hakkelse, til at røge Tobak og spille Kort, men læse, det vilde han ikke og det kunde han ikke,

haj eñtj, å haj var enda atèn or. Så vil djæ prèjst hælèr eñtj komfemijr ham mè di ar løsenbøn. Hans mafør var åp å bæ får ham, de hjalp eñtj, så jik hans mamòr åp te prèjst- 5 kvòn, å de hjalp enda sãmøj, de prèjsti sò ja, næ Knark-Las ku breng ham bèspens bevileng fåren; mèn dæ va stake frèjst, få dè var eñtj uèn tov. dav å løb åpå. Las va nøtrøkèn å få åstæ, får haj tèt jan, de ku væ desam, eñtjen haj bløv komfemijre hælèr eñtj, mèn åstæ mat haj da. Haj var eñtj komèn 10 lèngèr, da de va mørk avtèn, èj te Bijlet kròvèr, så jik haj ej dær å fålångt huvs, å dæ var eñtj ivæj. Tov stu klørèr ha åse lo dem ej dèr om nètèn mè øg å vuvn, å sin Las hòt, de di vil te Ålbare andas mòn, fålångt haj agi mæ dem. Jov, de ku haj da nåk få, nær haj vil væ kusk få dem, få 15 de va di lij å sil å vær, får øgèn vil eñtj go, næ di sò torr, å di vil eñtj sto, næ di sò hip. De va Las så møj vil i te, få nær haj fek èn tæm i hòj, var haj alès får i køl, èj nær haj fek bogen i hòj. No tèt di hæ to frème, de skul di òl trej ræs samæl, så skul di åse spijs samæl, å di bæ da Las 20 tèboves mè dem. Haj tjèj eñtj te å væ stuseñtj å trèke så

---

og han var endda atten År. Så vilde deres Præst heller ikke konfirmere ham med de andre Konfirmander. Hans Madfader var oppe at bede for ham, det hjalp ikke, så gik hans Madmoder op til Præstekonen, og det hjalp endda så meget, at Præsten sagde ja, når Knark-Las kunde bringe ham Bispens Bevilling forinden, men der var stakket Frist, for der var ikke uden to Dage at løbe på. Las var vanskelig at få afsted, for han tykkedes gjerne, det kunde være det samme, enten han blev konfirmeret eller ikke, men afsted måtte han da. Han var ikke kommen længer, da det var mørk Aften, end til Bilidt Kro. så gik han ind der og forlangte Hus og der var intet i Vejen. To store Klører havde også lagt dem ind der om Natten med Øg og Vogn, og da Las hørte, at de vilde til Ålborg næste Dags Morgen, forlangte han Agen med dem. Jo, det kunde han da nok få, når han vilde være Kusk for dem, for det var de lede af selv at være, for Øgene vilde ikke gå, når de sagde torr, og de vilde ikke stå, når de sagde hyp. Det var Las så meget villig til, for når han fik en Tømme i Hånd, var han en anderledes Karl, end når han fik Bogen i Hånd. Nu tykkedes disse to Fremmede, at skulde de alle tre rejse sammen, så skulde de også spise sammen, og de beder da Las til Bords med sig. Han kendte ikke til at være storsindet og trækker så

gát ej áþá rætèrn, de haj fèk brorpòrti sával. De tèt di ar
 eñtj om, á da Las va goèn uènte, lo di áþ mè hverar, de
 Las skul betòl hans dil. De sto haj ve vejèn á hòt, á de
 25 smagt ham eñtj fá gát, fár haj ha eñtj uèn èn mas pèng i
 lomèn. Hèn áþá blòv haj vist i sèng uv i e kamèr, mèn haj
 ku eñtj lok e yv, fá dèhæ betáleng sto ham i hvòt; sá ræjsèr
 haj sè hèn áþá nètèn, trèkèr i klæèn á vil lest sè dèfrá, mèn
 en so ham. Kròvemaj, dè gamæl Tamæs Bijlet, ha fát e æri
 30 uv te brogesdòn, á haj blyve da vòr, de Knark-Las leste sè,
 á fròtje, dè ku væ fámøj, dè ku føle mè ham; sá sprengèr
 haj uv á gribèr i naki á ham. Las ba sá møj mejele fá sè
 á sò, honsfár haj sònt vil lest sè dèfrá, mèn Tamæs Bijlet
 mint ènda, de haj skul ha betal fá nètkotjir, mèn no vil haj
 35 nøves mè e kvòn lojèr iste fá betáleng, á sá tòr haj Lases
 lång tjèp á steke långs ijèmæl bu hans trøjèrmèr, sá bu armèn
 stov lig uv te hva sin sij, á sá lèt haj ham løb. De var
 eñtj mòvle fár ham á fá tjèpèn á ijèn, sá gát var hon stoken
 ej, fá bu armèn ha e ligdant, sá dè jèn hòj ku eñtj hjèlp dèn
 40 an, sá haj mat blyv ve sòjèr è væj i sam steleng. Da haj

---

godt ind på Retterne, at han fik Broderparten såvel. Det tykkedes de andre ikke om, og da Las var gået udenfor, lagde de op med hverandre, at Las skulde betale sin Del. Det stod han ved Vinduerne og hørte og det smagte ham ikke for godt, for han havde ikke uden en Marks Penge i Lommen. Senere blev han vist i Seng ud i et Kammer, men han kunde ikke lukke et Øje, for denne Betaling stod ham i Hovedet, så rejser han sig hen på Natten, trækker i Klæderne og vilde liste sig derfra, mens Ingen så ham. Kromanden, den gamle Thomas Bilidt, havde fået et Ærende ud til Bryggersdøren, og han bliver da var, at Knark-Las listede sig, og frygtede der kunde være for meget, der kunde følge med ham, så springer han ud og griber i Nakken af ham. Las bad så meget mindelig for sig og sagde, hvorfor han sådan vilde liste sig derfra, men Thomas Bilidt mente endda, at han skulde have betalt for Nattekvarter, men nu vilde han nøjes med et Korn Løjer istedenfor Betaling, og så tager han Lasses lange Kæp og stikker langs igennem begge hans Trøjærmer, så begge Armene stod lige ud til hver sin Side, og så lod han ham løbe. Det var ikke muligt for ham at få Kæppen af igen, så godt var den stukken ind, for begge Armene havde det ligedan, så den ene Hånd kunde ikke hjælpe den anden, så han måtte blive ved synder ad Vejen i

kam hèn i Øsbyære bakèr, hèt haj sònt èn alarm å sònt e greji nir i Øndål; ja dænir mat haj da får å blyv hjålpèn å mè tjèpèn ijèn, få de pijnt ham å go mè to styv arm lig uv svò lèng. De va nor fålk låntj hèn frá, dè grov tøre dèr i dål, å di ha e bøgèl, de di lo i om nètèn; å dèj avtèn ha 45 di hòltj e grome styjr å drokèn òltj djæt brèvèn å òl, så da di so Knark-Las i sònt èn postyjr, fèk di løst te å dryv løj-erèn let vijèr mè ham. Di hjalp ham ræjtinåk å mè tjèpèn, mèn så te jènjal få djæ tjænest put di ham i djæ tåm òltj å slo buñtj fast øvèr ham å så tremælt di tøjèn mè ham, te 50 haj bløv ræn tomelomsk i hvòt. Sin tørefålkèn så omsijr jik te rov, så ku Las da få tij te å kom te sè sil ijèn å tengk øvèr, hvant èj ku blyv åpå dèj klèmherk, få de var ènda møj vær å leg krom i tøjèn, èj å spjære mè armèn. Hèn åpå nètèn kam dèr i röv snøvsi ve tøjèn; hvant haj no vèñtj sè 55 te, så fèk Knark-Las fat i hål å ham ijèmæl spujst å røkèr hål å ham; hoèn plut haj å å lo å snuve sè non snòrèr får å fådryv tijèn. I davnengi kam dèr i flåk gråjæs å sat dèm i dami dè ve sijn å. »Hæ ka kaski jøres èn bjæreng, teñtj

---

samme Stilling. Da han kom hen i Øsbjerg Bakker, hørte han sådan en Allarm og sådant et Grinen nede i Øndal, ja derned måtte han da forat blive hjulpen af med Kæppen igen, for det pinte ham at gå ned to stive Arme lige ud svar længe. Det var nogle Folk langt henne fra, der grov Tørv der i Dalen, og de havde en Hytte, som de lå i om Natten, og den Aften havde de holdt et grumme Styr og drukket alt deres Brændevin og Øl, så da de så Knark-Las i sådan en Postyr, fik de Lyst til at drive Løjeren lidt videre med ham. De hjalp ham rigtignok af med Kæppen, men så til Gengæld for deres Tjeneste puttede de ham i deres tomme Øltønde og slog Bunden fast over ham, og så trimlede de Tønden med ham, til han blev rent tummelumsk i Hovedet. Da Tørvefolkene så omsider gik til Ro, så kunde Las da få Tid til at komme til sig selv igen og tænke over, hvordan Enden kunde blive på den Klemhærke, for det var endda meget værre at ligge krum i Tønden end at stritte med Armene. Hen på Natten kom der en Ræv snusende ved Tønden; hvordan han nu vendte sig, så fik Knark-Las fat i Halen på ham igennem Spundset og rykker Halen af ham; Hårene plukkede han af og lå og snode sig nogle Snarer forat fordrive Tiden. I Dagningen kom der en Flok Vildgæs og satte sig i Dammen der ved Siden af. »Her kan ganske gøres en

60 haj á fengèr hans gamæl skejbòvsèr ijèmæl både i lomèr á
 lèplækèr á faj áse èn smul kvòntjanst á strøje de uèn fá
 tøjèn á så lege snòrèn, haj ha snuve á røvhål, uv è spujst.
 Let ètèr kam jæsèn gátnák dèrhèn te strøjælst á ðí vil jan
 ha djæ dil, mèn så kam di áse i snòrèn hva jèn. Så rabalere
 65 Las i tøjèn á tjuvst ápå jæsèn, så di flòv áp hile fláki á to
 tøjèn mè dèm, får haj hòltj fast i èj á snòrèn, á di ástæ mè
 ham. Di ðòlt fli gáng får á hvíjl dèm, fá tøjèn va tångatje
 fá dèm, á så áp ijèn. »Ja uv, e, r, de blyve jò vær á vær,«
 teñtj Las, da haj fur imæl hemæl á jovr. Tøjèn va jæsèn
 70 val tång, så di ku eñtj stek hòvt som hæléns; no skul e
 tréf sè så lig, da di sat uv ètèr have ètèr, de di kam lig
 øve Vrenstæ tjerck, mèn tjerckfålk stov uèn te á skul ej. Di
 kam så næjle, dè tøjèn stòt invò tont á jik istøtjèr. De ga
 e gát røk i jæsèn, dè va døgti træt, så både Knark-Las á
 75 hile gosfláki fáltj nir ve sijn á tjerckemuvrèn, fá haj hòltj døgti
 fast i snòrèn, så jæsèn mat mè. Fålk, dè stov ve tjerckèn, kam
 da te hjèlp á fèk fláki bjære, á så blòv di bor áp te præjst-
 kvòn, de hon skul bæ gát fá søle Las hos fòr. De jov hon

Bjerring, tænkte han og leder sine gamle Skindbukser igennem både i Lommer og Laplæddiker og fandt også en Smule Kærner og strøde det udenfor Tønden og så lægger Snaren, han havde snot af Rævehalen, ud ad Spundset. Lidt efter kom Gæssene godtnok derhen til Strølsen, og alle vilde gerne have deres Del, men så kom de også i Snaren hver en. Så rabaldrede Las i Tønden og kyste på Gæssene, så de fløj op hele Flokken og tog Tønden med sig, for han holdt fast i Enden af Snaren, og de afsted med ham. De dalede flere Gange forat hvile sig, for Tønden var tungagtig for dem, og så op igen. »Ja u, e, r, det bliver jo værre og værre«, tænkte Las, da han for imellem Himmel og Jord. Tønden var Gæssene vel tung, så de kunde ikke stikke højt som ellers; nu skulde det træffe sig så lige, da de satte ud efter Havet, at de kom lige over Vrensted Kirke, mens Kirkefolk stod udenfor og skulde ind. De kom så nederlig, at Tønden stødte imod Tårnet og gik i Stykker. Det gav et godt Ryk i Gæssene, der var dygtig trætte, så både Knark-Las og hele Gåseflokken faldt ned ved Siden af Kirkemuren, for han holdt dygtig fast i Snaren, så Gæssene måtte med. Folk, der stod ved Kirken, kom da til Hjælp og fik Flokken bjerget, og så blev de båren op til Præstekonen, at hun skulde bede godt for sølle Las hos Far. Det gjorde

åse så gât, de haj faj døj undeli hējæls mē gosflåki som
 en beviling frå e høve stæ ej bespegðri. I en ført fēk di 80
 no klær skrabt samæl, de Knark-Las kam i, å kam enda tile
 nåk åp te tjerken å bløv komfemijre mē di ar ong. De kam
 knap uv imæl fålk, hvant jæsèn ha løst få Knark-Las, å så
 bløv e en skek, de di señtj prējsti en gos, dē skul løs får i
 løsènbon, dēr ha læ få let, å dēj skek è val nap go åjbrog eno. 85

4. Pip dē Marèn.

Dē kam en pæn ong kun te by, å da hon føst gång var
 i tjerk, stere ðl tjerkfålk åpå hær, mèn en kást så mel e yv
 te hær som prējsti, får haj ha ðltir hat e gât yv te pæn
 kvejfålk. Nær haj så om hæledav kam ej i tjerken å fåbij
 Marèns stul, så so haj så smöre te hær å sò: »Pip dē Marèn,« 5
 mèn hon svør ham eñtj ijèn. Lèngèr hèn åpå jov haj sè e
 æri ni te Marèn, å de va jèj da, de hæ maj var eñtj hjem.
 Haj va så møj vènle mē Marèn, å de mir ej hon skøt om, å
 haj vil ha løv å kom ijèn in an da, næ maj var eñtj hjem,
 få så ku di mir ufåstøre snak om det å dat å hva dē lo dēm 10

---

hun også så godt, at han fandt den underlige Hændelse med Gåseflokken som
 en Bevilling fra et højere Sted end Bispegården. I en Fart fik de nogle
 Klæder skrabet sammen, som Knark-Las kom i og kom endda tidlig nok op
 til Kirken og blev konfirmeret med de andre Unge. Det kom snart ud
 imellem Folk, hvordan Gæssene havde læst for Knark-Las, og så blev det en
 Skik, at de sendte Præsten en Gås, der skulde læse for en Konfirmand, der
 havde lært for lidt, og den Skik er vel næppe gået af Brug endnu.

4. Pip dig Maren.

Der kom en pæn ung Kone til By, og da hun første Gang var i Kirke,
 stirrede alle Kirkefolk på hende, men Ingen kastede så mildt et Øje til hende
 som Præsten, for han havde altid haft et godt Øje til pæne Kvindfolk. Når
 han så om Helligdage kom ind Kirken og forbi Marens Stol, så så han så
 smørret til hende og sagde: »Pip dig Maren«, men hun svarede ham ikke
 igen. Senere gjorde han sig et Ærende ned til Maren, og det var en Dag,
 da hendes Mand var ikke hjemme. Han var så meget venlig mod Maren og
 det mere end hun skøttede om, og han vilde have Lov at komme igen en
 anden Dag, når Manden var ikke hjemme, for så kunde de mere uforstyrret
 snakke om Dit og Dat og hvad der lå dem på Sinde. Da Manden kom hjem,

åpå sej. Sin maj kam hjem, fátælør hon ham om de hæ besøg å klave sè, de hon ðle væst, hons hon sku jør får å blyv frij få døj præjst-vènlilhjæ, de hon èntj [tøt] om. Ja de mint maj, ha gu væj å go è, få jènteng ro hæet di val satj åpå.

- 15 Hon ku jø fátæl præjsti, de døj å døj da ræst maj å by, de va èn lång ræs, så ku haj jan kom, å så ser haj hæer, hvant hon vijør sku bæ sè è mè præjsti. Som sò så jov; davi kam, å præjsti kam gát nåk, døj gu læjlihjæ lèt haj èntj go sè fábij, å maj var åse, som tal, tjør èbyj. Præjsti va så
- 20 hvæle lijn å fijn, mèn Marèn va mut å møsk. Ho se da præjsti, de hæ maj ha vat tvær å uremele å ha pålo hæer, de hon sku ha di to skipe måltj mōlt, dæ stov, å de va få trèls får hæer. Præjsti vil da sāmøj jan hjælp hæer å mōl, får hon ku blyv sāmōj es tile fare, å haj smije tjøvæl å tò fat i kvan
- 25 å vil slèt èntj, de Marèn mat røk mè. Som haj va nærest fare mè mōlèntj, kome maj smæli ej i gøri, ðltj de de øgèn ku røk uv; haj å å hèn å sliør i døn, dè va lut får èn. Så jir haj å muj i èn li tij, skælør å smælør som i gal maj, hons får hon ha lut dør få sè, hon mat nåk ha i kabelantjær

---

fortæller hun ham om dette Besøg og klager sig, at hun aldrig vidste, hvad hun skulde gøre for at blive fri for den Præstevenlighed, som hun ikke tykkes om. Ja det, mente Manden, havde gode Veje at gå ad, for et eller andet Råd hittede de vel sagtens på.

Hun kunde jo fortælle Præsten, at den og den Dag rejste Manden af By, det var en lang Rejse, så kunde han gjerne komme, og så siger han hende, hvordan hun videre skulde bære sig ad med Præsten. Som sagt så gjort, Dagen kom og Præsten kom godt nok, den gode Leilighed lod han ikke gå sig forbi, og Manden var også, som sa gt, kørt ad By. Præsten var så meget mild og fin, men Maren var mut og sur. Hun siger da Præsten, at hendes Mand havde været tvær og urimelig og havde pålagt hende, at hun skulde have de to Skæpper Malt malet, der stod, og det var for træls for hende. Præsten vilde da så meget gjerne hjælpe hende at male, for hun kunde blive så meget des tidligere færdig, og han smider Kjolen og tager fat i Kværnen og vilde slet ikke, at Maren måtte rykke med. Som han var nærmest færdig med Malningen, kommer Manden smældende ind i Gården, alt det Øgene kunde række ud; han at og hen og slider i Døren, der var lukket forinden. Så giver han af Munden i en led Tid, skælder og smælder som en gal Mand, hvorfor hun havde lukket Døren for sig, hun måtte nok have en Kavaller inde hos sig

ej ve sè, å de ha haj åse lèng tvijlt åpå, å så bomere haj 30
 åpå døn ijèn. Marèn lu, te hon bløv hil fåfepe, ryvèr å
 slièr i hore: »Hons skal a jør, mè arme kun? Sijr haj Fòr,
 så for a èn uløk.« Prèjsti va nåk eñtj be tepas: »Hvør blyvèr
 jæg av, hvør blyvèr jæg av,« hveske haj. — »Fòr, Fòr,«
 hveskèr hon, »spreng ej i dèj tøj, dæ legèr, å fil jær.« 35

Ja prèjsti ej i tøjèn, mèn li mè jit var haj uv ijèn, få de
 var èn tirtøj mè i slañtj i, de hon ha vist ham ej i, å så var
 haj da bløvèn døgti smor ej. »Ó, de va fæjl tøj, Fòr, mèn
 ej i dèj dæ ve sijr å;« de var èn fjætøj, å haj så dærej å
 file sè. Lig i de sam ryve maj døn åp å ej, haj skælèr å 40
 smælèr å slor omkæng sè, så gribèr haj fjætøjèn mè prèjsti
 i, slènge dèj i vun å uv å gøri ijèn òltj de, de øgèn ku røk
 uv. Prèjsti var i stomp lèngèr ej tøjèn, så bjæn stak uv
 imæl bjæn å maj, dè sa åpå ej å tøjèn, å dem pelt maj èn
 smul mè svøbskavte, imæl haj svepe øgèn. De jik i èn ført 45
 åp te hèrgøri, å dæ bløv haj ve å tjør ruñtjèn som i gal maj.
 Fålkèn kam uv å hèrèn kam uv får å få styjr åpå i gal maj
 å to løbsk øg. Hèrmaj vil ha å væ, hons får haj sònt tjø

---

og det havde han også længe tvivlet på og så bumrede han på Døren igen. Maren lod, som hun blev helt forfippet, river og slider i Håret: »Hvad skal jeg gøre, arme Kone. Ser han Far, så får jeg en Ulykke«. Præsten var nok ikke bedre tilpas. »Hvor bliver jeg af, hvor bliver jeg af«, hviskede han. — »Far, Far«, hvisker hun, »spring ind i den Tønde, der ligger, og fjæl jer«.

Ja Præsten ind i Tønden, men lige med et var han ude igen, for det var en Tjæretønde med en Slant i, som hun havde vist ham ind i, og så var han da bleven dygtig smurt ind. »Å, det var fejl Tønde, men ind i den der ved Siden af«; det var en Fjertønde, og han så derind og fjæled sig. Lige i det samme river Manden Døren op og ind, han skælder og smælder og slår omkring sig, så griber han Fjertønden med Præsten i, slænger den i Vognen og ud af Gården igen alt det Øgene kunde strække ud. Præsten var en Stump længere end Tønden, så Benene stak ud imellem Benene på Manden, der sad på Enden af Tønden, og dem pillede Manden en Smule med Svøbeskafet, imellem han svippede Øgene. Det gik i en Fart op til Herregården og der blev han ved at køre rundt som en gal Mand. Folkene kom ud, og Herren kom ud for at få Styr på en gal Mand og to løbske Øg. Herremanden vilde have at vide, hvorfor han sådan bar sig ad. Ja så fortæller

tej. Ja så fátæle maj, de haj lisom di a bøjèr va så hót
 50 pijnt mè høvdav á ujyvter, de haj får á ræj sè ijemæl ha jov
 akort mè fanèn, de haj skul ji ham e ræjti gát agi igång om
 ore, få dè gamæl kòl skul skaf ham di pèng, haj trèngt te.
 »I, do fræsens,« ser hèrmaj, »ha eñtj mir á skaf mè dèj kòl,
 de haj skal eñtj få vån ápå met gòs á gòr.« Vil maj no
 55 børe lè de makeskab fòr mè dèj kòl, så skul haj få lòv á se
 skatfrij, så lèng haj løve. De jik da maj ej ápå á lòve á
 skel sè á mè dè li. I desam hverlèr haj tøjèn uv á vun, så
 hon trèjtj hèn è borèn. Ja prèjsti uv á tøjèn á te bjæns òltj
 de haj ku løb hjèm te præjstgòri, dè lo ve sijn á tjerken.
 60 Hèrmaj á fálkèn, dè so dèhæ kòl mè fjær ápå krápi frá hag
 to hæl, trove, de va skónbòrle dövèlèn, dè søgt áp te tjerken,
 få de væ da òl, haj dær hòr set re.

Maj kam så hjèm á fátæle Marèn, hvant dèj tuvr va
 stoken á, á no trove di nák, de di va frij få prèjstis besøgæls
 65 i lángèn tij, á tjyèntj ha haj få gát betal mè á få òl hans
 skatèr kvet. Næjst sònda ètèr va Marèn da áse i tjerck, mèn
 si da jik prèjsti nák så styvt á mut hæ stul fábij. Ète tjæ-

---

Manden, at han ligesom de andre Bønder var så hårdt pint med Hovdage og Skatter, at han for at redde sig igennem havde gjort Akkord med Fanden, at han skulde give ham en rigtig god Køretur engang om Året, for den gamle Karl skulde skaffe ham de Penge, han trængte til. »I, du Fredsens, siger Herremanden »hav ikke mere at skaffe med den Karl, at han skal ikke få Vane på mit Gods og Gård«. Vilde Manden nu bare lade det Makkerskab fare med den Karl, så skulde han få Lov at sidde skattefri, så længe han levede. Det gik da Manden ind på og lovede at skille sig af med den Lede, I det samme hvirvler han Tønden ud af Vognen, så den trillede hen ad Agrene. Ja Præsten ud af Tønden og tilbens, alt det han kunde løbe, hjem til Præstegården, der lå ved Siden af Kirken. Herremanden og Folkene, der så den Karl med Fjer på Kroppen fra Hage til Hæl, trode det var skinnbarlig Djævelen, der søgte op til Kirken, for det ved da Alle, han der har sin Rede.

Manden kom så hjem og fortæller Maren, hvordan den Tur var stukken af, og nu trode de nok at de var fri for Præstens Besøgelse i lang Tid og Køreturen havde han fået godt betalt med at blive alle sine Skatter kvit. Næste Søndag efter var Maren da også i Kirke, men se, da gik Præsten nok så stiv og mut hendes Stol forbi. Efter Tjenesten, da han så gik ned, så

nestèn, da haj så jik nir, so haj òle te èn sij, så se Marèn:
 »Pip jær, før.« Så vèje prèjsti sè næk så vret å ser: »Ja pip
 dè dövæl, hò do èntj måltj å vel ha mòlt.«

70

5. Dè rig å dè fate brør.

Dè va jèsigång tov brør, i rig å i fate. Dè fate brør va
 no troskyle, haj sa i e bete huvs, dè va tåmt hòte får òltj
 untagèn få bøn, få di ha haj vælsignæls å næk å; dè rig brør
 ha næk både uv å ej, mèn ku òlør åsij no te dè fate brør,
 får haj var i gnijør. Dè fate mat uv mè pvòsi å haj va tång 5
 å bær å så kam haj hælør èntj svò vit om davi. Så komør
 haj åse jèj da ej te Rig-brør å ber om ekvòn te brøje, mèn
 haj ha da èntj tij åpå òntj èj gu ro å skamflèkør, di ku dè
 vångk næk å. Dè fate blyve vør, de dør hang to vældi sijør
 flèsk ve sijn å kakèl, å så fålångør haj da i bete taneng. 10
 Èlengèn gribe Rig-brør i knyv å flèngør i fejsleng å te ham
 i arihjæ å ser: »Dær hò do e, å go så te heledi mæ e.« —
 »Ja de skal a døkrèn åse,« se Fate-brør, å haj traske da å å
 vil te heledi mè flæske. Låntj om lèng faj haj åse dèrhèn,
 å haj bångkør åpå porti. »Hvèm è do, hva vet do hær,« se 15

---

han aldrig til en Side, så siger Maren: »Pip jer Far«. Så vender Præsten
 sig nok så vredt og stger: »Ja pip dig Djævel, har du ikke Malt og vil
 have malet.«

5. Den rige og den fattige Broder.

Der var engang to Brødre, en rig og en fattig. Den fattige Broder var
 noget troskyldig, han sad i et bitte Hus, der var tomt hartad for alt undtagen
 for Børn, for dem havde han Velsignelse og nok af; den rige Broder havde
 nok både ude og inde, men kunde aldrig afse noget til den fattige Broder,
 for han var en Gnier. Den fattige måtte ud med Posen og den var tung at
 bære, og så kom han heller ikke svar, vidt om Dagen. Så kommer han også
 en Dag ind til Rige-Broder og beder om et Korn til Brødet, men han havde
 da ikke Tid på andet end gode Råd og Skamflikker, dem kunde der vanke
 nok af. Den fattige bliver var, at der hang to vældige Sider Flesk ved Siden
 af Kakkelovnen og så forlanger han da en bitte Terning. Endelig griber Rige-
 Broder en Kniv og flenger et Stykke af til ham i Arrighed og siger: »Der har
 du det og gå så til Helvede med det«. — »Ja det skal jeg Død og Krone
 også«, siger Fattig-Broder, og han traskede da af og vilde til Helvede med
 Flesket. Langt om længe fandt han også derhen, og han banker på Porten.

porthuj. — Ja haj vil da ej te fanèn mè de flèsk, hans rig bror ha slængt te ham. Porthuj seer, de dè gamæl kòl tov eñtj imvò no uèn veelav, å så jor haj bejst i å fålång dè bete gro hòn, dè sa i skegèn ve nè sij å kakèl, få nær hon
 20 bløv sat i e rē å haj så sò: »Jør eg, min bete gro hòn, so jør hon ree ful, de èr òle så stur. Fate-bror take få gu åjeretning, å så bløv haj da lèt ej, å se så hans æri. Dè gamæl kòl gomst så småt è dèhæ flèskhalèr, mèn da de va dè fòst å dèj slavæls halsmèjèr, de ha vat hos ham, så tór
 25 haj da åse imvò flèske, få, teñtj haj, fèk haj fòst i fengèr i flèskhalèn, så to haj val snòt hile hājèn mè; ja hons haj så skul ji stakeli få flèske. Ja haj fålångt da eñtj òñtj èj dè bete gro hòn, dè sa i skegèn. »Haj slo dè eñtj åpå muj, dè læ dè de,« sò fanèn. Mèn stakeli fèk da høn åjèr armi, å
 30 så haj te pekèns hjèm ètèr. Haj nøj så låñtj dè fòst da, de haj kam te è kròvèr, dæ bløv haj om nètèn. Kròvemaj var i snuv skjælm, å haj leste da å tomperi, hvar haj ha vat hèn å hvete èn gu hal, haj ha jov i heledi, å fåt sònt èn hvæle eghòn får i fejsleng flèsk, å di for e rē stelt an å haj vijse

---

»Hvem er du, hvad vil du her«, siger Porthunden. Ja han vilde da ind til Fanden med det Flesk, hans rige Broder havde slængt til ham. Porthunden siger, at den gamle Karl tog ikke imod noget uden Vederlag, og så gjorde han bedst i at forlange den bitte grå Høne, der sad i Hønsereden ved den nørre Side af Kakkellovnen, for når den blev sat i en Rede og han så sagde: »Gør Æg, min bitte grå Høne«, så gør den Reden fuld, den er aldrig så stor. Fattig-Bror takkede for god Underretning og så blev han da ladt ind og siger så sit Ærende. Den gamle Karl gumlede så småt ad denne Fleskehandler, men da det var den første af den Slags Handelsmænd, der havde været hos ham, så tager han da også mod Flesket, for, tænkte han, fik han først en Finger i Fleskehandlen, så tog han vel snart hele Hånden med; ja, hvad han så skulde give Staklen for Flesket. Ja han forlangte da ikke andet end den bitte grå Høne, der sad i Reden. »Han slog dig ikke på Munden, der lærte dig det«, sagde Fanden. Men Staklen fik da Hønen under Armen og så han til Trasken hjemefter. Han nåde så langt den første Dag, at han kom til en Kro, der blev han om Natten. Kromanden var en snu Skælm, og han listede da af Tossen, hvor han havde været henne og hvilken god Handel, han havde gjort i Helvede og fået sådan en god Æghøne for en Stump Flesk, og de får en Rede stillet an, og han viser dem, hvordan

dèm, hvant hans høn ku jør eg. De var èn høn få krøvemaj 35
 å her vil haj eñtj lè go frå sè, så om nètèn, mèn Fate-bror
 sòv, fåbyt haj høn å sat èn an bete gro høn istee. Fate-
 bror mërke eñtj byte andas mòn, haj jik dè frå å hjem ètèr.

Så kam haj da hjem te kun å bøn mè i tàm pus, mèn
 så ha haj da èn eghøn, dè skul vè møj ber èj òl pvòsèrn 40
 ful, å fátæle da kvòn, hvete hal haj ha jov i heledi. Kvòn
 mint, de di haj bøjèn ham jèn åpå èrmi mè dè hær høn,
 mèn haj vil da vijs hær, de var eñtj e vejæg, haj fur mè, å
 fo da hans høn stelt an i e rē å ser: »Jør eg, min bete gro
 høn!« Ja høn dræje sè å høn vèñtj sè i rē, mèn dè kam 45
 en eg. Kvòn ga døgti åpå ham, hvete e søle gutrovèn for
 haj var, de di ku bej ej, hons de skul vær. Ja så vil Fate-
 bror da åstæ te heledi ijèn å ha be betaleng får hans flèsk,
 å så skompèr haj åstæ ijèn. Sin haj så kam te heledis port
 å bångkèr åpå, så spovr porthuj lisom föri, hvèm haj var å 50
 hons haj vil, å haj svør da å ser hans æri. Så røj porthuj
 ham, de haj skul fålång i gamæl beskit dog, dè lo i bængk-
 hönt; nær haj bræ dèj uv å sò: »Skaf rèt mi dog,« så èr

hans Høne kunde gøre Æg. Det var en Høne for Kromanden og den vilde han ikke lade gå fra sig, så om Natten, mens Fattig-Bror sov, forbyttede han Hønen og satte en anden bitte grå Høne istedet. Fattig-Bror mærkede ikke Byttet næste Dags Morgen, han gik derfra og hjemefter.

Så kom han da hjem til Kone og Børn med en tom Pose, men så havde han da en Æghøne, der skulde være meget bedre end alle Poserne fulde, og fortæller da Konen, hvilken Handel han havde gjort i Helvede. Konen mente, at de havde bundet ham en på Ærmet med den Høne, men han vilde da vise hende, det var ikke et Vindæg, han for med, og får da sin Høne stillet an i en Rede og siger: »Gør Æg, min bitte grå Høne«. Ja Hønen drejede sig og Hønen vendte sig i Reden, men der kom ingen Æg. Konen skændte dygtig på ham, hvilket sølle godtroende Får han var, som de kunde bilde ind, hvad det skulde være. Ja så vilde Fattig-Bror da afsted til Helvede igen og have bedre Betaling for sit Flesk, og så skumper han afsted igen. Da han så kom til Helvedes Port og banker på, så spurte Porthunden ligesom før, hvem han var og hvad han vilde, og han svarede da og siger sit Ærende. Så rådede Porthunden ham, at han skulde forlange en gammel beskidt Dug, der lå i Bænehjørnet, når han bredte den ud og sagde: »Skaf

haj besat mè di dæjlist hërrètèr, å nær haj så treltj ham
 55 samæl ijèn, så var de hile hèn ijèn. Så kam haj da ej, å de
 gamæl køl spovr, hons haj vil. »Ja,« ser haj, »a vel knokrèn
 ha be betåleng få met flæsk, få dèj hòn, a fèk, ha tjip å ku
 en eg jør. — Ja hons haj så vil ha. — Dèj gamæl dog, de
 lo i bengkhònt, ku haj da ha brog får. »Di slo de èntj åpå
 60 muj, de læ de de,« sò fanèn, mèn dogi fèk haj da, å så haj
 åstæ hjèm ètèr ijèn.

No vil haj ènda prøv dogi, fòri haj jik vijer, bræ ham
 uv åpå grönengi å sò: »Skaf rèt mi dog.« Dæ stov di dæj-
 liste rètèr. Så var haj da ves åpå, de haj var èntj bløvèn
 65 nare dèj gång. Mèn è avtèn kam haj te de sam kròvèr, som
 haj ha lo om nètèn de fòst ræs, å hæ jik som da; haj fátæle
 kròvemaj om dogi, å kròvemaj fåbytèr ham, så Fate-bror fèk
 in an gamæl pjåltj dog åjèr armi å go hjèm mè. »Ja no
 skat do knòkrèn sij, hons a hò fát få met flèsk dèj gång,«
 70 ser haj te kvòn, å bræ de hæ gamæl dog uv åpå bovre å
 se: »Skaf rèt, mi dog.« Dæ vil da en rètèr te å kom, å
 kvòn skjèrmènsijr øvèr ham å mint, de ha vat ber, de haj

Ret, min Dug«, så er den besat med de dejligste Herreretter, og når han så
 trillede den sammen igen, så var det hele borte igen. Så kom han da ind
 og den gamle Karl spurte, hvad han vilde. »Ja«, siger han, »jeg vil Død
 og Krone have bedre Betaling for mit Flesk, for den Høne, jeg fik, havde »Pip«
 og kunde ingen Æg gøre«. Ja hvad han så vilde have. Den gamle Dug,
 der lå i Bænkehjernet, kunde han da have Brug for. »De slog dig ikke på
 Munden, der lærte dig det«, sagde Fanden, men Dugen fik han da, og så
 han afsted hjem efter igen.

Nu vilde han endda prøve Dugen, før han gik videre, bredte den ud på
 Grønningen og sagde: »Skaf Ret, min Dug«. Der stod de dejligste Retter.
 Så var han da vis på, at han var ikke bleven narret dengang. Men ad Aften
 kom han til den samme Kro, som han havde ligget om Natten den første
 Rejse, og her gik som da; han fortæller Kromanden om Dugen og Kromanden
 forbytter den, så Fattig-Bror fik en anden gammel Pjalt Dug under Armen
 at gå hjem med. »Ja nu skal du Død og Krone se, hvad jeg har fået for mit
 Flesk dengang, siger han til Konen og bredte den gamle Dug ud på Bordet
 og siger: »Skaf Ret, min Dug«. Der vilde da ingen Retter til at komme,
 og Konen skærmenserede over ham og mente det havde været bedre, at han

ha söre får å fåt en smul i pvösi, de ha di måne sultjen muj i huvs hat ber å.

Haj vil no te heledi ijèn trei gång å ha be betaleng får 75 hans flèsk, å så skompèr haj å ijèn å kome da ijèn å bångkèr åpå heledis port. Vagthuj ròbèr ham an ijèn, å haj svør da hvèm haj var å hons haj vil. Så læ vagthuj ham å fålång en gântjøl, dè lo åje bèngki; nær haj sò: »Rytèr uv å min tjøl,« så kam dèr e hil rægimèntj ryterèr uv å tjøl, å di 80 skul flis no å bestel, få hælèns bånke di hans røgstøtjèr både blø å blo, å dèfår skul haj hòv å føj te: »Å vagt om met huvs.« Nær haj så sò: »Rytèr ej i min tjøl,« så krøb di òl-samæl ej i tjøl ijèn. Haj kam så ej å fålångt be betaleng får hans flèsk. »Ja hva vet do så val ha, se fanèn. — »Dèj 85 gântjøl, dè lege dær åje bèngki,« ser haj. — »Di slo dè èntj åpå muj, dè sò dè de,« sò fanèn, »mèn kome do no nåk i gång å fålångèr betaleng få flèske, så vrir a halsi om åpå dè; så væ do no dèj beskin, få dè ska vær en mò åpå òlteng.« Haj fèk så tjøl å haj te skompèns hjem ètèr. 90 Haj kam te sam krøvèr om avteni, de haj ha vat di a to

---

havde sørget for og fået en Smule i Posen, det havde de mange sultne Munde i Huse haft bedre af.

Han yilde nu til Helvede igen tredie Gang og have bedre Betaling for sit Flesk, og så skumper han af igen og kommer da igen og banker på Helvedes Port. Vagthunden råber ham an igen, og han svarede da, hvem han var og hvad han vilde. Så lærte Vagthunden ham at forlange en Garnkølle, der lå under Bænken; når han sagde: »Rytter ud af min Kølle, så kom der et helt Regiment Ryttere ud af Køllen, og de skulde flyes noget at bestille, for ellers bankede de hans Rygstykker både bløde og blå, og derfor skulde han huske at føje til: »Og Vagt om mit Hus«. Når han så sagde: »Rytter, ind i min Kølle, så krøb de allesammen ind i Køllen igen. Han kom så ind og forlangte bedre Betaling for sit Flesk. »Ja hvad vil du så vel have«, siger Fanden- »Den Garnkølle der ligger der under Bænken«, siger han. »De slog dig ikke på Munden, der sagde dig det«, sagde Fanden, »men kommer du nu nok engang og forlanger Betaling for Flesket, så vrider jeg Halsen om på dig, så ved du nu den Besked, for der skal være en Måde på Alting. Han fik så Køllen og han til Skumpen hjem efter. Han kom til samme Kro om Aftenen, som han havde været de andre to Gange, og

gång, å bløv dær om nètèn. Krøvemaj va svòtens nybrætèn
 ètèr å få å væ, hons haj ha fát få flèske dèj gång. Fate-bror
 fátælèr ham da, hons haj no ha fát å vejèr åp mè hans gån-
 95 tjøl å sò: »Rytèr uv å min tjøl,« mèn så kam dè knøk åpå
 ham, så di sist ovr: »å vagt om met huvs,« fèk krøvemaj
 èntj bæ åpå.

De va da èn prægti tjøl å ha, mint krøvemaj, høn å
 dogi, haj no ha, ku skaf ham fòèn, å tjøl ku beskjørn få tyv
 100 å røverèr, ja dèj mat haj åse ha, å så fåbyt haj tjøl, mèn
 Fate-bror sòv. Haj tèt, de ku væ skönt å prøv tjøl, å ser:
 »Rytèr uv å min tjøl.« Mè jit stov dèr e hil regimèntj ry-
 terèr, mèn da haj èntj ha be dèm, hons di skul bestel, så
 ga di dèm te å bångk hans røgstøtjèr. Haj skreg å hvæltj
 105 åpå Fate-bror, de haj skul ræj ham, får hællens slo ryterèn
 ham ræn ihjæl, så skul haj få både hans høn å dog tebag,
 de haj ha fåbyt ham. Fate-bror va tång i vejengi, in haj
 kam åp å sèngèn, mèn så for haj da åse ryterèn ej i tjøl
 ijèn, å glò va krøvemaj, de haj slap mè lyve i behòl. No
 110 fèk Fate-bror da hans tjøl ijèn liseval som dè ræjti høn å dog,

---

blev der om Natten. Kromanden var meget nyfgen efter at få at vide, hvad han havde fået for Flesket den Gang. Fattig-Bror fortæller ham da, hvad han nu havde fået og trækker sin Gærkølle op og sagde: »Rytter ud af min Kølle«, men så kom der Småhoste over ham, så de sidste Ord »og Vagt om mit Hus« fik Kromanden ikke Bid på.

Det var da en prægtig Kølle at have, mente Kromanden, Hønen og Dugen, han nu havde, kunde skaffe ham Føden, og Køllen kunde beskærme for Tyve og Røvere, ja den måtte han også have, og så forbyttede han Køllen, mens Fattig-Bror sov. Han tykkedes, det kunde være skönt at prøve Køllen og siger: »Rytter ud af min Kølle«. Med et stod der et helt Regiment Ryttere, men da han ikke havde bedet dem, hvad de skulde bestille, så gav de sig til at banke hans Rygstykker. Han skreg og råbte på Fattig-Bror, at han skulde redde ham, for ellers slog Rytterne ham rent ihjel, så skulde han få både sin Høne og Dug tilbage, som han havde forbyttet ham. Fattig-Bror var tung i Vendingen, inden han kom op af Sengen, men så får han da også Rytterne ind i Køllen igen, og glad var Kromanden, at han slap med Livet i Behold. Nu fik Fattig-Bror da sin Kølle igen ligesåvel som den rigtige Høne og Dug, og nu havde han noget at komme hjem med, som

å no ha haj no å kom hjem mè, de haj ku væ ves åpå, de
 tjelengèn dè hjem eñtj vil krømp nis è. Sin haj no kam
 hjem mæ òl di ròr sager, så var haj dè sè maj få kun å bøn
 å i èstemijre maj å grajèr å nõboèr, dè no javnle fek æri ej
 te Fate-brør, få no var haj var å kom te. No fek Rig-brør da ¹¹⁵
 åse i sej å trin en te, de ha eñtj hènntj ham i månèr or, å
 haj tabt hòte både nis å muj, da di bræ dogi uv får ham
 mè òl di hèrrètèr, å hvant gántjøl skafe vagt omkreng huvst.
 De va no, de haj ku mesuj broèn, dèr òltir ha vat i tompèr.
 Sònt i dog, mèn da får òltj-sònt èn tjøl mè vagt mat haj ha ¹²⁰
 får å væ sekèr åpå å ha hans gul å grongkèr i behòl få tyv å
 skjælmèr. Haj gruñtj øve dehær, sin haj kam hjem, å va
 flèsk sònt i prijs i heledi, så ku haj nåk ha løst te å slo èn
 hal mè dè gamæl kòl. Så tòr haj èn hil si flèsk åpå naki å
 traskèr åstæ mè te heledi. Ve porti ròbe vagthuj ham an, ¹²⁵
 hvèm haj var å hons haj vil. De svør haj åpå å ber om å
 kom ej å slo èn hal mè dè gamæl kòl om hans flèsk. Ja så
 kam haj da ej å de tile nåk, få så snòt fanèn so ham å hòt,
 haj bejòntj å snak om flèsk, så antov haj ham få dèn an

---

han kunde være vis på, at Kællingen der hjemme ikke vilde krympe Næse ad. Da
 han nu kom hjem med alle de rare Sager, så var han den søde Mand for Kone
 og Børn og en æstimeret Mand af Grander og Naboer, der nu jevnlig fik
 Ærende ind til Fattig-Bror, for nu var han værd at komme til. Nu fik Rige-
 Bror da også i Sinde at trine indenfor, det havde ikke hændet ham i mange
 År, og han tabte hartad både Næse og Mund, da de bredte Dugen ud for ham
 med alle de Herreretter og hvorledes Garnkøllen skaffede Vagt omkring
 Huset. Det var noget, som han kunde misunde Broderen, der altid havde
 været en Tosse. Sådant en Dug, men da fremfor alt sådant en Kølle med
 Vagt måtte han have forat være sikker på at have sit Guld og Grunker i
 Behold for Tyve og Skælmer. Han grundede over dette, da han kom hjem,
 og var Flèsk sådan i Pris i Helvede, så kunde han nok have Lyst til at slå
 en Handel med den gamle Karl. Så tager han en hel Side Flèsk på Nakken
 og trasker afsted med til Helvede. Ved Porten råber Vagthunden ham an,
 hvem han var og hvad han vilde. Det svarede han på og beder om at
 komme ind og slå en Handel med den gamle Karl om sit Flèsk. Ja så
 kom han da ind, og det tidlig nok, for så snart Fanden så ham og hørte,
 han begyndte at snakke om Flèsk, så antog han ham for den anden Broder,

130 bror, dèr ha vat dèr föri, å ser: »Hør a eñtj sò dè, de a vil
eñtj sij dè hæ mir hæler hør mir om det flèsk, de hò do fåt
mir èj nåk får, mèn jènteng røjste do nåk, å de skat do knap
få.« Så sprengèr haj åp å vrir halsi om åpå Rig-bror. De
va dèj betåleng, haj fèk får hans flèsk.

6. Stedeterèn.

Dè va jèjgång i maj å èn kun, å di ha èn dètèr, å di
var òl gu, mèn maj var i lètitàt. Så døje kvòn frá dèm, å
de va sære nåk, mèn albøstø å èñtjmajs sære vør eñtj svø
lèng, se di, å sònt var e åse hæer, får ore ètèr jyvst haj sè
5 ijèn mè jèn, dèr ha tov dètèrèr, å di var òl uj. Stemdèrens
ijn dètèrèr skul ha løv å se ej i stòvèn å syj å spej så glat
å snøg som i sleke kat, å stas te klær mè ruvr å fablèr skul
di ha òltj de, di pègt åpå. Hæ stedètèr mat leg uv i framest
i òsk å mòg frá mòn å te avtèn, i stòvèn kam hon sjalèn ej,
10 å hon skul næ sè mè di hjask, di a tov hyt å. Tjèlèngens
ijn dètèrèr kam òlti mè uv, næ dè va nòteng åpå far, både
te tjerck å te marki, te jilèr å løstihjè, mèn stedètèrèn mat

---

der havde været der før, og siger: »Har jeg ikke sagt dig, at jeg vilde ikke se dig her mere eller høre mere om dit Flesk, det har du fået mere end nok for, men en Ting rester du nok, og det skal du straks få«. Så springer han op og vrider Halsen om på Rige-Bror. Det var den Betaling, han fik for sit Flesk.

6. Stivdatteren.

Der var engang en Mand og en Kone, og de havde en Datter, og de var alle gode, mèn Manden var en Per Tot. Så døde Konen fra dem, og det var Sorg nok, mèn Albuestød og Enkemands Sorg varer ikke svar længe, siger man, og sådan var det også her, for Året efter giftede han sig igen med en, der havde to Døtre og de var alle onde. Stivmoderens egne Døtre skulde have Lov at sidde inde i Stuen og sy og spinde så glatte og pæne som en slikket Kat og Stads til Klæder med Rynker og Fabler skulde de have, alt det, de pegede på. Hendes Stivdatter måtte ligge ude i Køkkenet i Aske og Møg fra Morgen og til Aften, i Stuen kom hun sjelden ind, og hun skulde nære sig med de Pjalter, de andre to kastede af. Kællingens egne Døtre kom altid med ud, når der var noget på Færde, både til Kirke og til Marked, til Gilder og Lystighed, mèn Stivdatteren måtte ingen Steder

en stær kom; hon skul go hjem å væ sløs få di ar. Hon va no sårele ve tijèn, så jik hon hva hæleavtèn uv te hæ mus grav; dè sa hon å græ å klave sè får hæ mur, hon ha en ar, 15 hon ku òbèn hæet hjat får. De røð dè døj i hæ grav, så hon kam åp å trøste hæ, de de skul nåk blyv ber får hæ hæretèr, no skul hon fålång å kom mè te tjerk nèjst sønda, å sò di så næj, så skul hon nåk hjælp hæ. Så skul hon go uv, næ di ar va goèn i tjerk, te døj bete røn, dè stov i djær 20 hav, å bångk trej gång åpå hæ å se: »Lok åp få met æj, te tjerk go min væj,« så skul hon nåk kom i tjerk, å sònt ku hon jør e hva gång hon vil dèr.

Sønda kam, å hon tege så småle får å få løv å kom mè dem te tjerk, mèn de va dèr eñtj å sij ètèr, hon var òltj 25 få nàsèns å òltj få klåse, te di a tov ku væ betje å føles mè hæ. Di pøntje dem å jik te tjerk, å stedeterèn ku blyv legi hjem i svòi å i åskèn. Sin di val var hèn, tove hon svòi å sè å jik uv te hæ bete røn å bångke trej gång å sò: »Lok åp få met æj, te tjerk go min væj.« Så òbènt rønen 30 sè å uv kam der èn fåjyltj karet mè fìjr får å tjænerer mè

---

komme, hun skulde gå hjemme og være Sluske for de andre. Hun var nu sorgfuld ved Tiden, så gik hun hver Helligaften ud til sin Moders Grav, der sad hun og græd og klagede sig for sin Moder, hun havde ingen andre, hun kunde åbne sit Hjerte for. Det rørte den døde i hendes Grav, så hun kom op og trøstede hende, at det skulde nok blive bedre for hende herefter, nu skulde hun forlange at komme med til Kirke næste Søndag, og sagde de så nej, så skulde hun nok hjælpe hende. Så skulde hun gå ud, når de andre var gået i Kirke, til den bitte Røn, der stod i deres Have, og banke tre Gange på den og sige: »Luk op for mit Eje, til Kirke går min Vej«, så skulde hun nok komme i Kirke, og sådan kunde hun gøre det hver Gang, hun vilde der.

Søndag kom, og hun tiggede så mindelig for at få Lov til at komme med dem til Kirke, men det var der ikke at se efter, hun var altfor sølle og altfor klodset, til at de andre to kunde være bekendte at følges med hende. De pyntede sig og gik i Kirke, og Stivdatteren kunde blive liggende hjemme i Soden og Asken. Da de vel var borte, tode hun Soden af sig og gik ud til sin bitte Røn og bankede tre Gange og sagde: »Luk op for mit Eje, til Kirke går min Vej«. Så åbnede Rønnen sig, og ud kom der en forgyldt Karet med fire for og Tjenere med Guldsko og Silkeklæder besatte med

gulskov á selkiklær besat mè pèrlèr á gul. Hon va knap i klær á ej i karetèn á så slo di i pvòsful tog áfár á i pvòsful tog ábag, så en ku sij, hva di kam frá hæle hva di ræst hèn, 35 á så fur di áp te tjerken. Hær bløv karetèn hòli á tjænerèn hjalp stedèterèn á, á hon ej i tjerken, som non prejsès uèn á sij te en sij, á sète sè i stul ve hæ stemòr, dèr høke á høke sè hilt ej te vegèn, så hon klèmt hær ija dèterèr, så di gabt ve e. Sásnòt tjenestèn ha èj, va stedèterèn uv o tjerken 40 á áp i karetèn, dèr hòltj ve stætènt, á så slo di i pvòsful tog áfár á i pvòsful tog ábag, á så fur di ástæ, á en ku blyv kløg á, hva di bløv á. Dè bløv e grome snaki i byj dèj da á fi dav te om dèj frème prejsès, fá rengèr ku e da èntj vær. Sin stemòrèn á hæ dèterèr kam á tjerk, snake di èntj 45 om òntj i fi dav èj om prejsèsèn, de di ha sat i stul mè, á de va di èntj let stur á, fá di mint nák, hon so, hons gát-fálk hon sat sè ve. Stedèterèn lu te hon vil så jan væ, hons nyt de var, di pròte så fresk om, mèn de mint di, var èntj no, de hon ku ha nèt á á fá á væ.

50 Næjst sònda mat di da te tjerk ijèn, á sin di va val hèn,

Perler og Guld. Hun var straks i Klæderne og inde i Kareten og så slog de en Posefuld Tåge for og en Posefuld Tåge bag, så ingen kunde se, hvor de kom fra eller hvor de rejste hen, og så for de op til Kirken. Her blev Kareten holdende, og Tjenerne hjalp Stivdatteren af, og hun ind i Kirken som nogen Prinsesse uden at se til en Side og sætter sig i Stol ved sin Stivmoder, der skuppede og skuppede sig helt ind til Væggen, så hun klemte sine egne Døtre, så de gabede ved det. Så snart Tjenesten havde Ende, var Stivdatteren ude af Kirken og oppe i Kareten, der holdt ved Kirkegårdsporten, og så slog de en Posefuld Tåge for og en Posefuld Tåge bag, og så for de afsted og ingen kunde blive klog på, hvor de blev af. Der blev en grumme Snakken i Byen den Dag og flere Dage til om den fremmede Prinsesse, for ringere kunde det da ikke være. Da Stivmoderen og hendes Døtre kom af Kirke, snakkede de ikke om andet i flere Dage end om Prinsessen, som de havde siddet i Stol med, og det var de ikke lidt store af, for de mente nok, hun så, hvad Godtfolk hun satte sig ved. Stivdatteren lod som om hun så gerne vilde vide, hvad nyt det var, de snakkede så rask om, men det mente de, var ikke noget, som hun kunde have Nytte af at få at vide.

Næste Søndag måtte de da til Kirke igen, og da de var vel henne, gik

jik stedeteren uv å bångke trej gång åpå hæ bete røn å sø:
 »Lok åp få met æj, te tjerck go min væj,« si så kam karetèn
 å tjæneri mè klær, å hon va knap pøntje å ej i karetèn, så
 slo di i pvøsfuļ tog åfår å i pvøsfuļ tog åbag, å så fur di
 åp te tjerckèn. Dær hòltj di å hon ej i tjerckèn å sète sè 55
 uènfar hæ stemør. Døj da va tjerckèn stapfuļ å prejsèn var
 åse komèn, få haj ha nåk løst te å sij døj dæjli prejsès, de
 òl falk snake om. Tjænestèn va nap te èj, föri stedeterèn
 jik uv å prejsèn bag ètèr, mèn hon var i karetèn å hèn, föri
 haj val kam uènte, så haj so èntj òntj èj lisom e lång stjan- 60
 skò ijèmæl i tyk tog.

No bløv dèr e snaki om dè dæjli prejsès, å de var èn
 lång og å veñtj, te sønda kam ijèn, mèn èntj lèngèr få non
 èj få prejsèn, får haj va bløven lisom æleskòt i hæ. Søndai
 kam ijèn å stedeterèn kam åse som e stjanskò i tog te 65
 tjerckèn å sat sè ijèn i sam stul. Sásnòt preckèn var èntj, var
 hon uv o tjerckèn ijèn, mèn prejsèn va så nær i hæl å hæ,
 de haj traj dèjèn gulskov frå hæ, da hon sti åp i karmi;
 døj tov haj te sè, mèn karetèn fur som e stjanskò i tog, å

Stivdatteren ud og bankede tre Gange på sit bitte Rønnetræ og sagde: »Luk op for mit Eje, til Kirke går min Vej«. se så kom Karetèn og Tjeneren med Klæder, og hun var straks pyntet og inde i Karetèn, så slog de en Posefuld Tåge for og en Posefuld Tåge bag, og så for de op til Kirken. Der holdt de og hun ind i Kirken og sætter sig udenfor sin Stivmoder. Den Dag var Kirken stopfuld og Prinsen var også kommen, for han havde nok Lyst til at se den dejlige Prinsesse, som alle Folk snakkede om. Tjeneren var knap til Ende, førend Stivdatteren gik ud og Prinsen bag efter, men hun var i Karetèn og henne, førend han vel kom udenfor, så han så ikke andet end ligesom et langt Stjerneskuð igennem en tyk Tåge.

Nu blev der en Snakken om den dejlige Prinsesse og det var en lang Uge at vente, til Søndag kom igen, men ikke længer for nogen end for Prinsen, for han var bleven ligesom elleskudt i hende. Søndagen kom igen, og Stivdatteren kom også som et Stjerneskuð i Tåge til Kirken og satte sig igen i samme Stol. Så snart Prædiken var endt, var hun ude af Kirken igen, men Prinsen var så nær i Hæle på hende, at han trådte den ene Guldsko fra hende, da hun sprang op i Karmen, den tog han til sig, men Karetèn for som et Stjerneskuð i Tåge og ingen vidste, hvor hun rejste hen. Han tykkedes

70 en væst, hvar hon ræst hèn. Haj tèt no eñtj, haj ku løv, om haj eñtj ku få hòl i prejsèsèn, á sá lèt haj urøb, de hvetjèn pig, dè ku pas dè hæ gułskov, hon skuł blyv hans kun á drájeng mè tijèn.

Davi á stee bløv bestemt á òl di piger, dè tèt en bete
 75 smuvt om dem sil, á de va da di fljæst, mèt ve tjerken får á prøv skovi, á mánèr hog i stomp á djær hæl, nær haj va få lång, á ar hake urlee á djæ tæer, mèn en ku pas ham, eñtjèn va djæ fu få lång hæle få stakèn, eñtjèn få bre hæle få smal. Mèn kragen sa ápå stætènt á ròbt: »Hakèn hæl á
 80 hogèn to! hon lege hjem i áskèn, dè gułskovi bor!« Omsjir, da òl piger ha prøve skovi uèn á ku pas ham, kam stedeterèn i hæ karet som e stjanskò i tog, á hon stak fvòi i gułskovi, á haj past, de ku di òl sij. Prejsèn sat sè á i gułkaretèn te hæ, á sá tjr di lig te kongens gòr, á dæ bløv hòltj
 85 brølep, de vòr i femtèn dav. Stemòrens dèterèr èrgre dem både guvt á gro á græ djær yvèn røj, á dæfår bløv di hæler òle jyvt.

---

nu ikke, han kunde leve, om han ikke kunde få Hold i Prinsessen, og så lod han udråbe, at hvilken Pige, der kunde passe denne Guldsko, hun skulde blive hans Kone og Dronning med Tiden.

Dagen og Stedet blev bestemt, og alle de Piger, der tykkedes en bitte Smule om sig selv, og det var da de fleste, mødte ved Kirken for at prøve Skoen, og mange hug en Stump af deres Hæl, når den var for lang, og andre hakkede Yderledet af deres Tær, men ingen kunde passe den, enten var deres Fod for lang eller for stakket, enten for bred eller for smal. Men Kragen sad på Kirkegårdsporten og råbte: »Hakken Hæl og huggen Tål hun ligger hjemme i Asken, der Guldskoen bar«. Omsider da alle Piger havde prøvet Skoen uden at kunne passe den, kom Stivdatteren i sin Karet som et Stjerne-skud i Tåge, og hun stak Foden i Guldskoen og den passede, det kunde de alle se. Prinsen satte sig op i Guldkareten til hende, og så kørte de lige til Kongens Gård, og der blev holdt Bryllup, der varede i femten Dage. Stivmoderens Døtre ærgrede sig både gule og grå og græd deres Øjne røde, og derfor blev de heller aldrig gifte.

7. Søster i fjæderham å brøer i Bloton.

Dè va jèjgång i maj mè tov bøn, i drèng å èn pig, dèr ha mest hans kun, å så jyv t haj sè ijèn mè jèn, dèr ha èn dètèr. Dè nyj kun va vènle å skre nåk i ovr å tøl, mèn èn hægs var hon, å uj var hon som òl hægsèr, dèr èr en gu, ja èntj igång dèm sil gu. De fèk hæ stebøn å føl, få fè å 5 klær knèrpe hon mè, mèn rijs å bjæsk ovr ha hon gu tij åpå, å dèfår ræst drèngi uv, så snòt haj bløv så majele, å fèk tjænest i kongèns gòr, mèn pigèn mat blyv hjèm å sli tijèn, som hon ku bèjst. Så skul hon go i skòvi å sângk brèj, å sin hon bløv sultjèn, sat hon sè å vil e hæ mælma, de var 10 èntj òntj èj èn suvr sèl å havèrkag. Så kam dè trej staklèr te hær å ba hær om å dil hæ mælma mè dèm, di va så sultjèn. De vil hon da jan, å di fèk djæ gu dil. No skul hon da fòst åsteèn ha tak, får hon va så gu ve dèm, å så se dè jèn, de hon vil ji hær de ønsk, de hon skul blyv dè 15 dæjlist pig, de non ha sit; dèn an vil så ji hær de ønsk, de nær hon lov å nær hon græ, så skul hon lij å græ sèl å

7. Søster i Fjederham og Broder i Blåtårn.

Der var engang en Mand med to Børn, en Dreng og en Pige, der havde mistet sin Kone, og så giftede han sig igen med en, der havde en Datter. Den ny Kone var venlig og mild nok i Ord og Tale, men en Heks var hun og ond var hun som alle Hekse, der er ingen gode, ja ikke engang sig selv gode. Det fik hendes Stivbørn at føle, for Føde og Klæder sparede hun på, men Ris og beske Ord havde hun god Tid på, og derfor rejste Drengen ud, så snart han blev så mandelig, og fik Tjeneste i Kongens Gård, men Pigen måtte blive hjemme og slide Tiden, som hun kunde bedst. Så skulde hun gå i Skoven og sanke Brænde, og da hun blev sulten, satte hun sig og vilde æde sin Mellemmad, det var ikke andet end en sur Sild og Havrekage. Så kom der tre Tiggere til hende og bad hende om at dele hendes Mellemmad med dem, de var så sultne. Det vilde hun da gærne, og de fik deres gode Del. Nu skulde hun da først på Stedet have Tak, for hun var så god ved dem, og så siger den ene, at hun vilde give hende det Ønske, at hun skulde blive den dejligste Pige, som nogen havde set; den anden vilde så give hende det Ønske, at når hun lo og når hun græd, så skulde hun le og græde Søv

gul, å så vil dè trei ji hær de ønsk, de hvar hon jik å hvar hon stov, skul dè grov rusèr å lilièr ètèr hær.

20 Sin hon bløv fare i skøvi, jik hon hjem, å rusèr å lilièr grove dèr åp i hvat hæt fvøspvør, å nær hon lov å nær hon græ, så lov å græ hon søl å gul; så var hon bløven så får- undeli dæjli som en föri hæle sin. Hæ stemør å især hæ dètèr bløv så mesujele åpå hær, å så fek hon e möj vær
 25 hos dèm èj föri. Hægsens ijn dètèr skul no uv i skøvi å sångk får åse å få sònt dæjli ønsk, å hon fek suvr sel å havèrkag mè te stakelèrn, mèn sil fek hon setjebroj å stig. Såsnòt hon kam uv i skøvi, ga hon sè i lav mè hæ setje- mælma, så kam da di sam tre stakelèr te hær å ba hær om
 30 å dil hæ mælma mè dèm, få di va så sultjèn. Hon ga dèm no hæ suvr sel å havèrkag, mèn de, sò di, ku di èntj tøg, hon fek å ji dèm let å hæt setjebroj å stig. Næj de va da få gât te dèm, å de ku hon èntj uuvær sil, de dõtj ku satj væ gât nåk te dèm, å så fek di èntj dõtj. Di gnov da èn
 35 smul ij e, å sin di vil go ijèn, se dè jèn, de hon vil da ji væelav få mælmai, å så skul pigèn da ha de ønsk, de hon

---

og Guld, og så vilde den tredie give hende det Ønske, at hvor hun gik og hvor hun stod, skulde der gro Roser og Lilier efter hende.

Da hun blev færdig i Skoven, gik hun hjem, og Roser og Lilier grode der op i hvert hendes Fodspor, og når hun lo og når hun græd, så lo og græd hun Sølv og Guld; så var hun bleven så forunderlig dejlig som ingen før eller siden. Hendes Stivmoder og især hendes Datter blev så misundelige på hende, og så fik hun det meget værre hos dem end før. Heksens egen Datter skulde nu ud i Skoven og sanke for også at få sådant dejligt Ønske, og hun fik sure Sild og Havrekage med til Tiggerne, men selv fik hun Sigtebrød og Steg. Så snart hun kom ud i Skoven, gav hun sig i Lag med sin Sigte-Mellemmad; så kom da de samme tre Tiggere til hende og bad hende om at dele hendes Mellemmad med dem, for de var så sultne. Hun gav dem nu sine sure Sild og Havrekage, men det, sagde de, kunde de ikke tygge, hun fik at give dem lidt af sit Sigtebrød og Steg. Nej, det var da for godt til dem, og det kunde hun ikke undvære selv, det andet kunde sagtens være godt nok til dem, og så fik de ikke andet. De gnavede da en Smule i det, og da de vilde gå igen, siger den ene, at hun vilde da give Vederlag for Mellemmadden, og så skulde Pigen da have det Ønske, at hun

skul' blyv de gremest kvejfålk, de non ha sit; den an ga hæ de ønsk, de nær hon lov å nær hon græ, så skul' hon lij å græ frøjer å toser, å de trei ga hæ de ønsk, de hvar hon jik å hvar hon stov, så skul' de grov tvøn å tislør èter hæ. 40
 Så jik di ijèn, å dèteren hjem, men hile væj bløv de tvøn å tislør i hæet spur, å nær hon lov å nær hon græ, så lov å græ hon frøjer å toser, så di kravælt om hæer både uv å ej, få ku hon le væ mè å lij, så ku hon på en mò hyt sè får å græ, å de især få de hon va bløven så hæsli å grem å ha 45
 fát e stu verhvøn i pajèn. Ha e eñtj vat galt i huvs föri, så bløv e no, å ðltj de uj skul' go uv øve de søle stedèter, hon skul' da ha skylèn få hile djær uløk. Stesèn dærimò ha e gát i kongens gør, da så læng de vør, får omsiyr rámt stemòrens ujskab áse ham. De var om veñtjerèn, å kongèn va 50
 på jatj jèj da, så sprengèr hans nis åp å blø åpá sneji; de tèt kongèn ðler haj ha sit magi te, så dæjlit som snej å bløv samæl, å ønske, de haj mat fej èn jámfrov så røj å hvij, så skul' hon blyv hans drájeng, ihvèm hon så var. Stesèn, de va mè åpá kongjatjèn, fásèker da kongèn, de haj ha èn søstèr 55

---

skulde blive det grimme Kvindfolk, som nogen havde set; den anden gav hende det Ønske, at når hun lo og når hun græd, så skulde hun le og græde Frøer og Tudser, og den tredje gav hende det Ønske, at hvor hun gik og hvor hun stod, så skulde der gro Torne og Tidsler efter hende. Så gik de igen og Datteren hjem, men hele Vejen blev der Torne og Tidsler i hendes Spor, og når hun lo og når hun græd, så lo og græd hun Frøer og Tudser, så de kravlede om hende både ude og inde, for kunde hun lade være med at le, så kunde hun på ingen Måde bytte sig for at græde, og det især fordi hun var bleven så hæsli og grim og havde fået et stort Vædderhorn i Panden. Havde det ikke været galt i Huse før, så blev det nu, og alt det onde skulde gå ud over den sølle Stivdatter, hun skulde da have Skylden for hele deres Ulykke. Stiv sønnen derimod havde det godt i Kongens Gård, da så længe det varede, for omsider rammede Stivmoderens Ondskab også ham. Det var om Vintren, og Kongen var på Jagt en Dag, så springer hans Næse op at bløde på Sneen, det tykkedes Kongen aldrig, han havde set Mage til, så dejlig som Sne og Blod sammen, og ønskede at han måtte finde en Jomfru så rød og hvid, så skulde hun blive hans Dronning, i hvem hun så var. Stiv sønnen, der var med paa Kongejagten, forsikrer da Kongen, at han havde

hjem, dè va så røj å hvij å dè dæjlist jåmfrov, non ha sit. Ja va de så, som haj sò, så vil kongen åse ta hæ te dråjeng, mèn var e eñtj fultj saj, så skul haj sètès i Bloton. Så señtj kongen hans råmèj mè karetèr å stu føle å tjænerèr å ryterèr

60 hèn å heñtj dè dæjli søstèr, få no skul hon væ kongens bruj. De va stè læk få stedètèn, èj hægsèn, hæ stemòr, ku uj hæ, å så kåst hon i trøðham øvèr hæ ijn lī dètèr, så hon let fro var hil smok, mèn tèt ve var e lisom di ijèmæl trøðhami ku skemt e ugelansetj. Stedètèrèn dærimò ga hon i òjham, så

65 hon sam uenfår i dami å smaere imæl di ar èjèr. No fek di hægsens dètèr ej i karetèn å tju mè hæ te kongens gòr, mèn kongen ku eñtj ræjti få i hvòt, hvant de hang samæl mè hæ dæjlilhjæ, få sàm-tijr tèt haj, de hon va smok, å sàm-tijr tèt haj, hon va grem, å så kåst haj bròr i de blo ton.

70 Da di ræst mè dè lī søstèr, sæjlt stedètèrèn som èn bete hvij òj ètèr te kongens gòr, å dæ sa hon uenfår i slåtsgravèn om davi, mèn om nètèn jik hon åp i kongens gòr får å lyj te. Så kam hon te bejhuj ve brøgesdøn å se så te ham: »Bete leļ, bete leļ, søve fålkèn no òļ?« — »Ja sāmari jè di

---

en Søster hjemme, der var så rød og hvid og den dejligste Jomfru, nogen havde set. Ja var det så, som han sagde, så vilde Kongen også tage hende til Dronning, men var det ikke fuldt sandt, så skulde han sættes i Blåtårn. Så sendte Kongen sine Rådmænd med Kareter og stort Følge af Tjenere og Ryttere hen at hente den dejlige Søster, for nu skulde hun være Kongens Brud. Det var større Lykke for Stivdatteren, end Heksen, hendes Stivmoder kunde unde hende, og så kastede hun en Troldham over sin egen lede Datter, så hun lidt fra var hel smuk, men tæt ved var det ligesom man igennem Troldhammen kunde skimte et Ugleansigt. Stivdatteren gav hun derimod en Andeham, så hun svømmede udenfor i Dammen og snadrede imellem de andre Ænder. Nu fik de Heksens Datter ind i Kareten og kørte med hende til Kongens Gård, men Kongen kunde ikke rigtig få i Hovedet, hvordan det hang sammen med hendes Dejlighed, for somme Tider tykkedes han, at hun var smuk, og somme Tider tykkedes han, hun var grim, og så kastede han Broder i det blå Tårn.

Da de rejste med den lede Søster, sejlede Stivdatteren som en bitte hvid And efter til Kongens Gård, og der sad hun udenfor i Slotsgraven om Dagen, men om Natten gik hun op i Kongens Gård for at lytte til. Så kom hun til Bindehunden ved Bryggersdøren og siger så til den: »Bitte lille, bitte lille,

så,« ser haj. — »Lege li-søstèr i kongens arm?« — »Ja så- 75
 mari jør hon så.« — »Lege bror i Bloton?« — »Ja sàmari
 jør haj så. — »Hò káki jèmt nõ i faèn?« — Næj, de væst
 haj da eñtj. Så put hon sè ej è røjstjænhvøl å åp i stægèst;
 i faèn stov dè nõ slañtj lövngèr frå kongens bovr, di smaere
 hon i sè, å så lov hon, å så græ hon søl å gul i faèn, lise 80
 stu slañtj, som dèr ha vat lövngèr. Så jik hon uv i
 gravèn ijèn te andas nèt, de hon kam ijèn te brøgesdön å sò te
 bejhuj lisom avteni föri: »Bete leļ, bete leļ, søve falkèn no
 òl?« — »Ja sàmari jø di så.« — »Lege li-søstèr i kongens
 arm?« — »Ja sàmari jør hon så.« — »Lege bror i Bloton?« 85
 — »Ja, sàmari jør haj så.« — »Hò káki jèmt nõ i faèn?« —
 Næj de væst haj da eñtj. Så jik hon ej è røjstjænhvøl å
 smaere lövngèrèn i sè, dè var i faèn, møj mir, ej dè var
 avteni föri; så lov hon å så græ hon søl å gul i faèn lise
 møj som dè va lövngèr. Så jik hon uv ijèn i gravèn. I 90
 fate stakæl ha søgt lyj i djær uvn òm nètèn, å haj ha bu
 gångèn hèt, hons åjèn å bete-leļ ha snake samæl, å haj gor
 åp å fátæle kongèn dehær. De tèt haj, var èn undeli hal,

---

sover Folkene nu alle?» — »Ja sàmare gør de så«, siger den. — »Ligger
 Lede Søster i Kongens Arm?« — »Ja sàmare gør hun så.« — »Ligger Broder
 i Blåtårn?« — »Ja sàmare gør han så.« — »Har Kokken gæmt noget i Fadene?
 Nej, det vidste han da ikke. — Så puttede hun sig ind ad Rendestenshullet
 og op i Stegerset; i Fadene stod der nogle Slanter Levninger fra Kongens
 Bord, dem snadrede hun i sig, og så lo hun og så græd hun Sølv og Guld
 i Fadene, ligeså store Slanter, som der havde været Levninger. Så gik hun
 ud i Graven igen til næste Dags Nat, da kom hun igen til Bryggersdøren og
 sagde til Bindehunden ligesom Aftenen før: »Bitte lille, bitte lille, sover
 Folkene nu alle?« — »Ja, sàmare gør de så.« — »Ligger Lede Søster i Kongens
 Arm?« — »Ja sàmare gør hun så.« — »Ligger Broder i Blåtårn?« — »Ja sàm-
 are gør han så. — »Har Kokken gæmt noget i Fadene?« — Nej, det
 vidste han da ikke. Så gik hun ind ad Rendestenshullet og snadrede Lev-
 ningerne i sig, der var i Fadene, meget mere end der var Aftenen før, så lo
 hun og så græd hun Sølv og Guld i Fadene ligeså meget, som der var Lev-
 ninger. Så gik hun ud igen i Graven. En fattig Tigger havde søgt Ly i
 deres Ovn om Natten, og han havde begge Gangene hørt, hvad Anden
 og Bitte Lille havde snakket sammen, og han går op og fortæller Kongen
 dette. Det tykkedes han var en underlig Handel, og så næste Nat fjælte han

å så nejst net filt haj se i stægest, å så ve mejnetstij kam
 95 de bete hvij ðj ijèn å spovr bejhuj lisom di ar netèr å fek
 sam svør. Sá gor hon ej è rejstjænhvøl å smaere i se ðl de,
 de var i faèn, å så lov hon, å så græ hon faèn ful å søl å
 gul, få de j avtèn ha káki jemt stu slantjær. Sá vil hon gò
 uv ijèn sam væj, hon va komèn ej, mèn så va kongèn tere
 100 å gribèr hær; mèn så lov hon å så græ hon, å få hva gâng
 hon lov å få hva gâng hon græ så skyvt hon ham, te hon
 ha vat i ðl di dyjr- å fòvlham, de hægsèrn hò rådhjæ øvèr,
 nær hon lov, fek hon i pæn ham, nær hon græ, fek hon i li
 ham. Ælengèn bløv hon te i hogvørm, å kongèn ha næ
 105 slopèn hær, mèn holtj enda ve, mèn så lov hon å bløv så te
 de dæjlist paredisæbel, så hvij å så røj. Sá jik kongèn ej i
 hans kamèr å tór i knyv å skjær så e bete snet i æbeltj.
 »Óv, ðv, do nape hvøl å mí stu to,« ser hon, å mè de sam
 sto de dæjlist jámfrov få kongèn, de haj nonsej ha sit får
 110 yvèn. Ja, de va de ræjti søstèr så røj å så hvij som bløv
 åpå snej; hon skul vær hans drájeng, å nejst net lo hon i
 kongèns arm.

No kam brør uv å Bloton å bløv i stu maj i kongèns

---

sig i Stegerset, og så ved Midnatstid kom den bitte hvide And igen og
 spurgte Bindehunden ligesom de andre Nætter og fik samme Svar. Så går
 hun ind ad Rendestenshullet og snadrede i sig alt det, der var i Fadene, og
 så lo hun og så græd hun Fadene fulde af Sølv og Guld, for den Aften
 havde Kokken gæmet store Slanter. Så vilde hun gå ud igen samme Vej,
 hun var kommen ind, men så var Kongen til rede og griber hende, men så
 lo hun og så græd hun, og for hver Gang hun lo og for hver Gang hun
 græd, så skiftede hun Ham, til hun havde været i alle de Dyr- og Fuglehamme,
 som Heksene har Rådighed over; når hun lo, fik hun en pæn Ham, når hun
 græd, fik hun en led Ham. Endelig blev hun til en Hugorm, og Kongen
 havde nær sluppet hende, men holdt endda ved, men så lo hun og blev så
 til det dejligste Paradisæble, så hvidt og så rødt. Så gik Kongen ind i sit
 Kammer og tager en Kniv og skærer så et bitte Snit i Æblet. »Av, Av,
 du napper Hul i min store Tå,« siger hun, og med de samme stod den
 dejligste Jomfru for Kongen, som han nogensinde havde set for Øjne. Ja,
 det var den rigtige Søster, så rød og så hvid som Blod på Sne, hun skulde
 være hans Dronning, og næste Nat lå hun i Kongens Arm.

Nu kom Broder ud af Blåtårn og blev en stor Mand i Kongens Råd.

ro. Hægsèn fek dèj straf, de hon bløv sat i en pigtøj å tov vilsmèker får, å sònt bløv hon tromælt ihjæl. Li-søstèr bløv fævijsst slåte, mèn får èntj enda å jør hæ ræn ulækele, da hon 115 ha søve i kongens arm, så bløv hon jij te kongens kåk, å uv åpå dèn an sij å skòve bløv dè bøge e fjæl-kastæl te li søstèr mè hvònt i pajèn.

8. Dè lam goskvòns sèn.

Dè va jèjgàng i kong, dèr hòltj i gròme flåk jæs, å så ha haj èn gamæl fate kun te å pas dèm. Di kaltj hær èntj òntj èj dè lam goskvòn, får hon va sprenglam å va sònt vag te gàngi å renge te løbe, å dèfår mat hon, sålèng hon ha no te fòen i huvs, behòl i lele drèng hjèm, hon ha, te å løb 5 ète jæsèn. Drèngi bløv stòr, å dè skul mir mè te fòen, så bløv dèr smalhans hos dè lam goskvòn, få dè skul åse spòres, sò kongèn, mèn de bløv da åpå buj, hva dèr èntj var, å èntj åpå bræjèn. Så mat dè lam goskvòns sèn uv å søg sè èn tjænest, å haj traske da åstæ, uèn haj ku trèf åpå non, dèr 10 ha brog få sònt i køl, å haj bløv ve, te haj kam te de vilè

Heksen fik den Straf, at hun blev sat i en Pigtønde og to Vildsmakker for, og sådan blev hun tromlet ihjel. Lede Søster blev forvist Slottet, men for ikke endda at gøre hende rent ulykkelig, da hun havde sovet i Kongens Arm, så blev hun givet til Kongens Kok, og ud på den anden Side af Skoven blev der bygget et Fjelle-Kastel til lede Søster med Hornet i Panden.

8. Den halte Gåsekones Søn.

Der var engang en Konge, der holdt en grumme Flok Gæs, og så havde han en gammel fattig Kone til at passe dem. Man kaldte hende ikke andet end den halte Gåsekone, for hun var springlam og var sådan dårlig til Gangen og ringe til Løbet, og derfor måtte hun, så længe hun havde noget til Føden i Huse, beholde en lille Dreng hjemme, hun havde, til at løbe efter Gæssene. Drengen blev større og der skulde mere med til Føden, så blev der Smalhans hos den halte Gåsekone, for der skulde også spares, sagde Kongen, men det blev da på Bunden, hvor der intet var, og ikke på Bredden. Så måtte den halte Gåsekones Søn ud at søge sig en Tjeneste, og han traskede da afsted, uden han kunde træffe paa nogen, der havde Brug for sådan en Karl, og han blev ved, til han kom til det vilde Hav. Det

hav. De ha haj ðle sit föri, sä blöví haj stoi á vil tæl di hvij böler, mèn haj ku eñtj val kom te hujér, föri talt jik i jit får ham. I de sam slængt èn stu böi láñtj áþ áþá strajèn,
 15 á ðær uvá kravt i stu havmaj hæle havtröli, hons di no kaless, á haj spovr drèngi, hons haj søgt ètèr. Ja, haj vil da jan ha èn tjænest, hves haj ku fá jèn. De past jø gát, ser havtröli, får haj réjst sönt i bælsdrèng te á höi rént dè hjem, om haj hæléns syntes om á tñ ham. »Jov, liseval dè som
 20 in an,« se drèngi, á sä skul haj da mè havtröli, dè re hjem áþá i sprengèr, á drèngi sa áþ bagve á höltj sè fast ve hans hor, á sä jik e i jit flyvspreng uv i have, de vöñtj pröst om djær ørèr; sä kam di omsijr te havmajs slát láñtj láñtj uv i de vile hav. Drèngi ha trofèn èn gu tjænest, èn gu fö á let á
 25 bestel, får haj ha eñtj ðñtj á jør èj höi havtrölis bögèr ræn, stöv nir á fæj rént i stövèrn. Nær haj sä va fare mè de, sä ku haj höi sè i arbetj mè á løs, fá bögèr va dè nåk á, di stov i stur hölèr, dè nøj frá jovrèn á áþ te lövte, á di mat haj løs i ðltj de haj vil á ku fá støj te; dè va böre tov stu
 30 bögèr, dem mat haj eñtj sij i, ja eñtj igång ta i höj, fá sä

---

havde han aldrig set før, så blev han stående og vilde tælle de hvide Bølger, men han kunde ikke vel komme til hundrede, før Tallet gik i et for ham. I det samme slængte en stor Bølge langt op på Stranden, og der ud af kravlede en stor Havmand eller Havtrol, hvad de nu kaldes, og han spurgte Drengen, hvad han søgte efter. Ja, han vilde da gjerne have en Tjeneste, hvis han kunde få en. Det passede jo godt, siger Havtrolen, for han fattedes sådan en Bælsdreng til at holde rent der hjemme, om han ellers syntes om at tjene ham. »Jo, ligesåvel dig som en anden«, siger Drengen, og så skulde han da med Havtrolen, der red hjem på en Springer, og Drengen sad op bagved og holdt sig fast ved hans Hår, og så gik det i et Flyvspring ud i Havet, at Vandet skummede om deres Ører. Så kom de om sider til Havmandens Slot langt langt ude i det vilde Hav. Drengen havde truffet en god Tjeneste, en god Føde og lidt at bestille, for han havde ikke andet at gøre, end holde Havtrolens Bøger rene, støve ned og feje rent i Stuerne. Når han så var færdig med det, så kunde han holde sig i Arbejde med at læse, for Bøger var der nok af, de stod i store Hylder, der nåde fra Jorden og op til Loftet, og dem måtte han læse i alt det han vilde og kunde få Stunder til; der var bare to store Bøger, dem måtte han ikke se i, ja ikke engang

skul' dè skj ham èn uløk. De jik gát nák i nor or, mèn sin haj fek òl di bøgèr sit ijèmæl, de haj tèt om, á sònt fát de mjæst á havtrølis væenskab, så bløv haj i løst fár á fá á væ, hons dè stov i di hæ to stu bøgèr, de haj eñtj mat lès i; så jèj da, de havmaj var uv ápå lángræs, fádreste haj sè 35 te á ta dè jèn á dem nir á hølèn, mèn lig som haj ha lápe hær, stov dè to lī ájèr fár ham á sò; »Hva befalèr min hère ida?» Haj bløv så fábære ve dehær, de haj ønske, de haj va hjèm ve hans gamæl mur. De var òle så snòt sò uv á hans muj, föri haj áse stov hjèm i hans mus huvs mè bøgèn ájèr armi. Sin haj fek somt sè let ápå dehær, så teñtj haj: 40 Ku di to lī ájèr sònt før ham hjèm, så ku di val jò mir èj de, á så lápèr haj bøgèn ijèn, á så stov da di to lī ájèr fár ham ijèn á sò: »Hva befalèr min hère ida?» Ja di skul' da skaf ham lomèn ful' á pèng, fá di ha haj no brog fár. Mèjit ha haj áse lomèn ful' á pèng, á de va no, dè lam goskvòn tèt 45 om, fá no ku hon tjøb ej te huvsbehøv òltj de hon vil', á så flòvs ha e eñtj go te fár hær i Betebåns tij. Sònt skafe di to lī ájèr áse, jèj da dè gamæl var uv á tjøb ej, e flongki

---

tage i Hånd, for så skulde der ske ham en Ulykke. Det gik godt nok i nogle År, men da han fik alle de Bøger set igennem, som han tykkedes om, og sådan fået det meste af Havtroidens Videnskab, så blev han i Lyst for at få at vide, hvad der stod i disse to store Bøger, som han ikke måtte læse i; så en Dag, da Havmanden var ude på Langrejse, fordristede han sig til at tage den ene af dem ned af Hylden, men ligesom han havde åbnet den, stod der to lede Ånder for ham og sagde: »Hvad befaler min Herre idag?» Han blev så forstyrret ved dette, at han ønskede, at han var hjemme hos sin gamle Moder. Det var aldrig så snart sagt ud af hans Mund, førend han også stod hjemme i sin Moders Hus med Bogen under Armen. Da han fik summet sig lidt på dette, så tænkte han: »Kunde de to lede Ånder sådan føre ham hjem, så kunde de vel gøre mere end det, og så åbner han Bogen igen, og så stod da de to lede Ånder for ham igen og sagde: »Hvad befaler min Herre idag?» Ja, de skulde da skaffe ham Lommen fuld af Penge for dem havde han nu Brug for. Med et havde han også Lommen fuld af Penge, og det var noget, den halte Gåsekone tykkedes om, for nu kunde hun købe ind til Husbehov alt det hun vilde, og så overflødigt havde det ikke gået til for hende i Bittebars Tid. Sådan skaffede også de to lede Ånder en Dag, den gamle var ude at købe ind, et flunkende nyt Hus med store klare Vinduer,

nyj huvs mè stu klør veje, å ðltj de gamæl skramæl bløv
 50 byt om mè nyj boskab untagèn mus fiistul, haj bløv stoi ve
 sijn å kakæl. Da hon kam tebag, ku hon eñtj fej hæt huvs
 mèn hope e fábij flj gång, te sèn, de stov i vejèn å lov è
 hær, mat te å kaí hær ej. Dè lam goskvòn va no blòvèn så
 løkele ápå hæ gamæl dav; sèn dærimvò va blòvèn hil urovle,
 55 fár haj ha flj gång mèt prejsèsèn i kongèns hav å va blòvèn
 hjatskòt i hær, å hon var èn kongedètèr å haj dè lam gos-
 kvòns sèn, dæ va en gu usegtèr, mèn så mat dè stu bog
 hæfram ijèn å di to lí ájèr stov fár ham a sò: »Hva befalèr
 min hère ida?» Ja di skul skaf ham kongeli klæneng te
 60 prejsèsèn, tjòvæl skul vær å lysblo selki, stoken mè pèrlèr å
 gul, dè skul pas hær i ðl dil. De vòr eñtj lèng, in haj traf
 prejsèsèn å ga sè i snak mè hær å fárær hæ så dè nyj klæ-
 neng. Sin hon kam hjem mè dèj, bløv dèr e syni å hile
 hòfe, å di faj e da ðl remele, de mat vær i prejs frá frème
 65 laj, dèr ha rò te å ji så kástbår fárèrèng. Så skul haj da
 ælèngèn bæs áp te kongèns tafæl, å så bløv dè gu læjljhjæ
 fár ham te å snak mè prejsèsèn, å de vòr eñtj máne dav, in

---

og alt det gamle Skrammel blev byttet om med nyt Boskab undtagen Moders
 Halmstol, den blev stående ved Siden af Kakkellovnen. Da hun kom tilbage, kunde
 hun ikke finde sit Hus, men hoppede det forbi flere Gange, til Sønnen, der stod
 i Vinduerne og lo ad hende, måtte til at kalde hende ind. Den halte Gåse-
 kone var nu bleven så lykkelig på sine gamle Dage, Sønnen derimod var
 bleven hel urolig, for han havde flere Gange mødt Prinsessen i Kongens
 Have og var bleven hjerteskuet i hende, og hun var en Kongedatter og
 han den halte Gåsekones Søn, der var ingen gode Udsigter, men så måtte
 den store Bog herfrem igen og de to lede Ånder stod for ham og sagde:
 »Hvad befaler min Herre idag?» Ja de skulde skaffe ham kongelig Klædning
 til Prinsessen, Kjolen skulde være af lyseblå Silke, stukken med Perler og
 Guld, der skulde passe hende i alle Dele. Det varede ikke længe, inden
 han traf Prinsessen og gav sig i Snak med hende og forærer hende så den
 ny Klædning. Da hun kom hjem med den, blev der et Synen af hele Hoffet,
 og de fandt det da alle rimeligt, det måtte være en Prins fra fremmed Land,
 der havde Råd til at give så kostbar Foræring. Så skulde han da endelig
 bedes op til Kongens Taffel, og så blev der god Lejlighed for ham til at
 snakke med Prinsessen, og det varede ikke mange Dage, inden de to unge
 blev »konstant» om deres Væsen, men se, kunde de også få de to Gamles Minde,

di to ong bløv konstantj om djæt væsèn, mèn si, ku di åse få di to gamles mej, si de va no ðntj. Drájengèn va knap 70 øvetaí, mèn kongèn var eñtj så nèm å få bøvt mè, mèn om-sijr ga haj da åse hans mej te, dè lam goskvòns sèn mat få hans dètèr, nær haj fèk bøge e slåt, dèr i en måer sto tebag få kongèns slåt; de skul da eñtj væ no ivæj får, næ kongèn vil uvijs ham en plas, de haj mat bøg e åpå. Så var haj 75 hva da ve høfe, å di kongeli besøgt ham ijèn nijr hos dè lam goskvòn, får i di dav va di kongeli eñtj støbt å ðntj malm èj bøjefålk, å de ha da de gu, de så ku klangi bē fal samæl øve de hile laj. Kongèn mint val så som så, de dè lam goskvòns sèn aldri vil matj å bøg e slåt, å så va løv- 80 molt om eñtj, å ðl fal så va dè betengknengstij, mèn dæ rènt kongèn fæjl, får haj tjèj eñtj, hvete to døgti bøgmejsterèr, dè lam goskvòns sèn ha, å di skul no benøtes å ham ijèn, å så tór haj bogèn, å så stov di to li åjèr får ham ijèn å sò: »Hva befaler min hère ida?» Ja di skul da strags skaf 85 ham e kongeli slåt åpå dèj ruj bak uv i dèj å dèj hi. De skul da væ de prægtist å mjæst glemri slåt, dè fañtjèst i vèrdèn, å de skul ha tøl gulspjèrèr. Òltj hva dè hèt te e slåt,

---

se det var noget andet. Dronningen var snart overtalt, men Kongen var ikke så nem at få Bugt med, men omsider gav han da også sit Minde til, at den halte Gåsekones Søn måtte få hans Datter, når han fik bygget et Slot, der i ingen Måde stod tilbage for Kongens Slot; det skulde da intet være i Vejen for, når Kongen vilde udvise ham en Plads, som han måtte bygge det på. Så var han hver Dag ved Hoffet, og de kongelige besøgte ham igen nede hos den halte Gåsekone, for i de Dage var de kongelige ikke støbt af andet Malm end Bønderfolk, og det havde da det Gode, at så kunde Klagen bedre falde sammen over det hele Land. Kongen mente vel så som så, at den halte Gåsekones Søn aldrig vilde magte at bygge et Slot og så var Løftet ugyl-digt, og i alle Fald så var der Betænkningstid, men der regnede Kongen fejl, for han kendte ikke, hvilke to dygtige Bygmestre, den halte Gåsekones Søn havde, og de skulde nu benyttes af ham igen, og så tager han Bogen, og så stod de to lede Ånder for ham igen og sagde: »Hvad befaler min Herre idag?» Ja, de skulde da straks skaffe ham et kongeligt Slot på den runde Bakke ude i den og den Hede. Det skulde da være det prægtigste og mest glimrende Slot, der fandtes i Verden, og det skulde have tolv Guldspir. Alt

skul̄ væ mē, både urtehav å abil̄gør, både skøv å feskedam, å lisesnøt de va sò, stov e åse dær åpå baki å glemr i svøl mē
 90 sin tøl gulspjirer, de ku sijes vit å bræt, å òler ha non sit magi te slåt, å så kaltj di e de färundeli slåt mē di tøl gulspjirer.

No mat da kongen, dråjengen å prejsēsēn mæ hile djæt føle hēn å besij de nyj slåt, å dē lam goskvøns sēn va da mē. Ja, dē var hērlihjæ åpå hērlihjæ å òler ha di sit magi,
 95 å de to tij, få òltj skul̄ jø ètesijes. Dråjengen å goskvøns sēn jik uv i havi å èteso træjer å blomstēr, løsthuvs å feskedam, mēn kongen å prejsēsēn jik ej i slåte å beso stovēr å kamrēr å òl dēj hērlihjæ, dæ var; di ha e eñtj næ så hvælt i kongens gør. Te òl uhæl fēk kongen yv åpå èn stu bog,
 100 dē stov få sē sil i èn høl, så skul̄ dēj da åse ètesijes, mēn de spelt eñtj så hældit å fär ham som få goskvøns sēn, få da haj òbent bogēn, å di to li åjēr stov fär ham å sò: »Hva befalēr min hēre ida?» bløv haj så fåskrēke, de haj sò: »Ji a var huje mijl hēn å tij al nīr i jovrēn.« De va sōnt e muj-
 105 hæll, haj ha, næ dē jik ham jēnteng te mvøskab. Òle sāsnot var ovrēn uv å hans muj, fōri haj å prejsēsēn, slåte mē òltj

---

hvad der hørte til et Slot, skulde være med, både Urtehave og Abildgård, både Skov og Fiskedam, og ligeså snart det var sagt, stod det også der på Bakken og glimrede i Solen med sine tolv Guldspir, det kunde ses vidt og bredt, og aldrig havde nogen set Magen til Slot, og så kaldte man det det forunderlige Slot med de tolv Guldspir.

Nu måtte da Kongen, Dronningen og Prinsessen med hele deres Følge hen at bese det ny Slot, og den halte Gåsekones Søn var da med. Ja, der var Herlighed på Herlighed, og aldrig havde de set Magen, og det tog Tid, for alt skulde jo efterses. Dronningen og Gåsekonens Søn gik ude i Haven og efterså Træer og Blomster, Lysthus og Fiskedam, men Kongen og Prinsessen gik inde i Slottet og beså Stuer og Kamre og al den Herlighed der var; man havde det ikke nær så stort i Kongens Gård. Til alt Uheld fik Kongen Øje på en stor Bog, der stod for sig selv i en Hylde, så skulde den da også efterses, men det spillede ikke så heldigt af for ham som for Gåsekonens Søn, for da han åbnede Bogen og de to lede Ånder stod for ham og sagde: »Hvad befaler min Herre idag?» blev han så forskrækket, at han sagde: »Gid jeg var hundrede Mil borte og ti Alen nede i Jordan«, det var sådan et Mundheld, han havde, når der gik ham noget imod. Aldrig så snart var Ordene ude af hans Mund, førend han og Prinsessen, Slottet med

de, dæri var, va di huje mijl hèn å tij al nir i jovrèn. De var èn svøre elëndihjæ få kongèn å prejsèsèn å væ som løvi begravi uèn å ku skjælèn davi frå nètèn å uèn tjæneskab å åppaserèr, som di va vânt mè. Dråjengèn å goskvòns sèn ¹¹⁰ jik no uv i dè vile hì å vāj i løng te djæ knæ; slåt å skòv å hav å de hile va fåsvòjèn. Di tov ètèr å kom hjem, mèn hva va kongèn å prejsèsèn blòvèn å? En ku ji de mejst åplyjsneng. De kongèn ha hat fat åpå dè stu bog, ku haj da nåk jit sè te; ha haj ènda hat bogèn, så ha dè da vat e ro, ¹¹⁵ mèn no var hon åse hèn. Haj mat no te å prøv di konstèr, de haj ha lær nì ve havtrøli, å så prøve haj e da mè å blæs i èn trøfløtj haj ha, dè ku kal òl fòvl å dyjr samæl. Føst kam òl fòvl, å haj spovr jèj ètèr in an, om di ku èntj sæj ham, hva de fårundeli slåt mè di tøl gulspjirèr var. Næj, ¹²⁰ dè va da en, dè ku sæj ham de, hvetjèn stárk hæle skaèr, hvetjèn sulèr hæle starèr; di ha èntj igång hèt de navn növn, hvò vit i varèn di i ha ræst. Så blæst haj i dèn an èj å pijbèn, å så ræst di ijèn. Sin så kaltj haj òl dyjr samæl å spovr dèm, om di èntj ku sæj ham, hva de fårundeli slåt mè ¹²⁵

---

alt det, deri var, var de hundrede Mil borte og ti Alen nede i Jorden. Det var en svær Elendighed for Kongen og Prinsessen at være som levende begravet uden at kunne skælné Dagen fra Natten jøg uden Tjenerskab og Opsessere, som de var vante ved. Dronningen og Gåsekøns Søn gik nu ude i den vilde Hede og vadede i Lyng til deres Knæ; Slot og Skov og Have og det hele var forsvundet. De skyndte sig at komme hjem, men hvor var Kongen og Prinsessen bleven af? Ingen kunde give den mindste Oplysning. At Kongen havde haft fat på den store Bog, kunde han da nok gætte sig til; havde han endda haft Bogen, så havde der da været et Råd, men nu var den også borte. Han måtte nu til at prøve de Konster, som han havde lært nede hos Havtrolden, og så prøvede han det da ved at blæse i en Troldfløjte, han havde, der kunde kalde alle Fugle og Dyr sammen. Først kom alle Fugle og han spurte en efter en anden, om de kunde ikke sige ham, hvor det forunderlige Slot med de tolv Guldspir var. Nej, der var da ingen, der kunde sige ham det, hverken Storke eller Skader, hverken Svaler eller Stære; de havde ikke engang hørt det Navn nævne, hvor vidt i Verden de end havde rejst. Så blæste han i den anden Ende af Piben, og så rejste de igen. Siden så kaldte han alle Dyr sammen og spurte dem, om de ikke kunde sige

di tøl gulspjirer var. Næj, de ku di da hælør eñtj nor å dem, mèn låñtj om lèng kam dèr èn gamæl muvs vråltjeri bagètèr, å haj spovr da åse her. Jov, de ku hon da nåk sæj ham, få no ha hon bove dèr i trej òr. Så mat haj da åpå fòrtèn,
 130 å muvsèn skul vis væj, mèn de to tij, få væjviseri bløv javnle trèt, å haj jor åse, så de bløv hòte gosgàng tesist, å huje mijl èr eñtj sprongèn væj. Omsiyr nøj di da te stee, hva slåte va sokèn nir, å muvsèn hon ku satj svet sè nir è hæet gamæl hvøl, mèn hvò smal goskvòns sèn i va blòvèn
 135 å dè lánge gáng å dè smale kást, så ku haj da eñtj klèm sè nir è muvshvøl, mèn mat krat å skrab får å få hvøl vij nåk te å kom nir è, te næl va slæt åp åpå hèjèr å fèèr, så di sist tij al bløv hòte vær å kom fram èj di huje mijl i fávæj. Omsiyr kam haj da nir i slåte å dæ so e mørk nåk uv, få sul
 140 hæle mòn ha di eñtj sit di sist trej or, å di lyjs, di ku fej, va snòt fábroggt. De føst, de goskvòns sèn spovr ètèr, va dè stu bog. »Næj, kom da eñtj te her,« ròbt kongèn, »dè sto dövæl i hær.« De snak lov goskvòns sèn è, å da haj fek fat åpå hær, så kam dèr hil nyj lyv i ham, å så òbènt haj

---

ham, hvor det forunderlige Slot med de tolv Guldspir var. Nej, det kunde de da heller ikke nogen af dem, men langt om længe kom der en gammel Mus vraltende bagefter, og han spurte da også den. Jo, det kunde den da nok sige ham, for nu havde den bot der i tre År. Så måtte han da på Farten, og Musen skulde vise Vej, men det tog Tid, for Vejviseren blev jevnlig træt, og han gjorde også, så det blev hartad Gåsegang tilsidst, og hundrede Mil er ikke sprungen Vej. Omsider nåde de da til Stedet, hvor Slottet var sunket ned, og Musen hun kunde sagtens smutte ned ad sit gamle Hul, men hvor smal Gåsekonens Søn end var bleven af den lange Gang og den smalle Kost, så kunde han da ikke klemme sig ned ad Musehullet, men måtte kradse og skrabe for at få Hullet vidt nok til at komme ned ad, til Neglene var slidt op på Hænder og Fødder, så de sidste ti Alen blev hartad værre at komme frem end de hundrede Mil i Forvejen. Omsider kom han da ned i Slottet og der så det mørkt nok ud, for Sol eller Måne havde de ikke set de sidste tre År, og de Lys, de kunde finde, var snart forbrugt. Det første, som Gåsekonens Søn spurgte efter, var den store Bog. »Nej, kom da ikke til den,« råbte Kongen, »der står Djævle i den.« Den Snak lo Gåsekonens Søn ad, og da han fik fat på den, så kom der helt nyt Liv i ham,

bogèn, å di to li åjèr stov får ham å ser: »Hva befaler min 145
 hère ida?» — »I skal strags skaf slåte mè òltj, hva dæte
 hør, åpå dèj plas, de föri stov.« Såsnòt de va sò, stov e åse
 åpå baki som föri å stròlt i de klòre svòlskòn. Så va da
 kongèn å prejsèsèn frèlst får å væ lövi begrave lèngèr, mèn
 få de èntj skul' hèj tijèr, de non skul' få fat åpå dè stu bog 150
 å kom galt åstæ mè di to li åjèr, så lèt goskvòns sèn e ka-
 mèr plångk ej i slåte mè trej janbøjèn dør får å trej los få
 hva dør, å dæ lo haj bogèn ej i jèm, å sin è dèr òle non,
 dèr hò ku fát hær å sij.

Dæ bløv no glè i kongèns gòr, å dè bløv glè i de hile 155
 laj, de kongèn å prejsèsèn va komèn ijèn å èntj mejst glò
 va prejsèsèn å dè lam goskvòns sèn, få no skul' di ha løv å
 kom samæl, å så bløv dèr hòltj brølep, de stov i de fårundeli
 slåt mè di tøl gulspjèrèr; dæ bløv spelt å dæ bløv dájst, dær
 hope dè lam goskvòn i dájsi mè kongèn, å dråjengèn mè 160
 havmaj, får haj va komèn sælbø, å så svengt brujegom mè
 bruj, å de jik trep trap ète fjòlèn. Dæ bløv drokèn skolèr,
 å dæ bløv skòt æskò mè ljær-kanuvnèr. A va da i lele kòl,

---

og så åbnede han Bogen, og de to lede Ånder stod for ham og siger: »Hvad befaler min Herre idag?» — »I skal straks skaffe Slottet med alt, hvad dertil hører, på den Plads, det før stod.« Så snart det var sagt, stod det også på Bakken som før og strålede i det klare Solskin. Så var da Kongen og Prinsessen frelst for at være levende begravet længer, men for at det ikke skulde hænde tiere, at nogen skulde få fat på den store Bog og komme galt afsted med de to lede Ånder, så lod Gåsekonens Søn et Kammer planke ind i Slottet med tre jembundne Døre for og tre Låse for hver Dør, og der lagde han Bogen ind i Gæmme, og siden er der aldrig nogen, der har kunnet fået den at se.

Der blev nu Glæde i Kongens Gård, og der blev Glæde i det hele Land, at Kongen og Prinsessen var kommen igen, og ikke mindst glad var Prinsessen og den halte Gåsekones Søn, for nu skulde de have Lov at komme sammen, og så blev der holdt Bryllup, det stod i det forunderlige Slot med de tolv Guldspir; der blev spillet og der blev danset, der hoppede den halte Gåsekone i Dansen med Kongen og Dronningen med Havmanden, for han var kommen selvbuden, og så svingede Brudgommen med Bruden, og det gik trip trap efter Fiolen. Der blev drukket Skåler og der blev skudt Æreskud

eñtj stòr èj tobak fà fjir skjæleng, å va mè å si te, mèn så
 165 løb a ivæj fà kanuvnfålkèn, så tov di mè å put mè ej i dè
 stu kanuyn å skò mè hær hèn, dèfår ka a fátæl jær hvant
 de jik te.

9. Bøv vul mèn haj è vøg.

I møj valhavi maj ha trej jyvtfare dèterèr, mèn dè jik
 or, flir èj di tèt om, in dè kam bæjlerèr te dèm, fà de va
 val betjèj, de di va suvr å tvær å eñtj sò å vær i huvs mè,
 så eñtj måne tu bej sè ve dèm; dè jèn kaltj di Grøt-Græt,
 5 dèn an kaltj di Mårp-Marèn å dè trei kaltj di Suvrpåte-Sesæl,
 å de ku da eñtj væ fà djæ dyj skyl. Omsijr fèk maj ènda
 di tov sat hèn, fà dè fòltj eñtj så reng mējyvt mè dèm,
 mèn Suvrpåte-Sesæl, dè skul væ dè væjst å kom tesij mè, va
 dèr en, dè tu bej dèm ve, så hon mat go hèn å bløv èn
 10 gamæl struñtj. Omsijr kam dèr ènda i bæjlèr låñtj hèn frå,
 haj ha i stu gòr å pèng åpå tjijsbuñtj, å haj fèk ja, sònt i
 bæjlèr faj di eñtj i hva by. Brølepe bløv bedate te dèj å
 dèj da å jèjstèrn åpå brujèns sij kam te brølepsgòri, mèn

---

med Ler-Kanoner. Jeg var da en lille Karl, ikke større end Tobak for
 fire Skilling og var med at se til, men så løb jeg i Vejen for Kanonfolkene,
 så tog de mig og puttede mig ind i den store Kanon og skød mig herhen,
 derfor kan jeg fortælle jer, hvordan det gik til.

10. Bøj Vånd, mens den er veg.

En meget velhavende Mand havde tre giftefærdige Døtre, men der gik
 År, flere end de tykkedes om, inden der kom Bejlere til dem, for det var vel
 bekendt, at de var sure og tvære og ikke søde at være i Hus med, så ikke
 mange turde binde sig ved dem; den ene kaldte man Grøt-Grete, den anden
 kaldte man Morp-Maren og den tredje kaldte man Surpotte-Sidsel, og det
 kunde da ikke være for deres Dyds Skyld. Omsider fik Manden endda de to
 sat af, for der fulgte ikke så ringe Medgift med dem, men Surpotte-Sidsel,
 der skulde være den værste at komme til Side med, var der ingen, der turde
 binde sig ved, så hun måtte gå hen og blive en gammel Strunte. Omsider
 kom der endda en Bejler langt henne fra, han havde en stor Gård og Penge
 på Kistebunden, og han fik ja, sådan en Bejler fandt de ikke i hver By.
 Bryllupet blev bestemt til den og den Dag, og Gæsterne på Brudens Side

brujegomèn mè hans føle bløv hèn. Sin di så ha veñtje e gåt stò i brølepsgòri, så tov di te tjerk, få så veñtje di å 15 trèf brujegomèn mè føle dèr, mèn dè var en komèn. Sin di så ha veñtje nò å sit djær yvèn træt ètèr ham, så kam dèr i jènle riji, haj kam daski åpå èn arm krek, haj ha èn bøs øve naki å i slañtjèr lánghore huj fòltj ètèr; si de va brujegomèn å hans føle. Sin di så va bløvèn vije å di skulí hjèm 20 te brølepsgòri, så vil haj da eñtj mè, de va dè da eñtj stòj te å tø ètèr, å da brujèn no var hans, skulí hon mè ham, så ku di ar húl dèm læsti i brølepsgòri så møy å så lèng di vil får ham. Dæ bløv èn flæbèn å tui, mèn dè hjalp en kjèremoèr, brujèn mat mè ham å kam åp åpå pilekèn bag ve 25 ham, å så daske haj å hjèm ètèr. De vòr eñtj lèng, in øge bløv trèt å å bær di tov å faltj åkøl; mè jit var haj åp å ha bøsèn ve tjæbi å sò: »Hva, vet do eñtj bær ås!« å så træke haj løs å skò hæ. Sål vil haj da ha mè, å så lo haj dèj åpå huj, de haj skulí bær hæ, de vòr da eñtj lèng, in huj 30 va trèt å dryvèr øvèr èj. »Hva,« ser haj, »vet do eñtj bær hæ,« å så skuèr haj huj, sål legèr haj åpå naki å Suvrpåte-

---

kom til Bryllupsgården, men Brudgommen med sit Følge blev borte. Da de så havde ventet et godt Stød i Bryllupsgården, så tog de til Kirke, for så ventede de at træffe Brudgommen med Følge der, men der var ingen kommen. Da de nu havde ventet noget og set deres Øjne trætte efter ham, så kom der en enlig ridende, han kom daskende på en arm Krikke, han havde en Bøsse over Nakken og en slunken langhaaret Hund fulgte efter; se det var Brudgommen og hans Følge. Da de så var bleven vit og de skulde hjem til Bryllupsgården, så vilde han da ikke med, det var der da ikke Stunder til at spille Tiden med, og da Bruden nu var hans, skulde hun med ham, så kunde de andre holde sig lystige i Bryllupsgården, så meget og så længe de vilde, for ham. Der blev en Flæben og en Tuden, men der hjalp ingen kære Moer, Bruden måtte med ham og kom op på Pilliken bagved ham, og så daskede han af hjem efter. Det varede ikke længe, inden Øget blev træt af at bære de to og faldt omkuld; med et var han oppe og havde Bøssen ved Kæben og sagde: »Hvad, vil du ikke bære os!« og så trak han løs og skød den. Sadelen vilde han da have med, og så lagde han den på Hunden, at han skulde bære den; det varede da ikke længe, inden Hunden var træt og driver over Ende. »Hvad,« siger han, »vil du ikke bære den,« og så skyder han Hunden, Sadelen lægger han på Nakken af Surpotte-Sidsel og siger: »Bær nu

Sesæl å ser: »Bæ no her hjem.« Hon va bløven så fátjyvst ve de hæ tuvr, de hon ha ræn glèmt hætt tværhjæ, å så:
 35 »Ja, för, de skal a nåk.« Så kam di da hjem, de var i pæne stu gòr, nåk å òl slavæls, så Sesæl sa som blomèn i e eg; hon ku få, hons hon pègt åpå, mèn hon tur òle knyj imò hæ maj, får haj vil en mvòsæjæls ha.

Suvrpåte-Sesæl ha eñtj hòt de mejste te hæ fàrælér hæle
 40 søstrèr sin brølepsdavi, å hon lèngtes ètèr å sij hjem te dem, mèn de tur hon da òle növn e ovr om te maj. Osdavi ète brølepe ser haj te hær, om hon ha løst te å ji dem e bete besøg dèhjem. Jov, de vil hon da jan; om hon så vil vær i klær om èn støj. De skul hon da nåk. Te klåkslèt
 45 ròbèr haj uv è dön: »Sorèn, spøj får!« å mè jit hòltj haj få dön, få dær i gòr jik òlteng så akeròt som e klåkvèrk.

Sin di kam nõ hèn è væj, so di to ravn, de kam flyvi.
 »Site to dål duvèr,« se maj. — »Nøj de è to ravn,« ser hon. — »Vøj å tjø hjem, Sorèn,« se maj, å så kam Sesæl
 50 eñtj hjem å sij te djæ fálkes dèj gáng. Osdavi ètèr ijèn spør maj hær ijèn, om hon ha løst te å sij hjem te di to

den hjem.« Hun var bleven så forkyst ved denne Tur, at hun havde rent glemst sin Tværhed, og sagde: »Ja Far, det skal jeg nok.« Så kom de da hjem, det var en pæn stor Gård, nok af alle Slags, så Sidsel sad som Blommen i et Æg; hun kunde få, hvad hun pegede på, men hun turde aldrig kny imod sin Mand, for han vilde ingen Modsigelse have.

Surpotte-Sidsel havde ikke hørt det mindste til sine Forældre eller Søstre siden Bryllupsdagen og hun længtes efter at se hjem til dem, men det turde hun da aldrig nævne et Ord om til Manden. Årsdagen efter Bryllupet siger han til hende, om hun havde Lyst til at give dem et lille Besøg derhjemme. Jo, det vilde hun da gerne; om hun så vilde være i Klæderne om en Time. Det skulde hun da nok. Til Klokkeslet råber han ud af Døren: »Søren, spænd for!« og med et holdt han for Døren, for der i Gårde gik Alting så akkurat som et Urværk.

Da de kom noget hen ad Vejen, så de to Ravne, der kom flyvende. »Sikke to kønne Duer,« siger Manden. — »Nej, det er to Ravne,« siger hun. — »Vend og kør hjem, Søren,« siger Manden, og så kom Sidsel ikke hjem at se til deres Slægt dengang. Årsdagen efter igen spørger Manden hende igen, om hun havde Lyst til at se hjem til de to gamle. Jo, det vilde

gamæl. Jov, de vil hon da jan. En støj ètèr hòltj Sorèn fà dòn mè en befòrdreng, de en hèrmaj skul skam sè ve, å sà tjt di, te di va sà låntj, di ku yvn Sesæls hjæmèn, dæ kam dè to hvij duvèr flyvi. »Site to lī ravn,« se maj. — »Næj, 55 fòr,« ser hon, »de è to hvij duvèr.« — »Sorèn, vèj å tjtò hjèm,« ser haj, å sà tjtò di hjèm ijèn, å Sesæl fèk eñtj sit te di to gamæl dèj gæng. Dè jik no e or ijèn, å osdavi ète brølepe ser haj ijèn, om hon ha løst te en tuvr hjèm. De vil hon da jan, å en støj ètèr hòltj befòrdrengèn uèn fà dòn, 60 å di tjtjr. Hèn i hièn løb dè to røv, å sà se maj: »Site to uskyldi lam.« — »Ja, fòr,« ser hon, »de èr e åse.« — »Sorèn, tjtò te,« ser haj, å mè jit sà hòltj di i di gamæl djæ gòr. Dæ bløv glè i gòr, di gamæl ha no eñtj sit Sesæl i hil trej or, di fo da bvò ète di a to dètrèr mè djæ mèjèr, å no skul 65 di da ha e jil te vælæv fà brølepe, dè va fältj i klat fà dèm.

A glèmt å fátæl, de dèjgæng de maj var komèn hjèm mè Sesæl åpå brølepsdavi, da tov haj i vul å vaj samæl om hans høj i e hvæl å flij Sesæl å befält hærr, de dèj vul skul hon bæ ve sè hva da å hvar hon kam å vijs ham, 70

---

hun da gærne. En Time efter holdt Søren for Døren med en Befordring, som ingen Herremand skulde skamme sig ved, og så kørte de, til de var så langt, de kunde øjne Sidsels Hjemstavn, der kom der to hvide Duer flyvende. »Sikke to lede Ravne,« siger Manden. — »Nej, Far,« siger hun, »det er to hvide Duer.« — »Søren, vend og kør hjem,« siger han, og så kørte de hjem igen, og Sidsel fik ikke set til de to gamle dengang. Der gik nu et År igen, og Årsdagen efter Bryllupet siger han igen, om hun havde Lyst til en Tur hjem. Det vilde hun da gærne, og en Time efter holdt Befordringen udenfor Døren, og de kørte. Henne i Heden løb der to Ræve, og så siger Manden: »Sikke to uskyldige Lam.« — »Ja, Far,« siger hun, »det er det også.« — »Søren, kør til,« siger han, og med et så holdt de i de gamle Gård. Der blev Glæde i Gårde, de Gamle havde nu ikke set Sidsel i hele tre År, de får da Bud efter de andre to Døtre med deres Mænd, og nu skulde de da have et Gilde til Vederlag for Bryllupet, der var faldet i Klat for dem.

Jeg glemte at fortælle, at dengang Manden var kommen hjem med Sidsel på Bryllupsdagen, da tog han en Vidje og vandt sammen om sin Hånd i et Hjul og flyde Sidsel og befalede hende, at den Vidje skulde hun bære hos sig hver Dag og hvor hun kom og vise ham, når han forlangte den. Det

hvetjær haj fälångt ham. De ha hon åse trovle jov de fœst, får hon tur eñtj ðñtj, å sin få de va bløven hær i vån. Di hæ trej søstrær var ej i stustøven å si ètær mè dè gamæl mÿr, hons hon ha i klætjistèn å i lenskofi; di tre svaverèr
 75 sa ej ve bovre i davlestøven å snakest ve om avl å bjæreng, om hal å vajæl. Så se dè gamæl för te dèm, de haj væst nåk, de hans trej dèterèr var eñtj å di søest å vær i huvs mè, mèn haj vil da høb, di mè ðlær ha fát væ. Hvetjèn å dèm, dè no ha dè flængkest å mjæst vili kun, skul no ha dè hæ
 80 gav, å så sètær haj èn stu sølkaj åpå bovre ful å gamæl ruñtjær. Dæ ælst kaltj fœst è hans kun å sò: »Magret, kom hær ej.« Hon morke ijèn å sò, de haj ha eñtj lènge te hær, èj hon te ham, så vil haj hæ no, så ku haj kom te hær, å hon kam eñtj. Så kaltj dèn an è Mærèn, de hon skul kom
 85 ej. Næj no ha di da møj å snak om, da hon ha eñtj snake mè søste Sesæl i hile trej or; ha haj nõteng å vil hær, så ku haj val jèm de te di kam hjèm, å færejstèn var e val eñtj no, dè va var å go ètær, å hon kam eñtj. Så kaltj dè trei å sò: »Sesæl, kom hærej.« — »Ja, för,« ser hon, å så stov

---

havde hun også trolig gjort i Førstningen. for hun turde ikke andet, og siden fordi det var blevet hende en Vane. Disse tre Søstre var inde i Storstuen at se efter med den gamle Moder, hvad hun havde i Klædekisten og i Linnedskuffen; de tre Svogre sad inde ved Bordet i Dagligstuen og snakkedes ved om Avl og Høst, om Handel og Vandel. Så siger den gamle Far til dem, at han vidste nok, at hans tre Døtre var ikke af de sødeste at være i Hus med, men han vilde da håbe, de med Aldren havde fået Vid. Hvilken af dem, der nu havde den flinkeste og mest villige Kone, skulde nu have denne Gave, og så sætter han en stor Sølvkande på Bordet, fuld af gamle Speciedalere med rundt Skjold. Den Ældste kaldte først ad sin Kone og sagde: »Margrete, kom her ind.« Hun mukkede igen og sagde, at han havde ikke længere til hende end hun til ham, så vilde han hende noget, så kunde han komme til hende, og hun kom ikke. Så kaldte den anden ad Maren, at hun skulde komme ind. Nej, nu havde de da meget at snakke om, da hun havde ikke snakket med Søster Sidsel i hele tre År; havde han noget og vilde hende, så kunde han vel gæmme det, til de kom hjem, og forresten var det vel ikke noget, der var værd at gå efter, og hun kom ikke. Så kaldte den tredie og sagde: »Sidsel, kom herind.« — »Ja, Før,« siger hun, og så stod hun inde hos

hon ej ve ham. — »Fli mè dèj vul, a ga dè vò brølepsdå. 90
 — »Hær,« ser hon, å tòr ham åp å lomèn å flijèr ham, får
 hon past åpå å ha vul i lomèn, hons få klær, hon så var i.
 »Vet do så put ham i kakèl, får no hòr a eñtj mi brog får
 ham,« å de jovr hon jan. Så fèk di sølkajèn mè òl di søl-
 pèng te òl di, di föri ha, å di løve så hvæle gât samæl, å 95
 frå no å var haj lise vènle å føjele mè Sesæl; som non maj
 ku vær, mèn mè søstèrn jik e hog i hog dè hjèm hva da,
 få di bløv ve som bejønñtj. Grøt-Græt bløv ve å væ Grøt-
 Græt, å Mårp-Marèn bløv ve å væ Mårp-Marèn, så de bløv
 òle ber mè dèm. De skönt Sesæl gât åpå, å dèfå ku hon se 100
 te hæ maj, de de va gât, haj bøve vul, mèn haj va vøg, haj
 brèkes, nær haj blyve støg.

10. Sulèn.

Dè va jègàng èn frovepig, dè va møj stòlt å knebs, li-
 som flir ka vær; hon jik te davledas i mørkeblo selkitjøvæl
 å hvit i brøste hilt får nir. Imæl òñtj småterij kneb hon frå
 frovèn e någel syjtro, èn nol å èn sæjsèr. De kam frovèn

---

ham. »Fly mig den Vidje, jeg gav dig vor Bryllupsdag.« — »Her,« siger
 hun og tager den op af Lommen og flyer ham, for hun passede på at have
 Vidjen i Lommen, hvad for Klæder hun så var i. — »Vil du så putte den i
 Kakkellovnen, for nu har jeg ikke mere Brug for den,« og det gjorde hun gerne.
 Så fik de Sølvkanden med alle de Sølvpenge til alle dem, de før havde, og
 de levede så meget godt sammen, og fra nu af var han ligeså venlig og
 føjelig mod Sidsel, som nogen Mand kunde være, men med Søstrene gik det
 Hug i Hug derhjemme hver Dag, for de blev ved som begyndt. Grøt-Grete
 blev ved at være Grøt-Grete og Morp-Maren blev ved at være Morp-Maren,
 så det blev aldrig bedre med dem. Det mærkede Sidsel godt, og derfor
 kunde hun sige til sin Mand, at det var godt, han bøjede Vidjen, medens
 den var veg, den brækkes, når den bliver stiv.

10. Svalen.

Der var engang en Fruepige, der var meget stolt og knibsk, ligesom flere
 kan være; hun gik til dagligdags med en mørkeblå Silkekjole og hvidt i
 Brystet helt forned. Iblandt andre Småting kneb hun fra Fruen et Nøgle
 Sytråd, en Nål og en Saks. Det kom nu Fruen efter og tastede hende an,

5 ètèr å tastè hær an, de hon skul go te betjejæls, de hon ha stålèn e. De vil hon èntj, mèn sur å bañtj åpå, de var èntj saj, ja hon ønske, de hon mat blyv te i fòvl lisom jèj å dem de fløv dèruv, hvesom hon var i tyv. Mè jit bløv hon te i mørkeblo fòvl mè hvij brøst, mè hu som e någèl, neb som
 10 èn nol å høl som èn sæjsèr, å svepe uv è vejèn å hèn te nèjst huvs. Dæ sat hon sè å vil jø sè ræn få beskylæng, knèbèr åp å sò: »Frovèn skyltj mè får, a hò stålèn nol å tro, nol å tro, nol å tro å èn bete sæjsèr. Svele, svalèr, skj, svèt.«
 Å så fløv hon dæfrå ijèn å sònt skal hon blyv ve frå jit stæ
 15 te e òntj, sålæng varèn stor. Sònt bløv de fèst sul te.

---

at hun skulde gå til Bekendelse, at hun havde stjålet det. Det vilde hun ikke, men svor og bandede på, det var ikke sandt, ja hun ønskede, at hun måtte blive til en Fugl ligesom en af dem, der fløj der ude, hvis hun var en Tyv. Med et blev hun til en mørkeblå Fugl med hvidt Bryst, med Hoved som et Nøgle, Næb som en Nål og Hale som en Saks og svippede ud ad Vinduerne og hen til næste Hus. Der satte hun sig og vilde gøre sig ren for Beskyldningen, knæbrede op og sagde: »Fruen skyldte mig for, jeg har stjålet Nål og Tråd, Nål og Tråd, Nål og Tråd og en bitte Saks. Svelle, Svaler, ski, svèt.« Og så fløj hun derfra igen, og sådan skal hun blive ved fra et Sted til et andet, så længe Verden står. Sådan blev den første Svale til.

S A G N.

1. Di fástøt ènglør.

Da ènglørn, de vel da sæj i dil å dem, ha søntj, bløv di støt nir å hemelèn. Di, dè fältj i byjèr å gor, kalè di gorbujèr, di, dè fältj i mark og skøv, kalès dvèrè, å di, dè fältj i have, kalè di havfålk. Gorbujèrn gor i gorèn å stø steer å pojslør mè jit å òntj, hons di feje få gåt, får å bæ⁵ dem å jør òntj, èj di hò løst te, èr en nèt te. Di hò mjæst to højst hæle to tjør, de di si tegu, mèn de ma da vær e par akeròt lig lø, om de skal væ temò. Di skal abselut ha søegrø mè i stu klat smør i te djæ natèr hvar avtèn. Dèr è di, dè vel sæj, de di ær en å dem, mèn graver èm nir i¹⁰ lòèn ve i stålþ, mèn de è vesnåk èntj saj. Di è da færejstèn

S A G N.

1. De forstødte Engle.

Da Englene, det vil da sige en Del af dem, havde syndet, blev de stødt ned af Himlen. De, der faldt i Byer og Gårde, kalder man Gårdboer, de, der faldt i Mark og Skov, kaldes Dverge, og dem, der faldt i Havet, kalder man Havfolk. Gårdboerne går i Gårdene og større Steder og pusler med et og andet, hvad de finder for godt, for at bede dem at gøre andet, end de har Lyst til, er ingen Nytte til. De har oftest et Par Heste eller et Par Køer, som de ser til gode, men det må da være et Par akkurat af ens Farve, om det skal være til Måde. De skal absolut have Sødgrød med en stor Klat Smør i til deres Nadver hver Aften. Der er dem, der vil sige, at de æder ikke noget af den, men graver den ned i Laden ved en Stolpe, men

eñtj synle få meskyvèn tijèr, èj di sil vel vær e, å dèr è val di ster, de di hò djæt tehòl èno, om fálkèn hælèns vil væ ve e. Mæ hòr òler hòt, de di ha kvejèr hælè bøn, sònt som dvèrè
 15 å havfálk, så de èr eñtj sæt, om de gor è mè dèm no om dav.

Dvèrèn bovèr i hòvèn ápå markèn å hò stòvèrn ful å søl å gul, å mánèr hòr hòt om avteni, hvant di hò slo tjistèr i los nir i hòvèn, å de hòr áse trofèn sè, de jit å òñtj kást-
 20 bår støtj è blòvèn fòjèn i di stòvèr, de di è ræst frá. Dèr è máne hòv, de dè stor ø no om dav, sin dè blòv bøge så máne tjerkèr å rengt mè klákèr, få de ka di no slèt eñtj ustò å fløtèr hælèr lángvæjs hèn, hva di ka hò e mir rovle. De è nor uvslè betè knèslingèr mè ròj luvèr ápå hvòt, de dè
 25 strute lig iver. Næ di hòr her ápå, è di usynle få meskyvèn, mèn næ di tò dvèreluvèn å, så ka ènhvar sij dèm.

Havmèjèrn è non lj skege tengestnèr, mèn no gròme nør te å spel. Di gamæl vel fátæl å nor èngkæl spelmèjèr, de dèr hò lær havmajsspel å dèm, å di hò ku jo fálk løsti
 30 hælè gal, lisom di vil, mè djæt spel. Ham, dè spelt så gát

det er vistnok ikke sandt. De er da forresten ikke synlige for Menneskeøjne tiere end de selv vil være det, og der er vel de Steder, hvor de har deres Tilhold endnu, om Folkene ellers vilde være ved det. Man har aldrig hørt, at de havde Koner eller Børn, sådan som Dværge og Havfolk, så det er ikke sært, om det går af med dem nu om Dage.

Dvergene bor i Højene på Marken og har Stuerne fulde af Sølv og Guld, og mange har hørt om Aftenen, hvordan de har slået Kister i Lås nede i Højene, og det har også truffet sig, at et og andet kostbart Stykke er blevet fundet i de Stuer, som de er rejst fra. Der er mange Høje, som står øde nu om Dage, siden der blev bygget så mange Kirker og ringet med Klokker, for det kan de nu slet ikke udstå og flytter heller langvejs hen, hvor de kan have det mere roligt. Det er nogle usselige bitte Puslinger med røde Huer på Hovedet, som strutter lige i Vejret. Når de har den på, er de usynlige for Menneskeøjne, men når de tager Dvergehuen af, så kan enhver se dem.

Havmændene er nogle lede skæggede Tingester, men nogle dygtige nogle til at spille. De gamle vil fortælle om nogle enkelte Spillemand, der har lært Havmandsspil af dem, og de har kunnet gjort Folk lystige eller gale, ligesom de vilde, med deres Spil. Han, der spillede så godt for Erik Eje-

få Jærek Æjgu, ha lær havmajsspel, som I val nåk væ beskin om. Havfrovern dærimò è så dæjli, de de èr òlèr å beskryv; polisk yvn å rømvøse tjæbèr, e lång hor, de go ni te djæt bælstæ, å to nystèr hvij brøstèr hò di, lisom de dæjlist kvejmesk; mèn frå navl å nir è di akeròt som i fesk mè hòl å 35 skjæl. I gât ver see di tit i stu hjor uvn åpå vòntj mè hál baguv å jompèr åpå bølèrn, så sønge di så øndit å så sèt, de dem, de hør e, glèmèr òlteng å dem sil mè å jènèr hèn-røkæls; så èr e èntj mòvle, de di ka lè vær mè å spreng uenbos te dem. Dæfå broge søfålkèn åse å stap i djær ørèr, 40 næ di komèr åpå di ster i have, får èntj å blyv fârhægst å djæ lifi sang.

Så hò di gamæl fâtal fâ mè, mèn dèr è måne no om dav, de de vel hvetjèn trov de hælèr òntj, som di èntj ka sâjs, å løvn skal e vær òltj de di gamæl hò fâtal, mèn hvant 45 de èr å hvant de èr èntj, så tøkè a èntj, mè skal fæj òltj gamælt uv uèn å sij sè gât får, få de ku jan føle mi mè èj gât èr. Tò frå ènan sij, så hòr e åse nåk trofèn sè, de imæl de, de go få gamæl skromæl, ka ha vat teng, næ røst

god, havde lært Havmandsspil, som I vel nok ved Besked om. Havfruerne derimod er så dejlige, at det er aldrig at beskrive; polidske Øjne og rødmossede Kinder, et langt Hår, der går ned til deres Bæltsted, og to smukke hvide Bryster har de, ligesom det dejligste Kvindemenneske; men fra Navlen og ned er de akkurat som en Fisk med Hale og Skæl. I godt Vejr sidder de tit i store Hjorder ovenpå Vandet med Halen bagud og gynger på Bølgerne, så synger de så yndigt og så sødt, at de, der hører det, glemmer alting og sig selv med af ene Henrykkelse, så er det ikke muligt, at de kan lade være med at springe udenbords til dem. Derfor bruger Søfolkene også at stoppe i deres Ører, når de kommer på de Steder i Havet, for ikke at blive forhekset af deres liflige Sang.

Så har de gamle fortalt for mig, men der er mange nu om Dage, der hverken vil tro det eller andet, som de ikke kan sanse, og Løgn skal det være alt det, de gamle har fortalt, men hvordan det er og hvordan det er ikke, så tykkes jeg ikke, man skal feje alt gammelt ud uden at se sig godt for, for der kunde gjerne følge mere med end godt er. Taget fra en anden Side, så har det også nok truffet sig, at imellem det, der går for gammelt Skrummel, kan have været Ting, når Rust og Mug blev gnedet af det, der

50 å mul bløv gnæ o e, de dè hò vijst sè som kástbår sager,
dè ku jøres bę brog å, ej smies ápå mængi.

2. Gorbujer.

I Sáltjøm præjstgøri ha di i gamæl dav i gorbuj, dè jik
å past to hējst, å di var áse smækfi. Liså va dèr i gorbuj i
Vějstrep, dèr áse ha to hējst å si tegu. Di hæ tov ku eńtj
gát spęjes om djæt stæli-kun te hējstèn, fá dējèn jik ivæj fá
5 dènan, å tesist hæť di ápå å stæl frá hvèrar òłtj de di ku.
No traf e eńtj vær hæle ber jèn nèt, de ham frá præjstgøri
kam frá Vějstrep mè i grome børeng tjere ápå naki, å liså
kam dènan frá præjstgøri mè nák så møj, å di mèt hvèrar
dè knap søjènfå ve Nåls. No rir e da áp i dèm bu tov å
10 gribe fat i hvèrar å gramèn hòv, å di leńtj eńtj in dējèn å
dèm lo døj ápå stee; ar vel min, de haj lu sè børe te, de
haj va døj å sin ræst jistèr láńtj hèn ávæj, fá di so ham
òle mır.

I de vėjste stæ i Vólerep va dè fá mánær or sin i gor-
15 buj, å haj ha to røj tjyr å pas, å di var áse gát i staj å ga

har vist sig som kostbare Sager, der kunde gøres bedre Brug af end smides
på Møddingen.

2. Gårdboer.

I Saltum Præstegård havde de i gamle Dage en Gårdbo, der gik og
passede et Par Heste, og de var også smækfede. Ligeså var der en Gårdbo
i Vejstrup, der også havde et Par Heste at se til gode. Disse to kunde
ikke godt spændes om deres Stjælen-Korn til Hestene, for den ene gik i
Vejen for den anden og tilsidst hittede de på at stjæle fra hverandre alt det,
de kunde. Nu traf det ikke værre eller bedre en Nat, at han fra Præste-
gården kom fra Vejstrup med en grumme Dragt Kærve på Nakken, og ligeså
kom den anden fra Præstegården med nok så meget, og de mødte hverandre
der straks sønden for ved Nåls. Nu flyver det da op i dem begge to og
de griber fat i hver andre af grammen Hu, og de linnede ikke, inden den ene af
dem lå død på Stedet; andre vil mene, at han lod bare som han var død og
siden rejste et Sted langt hen af Vejen, for man så ham aldrig mere.

I det vestre Sted i Vollerup (Emb Sogn) var der for mange År siden en
Gårdbo og han havde to røde Køer at passe, og de var også godt i Stand

no i strepèn, mèn haj vil' åse ha hans søgrø mè i stu klat smør i te hans natèr hvar avtèn. Så trèfe e jèj avtèn, de pigèn ha fát isej å pere ham ekvòn, de hon preke smøre så næjle i grøèn, de haj ku eñtj fej e, mèn så bløv haj åse ekvòn bister, lèt sto uv i nøest å vræ halsi om åpå dèjèn å 20 di røj tjør. Sin haj kam ej ijèn å ga sè ivèj mè røjstèn å grøèn, si så faj haj smørklati ni ve buj å grøfat. Så fátro haj e nåk, de haj 'ha vræ hvòt om åpå kovèn, mèn de va mjr ej haj matje å jø de om ijèn. Di skal da hælèns væ non kløg tengestnèr, å dèhæ var hælèr òle råvii. Haj væst, de 25 dè stov èn røj kov i Børemby, åkeròt som dè døj, å så hèn åpå nètèn to haj dè døj kov åpå naki å slèbèr øve Skrøleshj mè hær te Børemby å byte kov, lo dè døj i bosèn å trèke dè løvi te Vølerep, å en å sterèn ku di skøn åpå byte. I mánèr avtenèr ètèr sa haj å vepe åpå løvtslugi å sò: 30 »Skrøleshj va lång, å dè røj kov va tång! Skrøleshj va lång, å dè røj kov va tång.«

Jit stæ ha di åse i gorbuj, å ham ha fålkèn igor tit komès mè, få di vil' òlti pere ham, å så ku di væ ves åpå,

og gav noget i Strippen, men han vilde også have sin Sødgrød med en stor Klat Smør i til sin Nadver hver Aften. Så træffer det en Aften, at Pigen havde fået i Sinde at drille ham et Korn, at hun prikkede Smørret så nederlig i Grøden, at han kunde ikke finde det; men så blev han også et Korn bister, syrtede ud i Stalden og vred Halsen om på den ene af de røde Køer. Da han kom ind igen og gav sig ifærd med Resten af Grøden, se så fandt han Smørklatten nede ved Bunden af Grødfadet. Så fortrød han det nok, at han havde vredet Hovedet om på Koen, men det var mere end han magtede at gøre det om igen. De skal ellers være nogle kloge Tingester og denne var heller aldrig rådvild. Han vidste, at der stod en rød Ko i Børglum By, akkurat som den døde, og så hen på Natten tog han den døde Ko på Nakken og slæber over Skrolleshede med den til Børglum By og byttede Ko, lagde den døde i Båsen og trækker den levende til Vollerup, og ingen af Stederne kunde de mærke Byttet. I mange Aftener efter sad han og vippede på Loftslugen og sagde: »Skrolleshede var lang og den røde Ko var tung! Skrolleshede var lang og den røde Ko var tung.

Et Sted havde de også en Gårdbø, og ham havde Folkene i Gårde tit Kommers med, for de vilde altid drille ham, og så kunde de være vis på, at

35. de haj hövnt sè ve fòst læjlilhjæ. »Di ha èn pig de stæ, dè var eñtj fàknøt, å hon drelt ham te ènhva tij. Nø traf e sè jèn nèt, de di jik å so te èn kov, dè skul fà kal, å de vil eñtj blyv te, å så jik pigèn i sèng. Hon var òle så snøt fàltj i bluj, fòri gorbuji kam å røbt ve vejèn, de kovèn ha fàt kal.
- 40 Pigèn skøntj sè åp å uv i nøest, å dæ lo åse i vældi stu sorthjelme tjørkal i grøbengi, å døgti slèbere å beskit var haj. Pigèn fo fat i vejklævèn å ham å hëfælt å mè ham, mèn ha da nær òle fàt ham slèbt ej i fòstjæn, så tång bløv haj hær. Så dryvèr hon ham ej imæl fon å sò: »Leg no dær, di hel
- 45 vedes ong,« mèn så ræjse gorbuji sè åp — fà de var ham, dè ha jo sè te i kal — å grèntj è hær. De blyve pigèn så èrgeli øvèr, de hon gribèr èn greb å ga ham èn vældi hibèrt mè øve naki, de haj trelèr øvèr hans èj. Pigèn stije no ej å fàtæle nåk så køl te maj å kun om dèhæ spelåp å hvant
- 50 hon ha jij ham èn vældi ørfigèn mè græbèn. »Tji hij!« sò haj dèr uèn te vejèn, »do ga mè nåk trej« — fà så måne flæn va dèr åpå græbèn — »mèn a ska val sij å lön dè som fàskyltj.« Sin tu pigèn hòte òle væ nonster om nètèn fà

---

han hævnede sig ved første Lejlighed. De havde en Pige det Sted, der var ikke forknyt, og hun drillede ham til enhver Tid. Nu traf det sig en Nat, at de gik og så til en Ko, der skulde få Kalv, og det vilde ikke blive til, og så gik Pigen i Seng. Hun var aldrig så snart falden i Blund, før Gårdboen kom og råbte ved Vinduerne, at Koen havde fået Kalv. Pigen skyndte sig op og ud i Stalden, og der lå også en vældig stor sorthjelmet Tyrekalv i Fordybningen bag Båsen og dygtig slimet og beskidt var den. Pigen får fat i Nakken på den og slæber af med den, mèn havde da nær aldrig fået slæbt den ind i Fårestien, så tung blev den hende. Så smider hun den ind imellem Fårene og sagde: »Lig nu der, din Helvedes Unge,« mèn så rejser Gårdboen sig op — for det var ham, der havde gjort sig til en Kalv — og grinte ad hende. Det bliver Pigen så ærgerlig over, at hun griber en Greb og gav ham et vældigt Drag med over Nakken, at han triller over Ende. Pigen springer nu ind og fortæller nok så rask til Manden og Konen om dette Spilop og hvordan hun havde givet ham en vældig Ørefigen med Greben. »Tji hi!« sagde han der udenfor Vinduerne, »du gav mig nok tre« — for så mange Tænder var der på Greben — »mèn jeg skal vel se at lønne dig som forskyldt.« Siden turde Pigen hartad aldrig være nogen Steder om Natten for

tengesteni, mèn så hæet hon åpå å go ej i djær uvn å leg sè å tòr èn påt mè får eñtj å behøv å go uv om nètèn, å 55 sètèr e kås i muj, få de gorbuji eñtj sku go dèrej te hæ. Hèn åpå nètèn kam haj te uvnsmuj å sin haj so, hvò fåsegti hon ha vat, så lov haj å sò: »Kås i muj å pes i påt! Bete Nijls ka nåk go ej è tuèn!« Så jor haj sè betè som i kat å smute ej è tuèn, tov pigèn å stape hær uv è muj, mèn sil 60 jik haj uv som haj jik ej. Så tov haj hæ å lø hæ åpå èn hare, de dè vèñtj tejen iver. Om mònengi, hon vuvnt, var hon så fåprokèn å så fåstokèn i hile hæ kråp, de hon nap ku vrek ej.

3. Dvère.

I Krøsgør i Tijs høle di får, de dvèrèn ha møj djæt tehòl; di jik øve mil å gryjn, lisefultj som kvòn sil. De ku no òle skò èn mitèn, få dvèrèn fli òlti mir tebag, èj di lövnt, å dæfå va di åse rig fålk i Krøsgør, mèn nõborn ruñtjen omkreng va så arm, de di knòst. 5

Puslingen, men så hittede hun på at gå ind i deres Ovn og lægge sig, og tager en Potte med for ikke at behøve at gå ud om Natten, og sætter et Kors i Munden, for at Gårdboen ikke skulde gå der ind til hende. Hèn på Natten kom han til Ovnsmundingen og da han så, hvor forsigtig hun havde været, så lo han og sagde: »Kors i Mund og P. i Pot! Bitte Niels kan nok gå ind ad Tuden!« Så gjorde han sig bitte som en Kat og smuttede ind ad Tuden, tog Pigen og stoppede hende ud ad Munden, men selv gik han ud, som han gik ind. Så tog han hende og lagde hende på en Harve, som vendte Tænderne i Vejret. Om Morgenen, hun vågnede, var hun så forprikket og så forstukket i hele sin Krop, at hun knap kunde vrikke ind.

3. Dværge.

I Krogsgård i Tise holder man for, at Dværgerne havde meget deres Tilhold; de gik over Mel og Gryn ligesåfuldt som Konen selv. Det kunde nu aldrig skade en Smule, for Dværgerne flyde altid mere tilbage, end de lånte, og derfor var de også rige Folk i Krogsgård, men Naboerne rundt omkring var så arme, at de knaste.

Jit stæ i Stjænèm — a hòvèr eñtj, hors maj hjæt, kam dèr i løbi kat te gor å bløv dèr i lãngèn tij, mèn så jèj avtèn, de maj kam tjiyi å by å kam fãbij Mørhøv, dè vèjstèn fã Stjænèm mark, da kam dèr i kat uv å hòvi å sò: »Hjæl-
 10 sèn Nètefet, de Dafèt è døj!« Maj ku òle fãsto, hors de skul betyj, mèn sin haj kam hjèm, fãtælèr haj dehær. Så sprengè kati åp frã kakælpali å hèn å ryvèr å skraber åpå dòn å ser: »È Dafèt døj, è Dafèt døj?« Di låpe dòn fã kati å uv fur haj å hèn bløv haj mè de sam, di so ham òle mjr.
 15 Så skönt [di], de var i dvèrè, dèr ha go hos dem å tò veñtjeføèn.

Næ mè stor hær åpå Vørehøv å sijèr øvèr Hjan Stjn — dèj bete kvòn knøs hæ fãr ve — uv è klæti dè novrèn om Tvònby, så ka mè yvn i bete kvòn hòv; dæ see di fã ves,
 20 de dè frã gamæl tij å hò bove dvèrè. De skal nåk ha vat i sme, dèr hòr hat dèj smul vèreng, fã mãnèr hòr hòt, de di hò bångke å hamre dènir; å ar è dèr, dèr hò sit ilgnistèrn prøst uvn uv å hòvi, som de ku ha vat uv å i sme-skåstjæn. De va dè gamæl Mas åpå hièn, mèn haj var i bèlstrèng å

Et Sted i Stenum — jeg husker ikke, hvad Manden hed — kom der en løbende Kat til Gårde og blev der i lang Tid, men så en Aften, at Manden kom kørende af By og kom forbi Marhøj der vesten for Stenum Mark, da kom der en Kat ud af Højen og sagde: »Hils Nattefet, at Dagfet er død.« Manden kunde aldrig forstå, hvad det skulde betyde, men da han kom hjem, fortæller han dette. Så springer Katten op fra Kakkelovnslylden og hen og river og skraber på Døren og siger: »Er Dagfet død, er Dagfet død?« De åbnede Døren for Katten og ud for han og borte blev han med det samme, de så ham aldrig mere. Så mærkede de, det var en Dværg, der havde gået hos dem og taget Vinterføden.

Når man står her på Værehøj og ser over Hjernestene — den bitte Korn Småhøj der foran — ud ad Klitten der norden om Tornby, så kan man øjne en bitte Korn Høj; der siger man for vist, at der fra gammel Tid af har hot Dvæрге. Det skal nok have været en Smed, der har haft den Smule Hytte, for mange har hørt, at de har banket og hamret dernede, og andre er der, der har set Ildgnisterne braste oven ud af Højen, som de kunde have været ud af en Smede-Skorsten. Det var den gamle Mads på Heden, medens han var en halv voksen Dreng og var hjemme, så skulde han ligge ude ved

va hjem, så skul' haj leg uv ve djær øg om nètèn i bygsèèn. 25
 Så lo haj jèn nèt knap ve dehær høv, å dæ sijr haj, de
 dvèretjèlengèn ha hætt söl uv å sules i månskön; i svölskön
 kome di eñtj uv mæ e, får hò bðreste svöl sit e, så hò
 dvèrèn en matj øvèr e lèngèr å ma væ så gu å lè e leg, som
 de legèr. Sin Mas so ðltj dehær åpå sijn å høvi, så tðr haj 30
 i stin å dryvèr ej imæl søltøve, så de klengèr i kruvs å kajèr.
 Dvèrekvòn fek no trabælt mè å sli e ej, mèn uj bløv hon
 åpå Mas å ròbt te ham: »De skal ðle go dè te gu«, å så hèt
 haj jørli, de ovrèn, »ðle go dè te gu-u-u« fur vèjstèr è klæti.
 Mas bløv så fátjyvst ve dehær, de haj lèt klø hjem å tur ðle 35
 leg uv om nètèn ve øgèn sin. Haj fek da sijn gòri ètèr hans
 fàrælèr å nåk va dèr ète dem både uv å ej, mèn lise snòt
 de var i hans æj, så jik ðl løk dæ frå gor; jèn vånhæl ha
 haj ètèr èn an, te haj tesist mat go frå gòri å sovt armò å
 nèves mè èn bete røngæl uv i klæti åpå e uhön å æjendòmèn. 40
 De hør hans kün fátal måne gång mè hæ græi tðr, mèn hon
 jik mè krokèn å ba om èn to vèæls.

---

deres Øg om Natten under Bygsæden. Så lå han en Nat tæt ved denne Høj. og der ser han, at Dværgeskællingen havde sit Sølv ude at soles i Måneskin; i Solskin kommer de ikke ud med det, for har bareste Solen set det, så har Dværgerne ingen Magt over det længer og må være så gode at lade det ligge, som det ligger. Da Mads så alt dette på Siden af Højen, så tager han en Sten og driver den ind mellem Sølvstøjet, så det klirrer i Krus og Kander. Dværgekonen fik nu travlt med at slide det ind, men ond blev hun på Mads og råbte til ham: »Det skal aldrig gå dig til gode«, og så hørte han tydelig, at Ordene: »aldrig gå dig til gode« for vester på ad Klitten. Mads blev så forkyst ved dette, at han styrtede hjem og turde aldrig ligge ude om Natten ved Øgene siden. Han fik da siden Gården efter sine Forældre og nok var der efter dem både ude og inde, men ligeså snart det var i hans Eje, så gik al Lykke der fra Gårde; et Vanheld havde han efter et andet, til han tilsidst måtte gå fra Gården af sort Armod og nøjes med en bitte Rønne ude i Klitten på et Ud hjørne af Ejendommen. Det har hans Kone fortalt mange Gange med sine grædende Tårer, medens hun gik med Krukken og bad om en Tår Vædelse.

4. Tjèmpèr i Gulbjære.

I gamæl dav va dè tjèmpèr så stur å stærk, de de va no fåskrèkele. I Tijs bakèr i Gulbjære bove dè jèj å haj var eñtj å di mejst, få jèj da stov haj ve Tijs tjerk å hvijlt hans arm åpå tjerkekåmi å sto sònt å ha hans ijn tångker.

5 Imèns blyvèr haj vòr, de i maj drøv hèn å pløj åpå Filhålm mark, så trinèr haj hèn å tòr både maj å pløv, både pløv-kusk å òl sægs ògèn, lisom di jik å stov te, å putèr i hans lom å go hjèm mè te hans di lele, de di ku hå å skòt mè.

Jèj gæng kam dè tov tjèmpèr te ham i Gulbjære å di
 10 brøvte svòtèns å djæ stærk. Gulbjære-tjèmpi fåreslov dem èn prøv ve å tjyl mè stin. De va di knap eni om å ljæ dem no pasi klåñtjengèr åp å stele dem an åpå hva sej å di hæ trej bakèr, Gulbjære, Månebak å Tjerkebaki. Dè fòst å di hæ to frème dryve no te, å hans stin faltj i Staves èng.

15 Di fljæst hær omkreng hò nåk hòt sæj å dè gro stin hæle Staves tjerk, de di åse kalèr ham, å væ, de haj vèje sè hva gæng, haj lètje nybagt brøj i Stav. Dèn an å dem dryve så

4. Kæmper i Guldbjerg.

I gamle Dage var der Kæmper så store og stærke, at det var noget forskrækkeligt. I Tise Bakker i Guldbjerg bode der en og han var ikke af de mindste, for en Dag stod han ved Tise Kirke og hvilte sin Arm på Kirkekammen (det øverste af Kirken) og stod sådan og havde sine egne Tanker. Imedens bliver han var, at en Mand drev hen at pløje på Filholm Mark, så triner han hen og tager både Mand og Plov, både Plovkusk og alle 6 Øgene, ligesom de gik og stod til, og putter i sin Lomme og går hjem med til hans de Små, som de kunde have at lege med.

Engang kom der to Kæmper til ham i Guldbjerg og de brovtede såre af deres Styrke. Guldbjergkæmpen foreslog dem en Prøve ved at kyle med Sten. Det var de straks enige om og leder sig nogle passende Klumper op og stillede sig an på hver sin af disse tre Bakker, Guldbjerg, Mannebakke og Kirkebakke. Den første af disse to fremmede driver nu til og hans Sten faldt i Stavads Eng. De fleste her omkring har nok hørt sige af den grå Sten eller Stavads Kirke, som man også kalder den, og véd, at han vender sig hver Gang, han lugter nybagt Brød i Stavad. Den anden af dem

te å setèr hans stin uv i Öby tjar, dæ legèr haj èno. Åbag kam Gulbjære maj, mèn haj ha èn bē smij åpå hær å setèr hans stin lig uv i Jøl gò te lañtjes uest grèjsèr, sònt åpå èn 20 pas trej mijl i lig flogt. Si da va dè kòl i Vènsøsæl, èñtj no om dav.

5. Tjèmpi i Jøl bjære.

Ej i dè jèn sij å Jøl bjære è dèr i stur òbneng, mèn en vuve val å tjik dèrej, sij så te mir, få dè bove dvèrefålk der no om dav, mèn få lång långèn tij sin bove dèr i vældi stu tjèmp. De va dèjgàng di ha fát Søjèrhålm tjerkl bøge dèr øvèr i Hemèllaj å fát tov klåker i tont, så rengt di hva 5 sònda te gustjænest mè bu klåkerri, såmtir hil stòj è gâng. Dè hær alarm høve slèt èñtj tjèmpi i Jøl bjære, får haj ha hvetjèn rest hæle rov å væ non steèr, nær haj ku hør tjerkeklåkerri. Så var e jèj hæleda, de haj sa å bluñtj mè hvòt hvijl åpå armèn, så bejòñtj di å reng mè bu klåkerri, så 10 sprengèr haj åp å sèèr: »Da skal a val læ de kram å hòl ej mè djær evi deng-dang.« Haj gribe no i vældi stu stin å vil

---

driver så til og sætter sin Sten ud i Åby Kær, der ligger den endnu. Sidst kom Guldbjergmanden, men han havde et bedre Håndelag på den og sætter sin Sten lige ud i Gøl Gade til Landets yderste Grænser, sådan på et Pas 3 Mil i lige Flugt. Se da var der Karle i Vendsyssel, ikke nu om Dage.

5. Kæmpen i Gøl Bjerg.

Ind i den ene Side af Gøl Bjerg er der en stor Åbning, men Ingen vovede vel at kikke derind, endsige så mere, for der bor Dverfolk der nu om Dage, men for lang lang Tid siden bode der en vældig stor Kæmpe. Det var dengang, de havde fået Sønderholm Kirke bygget der ovre i Himmerland og fået to Klokker i Tårnet, så ringede de hver Søndag til Guds-tjeneste med begge Klokkerne, somme Tider hele Timer ad Gangen. Denne Alarm huede slet ikke Kæmpen i Gøl Bjerg, for han havde hverken Rist eller Ro at være nogen Steder, når han kunde høre Kirkeklokkerne. Så var det en Helligdag, at han sad og blundede med Hovedet hvilende på Armene, så begyndte de at ringe med begge Klokkerne, så springer han op og siger: »Da skal jeg vel lære det Kram at holde inde med deres evige Ding-dang«. Han griber nu en vældig stor Sten og vilde hugge Tårnet ned af Kirken

hog tont nir å tjerken mè, om haj ku få hæl te e, mèn
 stjæn faltj i Søjèrhålm mark ve Trøltjerk. Haj gribe no inan
 15 nåk så stur å sur: »Eñtjèn skal tjerken hælèr a spleñtjeres i
 tuvsi støtjèr å stompèr!« Mèn bistèr sej jø setje vej, see di
 får e gamæl ovr, å sònt åse hær, få stjæn re fæjl å hâjèn å
 faltj i Nørhålm by. Så blyve Jølboi da så gal, de haj sprang
 hèn i jène fløjstjìn, dæfår è dèr så mårer å dèm åpå Jøl å
 20 dær omkreng ve fyvèrsijèn. Hans hjat faltj i strajèn lig uv
 få Klætgdør, dæ legèr e èno, å hvèm tjejer eñtj dè stu gro
 sèlstin. De ma mè sæj, var e hor hjat å ha.

6. Vel.

Dè bove i tjèmp i Tyj, dè hjæt Vel; haj va jèjgång øvèr
 åpå Mås, mèn da haj kam tebag te suñtj, traf e sè, de færèn
 va ve væjste laj; så vil haj eñtj ji sè tij, te hon kam tebag,
 mèn vâj øve suñtj. De va så dybt ènda, te vòntj jik uvn ej
 5 è hans støvæl. De bløv haj fâtrøt øvèr å bañtj hans mur, de
 hon ha føj sònt i knèsleng te varèn, dè ku eñtj go tøsko
 øve sònt èn smul røj, å vòntj i suñtj var ènda sin ful fèmtèn

---

med, om han kunde få Held til det, men Stenen faldt i Sønderholm Mark ved Troldkirke. Han griber nu en anden nok så stor og svar: »Enten skal Kirken eller jeg splintres i tusend Stykker og Stumper«. Men bistert Sind gør sagte (?) Vind, siger man for et gammelt Ord, og sådan også her, for Stenen røg fejl af Hånden og faldt i Nørholm By. Så bliver Gølboen da så gal, at han sprang i ene Flintesten, derfor er der så mange af dem på Gøl og der omkring ved Fjordsiden. Hans Hjerter faldt i Stranden lige ud for Klitgård, der ligger det endnu, og hvem kender ikke den store grå Sælsten. Det må man sige, var et hårdt Hjerter at have.

6. Vil.

Der bode en Kæmpe i Ty, der hed Vil; han var engang ovre på Mors, men da han kom tilbage til Sundet, traf det sig, at Færgen var ved det vestre Land, så vilde han ikke give sig Tid, til den kom tilbage, men vadede over Sundet. Det var så dybt endda, at Vandet gik oven ind ad hans Støvler. Det blev han fortrydelig over og bandede sin Moder, at hun havde født sådan en Skrælling til Verden, at han kunde ikke gå tørskoet over sådan en Smule Rende, og Vandet i Sundet var endda sine fulde 15 Alen.

al. Suñtj è bløven kaltj Velsuj èter ham, å èñtj uèn i fja-
 rengvæj dèfro ve fyveri lege Vel begrave i i lãng stjændejs,
 de di kale Velshøv. A hò sit ham flj gång, haj legèr i Nils 10
 Krestjan Frøstes umark i Skjølbåre. De sist a kam dær, var
 haj hal før hèn.

7. Dragen.

I Gulbjære, Vijbsig bakèr å Sajælsbjære lege dè stu skat
 å søl å gul å èn drag lege dèr å rugèr øvèr e. Dèr è di,
 dè vel sæj, de hon skyvte bovli, trej gång om ore, få
 te jèn tij èr hon i Gulbjære å te èn an i Sajælsbjære å lisè-
 dant i Vijbsig bakèr. Hon drave så mè òñtj de søl å gul, 5
 dèr èr, frå de jèn stæ te de òñtj å è da så glovi som svøl,
 så ilgnistèrn spute frå hær. Dèsom non ku så kom te å kãst
 i knyv hælèr òñtj har jan øvèr hær, så faltj hile skati frå hær;
 mèn hvèm ku val ha de nèj, næ di sijèr sònt i dövèl så
 glovi, som kam haj frå hì hèledi. De go nåk di fljæst, dè 10
 sijr dragen, som de jik min mårmodr. Mèn hon tjænt i Vijb-
 sig, hon va da èn stø, kam hon jèj avtèn, de ku kaski åse

Sundet er blevet kaldt Vildsund efter ham, og ikke uden en Fjerdingsvej
 derfra ved Fjorden ligger Vil begravet i en lang Stendysse, som man kalder
 Vilshøj. Jeg har set den flere Gange, den ligger i Niels Kristian Frostes
 Udmark i Skjoldborg. Sidst jeg kom der, var den halv ført bort.

7. Dragen.

I Guldbjerg, Vibsigt Bakker og Sandelsbjerg ligger der store Skatte af
 Sølv og Guld og en Drage ligger der og ruger over det. Der er dem, der
 vil sige, at den skifter Bolig 3 Gange om Året, for til en Tid er den i Guldb-
 bjerg og til en anden i Sandelsbjerg og ligesådan i Vibsigt Bakker. Den
 drager så med alt det Sølv og Guld, der er, fra det ene Sted til det andet
 og er da så gloende som Solen, så Ildgnisterne spyr fra den. Dersom nogen
 kunde så komme til at kaste en Kniv eller andet hærde Jærn over den, så
 faldt hele Skatten fra den, men hvem kunde vel have det Næn (Mod), når
 man ser sådan en Djævel så gloende, som kom han fra hede Helvede. Det
 går nok de fleste, der ser Dragen, som det gik min Mormor. Medens hun
 tjente i Vibsigt, hun var da en halv voksen Pige, kom hun en Aften, det
 kunde kanske også være henved Midnatstid, over Vibsigt Bakker mellem

vær hènve mejnètstij, øve Vijbsig bakèr imæl Fvòstihøv. Dæ kome dragèn hæ fábij, eñtj hòvèr i ver, èj hon gát ku ha
 15 rámt te hæ, á hon kam skriji sá láng som èn læsstáng, á
 ilgnistèrn pròst frá hæ. Marèn, sònt hjæt hon, bløv som
 hon skul ha svat lig nir, á da hon kam te Vijbsig, var hon
 sònt, eñtj máne skul sæj, eñtjèn hon hæle dragèn va hjæst.

8. Nètravni.

De ær i li stu sot fòvl, dè flyvèr om nètèn á ji non li
 vræl á sè fár á fá fálk te á sij åp ètè sè, mèn de ska mè
 eñtj jør. Dè skal vær e stu hvòl ijèmæl dè hòve veng, á
 hvèm dè kome te á sij dær ijèmæl, timès dè jènteng uløk
 5 hæler áse haj døjer, in ore gor om. Dèr è flir, dèr hò sit
 ham, á mèn a var i lele kòl, so a áse sònt i li stu fòvl jèj
 avtèn, de di sò fá mè va nètravni, á sin a sá spovr dèm, dè
 va mè mè, hons de va fár i jèj, svò di, de de var i flæn á
 Fanèn.

9. Lejvòrmi.

I gamæl dav va dèj bak, de Sujby, Hvòrep á Lejhålm
 legèr åpå, èn ø i fyveri á kaltjes Lejhålm. Sá var e i mánèr

Fodstihøje. Der kommer Dragen hende forbi, ikke højere i Vejret, end hun godt kunde have rækket til den, og den kom skridende så lang som en Læsestang, og Ildgnisterne braste fra den. Maren, sådan hed hun, blev som hun skulde have skvattet lige ned, og da hun kom til Vibsig, var hun sådan, at ikke mange skulde sige, enten hun eller Dragen var hedest.

8. Natravnen.

Det er en led stor sort Fugl, der flyver om Natten og giver nogle lede
 Vræl af sig forat få Folk til at se op efter sig, men det skal man ikke gøre.
 Der skal være et stort Hul igennem den højre Vinge, og hvem der kommer
 til at se der igennem, times der nogen Ulykke eller også han dør, inden
 Året går om. Der er flere, der har set den, og medens jeg var en lille
 Karl, så jeg også sådan en led stor Fugl en Aften, som de sagde for mig
 var Natravnen, og da jeg så spurte dem, der var med mig, hvad det var for
 en en, svarede de at det var et Stykke af Fanden.

9. Lindormen.

I gamle Dage var den Bakke, som Sundby, Hvorup og Lindholm ligger
 på, en Ø i Fjorden og kaldtes Lindholm. Sá var det i mange År efter

or ète hvērar, de øen bløv så hvælegèn plave å røtèr å muvs,
 dèr o åp både kun å græjs å hons ðñtj, de di ku kom te.
 Di stakæls fålk var il hæran å søgt ro både hes å hær, mèn 5
 te en vèrsens nøt. Omsijèr kam dèr ènda i kløg maj te
 øen å tebø å skel dem ve ðl røtèr å muvs, hves di ku ejstø,
 dè var en lejevorm åpå øen. Di va glø ve dehæ tebu å sta-
 fèjst, dè hvetjèn var hælèr ha vat lejevorm åpå djæt laj. De
 trove haj å ji sè te å tøj e stu bul; så krøb haj åp i e høv 10
 trøj dæ tèt ve å ji sè så te å lès å lès, de svæi drepe å
 ham. No kam dè jèn røt å muvs ètèr èn an å ej i bulengi,
 mèn sin dèr enñtj va flir å dèm åpå dè hile ø, så kam dèr i
 ræle stu lejevorm åp å jovrèn; haj skøte børe åp i trøjè ète
 dè kløg maj å skre så lig ej i ilèn, mèn knap ètèr brø in an 15
 møj stør å gromèr åp å jovrèn, ryve trøjè åp mè ru å skrije
 mè de å mè dè kløg maj ej åpå bult, så di brènñtjèst åp bu
 tov. Sin hør øen ðle vat plave hvetjèn å røtèr hælè muvs.

10. Løtjmaj.

I mørk avtenèr, især ve hællestijèr è løtjmaj jan åpå
 får, å så hopèr å jønñtjèr haj får å låk væjvåris fålk frå rèt

---

hverandre, at Øen blev så meget plaget af Rotter og Mus, der åd op både Korn og Græs og hvad andet, som de kunde komme til. De stakkels Folk var ilde stillede og søgte Råd både hist og her, men til ingen Verdens Nytte. Omsider kom der endda en klog Mand til Øen og tilbød at skille dem ved alle Rotter og Mus, hvis de kunde indestå for, der var ingen Lindorm på Øen. De var glade ved dette Tilbud og stadfæstede, der hverken var eller havde været Lindorme på deres Land. Det trode han og giver sig til at tænde et stort Bål; så krøb han op i et højt Træ der tæt ved, og giver sig så til at læse og læse, at Sveden dryppede af ham. Nu kom der en Rotte og Mus efter en anden øg ind i Bålet, men da der ikke var flere af dem på den hele Ø, så kom der en ræddelig stor Lindorm op af Jorden; han skottede bare op i Træet efter den kloge Mand og skred så lige ind i Ilden, men straks efter brød en anden meget større og grummere op af Jorden, river Træet op med Rode og skrider med det og med den kloge Mand ind på Bålet, så de brændtes op begge to. Siden har Øen aldrig været plaget hverken af Rotter eller Mus.

10. Løgtemanden.

I mørke Aftener især omkring Alle Helgenes Dag er Løgtemanden gerne på Færde, og så hopper og hopper han forat lokke vejfarende Folk fra rette

væj å stijer. Uv i Såltsøkrøg i Hamælmvøs tjar plejer haj møj å ha hans spel. Næ fålk så ètèr høst kam tvat øve
 5 gòsens mark å kam te Mòtens èng, så skul di ta dem i vòr, få fòri di val teñtj åpå, va di nare uv i Såltsøkrøg; å næ di så fompe åp å nir imæl di stu tuvèr, så væst di, hva di var å fek no å sij, om di ku fej te huvs. De skal èñtj væ role å pæg è ham, få så komèr haj te dem, å di è nåk èñtj gu
 10 får å blyv skelt ve ham ijèn. I Hamælmvøs møl stov kvej-fålkèn ve stægesbovre, så blyve mølkvòn løjmaj vòr hèn imæl markèn å se de te pigèrn. Di so uv è vejèn ètèr ham, mèn ku èñtj blyv ham vòr, så pægèr hon è ham å ser: «Si dær,» mèn i de sam kam haj snori hèn i baghølt å hope åp
 15 è stægesvejèn. Di fur no ej åpå røgèn å hverar, å løkele va di, de vejèn var imæl, få hælèns ha di nåk èñtj slopèn mè skrèkèn jènèr.

II. Mòril.

Jèj avtèn re Pjæ V. hjèm i e belèndes mørkèn. Som haj rijèr alebèjst, blyvèr e som dè va klòr il i mångki å hèjsti.

Veje og Stier. Ude i Saltsøkrog i Hammelrose Kær plejer han meget at have sit Spil. Når Folk så efter Høst kom tvært over Gårdens Mark og kom til Mortens Eng, så skulde de tage sig i Vare, for før de vel tænkte på, var de narret ud i Saltsøkrog, og når de så humpede op og ned mellem de store Tuer, så vidste de, hvor de var, og fik nu at se, om de kunde finde til Hus. Det skal ikke være rådeligt at pege ad ham, for så kommer han til dem, og de er nok ikke gode for at blive skilt ved ham igen. I Hammelrose Mølle stod Kvindfolkene ved Stegersbordet, så bliver Møllekonen Løgte- manden var henne imellem Markerne og siger det til Pigerne. De så ud ad Vinduerne efter ham, men kunde ikke blive ham var; så peger hun ad ham og siger: »Se der«, men i det samme kom han snurrende hen i Baghullet og hoppede op ad Stegersvinduerne. De for nu ind på Ryggen af hverandre, og lykkelige var de, at Vinduerne var imellem, for ellers havde de nok ikke sluppet med Skrækken alene.

II. Marild.

En Aften red Per V. hjem i et Bælgmærke. Som han rider aller bedst, bliver det som der var klar Ild i Hestens Manke. Han stryger nu med

Haj stryge no mè hâjen får å stryg e å, mèn så blust e åp, så gnistèrn pròst ni te bu sijèrn, å jø mir haj strøg, jø væ bløv e, så de va lisom hile mant ku sto i lys løv. Sin haj 5 kam hjem, tur haj eñtj træk øge ej i stalèn får eñtj å set huvsèn i brøj, mèn baj hær ve djæ tjølsyjl. Dæ stov hon no, mèn sin haj märke, de ilèn va lig klør å enda to mångk-hoèn en skò, så fådreste haj sè te å træk øge ej, mèn lise snòt hon var åje tag, var hile skiterije hèn å øge ha en skò tò. 10

Dè var åse jèj, a hòvèr eñtj hvèm, dè kam øvèr en spång jèj avtèn no hèn åpå, så lig da haj trer åpå spångèn, sijr haj no klørt, dè lo nìr i sijn å vòñtj. Haj råt ni mè tjèpèn å rage ve e, mèn så flyvèr e åse åp i hor å skeg å ham, lisom de ku ha vat i svarm bijèr, dè ku ha faltà i hvòt å 15 ham. Haj bløv hi om ørèn ve dehær, som eñtj ku væ så sæt, å ryvèr å slièr i hore, mèn jø mjr haj røv i hore, jø vær pròst ilgnistèrn om hans ørèr. Haj to no fèèn mè sè hjem, de bèjst haj ha lær, å ròbèr å ful hals: »Slok, slok,« mèn så snòt haj var i huvs, var ilèn hèn å enteng å slok, 20 mèn fàren trèngt haj te å blyv sult.

Hånden for at stryge det af, men så blussede det op, så Gnisterne styrtede ned til begge Siderne, og jo mere han strøg, jo værre blev det, så det var ligesom hele Manken kunde stå i lys Lue. Da han kom hjem, turde han ikke trække Øget ind i Stalden for ikke at sætte Huset i Brand, men bandt den ved deres Brøndstolpe. Der stod den noget, men da han mærkede, at Ilden var lige klar og endda tog Mankehårene ingen Skade, så fordristede han sig til at trække Øget ind, men ligeså snart det var under Tag, var hele Skitteriet borte og Øget havde ingen Skade taget.

Der var også en, jeg husker ikke hvem, der kom over en Spang en Aften noget sent, så lige da han træder på Spangen, ser han noget klart, der lå nede i Siden af Vandet. Han rakte ned med Kæppen og ragede ved det, men så flyver det også op i hans Hår og Skæg, ligesom det kunde have været en Sværm Bier, der kunde have faldet i hans Hoved. Han blev hed om Ørene ved dette, som ikke kunde være så sært, og river og slider i Håret, men jo mere han rev i Håret, jo værre braste Ildgnisterne om hans Ører. Han tog nu Fødderne med sig hjem, det bedste han havde lært, og råber af fuld Hals: »Sluk, sluk,« men så snart han var i Hus, var Ilden borte og ingen Ting at slukke, men indvendig trængte han til at blive svalet.

To de èr hælèr eñtj lènge sin èj ifyvr, de' dè tjò tre he
 fijr vuvn mè fī svøn te Sujby, å de var om nètèn å så mørk
 som i èn tirtøj. Som di no tjyr met åpå èngèn, fale dèr il
 25 åpå di to framest øg å kusk. Jèj åpå vun røbèr: »hòl, hòl,
 dèr è skiterij åpå far!« — »Entj òñtj,« se kuski, »de è ekvòn
 lyseng, å de trènge vi te, å haj bløv rovle ve te Sujby i gu
 behòl.« Mèn ham, dè tjy dè avtest vuvn, var eñtj så rovle
 å sè, få haj skòte å skòte ète skiterie, så lèng te haj væltj
 30 òl hans fīe svøn nir i vòsgròbèn å sète uvn åpå. Dè lo di
 å baske i vøj te met åpå lðèn. Svøn fèk di da feske åp,
 mèn vun va komèn i ulav, så mat ham, dè æje svøn, go dè
 met i èngèn i ræn å mørkèn te dav å væ svønvtèr, in haj
 ku få flåki åp å ag ijèn.

12. Vòruvl.

Dèr è di mèsker, dè, næ de komèr øve dèm, blyve te
 vòruvl, å di è da møj vær èj ar uvl te å jør uløk åpå fålk.
 Dèr è di, dè vel mìn, de sònt non è hil tjejele frá a fålk, få
 djær yvènbrøjhor è grovèn samæl hilt nir åpå djæ nis å è

Det er heller ikke længer siden end ifjor, at der kørte 3, 4 Vogne med fede Svin til Sundby, og det var om Natten og så mørkt som i en Tjæretønde. Som de nu kørte midt på Engen, falder der Ild på de to forreste Øg og Kusk. En på Vognen råber: »Hold, hold, der er Skitteri på Færde.« »Ikke andet«, siger Kusken, »det er et Korn Lysning, og det trænger vi til«, og han blev rolig ved til Sundby i god Behold. Men han, der kørte den bagerste Vogn, var ikke så rolig af sig, for han skottede og skottede efter Skitteriet så længe til han væltede alle sine fede Svin ned i Landevejsgroften og Fadingen ovenpå. Der lå de og baskede i Vand til midt på Lårene. Svinene fik de da fisket op, men Vognen var kommen i Ulave, så måtte han, der ejede Svinene, gå der midt i Engen i Regn og Mørke til Dag og være Svinevogter, inden han kunde få Flokken op at age igen.

12. Varulve.

Der er de Mennesker, der, når det kommer over dem, bliver til Varulve, og de er da meget værre end andre Ulve til at gøre Ulykke på Folk. Der er dem, der vil mene, at sådanne nogle er hel kendelige fra andre Folk, for deres Øjenbryn er grot sammen helt nede på deres Næse og er sådan hel

sønt hil kreggælyve. Èr e dærimvø e kvejmesk, dèr è sønt, 5
 så èr hon èn mòr, dèr om nètèn, nær hon søvèr, komèr å
 krøstèr hvèm hon hòlèr å, uèn hon sil væ o e. Èñtjèn di
 no ka jø ve e, de di blyve te sønt non tengestnèr hælèr èñtj,
 så èr e lig ves, de fålk hò vat møj bång få dèm.

I maj, dè var å de slavæls, va tjø te Jøl ète sel å ha 10
 kvòn mè. Da haj tjø hjèm å va komèn lig met uv i Vål-
 tjar, skönt haj åpå, de uvløkèrn kam øvèr ham. Kvòn væst
 slèt èñtj å, de haj var i vòruvl. Haj skul å å hèn e æri
 imæl buskèn å ber hær å hòl ve øgèn sålèng. Haj blyvèr
 hèn nò lèng, mèn i de sam kam dèr i uvl uv frå buskèn å 15
 grèñtj å vist tèjèr è hær. Hon slo frå sè de bèjst, hon kuj,
 mèn haj gribe ligval fat i hæt fårklæ å ryvèr e i måne støtjèr.
 Hon trove hòte hæt lyv ha hat èj å ròbèr å hvælèr è maj, de
 haj skul kom å røj hær. Så snòt hon nòvnt ham ve navn,
 så fur ul tebag te buskèn, å lig mèjit kome maj. Hon knorke 20
 nò åpå ham, får haj va bløvèn så lèng hèn å sønt lèt hær i
 stekèn. Haj ujskyltj sè mè, de haj èñtj ha hòt fa te hon
 ròbt, mèn i de sam blyvèr hon vòr, de trøvlèrn å hæt strijbere

---

»kringeløjede«. Er det derimod et Kvindfolk, der er sådan, så er hun en Mare, der om Natten, når hun sover, kommer og kryster hvem hun holder af, uden hun selv ved af det. Enten de nu kan gøre ved det, at de bliver til sådan nogle Tingester eller ikke, så er det lige vist, at Folk har været meget bange for dem.

En Mand, der var af det Slags, var kørt til Gøl efter Sild og havde Konen med. Da han kørte hjem og var kommen lige midt ud i Voldkjær, mærkede han, at Ulvenykkerne kom over ham. Konen vidste slet ikke af, at han var en Varulv. Han skulde af og hen et Ærende imellem Buskene og beder hende at holde ved Øgene så længe. Han bliver borte noget længe, men i det samme kom der en Ulv ud fra Buskene og grinte og viste Tænder ad hende. Hun slog fra sig, det bedste hun kunde, men han griber alligevel fat i hendes Forklæde og river det i mange Stykker. Hun trode hartad hendes Liv havde haft Ende og råber og skriger ad Manden, at han skulde komme og redde hende. Så snart hun nævnede ham ved Navn, så for Ulven tilbage til Buskene, [og lige med et kommer Manden. Hun skændte noget på ham for han var bleven så længe borte og sådan ladet hende i Stikken. Han undskyldte sig med, at han ikke havde hørt Færd til hun råbte, men i det samme bliver hun var, at Trevlerne af hendes sribede Forklæde sad

fårklæ sa imæl tøjèn á ham, si sá væst hon beskin; mèn frá
 25 døj da var haj frèlst frá á blyv vòruvl, fåde de va blòvèn
 òbènbòr. Ar vel min, de va får haj som uvl va blòvèn nòvnt
 ve hans døbnavn.

13. Mòr.

Dè var i maj, val betjèj mèn ubenòvnt, dèr hò fátal,
 hvant haj ha vat i krøst ve mòr. De èr èntj lènge sin èj
 dèn an avtèn, vi ha kòrpigèr, da fátal haj: »Mèn a tjænt i
 Vèjstegòr i Filhålm, var a, om a sil skal sæj e, i kòl, dè ku
 5 jò pigèrn løvful nák, á flir va dèr, dèr hòltj mir á mè, èj di
 val vil sil væ ve, mèn sá ha a áse de får e, de a òle ku vær
 i rov fá mòr, nær a sòv, fá sá lèng èn mòrkvej hòr hèmele
 kjèrlihjæ te jèj, sá mòrrièr hon ham, uèn hon sil væ o e.
 A snake mè mur i Vèjstegòr om, hvant a skul blyv dèhæ
 10 plav kvet. Hon læ mè, de a skul pas ápå, næ mòrèn kam,
 hves a ku fá sá mø rørom á hyt jènteng á met sagèr uv è
 gult te mòrèn á sá bæ hær, de hon skal kom ijèn mæ e te
 èn ves tij, sá blòv a nák hjálpen. No var e jèj mæja, de a

---

mellem hans Tænder, så vidste hun Besked; men fra den Dag var han frelst fra at blive Varulv, fordi det var blevet åbenbart. Andre vil mene, det var fordi han som Ulv var bleven nævnt ved sit Døbenavn.

13. Mare.

Der var en Mand, vel bekendt men ubenævnt, der har fortalt, hvorledes han har været i Kryst hos Mare. Det er ikke længer siden end forleden Aften, vi havde Kartepiger, da fortalte han: »Medens jeg tjente i Vestergård i Filholm, var jeg, om jeg selv skal sige det, en Karl, der kunde gøre Pigerne fåbelige nok, og flere var der, der holdt mere af mig, end de vel vilde selv være ved, men så havde jeg også det for det, at jeg aldrig kunde være i Ro for Mare, når jeg sov, for så længe en Marekvinde har hemmelig Kærlighed til en, så marerider hun ham, uden hun selv ved af det. Jeg snakkede med Moder i Vestergård om, hvordan jeg skulde blive denne Plage kvit. Hun lærte mig, at jeg skulde passe på når Maren kom, hvis jeg kunde få så meget Råderum og kaste noget af mine Sager ud ad Gulvet til Maren og så bede hende, at hun skal komme igen med det til en vis Tid, så blev jeg nok hjulpen. Nu var det en Middag, at jeg lå i min Seng og ligesom blun-

lo i min sèng å lisom dålmt, så hõt a jørli, de lerke ve kamédön, å så mè jit ve min træskor uente sèngèn. Så smijør 15 a min tjistløgæl, a ha i lomèn, uv è gult å ser: »Brenge mè her tebag åpå de hæ sam stæ imòn ve sam lav.« Andas mæja kam dèr èn pæn pig, de a gåt tjèj, mèn èntj vel növn, ej i hèrbère te mè mè min løgæl. Hon va, som hon ku ha vat øveslave mè bløv, så skamful var hon, mèn a lu da te, 20 de a væst èntj, hvant løgæl va komèn frå mè. Sin dèj da ku a sòv i rov, få no var hæ kjèrlilhjæ te mè bløven vetele.«

Jit stæ va dèr i kòl, dè bløv slemt plave å mòr, å haj ku jørli mèrk, de hon smute ej è e hvòl i djæ stustòvdør som èn uvsle bete muvs å så hèn i sèngèn te ham. Kam hon 25 fòst så vit, så ku haj væ ves åpå de hon lo sè lig åpå hans brøst å krøst ham, så haj napele ku få hans òj, å hvò møj haj i så anstrèngt sè, så matje haj èntj å ròb om hjèlp, få næ børeste jèj növnt ham ve navn, så var haj løsènt. Sònt var e jèj mæja, haj lo hòte lyjsvògèn i stustòvsèngèn, så 30 kome mòrèn ijèn som èn bete muvs sveti ej è de gamæl smuthvòl. Så sprengèr haj åp å hèn te dòn å slor i kástøl

---

dede, så hørte jeg klart, det lirkede ved Kammerdøren og straks efter ved mine Træsko udenfor Sengen. Så smider jeg min Kistenøgle, jeg havde i Lommen, ud ad Gulvet og siger: »Bring mig den tilbage på dette samme Sted imorgen ved samme Tid.« Næste Dags Middag kom der en pæn Pige, som jeg godt kendte men ikke vil nævne, ind i Herberget til mig med min Nøgle. Hun var, som hun kunde have været overslået med Blod, så skamfuld var hun, men jeg lod da, som jeg vidste ikke, hvordan Nøglen var kommen fra mig. Siden den Dag kunde jeg sove i Ro, for nu var hendes Kærlighed til mig bleven vitterlig.«

Et Sted var der en Karl, der blev slemt plaget af Mare, og han kunde tydelig mærke, at hun smuttede ind ad et Hul i deres Storstuedør som en uselig bitte Mus, og så hen i Sengen til ham. Kom hun først så vidt, så kunde han være vis på, at hun lagde sig lige på hans Bryst og krystede ham, så han næppe kunde få sin Ånde, og hvor meget han end anstrengte sig, så magtede han ikke at råbe om Hjælp, for når bareste en nævnedes ham ved Navn, så var han udløst. Sådan var det en Middag, han lå hartad lysvågen i Storstuesengen, så kommer Maren igen som en bitte Mus smuttende ind ad det gamle Smuthul. Så springer han op og hen til Døren og slår en Kors-

i hvøl. Da haj kam hèn te sèngèn ijèn, lo dèr èn dæjli pig dèr. Hvànt di no snake á hvant di jor èntj, sá bløv hon dèr
 35 á bløv hans kun, á di va løkele mè hvèrar i non or. Sá traf e sè jèj da, de di spøgtes ej i stustøvèn, sá ser haj te hær: »Mèn væ do da slèt èntj, hva do è føj á frákomèn?» Næj, de væst hon da èntj. »Væ do da hæler èntj, hvant do è komèn hær,« ser haj. Næj, de ku hon da slèt èntj mejes
 40 no om. Sá gor haj hèn te døn á ser: »Da kam do ej è de hæ bete hvøl, á sá lut a fá de mè dehæ bete tøl.« Som haj ser dehær, nælekèr haj tølí uv. Sá snòt hvøl var òbènt ijèn, sá smute kvòn uv è hvøl ijèn som èn bete muvs, á haj so hær òle mír.

14. Drøm.

Dèr èr hòte èntj nòteng sá fàrundelit som drøm. Non rène dèm fàr ènteng, ar trovèr, de òltj de, di drèmèr, hò no á tyj. Hva ka trov, som di vel, fá mè, a fátælèr, hons gamæl fánofti fálk hò fátál fá mè. Ájèn trèngèr èntj te søvn som
 5 kråpi, mèn nær haj søvèr, sá løbèr hon uv á sije sè om báde

told i Hullet. Da han kom hen til Sengen igen, lå der en dejlig Pige der. Hvordan de nu snakkede og hvordan de ikke snakkede, så blev hun der og blev hans Kone, og de var lykkelige med hverandre i nogle År. Så traf det sig en Dag, at de spøgtes ind i Storstuen, så siger han til hende: »Men ved du da slet ikke, hvor du er født og kommen fra?» Nej, det vidste hun da ikke. »Ved du da heller ikke, hvordan du er kommen her?» siger han. Nej, det kunde hun da slet ikke mindes noget om. Så går han hen til Døren og siger: »Da kom du ind ad dette bitte Hul og så lukkede jeg for dig med denne bitte Told.« Som han siger dette, piller han Tolden ud. Så snart Hullet var åbent igen, så smuttede Konen ud ad Hullet igen som en bitte Mus, og han så hende aldrig mere.

14. Drømme.

Der er hartad ikke noget så forunderligt som Drømme. Nogle regner dem for ingen Ting, andre tror, at alt det, de drømmer, har noget at betyde. Enhver kan tro, som de vil for mig, jeg fortæller, hvad gamle fornuftige Folk har fortalt for mig. Ånden trænger ikke til Søvn som Kroppen, men når denne

hes å hær, mèn òlteng fårekomèr hær i èn an skekæls èj hælens få meskens yvèn.

Jèj avtèn lo i kòl åpå bèngki å sòv, mèn let hèn è av-
teni bejòntj haj å snærk å gab å lu så lit. Maj skòte hèn te
ham å blyve da vòr, èn li soteagro muvs kam får åp è kòli ¹⁰
å va lig ve å vil ha svete ej è muj å ham. Maj hoge te
muvsèn, de hon hverlt nir åpå gult. Kòli ga mè de sam e
sæ pust å så var haj døj mè de sam. Sagèn va jò, de maj
fårhènèr åjèn, dè hæ sovt muvs, i å kom ej i ræjti tij, å så
var e fábij mè ham. De skul hælens vær i skiteng, dèhæ ¹⁵
kòl, dèfår var åjèn så mørk; èn gu åj vijse sè dærimò hvij,
hæle jò ber hon èr, jò lyjsèr vijser hon sè.

Dè va jit høbjereng èn pig mè no flir, dè lo å sòv jèj
mæja i èn døng græjs, å hon ha sònt i undeli drøm. Nò e
tag dæfro gor i maj mè i spò å kratèr åp i i bæk. Så kam ²⁰
dèr èn bete hvij muvs løbi å vil øve dèhæ smul debæl å va
så ve å så vântj, får hon enstær ku kom øvèr. Sin maj so,
hvò fælæjn hon var, så legèr haj spòi øve de kvòn vòjløb få
muvsèn, å hon løbèr øvèr. Haj tèt, de va sònt èn nyste

sover, så løber Ånden ud og ser sig om både hist og her, men alting fore-
kommer den i en anden Skikkelse end ellers for Menneskenes Øjne.

En Aften lå en Karl på Bænken og sov, men lidt hen ad Aftenen be-
gyndte han at snorke og gabe og lod så ledt. Manden skotter hen til ham
og bliver da var, at en led sortegrå Mus kom op forop på Karlen og var
lige ved og vilde have smuttet ind ad hans Mund. Manden hugger til Musen,
at den hvirvlede ned på Gulvet. Karlen gav med det samme et sært Pust,
og så var han død med det samme. Sagen var jo, at Manden forhindrede
Ånden, den sorte Mus, i at komme ind i rigtig Tid, og så var det forbi
med ham. Det skulde ellers være en snavs en, den Karl, derfor var Ånden så
mørk; en god Ånd viser sig derimod hvid, eller jo bedre den er, jo lysere
viser den sig.

Der var en Højbjerging en Pige med nogle flere, der lå og sov en
Middag i en Dyngge Græs, og hun havde sådan en underlig Drøm. Et
lille Stykke derfra går en Mand med en Spade og krasser op i en
Bæk. Så kom der en bitte hvid Mus løbende og vilde over den Smule
Vandløb og var så elendig, for hun ingen Steder kunde komme over. Da
Manden så, hvor forlegen den var, lægger han Spaden over den Smule

25 bete jèn, de haj òlèr ha sit mag te, á haj go bag ètèr fàr á betragt hær. Ve i stu stin stak hon sè nir á blòv hèn nò e stò; sá kam hon tebag á løbèr hèn te bèki ijèn dè sam væj, de hon va komèn, á haj lege spòì te, de hon løbèr øvèr ápå, á fòlèr ètèr hær hèn te èn græjsdøng. Dæ blòv

30 hon hèn, mèn ènda tèt haj, de haj so e skemt á hær, lisom hon ku ha smute ej i muj á èn pig, dè lo á sòv. I de sam vuvnt hon á ser: »Ó hveti sæ drèm hòr a hat, A tèt, a kam goi i i skòv, dèr hòte en ej var ápå, sá kam a te en stur o, a ku enstær fej øvèr, mèn låntj om lèng kam a te èn sær

35 undeli brov, dè va fòst á jan á sin á trøj. A kam gát nák øvèr, á sá kam a te e stu gro grujmuvre slát, á dæ jik a ej è èn bete dør; dè var òlèr e mesk á sij, mèn sòl á gul lo dèr i stu døngèr. Sin a fèk sit mè om i òl stòvèr, sá jik a hjèm ijèn, á kam øve dè sam brov tebag, mèn da vèntj hon

40 av. Maj fátælèr, hons haj ha sit, á sá teñtj di mè hvèrar, dè mat væ jèntng ve e mè skati, á di gor hèn á kástèr áp ve stjæn á fejèr áse sá mø sòl á gul, de di sto òlè te á trèng.

Vandløb for Musen, og den løb over. Han tykkedes, det var sådan en smuk bitte en, som han aldrig havde set Mage til, og han går bag efter for at betragte den. Ved en stor Sten stak den sig ned og blev borte et lille Stød, så kom den tilbage og løber hen til Bækken igen, den samme Vej, som den var kommen, og han lægger Spaden til, som den løber over på, og følger efter den hen til en Græsdynge. Der blev den borte, men endda tykkedes han, at han så et Skimt af den, ligesom den kunde have smuttet ind i Munden af en Pige, der lå og sov. I det samme vågnede hun og siger: »Å hvilken sær Drøm har jeg haft. Jeg tykkedes, jeg kom gående i en Skov, der hartad ingen Ende var på, så kom jeg til en stor Å, jeg kunde ingen Steder finde over, men langt om længe kom jeg til en sær underlig Bro, der var først af Jærn og siden af Træ. Jeg kom godt nok over, og så kom jeg til et stort gråt grundmuret Slot, og der gik jeg ind ad en bitte Dør; der var aldrig et Menneske at se, men Sølv og Guld lå der i store Dynger. Da jeg fik set mig om i alle Stuer, så gik jeg hjem igen og kom over den samme Bro tilbage, men da vendte den áved.« Manden fortæller, hvad han havde set, og så tænkte de med hverandre, der måtte være noget ved det med Skatten, og de går hen og kaster op ved Stenen og finder også så meget Sølv og Guld, at de stod aldrig til at trænge.

15. Fejlapèrn.

Di hæ Fejlapèr è non hælvedes brøj te skit konstèr, di ka jør. Di hòr òrdèntli skulèr, di gor i å lær trøldom, som vi lær krestèndom i vò skulèr. Dæråp hò di non vil tjr å èn sæ skabeluvn, dè løbèr uv i skòvèn, mèn så snòt malk-tjèn komèr, så rengle di è dèm mè èn læntj, å så kome 5
tjyèn i jit flyvspreng hèn te djær hytèr å sto no så stel, de dè mejst tøs ka malk dèm. Næ di så hò strepèn ful, så rengle di ijèn, å så ræse tjyèn è skòvi te ijèn. Ar hòr èn pijb, de di blèse dèm samæl mè; blæse di så i dè av èj, si så è di vøk ijèn. Di å dèm, dèr hò lær konstèrn alebèjst, 10
kome nèmèr fro e, få di hòr e sèngébåj, de di ka malk, så de ka prøs, mèn de è så hælèr èntj di vil tjr jènèr, mèn di ar djæ tam tjr, di malkèr, lisom di feje få gåt te.

Di ka åse slo vejknuer åpå i tro, å så kom sæjli få ful vej, nær ar ma leg få mòvej hælè vejstel. De èr hælèr èntj 15
så lèng sin, de i skipèr hæ frå havsijèn tjøbt vejknuer è i kløg Fejlap får òltir å ha ful sæjlvej, nær haj fur mè skuèn

15. Finlapperne.

Disse Finlapper er nogle Helvedes Brande til skitte Kunster, de kan gøre. De har ordenlig Skoler, de går i og lærer Troldom, som vi lærer Kristendom i vore Skoler. Deroppe har de nogle vilde Kør af en sær Skabelon, der løber ude i Skovene, men så snart Malketiden kommer, så ringler de ad dem med en Lænke, og så kommer Køerne i et Flyvspring hen til deres Hytter og står nu så stille, at den mindste Tøs kan malke dem. Når de så har Strippen fuld, saa ringler de igen, og så rejser Køerne ad Skoven til igen. Andre har en Pibe, som de blæser dem sammen med; blæser de så i den avede Ende, se så er de væk igen. De af dem, der har lært Kunsterne aller bedst, kommer nærmere fra det, for de har et Sengebånd, som de kan malke, så det strømmer, men det er så heller ikke de vilde Kør alene, men de andres tamme Kør, de malker, ligesom de finder for godt til.

De kan også slå Vindknuder på en Tråd og så komme sejlene for fuld Vind, når andre må ligge for Modvind eller Vindstille. Det er heller ikke så længe siden, at en Skipper her fra Havsiden købte Vindknuder af en klog Finlap for altid at have fuld Sejlvind, når han for med Skuden mellem Norge

imæl Nære å Løkèn. Så var e jèjgång, de haj vil te å probijr, hons di duve te, å så fèk haj åse vej nåk i kluèn, haj
 20 skul èntj sæj òntj. Dè fòst knuv, haj lòst, så fèk haj sònt èn stel vej; da haj lòst dèn an knuv, fèk haj èn skrap sæjl-vej, mèn sin haj lòst dè trei, så fèk haj i hemælstårm, så skuèn fur åstæ, som skarisi ku ha før hær, som haj val åse jov. Stemperi var i vāj, haj vil èntj jan go næn mè hjem,
 25 å så mat haj te å kal åpå Fejlapi, de haj ha fāt knuèrn è. Haj blòv ræjtinåk hjålpèn å havsnøj å fèk åse èn javn pas å sæjl hjem mè, mèn hvant de så sin hang samæl, væ a èntj, mèn ham mè skuèn fèk sònt e kneg, de haj òle glèmt, å te Nære sæjlt haj aldri mir.

30 De va mèn kòlèn lo søjèr, de va da mèn Nåskèrn va mè ås, da var e jèj avtèn, dè va måne samælt å hòltj e grome støj, mèn jèj å dí hæ Nåsk ku slèt èntj ta dil i løstihjæèn, får haj ha kun å bòn hjem, å dèm længtest haj ètèr. Haj klave sè, får hans kun jik åpå fal fy, da haj ræst hjem frå,
 35 å haj ha èntj hòt frå hæ sin. Jèj å di a kòl se da: »Mun dèhæ gamæl Fejlap, dè see ve sijn å kakæl, èntj ka ji dè

---

og Løkken. Så var det engang, at han vilde til at probere, hvad de dude til, og så fik han også Vind nok i Kludene, han skulde ikke sige andet. Den første Knude, han løste, så fik han sådan en stille Vind; da han løste den anden Knude, fik han en skrap Sejlvind, men da han løste den tredje, så fik han en Himmelstorm, så Skuden for afsted, som Fanden kunde have ført den, som han vel også gjorde. Stympere var i Våde, han vilde ikke gærne gå nedon om og hjem, og så måtte han til at kalde på Finlappen, som han havde fået Knuderne af. Han blev rigtignok hjulpen af Havsnød og fik også en passende Vind at sejle hjem med, men hvordan det så siden hang sammen, ved jeg ikke, men han med Skuden fik sådant et Knæk, som han aldrig glemte, og til Norge sejlede han aldrig mere.

Det var medens Karlene (Soldaterne) lå sønderpå, det var da medens Normændene var med os, da var det en Aften, der var mange samlet og holdt en grumme Støj, men en af disse Norske kunde slet ikke tage Del i Lystigheden, for han havde Kone og Børn hjemme, og dem længtes han efter. Han klagede sig, for hans Kone gik på faldende Fod, da han rejste hjemme fra, og han havde ikke hørt fra hende siden. En af de andre Karle siger da: »Mon denne gamle Finlap, der sidder ved Siden af Kakkelovnen, ikke

jënteng beskin om, hvant hon hør e. — »Jov,« se maj i huvsèn, »de ka haj gât, nær I børe ka få ham te e, mèn haj ska nåk væ møj nørøkèn te dèj besteleng. Di fo da ælengèn dè gamæl varmt åp ve flaskèn, å haj løvèr å vær e 40 sekèr bu mè ræn beskin. Haj ser no å lege hvòt åpå hans arm, som haj ku se å gruj, mèn knap ètèr jijèr haj sònt e sæ jæsp å sè å så to skusi, som haj ku ha vat ve å èntjest. Let ètèr drat hvòt ni te dè jèn sij, å no var haj stjændøj tesyn. De var haj hòte åse åpå èn mò, får åjèn va ræst uv 45 å kråpi å øve bjære å døl, øve laj å straj te soldatis hjem øvèr i Nære. Èn ståjstij ètèr bejòntj haj å avèr å gab å ravsælt sè kvòn, å no var haj komèn te sè sil ijèn. Haj fátæle no, de kvòn va fresk å rask å ha tov dæjli drèng, dè va no trej ogèr gamæl, å ida ha di vat i tjerk. Haj beskrøv 50 no dèm, dè bõ bõn, å òl fajèrn så lyvagti, de soldati ku tjej dèm hva jèj. Te bevijs åpå, de haj ræjti ha vat dèr, komèr haj fram mè tov sølskir mè majs å kvòns navn åpå. Så va dè veshjæ nåk får, de Fejlapi ha vat øvèr i Nære å fát ræjti beskin.

55

---

kan give dig nogen Besked om, hvordan hun har det. »Jo«, siger Manden i Huset, »det kan han godt, når I bare kan få ham til det, men han skal nok være meget vanskelig at få til den Bestilling.« De får da endelig den gamle varmet op ved Flasken, og han lover at være et sikkert Bud med ren Besked. Han sidder nu og lægger Hovedet på sin Arm, som han kunde sidde og grunde, men straks efter giver han sådan et sært Gisp af sig og så et Par Gysninger, som han kunde have været ved at få Ende på det. Lidt efter drattede Hovedet ned til den ene Side, og nu var han stendød tilsyneladende. Det var han hartad også på en Måde, for Ånden var rejst ud af Kroppen og over Bjerg og Dal, over Land og Strand til Soldatens Hjem, ovre i Norge. En Times Tid efter begyndte han at røre sig lidt og gabe og skudrede sig et Korn, og nu var han kommen til sig selv igen. Han fortæller nu, at Konen var frisk og rask og havde to dejlige Dreng, der var nu tre Uger gamle, og idag havde de været i Kirke. Han beskrev nu dem der bar Børnene og alle Fadderne så livagtig, at Soldaten kunde kende dem hver en. Til Bevis på, at han rigtig havde været der, kommer han frem med to Sølvkeer med Mandens og Konens Navne på. Så var der Vished nok for, at Finlappen havde været ovre i Norge og fået rigtig Besked.

De var i Snorèn i Ålbåre, dè tèt ve fyveri, dè sa i hòbèn jèj avtèn å spelt kort. Så hèn ve mejnètstij go jèj å dèm uènte å så blyvèr haj vòr, de dè lo i pæn nyj bo dève i fyveri, å haj ha sònt èn ijn skabeluvn, eñtj sònt som haj 60 va vânt te å si bõ ve Ålbåre. Haj ku òle fásto, hvant haj ku væ komèn dær, å trinè nir i bòi får å ta ham ræjti i yvsyn. Föri haj teñtj nonteng åpå, kam dè tov sprengi nir i bòi te ham, greb orèn, å no fur di åstæ, som dè li ku ha vat ète dèm, øve vøj å laj, øve bjære å døl, så dè arme 65 stempèr trove, de di fur lig te Hèkènfæl mè ham. Föri haj teñtj åpå, lege di stel, trèkèr orèn ej å sprengèr i laj bu tov. Stemperi skøñtj sè åse i laj bagète dèm, mèn mè jit va di hèn frõ ham. Sin haj fek samælt sè èn smuvl, skönt haj, dè haj va komèn te i stu by, å teñtj hòte, de mat val væ Sujby, 70 så haste var e go, mèn hvat huvs var hil utjèj får ham. Haj go no ej i dè næjest tjælèr å fålånge sè i hal pæl, mèn hons sijèr haj: stòvèn ful å jène skege Nåskerèr. Haj kal'tj vèshusmaj te sij å spovr om, hvar haj var, å fátælèr hvant de va goèn te mè ham, de haj va komèn dær. Maj seèr

---

Det var i »Snurren« i Ålborg, der tæt ved Fjorden, der sad en Hob en Aften og spillede Kort. Så hen ved Midnatstid går en af dem udenfor og så bliver han var, at der lå en pæn ny Båd derved i Fjorden, og den havde sådan en egen Skabelon, ikke sådan som han var vant til at se Både ved Ålborg. Han kunde aldrig forstå, hvordan den kunde være kommen der, og triner ned i Båden forat tage den rigtig i Øjesyn. Før han tænkte noget på, kom der to springende ned i Båden til ham, greb Årerne og nu for de afsted, som den lede kunde have været efter dem, over Vand og Land, over Bjerg og Dal, så den arme Stymper trode, at de for lige til Hekkenfeld med ham. Før han tænkte på, ligger de stille, trækker Årerne ind og springer i Land begge to. Stymperen skyndte sig også i Land bagefter dem, men med et var de borte fra ham. Da han fik samlet sig en Smule, skønnede han, at han var kommen til en stor By, og tænkte hartad, det måtte vel være Sundby, så hastig var det gået, men hvert Hus var hel ukendt for ham. Han går nu ind i den nederste Kælder og forlanger sig en halv Pægel, men hvad ser han: Stuen fuld af ene skæggede Normænd. Han kaldte Værtshusmanden til Side og spurte om, hvor han var, og fortæller, hvordan det var gået til med ham, at han var kommen der. Manden siger ham nu, det var

ham no, de va Truvnhjem i Nære, de haj va komèn te, å de 75 mat væ Fejlapèr, de haj va komèn te å sæjl mè. Haj vil rø ham å skøj sè uv i bòi ijèn, fòri di ræst tebag, får hællens vil e blyv vånsekele får ham å kom hjèm så møj hvæle snòt. De bæ haj no åpå, får haj va tji å å få fli sæjli mè di kòl, mèn jik ènda nir i bòi ijèn. Li knap ètèr kam di åse 80 sprengi bu tov nir i bòi ijèn, å no fur di åstæ, så de hvijnt om ørèn, te di legèr i laj ve Snorbrøgèn. »Hò—hò,« se di a spelerèr, sin haj kam ej ijèn, »hvar hò do vat hèn så lèng?« Haj fátæle dèm, hvetèn sveptuvr haj ha jov øve te Truvnhjem i Nære. Di trove få ves, de haj ha lo i røjstjæn å 85 drømt om Næresræsèn. Mèn så tòr haj e varm nåsk brøj åp å lomèn å lèt dèm sij, si så ku di trov ham, de de var èntj slaèr, de haj fur mè.

16. Tèrkæl.

Få non or tebag va dè grøv måne Nåskerèr, dè jik hærvøvr å tege, få dè va nøgt få brøj dèrvøvr i di tijèr. Flir å dèm va slem te å dræk, å èntj fo å dèm ku måne skit

Tronhjem i Norge, som han var kommen til, og det måtte være Finlapper, som han var kommen til at sejle med. Han vilde råde ham til at skynde sig ned i Båden igen, førend de rejste tilbage, for ellers vilde det blive vanskeligt for ham at komme hjem så meget snart. Det bed han noget på, for han var ked af at få flere Sejlen med de Karle, men gik alligevel ned i Båden igen. Lige straks efter kom de også springende begge to ned i Båden igen, og nu for de afsted, så det hvinte om Øerne, til de ligger i Land ved Snurrebryggen. »Ho-ho,« sagde de andre Spillere, da han kom ind igen, »hvor har du været henne så længe?« Han fortæller dem, hvilken Sviptur han havde gjort over til Tronhjem i Norge. De trode for vist, at han havde ligget i Rendestenen og drømt om Norgesrejsen. Men så tager han et varmt norsk Brød op af Lommen og lod dem se, se så kunde de tro ham, at det var ikke Sladder, som han for med.

16. Terkel.

For nogle År tilbage var der grov mange Norske, der gik herovre og tiggede, for der var fattigt for Brød derovre i de Tider. Flere af dem var slemme til at drikke og ikke få af dem kunde mange skitte Kunster, så

konstør, så fálk var hal ræj fá dèm. Jèj á dèm, dè jik hær,
 5 hjæt Tèrkæl, de skul nák vær i ræjti Fejlap. Haj ha fát
 huvs jit stæ, mèn om mònengi, haj vil ta hans pus á go, da
 blyvør haj vør, dèr ha vat èn muvs i pvøsi om nètèn á
 gnave lit i pus á flèsk. De bløv haj ari ve, fá Náskerèn è
 jan så iltjèr ije, á fálångèr djærilp áj mè døgti gløer ápå. Haj
 10 sètør hæ no met ápå gult á ji sè te á lès. Knap kam dèr
 èn bete muvs á løb rujèn omkreng ilpájèn, jov sè så uvsæl
 á so så nòle ète Tèrkæl. De brø haj sè èntj om, mèn sò:
 »Ja do krømpe dè no, mèn do krømpe dè mi santèn èntj,
 da do jik i Tèrkæls pose.« No mat hon ápå ápå ilèn, á dæ
 15 bløv hon snòt fare mè á krømp sè, mèn i flir or ètè jik
 Tèrkæl hær á krømpe sè; de skul haj ha teñtj ètør, da haj
 stjægt muvsèn.

17. Troms tjerk.

Får èn halfjasistyv or sin ápå èn pas va dèr èn hægs i
 Tijs by, á hon fátál, hvant de jik te, næ di kam te Troms
 tjerk á skul skryves ej i dè røj bog. È Sin Hans avtèn

Folk var halv rædde for dem. En af dem, der gik her, hed Terkel, det skulde nok være en rigtig Finlap. Han havde fået Husly et Sted, men om Morgen, han vilde tage sin Pose og gå, da bliver han var, der havde været en Mus i Posen om Natten og gnavet ledt i Pose og Flæsk. Det blev han arrig ved, for de Norske er gerne så iltre i det, og forlanger deres Ildpande med dygtige Gløder på. Han sætter den nu midt på Gulvet og giver sig til at læse. Straks kom der en bitte Mus og løb rundt omkring Ildpanden og gjorde sig så usel og så så ynkelig efter Terkel. Det brød han sig ikke om men sagde: »Ja du krymper dig nu, men du krympede dig min Sandten ikke, da du gik i Terkels Pose.« Nu måtte den op på Ilden, og der blev den snart færdig med at krympe sig, men i flere År efter gik Terkel her og krympede sig; det skulde han have tænkt efter, da han stegte Musen.

17. Tromsø Kirke.

For en 70 År siden på et Pas var der en Heks i Tise By, og hun fortalte, hvordan det gik til, når de kom til Tromsø Kirke og skulde skrives ind i den røde Bog. Ad S. Hans Aften samles alle Heksene, og så rider de

samles òl hægsern, å så rije di åpå uvnsravt å lijmskavt, åpå
 huj å kat i jit flyvspreng øve mark å mus, øvèr hav å laj te 5
 Nære. Næ di så kome te Troms tjerck, så blyvèr òl di ong,
 dè føst gång è mè dèrøvèr, samælt få dèm sil i èn stu støv,
 å dæ blyve di tragtijre mè sop å stig, å stu sølståb gor om-
 kreng mè mø å brèvèn. Mèn di så seèr å svajèr, så kome
 dè gamæl kòl — ham sil, dè li da — ej te dèm så fåsøle å 10
 så fågule (fåsølt å fågyltj), så haj glemrèr, å spø dèm sò:
 »Hva hælè vel I tijn mè hælèr a skal tijn jær?« Så tø mè
 da èntj svør òntj èj mè vel tijn ham. Dæfår è dèr hælèr en,
 dèr hò nòteng, få mè hò sol sin sjèl te ham. Så tør haj i
 syjl å preke trej hvøler i hva djæ paj å så skryvèr haj djæ 15
 navn mè djæt ijn bløv i èn grusele stu røj bog. No ha fàlk
 gât ve å væ, de hon var èn hæg, får ha hon èntj sil vat
 mè i Troms tjerck, så ha hon èntj sò mè, da hon fátal om,
 hvant hægsern bløv ejskrøvèn. Di vil hælèns sæj, de hon
 ræst te Troms tjerck hva Sin Hans avtèn, å nær hon så ræjst 20
 sè frå hæ maj om nètèn, så lo hon e njæg tag istee, å så
 ku haj èntj skøn åpå òntj, èj de va kvòn, dè lo ve hans sij.

---

på Ovnsrager og Kosterkafter, på Hunde og Katte i et Flyvspring over Mark og Mose, over Hav og Land til Norge. Når de så kommer til Tromsø Kirke, så bliver alle de unge, der første Gang er med derovre, samlet for sig selv i en stor Stue, og der bliver de trakteret med Suppe og Steg, og store Sølvstobe går omkring med Mjød og Brændevin. Mens de så sidder og lever godt, så kommer den gamle Karl — han selv, den lede da — ind til dem så forsølvet og forgyldt, så han glimrer, og spørger dem så: »Hvad heller vil I tjene mig eller jeg skal tjene jer?« Så tør man da ikke svare andet, end man vil tjene ham. Derfor er der heller ingen, der har noget, for man har solt sin Sjæl til ham. Så tager han en Syl og prikker tre Huller i hvers Pande og så skriver han deres Navn med deres eget Blod i en gryselig stor rød Bog. Nu havde Folk godt ved at vide, at hun var en Heks, for havde hun ikke selv været med i Tromsø Kirke, så havde hun ikke sagt man, da hun fortalte om, hvordan Heksene blev indskrevne.

Man vilde ellers sige, at hun rejste til Tromsø Kirke hver S. Hans Aften, og når hun så rejste sig fra sin Mand om Natten, så lagde hun et Neg Tag istedet, og så kunde han ikke skønne andet, end det var Konen, der lå ved hans Side. Når hun så kom udenfor, satte hun sig op på den første

Nær hon kam så uente, sat hon sè åp åpå dè føst kat, de hon traf dèr i byj, å re så åpå ham te Troms tjerk. Sin
 25 fålk så tvijlt åpå dehær, så hæt di åpå å lok djæ kat ej hva
 Sin Hans avtèn å sèt gråbuvnèr øve hva gløg å hva dør i
 huvs, får hon eñtj skul svet sè ej. Mèn lival traf e tijèr dær
 i byj lisom åse aster, de katèn ku leg å røk dèm å strøk
 dèm to hæ trej dav ètèr, å sàmti faj di åse i kat è Sin Hans
 30 mòn legi døj ve sijn å e dej mè i røj jøntro i muj; ham ha
 hægsèrn re lyve å, de ku dèr en tvijl vær om.

Sin no dèhær hægs bløv gamæl å måele, så mat di
 kvejmeskèr i byj bytes te å se øvèr hær om nètèn, mèn de
 vòr di syv lång å di syv sæj, in hon vil te å døj, ihvò næ
 35 di èj tèt, de hon va ve ej. Så var e jèn nèt, de èn fresk
 tøs skul se øvèr hær te lig mè jèn te, så se dèhær: »Da èr
 e åse no tåserij å se hær øve døj polvèrhægs, hon ka jø eñtj
 døj, in dè blyvèr iłtj åjèr hær!« å så gribèr hon èn glø uv å
 kakæl å javèr ej åje sèngèn åpå e skòr. Tjèlengèn flyvèr
 40 åp i sèngèn å hvælèr: »I hvi vil I så de!« Lig mè de sam
 dryvèr hon bagøvèr å va så døj som èn rag. Som hon åpga

Kat, som hun traf der i Byen, og red på den til Tromsø Kirke. Da Folk så fik Mistanke om dette, så hittede de på at lukke deres Katte ind hver S. Hans Aften og sætte Bynke over hver Glug og hver Dør i Huse, for hun ikke skulde smutte ind. Men alligevel traf det tiere der i By, ligesom også andre Steder, at Kattene kunde ligge og række sig og strække sig to, tre Dage efter, og somme Tider fandt de også en Kat ad S. Hans Morgen liggende død ved Siden af et Dige med en rød Garntråd i Munden; den havde Heksene redet Livet af, det kunde der ingen Tvivl være om.

Da nu denne Heks blev gammel og mådelig, så måtte Kvindfolkene i Byen skiftes til at sidde over hende om Natten, men det varede de syv lange og de syv seje, inden hun vilde til at dø, i hvor nær de end tykkedes, at hun var ved Enden. Så var det en Nat, at en rask Tøs skulde sidde over hende tilligemed en til, så siger denne: »Da er det også noget Tosseri at sidde her over den Pulverheks, hun kan jo ikke dø inden der bliver ildet under hende, og så griber hun en Glød ud af Kakkelloven og jager ind under Sengen på et Skår. Kællingen flyver op i Sengen og skråler: »I hvi vilde I så det!« Lige med det samme driver hun bag over og var så

ájèn, kam dèr i ravn á sat sè ápå fèèn. De è saj, om hile de òñtj èr i så detj.

18. Tøje Trøll.

Dè var e huvs, hva både kun á bøn va de puvre trølpak, á hons òñtj ku bøn val blyv, næ mun var èn polvèrhægs. Lisom bøn grov te, så to hon dèm mè te Troms tjerk á lèt dèm ejskryv. Jèn á dèterèn ku jø måne konstèr fá di a smákøl i byj, á sil de veñtjèr, hon jik te løsèn, ku hon eñtj 5 hyt sè, de hon var i stur á hæ konstèr. Di ar løsènbøn drelt hæ mè, de var eñtj òñtj èj slaèr, hon sò, mèn så hyt hon bu hæ vántj får ve sè, á li mè jit løb dè tov hørtjælengèr á spelt får ve dèm ápå sneji. Så peb hon i fengèn è dèm, så kam di sprengi hèn te hær á får áþ è hær. Hon klape dèm 10 ápå røgi, á lig i de sam bløv hørtjælengèrn te to vántj ijèn á sa ápå hær hejèr akeròt lisom föri. Hæ bror Tøjèr va lise døgti; haj var eñtj uèn òtenij or, föri haj ku pas i hjor hðèr så stur, de tov bèlsdrèng ku ha nák á bestel mè. Sagèn var, de haj ha èn bete læñtj ve hans knyv, á lisesnòt haj böreste 15

---

død som en Rage. Som hun opgav Ånden, kom der en Ravn og satte sig på Fødderne. Det er sandt, om hele det andet så er Digt.

18. Tøger Troid.

Der var et Hus, hvor både Kone og Børn var det pure Troldpak, og hvad andet kunde Børnene vel blive, når Moderen var en Pulverheks. Ligesom Børnene grode til, så tog hun dem med til Tromsø Kirke og lod dem indskrive. En af Døtrene kunde gøre mange Kunster for de andre Småfolk i Byen, og selv den Vinter, hun gik til Præst, kunde hun ikke hytte sig, at hun var jo stor af sine Konster. De andre Konfirmander drillede hende med, det var ikke andet end Sladder, hun sagde, men så kastede hun begge sine Vanter foran sig, og lige med et løb der to Harekillinger og spillede foran dem på Sneen. Så peb hun i Fingrene ad dem, så kom de springende hen til hende og for op ad hende. Hun klappede dem på Ryggen, og lige i det samme blev Harekillingerne til to Vanter igen og sad på hendes Hænder akkurat ligesom før.

Hendes Broder Tøger var ligeså dygtig; han var ikke uden 8, 9 År, før han kunde passe en Hjord Høveder så stor, som to Belsdrenge kunde have nok at bestille med. Sagen var, at han havde en bitte Lænke ved sin

rengælt mè døj, så kam ðí høeren løbi hèn te ham. Om ètèrore, nær haj skul uv è èngèn å heñtj fæje hjèm, så lest haj sè jan hèn imæl djær høstak, dær hyt haj sè åpå røgi å rengælt mè læntjèn, så kam hile hjori i jèn torengalop hjèm.

20 Maj, de haj tjænt, tvijlt åpå, de var eñtj ræjti fat mè Tøjèr å jik åp te præjsti å fátælèr ham, hvant de var; mèn si haj svòr, de var eñtj ðñtj èj hjee hjaèr de hile, å så ku maj go hjèm mè døj beskin. Nèjst fåròr var e de sam mè Tøjèr, haj kam jan få nèmt è hans bestelengèr, si så go maj åp te

25 præjsti ijèn, å så sò haj så møj, de præjsti mat lèvæx mè å slo e hèn i ver å vej. É Sin Hans avtèn, föri svòl jik nir, skul maj kom åp te præjsti mè drèngi. Davi kam, å maj åse mè Tøjèr. No spo præjsti ham te om, hvant de ha sè, å de jò drèngi gu relihjæ får, mèn så se præjsti te ham, de

30 haj sku blyv dèr i præjstgòri i nèt. »Ja, de ka a jan prøv åpå,« se Tøjèr, »mèn a ska da lival te Troms tjerki i nèt, få mur komèr ète mè.« — »De jør eñtj no,« se præjsti, »do skat blyv hæx i døj stòv te dav, hvèm dè så komèr ète dè.« Drèngi mint lival, de haj skul uv å mè di ar, næ klåkèn va

---

Kniv, og ligeså snart han bareste ringlede med den, så kom alle Høvederne løbende hen til ham. Om Efteråret, når han skulde ud ad Engen og hente Fæet hjem, så listede han sig gerne hen imellem deres Høstakke, der kastede han sig på Ryggen og ringlede med Lænken, så kom hele Hjorden i en Tordengalop hjem. Manden, som han tjente, havde Mistanke om, at det var ikke rigtig fat med Tøger, og gik op til Præsten og fortæller ham, hvordan det var, men se, han svarede, det var ikke andet end Slidder Sladder det hele og så kunde Manden gå hjem med den Besked. Næste Forår var det det samme med Tøger; han kom gerne for nemt til sine Bestillinger, se så går Manden op til Præsten igen, og så sagde han så meget, at Præsten måtte lade være med at slå det hen i Vejr og Vind. Ad S. Hans Aften, førend Solen gik ned, skulde Manden komme op til Præsten med Drengen. Dagen kom og Manden også med Tøger. Nu spurte Præsten ham til om hvordan det havde sig, og det gør Drengen god Redelighed for, men så siger Præsten til ham, at han skulde blive der i Præstegården i Nat. »Ja, det kan jeg gerne prøve på,« siger Tøger, »men jeg skal da alligevel til Tromsø Kirke i Nat, for Moder kommer efter mig.« — »Det gør ikke noget,« siger Præsten, »du skal blive her i den Stue til Dag, hvem der så kommer efter dig.« Drengen mente alligevel, at han skulde ud og med de andre, når

tøl, mèn si de slo ham fæjl, fã præjsti ha sò jënteng te dön, 35
 de hon va bløven slem ve, å hvømøj Tøjèr i så hope å sprang
 è hær, så ku haj eñtj enda kom uv. Prèjsti å maj sa i èn
 an stòv de ve sijn å de hile nèt, mèn hons di ha hòt å hons
 di ha sit, va dèr en meskèr, de fek å væ. Davi ètèr bløv
 Tøjèr døbt omkreng, å kam te å hjæ Tøjèr-Petèr, föri hjæt 40
 haj eñtj òñtj èj jène Tøjèr. To dav ètèr va præjsti hèn ve
 Tøjès mur, får å vil ha omvèntj her, mèn de va te en nèt,
 å da haj var uènte dön ijèn, vèjèr haj sè å se: »Tvæj,
 tvæj! hvete djøvelèns huvs è de; dèr èr eñtj uèn jit krestèn
 mesk dèrej,« å de var e spæ bòn, di a fèm skul nåk, mint 45
 haj, ha in an hásboj.

Ètèr dèj da, de Tøjèr va bløven døbt om, glèmt haj òl
 hans gamæl konstèr, eñtj jèn haj ku jø sin. Sònt bløv haj
 te e krestèn mesk ijèn, mèn mun å søstèrn va dèr en, dèr
 ha gu trov te. Sin de gamæl va døj å hèn, va de jèj, de 50
 sò te Tøjèr: »Da var e sàmèj val, de Vørhèr tov din gamæl
 mur, no hòr hon e gât.« — »Hum,« sò Tøjèr, »a frøtje tu,
 a frøtje tu, de hon è go de gal væj.« Dæfã see fãlk èno

Klokken var tolv, men se det slog ham fejl, for Præsten havde sagt noget til Døren, som den var bleven slem ved, og hvor meget Tøger end så hoppede og sprang ad den, så kunde han ikke endda komme ud. Præsten og Manden sad i en anden Stue der ved Siden af den hele Nat, men hvad de havde hørt og hvad de havde set, var der ingen Mennesker, der fik at vide. Dagen efter blev Tøger døbt om og kom til at hedde Tøger Peter, før hed han ikke andet end ene Tøger. Et Par Dage efter var Præsten henne hos Tøgers Moder for at ville have omvendt hende, men det var til ingen Nytte, og da han var udenfor Døren, vender han sig og siger: »Tvi, tvi, hvilket Djævelens Hus er det, der er ikke uden et kristent Menneske derinde«, og det var et spædt Børn, de andre fem skulde nok, mente han, have en anden Husbonde.

Efter den Dag, at Tøger var bleven døbt om, glemte han alle sine gamle Konster, ikke en han kunde gøre siden. Sådan blev han til et kristent Menneske igen, men Moderen og Søsteren var der ingen, der havde god Tro til. Da den gamle var død og borte, var der en, der sagde til Tøger: »Da var det sãmæn vel, at Vorherre tog din gamle Moder, nu har hun det godt.« — »Hum«, sagde Tøger, »jeg frygter tu, jeg frygter tu, at hun er gået den

får e gamæl ovr: »A frøtje tu, de hon jik dè gal væj lisom
55 Tøjès mur.

19. En hægs i vò dav.

De èr eñtj så lèng sin, dè kam i frème kat te Jenses
hæ ve sijn å, å haj bløv goi dèr i måne dav; å hvòmøj di
så jave ètèr ham, så ku di eñtj ènda blyv skelt ve ham.
Slem var haj te å stæl å ènda så slegi, de haj gne sè åp è
5 djæ bin, mèn vil di grijb ètèr ham, så var haj låntj hèn. De
dè va fii ve kati, ku di nåk skøn, mèn si å blyv skelt ve
ham, de va no òñtj. Ælengèn kam kvòn ètèr, de hon ha
hèt å klòg fålk, de næ di ku kom te å svijbrøj èn hægs, så
ha di månt frø hæ. Hon lege no djær iklèm i iilen å jør
10 hæ røj. Sin kati så kam fram, så hogèr hon te ham øve
røgi mè dæhæ røj iklèm, de haj tòr åpå å hvæl, akeròt som
haj ku ha sò: »Mja-va-vav! Do lege mè ves i min grav!«
Hèn bløv kati mè de sam, mèn davi ètèr kam Mæle-majs
15 pijrom hæler i bete stomp sempælfij te hæ mur, får hon ha
brèñtj hæ røg så møj lit.

---

gale Vej.« Derfor siger Folk endnu for et gammelt Ord: »Jeg frygter tu, at
hun gik den gale Vej ligesom Tøgers Moder.«

19. En Heks i vore Dage.

Det er ikke så længe siden, der kom en fremmed Kat til Jenses her
ved Siden af, og den blev gående der i mange Dage; og hvor meget de så
jagede efter den, så kunde de ikke endda blive skilt ved den. Slem var den
til at stjæle og endda så sledsk, at den gned sig op ad deres Ben, men vilde
de gribe efter den, så var den langt borte. At det var ikke rigtig fat med
Katten, kunde de nok skjønne, men se at blive skilt ved den, det var noget
andet. Endelig kom Konen efter, at hun havde hørt af kloge Folk, at når
man kunde komme til at sviebrænde en Heks, så havde man Magten fra
hende. Hun lægger nu deres Ildklemme i Ilden og gør den rød. Da Katten
så kom i Køkkenet, så hugger hun til den over Ryggen med den røde Ild-
klemme, at den tager på at skringe, akkurat som den kunde have sagt: »Mja-
va-vav! du lægger mig vist i min Grav.« Borte blev Katten med det samme,
men Dagen efter kom Mandens Datter fra Mæle løbende ned til Kræmmerens,
om hun ikke kunde få et Korn Balsompirom (Salve) eller en bitte Stump
Husløg til sin Moder, for hun havde brændt sin Ryg så meget ledt.

20. Æn an Hægs.

De va, mèn dè gamæl Tames va hjem i Østegør, da ha di så hvæle mænèr èjèr å jæs å sònt småkramserij, få de hòltj haj så møj å, å hva mòn ga haj dèm djæt e i gøri. Så kam dèr èn frème òj å ga sè i flåk mè di ar, å hon va så slogèn, de hon tov hòte de hal å kunt. Næ de va så 5 fâtær, så sa hon i mængsputi ve di ar å smaere, te de bløv avtèn, så fløv hon hæ væj ijèn. De kam Tames får, de de eñtj var èn ræjti òj; så var e jèj mòn, haj ha kaltj småkrætere samæl å jij dèm djæ faplæjneng, de haj jave te å lòèr hans bøs, legèr i sølknapp får å skuèr ètèr åjèn. Hon flyvèr ènda 10 åp, mèn så lig haj ku tøkés, ha høn fât skò i de jèn lor, få de bløj stèrk. Davi ètèr spovrest e, de èn gamæl tjeleng dèr i byj ha fât hætt lor i støtjèr.

21. Hægsèn åpå uvnsravti.

Dè var èn hægs, dèr ha en rov åpå sè, å dæfå ræst hon javnle uv, å de liseval ve mejnèts som ve mæjastijèr. Hon

20. En anden Heks.

Det var, medens den gamle Thomas var hjemme i Østergård, da havde de så såre mange Ænder og Gæs og sådant Småkramseri, for det holdt han så meget af, og hver Morgen gav han dem deres Æde i Gården. Så kom der en fremmed And og gav sig i Flok med de andre, og den var så slugen, at den tog hartad det halve af Kornet. Når det så var fortæret, så sad den i Møddingspytten med de andre og snadrede, til det blev Aften, så fløj den sin Vej igen. Det forekom Thomas, at det ikke var en rigtig And; så var det en Morgen, han havde kaldt Småkreaturet sammen og givet dem deres Forplejning, at han jagede til og lader sin Bøsse, lægger en Sølvknapp for og skyder efter Anden. Den flyver endda op, men så lige han kunde tykkes, havde den fået Skud i det ene Lår, for det blødte stærkt. Dagen efter spurtes det, at en gammel Kælling der i Byen havde fået sit Lår i Stykker.

21. Heksen på Ovnsragen.

Der var en Heks, der havde ingen Ro på sig, og derfor rejste hun jævnlig ud, og det ligeså vel ved Midnats- som ved Middagstider. Hun havde

ha èn krok mè no fjæt i, å nær hon så skul uv å förtensijr, så smovr hon hær uvnsravt mè de i krokèn, sat sè så skrövs
 5 øvèr ham å sò: »Uvn uv å ònstær imvò!« Så fur ravti som
 i skòltj skjij uvn uv è lyjre. I lele drèng, hon ha, va komèn
 få skò å ha sit hæ spelèn å, å haj tèt, de de vil go gilik,
 nær haj ku sònt kom åp å rij. Jèj da, hægsèn var uv, lestèr
 haj.sè te å smør i kal, dè stov dè fram, mè de i krokèn,
 10 sète sè nåk så strut åp å rij å ser: »Uvn uv å òlstær imvò,«
 får haj høve èntj ovren ræjti. No fur kali åstæ mè drèngi
 imò veg å dør, imò røj å ravt å ga jit bjæl å sè vær èj e
 òntj. Drèngi blyve så fátåskèn i hvòt, de haj gor ræn frå
 snøgsi å dryvèr å hèjsti. Da hægsèn kam hjèm, lo dèr e
 15 huvs. Hon tov ète drèngi å for ham ej i èn sèng, mèn skit
 var haj å skit bløv haj òl hans dav. Éte dèj da væst tjè-
 lengèn å fil hæ fjætkrok.

22. Nåk e rit åpå uvnsravti.

Èn søle fate knåt pig tjænt hos èn hægs, å dær ha hon
 e èntj ber èj gât, som èntj ka vær å åjèr åpå, får hægsèrn

en Krukke med noget Fedt i, og når hun så skulde ud og fortensere, så smurte hun sin Ovnsrage med det i Krukken, satte sig så skrævs over den og sagde: »Oven ud og ingen Steder imod.« Så for Ragen som en brændt F. . oven ud ad Lyren (Skorstenen). En lille Dreng, hun havde, var kommen for Skade og havde set hendes Spillen af, og han tykkedes, at det vilde gå gelik, når han kunde sådan komme op at ride. En Dag, Heksen var ude, lister han sig til at smøre en Kalv, der stod der i Køkkenet, med det i Krukken, sætter sig nok så strunk op at ride og siger: »Oven ud og alle Steder imod«, for han huskede ikke Ordenen rigtig. Nu for Kalven afsted med Drengen imod Vægge og Døre, imod Rande og Ravte og gav et Brøl af sig værre end et andet. Drengen bliver så fortærsket i Hovedet, at han går rent fra Snøvsen og driver af Hesten. Da Heksen kom hjem, lå der et Hus. Hun tog efter Drengen og får ham ind i en Seng, men skidt var han og skidt blev han alle sine Dage. Efter den Dag vidste Kællingen at fjæle sin Fedtkrukke.

22. Nok et Ridt på Ovnsragen.

En sølle fattig knort Pige tjente hos en Heks, og der havde hun det ikke bedre end godt, som ikke kan være at undre på, for Heksene er Ingen

er en gu, eñtj igång dem sil. No var e jèj avtèn i e grome
 gus verli mè frøst å røjfong, de hon jik å slèbt töre ej, å så
 bløv hon så fáfrosèn, de hon ðlenapest ku røk en töre uv å 5
 staki. I sam gulav væler e hil aful töre nir, å imæl dem for
 hon yv åpå to gamæl blo bövsèr. De var enda gât, teñtj
 hon, di ku varm mi søle kráp, å dèr è val en, dè bry dem
 om di to gamæl raltjèr. Hon trèkèr i dem å bejønñtj ijèn å
 slèb ej åpå tören. No traf e sè eñtj vær hæle ber, èj hon 10
 kome te å trin øve djær uvnsravt mè de jèn bin, å lig mè
 de sam fur ravti åstæ mè pigèn uv è nødøn å åstæ øve
 bjære å døl, så vejèn hore om hær ørèr. Ælengèn dølt højst
 å rytèr uèn te en huvsdør, å pigèn var o i en ført, skrope
 sè ej å hæse guavtèn. »Tak skat do ha,« se kvøn i huvsèn, 15
 »mèn hons gât skat do hælèns, min tøs?« I hæ fáfepæls væst
 hon eñtj, hons hon sku svør å hjape så te å seèr, de hon
 skul hjælsèn frå mur hjem om å lövn en brekful smør. »Do
 hò val glèmt det æri,« sò kvøn, »får I tjant jø igor.« — »De
 èr åse saj,« se pigèn, »mèn a skul hø jær è, om I eñtj ku 20
 lè vòs en kag.« — »Hi-ja,« se kvøn, »de è nåk mè brøj lisom

gode, ikke engang sig selv. Nu var det en Aften i et grumme Guds Vejrlig
 med Frost og Snøfog, at hun gik og slæbte Tørv ind, og så blev hun så for-
 frossen, at hun næppe kunde rykke en Tørv ud af Stakken. I samme gode
 Lag vælger en hel Favnduld Tørv ned, og imellem dem får hun Øje på et Par
 gamle blå Bukser. Det var endda godt, tænkte hun, de kunde varme min sølle
 Krop, og der er vel ingen, der bryder sig om de Par gamle Pjalter. Hun
 trækker i dem og begyndte igen at slæbe ind på Tørvene. Nu traf det sig
 ikke værre eller bedre, end hun kommer til at trine over deres Ovnsrage med
 det ene Ben, og lige med det samme for Ragen afsted med Pigen ud af
 Nørredøren og afsted over Bjerg og Dal, så Vinden suste om hendes
 Ører. Endelig dalede Hest og Rytter udenfor en Husdør, og Pigen var af i
 en Fart, skrupper sig ind og hilser Godaften. »Tak skal du have,« siger
 Konen i Huset, »men hvad godt skal du ellers, min Tøs?« I sin Forfippelse
 vidste hun ikke, hvad hun skulde svare og hjapper så til og siger, at hun
 skulde hilse fra Moder hjemme om at låne en Brikfuld Smør. »Du har
 vel glemt dit Ærende,« sagde Konen, »for I kærmede jo igår.« — »Det er
 også sandt,« siger Pigen, »men jeg skulde høre Jer ad, om I ikke kunde
 låne os et Brød.« — »Hi-ja,« siger Konen, »det er nok med Brød ligesom

mè smør, I hò jø trej grøv kagèr ápå skyvbjælki fáruèn dè setje rovlong, sá a è ræj, dèr è fii ve e mè dè. Pigèn mat no go te betjejæls, hvant hon va komèn ásteèn. »Ja ja,« se 25 kvòn, »èr e eñtj væ fat, sá fo vi val á høl á døl mè hvèrar á mè min søstèr mè, fá de è din mamòr. Do fo no á skøj dè uv ápå hējsti ijèn, á næ do sá kome hjèm, sá leg bøvser, som do tov èm.« — »A trovèr I è gal,« se pigèn, »a komèr òlèr ápå dēj stáhøj mir, a for á go hjèm, a feje val væj.« 30 — »Ja pá de lav, min tøs,« se kvòn, »hæ frá Nørgòr i Nære á te min søstèr i Venebjære i Vènsøsæl è dèr øvèr huje násk mijl á de vilè hav imæl.« Pigèn krømpe sè ve á kom áþ á fá flj rit ápå ravti, mèn dè var en a væj á go, om hon vil hjèm ijèn. De vò no eñtj lèng, in hon kam hjèm. Sin vòr 35 hon sè nák fár á kom i bøvser, mèn næ sè mè skyvtèrn, hvò tøj á tralere di sá var.

23. Uls hedènfòrt.

Dè sist uvl, dè var hær i lañtj, jik á daske hær i Vil-mvòsi e hil or ètèr òl di ar var hèn, mèn sá søle á uvsæl

---

med Smør, I har jo tre grove Brød på Bordbjelken foruden det runde Sigtebrød, sá jeg er ræd, der er Kvakleri ved det med dig.« Pigen måtte nu gå til Bekendelse hvordan hun var kommen afsted. »Ja ja«, siger Konen, »er det ikke værre fat, sá får vi vel at hylle og dølge med hverandre og med min Søster med, for det er din Madmoder. Du får nu at skynde dig ud på Hesten igen, og når du sá kommer hjem, sá læg Bukserne, som du tog dem.« — »Jeg tror, I er gal«, siger Pigen, »jeg kommer aldrig på den Ståhej mere, jeg får at gå hjem, jeg finder vel Vej.« — »Ja, pá det Lav, min Tøs«, siger Konen, »her fra Nørgård i Norge og til min Søster i Vennebjerg i Vendsyssel er der over 100 norske Mil og det vilde Hav imellem.« Pigen krympede sig ved at komme op og fá flere Ridt pá Ragen, men der var ingen anden Vej at gå, om hun vilde hjem igen. Det varede nu ikke længe, inden hun kom hjem. Siden varede hun sig nok for at komme i Bukser, men nærrede sig med Skørtene, hvor tynde og pjaltede de sá var.

23. Ulvens Hedenfart.

Den sidste Ulv, der var her i Landet, gik og daskede her i Vildmosen et helt Ár efter alle de andre var henne, men sá sølle og usel blev han

bløv haj tesist, de haj nap ku go, å ælengèn bokèr haj øvèr
 èj, å dæ bløv haj legi, så ku falk sij, hons dèr ha skåj ham,
 får haj va både skore å skabe. Di fljæst trovèr, de òl ul 5
 va bløvèn skòt, så næ som dè jèn, mèn dèr è di, dè vel væ
 be beskin, som a no ska fátæl.

I Jæsmark va dèr èn hægs, dèr ha èn kov, dè daske
 hèn jit ètèror, å føst èn hil og ètèr fañtjest hon nir i Våltjar
 å va ræn splet è å ul. De blyvèr hægsèn grøv uj øvèr å 10
 løve ul èn uløk, så di òle sku få mån te å stæl her hæler
 ar djæ tjør mjr. Så gor hon åp te musi te Sajælsbjære jèj
 avtèn å tuèr òl ul samæl, káblær dèm gát samæl, sète sè åp
 åpå dè framest å rir søjèr ètèr. Ve Røgæl møèr hon i maj,
 dè ser: »Guavtèn mur, da skal a løv får, I hò dær e dæjli 15
 kábæl plag.« De var åse lång nåk, få de nøj frá Vestæ å
 te Røgæl. »Da var e din løk,« sò tjèlengèn, »do növt èñtj
 min plag ve djæt ræjti navn, få så ha do fát løv å fòlj mè
 får å dryv åpå di avtest.« No re hon lig uv i fyveri mè hile
 de lång kábæl, å di druvnt hva jèj å hægsèn, får hon ha nåk 20
 tò hær øvemaj fàrhèj. Fyvèrdyjbe, de hon druvnt ul i, hà

---

tilsidst, at han knap kunde gå, og endelig bukker han over Ende og der blev han liggende, så kunde Folk se, hvad der havde skadet ham, for han var både skurvet og skabet. De fleste tror, at alle Ulve var bleven skudt, så nær som den ene, men der er dem, der vil vide bedre Besked, som jeg nu skal fortælle.

I Jetsmark var der en Heks, der havde en Ko, der daskede hen et Efterår, og først en hel Uge efter fandtes den nedø i Valkjær og var rent splittet ad af Ulve. Det bliver Heksen grov ond over og lovede Ulvene en Ulykke, så de aldrig skulde komme til at stjæle hendes eller andres Køer mere. Så går hun op til Mosen til Sandelsbjerg en Aften og tuder alle Ulve sammen, kobler dem godt sammen, sætter sig op på den fremmerste og rider sønder efter. Ved Røgle møder hun en Mand, der siger: »Godaften Moer, da skal jeg love for, I har der en dejlig Kobbøl Plage.« Den var også lang nok, for den nåde fra Vedsted og til Røgle. »Da var det din Lykke«, sagde Kællingen, «du nævnede ikke mine Plage ved deres rigtige Navn, for så havde du fået Lov og fulgt mig forat drive på de bageste. Nu red hun lige ud i Fjorden med hele den lange Kobbøl, og de druknede hver en og Heksen, for hun havde nok taget sig mere på, end hun kunde magte. Fjorddybet,

di sin kal'tj Uvldybe; de è væjstèn å novrèn få Jølbjære imæl Jøl å Ølaj.

24. Sebeles spodom.

Sebele var èn kløg kun å løve i kong Salemons tij. Hon skal ha hat jēj gōsfu å in an meskfu. Hon hò spo om måne teng, hòte i òl laj, åse om Danmark, å de èr èntj òntj èj de, dè vekomèr ås; de a vel fātæl om. Hon hò spo, 5 de hile lañtj skul blyv i jène dejèr å gròb, å de èr åse åpå væj te å blyv sònt.

Hon hòr åse spo, de fejerèn skal kom så låntj, de di ska vøj djær højst ve Kvanbæk i Hvètbo hère. Lisedant hòr hon spo, de dè skal grov e træj åp i Tijs Vetmòs, å fejern 10 skal kom så låntj, de di ska bej djær højst ve de træj. Så ska dè blyv sònt èn krij å majslèt i Danmark, de dè skal èntj blyv ar tebag å di ong kòl èj tølòs drèng. Så skal Olgèr Dansk vun åp i Øndål i Øsbjære bakèr, få dæ seèr haj å blujèr åfèr i rijsbusk, dèr è gròn både veñtjèr å sàmèr. 15 De èr alès trovle, èj de di vel fātæl i bøgèr, de haj skul se i

---

som hun druknede Ulvene i, har man siden kaldt Ulvdybet, det er vesten og norden for Gøl Bjerg mellem Gøl og Øland.

24. Sybilles Spådom.

Sybille var en klog Kone og levede i Kong Salomons Tid. Hun skal have haft en Gåsefod og en anden Menneskefod. Hun har spåt om mange Ting hartad i alle Lande, også om Danmark, og det er ikke andet end det, der vedkommer os, som jeg vil fortælle om. Hun har spåt, at hele Landet skulde blive i ene Diger og Grøfter, og det er også på Veje til at blive sådan. Hun har også spåt, at Fjenderne skal komme så langt, at de skal vande deres Heste ved Kværnbæk i Hvetbo Herred. Ligesådan har hun spåt, at der skal gro et Træ op i Tise Vetmose, og Fjenderne skal komme så langt, at de skal binde deres Heste ved det Træ. Så skal der blive sådan en Krig og Mandslet i Danmark, at der skal ikke blive andre tilbage af de unge Karle end tolvårs Dreng.

Så skal Olger Danske vågne op i Øndal i Øsbjerg Bakker, for der sidder han og blunder under en Risbusk, der er grøn både Vinter og Sommer. Det er anderledes troligt, end det man vil fortælle i Bøger, at han skulde sidde i

tjælèrèn åje Kruvnbåre. Hør haj sat dèr igång, så èr haj uv no, å vel nåk, næ de behøves, kom teste, næ de får alèr behøves. Næ de è komèn så vit mè ås, som Sebele spoèr, så skal Olgèr Dansk samæl òl tølòs drèng å gamæl støderèr å slo fejèrn både søjèr å samæl i Øsbjære bakèr, mèn så for ²⁰ haj hælèr èntj flì tebag å òl hans fålk, èj di ka se om e tøjbøj. Mèn så è Danmark frèlst, å så ska vi ha fræ å gu dav te vèrsèns èj.

25. Stjænèm.

Søjèn få Stjænèm åpå dè flò mark è dè no møj stu stin, å non stor åpå èj, som de ku ha vat å i stu bøgning. Di vel sæj, de dè skul ha vat bejønntj åpå èn tjerk få di tov byjèr Stjænèm å Temeby, mè så kam dè fástøræls i vèrke, å så bøge di dèm jèn sil i Stjænèm by. Di fátælèr åse, de ⁵ di hogèn stin, dèr èr i Tijs tjerk, è tò ve Stjænèm, ja dèr èr åse nåk å dèm dèr i Skrøleshj dè tèt novrèn får.

Di Stjænèm mejèr hør hælèns frå gamæl tij å å lig te vò dav hat ovr får å væ møj hør ij e. De var åse dèm, dè

Kældren under Kronborg. Har han siddet der engang, så er han ude nu, og vil nok, når det behøves, komme tilstede, når det for Alvor behøves. Når det er kommet så vidt med os, som Sybille spår, så skal Olger Danske samle alle tolvårs Dreng og gamle Stådere og slå Fjenden både sønder og sammen i Øsbjerg Bakker, men så får han heller ikke flere tilbage af alle sine Folk, end de kan sidde om et Tøndebånd. Men så er Danmark frelst og så skal vi have Fred og gode Dage til Verdens Ende.

25. Stenum.

Sønden for Stenum på den flade Mark er der nogle meget store Sten, og nogle står på Enden, som det kunde have været af en stor Bygning. Man vil sige, at der skulde have været begyndt på en Kirke for de to Byer Stenum og Tømmerby, men så kom der Forstyrrelse i Værket, og så byggede de sig en selv i Stenum By. Man fortæller også, at de hugne Sten, der er i Tise Kirke, er taget ved Stenum, ja der er også nok af dem der i Skrolleshede der tæt norden for.

De Stenum Mænd har ellers fra gammel Tid af og lige til vore Dage haft Ord for at være meget hårde i det. Det var også dem, der først satte sig

10 fœst sat dêm imò á jī tej te prējstern. Di faj e uremele, de kong Knuv ku leg dêm sònt i skat ápå uen djæt fálòv. Da kongèn sá vil dryv tejèn ej mè matj, sá samælt di dêm mè djæ nõbor frá Tålstrep, Tijs á Vrènstæ á røke ni te vøstee, de kongens fálk skul |øvær får á kom te dêm. Hæ tov di
15 sònt imò kongens fálk mè stin á spy, de di mat vøj tebag á flyj áp è Agesbære te. Fálk i hile Jylaj ræjst sè áse, á sá blòv kong Knuv dræbt i Oense. Mèn lival mat bujèn sin uv mè tejèn, hvò nõ haj vil.

Oèn, de strijèn bejøn̄tj ve, va de vøjløb, dè løbe vøjstèr
20 søjèn om Stjænèm á te Ejstrep sø, á sá dæfrá á søjèr te de stu bøv̄t ápå Ryjo. Dèr hò vat fátal, de de va ve vøstee imæl Stjænèm á Temeby á áse ápå Bøstæhi ve Rørbæk — de sam vøjløb — imæl Tijs á Vrènstæ; mèn de va e tag lènge søjèr, dè tèt ve, som Ásenbæk — som di vøjstèn brovèn
25 kalè Tjænbæk — falèr i Ryjo ve de gamæl tjyrstè, áse de jènèst, dèr i æle tijèr var imæl Hvètbo á Børèm hère. I vòs è dè fultj áp frá tjyrstee øvèr dè lav èng á hèn te i gòr dè ve, de di kalè Brovèn. Èn fjælbrov hò dè sin vat lo øvèr,

---

imod at give Tiende til Præsterne. De fandt det urimeligt, at Kong Knud kunde lægge dem en sådan Skat på uden deres Forlov. Da Kongen så vilde drive Tienden ind med Magt, så samlede de sig med deres Naboer fra Tolstrup, Tise og Vrensted og rykkede ned til Vadestedet, som Kongens Folk skulde over forat komme til dem. Her tóg de sådan mod Kongens Folk med Sten og Spyd, at de måtte vende tilbage og fly op ad Agersborg til. Folk i hele Jylland rejste sig også, og så blev Kong Knud dræbt i Odense. Men alligevel måtte Bonden siden ud med Tienden, hvor nødig han vilde.

Åen, hvor Striden begyndte, var det Vandløb, der løber vester på sønden om Stenum og til Ingstrup Sø og så derfra og sønder paa til den store Bugt på Ryå. Der har været fortalt, at det var ved Vadestedet imellem Stenum og Tømmerby og også på Bostedhede ved Rørbæk — det samme Vandløb — mellem Tise og Vrensted, men det var et Tag længer sønder på, der tæt ved, som Ásenbæk — som de vesten for Broen kalder Tjænbæk — falder i Ryå ved det gamle Kørested, også det eneste, der i ældre Tider var imellem Hvetbo og Børglum Herred. Landevejen er der fyldt op fra Kørestedet over den lave Eng og hen til en Gård derved, som man kalder Broen. En Fjellebro

få de føst a ka høv stov dè fli jigeþæl dèr i bèki ve sijn á tjrstee.

Få fo or sin, da Ejstrep sø va bløven tór uv á bèki nējstèn tór, faj di fli vuvnlès havstin eñtj stór èj e gosèg, á dærimæl fli janspy. Stjæn ka èno fos á sij både i Nyjstæ á i Broven, mèn spyèn è bløven hèn.

26. Tjyvsdálhvòlèrn.

Tjyvsdál èr èn smal dól i Tijs á Tålstrep sòvnskjæl. Imæl dèj á Månhøv ve de novrest á Månes mark è dèr non ljærhvòlèr, de di kalè Tjyvsdálhvòlèrn. Dæve ska dèr i gamæl dav ha sto e stu slav, ja de skal ha nøj dæfrá á hilt nir ápå Rijsmeèn, no markèn dèr østèn får Østegòr i Måne. Dè plejèr á [væ] sá øvedrøven møj skiterij á spøgerij dær omkrengr. Jèj avtèn kam fåpagteri á Hamælmvòs dè fábij, á da kam dèr e hvij bòn ètèr ham á græ, sá de skengèr. Haj blòv fátjyvst á hējsti lisá, dè løb òltj de haj ku røk uv hjèm, mèn skit tepas va fåpagteri i non dav ètèr. Jèj avtèn sint kam i hòbèn á Tijs fálk frá Bøgèns marki (Vrangbæk, no Brøjslæ

---

har der siden været lagt over, for det første, jeg kan huske, stod der flere Egepæle der i Bækken ved Siden af Kørestedet. For få År siden, da Ingstrup Sø var bleven tørret ud og Bækken næsten tør, fandt man flere Vognlæs Havsten ikke større end et Gåseæg, og der imellem flere Jernspyd. Stenene kan endnu fås at se både i Nysted og i Broen, men Spydene er bleven borte.

26. Kysdalhullerne.

Kysdal er en smal Dal i Tise og Tolstrup Sogneskæl. Imellem den og Mannehøj ved det nordeste af Mannes Mark er der nogle Lerhuller, som man kalder Kysdalhullerne. Derved skal der i gamle Dage have stået et stort Slag, ja det skal have nåt derfra og helt ned på Rismeden, nu Marken der østen for Østergård i Manne. Der plejer at være så overdrevet meget Skitteri og Spøgeri der omkring. En Aften kom Forpagteren af Hammelse der forbi, og da kom der et hvidt Børn efter ham og græd, så det skingrede. Han blev forkyst og Hesten ligeså, der løb alt det den kunde række ud hjem, men skidt tilpas var Forpagteren i nogle Dage efter. En Aften sent kom en Hob af Tise Folk fra Bøgens Marked (Vrangbæk, nu Brønderslev Marked);

marki); sin di kam lig få Tjyvsdálhvòlern, skre di fresk te, så Svèj Høv ku eñtj føle dem. »Bijtj mè,« ròbèr haj te dem i de sam, å ide di veñtj dem å vil sij ètèr ham, stov de jèj
 15 bag ve dem så lång, de haj råt hilt åp te skyjèn. Di blòv òl samèl bång, mèn Svèj Høv svat lig nir så døj som èn rag, å dæ mat di sto å hefæl åpå ham i de fådèmèndes mørkèn. Dèjgång di ha fát uskyvte i Måne, så skuí i hòbèn huvs å non gor fløtes uv åpå markèn hèn i nærhjæèn å
 20 Tjyvsdálhvòlern å Rijsmeèn, å da va kvejèrn så fátjyvst ve å kom dæråp, de di græ ve e. Mè hòr eñtj ènda hòt fa te, de spøgerije hò fástøre dem, sin di kam dæråp. Åpå Rijsmeèn plejèr e eñtj å væ roele å kom om nètetièr, få de jik huløs hejst der, å di vil jør uñtj.

27. Gulbjære.

Dèjgång vòntj sto øvèr hile lavnengi frá Løkèn å hilt øve Vilmvòsi lig te fyveri — sàm vel sæj, de var i søjflòdens dav, mèn de è da no slaèr — da strañtj dèr e skib, de va laj mè de puvre gul, åje Tijs bakèr; mèn nètèn ètèr væltj

da de kom lige for Kysdalhullerne, skred de rask til, så Svend Høj kunde ikke følge dem. »Bi mig«, råber han til dem i det samme, og idet de vendte sig og vilde se efter ham, stod der en bag ved dem så lang, at han rakte helt op til Skyerne. De blev allesammen bange, men Svend Høj skvat lige ned så død som en Rage, og der måtte de stå og slæbe på ham i det ravende Mørke.

Dengang man havde fået udskiftet i Manne, så skulde en Hob Huse og nogle Gårde flyttes ud på Marken hen i Nærheden af Kysdalhullerne og Rismeden, og da var Kvinderne så forkyste ved at komme derop, at de græd ved det. Man har ikke endda hørt Færd til, at Spøgeriet har forstyrret dem, siden de kom derop. På Rismeden plejer det ikke at være rådeligt at komme om Nattetider, for der gik hovedløse Heste der og de vilde gøre ondt.

27. Guldbjerg.

Dengang Vandet stod over hele Layningen fra Løkken og helt over Vildmosen lige til Fjorden — somme vil sige, det var i Syndflodens Dage, men det er da noget Sladder — da strandede der et Skib, der var ladet med det pure Guld, under Tise Bakker, men Natten efter væltede Bakken ned

baki nir øve skibe å begrov de hile, å en hò ku føjèn e sin. 5
 Æn drag kam å lo sè i Gulbjære, å dæ legèr hon èno å
 rugèr øve skati.

28. Ryjo.

Ryjo vel hvat or ha si maj, ræjtinák sám or flir å sám
 or slèt en, mèn de ska lival pas mè jèj te hvat or. Knap
 föri de non druvnèr, hò fálk tit hèt, de hò ròbt i oèn å sò:
 »Tijèn å stájèn è komèn, mèn maj èr èno èntj komèn.« Sá
 ka mè væ ves åpå, de vòr èntj svò lèng, in mè spør, de jit 5
 è blòvèn ø. De va få gát e halhujèr or sin, de fálk, dè jik
 i Rebsèngèn å bjære høj, hèt de hæ ròb. Knap ètèr kam
 dèr i stu bèlsdrèng riji mè e kábæl øg å vil vøj i oèn, mèn
 så tu di fálk, dèr ha hèt ròbe, èntj lè ham ri uv i vòntj, få
 di frøtje, de var ham, dè skul blyv dèr, så tov i kòl øgèn å 10
 vòntj dèm. Bèlsi bee så bønle om èn to vøj, får haj va så
 tøst; di tòr åse nò te ham i hans hatskyg å jijr ham, mèn
 lig mè de sam, de haj ha sokkèn vòntj, dryvèr haj bagøvèr
 å va døj. Si di ku èntj nare oèn hæ maj frå, å dèj døje
 nåk, dè døj skal. 15

---

over Skibet og begrov det hele, og ingen har kunnet fundet det siden. En
 Drage kom og lagde sig i Guldbjerg, og der ligger den endnu og ruger over
 Skatten.

28. Ryå.

Ryå vil hvert År have sin Mand, rigtignok somme År flere og somme
 År slet ingen, men det skal alligevel passe med en til hvert År. Kort førend
 der nogen drukner, har Folk tit hørt, det har råbt i Åen og sagt: »Tiden
 og Stunden er kommen, men Manden er endnu ikke kommen.« Så kan man
 være vis paa, det varer ikke svar længe, inden man spørger, at en er
 bleven øde. Det var for godt et halvt hundrede År siden, at Folk, der gik
 i Rebsengene og bjergede Hø, hørte dette Råb. Straks efter kom der en
 stor Bælsdreng ridende med et Kobbøl og vilde vande i Åen, men så
 turde de Folk, der havde hørt Råbet, ikke lade ham ride ud i Vandet, for
 de frygtede, det var ham, der skulde blive der; så tog en Karl Øgene og
 vandede dem. Bælsen beder så bønlig om en Tår Vand, for han var så
 tørstig, de tager også noget til ham i hans Hatteskygge og giver ham, men
 lige med det samme, at han havde sunket Vandet, driver han bag over
 og var død. Se de kunde ikke narre Åen dens Mand fra og den dør nok,
 der dø skal.

I Frovvå, knap søjen få Stav å ve Alstrep Åbrov, skal en grome svæ frov væ druvnt, da hon vil tjør øver oen. Di fek hæ feske åp te øste laj ijèn, mèn så mat di tjø dè væj è Stav mæ hær å øve vøe dè vèjstèn te få å kom hjem mè 5 hær; hva de var, hør a òlør hèt. De ma enjt ha vat en gu jèn, få dè, som di tjyr mè hær frå Frovvå øve Prejstbæk å ijèmæl Staves gør, hò di gamæl tit sit, de dèr hò røntj e røj hyvl. Di seer èno får å tjyvs bøn å ræj falk: »Vø dè få de røj hyvæl å få Bere mè lenhati.« Hær skal a sin fátæl om.

29. Hæltjèn i Ryjo.

I væ frå Mòtensda å te nyòsda løber hæltjèn åp frå fyveri è oen te Hamælmvøs møl, si lèngèr ka di enjt kom. Så pleer di jèn å di ar, de dèr ha vu, å få enjt så fo, å de var i gu feske te jyvèlèn. Så var e få mænèr or sin, de 5 hærèn i Berkæls fek i sej å stèj i oen så gât, de òlør i hæltj ku kom fábij, får haj vil no sil behòl dèm òlsamæl. Mèn de nøte ham enjt de mejste, få hva nèt så kam dèr i grome lång jèj ni te oen å traj øve te dèn an sij mè dè jèn fu, å

I Fruevad straks sønden for Stave og ved Alstrup Åbro skal en grumme fornem Frue være druknet, da hun vilde køre over Åen. Man fik hende fisket op til det østre Land igen, men så måtte man køre den Vej ad Stave med hende og over Vadet der vesten for forat komme hjem med hende; hvor det var, har jeg aldrig hørt. Det må ikke have været en god en, for der, hvor de kørte med hende fra Fruevad over Præstbæk og igennem Staves Gårde, har de gamle tit set, at der har rendt et rødt Hjul. Man siger endnu forat kyse Børn og rædde Folk: »Var dig for det røde Hjul og for Birret med Linhatten.« Hende skal jeg siden fortælle om.

29 Heltén i Ryå.

I ved, fra Mortensdag og til Nyårsdag løber Heltén op fra Fjorden ad Åen til Hammelose Mølle; se længer kan de ikke komme. Så plejer en og anden, som der har Våd, at få ikke så få, og det var en god Fisk til Julen. Så var det for mange År siden, at Herren i Birkelse fik i Sinde at dæmme i Åen, så godt at aldrig en Helt kunde komme forbi, for han vilde nu selv beholde dem alle sammen. Men det nyttede ham ikke det mindste, for hver Nat så kom der en grumme lang en ned til Åen og trådte over til den anden

dæ sto haj å skrøve tvat øver oèn, å hvar hæltj, dè kam å vil åp è, tov haj å fiste øve stëntj å så sø haj: »Do falër i 10 Hamælmvòs, å do i Tøvtgør; do falër i Stav, å do i Grönbåre. Di jik, som haj sø, så hvetjèn stæ haj nõvnt, di fek åse djær hæltj, å de or lise månèr som föri. Dærá ska de gamæl ovr væ komèn: »Do falër i Stav å komèr òle te Grönbåre.« 15

30. Krèmèns hvøl.

Lig i norøvst hön å Grönbåre èng — jaja ète de ny skjæl èr e no i Hamælmvòs èng — tèt ve Sältjsøkrög, è dèr e hvøl, de dè ka èntj grov ijèn. De komèr an åpå, de i krèmèr è bløvèn mõnt ni dèr. Dè sto tit e lyjs å brèjèr dève å månèr è dèr, dèr hò go viltj øvèr Hamælmvòs mark, 5 å så hò di åse mjæst lañtj uv i Sältjsøkrög. Næ di så kam te å hop å spreng i di stu tuvèr, dæ ve krèmèns hvøl, så hò di føst komèn ètèr, hva di var, få dèr èr èntj sønt a ster dær i nærhjæèn. Hons ka dè val væ skyl i, de òl, dè go viltj dèr øve markèn, skal uv i krøgi, èj skiterije, dè vel ha 10 de løjèr å dèm.

Side med den ene Fod, og der stod han og skrævede tvært over Åen, og hver Helt, der kom og vilde op ad, tog han og kastede over Plankeværket og så sagde han: »Du falder i Hammelse og du i Toftgård, du falder i Stave og du i Grönborg.« De gik, som han sagde, så hvilket Sted, han nævnede, de fik også deres Helt, og det År ligeså mange som før. Deraf skal det gamle Ord være kommet: »Du falder i Stave og kommer aldrig til Grönborg.«

30. Kræmmerens Hul.

Lige i det nordøst Hjørne af Grönborg Eng — jaja efter det ny Skæl er det nu i Hammelse Eng — tæt ved Saltsøkrog er der et Hul, som ikke kan gro til. Det kommer nu af, at en Kræmmer er bleven manet ned der. Der står tit et Lys og brænder derved, og mange er der, der har gået vild over Hammelse Mark, og så har de også oftest landet ude i Saltsøkrog. Når de så kom til at hoppe og springe i de store Tuer der ved Kræmmerens Hul, så har de først kommet efter, hvor de var, for der er ikke sådan andre Steder der i Nærheden. Hvad kan der vel være Skyld i, at alle, der går vild der over Marken, skal ud i Krogen, andet end Skitteriet, der vil have det Løjer af dem.

31. Rebsengèn.

Di skal ha hõt te Vøjstebrojslè igång i gamæl tijør, mèn no hò di mjæstèndils te Hjèrmlègør. De ska nåk eñtj vø go ræjti te mè dilengi å Rebsengèn, få de ska go jèj dør om nètèn å mol om ijèn mè hans reb, å så ròbør haj, så di
 5 ka hør e åp te byjèrn: »Hær è rèt reb å rèt skjæl! fèmtèn favn tebag ijèn.« Nærèr ej imò Vøjstebrojslè by, i de østèr hi, go dør e gamæl kåst frå de novrest å Burhøltjes skjæl å søjèr å vøjstèr åpå. De var i di dav, de skul vø rèt å skjæl, de nær i stu maj ku få e støtj å fèle høve ej te hans ijn
 10 jovr mè èn smul gròb å dej, de var òlè så sempæl, uèn de bløv jor ejsæjæls dær imò, så hõt e ham te få bestandi. No ha hørèn i Burhøltj sângke òl Østebrojslè fålk i òl stelhjæ jèn nèt, å di bejønntj å hærn ej. Ku di blyv fare te dav, så va jovrèn hans, mèn ènda fèk Vøjstebrojslè mejèr nøgs om
 15 e å kam åp hva jèj å uv è hièn å fåstøre arbetje. Burhøltj mat så næ sè mè de jovr, døj ha, å Brøjslèborèn behøltj djær hi.

31. Rebsengene.

De skal have hørt til Vester Brønderslev engang i gamle Tider, men nu hører de mestendels til Hjærmslevgård. Det skal nok ikke være gået rigtig til med Delingen af Rebsengene, for der skal gå en der om Natten og måle om igen med sit Reb, og så råber han, så man kan høre det op til Byerne: »Her er ret Reb og ret Skæl! 15 Favne tilbage igen«. Nærmere ind imod Vester Brønderslev By i den østre Hede går der et gammelt opkastet Skæl fra det nordligste af Burholts Skæl og syd og vest på. Det var i de Dage, det skulde være Ret og Skel, at når en stor Mand kunde få et Stykke af Fæleden kastet ind til hans egen Jord med en Smule Grøft og Dige, det var så aldrig så simpelt, uden at der blev gjort Indsigelse der imod, så hørte det ham til for bestandig. Nu havde Herren i Burholt sanket alle Øster Brønderslev Folk i al Stilhed en Nat og de begyndte at hegne ind. Kunde de blive færdige til Dag, så var Jorden hans, men endda fik Vester Brønderslev Mænd Nys om det og kom op hver en og ud ad Heden og forstyrrede Arbejdet. Burholt måtte så nære sig med den Jord, den havde, og Brønderslevboerne beholdt deres Hede.

32. Stjænsdøl.

Imæl Jèsle præjstgør å Klèstrep løbe dèr èn smal døl i søjer å nør, de di kalè Stjænsdøl. Dè ska væ mønt èn frov dèr få mænèr or sin, å lig de stæ, de hon bløv sat nir, è dèr i ruj plæt, dèr òlèr hò grove græjs åpå sin. Får èntj lântj tebag i tijèn hèntj e tit, de fâlk kam i vaj mè èn vro 5 sov dær i Stjænsdøl; hon va så nærgoi mè dèm, de hon vil løb imæl bjæn å dèm, å ku hon fœst få de mân, så ræst hon mè dèm. Hvèm vil val svò jan væ svønrytèr om nètetièr.

33. Dè hæle tjöl ve Tijs tjerck.

De væl dè tèt vèjstèn te Tijs tjerck, de dè no kalès Rytèns tjöl, kaltj di i gamæl dav de hæle tjöl. Måne syg å vag søgt hæ te Sin Hans avtèn, får èntjèn å tov dèm i vøntj hæler åse børe å få i drøk o e, få de hjalp lig ves få hva sygdom hæle vaghjæ, di ha. Ja sil fresk å rask fâlk kam 5 åse hæ te, få vøntj ha sònt èn fârundeli kraft te å beskøt dèm får òl slavæls uj hile ore ijèmæl, ja val lèngèr, næ di

32. Stensdal.

Imellem Jerslev Præstegård og Klæstrup løber der en smal Dal i sønder og nord, som man kalder Stensdal. Der skal være manet en Frue der for mange År siden, og lige det Sted, hvor hun blev sat ned, er der en rund Plet, der aldrig har grot Græs på siden. For ikke langt tilbage i Tiden hændte det tit, at Folk kom i Våde med en gal So der i Stensdal. Den var så nærgående mod dem, at den vilde løbe mellem Benene af dem, og kunde den først få Held til det, så rejste den med dem. Hvem vilde vel svar gerne være Svinerytter om Nattetide?

33. Den hellige Kilde (Brønd) ved Tise Kirke.

Det Væld, der tæt vesten for Tise Kirke, det der nu kaldes Rytterens Kilde, kaldte man i gamle Dage den hellige Kilde. Mange syge og svage søgte hertil S. Hans Aften for enten at to sig i Vandet eller også bare at få en Drik af det, for det hjalp lige vist for hver Sygdom eller Svaghed, man havde. Ja selv friske og raske Folk kom også hertil, for Vandet havde sådan en forunderlig Kraft til at beskytte dem for alle Slags Onder hele Året igennem,

børe ku få en tor o e è Sin Hans avtèn; te a tijèr ha e
 eñtj dèj kraft. No è hvøl hal grove ijèn å hò tabt de hile
 10 ryj, mèn enda è dè sàm, dè vil min, hon hò nò kraft èno,
 næ børe fàlk ku ha trovèn te e. Hon kam hælèns i vånryj
 ve de e lig bløv hyt dèri, å sin dèj da hò di hælèr eñtj
 brogt å de vòj te dobèn i Tijs tjerck. Di fátælèr, dè bove i
 løjtnant i de stæ i Tijs, de di èno kalè Lytènantes, å haj
 15 slo i krèmèr ihjæl, dèr ha fát huvs hos ham om nètèn. Fåde
 en skul trov ham te janengi, så hyt haj lige tvæt øvèr i gro
 hèjst, haj ha, å trèke så åp te tjerckèn å stape så krèmèn
 nir i dè hæle tjøl. Måni gång hò fàlk sit om nètèn, de i
 gro hèjst hò komèn daski frå Tijs by å åp è tjerckèn ètèr
 20 mè e huløs lig tvæt øve røgi.

34. Tjerkelamt ve Tijs tjerck.

Føri di lo grujstjæn te Tijs tjerck, grov di e lam nir
 dèràjèr, fåde tjerckèn ku sto ufåstøre te vèrsèns èj. De lam
 lè sè ølti hør te våsæl får ènhva lajplav, da hves hon råme
 dèm dær i søvnt. No hò mè eñtj fà te, de hò vòr får èntjèn

ja vel længer, når de bare kunde få en Tår af det ad S. Hans Aften; til andre Tider havde det ikke den Kraft. Nu er Hullet halv grot til og har tabt det hele Ry, men endda er der somme, der vil mene, den har nogen Kraft endnu, når bare Folk kunde have Troen til det. Den kom ellers i Vanry ved det et Lig blev kastet deri, og siden den Dag har man heller ikke brugt af det Vand til Dåben i Tise Kirke. Man fortæller, der bode en Løjtnant i det Sted i Tise, som man endnu kalder Løjtnants, og han slog en Krømmer ihjel, der havde fået Hus hos ham om Natten. Fordi ingen skulde tro ham til Gærningen, så kastede han Liget tvært over en grå Hest, han havde, og trak så op til Kirken og stopper så Krømmeren ned i den hellige Kilde. Mangen en Gang har Folk set om Natten, at en grå Hest er kommen daskende fra Tise By og op ad Kirken efter med et hovedløst Lig tværs over Ryggen.

34. Kirkelammet ved Tise Kirke.

Førend man lagde Grundstenen til Tise Kirke, grov man et Lam ned derunder, forat Kirken kunde stå uforstyrret til Verdens Ende. Det Lam lader sig altid høre til Varsel for enhver Landeplage, da hvis den rammer dem der i Sognet. Nu hører man ikke Færd til, det har varslet for enten

krij hæle sāt, mèn i æle tijr slo e nāk sjalèn fæjl. Dè var 5
 i maj frå Måne, dè so tjerkelamt, dè kam løbi bag ètèr ham
 å brègt så øngkele. De vòr hælèr eñtj lèng, fòri dè stu fæsytg
 kam, å i Måne var hon så vòlsk, de dè blòv. eñtj uèn jèn
 kov tebag i hile byj.

35. Alstrep, Hjermslè å Sål̄tjèm tjerker.

Dèjgàng de Alstrep å Vèjste-Hjermslè byjèr skul̄ ha dèm
 èn tjerk bøge, kam di øvejens om, de hon skul̄ leg vè
 Hålmgòr met imæl̄ bu byjèrn, hælèr åse ku mè sæj met i
 byj, får Alstrep å Hjermslè èr eñtj uèn jèj lāngstrèntj by.
 Di bejøn̄tj no å fòr stin å temèr te å ræjs åp åpā muvrèn, 5
 mèn òltj de, di ræjst åp om davi, blòv røvèn nir om nètèn,
 å fòr å væj te tov ster, dè hal dil te de novrest å Hjermslè
 å de òntj hal hèn met i Alstrep by. Sagèn var, de tjerken
 var ivæj få dvèrèn, å dèm var e, dè røv muvrèn nir om
 nètèn å fòr de hile te sij. Sin fālk kam ètèr, hons dè var i 10
 væj, så bøge di tov tjerker få jèn åpā di ster, de materiòlèrn
 va blòvèn hyt hèn, få dæ ku di væ, de dvèrèn vil̄ lè dèm

Krig eller Sot, men i ældre Tider slog det nok sjelden fejl. Der var en Mand fra Manne, der så Kirkelammet, der kom løbende bag efter ham og brægede så ynkelig. Det varede heller ikke længe, førend den store Kvægsyge kom, og i Manne var den så voldsom, at der blev ikke uden en Ko tilbage i hele Byen.

35. Alstrup, Hjermslev og Saltum Kirker.

Dengang Alstrup og Vester Hjermslev Byer skulde have sig en Kirke bygget, kom man overens om, at den skulde ligge ved Holmgård midt imellem begge Byerne eller også kunde man sige midt i Byen, for Alstrup og Hjermslev er ikke uden en langstrakt By. De begyndte nu at føre Sten og Tømmer til at rejse op på Muren, men alt det, de rejste op om Dagen, blev revet ned om Natten og ført af Vejen til to Steder, den halve Del til det nordligste af Hjermslev og det andet halve hen midt i Alstrup By. Sagen var, at Kirken var i Vejen for Dvergene, og dem var det, der rev Muren ned om Natten og førte det hele til Side. Da Folk kom efter, hvad der var i Vejen, så byggede de to Kirker for en på de Steder, hvor Materialerne var bleven kastet hen,

bøg i rov. Dæfår èr e, de di tov tjerker lege så tèt tehøg i så bete to byjèr.

15 Såljtjèm tjerker è jèn å di lèngst tjerker hær i lañtj, å tjerkeklåken jèn å di støjst. Hon è støbt i Èngelaj, å di sæjlt dæfrå mè hær å jèn te akeròt lisedant, hvar hèn, hòr a eñtj hòt, mèn nåk èr e, dè kam uñtj ver åpå dèm, å di strañtj hæ ve Vejstèrhav. Dèhæ kam i laj, dèn an bløv i
20 have; så bløv hon hongèn åp i Såljtjèm tjerker. Hon è stèrk å huvl i lyje, å mè ka tyele hør, næ di reñge mè hær, de hon seèr: »Geng gong! Min søstèr legèr åpå havsens buj!«

36. Hjòreng.

Hjòreng èr i grome gamæl by, å få månèr or tebag hòr e vat jèj å di støjst byjèr i lañtj, dèr hò bove kongèr i gamæl dav, å èno è dè trej tjerker i byj, å de tyèr stèrk åpå, de haj hò vat møj stòr èj no om dav. I kong, dè hjæt
5 Hjarne Reng, skal ha bove dèr, å ètèr ham ska byj ha fåt set navn. Haj skal leg begrave i i hòv nò søjèn få Hvòn, dèj by skal åse væ kåltj ètèr ham. Høvi kåles Hjanstin, få

---

for der kunde man vide, at Dvergene vilde lade dem bygge i Ro. Derfor er det, at de to Kirker ligger så tæt tilhobe i så bitte to Byer.

Saltum Kirke er en af de længste Kirker her i Landet og Kirkeklokken en af de største. Den er støbt i England og man sejlede derfra med den og en til akkurat ligesådan, hvorhen har jeg ikke hørt, men nok er det, der kom ondt Vejr på dem, og de strandede her ved Vesterhav. Denne kom i Land, den anden blev i Havet, så blev den hængt op i Saltum Kirke. Den er stærk og hul i Lyden og man har tydelig hørt, når de ringer med den, at den siger: »Ging — Gong! Min Søster ligger på Havsens Bund.«

36. Hjørring.

Hjørring er en grumme gammel By, og for mange År tilbage har det været en af de største Byer i Landet; der har bot Konger i gamle Dage, og endnu er der tre Kirker i Byen, og det tyder stærkt på, at den har været meget større end nu om Dage. En Konge, der hed Hjarne Ring, skal have bot der, og efter ham skal Byen have fået sit Navn. Han skal ligge begravet i en Høj noget sønden for Horne, den By skal også være kaldt efter ham. Højen kaldes Hjørringsten, for der skal have stået en stor Sten der oven på

dè skal ha sto i stu stin dèr uvn åpå mè kongens navn. Dèr è sà mø søl å gul ðegrave i høvi mè kongen, de hile Danmarks jål ka betøles mæ e, mèn skati ka eñtj fås åp, in ¹⁰ Danmark stor eñtj alès te å ræj. Få non or sin va dè nor, dè ga dèm te å kåst høvi uv får å få fat i skati, mèn di ku eñtj kom sà næjle, som haj lo, få dè va jèn stjænstøv næn åjèr èn an, å sà bløv di lij å å grav mir. De hile, di faj, var i kåbèr kor. Stjænen mè navnt èr hèn å høvi è dèr ¹⁵ hæler eñtj stut ijèn å, sònt hò di kåst ham uv, mèn Vørehøv dè ve sijn å èr i vældi knøs.

37. Hamælmvòs.

Hamælmvòs è bøge åpå i hålm i Ryjo, å dè lo èn gát fávør mè grav å vøi ruñtjèn omkreng bæregrøri, å sà va dè østèn får èn e stu vøj, få dèj èng, de di kale dami, sto da åje vøj å va møldam; få søjèn va Vilmvòsi, få vèjstèn bèt oèn å få novrèn va dèr èn grome pøl. Dèfå hòltj di åse i ⁵ bre væj åp frå grøri å åp te Gulbjære, å peke ham mè stin. Ve òvrèrj lut di mè èn svengæl, de en sku tjyr dèr uèn

---

med Kongens Navn. Der er så meget Sølv og Guld begravet i Højen med Kongen, at hele Danmarks Gæld kan betales med det, men Skatten kan ikke fås op, inden Danmark står ikke anderledes til at redde. For nogle År siden var der nogle, der gav sig til at kaste Højen ud forat få fat i Skatten, men de kunde ikke komme så nederlig, som den lå, for der var en Stenstue neden under en anden, og så blev de kede af at grave mere. Det hele, de fandt, var en Kobber-Kårde. Stenen med Navnet er borte og Højen er der heller ikke stort igen af, sådan har de kastet den ud, men Varehøj der ved Siden af er en vældig Gravhøj.

37. Hammelmose.

Hammelmose er bygget på en Holm i Ryå og der lå den godt forvaret med Grave og Volde rundt omkring Borgegården, og så var der østen for den et stort Vand, for den Eng, som man kalder Dammen, stod da under Vand og var Mølledam; sønden for var Vildmosen, vesten for bødede Åen og norden for var der en grumme Pøl. Derfor holdt man også en bred Vej op fra Gården og op til Guldbjerg og lagde den med Sten. Ved Overenden lukkede de med en Svingel, at ingen skulde køre der uden Herskabet. Derfor er det, at

hæskabe. Dæfår er e, de di 4 vejstær huvs i Måne kaless Svengæl. Næ bøjerèn skul te høv hæle te mæl, så mat di
 10 tjø længs mæ vejstæ sij å Løgøds eng i en grome pøl. Sin
 fek di løv å tjør è Stjænvási, som di kalær ham, næ di vil
 betøl en skjæleug i tøl i de vejstær huvs i Svengæl, å sin
 hø de huvs vat kaltj Tølhust.

De er i grome gamæl gøt, å non seer, de de è jøj å di
 15 ælst i læntj. Haj skal ha navn å i kong Hamlæt, dær hø
 bove dær. Haj kam i krij mæ in an kong, de var ham val
 stærk. Så faskåjst haj sè søjèn få gøri i tjare om Toshøv,
 hva de ku sijes skåjsdejær, trekåntjær å fijkåntjær, jèn ve sijn
 å en an, lig te de nyj gøt bløv bøge å tjare brøt. Hamlæt
 20 tabt slave å fältj mæ di fijkæst å hans falk. Om de è frá
 døj tij, di måne lav stjænsat gravhøv er, dær eno er å sij i
 de søjst å Hamælmvøds tjar å ej i ukåntjèn å musi, er e en tj
 gåt å væ. Dær er enda jøj javnstur høv lig østèn få Nyj
 Hamælmvøds, de di kaale Døvrhøv lig i uekåntj å musi i de
 25 sovt høl. En gamæl bære skal ha lo ve Hal byjær. Dær er
 en tj no tebag o en øntj èj navnt i di fijk byjær, Vejstær,

de 4 vestre Huse i Manne kaldes Svingel. Naar Bønderne skulde til Hove eller til Mølle, så måtte de køre langs med den vestre Side af Ladegårds Eng i en grumme Pøl. Siden fik de Lov at køre ad Stenvasen (Landevejen), som de kalder den, når de vilde betale en Skilling i Told i det vestre Hus i Svingel, og siden har det Hus været kaldet Toldhuset.

Det er en grumme gammel Gård, og nogle siger, at det er en af de ældste i Landet. Den skal have Navn af en Kong Hamlet, der har bot der. Han kom i Krig med en anden Konge, der var ham vel stærk. Så forskansede han sig sønden for Gården i Kæret om Torshøj, hvor der kunde ses Skansediger, Trekanter og Firkanter, en ved Siden af en anden, lige til den ny Gård blev bygget og Kæret brudt. Hamlet tabte Slaget og faldt med de fleste af hans Folk. Om det er fra den Tid, de mange lave stensatte Gravhøje er, der endnu er at se i det sønderste af Hammelmoose Kær og ind i Udkanten af Mosen, er det ikke godt at vide. Der er endda en jævnstor Høj lige østen for Ny Hammelmoose, som man kalder Davrehøj, lige i Yderkanten af Mosen i den sorte Hale. En gammel Borg skal have ligget ved Halne Byerne. Der er ikke noget tilbage af den andet end Navnet i de 4 Byer

Øster- å Nør-Hal å Halager. De è de gamæl Hale, dè stor om i visen: »De vare syv og syvsindstve, dèr de drog ud fra Halle, og der de komme for Brattingsborg, da sloge de op deres tjalle.« Bratengsbåre hò lo i nærhjæen å Bråskøv. 30 Dèj è sokèn, å i stu sø bløven hvar èn stov, de dè kales Yvssø. Bråskøv èr i løvneng å Bratengsbåre.

38. Nebstrep.

Temere te Nebstrep lò èr hoge øvèr i Nære å så sèntj hær øvèr; mèn sin hon no sku ræjses, ku tememaj, di ha, eñtj fej rē i trævørke hæle få e past samæl, så di mat te å lè Nåskeri heñtj, dèr ha hoge løyen; sin haj kam, past hvat støtj å hva sták. Vò tememaj hæ hjem frå mat betjej dè 5 Nåsk få møjstèr te å bøg, mèn i uvshog trove haj sè sil bèjst. »Så, vel du vèrè møjstèr i øgsehog, du,« se Nåskeri å sètèr hans fu åpå i blåk å hogèr fjir hog i hans skov lig ijemæl både øveler å søl å de så nèt imæl òl fem tæen, de eñtj hujèn va skrefælt åpå jèj å dem. »De kalèr jæj møjstèr- 10 hoget, jèj, vijs du møjstèrhoget, du.« De ha vò dansk tememaj en løst te å jø Nåskeri ètèr.

Vester, Øster og Nørre Halne og Halager. Det er det gamle Halne, der står om i Visen: »De vare syv og syvsindstve, der de drog ud fra Halle og der de kom for Brattingsborg, da sloge de op deres Tjalle.« Brattingsborg har ligget i Nærheden af Bratskov. Den er sunken, og en stor Sø er bleven hvor den stod, som kaldes Økssø. Bratskov er en Levning af Brattingsborg.

38. Nebstrup.

Tømret til Nebstrup Lade er hugget ovre i Norge og så sendt her over; men da den nu skulde rejses, kunde Tømmermanden, de havde, ikke finde Rede i Træværket eller få det passet sammen, så de måtte til at lade Normanden hente, der havde hugget Laden; da han kom, passede hvert Stykke og hver Stok. Vor Tømmermand her hjemme fra måtte bekende den norske for Mester til at bygge, men i Øksehug trode han sig selv bedst. »Så, vil du være Mester i Øksehug, du,« siger Normanden og sætter sin Fod på en Blok og hugger fire Hug i sin Sko lige igennem både Overlæder og Sål og det så net mellem alle fem Tærne, at ikke Huden var skrabet på en af dem. »Det kalder jeg Mesterhugget, jeg, vis du Mesterhugget, du.« Det havde vor danske Tømmermand ingen Lyst til at gøre Normanden efter.

39. Östrep.

I Östrep knap ve Hjøreng ha di jèjgàng fá lèng sin fát i sej á jø nar á djæ præjst, á så tov di èn slatje sov á lo i røtjeris sèng á sat èn luv ápå hvòt á hæ. Så skeke di bvò ète præjsti, om haj vil kom á berèt djæ røtjèr, dè va næ ve 5 á døj. Præjsti skøntj sè á kom á bejøntj á skrøvt dè døj sov á lo hájèn ápå hvòt á hæ. Mèn sin haj kam mè vijn á brøj, så bløv haj vòr, de de var en krestèn mæsk, mèn èn døj sov. Så blyvèr haj så fáskrèke, de haj sprengèr uv á ròbèr: »Bare gorèn skal èntj sèngke!« Haj var òle så snòt uènfá 10 gòri, fòri hile lògòri sak lig nir i jovrèn. Enteng bløv i behòl uèn i stul, de præjsti ha lo hans bog ápå; haj kam semi i laj mè bogèn. No è dèr èn grome pøl, dæ som lògòri hò sto. Døj bløv sin bøge áp ve dèn an sij á bære gòri, dæ som haj stor èno.

40. Fanèn i Bihålm.

De è no èntj så stake sin, jaja, de è da val nap hujèr or siden, hæ spektakæl var i Bihålm, som òl fálk væ á snak om. De var jèj avtèn, dè sa non fávòrpen krábòtèr dèr, som

39. Åstrup.

I Åstrup tæt ved Hjørring havde de engang for længe siden fået i Sinde at gøre Nar af deres Præst, og så tog de en slagtet So og lagde i Rygterens Seng og satte en Hue på Hovedet af den. Så skikkede de Bud efter Præsten, om han vilde komme og berette deres Røgter, der var nær ved at dø. Præsten skyndte sig at komme og begyndte så at skrifte den døde So og lagde Hånden på Hovedet af den. Men da han kom med Vin og Brød, så blev han var, at det var intet kristent Menneske, men en død So. Så bliver han så forskrækket, at han springer ud og råber: »Bare Gården skal ikke synke.« Han var aldrig så snart udenfor Gården, førend hele Ladegården sank lige ned i Jorden. Ingenting blev i Behold uden en Stol, som Præsten havde lagt sin Bog på; den kom svømmende i Land med Bogen. Nu er der en grumme Pøl, der hvor Ladegården sto. Den blev siden bygget op ved den anden Side af Borgegården, der hvor den står endnu.

40. Fanden i Biholm.

Det er nu ikke så stakket siden, ja ja, det er da vel knap 100 År siden, dette Spektakel var i Biholm, som alle Folk ved at snakke om. Det var en Aften, der sad nogle forvorné Krabater der, som så tit før, og spil-

så tit föri, å spelt kort, å di eske fanèn an hvat yvblek. Hèn åpå avteni go dè jèj å dèm uente døn, å da stov dè sònt 5
i svære kòl dèr uente. Kòli bæ dè hæ frème ej, å haj var
eñtj hor å nò, å knap var haj i lav mè di ar; mèn jø lèngèr
di spelt, jø vilèr å hèvèr bløv spelt. Dè frème tabt mjæst
hvat spel, å di ar ha gø løst te å få ham pompe legs, få
pèng ha haj nåk å, ku di skøn. Som di seèr å tèsker i 10
korti, fale dè javnle e brøv nir — de skul val sònt vær, får
å òbènbòrès i tij, hvèm di spelt mè, — mèn dè hæ frème
va så møj gisveñtj te å ku ta dèm åp ijèn. Mèn så traf e
sè, de jèj stov mè e lyjs å vil tøj hans piyb, så dryve dèr
ijèn e blå nir, å haj jave lyjst åje bovere får å sij ètèr e, å 15
dæ blyvèr haj vòr, de kløèn stak uv å støvæl å dè frème, å
haj kást kløèn i brøvèn, dèfå ku haj så gesveñtj ta dèm åp.
Dè hè kòl fo maj i huvsèn kaltj te èn sij å ser ham, hons
de haj ha sit. Di tvijlt da eñtj åpå, de mat i væ fanèn, di
ha fát i løelav mè dèm. Maj tøvèr eñtj lèng mè å kom øve 20
te Òby prèjst å få ham mè sè hjèm. Så snòt haj kam ej,
så ha spelt èj. Haj preke fòst e hvòl i vejespråsen mè èn

---

lede Kort, og de æskede Fanden an hvert Øjeblik. Hen på Aftenen går den ene af dem udenfor Døren, og da stod der sådan en svær Karl der udenfor. Karlen beder denne fremmede ind, og han var ikke hård at nøde, og straks var han i Lag med de andre; men jo længer de spillede, jo vildere og højere blev Spillet. Den fremmede tabte næsten hvert Spil, og de andre havde god Lyst til at få ham pumpet læns, for Penge havde han nok af, kunde de skønne. Som de sidder og tærsker i Kortet, falder der jevnlig et Kortblad ned — det skulde vel sådan være for at åbenbares i Tide, hvem de spillede med — men denne fremmede var så meget gesvindt til at kunne tage dem op igen. Men så traf det sig, at en stod med et Lys og vilde tænde sin Pibe, så driver der igen et Blad ned og han jager Lyset under Bordet forat se efter det, og der bliver han var, at Kløerne stak ud af Støvlerne af den fremmede og han kastede Kløerne i Kortene, derfor kunde han så gesvindt tage dem op. Denne Karl fik Manden i Huset kaldt til en Side, og siger ham hvad han havde set. De tvivlede da ikke om, at det jo måtte være Fanden, de havde fået i Lag med sig. Manden tøver ikke længe med at komme over til Åby Præst og få ham med sig hjem. Så snart han kom ind, så havde Spillet Ende. Han prikkede først et Hul i Vinduessprossen med

nol å ber fanèn å go uv dære »De vel hòl hòt,« sø fanèn. Så løst prøjsti åp får ham i èn gamæl bog mè røj bøvstaver, 25 å jø lèngèr haj løst, jø stærkèr løb fanèn rujènom i stòvèn å trepe å fes, så dè bløv i stångk i stòvèn, så de hòrmt, mèn jø mir haj fes, jø mejèr haj bløv, te haj bløv så bete, de haj fur uv è hvøl i veje. Så gribèr haj èn fi sov dèr uv i gòri, de prøjsti ha bee dèm å lè uv, få jènteng lèveñtj dè 30 frå gor ku haj eñtj fãmìnes, å fur åstæ mè her, å di ku hør, de sovèn skreg hòvt åp i loftèn. Ha prøjsti eñtj komèn te rø mè i tij, så ha jèj å spelèrn nåk fát lòv å føle mè ham iste få di slap mè èn sov. Ète dèj da hòr haj hat møj hans jav fåbij Bihålm i i svønham.

41. Galibak-høv.

Østèr i Nebstrep hi imæl Pokælhuvst å dè gamæl kongvæj legèr dèr i lång stjændejs, de di kalè de gamæl teng; knap søjèn får i Østèbrøjslè hi lege dèr i ruj høv, de di kalè Galibak-høv, få dæ skal dèr i æle tijèr, mèn teng hòltjèst 5 dève, ha sto èn gali te å heng tyv å skjælmèr i. De èr

---

en Nål og beder Fanden gå ud derad. »Det vil falde hårdt,« sagde Fanden. Så læste Præsten op for ham i en gammel Bog med røde Bogstaver, og jo længer han læste, jo stærkere løb Fanden rundt om i Stuen og trippede og f., så der blev en Stank i Stuen, så det stank slemt, men jo mere han f., jo mindre han blev, til han blev så bitte, at han foer ud ad Hullet i Vinduet. Så griber han en fed So der ude i Gården, som Præsten havde bedet dem om at lade ud, for noget levende der fra Gårde kunde han ikke fornene, og for afsted med den, og man kunde høre, at Soen skreg højt oppe i Luften. Havde Præsten ikke kommen til Råde med i Tide, så havde en af Spillerne nok fået Lov at følge med ham, i Steden for de slap med en So. Efter den Dag har han meget haft sit Jag forbi Biholm i en Svineham.

41. Galgebakkehøj.

Østerpå i Nebstrup Hede mellem Pokkelhuset og den gamle Kongevej ligger der en lang Stendysse, som man kalder det gamle Ting; strax sønden for i Østerbrønderslev Hede ligger der en rund Høj, som man kalder Galgebakke Høj, for der skal der i ældre Tider, medens Ting holdtes derved, have stået en Galge til at hænge Tyve og Skælmer i. Det er ikke endda

eñtj enda lènge sin, èj dè gamæl Mæle-Jens, fòr te dè sist Mæle-Jens i Ståerep, ku li hòv e. Haj var èno lòvi, mèn a tjænt dèr å var èn høvetøs. Da fátal haj, de mèn haj var i knæti, da ha di sònt i fresk bælsdrèng, å haj skø væresmol mè djæ køl, de haj skul go åp te Galibak-høv, næ de bløv 10 mørk, å træk tyvi, dèr hang dèr i galièn, å dè jèn støvæl. Di trove òlèr, de knæti ku hat nèj te å go, mèn si da av-teni kam, pèsèr haj åstæ åp te hòvi. Da haj kome dèr åp, sijr haj i hèjst mè ful åppaknæg, dè sto bøjèn ve galièn. I de sam høv haj sònt e øngkele ly, som de ku vær e kvej- 15 mesk, dè ku klav sè, å knap ètèr ga e sònt e sæ knas i pojsehèn dè knap søjèn får. Drèngi lèt sè eñtj enda fæbløf ve de, mèn røt dè jèn støvæl å tyvi, å så løsnèr haj trejsèn å slènge sè åpå røgi å øge å hjèm, li mèn hon ku ræk uv. Oí fælkèn åjèr dèm åpå, de drèngi kam mè støvæl, å mir 20 enda åpå òltj de søl å gul, dè fañtjèst i rajsèlèn, dè va bøjèn bag ve sål å hèjsti. Hvèm de hile hèt te, ku di òle begrijb, mèn får å sij, om dèr èn vil kom å tjejes ve øge, så slo di hær uv om davi å hòltj gåt yv mè hær; mèn om nètèn sat

---

Jænger siden, end den gamle Mellem-Jens, Fader til den sidste Mellem-Jens i Stubdrup, kunde lige huske det. Han var endnu levende, medens jeg tjente der og var en Hyrdetøs. Da fortalte han, at medens han var en Knægt, da havde de sådan en raske Bælsdreng, og han slog Væddemål med deres Karle, at han skulde gå op til Galgebakke Høj, når det blev mørkt, og trække Tyven, der hang der i Galgen, af den ene Støvle. De trode aldrig, at Knægten kunde haft Næn til at gå, men se da Aftenen kom, perser han afsted op til Højen. Da han kommer derop, ser han en Hest med fuld Oppakning, der stod bunden ved Galgen. I det samme hørte han sådan en ynkelig Lyd, som det kunde være et Kvindemenneske, der kunde klage sig, og straks efter gav det sådant et sært Knas i Sumpen der straks sønden for. Drengen lod sig ikke endda forbløffe ved det, men rykkede den ene Støvle af Tyven, og så løsner han Trensens og slænger sig på Ryggen af Øget og hjem, lige hvad det kunde række ud. Alle Folkene undrede sig over, at Drengen kom med Støvlen, og mere endda over alt det Sølv og Guld, der fandtes i Ranselen, der var bunden bag ved Sadelen af Hesten. Hvem det hele hørte til, kunde de aldrig begribe, men forat se, om der ingen vilde komme og kendes ved Øget, så slog de det ud om Dagen og holdt godt Øje med det,

25 di hær ente los å lok, mèn dè kam òlèr æjesmaj sin. Må-
 nør or ètèr jik dèr i søle pjältj i lāngèn tij ve Galibakhøv å
 preke mè hans tjèp i pojselèn; de skuġ nāk ha vat i om-
 ræsies prāngèr i hans ong dav. Sā var e hær østenir i lañtj,
 de haj va bløvèn val gāt tjèj mè èn stas pig, i rig majs
 30 dètèr. Fārælèrn vil èñtj ji djæt mej te, de hon mat fā ham,
 mèn sā snake haj hæ fār, de hon skuġ rem mè ham, å de
 for haj hæ da åse preke ej, å i hil hòbèn søl å guġ, òltj de, dè
 var i gor, stapèr hon i i sèk å tò mè sè, fār hon veñtje èñtj
 ar arelø. Di ræst sā jèn nèt dæ frā gor ßutov åpå jèj hējst,
 35 mèn sin haj kam te Galibak-høv mè hær, sā baj haj hējsti
 ve galièn, mèn haj stape pigèn nir i pølèn dè søjèn fār, å
 hēr var e, de drèngi ha hòt klav sè. Ja sònt gor e mè
 skòns meskèr; næ tijèn komèr, lè Vør Hèr dem jan lètj te
 djær ijn utogt.

42. Røvestøvèn.

I Haluj hi lig tèt åp è nè sij å Prèjstvæj è dèr i hòv,
 hòte hal som i døs hæle dejs, hons di no kalè dem. I ham

men om Natten satte de det indenfor Lås og Lukke, men der kom aldrig Ejermand siden. Mange År efter gik der en sølle Pjalt i langden Tid ved Galgebakke Høj og prikkede med sin Kæp i Sumpen; det skulde nok have været en omrejsende Pranger i sine unge Dage. Sā var det her østernede i Landet, at han var bleven vel godt kendt med en stads Pige, en rig Mands Datter. Forældrene vilde ikke give deres Minde til, at hun måtte få ham, men sā snakkede han hende for, at hun skulde rømme med ham, og det fār han hende da ogsā præket ind, og en hel Hob Sølv og Guld, alt det, der var i Gårde, stopper hun i en Sæk og tager med sig, for hun ventede ikke anden Arvelod. De rejste sā en Nat der fra Gårde begge to på en Hest; men da han kom til Galgebakke Høj med hende, sā bandt han Hesten ved Galgen, men han stoppede Pigen ned i Pølen der sønden for, og hende var det, at Drengen havde hørt klage sig. Ja sādā går det med Skarns Menesker; når Tiden kommer, lader Vor Herre dem gærne lugte til deres egen Utugt.

42. Røverstuen.

I Hallund Hede lige tæt op ad nørre Side af Præstevejen er der en Høj, hartad halv som en Dysse eller »Dejs«, hvad de nu kalder dem. I den

va dèr, å è kaske èno, èn stu stòv, de di kale Røvestòvèn, fà no røvepak ha hæ djæt tehòl. Om netèn lo di snòrer tvat øve hvòlvæj fà væjvåris fålk; næ di sà kam øve di 5 snòrer, sà rengælt èn bjæl, dè va bøjèn i èj å snòrèn, nir i Røvestòvèn. Sà greb røverèn hvèm dè kam fåbij, å to frå dèm, hons di ha, å slo dèm ihjæl, dè sat dèm te movære. De jik sà galt te tesist, de en tu go ijèmæl skòvi uèn ve hèv hjemlys da. Dèjgång sto hile hièn frå Øste-Brøjslè mark 10 hilt ni te Haluj (åse Halèj) i jit krat å skòv. Hvò møj di i ljæt om røverèn, sà va di èntj gu får å fej dèm, sà gåt lo di filt. Mèn sà ha di i høvèr i Tjølkskjæ, dè jik i skòvi mè djæ svøn; sà jèj da, de haj lo ve sijn å i busk knap ve røvestòvèn, sà blyve haj vòr, de jèj å røverèn stak hvòt uv å høvi 15 å so sè om te òl sijèr, å let ètèr stak haj sè nir ijèn. Høveri mèltj no i gòri, hons haj ha sit, å sà bløv di ruste uv òl di kòl, dè var åpå gòri, å åp te høvi. Hæ faj di gåt nåk òl røverèn, slo dèm ihjæl hva jèj å tov djæ pèng å samt, di ha i stjænstòvèn. Ète dèj da hò di kaltj de stæ røvestòvèn. 20

---

var der og er kanske endnu en stor Stue, som man kalder Røverstuen, for noget Røvepak havde her deres Tilhold. Om Natten lagde de Snorer tvært over Hulvejen for vejfarende Folk; når de så kom over de Snorer, så ringede en. Bjelde, der var bunden i Enden af Snoren, nede i Røverstuen. Så greb Røverne hvem der kom forbi, og tog fra dem, hvad de havde, og slog dem ihjel, der satte sig til Modværge. Det gik så galt til tilsidst, at ingen turde gå igennem Skoven uden ved høj hjemlys Dag. Dengang stod hele Heden fra Øster Brønderslev Mark helt ned til Hallund (også Hallend) i et Krat og Skov. Hvor meget de end ledte om Røverne, så var de ikke gode for at finde dem, så godt lå de fjælet. Men så havde de en Hyrde i Kølske, der gik i Skoven med deres Svin; så en Dag, da han lå ved Siden af en Busk tæt ved Røverstuen så bliver han var, at en af Røverne stak Hovedet ud af Højen og så sig om til alle Sider, og lidt efter stak han sig ned igen. Hyrden meldte nu i Gården, hvad han havde set, og så blev de rustet ud alle de Karle, der var på Gården, og op til Højen. Her fandt de godt nok alle Røverne, slog dem ihjel hver en og tog deres Penge og samt, de havde i Stenstuen. Efter den Dag har de kaldt det Sted Røverstuen.

43. Røverèn i Sajælsbjære.

I gamæl dav va de skøv i Vilmvøsi å dær omkreng, da i de mejst omkreng Sajælsbjære nir ète Tøvtgør te å hèn ẽ Rysens-Grav. Da va dær i høbèn røverer, dær ha djæ kuvl i Sajælsbjære, å dæ va di så val fävør mè skøv å krat, mè
5 mus å pøl, de eñtj utjēj fålk sku løb te å fej dèm.

No var e jēj lelejvælda hèn åpå de kam tøl stu svæ køl ej te Tøvtgør å hyte djæt væri åpå bovre å spø maj, om haj ha no gåt jyvæløl. Maj se, jov ha haj så, å di skul vu tò imvò de bøjst, de huvsèn fåmo, får haj ku nåk skøn
10 åpå djær høflihjæ, hva få køl de var, mèn lu te som enteng var. Kvøn bæ få dèm setjebroj å søltj å hons õñtj jyvælgåt, hon ha å ku bak åp få dèm mē; å maj sète sè ve ej å bovre mè flaskèn, å di bejõñtj å pemp, å de døgti. Haj hòltj eñtj i ej o e, får haj skönt val åpå, de å õl di haj ha
15 hjèm, va dær en, de be ku bøvt di hæ stej køl ej flaskèn. Haj ha no nåk å bestel, å de var en ar kølmeskør teste, så de so hôte skit nåk uv få dèm, få hva ej, de ku blyv åpå

43. Røverne i Sandelsbjerg.

I gamle Dage var der Skov i Vildmosen og der omkring, da i det mindste omkring Sandelsbjerg ned efter Toftgård til og hen ad Rysensgrav. Da var der en Hob Røvere, der havde deres Kule i Sandelsbjerg, og der var de så vel forvaret med Skov og Krat, med Mose og Pøl, at ingen ukendte Folk skulde løbe til og finde dem.

Nu var det en Lille Juledag hen på Dagen der kom tolv store svære Karle ind til Toftgård og kastede deres Værge på Bordet og spørger Manden, om han havde noget godt Juleøl. Manden siger jo, havde han så, og de skulde vorde taget imod det bedste Huset formåde, for han kunde nok skønne på deres Høflighed, hvad for Karle det var, men lod til som ingenting var. Konen bærer for dem Sigtebrød og Sylte og hvad andet Julegodt, hun havde og kunde bakke op for dem med, og Manden sætter sig ved Enden af Bordet med Flasken, og de begyndte at pimpe og det dygtig. Han holdt ikke i Enden af det, for han skønnede vel, at af alle dem, han havde hjemme, var der ingen, der bedre kunde bugte disse stinde Karle end Flasken. Han havde nu nok at bestille og der var ingen andre Karlmennesker tilstede, så det så hartad skidt nok ud for dem, for hvad Ende, der kunde blive på Legen, det

ligi, de ku di eñtj så lig væ. Mèn kvòn hon ha òle vat fã-
knøt, næ de kneb, å var e eñtj hæle no, hon leste sè uv è
framesdøn hèn è stalèn å fo fat åpå djæ ståhøjst. Mè jit 20
var hon åpå [røgi] å ham å åstæ i jit flyvspreng åp te Brã-
skøv å for i grome høbèn ryterèr, dè lo dær, mè sè hænic.
Di kam ènda tile nåk, fã røverèn sa i djæ gu tomerom å
svaje å pengke å teñtj enteng åpå, föri göri va ful å krisfãlk.
No stije di da åp òlsamæl å gribe te djæ bøsèr, mèn di slo 25
klek hva jèn, som eñtj va så sæt, fãr èn pig, dè jik å tør å
bovre ète dèm, ha lest sè te å krøst kørklui å i èj å hva
bøspijb, så de kruve va bløvèn vut. Di hog jø nåk frå dèm,
de bëjst di ha lær, mèn de hjalp fã let, fã dè va fã månèr
om dèm, så eñtjèn de krevælt hæle kravælt, så mat di hør- 30
òvs. Dè bløv hæləns höltj kort pròsès mè dèm, fã di bløv
høge nir hæle sköt lig åpå stee òl tøl, å hvèm vil val sæj
igång, de var il jøv.

De va no tesij mè dèm, å en hõt fa te nõteng, föri hèn
åpå sãmèn, da kam dèr èn stakælstjèleng, sònt èn rafæjs, å 35
ha non småkøl mè sè, ni te Tøvtgør. De var i sønda, da

---

kunde de ikke så lige vide. Men Konen hun havde aldrig været forknyt, når det kneb, og var det ikke heller nu; hun lister sig ud ad Køkkendøren hen til Stalden og får fat på deres Hingst. Med et var hun på Ryggen af den og afsted i et Flyvspring op til Bratskov og får en grumme Hob Ryttere, der lå der, med sig herved. De kom endda tidlig nok, for Røverne sad i deres gode Tommerum og smavsede og pimpede og tænkte ingenting på, før Gården var fuld af Krigsfolk. Nu springer de da op allesammen og griber til deres Bøsser, men de slog Klik hver en, som ikke var så sært, for en Pige, der gik og tørrede af Bordet efter dem, havde listet sig til at vride Karkluden af i Enden af hver Bøssepibe, så at Krudtet var blevet vådt. De huggede jo nok fra sig det bedste, de havde lært, men det hjalp for lidt, for der var for mange om dem, så enten det kriblede eller krablede, så måtte de heraus. Der blev ellers holdt kort Proces med dem, for de blev hugget ned eller skudt lige på Stedet alle tolv, og hvem vilde vel sige engang, det var ilde gjort.

Det var nu tilende med dem, og ingen hørte Færd til noget førend hen på Sommeren, da kom der en stakkels Kælling, sådan en »Rafejs«, og havde nogle Småkarle med sig ned til Toftgård. Det var en Søndag, da alle Fol-

ðl fálkèn á maj sil va goèn te tjerk á kvòn va jène hjem
 mè èn lele dè va djær ijn, á sá i høvedrèng. Sin tjèlengèn
 skònt ápå de, sá bløv hon sá møj vehengèn te á fáláng fóst
 40 jit á sá e ðntj, á tesist vil hon læ Tòvtgòkvòn te á fli hær
 ðl djæ pèng, á bejòntj á truv hær ápå lyve. Kvòn va eñtj
 val tepas ve dehær, mèn hætèr ènda ápå rø á se te tjè-
 lengèn: »Ja skal a abselut sæj e, sá lege pèngèn ápå buj á
 dèj ørk, dæ stor.« Hon lápèr ørki, á dè frème tjèleng boke
 45 sè nir i ham á bejòntj á rojsælt áþ fár á fej pèngèn, mèn i
 de sam greb kvòn ve feèn á hær á vepe hæ nir i tjistèn
 hælèr ørki á slor ham i los fár hær. Dæ ku hon no leg á
 skrab om pèng, sá lèng hon ha løst, á ènda e bete kvòn
 lèngèr te, mèn di hæ småkòl, hon ha mè, løbe djæ væj á
 50 hujèr á skrolèr, som djæt lyv ha èj. Fòri tjèlengèn va blòvèn
 loke nir i ørki, ha Tòvtgòkvòn jave hæ lele pig, sònt èn stò
 ápå èn hal snes or, øve te Jæs tjerk fár á heñtj maj á di á
 fálk hjem, mèn da hon kam ej i vabènhuvst, sa dèr i gamæl
 stæer ápå ligborèn, á haj spovr hær è, hons gát hon vil, da
 55 hon kam sònt fòri. Hon seèr ham no, de hon sku heñtj hæ

---

kene og Manden selv var gået til Kirke og Konen var ene hjemme med en lille Pige, som var deres egen, og så en Hyrdedreng. Da Kællingen mærkede det, så blev hun så meget vedhængende til at forlange først et og så et andet, og tilsidst vilde hun lære Toftgårdskonen til at fly hende alle deres Penge, og begyndte at true hende på Livet. Konen var ikke vel tilpas ved dette, men hittede endda på Råd og siger til Kællingen: »Ja, skal jeg absolut sige det, så ligger Pengene på Bunden af den Ørk, der står.« Hun åbner Ørken og den fremmede Kælling bukker sig ned i den og begyndte og rodede op forat finde Pengene, men i det samme greb Konen ved Fødderne af hende og vippede hende ned i Kisten eller Ørken og slår den i Lås for hende. Der kunde hun nu ligge og skrabe om Penge, sålænge hun havde Lyst, og endda et bitte Korn længer til, men disse Småkarle, hun havde med, løber deres Vej og hujer og skråler, som deres Liv havde Ende. Førend Kællingen var bleven lukket ned i Ørken, havde Toftgårdskonen jaget sin lille Pige, sådan en Stump på en halv Snes År, over til Jetsmark Kirke for at hente Manden og de andre Folk hjem, men da hun kom ind i Våbenhuset, sad der en gammel Stodder på Ligbåren, og han spurte hende ad, hvad godt hun vilde, da hun kom sådan farende. Hun siger ham nu, at hun skulde hente sin Fader, der

før, de var i tjerke, få de var en li tjeleng komèn hjem te djæt, å hon vil jør hæ mur fâtræ. »Da è do val eñtj glò får å go ej i tjerken? mèn to a ska val åse go ej å kal è ham få de, så løb do etjons hjem ijèn te din mur,« se ståen. De va tøsèn gât fânøve mè å løbe hjem ijèn, mèn ståen lèt nåk 60 væ mè å kal è maj, få de va røveståen sil frå Sajælsbjære, å tjelengèn, de lo i ørki, var hans kun, som I val hò teñtj få lèng sin. Haj va jø go åp te tjerken får å pas åpå, de fâlkèn skul eñtj kom får haste hjem. Di ga dem gu støj, få di teñtj eñtj åpå no før, mèn da tjenestèn var uv å òl 65 fâlk stov åpå tjèrgøri, hèt di, de Tøvtgør høvèr tut så møj stèrk i hvønt å sò:

»Sotegro sov legèr i sâltj,
 òl di små grijs
 di løbèr om rijs,
 ræk din bin lång Tøger.»

70

No ku Tøje Lång, sònt hjæt maj, nåk fâsto de mat væ skit fat dehhjem, å haj å fâlkèn skøñtj sè hjem lise fort, som di kuj. Dæ faj di åse, lisom høveri ha blæst, tjelengèn i ørki

var i Kirke, for der var en led Kælling kommen hjem til deres, og hun vilde gøre hendes Moder Fortræd. »Da er du vel ikke glad for at gå ind i Kirken, men jeg skal vel også gå ind og kalde ad ham for dig, så løb du ikkuns hjem igen til din Moder,« siger Stodderen. Det var Tøsen godt fornøjet med og løber hjem igen, men Stodderen lod nok være med at kalde på Manden, for det var Røverstodderen selv fra Sandelsbjerg, og Kællingen, der lå i Ørken, var hans Kone, som I vel har tænkt for længe siden. Han var jo gået op til Kirken for at passe på, at Folkene ikke skulde komme for hastig hjem. De gav sig gode Stunder, for de tænkte ikke på nogen Fare, men da Tjenesten var ude, og alle Folk stod på Kirkegården, hørte de, at Toftgård Hyrde tudede så meget stærkt i Hornet og sagde:

»Sortegrå So ligger i Salt,
 alle de små Grise
 løbe om Rise,
 ræk dine Ben, lange Tøger.»

Nu kunde Tøger Lang, sådan hed Manden, nok forstå, det måtte være skidt fat derhjemme, og han og Folkene skyndte sig hjem ligeså fort, som de kunde. Der fandt de også, ligesom Hyrden havde blæst, Kællingen i Ørken

75 å knætjèn uv i rijsbuskèn, å di, di fek fat åpå, mat de sam væj som di a sènèr, dè va mè i røveflåki, de a nys fátal om.

Hèn åpå veñtjèn i e hemæl-rèjfsøg kam dèr i gamæl fáfrosèn stakæl ej te Tøvtgør å bær om huvs. De ku di eñtj val nætj ham i sònt e gus-verli, mèn ræj va di ènda får ham, 80 få di væst jø eñtj, hons de ku væ får i jèj. Får èn sekèrhjæ skyl vise di ham ej i èn trongk, de di ku los frá usijèn, »så haj ma val blyv dèr, te vi låpe får ham ijèn,« teñtj di, å go så rovle i djæ sèng. De var ènda næ ve, de ku ha go skit å få dèm, hves eñtj jèn å pigèrn va bløven sei åp 85 får å rømp èn smul åpå pjåltjèn omkreng sè; får hèn åpå nètèn, sin ståen teñtj, di sòv òlsamæl, så kást haj søvnbrøj åpå dèm å sò: »Sòv dèm, dè sòvèr, å vøg dèm, dè vøgèr!« Di sòv no òlsamæl som stin untagèn pigèn, dè sa å syje. 90 Hon blyve da så fátjipe ve dehær, å leste sè hèn å vil kal è maj å di ar, mèn si de ku eñtj nøt nò, hvò møj hon røbt å ruske i dèm, få di va jø nøj te å lè væ mè å vævn. I sam gu lav ji ståen sè te å lerk å krat ve døn får å kom uv, mèn sin haj skönt åpå, de haj ku eñtj få hæ næleke åp, så

---

og Knægtene ude i Risbuskene, og de, de fik fat på, måtte den samme Vej som de andre Sønner, der var med i Røverflokkene, som jeg nys fortalte om.

Hèn på Vintren i et Himmel-Snefog kom der en gammel forfrosen Stakkel ind til Toftgård og beder om Hus. Det kunde de ikke vel nægte ham i sådant et Guds Vejrlig, men rædde var de endda for ham, for de vidste jo ikke, hvad det kunde være for en En. For en Sikkerheds Skyld viser de ham ind i et lille smalt Rum, som de kunde låse for Udsiden, »så han må vel blive der, til vi åbner for ham igen,« tænkte de og går så rolig i deres Seng. Det var endda nær ved, det kunde have gået skidt af for dem, hvis ikke en af Pigerne var bleven siddende oppe for at rimpe en Smule på Pjalterne omkring sig; for hèn på Natten, da Stodderen tænkte, de sov allesammen, så kastede han Søvnbrynde på dem og sagde: »Sov de, der sover, og våg de, der våger!« De sov nu allesammen som Stene, undtagen Pigen, der sad og syde. Hun bliver da så forstyrret ved dette og lister sig hèn og vilde kalde ad Manden og de andre, men se, det kunde ikke nytte noget, hvor meget hun råbte og ruskede i dem, for de var jo nødt til at lade være med at vågne. I samme gode Lag giver Stodderen sig til at lirke og krasse ved Døren forat komme ud, men da han mærkede, at han kunde ikke få den

ga haj sè i lav mè å skrab sè næn åje døtræje. Sin pigèn skönt åpå dehær, så gribør hon en bølus, de lo åje bængki, 95 får å ha no ve håjen å slo frå sè mè i nøs betrøk. Sin ståen ha fåt hvøl stu nåk te å kryb ijemæl, så komør haj da; mèn så snòt pigèn sijør, de haj ha hvòt ijemæl, så demør hon åse te mè usèn lig øve naki å ståen, så de hvòt treltj uv è gult. No ròbt hon skòvròb å ruske dem i hore, 100 de lo å sòv, mèn de va de sil sam som fòri. Dè hæ søle pig var hòte fare te å gå uv å hæt ijn gu skej, å de ku entj væ så sæt, får hon va jø sònt å ræn åpå òl jènør i hile hurlombhæjen, mèn så snòt de gryje è dav, lèt hon klø øve te Jæs Prèjst får å heñtj ham denir. Òle så snòt var haj ønte i Tòvtgør, 105 fòri haj tov ètør å få de lyjs slut, de sto å brèntj i håjen å ståen. Pigèn ha fòri prøve å pust å blæst å sput åpå fengèn får å få e slut, mèn lyjst brèntj lig strut; mèn så snòt prèjsti fèk fat åpå e, så jav haj e nir i halsi å ståen, å så var e slut lig mè de sam, å si no ku di vuvn hva jøj i huvs. De 110 var en ræjti søvn, di ha hat, få di lo lisom å dålmt å skönt gât åpå, hons de jik få sè, hal om hal som i i vògèn drèm,

---

pillet op, så gav han sig i Lag med at skrabe sig neden under Dørtrinet. Da Pigen mærkede dette, så griber hun en Boløkse, der lå under Bænken, for at have noget ved Hånden og slå fra sig med i Nøds Betryk. Da Stodderen havde fået Hullet stort nok til at krybe igennem, så kommer han da, men såsnart Pigen ser, at han havde Hovedet igennem, så slår hun også til med Øksen lige over Nakken af Stodderen, så at Hovedet trillede ud ad Gulvet. Nu råbte hun Skovrøb og ruskede dem i Håret, der lå og sov, men det var det selv samme som før. Denne sølle Pige var hartad færdig til at gå ud af sit eget gode Skind, og det kunde ikke være så sært, for hun var jo sådan at regne på alene i hele Hurlumhejen, men så snart det gryde ad Dag, lod hun klø over til Jetsmark Prest for at hente ham derned. Aldrig så snart var han indenfor i Toftgård, førend han skyndte sig at få det Lys slukket, der stod og brændte i Hånden af Stodderen. Pigen havde først prøvet at puste og blæst og spyttet på Fingrene forat få det slukket, men Lyset brændte lige strunk; men så snart Præsten fik fat på det, så jagede han det ned i Halsen af Stodderen, og så var det slukket lige med det samme, og se nu kunde de vågne hver en i Huse. Det var ingen rigtig Søvn, de havde haft, for de lå ligesom og blundede og mærkede godt, hvad der gik for sig, halv om halv som i en vågen Drøm, men se at rive sig løs og vågne rigtig var mere end

mèn si å ryv dem løs å vuvn ræjti, va mjr èj di mætje. No
 fåtal præjsti dem beskin om lyst å honsfå de pigèn ku eñtj
 115 slok e; de va da i tyvfengèr, de va skor å jèj, de var hongèn
 i èn gali, å næ så sont non kanalièr, dèr ha fásur dem te
 de lī kòl, fèk fat åpå sont i fengèr, si så ku di tøj ham nir
 i djær hals, mèn de var åse de jènest stæ, de di ku slok
 ham ijèn. De ku præjsti sæj dem, får haj ha go i de sovt
 120 skul. Ståèn, de va komèn så skit åstæ, var en ar èj røve-
 ståèn, før te i slañtj å røvepake frå Sajælsbjære, de I væ val.

De va sont hèn føst om vuverèn, de kam i bete stækæls
 drèng te Tøvtgør, haj var bõrfu å bõrbint, å så fásultje
 var haj, de haj ðnapest ku heng samæl. Di ha uñtj o e mè
 125 de hæ smul knåt, få de var hællens gu fålk, å lèt ham blyv
 dèr å jov så val invò ham, som de ku ha vat djæt ijn bòn,
 få de var hællens åse sont i sløvèn smul ong å møj vèntjèr,
 hælst invò di to gamæl. Haj bløv goi dèr, te haj va te-
 grovèn å så lèng haj løve, ka a trov, får haj bløv kjèrest mè
 130 djæ jènest dètèr — her, de bløv jave øve te Jæs tjerk, de a
 nys fåtal — å omsijr fèk haj her å gøri mè, å de var ðltj

---

de mægtede. Nu fortalte Præsten dem Besked om Lyset og hvorfor Pigen ikke kunde slukke det; det var da en Tyvefinger, der var skåren af en, der var hængt i en Galge, og når så sådanne nogle Kanailler, der havde forsøret sig til den lede Karl, fik fat på sådan en Finger, se så kunde de tænde den nede i deres Hals, men det var også det eneste Sted, hvor de kunde slukke den igen. Det kunde Præsten sige dem, for han havde gået i den sorte Skole. Stodderen, der var kommen så skidt afsted, var ingen andre end Røverstodderen, Fader til en Slant af Røvepakket fra Sandelsbjerg, som I ved vel.

Det var sådan hen først om Våren, der kom en bitte Tiggerdreng til Toftgård, han var barfodet og barbenet og så forsulten var han, at han lige knap kunde hænge sammen. De havde ondt af det for denne Smule Knort, for det var ellers gode Folk, og lod ham blive der og gjorde så vel imod ham, som det kunde have været deres eget Barn, for det var ellers også sådan en opvakt Smule Unge og meget vennekær, helst imod de to gamle. Han blev gående der til han blev tilvoksen og så længe han levede, kan jeg tro, for han blev Kæreste med deres eneste Datter — hende, der blev jaget over til Jetsmark Kirke, som jeg nys fortalte — og omsider fik han hende og

så møy stut å hvælt te mò få di to gamæl. Eñtj læng ʼete døj
 Tøje Lång å kun, å så fek di to ong òl djæ gamæl grongkèr
 å svaj mè. Di løve så hvæle gât tehob, så en hòt te, di
 spèntjtest i gât/ nâk om e, mèn ènda tèt kvòn sâmtir, de haj ¹³⁵
 va så undeli, som haj ku go å grek åpå jènteng; de va da
 lival eñtj nòteng, hon lo vije mèrk te èj de sam. Di ha vat
 jyvvt to òs tij åpå èn pas å va bekomèn dem e bete jit, så
 gor haj å snake få kvòn, de hon sku føles mè ham uv i
 markèn å sij kun å græjs, hvant de stov, å så jèj da, de va ¹⁴⁰
 så møy dâl i ver, tòr hon bònt i armi å go mè ham uv. Di
 gor å trèkèr omkreng, te di komèr uv i krati hèn è Sajæls-
 bjære te, de var eñtj så stake, få da lo Tøvtgør nì ve òèn,
 a ka hòv, da haj bløv flèt. Haj se no te hær: »Hæ ka do
 sij min fâraeles huvs å hjèm. Vet do no føles mè ej å sij, ¹⁴⁵
 hvant di hòr hat e?» Kvòn blyve da lisom hon sku søk
 lig nir i jovrèn, å de ku hælèr eñtj vær å åjèr åpå. Haj sò
 hæ no ræn beskin om, hvèm haj var å hvant haj i lång-
 somele tijer ha go å veñtje ètèr hans for å hvò stur èn nøj
 haj ha lij, fòri haj vuve sè uv å bjære. »Din fâraelèr,« sò ¹⁵⁰

Gården med, og det var alt så meget stort og svært til Måde for de to gamle. Ikke længe efter døde Tøger Lang og Kone, og så fik de to Unge alle deres gamle Grunker at gøre sig tilgode med. De levede så meget godt sammen, så Ingen hørte til, de spændtes jo godt nok om det, men endda tykkedes Konen somme Tider, at han var så underlig, som han kunde gå og grublisere på noget; det var dog alligevel ikke noget, hun lagde videre Mærke til end det samme. De havde været gift to Års Tid på en Pas og havde fået sig et bitte et, så går han og snakker for Konen, at hun skulde følges med ham ud i Marken og se Korn og Græs, hvordan det stod, og så en Dag, det var så meget smukt i Vejret, tager hun Barnet i Armen og går med ham ud. De går og trækker omkring, til de kommer ud i Krattet henad Sandelsbjerg til, det var ikke så stakket, for da lå Toftgård nede ved Åen, jeg kan huske, da den blev flyttet. Han siger nu til hende: »Her kan du se mine Forældres Hus og Hjem. Vil du nu følges med ind og se, hvordan de har haft det?» Konen bliver da ligesom hun skulde synke lige ned i Jorden, og det kunde heller ikke være at undre på. Han sagde hende nu ren Besked om, hvem han var, og hvordan han i langsommelige Tider havde gået og ventet efter sin Fader og hvor stor en Nød han havde lidt, før han vovede

haj, fá no ræ de uj åp i ham, ›hør a á tak får hile døj
 uløk, dër èr hènntj mè á min, mèn no skal a hövn de hile
 åpá dè, de hør a löve så lèng.« Haj gribe no i hær á vil
 sæt hæ nir i èn pojsæl, mèn hon krøte ijèn de kvòn, hon
 155 kuj, mèn sin de ku eñtj blyv nák á hon so, de var hans
 ram alër, så smijër hon bont frá sè á tò ve de bøjst, hon ha
 lær. Hon fek da bøvnt mè ham omsijr á for ham vræ nir i
 smatèn, så de luvnt uvn øvèr ham, á dæ bløv haj. De va dè
 sist á røvefålkens sènèr, á mè ham var e fábij mè hile pake.
 160 Sin bløv bjære jèmælsøgt, á stu stòvèr va dè dènir mè i
 stvør-hòbèn söl á gul. Døj dør, dè va fá røvestòvèn, è no
 edør i Jæsmark tjerk. Dehær è no lise saj, som a fátælèr e,
 fá de sto jø utrøkele i jèn á di huje-visèr, dè bejèje sònt:
 ›Tøl røverèr kam á Novrènskòv.« De è da val hæler eñtj
 165 så fòle lèng sin, de dè va skòv ve Sajælsbjære, som dèr èno
 èr ve bjære ve Oby, fá mèn a tjænt i Myjrtu, da stov dèr i
 stu kromp jigestålp i suvøjst høn á djæ lò, kaski haj sto dèr
 èno, á haj va grove ve Sajælsbjære. Vi kaltj ham ølèr øñtj
 èj Vrengæl-Vrångæl-Sajælsbjæres stålp.

---

sig ud af Bjerget. ›Dine Forældre,‹ sagde han, for nu fløj det onde op i
 ham, ›har jeg at takke for hele den Ulykke, der er hændet mig og mine, men
 nu skal jeg hævne det hele på dig, det har jeg lovet så længe.‹ Han griber
 nu i hende og vilde sætte hende ned i en Pyt, men hun gjorde Modstand det
 Korn, hun kunde, men da det ikke kunde blive nok og hun så, det var hans
 ramme Alvor, så smider hun Barnet fra sig og tager ved det bedste, hun havde
 lært. Hun fik da Bugt med ham omsider og får ham vreden ned i Smad-
 deret, så det stod op ovenover ham, og der blev han. Det var den sidste af
 Røverfolkenes Sønner, og med ham var det forbi med hele Pakket. Siden
 blev Bjerget gennæmsøgt, og store Stuer var der dernede med en hel Hob
 Sølv og Guld. Den Dør, der var for Røverstuen, er nu Inderdør i Jetsmark
 Kirke. Dette er nu ligeså sandt, som jeg fortæller det, for det stod jo
 udtrykkelig i en af de hundrede Viser, der begynder sådan: ›Tolv Røvere
 kom af Nordenskov.‹ Det er da vel heller ikke så farlig længe siden, at
 der var Skov ved Sandelsbjerg, som der endnu er ved Bjerget ved Åby, for
 medens jeg tjente i Myrtue, da stod der en stor kroget Egestolpe i det syd-
 vest Hjørne af deres Lade, kanske den står der endnu, og den var grot ved
 Sandelsbjerg. Vi kaldte den aldrig andet end Vringel-Vrangel-Sandelsbjerg Stolpe.

44. Di trej spåterèr.

I Långhòltj i Håsens søvn va dè trej kòl, kusk, løfø å skøt, dèr ha go te gusbor jèj hæle da. Sin di va komèn hjem ijèn, fèk di i sej å jø nar å de målti, å di mint åse, de di ku liseval teji fàlk djæ sèjèr som prèjsti, å òñtj skòns snak, hons di ku desk åp mè, jø lièr jø sværèr tèt di de var. 5 Tesist kam di øvejens om, de dèj å dèm, dè ku sèt dè støjst ji, haj skul væ prèjst å skrøvt di ar. Di sat no hva sin, å fæl va di, mèn dè jèn å dèm øvejik møj di ar, får haj ønske, de fanèn skul ta trej å hans sijbjæn å stig hans sjèl åpå. Di a tov testov, de haj va djæ møjstèr, å så skul haj væ 10 djæ prèjst, å fèk så èn syvi øgjuv om halsi å bejòñtj å flèt åp òltj de lit var. Di a tjænestfàlk sto hil fábære å hèt te, å så so di jørli, fanèn jik skønborle imæl dihæ trej, så di va fìjr i sèlskab mè hverar.

De jik dèm hælèr èñtj gåt hær i varèn, hvant de så ku 15 go dèm sin, få dè jèn å dèm svaj rænt hèn, dèn an ha e åse skit nåk, mèn dè trei haj hòltj ørèn styv i flir or. Haj

44. De tre Spottere.

I Langholt i Horsens Sogn var der tre Karle, Kusk, Ladefoged og Skytte, der havde gået til Guds Bord en Helligdag. Da de var kommen hjem igen, fik de i Sinde at gøre Nar af det Måltid, og de mente også, at de kunde ligeså vel tilgive Folk deres Synder som Præsten, og anden Skarns Snak, som de kunde diske op med, jo ledere jo mere stort tykkedes de det var. Tilsidst kom de overens om, at den af dem, der kunde sætte den største Ed, han skulde være Præst og skrifte de andre. De satte nu hver sin og fæle var de, men den ene af dem overgik meget de andre, for han ønskede, at Fanden skulde tage tre af hans Sideben og stege hans Sjæl på. De andre to tilstod, at han var deres Mester, og så skulde han være deres Præst, og fik så en Siv-Hestepude om Halsen og begyndte at flette op alt det ledt var. De andre Tjenestefolk stod hel betagne og hørte til, og så så de klart, Fanden gik skinbarlig imellem disse tre, så de var fire i Selskab med hverandre.

Det gik dem heller ikke godt her i Verden, hvordan det så kunde gå dem siden, for den ene af dem svandt rent hen, den anden havde det også skidt nok, men den tredie han holdt Ørene stive i flere År. Han var Kro-

va krøvemaj å før sè som i stur-hans, mèn de fèk da i li èj
 mè ham, sin hans tij kam, få fanèn heñtj ham nåk, vil di
 20 min. Haj va riji è by, å hējsti kam hjem om nètèn uèn
 rytèr, å så sò huvsèns fàlk, de hējsti ha slo ham å, å di faj
 ham døj åpå stee, mèn ar sò, de haj va splet è, å kragèr å
 ravn hake i stompèrn, da di faj ham. Nåk èr e, dè va stu
 begravæls, mèn en so ham i tjiist, som hælèns skek å brog
 25 èr. Tång va tjiistèn å bæ, mèn de skul nåk væ mjæst å stin.

45. Dè løn skvølmējstèr.

Få månèr or sin ha di i skvølmējstèr i Birby, dè ku
 nõkvòn mir èj hans fadèrvør. Hons hans ræjti navn var, hør
 a aldri hèt, får òl så kaltj di ham eñtj òñtj èj dè løn skvøl-
 mējstèr, å løn skul haj nåk vær både en å uèn. Haj jik
 5 javnle åp è musi å hi å fångt hogvørm, så trak haj dèm
 åpå èn snør å hang dèm åpå esij å hans tjøvælsskø; næ så
 fàlk spovr ham è, hons de var, dær hang å daske, så svør
 haj: »De è mensyl èn bete ol.« Dèm brogt haj te å køg fjæte
 å te å jø konstèr mè, mèn færejstèn o haj dèm, lisom de ku

---

mand og førte sig som en Storhans, men det fik da en led Ende med ham, da hans Tid kom, for Fanden hentede ham nok, vilde man mene. Han var ridende ad By, og Hesten kom hjem om Natten uden Rytter, og så sagde Husets Folk, at Hesten havde slået ham af, og de fandt ham død på Stedet, men andre sagde, at han var splittet ad og Krager og Ravne hakkede i Stumperne, da de fandt ham. Nok er det, der var stor Begravelse, men ingen så ham i Kisten, som ellers Skik og Brug er. Tung var Kisten at bære, men det skulde nok være mest af Sten.

45. Den lådne Skolemester.

For mange År siden havde de en Skolemester i Birby (Bjergby), der kunde noget mere end sit Fadervor. Hvad hans rigtige Navn var, har jeg aldrig hørt, for Alle så kaldte de ham ikke andet end den lådne Skolemester, og låden skulde han nok være både forinden og foruden. Han gik jevnlig op ad Mosen og Hede og fangede Hugorme, så trak han dem på en Snor og hang dem på Indersiden af sit Kjoleskød; når så Folk spurte ham ad, hvad det var, der hang og daskede, svarede han: »Det er Minsjæl en bitte Ål.« Dem brugte han til at koge Fedtet af til at gøre Konster med, men forresten åd han dem,

vær ol, de ha vi ar lèt væ mæ. Haj jov no så måne konstèr, 10
mèn hvèm væ val beskin om dem, enda è dè jit pus, de òl
væ å fátæi om.

Dè var i kòl i Brøjslè, dè skul jyvtes mè èn pig nør i
Birby, mèn så var he fārælèr blòvèn støntj åpå dè lòn skvøl-
mèjstèr å vil èntj ha ham mè te brølepe. De faj skvøl- 15
mèjstèr sè møj fånèrmt ve å lòve dem, de haj sku val sèj
dem jèj te å sòng øve bovr, de di èntj skul løstes ve. Dè
var e hvæle stu brølep, få dè va slætj å venèr mè åpå bu
sijèr, både frå Brøjslè å Birby. Sin di no kam frå tjerk å va
blòvèn sat te bovr, så kam djæ bytyr ubø te brølepsgøri — 20
jaja! skvølmèjstèn ha val be ham — å bølt å skjèbt å hòltj
sònt èn mosek, de de va no faskrèkele, å jø stèrkèr spel-
mèjèn gne åpå fjòlèn, jø stèrkèr hvijnt Tyri dèr uènte. Haj
blòv trovle ve i sam duvr, mèn fàlk sa ve bovr, ja ræn te an-
das mòn låntj hèn åpå, så òlèr e mesk ku kom uèn èn dør 25
dè hile nèt, hvò nøvèndi e æri di èj ha, få tyri rèntj runtjèn
omk्रेng huvsèn å va ræn majvòlèn å gal. Føst låntj om
lèng blòv haj lij o e å daske å væj, så fàlk ku kom uv å

---

ligesom det kunde være Ål, det havde vi andre ladet være med. Han gjorde nu så mange Konster, men hvem ved vel Besked om dem, endda er der et Pus, som alle ved at fortælle om.

Der var en Karl i Brønderslev, som skulde giftes med en Pige nærpå i Birby, men så var hendes Forældre blevne stødt på den lådne Skolemester og vilde ikke have ham med til Brylluppet. Det fandt Skolemester sig meget fornærmet ved og lovede dem, at han skulde vel sende dem en til at syng over Borde, som de ikke skulde lystes ved. Det var et meget stort Bryllup, for der var Slægt og Venner med på begge Sider, både fra Brønderslev og Birby. Da de nu kom fra Kirke og var bleven sat til Bord, så kom deres Bytyr ubuden til Bryllupsgården — jaja, Skolemesteren havde vel bedet ham — og brølede og tudede og holdt sådan en Musik, at det var noget forskrækkeligt, og jo stærkere Spillemanden gned på Fiolen, jo stærkere hvinede Tyren der udenfor. Han blev trolig ved i samme Dur, medens Folk sad ved Borde, ja helt langt hen på næste Dags Morgen, så aldrig et Menneske kunde komme udenfor en Dør den hele Nat, hvor nødvendigt et Ærinde de end havde, for Tyren rendte rundt omkring Husene og var rent mandolm og gal. Først langt om længe blev han led af det og daskede af Vej, så

drav òj, å de trængt di sámøj åse te. Si de è grujèn te, de
30 Birby bytyr è blòvèn te e ovr i hile Vènsøsæl.

46. Pali Fegs.

»Min farfar var prøvst, væl èn go prøvst, min far var
prèjst, væl èn go præjst, sel è jæg dægn, væl èn go dægn,
å min søn, hva han? »Ja han blivèr væl èn l— å sovèn tar
ham!« Sònt se di ète Pali Fegs; haj va dejn i Tålstrep,
5 mèn Ravni va præjst dèr. Sin præjsti va døj, jik haj ijèn å
blòv tesist så slem, de haj kam dè te gor, da i præjstgøri,
mèn di vòntj djær øg om avteni i mørkènt. Fålkèn var i
èn grome vaj å væst hòte èntj, hva di tu vær om nètèn,
mèn så fèk di da Pali Fegs dænir, å haj mònt Ravni å så
10 blòv dè rov dæ ve huvs.

Pali Fegs va grome beløst, får haj ha studijre te præjst
å ha åse go i dè sovt skul, å òl præjst, i de mejst dèm, dèr
hò go i dè sovt skul, skal ha i skåk bøgèr, å imæl dèm è
Seperònus. Haj hòr, hælèns fátal, hvant de jik te. Di var
15 èntj so fo, dè jik i dè sovt skul, mèn haj va dèr, å di jik

---

Folk kunde komme ud og drage Ånde, og det trængte de såmænd også til.
Se det er Grunden til, at Birby Bytyr er bleven til et Ord i hele Vendsyssel.

46. Palle Fiks.

»Min Farfader var Provst, vel en god Provst, min Fader var Præst, vel
en god Præst, selv er jeg Degn, vel en god Degn, og min Søn, hvad han?
Ja han bliver vel en L— og Soen tager ham!« Sådan siger man efter Palle
Fiks, han var Degn i Tolstrup, medens Ravnen var Præst der. Da Præsten
var død, gik han igen og blev tilsidst så slem, at han kom der til Gårde,
da i Præstegården, medens de vandede deres Øg om Aftenen i Mørkningen.
Folkene var i en grumme Våde og vidste ikke, hvor de turde være om
Natten, men så fik de da Palle Fiks derved, og han manede Ravnen og så
blev der Ro der ved Huse.

Palle Fiks var grumme belæst, for han havde studeret til Præst og havde
også gået i den sorte Skole, og alle Præster, i det mindste dem, der har gået
i den sorte Skole, skal have en Skok Bøger, og imellem dem er Cyprianus.
Han har ellers fortalt, hvordan det gik til. De var ikke så få, der gik i den
sorte Skole, medens han var der, og de gik ud en efter en anden, som de

uv jēj ètèr in an, som di bløv fare te, å bløv da Pali Fegs dè sist. No va de èn fast sag, de fanèn skul ha dè sist uv å skvøl. No var haj da i vaj, mèn ræje sè ènda, få sin haj skul uv, så trèt haj å trèt så lèng, te de mån skönt klør ej è døn, si så gor haj uv, mèn så sprengè fanèn åp — haj sa ²⁰ som èn gamæl krøkrøge tjèleng ve nøsij å kakæl mè e røj ryjes skyvt om halsi å past åpå å få dè sist — no sprengèr haj åp å gribèr Pali Fegs i naki, mèn haj tør åpå: »Hva, vet do lè mè go å ta ham, dè kome bag ète mè!« Fanèn va så fårhepe åpå å få hans maj, de haj sije sè èntj bē får, ej ²⁵ haj slèpèr Pali-Fegs å gribèr hans skyg, dè kam bag ètèr uv è døn, å fur åstæ mè ham. Sont slap dejni da dèjgàng, mèn hans skyg var hèn, å haj fèk òle skyg mir.

47. Dè sovt Jèns.

Dè var i præjst i Øste Brøjslè, de di kaltj dè sovt Jèns, å hans støjst løst var å kom ilav mè spøgælsèr å jèngàngèr å òltj sont skiterij, får haj ha go i dè sovt skul å va døgti te å mèn. Hva nèt jik haj jan åp åpå tjèrgòri, får om dè

blev færdige til, og blev da Palle Fiks der sidst. Nu var det en fast Sag, at Fanden skulde have den sidste ud af Skolen. Nu var han da i Vånde, men reddede sig endda, for da han skulde ud, så trykkede han og trykkede så længe, til Månen skinnede klar ind ad Døren, se så går han ud, men så springer Fanden op — han sad som en gammel krogygget Kælling ved den nørre Side af Kakkellovnen med et rødt Rys Skørt om Halsen og passede på at få den sidste — nu springer han op og griber Palle Fiks i Nakken, men han tager på: »Hvad, vil du lade mig gå og tag ham, der kommer bag efter mig!« Fanden var så forhippet på at få sin Mand, at han ikke ser sig bedre for, end han slipper Palle Fiks og griber hans Skygge, der kom bag efter ud ad Døren, og forfsted med den. Sådán slap Degnen da dengang, men hans Skygge var borte og han fik aldrig Skygge mere.

47. Den sorte Jens.

Der var en Præst i Øster Brønderslev, som man kaldte den sorte Jens, og hans største Lyst var at komme i Lag med Spøgelsèr og Gengangere og alt sådant Skitteri, for han havde gået i den sorte Skole og var dygtig til at mane. Hver Nat gik han gjerne op på Kirkegården, for om der var noget i

5 va nòteng i uræjtihjæ, å så ga haj sè i lav mæ e å jor e i rèt
 ijèn. Hans kun va svòtèns lij å de nètrèj, å hon fò jèj å
 djæ kòl te å ta èn lagèn øve sè å go åp åpå tjèrgòri å tjyvs
 ham. Sin præjsti sije dehær å trove, de var i jèngàngèr, så
 ser haj: »È do mèneske, så tøl! è do djøvelèn, så vig!« De
 10 sò haj trej gâng, mèn kòli tav stel. Så ga præjsti sè te å
 mòn ham, å haj sak i jovrèn te øvèr knæèn, så ròbe kòli:
 »Hòl, hòl, fòr, 'de è mè.« — »Ja no sto do nap te å ræj,«
 sò præjsti, »få do è nir øve trei læ.« Så berète haj dè søle
 søjèr å ser, de haj vil sij, hons haj ènø ku jèr. Haj gor ej
 15 å lokèr èn tjiist åpå klèm å ber kvòn å pas åpå, om hon
 sprang i lòs, få så var e fábij mè kòli. Hèn åpå nètèn sprang
 tjistèn i lòs, så de knalèr, å kòli sak hilt nir i jovrèn.

I Hjèrèmslègdør va dè bløvèn èn grome fástøræls, får
 hèrèn va døj, å no jik haj ijèn. Dè sovt Jèns ku nåk sil
 20 skòn åpå, de dè va skit åpå far, å så ber haj kuski jèj avtèn
 å spèj får, å de i èn fòrt. Kuski spovr, hvar haj skul tjør
 hèn. »Kjør do ekons! do kan èntj kjør fæjl,« se præjsti, å
 så tjør di, li mèn hèjstèn ku røk uv, mèn kuski ku hvetjèn

Urigtighed, og så gav han sig i Lag med det og gjorde det i Rigtighed igen. Hans Kone var så meget led af det Natterend og hun får en af deres Karle til at tage et Lagen over sig og gå op på Kirkegården og kyse ham. Da Præsten ser dette og trode, det var en Genganger, så siger han: »Er du Menneske, så tall! er du Djævelen, så vig!« Det sagde han tre Gange, men Karlen tav stille. Så gav Præsten sig til at mane ham, og han sank i Jorden til over Knæene, så råber Karlen: »Hold, hold, Fader, det er mig.« — »Ja nu står du knap til at redde,« sagde Præsten, »for du er nede over tredie Led.« Så berettede han den sølle Synder og siger, at han vilde se, hvad han endnu kunde gøre. Han går ind og lukker en Kiste på Klem og beder Konen passe på, om den sprang i Lås, for så var det forbi med Karlen. Hèn på Natten sprang Kisten i Lås så det knaldrede, og Karlen sank helt ned i Jorden.

I Hjèrèmslèvgård var der blevet en grumme Forstyrrelse, for Herren var død og nu gik han igen. Den sorte Jens kunde nok selv mærke, at der var Skidt på Færde, og så beder han Kusken en Aften at spænde for, og det i en Fart. Kusken spurte, hvor han skulde køre hen. »Kør du ikkuns! du kan ikke køre fejl,« siger Præsten, og så kørte de, lige mens Hestene kunde række ud, men Kusken kunde hverken se Veje eller Stier, så mørkt var det.

si væj hæle stijèr, så mørk var e. Sin di kam te Løvbrovèn søjèn få Hjèrmlègòr, så hòltj di, å prèjsti be kuski å blyv 25 hòli dær å pas val åpå hèjstèn, te haj kam ijèn, å så gor haj åp. Hæ traf haj spøgælst, å ji sè i lav mè å mòn e, mèn spøgælst vil èntj ji sè å skæltj ham uv får i tyvknætj. Ja de va da i hans stu nøj å trång, de haj ha tò èn skjælengskag, å så sme haj èn skjæling som betåling får e. »Å 30 så skat do hæ nir,« ser haj. — »A ka èntj, a ka èntj,« se spøgælst. — »Honsfå ka do èntj,« se prèjsti. — »Får I è tov.« — »Ta så ham, dè lètèr,« se prèjsti. Næj, de ku haj da èntj, får haj ha fåt vijn å brøj dèj da. Sin kuski hòt de, så skøntj haj sè tebag te øgèn, få de var ham, dè va leste 35 sè bagètèr. No mat spøgælst nir, mèn èntj lèngèr èj te knæèn, fòri frovèn bløv heñtj uv te hæ maj, å di bløv skrøvte. Så skul hon ji dè døj hājèn, mèn prèjsti tòr e hvij klæj å fli hva i sej èj, å så skrefælt haj e tvat øvèr met imæl dem mè hans knyv, mèn dèj èj, dè døj ha ve, va ræn brèntj åp. 40 No mat haj nir lig met åpå vejbrovèn, mèn fek ènda løv te å tjik åp i gång om ore uv i musi, jistèr i Ralifas. Dæ

Da de kom til Loftbroen, sønden for Hjèrmslevgård, så holdt de, og Præsten beder Kusken at blive holdende der og passe vel paa Hestene, til han kom igen, og så går han op. Her traf han Spøgelset og giver sig i Lag med at mane det, men Spøgelset vilde ikke give sig og skældte ham ud for en Tyveknægt. Ja, det var da i hans store Nød og Trang, at han havde taget en Skillingskage, og så smed han en Skilling som Betaling for det, »og så skal du herved,« siger han. — »Jeg kan ikke, jeg kan ikke,« siger Spøgelset. — »Hvorfor kan du ikke,« siger Præsten. — »For I er to.« — »Tag så ham, der lytter,« siger Præsten. Nej, det kunde han da ikke, for han havde fået Vin og Brød den Dag. Da Kusken hørte det, så skyndte han sig tilbage til Øgene, for det var ham, der var listet sig bagefter. Nu måtte Spøgelset ned, men ikke længer end til Knæene, førend Fruen blev hentet ud til sin Mand, og de blev skriftede. Så skulde hun give den døde Hånden, men Præsten tager et hvidt Klæde og flyr hver i sin Ende, og så skar han det tvært over midt imellem dem med sin Kniv, men den Ende, den døde havde ved, var rent brændt op. Nu måtte han ned lige midt på Vindebroen, men fik endda Lov til at kigge op en Gang om Året ude i Mosen, et Sted i Ralifas. Der spøger

spøger haj eno å jø tit Hjèrèmslègòs stuv gal, så di blyve så løbsk, de en ka hvetjèn styjr hæle ro dem.

- 45 Jèjgàng va de sovt Jèns uv, å som di tjyr òlebèjst, stekèr haj i å skasilijèr. »Hons èr è, fòr lijèr è,« se kuski. — »De èr kåkepigèn,« ser haj, »dèr èr hèn å stæl òl å guðstøjèn te avlskòli, å no è svekèn blòvèn hèn frø hær, å hon seèr mè fengèn i taphvøl. Dæ skal hon minsantèn fo løv å se,
50 te jæg komèr hjèm.« Hon sa dèr åse gåt nåk mè fengèn i hvøl, da præjsti kam hjèm å flij hæ svekèn, få dèj ha haj. Si så væst hon å vò sè in an gâng.

48. Fræerek Tjar.

- De è da eñtj så føle lèng sin, de Fræerek Tjar bove i Bòrèmkløstèr, å òl hær omkreng væ å fátæl om ham. Pèng øst haj uv som skit, å næ di bejønntj å mengk åpå i lomèn, så pijnt haj bøjèrn lig te någælbåjs èj. Ku de så eñtj fåslo,
5 så hæ haj jèn uv i Ålbåre, de haj lo å hòltj i mè, å så skul hon lè te. De va jèj gâng, lisom tijèr, de haj señtj i fate huvsmaj dèruv te dengsèn mè brøv om pèng. De va sint

han endnu og gør tit Hjèrèmslèvgårds Stude gale, så de bliver så løbske, at Ingen kan hverken styre eller råde dem.

Engang var den sorte Jèns ude, og som de kørte allerbedst, stikker han i og skoggerler. »Hvad er det, Fader ler af?« siger Kusken. — »Det er Kokkepigen,« siger han, »der er henne at stjæle Øl af Godtølstønden til Avlskarlen, og nu er Tappen blevet henne for hende, og hun sidder med Fingren i Taphullet. Der skal hun min Sandten få Lov til at sidde, til jeg kommer hjem.« Hun sad der også godt nok med Fingren i Hullet, da Præsten kom hjem og flyde hende Tappen, for den havde han. Se, så vidste hun at vare sig en anden Gang.

48. Fredrik Kjær.

Det er da ikke så farlig længe siden, at Fredrik Kjær bode i Børglum Kloster, og alle her omkring ved at fortælle om ham. Penge øste han ud som Skidt, og når de begyndte at mindske i Lommen, så pinte han Bønderne lige til Nøglebånds Ende. Kunde det så ikke forslå, så havde han en ude i Ålborg, som han lå og holdt i med, og så skulde hun lade til. Det var engang, ligesom tiere, at han sendte en fattig Husmand derud til Tingesten med

om avteni, haj kam å så ku hon eñtj jør ham fare föri davi
 ètèr å så bløv haj de nètèn øvèr. Dèhær gøhusståèr ha òle
 sit sònt èn støv som hør, haj bløv vist ej i, å èno mejèr lo 10
 i sònt èn sèng, får haj sak nir i fjæèr å duvn lig øvèr ørèn;
 mèn de var ham åse òltj få varmt, å så lo haj åse å hepe
 å vrepe å ku eñtj fal i sövn. Ve mejnètstij var haj lig ve
 å dålm, mèn så hør haj sònt èn klengerèn, å sònt èn rengelèn
 i stövèn ve sijn å, som di ku ha kast pèng i tjerkebèkènt. 15
 Haj løte nò åpå dehær, mèn da haj va så gamæl, de skyj-
 hoèn va blæst å ham, så leste haj sè ej i stövèn, de klangi
 kam frå, å dæ so haj, hvant fanèn sto å råt hals å brø sè,
 å de di blångke dølèr, åp i i kåbèr tjijl. Di hæ spleñtje
 nyj pèng stak de fate ståèr i yvèn, å haj gor uèn vijèr hèn 20
 å tòèr i gu jøbengful å tjil å steke te sè, å så gor haj ej å
 lege sè ijèn. Andas mòn for haj e brøv å i fäsæjlt pus mè
 pèng, å haj traskèr å hjèm ijèn. Sin haj ha lævijr brøv å
 pèngspus tè håsboj, så ber haj om å mat betøl, de haj sto
 te røjst mè å hans skatèr å lajjil. De ku da Fræerek Tjar 25
 eñtj ha no imvò, mèn sin haj sijèr dihæ spleñtjerinyj søl-

Brev om Penge. Det var sent om Aftenen, han kom, og så kunde hun ikke gøre ham færdig før Dagen efter, og så blev han der Natten over. Denne Gadehusstodder havde aldrig set sådan en Stue som hendes, han blev vist ind i, og endnu mindre ligget i sådan en Seng, for han sank ned i Fjer og Dun lige over Ørerne, men det var ham også altfor varmt, og så lå han også og hippede og vrippede og kunde ikke falde i Søvn. Ved Midnatstid var han lige ved at blunde, men så hørte han sådan en Klingren og sådan en Ringlen i Stuen ved Siden af, som de kunde have kastet Penge i Kirkebækkenet. Han lytter noget på dette, men da han var så gammel, at Skyhårene var blæst af ham, så listede han sig ind i Stuen, som Klengen kom fra, og der så han, hvordan Fanden stod og rakte Hals og brød sig, og det de blanke Dalere, op i en Kobberkedel. Disse splinterny Penge stak den fattige Stodder i Øjne, og han går uden videre hen og tager en god Håndfuld af Kedlen og stikker til sig, og så går han ind og lægger sig igen. Næste Dags Morgen får han et Brev og en forsejlet Pose med Penge, og han trasker af hjem igen. Da han havde leveret Brev og Pengepose til Husbonden, så beder han om at måtte betale det, han stod til Rest med af sine Skatter og Landgilde. Det kunde da Fredrik Kjær ikke have noget imod, men da han ser

dølør, de va som lig komèn uv å bångki, så twijlt haj åpå, de ståen eñtj va komèn ælit è dem å tètèr ham an, de haj skul vego, hvar haj va komèn è dem. Stemperi mat te å
 30 go te betjejæls. Sin Fræerek Tjar mërke, de de var òbèn-
 bør, hvant de haj å hans dengs dèruv bløv fåsynt mè pèng,
 så slap ståen få vijèr tetòl å fèk uvn i tjtjbe løvneng åpå å
 se kvet å frij får òl skat å lajjil, så lèng haj løve, nær haj
 børe vil hòl tèt muj mè hons haj ha sit å hòt. De løve haj
 35 grome jan å va glò te, de haj slap så hældi fro e, mèn si,
 hòltj haj e? de var èn an sag, så ha val fålk eñtj fát nòteng
 å væ om e.

Da Fræerek Tjar va så ejlo mè de gamæl kòl, så ka
 mè nåk væ, de haj eñtj rænt e få stut, om haj jo Vòr Hèr
 40 imvò. Tijs tjerketon va frá fòst å fèmtèn al hòvèr, èj de no
 èr, å tjænt da te sòmèrk få sæjlerèn i Vejstèrhav, mèn da
 så tjerkèn å tont va blòvèn fåfalèn, lisom de no hò vat i de
 sist tij, så røv haj i stomp nir å tont får å få nò å sèt de
 òñtj i staj mè. De ku haj nær ha komèn galt åstæ mè, få
 45 søfålkèn bløv uj øvèr, de sòmèrke va blòvèn hèn, få flir ha

---

disse splinterny Sølvdalere, der var som lige kommen ud af Banken, så tvivlede han på, at Stodderen ikke var kommen ærligt til dem og taster ham an, at han skulde vedgå, hvor han var kommen til dem. Stymperen måtte til at gå til Bekendelse. Da Fredrik Kjær mærkede, at det var åbenbaret, hvordan han og hans Tingest derude blev forsynet med Penge, så slap Stodderen for videre Tiltale og fik oven i Købet Løfte på at sidde kvit og fri for al Skat og Landgilde, så længe han levede, når han bare vilde holde tæt Mund med hvad han havde set og hørt. Det lovede han grumme gerne og var glad til, at han slap så heldig fra det, men se, holdt han det? det var en anden Sag, så havde vel Folk ikke fået noget at vide om det.

Da Fredrik Kjær var så indligget med den gamle Karl, så kan man nok vide, at han ikke regnede det for stort, om han gjorde Vorherre imod. Tise Kirketårn var fra først af 15 Alen højere end det nu er, og tjente da til Sømærke for Sejlerne i Vesterhav, men da så Kirken og Tårnet var bleven forfaldet, ligesom det nu har været i den sidste Tid, så rev han en Stump ned af Tårnet for at få noget til at sætte det andet i Stand med. Det kunde han nær have kommen galt afsted med, for Søfolkene blev onde over, at Sømærket var blevet henne, for flere havde været nær ved at forlise for det

vat næ ve å fãlijs få de sam skyl. Så var e jøj da, dè kam i stur orløgsmaj, å haj ha i sej å hövn skò å vil sku Kløstèr nir; de lege jø så høvt åpå i jène bak å rølèr øvèr òl ar gor å byjèr. Får å prøv, om haj ku røk så låntj, sèntj haj èn stu krij-kuvl i fãrvøj te å mèrk mè. Han traf gât nåk åpå 50. muvrèn å Kløstèr, så de rest i hile gòri å i hèren mè, ka a trov; mèn råvil var haj èntj ènda, får haj jave te å gne krij-plæti å muvrèn mè hans tjøvflig. No væst orløgsmaj èntj om haj ha råmt, mèn lival sèntj haj tov glovi læntje-kuvlèr bag ètèr får å vijs, hons haj mint; mèn så hældi var 55 e, de di fãltj i Bulhøv dè tèt novrèn te; ha di trofèn Kløstèr, så ha hile gòri sto i lys løv.

Haj fæk åse i sej å vil ha i pvøhav dèr østèn te bære-gòri, dæ som tjèrgòri var, å uèn vijèr lèr haj ligèn grav åp å smit dèm så nir i èn pojsæl dè søjèn te, å så flèt haj tjèr- 60 gòri hèn te norovst høn å tjerkèn åpå de stæ, haj èr èno. De èr hællens èntj roele sònt å fãstøre di døj i djæ rov, å de va kaski åse dæfår, de haj èntj sil ku få rov te å hvijl i hans grav, mèn mat go å spøg å jø fanèn å sè hva nèt dè

sammes Skyld. Så var det en Dag, der kóm en stor Orlogsmænd, og han havde i Sinde at hevne Skade og vilde skudt Kloster ned; det ligger jo så højt på en enlig Bakke og rager op over alle andre Gårde og Byer. For at prøve, om han kunde række så langt, sendte han en stor Kridtkugle i Forvejen til at mærke med. Han traf godt nok på Muren af Kloster, så det rystede i hele Gården og i Herren med, kan jeg tro, men rådvild var han ikke endda, for han jagede til og gned Kridtpletten af Muren med sin Kjoleffig. Nu vidste Orlogsmændene ikke, om han havde ramt, men alligevel sendte han to gloende Lænkekugler bag efter forat vise, hvad han mente, men så heldigt var det, at de faldt i Bulhøj der tæt norden for; havde de truffet Kloster, så havde hele Gården stået i lys Lue.

Han fik også i Sinde og vilde have en Pødehave der østen for Borgegården, der hvor Kirkegården var, og uden videre lader han Ligene grave op og smed dem så ned i en Mose der sønden for og så flyttede han Kirkegården hen til nordost Hjørne af Kirken, på det Sted, den er endnu. Det er ellers ikke rådeligt sådan at forstyrre de døde i deres Ro, og det var kanske også derfor, at han ikke selv kunde få Ro til at hvile i sin Grav, men måtte gå og spøge og gøre Fanden af sig hver Nat der ved Gårde. Til sidst blev han

65 ve gor. Tesist bløv haj så slem, de en tu val kom uen en dør, så snøt mørkønt faltj åpå. Så mat di te å heñtj i kløg prèjst, jèj dør ha go i dè sov't skul. Hèn åpå avteni kam fanèn åse — to no va Fræerek Tjar eñtj òñtj, å de è dè da eñtj no stut ve, få de ka ihvar prakèr blyv liseval som i 70 hèrmaj — prèjsti løst får ham føst i jèn bog, så i èn an, mèn lise fort de haj ku bejøj i èn nyj bog, lise fort hoge fanèn hæ frå ham ijèn. Prèjsti sò no te ham, honsfår haj var ham så hor. Ja dè va da jèj, dè so åpå dèm, sò fanèn. »Får så i ham da,« sò prèjsti. Næj de ku haj da eñtj, får haj ha 75 vijn å brøj i sè, får haj ha go te åltjes dèj da, å di tov ku eñtj væ tehob. Si de væst prèjsti nåk, får hællens ha haj eñtj vist fanèn i dè søle nyjsjære røtjèr. Haj ha sto å tjike uv è èn gløg åpå dèm får å sij, hvant de mōni ku stek å, mèn sin haj hèt, de prèjsti soke fanèn åpå ham, så skøñtj 80 haj sè åvæj de snørest møvlæ. No ku prèjsti få mån mè spøgælst å mõnt ham nir i jovrèn lig te hagen, mèn lènge ku haj eñtj få ham nir, in haj løve, de Fræerek Tjar mat tjik åp igång om ore ve Kløstèr møl, hvesom haj ku kom føst

---

så slem, at Ingen turde vel komme udenfor en Dør, så snart Mørkningen faldt på. Så måtte de til at hente en klog Præst, en der havde gået i den sorte Skole. Hen på Aftenen kom Fanden også, for nu var Fredrik Kjær ikke andet, og det er der da ikke noget stort ved, for det kan enhver Prakker blive ligeså vel som en Herremand. — Præsten læste for ham først i en Bog, så i en anden, men ligeså fort at han kunde begynde i en ny Bog, ligeså fort hugger Fanden den fra ham igen. Præsten sagde nu til ham, hvorfor han var ham så hård. Ja der var da en, som så på dem, sagde Fanden. »Far så i ham da,« sagde Præsten. Nej det kunde han da ikke, for han havde Vin og Brød i sig, for han havde gået til Alters den Dag, og de to kunde ikke være tilhobe. Se, det vidste Præsten nok, for ellers havde han ikke vist Fanden den sølle nysgærrige Røgter. Han havde stået og kikket ud ad en Glug på dem forat se, hvordan den Manen kunde stikke af, men da han hørte, at Præsten pussede Fanden på ham, så skyndte han sig af Vejen det snarest muligt. Nu kunde Præsten få Magt med Spøgelset og manede ham ned i Jorden lige til Hagen, men længe kunde han ikke få ham ned, uden han lovede, at Fredrik Kjær måtte kikke op engang om Året ved Kloster Mølle, hvis han kunde komme først til Broen, men kom Præsten

te brovèn, mèn kam prèjsti fòst, så skul haj eñtj ha lòv te å sij åp föri ve Gøsluvnèrn. No mat haj hænir. Mè jit va ⁸⁵ prèjsti åpå hans vuvn, får haj höltj å va fare, få de jältj om å kom fòst te brovèn, å [så] tjyr haj, så ilèn pròst frá fèen å ògèn. Spøgælst skul bry jovrèn å go næn mè hile væj, mèn enda som prèjsti lig va komèn øve brovèn, så va spøgælst enda så nær, de haj bryèr åp å jovrèn tèt åpå dèn ⁹⁰ an sij å brovèn. Gal var haj, så yvèn gnistre i hvòt å ham, da haj rát halsi uvn te jovrèn, å se te prèjsti: »De ka do tak din di to sovt søski får, di sovt huj, får hælens ha do eñtj komèn fòst.« Ve di tov sovt søski mint haj di to sovt øg. No tjike Fræerek Tjar åp ve Gøsluvnèrn i Vilmvòsi i gång ⁹⁵ om ore å nørme sè e káktrijn hvat or; nær haj igång nò te Kløstèr, så ryvèr haj hile gòri nir.

49. Engebåre Bel å Vuvrgòr.

Dè bove èn frov i Vuvrgòr, de di kältj Engebåre Bel (skal måske være Skjæl eller Skeel), å her væ hôte òl fålk

først, så skulde han ikke have Lov til at se op før ved Gåselunerne. Nu måtte han hened. Med et var Præsten på sin Vogn, for den holdt og var færdig, for det gjaldt om at komme først til Broen, og så kørte han, så Ilden suste fra Fødderne af Øgene. Spøgelset skulde bryde Jorden og gå nedan om hele Vejen, men endda som Præsten lige var kommen over Broen, så var Spøgelset endda så nær, at han bryder op af Jorden tæt på den anden Side af Broen. Gal var han, så Øjnene gnistrede i Hovedet af ham, da han rakte Halsen ovenfor Jorden, og siger til Præsten: »Det kan du takke dine de to sorte Søskende for, din sorte Hund, for ellers havde du ikke kommen først.« Ved de to sorte Søskende mente han de to sorte Øg. Nu kikker Fredrik Kjær op ved Gåselunerne i Vildmosen engang om Året og nærmer sig et Hanefjed hvert År; når han engang når til Kloster, så river han hele Gården ned.

49. Ingeborg Bille¹⁾ af Vorgård.

Der bode en Frue i Vorgård, som de kaldte Ingeborg Bille (skal måske være Skeel) og hende ved hartad alle Folk at fortælle om, hvilken en Djævel

1) Skal være Skeel.

å fátæ! om, hvete èn dövæl hon var å hvant hon pijnt di
 søle bøjer lig uv te syvi læ mè hòv å skatèr, få sil å ku svaj
 5 i hèrlihjæ å glè hær åpå jovrèn. Hæ maj va val lisom hon,
 få di ser, dè fanèn kam tjyri i èn karet å hòltj uèn få dè
 bre dør, å så mat haj mè, hvò nò haj vil. Nák èr e, sin
 haj va døj å hèn, så lèngtæst Engebåre fåskrèkele ètèr ham
 å vil te ham, nær hon døje, ihvar haj så var, èntjèn i he-
 10 melèn hælèr i hælvede, å hon go no å greke øve dehær hva
 da, hvar haj ku vær, få de mat hon ha veshjæ om. Hæ
 tjæner va komèn få skò å ha sò, de de ku haj nåk sæj
 frovèn, å de for hon i èj å. Hon befalèr no tjænerèn, de haj
 skul skaf hæ beskin mè bevijs få ræjtihjæèn, da haj ha jo
 15 sè te å å ku sæj hær e. Søle tjæner var il heran, få hvant
 skul haj skaf bevijs, veshjæ ha haj gu nåk, da i hans ijn
 tångkèr, å frovèn va èntj å spøg mè, hon hòltj nåk de uj,
 hon løve. Haj ha da i bror i Nære, dè va prèjst, å ku haj
 èntj hjèlp ham, så va dèr en ro, å så ræsèr haj da øve te
 20 ham. Broèn va èntj møj få å ha mè dèj sag å bestel, mèn
 ælengèn løve haj å jør hans bèjst. Di føles no è uv åpå i

---

hun var og hvordan hun pinte de sølle Bønder lige ud til syvende Led med
 Hoveri og Skatter, for selv at kunne svaje i Herlighed og Glæde her på
 Jorden. Hendes Mand var vel ligesom hun, for man siger, at Fanden kom
 kørende i en Karet og holdt udenfor den brede Dør, og så måtte han med,
 hvor nødig han vilde. Nok er det, da han var død og henne, så længtes
 Ingeborg forskrækkelig efter ham og vilde til ham, når hun døde, ihvor han
 så var, enten i Himmelen eller i Helvede, og hun går nu og grubler over
 dette hver Dag, hvor han kunde være, for det måtte hun have Vished om.
 Hendes Tjener var kommen for Skade og havde sagt, at det kunde han nok
 sige Fruen, og det får hun i Enden af. Hun befaler nu Tjeneren, at han
 skulde skaffe hende Besked med Bevis for Rigtigheden, da han havde gjort sig
 til af at kunne sige hende det. Sølle Tjener var ilde faren, for hvordan skulde
 han skaffe Bevis, Vished havde han god nok, da i sine egne Tanker, og
 Fruen var ikke til at spøge med, hun holdt nok det onde, hun lovede. Han
 havde da en Broder i Norge, der var Præst, og kunde han ikke hjælpe ham
 så var der ingen Råd, og så rejser han da over til ham. Broderen var ikke
 meget for at have med den Sag at bestille, men endelig lovede han at gøre
 sit Bedste. De følges nu ad ud på en Vej en Aften, og her vilde han skaffe

væj jèj avtèn å hæ vil haj skaf òl dèm fram, dè va døj de
sist or. Ku haj no tjej hèren frå di ar, så skul haj hjælsen
ham frå frov Engebåre å spør, hvar haj va komèn hèn, å få-
lång e påntj åpå, de haj ha tal mè ham, mèn de mat haj 25
eñtj ta imò mè hējèn. Ku haj eñtj tjej hèren, så tov fanèn
ham te væelav få speltj ulæjlihjæ. Så bejønntj prèjsti å løs å
løs, så svæi drepe å ham, å så kam dèr åse jèj ètèr in an
è væj, homperi å goi, riji å tjyri lisom di plejèr å for è væjèn
i løvi lyv. Låntj om lèng kom dè jèj i èn karet mè sægs 30
sovt får i flyvspreg, de ilèn pròst uv è nishvølèrn å øgèn.
»Dær èr haj,« se tjænerèn, å haj hèn å hælsnèr frå frov En-
gebåre, hvar haj var. »I hælvede, som do vèl kaj see,« svør
haj, »å hèr har do min gulreng, do kaj fli min kone.« Så
hytèr haj rengi te tjænerèn, haj tov ham i hans lomklæj, 35
mèn så glovi var haj, de haj jik lig ijèmæl klæje å nir åpå
jovrèn, så boke haj sè å tov ham åp å put ham ve sè. Ka-
retèn fur no åstæ ijèn, mèn i de sam ga hèren e sok, så de
ijsènt i prèjsti å hon ræjst sè åpå hvòt å tjæneri. Omsjir
kam haj hjèm ijèn te Vuvrgòr, flij frovèn rengi å fátal hæ, 40

---

alle dem frem, der var døde det sidste År. Kunde han nu kende Herren fra de andre, så skulde han hilse ham fra Fru Ingeborg og spørge, hvor han var kommen hen og forlange et Pant på, at han havde talt med ham, men det måtte han ikke tage imod med Hænderne. Kunde han ikke kende Herren, så tog Fanden ham til Vederlag for spildt Ulejlighed. Så begyndte Præsten at læse og læse, så Sveden dryppede af ham, og så kom der også en efter en anden ad Vejen, humpende og gående, ridende og kørende, ligesom de plejer at fare ad Vejen i levende Live. Langt om længe kom der en i en Karet med 6 sorte for i Flyvspring, så Ilden suste ud af Øgenes Næsehuller. »Der er han,« siger Tjeneren, og han hen og hilser fra Fru Ingeborg, hvor han var. »I Helvede, som du vel kan se,« svarede han, »og her har du min Guldring, den kan du fly min Kone.« Så kaster han Ringen til Tjeneren; han tog den i sit Lommeklæde, men så gloende var den, at den gik lige igennem Klædet og ned på Jorden, så bukkede han sig og tog den op og puttede den til sig. Kareten for nu afsted igen, men i det samme gav Herren et Suk, så det isnede i Præsten og Hårene rejste sig på Hovedet af Tjeneren. Omsider kom han hjem igen til Vorgård, flyde Fruen Ringen og fortalte hende, hvad han havde hørt og set og at han havde sagt, at han

hons haj ha hõt å sit, å de haj ha sò, de haj var i hælvede. Ha hon eñtj vat uj å slem föri, så bløv hon e no å tuvre no sònt mè hæ fälk å bøjer, så de va no fåskrèkele, får hon vil te heledi, å de var hæet avtènsok å de var hæet mònsok
45 hva da.

Omsijr kam da åse he tij, få jèj avtèn ber hon kuski å spèj få karmi, å de jør haj å hon kam å sat sè ej, å di tjyr. Kuski spør, hvar haj skul tjør hèn. Hon svør, de de skul haj eñtj bry sè om mèn lè øgèn rø, di skul nåk fej ræjti
50 væj. Haj tji no å de è i bre javn væj, de haj tèt òlèr, de haj va komèn è föri, å de jik fort, te di omsijr kam te i stu gør, som de ku vær e slåt, dè stò hôte som i lys løv, få dè sto stu vogslyjs å brèntj i hvat veje. Haj hòltj få dè bre dør, å så væl dè så måne stur hèrèr uv å tov imvò frovèn å
55 følèr hær ej. Kuski bløv hòli å væst eñtj eñtjèn haj skul spèj frå hæle tjø hjem ijèn, får en ha sò nòteng te ham å en kam dè sin uv, de haj ku spø sè får hos. Låñtj om lèng fådreste haj sè te å go åp è trapèn å tjik ej è vejèn. Hons sijèr haj så? hans frov ha di i i grome stur kåbèr-tjiil, dè

---

var i Helvede. Havde hun ikke været ond og slem før, så blev hun det nu og turede sådan med sine Folk og Bønder, så det var noget forskrækkeligt, for hun vilde til Helvede, og det var hendes Aftensuk og det var hendes Morgensuk hver Dag.

Omsider kom da også hendes Tid, for en Aften beder hun Kusken at spænde for Karmen, og det gør han og hun kom og satte sig ind, og de kørte. Kusken spørger, hvor han skal køre hen. Hun svarede, at det skulde han ikke bryde sig om, men lade Øgene råde, de skulde nok finde rigtig Vej. Han kørte nu og det ad en bred jevn Vej, som han tykkedes aldrig at han var kommen ad før, og det gik fort, til de omsider kom til en stor Gård, som det kunde være et Slot, der stod hartad som i lys Lue, for der stod store Vokslys og brændte i hvert Vindue. Han holdt for den brede Dør, og så vældede der så mange store Herrer ud og tog imod Fruen og følger hende ind. Kusken blev holdende og vidste ikke, enten han skulde spænde fra eller køre hjem igen, for Ingen havde sagt noget til ham og Ingen kom siden ud, som han kunde spørge sig for hos. Langt om længe fordristede han sig til at gå op ad Trappen og kigge ind ad Vinduerne. Hvad ser han så? hans Frue havde de i en grumme stor Kåberkedel, der spilkogete og her

skolpkøgt, å hæ skrope di hær å tjemt hær mè stu jan-kâm, 60
 så bløve drepe å hva tej. No ku kuski sij, hvar haj var, å
 tøvær eñtj mè å kom uv å gøri, li mèn ògèn ku røk. Så
 snòt haj var uenfår, si så va, dèr en væj, mèn di vile èng
 mè gongèr å partij, de haj ha nær òle føjèn uv å, å føst
 låntj hèn åpå davi kam haj hjèm, å da var haj så fástøre, 65
 de di òle ku få i ræjti ovr uv å ham. No sin frovèn va
 bløvèn hèn, så bløv dèr hòltj fârhør, hva frovèn va bløvèn å,
 å dè søle kusk beskyłtj di får, de haj ha tò lyve å hær, å
 de ku eñtj nøt ham, hvò møj haj fåsekre, hvant de va go
 te, de vil di eñtj ta få gu vuvr, å stemperi skul ha vat dømt 70
 frå lyve, mèn si så mat fanèn mò sil åpå teng å jø relihjæ
 får, hvar Engebåre va bløvèn å, å si no ku kuski få løv å
 go i fræ. Ète døj tij bløv dè sønt èn hal ve Vuvrgør mè
 spøgerij, de en ku væ dè ve gør, mèn så bløv dèr heñtj i
 kløg præjst. Non vel sæj, de va dè uføj Vule, sønt kaltj di 75
 ham, får haj va eñtj føj, mèn skor uv å hans mus sij. Haj
 va kløgèr èj òl a kløg, få dè va dèjgång de li spøgerij var
 i Ålbåre lögør, da va dè komèn så måne kløg præjst å skul

---

skruppede de hende og kæmte hende med store Jærnkamme, så Blodet dryp-
 pede af hver Tand. Nu kunde Kusken se, hvor han var, og tøvær ikke med
 at komme ud af Gården, lige hvad Øgene kunde række. Så snart han var
 udentor, se så var der ingen Vej, men de vilde Enge med Hængesæk og
 »Parti«, som han nær aldrig havde fundet ud af, og først langt hen på
 Dagen kom han hjem, og da var han så forstyrret, at de aldrig kunde få et
 rigtigt Ord ud af ham. Nu siden Fruen var blevet hehne, så blev der holdt
 Forhør, hvor Fruen var bleven af, og den sølle Kusk beskyldte de for, at
 han havde taget Livet af hende, og det kunde ikke nytte ham, hvor meget han
 forsikrede, hvordan det var gået til, det vilde de ikke tage for gode Varer,
 og Stymperen skulde have været dømt fra Livet, men se så måtte Fanden
 møde selv på Tinge og gøre Redelighed for, hvor Ingeborg var bleven af,
 og se nu kunde Kusken få Lov at gå i Fred. Efter den Tid blev der sådan
 en Handel ved Vorgård med Spøgeri, at Ingen kunde være der ved Gårde,
 men så blev der hentet en klog Præst. Nogle vil sige, at det var den ufødte
 Ole, sådan kaldte de ham, for han var ikke født, men skåren ud af sin
 Moders Side. Han var klogere end alle andre kloge, for det var dengang
 det lede Spøgeri var i Ålborg Ladegård, da var der kommet så mange kloge

møn spøgælst, mèn haj drøv dem ijemæl Ålbåre by å lig
 80 nir i fyveri, å hær hang di ðlsamæl ve brøgen i djær arm,
 mèn så kam dè uføj Vule ni ve Vøjstèro, å så snòt haj kam,
 så mat fanèn lè sè sèt nir, å prèjstèn bløv ræje. De va no
 de. Dè uføj Vule matje de, de en a prèjst årke: haj mònt
 no Engebåre hæle fanèn i hē skekæls nir i polsi, non pojslør
 85 å gongèr dè knap ve Vuvrgør, å dær skal hon ha løv å tjik
 åp i gång om ore. Månèr è komèn skit åstæ mè spøgæls
 dæ ve polsi sin; i maj frå Løtjhøltj ræ viltj jèn nèt å kam
 uv i polsi, å da so haj e ræsæl så lång, de de nøj åp i
 skyjèn. En è løstèn i å kom dè væj è polsi om nètetièr.

50. Pjæ Mongkes kun i Hamælmvòs.

I Hamælmvòs hò dèr igång bove i hèrmaj, dè hjæt Pjæ
 Mongk, å hans kun va søstèr te Engebåre Beí å Vuvrgør.
 Hons hon hjæt, hòr a ðlèr hòt, mèn hæt navn stor hæléns
 åpå prekstvòl å lysstagèrn i Tijs tjerk. Hon va lisom søsterèn
 5 èn slem hægs, å dæfår ha hon javnle æri åp te Tijs tjerk

Præster og skulde mane Spøgelset, men han drev dem igennem Ålborg By og lige ned i Fjorden, og der hang de alle sammen ved Bryggen i deres Arme, men så kom den ufødte Ole ned ved Vesterå, og så snart han kom, så måtte Fanden lade sig sætte ned, og Præsterne blev reddet. Det var nu det. Den ufødte Ole magtede det, som ingen anden Præst orkede: han manede nu Ingeborg eller Fanden i hendes Skikkelse ned i Pulsen, nogle Sumpe og Gunger der tæt ved Vorgård, og der skal hun have Lov at kikke op engang om Året. Mange er kommen skidt afsted med Spøgelse der ved Pulsen siden; en Mand fra Løgholt red vild en Nat og kom ud i Pulsen, og da så han et Uhyre så langt, at det nåde op i Skyerne. Ingen er lysten i at komme den Vej ad Pulsen om Nattetider.

50. Per Munks Kone i Hammelmose.

I Hammelmose har der engang bot en Herremand, der hed Per Munk, og hans Kone var Søster til Ingeborg Bille af Vorgård. Hvad hun hed, har jeg aldrig hørt, men hendes Navn står ellers på Prækestolen og Lysestagerne i Tise Kirke¹⁾. Hun var ligesom Søsteren en slem Heks, og derfor havde

¹⁾ Hun hed Karen Skeel, se Danske Atlas V. 293, men var kun langt ude beslægtet med Ingeborg Skeel.

om avteni. Så ha hon få skek å go nir i stalkamere mè e bjæsæl, hon ha, å nær hon så rengælt mè de è kòlèn, dè lo i sèngèn, så bløv dèj, dè lo nèjst, te i hèjst, å så re hon åpå ham, hvarhèn hon vil, uèn haj sil væst o e. De va kuski, å haj bløv ræn skit å svaj hèn jèj da ètèr in an, uèn 10 haj væst honsfår. Løføèn, dè lo eest i sèngèn, skönt nåk åpå, hons dè re ham, å se te kuski jèj avtèn: »De è nåk bèjst, de a legèr uest hærètèr, får hælèns go do nåk å reest.« Hèn åpå nètèn kam hægsèn, lisom hon plevån, å rengælt mè bjæsælt è dèj, dè lo uest, å mè jit bløv løføèn te i hèjst, 15 å hon sète sè åp åpå ham å rir åp te tjerkèn, å hæ bejèr hon ham ve e hön, mèn hon gor ej. Løføèn ha vat vògèn hile tijèn å væst, hvant de tegoèn var, å jov sè no òl mòvele omag mè å få bjæsælt skobe å sè, å de løkest åse får ham omsijèr, å lise snòt de var o ham, var haj e mesk ijèn. No 20 lest haj sè så stel hèn te sijn å tjerkedøn mè bjæsælt i hājèn, å lig ide Pjæ Mongkes kun trer uv, renglèr haj è hær, å så bløv hon te èn gro fyli. Kòli sètè sè åp å re dèvæj è smej i Måne å fo fjir nyj skov lo åjèr hær, re så hjèm å sète dè

---

hun jevnlig Ærende op til Tise Kirke om Aftenen. Så havde hun for Skik at gå ned i Staldkamret med et Bidsel, hun havde, og naar hun så ringlede med det ad Karlene, der lå i Sengen, så blev den, der lå nærmest, til en Hest, og så red hun på ham, hvorhen hun vilde, uden han selv vidste af det. Det var Kusken, og han blev rent skidt og svandt hen en Dag efter en anden, uden han vidste hvorfor. Ladefogden, der lå inderst i Sengen, mærkede nok, hvad der red ham og siger til Kusken en Aften: »Det er nok bedst, at jeg ligger yderst herefter, for ellers går du nok og bliver helt dårlig.« Hen på Natten kom Heksen, ligesom hun plejede, og ringlede med Bidslet ad den, der lå yderst, og med et blev Ladefogden til en Hest, og hun sætter sig op på ham og rider op til Kirken, og her binder hun ham ved et Hjørne, medens hun går ind. Ladefogden havde været vågen hele Tiden og vidste, hvordan det var gået til, og gjorde sig nu al mulig Umage med at få Bidslet skuppet af sig, og det lykkedes også for ham omsider, og ligeså snart det var af ham, var han et Menneske igen. Nu listede han sig så stille hen til Siden af Kirkedøren med Bidslet i Hånden, og lige idet Per Munks Kone træder ud, ringler han ad hende og så blev hun til en grå Hoppe. Karlen sætter sig op og red den Vej ad Smeden i Manne og får 4 ny Sko lagt

25 gro i stalèn, mèn lèt bjæsælt blyv ápå hær. De vòr i non
 dav, de hon sto dær, á tjélengèn bløv no hèn fá Pjæ Mongk,
 á haj lèt lyjs á li om hær hes á hær, mèn hon var en stær
 á fej. Ælengèn löve löføèn, de haj skul sij, hons haj ku jør
 får á skaf hæ te væj, dèsom haj ku fá omagèn gát betal, á
 30 de löve da Pjæ Mongk ham áse. Haj jik så nir i stalèn,
 tov dè gro á trak hær áp i báregòri uèn fá dè brè dør á
 tov så bjæsælt á hær. Dæ stov kvòn som e mæsk ijèn, mèn
 mè skovèn ápå hējèr á feèr. Hon skò sè som i slogèn huj
 ej ávæj frá di stu knabèr, dè stov dèruv á glove ápå hær.

35 Hvant Pjæ Mongk bløv tepas mè á fá á væ, de hans kun
 va så li èn hægs, ka mè jø nák tengk, á ète dèj da ku haj
 eñtj val lij á sij hær, á hon var ijèn så bister ápå ham, de
 hon søgt á fá lyve krøst á ham. No èr e jø sònt, de næ
 non ka fá mæst øvèr e vogsbòn i trej fræjaèr telig á så fá
 40 e døbt mè jèjes navn, si så ma haj krapijr. De tjej hon
 nák, á hon fo da e vogsbele jov á lo áp ájèr áltjere, så
 prèjsti mæst øvèr e uèn haj væst de betest o e á sæj. Så
 skul e da te tjerk á frovepigèn skul bæ bònt á støvpigèn

---

under hende, red så hjem og sætter den grå i Stalden, men lod Bidsalet blive på hende. Det varede i nogle Dage, at hun stod der, og Kællingen blev nu henne for Per Munk, og han lod lyse og lede efter hende hist og her, men hun var ingen Steder at finde. Endelig lovede Ladefogden, at han skulde se hvad han kunde gøre for at skaffe hende til Veje, dersom han kunde få Umagen godt betalt, og det lovede da Per Munk ham også. Han gik så ned i Stalden, tog den grå og trak hende op i Borgegården udenfor den brede Dør og tog så Bidsalet af hende. Der stod Konen som et Menneske igen, men med Skoene på Hænder og Fødder. Hun skød sig som en slukøret Hund ind af Vejen for de store Knaber, der stod derude og glode på hende.

Hvordan Per Munk blev tilpas med at få at vide, at hans Kone var så led en Heks, kan man jo nok tænke, og efter den Dag kunde han ikke vel lide at se hende, og hun var igen så bister på ham, at hun søgte at få Livet krystet af ham. Nu er det jo sådan, at når nogen kan få messet over et Voksbarnd i 3 Fredage tillige og så få det døbt med Ens Navn, se så må han krepere. Det kendte hun nok, og hun får da et Voksbillede gjort og lagt op under Altret, så Præsten messede over det, uden han vidste det bitterste af det at sige. Så skulde det da til Kirke og Fruepigen skulde bære

føle mæ e. Så jèn nèt fo kuski befaleng å spøj få karmi.å
 haj tjør åp te tjerken mè frovèn å pigèrn mè vogsbele. Pjæ 45
 Mongk ha fát jènteng ekvòn nøgs om, hors dè var i vèrk, å
 jik åse dèrâp bag ète dèm. Da di kam i tjerken, va præjsti
 mèt — de var ham sil, dè lī kòl — å haj bejõntj å lès åp
 øve vogsbònt, som hællens næ dè døbes, mèn da haj spovr
 om bõntes navn å frovepigèn svør: »Pjæ Mongk,« si da traj 50
 Pjæ Mongk sil fram åpå tjerkegult å svør: »Hær è Pjæ Mongk
 sil både røri å rask å jør ejsæjæls imvò å blyv kaltj åp no.«
 Så snòt haj ha sò de, så fâsvaj hile dövèlskabe, både præjst
 å basælfålk, å Pjæ Mongk sto ræn jènèr i tjerken i e belèndes
 mørkèn. Så traske haj å hjèm, å hæ lo hans kun å sòv i 55
 hæ sèng å òltj i òrdèn, som ènteng ha vat åpå far dèj nèt.
 Sònt ræje haj da lyve dèjgàng, mèn lival døje haj föri kvòn,
 èntjèn så de jik ræjti te hællèr èntj.

Sin hon så døje, bløv hon sat nir i begravælst i Tijs
 tjerk, mèn hon hør èntj ku røntj, får i løvi lyv ha hon ønske, 60
 de Hamælmvòs mat brèj trej gàng, föri hon bløv te jovr.
 Dèr hò vat illòs i gòri tov gàng sin, å dæfår èr åse dè jèn

Barnet og Stuepigen følge med det. Så en Nat får Kusken Befaling at spænde for Karmen og han kører op til Kirken med Fruen og Pigerne med Voks billedet. Per Munk havde fået noget Nys om, hvad der var i Værk, og gik også derop bag efter dem. Da de kom i Kirken, var Præsten mødt — det var ham selv, den lede Karl — og han begyndte at læse op over Voks barnet, som ellers når der døbes, men da han spurte om Barnets Navn og Fruerpigen svarede: »Per Munk,« se da tråd Per Munk selv frem på Kirkegulvet og svarede: »Her er Per Munk selv både rørig og rask og gør Indsigelse mod at blive kaldt op nu.« Så snart han havde sagt det, så forsvandt hele Djævelskabet, både Præst og Barselfolk, og Per Munk stod rent ene i Kirken i et Bælgmørke. Så traskede han af hjem, og her lå hans Kone og sov i sin Seng og alt i Orden, som Ingenting havde været på Færde den Nat. Sådant reddede han da Livet dengang, men alligevel døde han før Konen, enten det så gik rigtig til eller ikke.

Da hun så døde, blev hun sat ned i Begravelsen i Tise Kirke, men hun har ikke kunnet rådnet, for i levende Live havde hun ønsket, at Hammelse måtte brænde 3 Gange, før hun blev til Jord. Der har været Ildløs i Gården 2 Gange siden, og derfor er også den ene Arm falden fra hende,

arm faltj frá hær, mèn brèntj sin hòr gøri eñtj. Får èn fjis-
 istyv or sin, föri begravælst åjèr åltjegult bløv fultj ijèn, ku
 65 Tijs høverèr løb nir dær, å da lo hon i èn òbèn tjiist, mèn
 va da eñtj òñtj èj e li gro skej mè non løs bin, å de tov
 knætjèn å skrope hverar i. Sin èr hon lo i tjiist ijèn, å de
 va trei gång, å da va Karèn Skvøl, dè gamæl kun i Krøsgør,
 å så dè gamæl skulkvòn, Kræn Skvølmèjstes kun i Tijs, mè
 70 å leg hær hèn.

51. Vule Røngk.

De èr eñtj så fo or sin, dè gamæl Vule Røngk va løvi,
 få no èr e val trøje or sin Marèn Vulestèr, hans dètèr, døje
 i Svengæl, å hon var èn gamæl kun. Så lèng Vule va rask
 å røri, så rèntj haj brøvløb får hèrèn å Òsdal, å så rap var
 5 haj tebjæns, de en ku føle ham. *Jèjgång skul haj ji e haste
 løb te Ålbære, så komèr haj te å føles e støtj væj mè i maj,
 dè va hvæle gåt tjyri. Maj byr ham agi mè te Sujby, mèn
 haj take få tebuè å seèr, de haj ga sè eñtj tij te å ag, få
 de haste mè ham. Maj bløv som støntj ve de svør å spør

---

men brændt siden har Gården ikke. For en 80 År siden, førend Begravelsen
 under Altergulvet blev fyldt til, kunde Tise Hyrder løbe ned der, og da lå
 hun i en åben Kiste, men var da ikke andet end et ledt gråt Skind med nogle
 løse Ben, og det tog Knægtene og skrumpede hverandre i. Siden er hun
 lagt i Kiste igen, og det var tredje Gang, og da var Karen Skole, den gamle
 Kone i Krogsgård, og så den gamle Skolekone, Kresten Skolemesters Kone
 i Tise, med at lægge hende hen.

51. Ole Rynke.

Det er ikke så få År siden den gamle Ole Rynke var levende, for nu
 er det vel 30 År siden Maren Olesdatter, hans Datter, døde i Svingel, og
 hun var en gammel Kone. Sålænge Ole var rask og rørig, så løb han
 Brevløb for Herren af Asdal, og så rap var han til Bens, at Ingen kunde
 følge ham. Engang skulde han give et hastigt Løb til Ålborg, så kommer
 han til at følges et Stykke Vej med en Mand, der var meget godt kørende.
 Manden byder ham Agende med til Søndby, men han takkede for Tilbudet
 og siger, at han gav sig ikke Tid til at age, for det hastede med ham.
 Manden blev som stødt ved det Svar og spørger ham, om han tog hans Øg

ham, om haj to hans øg få to pilikør, de sònt i gamæl ståer 10
 ku jø skam åpå. »Ja, de vel enda kom an åpå,« se Vule, »å
 hò do løst te å kapes mè min gamæl bin, så lè e jål èn hal
 pát, hvèm dè kome fòst te Sujby.« — »Ja lè go,« se maj.
 — »Næj, lè hopspreng,« se Vule, å så jik haj får èn fyjr
 frå Hvilse å te Sujby. Vule var øvør ètør apetekørsager å 15
 kam tebag ijèn te Sujby bom, si dær hòle maj å skuí betál
 tøl å var èntj komèn vijør. »È do no vili te å ji dè hal pát,«
 se Vule te maj, »så ka dø no ha gu tij te å krav èn ej, te
 a komør hæruv ijèn, får a sije val, do skal ha gu støj å vèj
 dè: Fåval å tak få døj gång!« 20

Sin haj bløv gamæl å stomevurn, så jik hon èntj så
 strygi får ham, mèn dè skuí enda i fresk te å føle ham, nær
 haj fòst kam i sløntj. Jèj avtèn skompe haj å hjèm frå Ål-
 bære i e belændes mørkèn mè ræn å hjask; væj va smaere å
 haj ha e grome knep papjrer å brøv å bæer, så haj bejòntj 25
 å blyv nò daskvurn. Så gor haj å tengkør åpå, om hásboj
 ku èntj trèf å kom, de haj ku få agi mè ham hjèm, får haj
 væst, de haj skuí kom døj væj. Knap ètør kam dør åse èn

---

for et Par Pilleker, som sådan en gammel Stodder kunde gøre Skam på. »Ja, det vil endda komme an på,« siger Ole, »og har du Lyst til at kappes med mine gamle Ben, så lad det gælde en halv Pot, hvøm der kommer først til Sundby.« — »Ja, lad gå,« siger Manden. — »Nej, lad hopspringe,« siger Ole, og så gik han for en Fyr fra Hvilshøj og til Sundby. Ole var ovre efter Apothekersager og kom tilbage igen til Sundby Bom, se der holder Manden og skulde betale Told og var ikke kommen videre. »Er du nu villig til at give den halve Pot,« siger Ole til Manden, »så kan du nu have god Tid til at kræve den ind, til jeg kommer herud igen, for jeg ser vel, du skal have gode Stunder at vende dig. Farvel og tak for dengang.«

Da han blev gammel og skrøbelig, så gik hun ikke så strygende for ham, men der skulde endda en rask til at følge ham, når han først kom i Trav. En Aften skumpede han af hjem fra Ålborg i et Bælgmørke med Regn og Sjask; Vejen var smadret og han havde et grumme Knippe Papirer og Breve at bære, så han begyndte at blive noget daskevorn. Så går han og tænker på, om Husbond ikke kunde træffe at komme, at han kunde få Agende med ham hjem, for han vidste, at han skulde komme den Vej. Straks efter kom der også en Karet med 4 sorte for, med Kusk og Tjener, akkurat

karet mè fije sovt får, mè kusk å tjænèr, akeròt som de ku
 30 ha vat hèrèn å Òsdål, dè kam. Sin de va lig får ham, tór
 haj luvèn å å hælse guavtèn å fålångèr, om håsboj eñtj vil
 lè ham ag hjèm. Så snòt ovrèn var uv å hans muj, så hòltj
 karetèn å Vule kravælt åp. En növt e ovr te ham, å haj
 hæler eñtj, får haj teñtj, de hèrèn var eñtj val tepas, å så
 35 var haj nò gnaere, som sònt hansèr jan è mè småfålk. Di
 tjò fresk te, å Vule glæj sè ve, de haj ku få hans gamæl
 bin hvijlt å enda kom hjèm i gu tij, mèn lival vòr e di syv
 lång å di syv sæj, å di kam eñtj enda te Òsdål, å jò lènge
 di tjyr, jò raske de jik; tesist jik hon åp è jèj bak å nir è
 40 in an, så ilèn pròst frá fèèn å øgèn. Vule bløv undeli te
 mu ve dehæ tjòsæl å ser mè sè sil: »Hum, hum! Hvant èr
 e fat i Jøse Kresti navn!« Ole-så snòt va di ovr növt, föri
 haj sa i èn pojsæl nåk så blòt å karetèn mè hile løberije va
 fåsvøjèn. Haj mat no knøvt go å pols i gongèr å moròsèr
 45 te dè klòre da. No so haj, hvar haj var, låñtj øste nir ète
 Flastraj te, å fòst met åpå ètenoni nøj haj hjèm te hans
 huvs, mèn så fåbære var haj, da haj kam ej, de haj smije

---

som det kunde have været Herren af Asdal, der kom. Da det var lige for ham, tager han Huen af og hilser Godaften og forlanger, om Husbond ikke vil lade ham age hjem. Så snart Ordene var ude af hans Mund, så holdt Karetten og Ole kravlede op. Ingen nævnede et Ord til ham og han heller ikke, for han tænkte, at Herren var ikke vel tilpas og så var han noget gnaven, som sådanne Hanser gjerne er mod Småfolk. De kørte rask til, og Ole glædede sig ved at han kunde få sine gamle Ben hvilt og endda komme hjem i god Tid, men alligevel varede det de 7 lange og de 7 seje, og de kom ikke endda til Asdal, og jo længer de kørte, jo raskere det gik; tilsidst gik det op ad en Bakke og ned ad en anden, så Ilden guistrede fra Fødderne af Øgene. Ole blev underlig til Møde ved denne Kørsel og siger til sig selv: »Hem, hem! hvordan er det fat i Jesu Kristi Navn?« Aldrig så snart var de Ord nævnt, førend han sad i en Sump nok så blødt og Karetten med hele Liberiet var forsvunden. Han måtte nu pænt gå og pulse i Gunger og Moradser til den klare Dag. Nu så han, hvor han var, langt øster nede efter Fladstand til, og først midt på Eftermiddagen nåde han hjem til sit Hus, men så medtaget var han, da han kommer ind, at han smider Pakken med Papirer

paki mè papijrèr å brøv åpå bovre å sprengèr i sèng. De var hòte nap, de haj ku sàjs å kom å træskoèn, mèn papijerèn dèm ha haj ènda i hvòt å bee kvòn å spreng åp te 50 gòri mè dèm. »Hva-hvant èr e fat mè dè, mi søle fòr,« ser hon, »kome do no lig fåbij gòri å gor èntj sil ej å jø reli-hjæ få din papijerèr?« — »Go no, å de knap,« ser haj, »å bry dè èntj om nòteng òntj.« Hon go da mè brøvèn, mèn fòst davi ètèr fátæle Vule, hvete e agi, de fanèn ha jij ham. 55 Ète dèj da jik haj sjalèn mè brøv å òle fålångt haj agi mir om avteni. De hòr hans dètèr Marèn fátal å sur, de va saj, de hòr a hòt mè min ijn ørèr.

52. Jèns Grønbåre.

De è val èntj hujèr or sin, Jèns Grønbåre døje. I hans ong dav var haj i døgti skøt å skø mårèr uvl, få di va dè nåk å i di tijèr. No var e jèj avtèn, haj jik åp è musi te, få dær ha di især djæ tehòl, å vil sku uvl, så lo haj sè ve Toshøv, dæ som Nyj Hamælmvòs no è bøge. E bete kvòn 5 ètèr kam dèr i uvl i jit skomprav nir è Uvltrøèn — hon è

---

og Breve på Bordet og springer i Seng. Det var hartad knap, at han kunde sansse og komme af Træskoene, men Papirerne dem havde han endda i Hovedet og beder Konen springe op til Gården med dem. »Hvad, hvordan er det fat med dig, min sølle Faer,« siger hun, »kommer du nu lige forbi Gården og går ikke selv ind at gøre Redelighed for dine Papirer?« — »Gå nu og det straks,« siger han, »og bryd dig ikke om noget andet.« Hun går da med Brevene, men først Dagen efter fortæller Ole hvilket et Agende, som Fanden havde givet ham. Efter den Dag gik han sjelden med Breve og aldrig forlangte han Agende mere om Aftenen. Det har hans Datter Maren fortalt og svor, det var sandt, det har jeg hørt med mine egne Ører.

52. Jens Grønberg.

Det er vel ikke 100 År siden Jens Grønberg døde. I sine unge Dage var han en dygtig Skytte og skød mange Ulve, for dem var der nok af i de Tider. Nu var det en Aften, han gik op ad Mosen til, for der havde de især deres Tilhold, og vilde skyde Ulve, så lagde han sig ved Torshøj, der hvor Ny Hammelse nu er bygget. Et bitte Korn efter kom der en Ulv i et Skumpetrav ned ad Ulvetråden — den er kendelig endnu som en halv

tjejele èno som i hal hvòlvæj, dè go frá Gosluvnèrn á e gát støtj nir è Hamælnvòs tjar. Mèn si ul ku løtj Jèns á hans luñtj á sète sè ápå røvèn á tuèr, sá de svør i skyjèn, á sá va 10 dèr áse di tyv uvl, dè svør ham hva si væj áþ i musi. »No èr e val bèjst, de a leste mè tebag ijèn,« teñtj Jèns, »fár hællens tò di val skeñtj á mè te vælav fá di mánèr, de a hò beneke,« á sá peìler haj á hjèm, lise fort haj kuj. Sin fèk haj fat ápå èn kuvl, dèr òlti rámt, nær haj sá to skeñtj á 15 á viltje, sá sa kul imæì huj á tjò, á dæ ku haj ta hær ijèn. De va jèj avtèn, djæ bejhuj blòv sá slem te á jyj á træ te, sá ku Jèns nák væ, de dè var uvl i nærhjæèn, tov bøsèn á gor uènte-dòn á skuèr hær á fár á tjyvs ul, uèn de haj hòt hæle so nòteng, á haj gor ej ijèn á lege sè i sin sèng, mèn 20 andas mòn lo dèr i uvl á va skòt østèr ápå Stompèrn, (navn ápå non agèr). Da haj to skeñtj á ham, sa kul dè ræjtinák. Haj blòv ènda lij á á ha sònt èn kuvl á go sá hèn á skuèr hær uv i Brævá ve Stav, dæ legèr hon kaski èno. De va sæt ènda, de haj ku ásjj sònt èn kuvl, dè ku ha jov ham te

---

Hulvej, der går fra Gåselunerne af et godt Stykke ned ad Hammelmose Kær. Men se, Ulven kunde lugte Jens og hans Lunte og sætter sig på Enden og tuder, så det svarede i Skyerne, og så var der også de 20 Ulve, der svarede ham hver sin Vej oppe i Mosen. »Nu er det vel bedst, at jeg lister mig tilbage igen,« tænkte Jens, »for ellers tager de vel Skindet af mig til Vederlag for de mange, som jeg har flåt,« og så piller han af hjem, lige fort han kunde. Siden fik han fat på en Kugle, der altid ramte; når han så tog Skindet af af Vildtet, så sad Kuglen mellem Hud og Kød, og der kunde han tage den igen. Det var en Aften, deres Bindehund blev så slem til at gø og træde til, så kunde Jens nok vide, at der var Ulve i Nærheden, tog Bøssen og går udenfor Døren og skyder den af forat kyse Ulven, uden at han hørte eller så noget, og han går ind igen og lægger sig i sin Seng, men næste Dags Morgen lå der en Ulv og var skudt øster på Stumperne (Navn på nogle Agre). Da han tog Skindet af den, sad Kuglen der rigtig nok. Han blev endda led af at have sådan en Kugle og går så hen og skyder den ud i Bredvad ved Stave, der ligger den ganske endnu. Det var sært endda, at han kunde afse sådan en Kugle, der kunde have gjort ham

i bøvèn maj, får e uvlскеj va dyjr, å desuèn fek haj èn dølèr 25
åpå ampstøvèn få hvar uvl, haj skò.

53. Abraham Jølèr.

Dè gamæl Abraham Jølèr i Tijs va betjèj nåk òl væjèn
hær omkreng, får haj jik jø om i månèr or å sko plag få
fålk. I hans ongakålsdav tjænt haj i Gamæl-Vro å va skøt,
å da var haj en fåknøt køl. Jèj da sa haj i Bijlet (e krøvèr)
å ha fåt sè èn sturatje dram, så haj va lèt i hvøt, så kam 5
dèr i køl ej å va ræn som fåstøre, får haj va bløvèn øvefåltj
i Øsbjerg bakèr å i røvèr, dèr ha tò i stvør-høbèn pèng frá
ham, de haj ha motò få non stuv, de haj ha levjre får hans
håsboj uv i Sujby. Så snøt Abraham høt dehær, slèngèr
haj bøsèn åpå naki å uv får å ljæ røveri åp. Haj traf da 10
åse gåt nåk åpå ham, får haj sa nir i Øndål å tal di stålèn
pèng åpå hans hatpøl. Sin røveri bløv Abraham vør, så
legèr haj bøsèn an å vil ha skøt ham, mèn Abraham va køl
får å bej hans bøs, så hon slo klek, mèn så jijèr haj røveri
èn kuvl lig i pajèn, så haj tremælt bagøvèr, å dæ bløv haj 15

---

til en rig Mand, for et Ulveskind var dyrt, og desuden fik han en Daler på
Amtstuen for hver Ulv han skød.

53. Abraham Jaller.

Den gamle Abraham Jaller var bekendt nok alle Vegne her omkring,
for han gik jo om i mange År og skød Plage for Folk. I sine Ungkarlsdage
tjente han i Gammelvrå og var Skytte, og da var han ingen forknyt Karl.
En Dag sad han i Bilidt (en Kro) og havde fået sig en noget stor Dram, så
han var let i Hovedet, så kom der en Karl ind og var rent som forstyrret,
for han var bleven overfalden i Øsbjerg Bakker af en Røver, der havde taget
en stor Hob Penge fra ham, som han havde modtaget for nogle Stude, som
han havde leveret for sin Husbond ude i Sundby. Så snart Abraham hørte
dette, slænger han Bøssen på Nakken og ud for at lede Røveren op. Han
traf da også godt nok på ham, for han sad nede i Øndal og talte de stjålne
Penge på sin Hattepul. Da Røveren blev Abraham var, så lægger han
Bøssen an og vilde have skudt ham, men Abraham var Karl forat binde
hans Bøsse, så den slog Klik, men så giver han Røveren en Kugle lige i
Pandens, så han trimlede bag over, og der blev han liggende for Krager og

legi fá kragèr á ravn. Pèngèn tov Abraham á flíj kòli, dè ha mest dèm, á haj ræst nák sá fánøve hjèm, mèn Abraham Jòlèr ha ðle ræjti rov ète dèj da.

54. As i Stav.

Dè gamæl As bove i dè mælest gòr, no dè novrest i Stav, haj va fòr te Mátèn Asèn á Kræn Asèn, Pjæ Kræns fòr. Haj va jèj da áþ i Rækrøgi ve dè bete mus, á dæ blyvèr haj vòr, de èn tos á i hogvòrm va ve á slås. Haj
 5 bløv stoi á sij áþá, hvant de ku stek á. Tosèn blèst skòn áþá hogvòrmi, á haj brogt brøji te tosèn, mèn si fá hva gång haj slov, mat haj dræk á hans navl fár eñtj sil á spræk, á de to fá lángh tij, fá tosèn va lig ve á ha øvevòjèn ham. Sin As so dè, sá javèr haj te á rage tosèn i èn grav mè hans
 10 bðr fu, mèn i de sam blèst hon skòn áþá fvði, á de sto eñtj te á læg, á jø lèngèr haj jik, jø vær de bløv, á sònt jik haj mè i gal fu i øvèr e hal or. Sá jèj mòn tile komèr hogvòrmi i e hyvæl treli ðstèn ej è gòri hèn uenfa djæ gångsdør, á dæ legèr haj e blå á èn øvt, de en tjei. Fålkèn

---

Ravne. Pengene tog Abraham og flyde Karlen, der havde mistet dem, og han rejste nok så fornøjet hjem, men Abraham Jaller havde aldrig rigtig Ro efter den Dag.

54. Anders i Stave.

Den gamle Anders bode i den mellemste Gård, nu den nordeste i Stave, han var Fader til Morten Andersen og Kresten Andersen, Per Krestensens Fader. Han var en Dag oppe i Redekrogen ved den bitte Mose, og der bliver han var, at en Tusse og en Hugorm var ved at slås. Han blev stående at se på, hvordan det kunde stikke af. Tussen blæste Skarn på Hugormen og den brugte Brodden til Tussen, men se, for hver Gang den slog, måtte den drikke af sin Navle for ikke selv at sprække, og det tog for lang Tid, for Tussen var lige ved at have overvundet den. Da Anders så det, så jager han til og rager Tussen i en Grav med sin bare Fod, men i det samme blæste den Skarn på Foden, og det stod ikke til at læge, og jo længer han gik, jo værre det blev, og sådan gik han med en gal Fod i over et halvt År. Så en Morgen tidlig kommer Hugormen i et Hjul trillende østen ind ad Gården hen udenfor deres Gangdør og der lægger den et Blad af en Urt, som

so de å kam ej te As mè bløe. De kam ham så undelit ¹⁵
 får, å så tør haj bløe å legør åpå dè gal fu. De hjalp, å in
 e månt va goèn, va dèj fu lise fresk som dèn an. Jaja, hog-
 vørmèn èr hælèns eñtj så tåbele, som di si dom uv te, de
 hò mè hèt så møj om. Næ mè vel stap djæt hvøl gåt te,
 næ di èr uv, så ka mè væ ves åpå, de så snòt di mèrkør, ²⁰
 de di eñtj ka røk tøli uv, så slo di dèm samæl i e hyvl, å
 så ka di trèl åstæ lise stèrk, som i hèjst ka røj. Så heñtje
 di e blå, som di nåk væ hva grovør, å så snòt di hòle de
 te tøli, så fustør haj uv, så ma haj væ sat òle så fast. Tò
 mè no de blå, så stor òl huvsdør å jèmør ås òbèn, få ²⁵
 ma væ hvafår èn dør, de være vel, så sprengør hon åp, så
 snòt mè hòle bløe te lokælst, om hon i så va lut mè di
 sæjstèn direkfrij løs.

55. Svèj i Stav.

Få månør or sin bove dør i maj i dè novrèt, no dè
 søjer gør i Stav, dè hjæt Svèj. De føst haj kam te gøri,
 var haj så arm, di ku rest ham, mèn tij ètør an bløv e ber

Ingen kendte. Folkene så det og kom ind til Anders med Bladet. Det kom ham så underlig for, og så tager han Bladet og lægger på den gale Fod. Det hjalp, og inden en Måned var gået, var den Fod ligeså frisk som den anden. Jaja, Hugormene er ellers ikke så tåbelige, som de ser dumme ud til, det har man hørt så meget om. Når man vil stoppe deres Hul godt til, når de er ude, så kan man være vis på, at så snart de mærker, at de ikke kan rykke Tolden ud, så slår de sig sammen i et Hjul, og så kan de trille afsted ligeså stærkt, som en Hest kan rende. Så henter de et Blad, som de nok ved, hvor gror, og så snart de holder det til Tolden, så flyver den ud, så må den være sat aldrig så fast. Tager man nu det Blad, så står alle Husdøre og Gæmmer os åbne, for det må være hvad for en Dør, det være vil, så springer den op, så snart man holder Bladet til Lukkelsen, om den end så var lukket med de 16 dirkefri Låse.

55. Svend i Stave.

For mange År siden bode der en Mand i den nordeste, nu den søndre Gård i Stave, der hed Svend. Det første han kom til Gården, var han så arm, at man kunde ryste ham, men Tid efter anden blev det bedre og bedre

å ber får ham, å tesist bløv haj i grome rig maj, får i gor
 5 buj, bete Nils, hons di no kaler ham, ha hans tehøi der i
 gor, å hvar haj er, hò di òlti løkèn mè dem. Gorbuji ha to
 ræjti pæn blågro øg å pas, å di var åse smækfi, å så væ I
 val, de di fèk no få tajèn, få di blyvèr eñtj trej å glæt å tåm
 krøb, mèn de jik da hælens eñtj å Svèjs lò, få bete
 10 Nils kneb tjèrèn i di ar djæ lòer, næ falkèn lo åpå djæt
 grön ør.

De va justemeñtj dèjgàng, de di fèk dèj klák te Tijs
 tjerk, dèr è dèr èno, mèn hon va da så stur å svær, de di
 sægs hèjst, dè va spèñtj får hær, bløv så stáktræt, de di òle
 15 ku røk hær uv å stee, mèn så bløv Svèjs di to gro heñtj å
 spèñtj jène får, å si di ku træk hær åp è dè høv tjerkebak
 som en vèrsens teng. Dæfår fårær håsboj — de skuñ nåk
 væ Pjæ Mongk, de a hò fåtål om — Svèj tov vældi stu lys-
 stager, dè va støbt å de malm, dè va bløvèn teøves frå tjerke-
 20 klákèn, å di hòr åse sil sam klang som tjerkeklákèn. De
 væ a è saj, får a hò sil både hèt å sit dem måne gâng; di
 va jø åpå stee te får èn snes or sin, da fèk djæ dæterèr hva

for ham, og tilsidst blev han en grumme rig Mand, for en Gårdbo, bitte Niels, hvad de nu kalder ham, havde sit Tilhold der i Gårde, og hvor han er, har man altid Lykken med sig. Gårdboen havde et Par rigtig pæne blå-grå Øg at passe, og de var også smækfede, og så ved I vel, at de fik noget for Tanden, for de bliver ikke trinde og glatte af tom Krybbe, men det gik da ellers ikke af Svends Lade, for bitte Niels kneb Kærvene i de andres Lader, når Folkene lå på deres grønne Øre.

Det var justement dengang, at de fik den Klokke til Tise Kirke, der er der endnu, men den var da så stor og svær, at de 6 Heste, der var spændt for den, blev så stoktrætte, at de aldrig kunde rykke den ud af Stedet, men så blev Svends de to grå hentet og spændt ene for, og se, de kunde trække den op ad den høje Kirkebakke som ingen Verdsens Ting. Derfor forærede Husbond — det skulde nok være Per Munk, som jeg har fortalt om — Svend et Par vældig store Lysestager, der var støbt af det Malm, der var blevet tilovers fra Kirkeklokken, og de har også selv samme Klang som Kirkeklokken. Det ved jeg er sandt, for jeg har selv både hørt og set dem mange Gange; de var jo på Stedet til for en Sned År siden, da fik deres Døtre

sej. Ar vel min, de di var altjestager i Tijs tjerck, föri di kam, dè no è dèr.

Hons var e no, a skul sæj, om a ku hòv e? Sin traf 25 e sè jèjgång, de Svèj bløv bø så møj få dè jèn å di to gro, de haj åse lèt hæ go, mèn de faj gorbuj sè møj fãtrøt ve, å de ku eñtj væ så sæt. An das møn, da køli kam uv i lòn å vil ji øgèn døvèr, si da va dèn an gro åse hèn, så haj hvetjèn ku fej hæi i stal hæle lò, föri haj trèfe å so i ver 30 ètèr, si da bløv haj vør, de hon hang åp i de jèn håjbøj. Haj bløv så fãfepe ve dehær, de haj fur ej te maj å fãtælèr, de dè gro va komèn te røj. »O,« se Svèj, »de skat do òle bry dè om, de èr eñtj òñtj èj bete Nils hò fãbleñtj yvèn å dè, go uv ijèn å sij dè ræjti fãr.« De jovr haj da så, mèn 35 si så stov øge gât nåk i stòe å o lise trovle som jit å di ar. Svèj bløv ènda hòte som nò hi ve dehær, å lise snòt de haj ha fãt dövèri i sè, jik haj hèn å fèk halèn jø tebag ijèn. Gorbuj va så hvæle fãnøve ve, de haj fèk dè gro ijèn, å sa no åpå gøvllugi å vepe å slaere lisom fãrhèn. Hujèn i 40 gorèn va så møj bistèr ve ham, fãr haj vil òlti pere dèm.

---

hver sin. Andre vil mene, at de var Alterstager i Tise Kirke, før de kom, der nu er der. Hvad var det nu, jeg skulde sige, om jeg kunde huske det? Siden traf det sig engang, at Svend blev budt så meget for den ene af de to grå, at han også lod den gå, men det fandt Gårdboen sig meget vred ved, og det kunde ikke være så sært. Næste Dags Morgen, da Karlen kom ud i Laden og vilde give Øgene Davre, se da var den anden grå også henne, så han hverken kunde finde den i Stald eller Lade, før han træffer og så i Vejret efter, se da blev han var, at den hang oppe i det ene Hanebånd. Han blev så forfippet ved dette, at han for ind til Manden og fortæller, at den grå var kommen til Rande.« »Å,« siger Svend, »det skal du aldrig bryde dig om, det er ikke andet end bitte Niels har forblendet dine Øjne, gå ud og se dig rigtig for.« Det gjorde han da så, men se så stod Øget godt nok i Stadet og åd ligeså trolig som en af de andre. Svend blev endda hartad som noget hed ved dette, og ligeså snart som han havde fået Davren i sig, gik han hen og fik gjort Handlen om igen. Gårdboen var så meget fornøjet med, at han fik den grå igen, og sad nu på Gavllugen og vippede og sladrede ligesom forhen. Hundene i Gårdene var så meget bistrer ved ham, for han

Sønt ha haj javnle hans løjær á dem, nær haj sa á og áþá lugi, fá sá jave haj fœst dè jèn fu á sá dèn an uv è dem á sò: »Slap mè dèj bete labs! slap mè dèj bete labs!« De 45 lèt di nák vær mè, fær haj sa dem fær høvt, mèn sá møj væ bløv di te á træ te á jèlster è ham.

De va nō ètær, sá va Svèjs kòl, dè hjæt Las, tjør uv te Álbære mè skatkvòn hæle lajjil, hons de no var, á sá vil haj tjør øve fyveri áþá ijs, fá dè va da fyvèrleg, mèn da slap haj 50 nir mè øg á vuvn á bløv ø, á di to gro mè, ka a trov, fá di kam òlær i laj mir. Dæj hile da sa gorbuji i gövli á so sá nòle uv è Vilmvòsi ètær á sò: »Ó, be Læs á di bete gro hæjst!« haj ku eñtj se Gu, dæfá sò haj børe: »Ó be.« Di ku òle fásto, hons de haj ku væ sønt harmt øvèr, mèn si 55 davi ètær fæk di e á væ.

Sin Svøj bløv gamæl á áfalèn, lèt haj hans dètær Berti ta gòri, mèn behòltj sil nor agèr i søjemarkèn, de di ènokalè Svèjsagèr. Gamæl fálk vel hæléns hòl fær, de dè skal sto èn stu tjjst ful á pèng grave nir dær. De fo no á vær, 60 som de kaj, mèn jènteng skiterij hò dè vat dær áþá Svèjs-

vilde altid drille dem. Sådán havde han jevnlig sine Løjer med dem, når han sad og agede på Lugen, for så jagede han først den ene Fod og så den anden ud ad dem og sagde: »Slap (snap) mig den bitte Labs! slap mig den bitte Labs!« Det lod de nok være med, for han sad dem for højt, men så meget værre blev de til at træde til og bjæffe ad ham.

Det var noget efter, så var Svends Karl, der hed Las, kørt ud til Ålborg med Skattekom eller Landgilde, hvad det nu var, og så vilde han køre over Fjorden på Isen, for der var da Fjordlæg, men da slap han ned med Øg og Vogn og blev øde, og de to grå med, kan jeg tro, for de kom aldrig i Land mere. Den hele Dag sad Gårdboen i Gavlen og så så ynkelig ud ad Vildmosen efter og sagde: »Å, be Las og de bitte grå Heste,« han kunde ikke sige Gud, derfor sagde han bare: Å be. De kunde aldrig forstå, hvad han sådan kunde være bedrøvet over, men se Dagen efter fik de det at vide.

Da Svend blev gammel og affældig, lod han sin Datter Berte tage Gården, men beholdt selv nogle Agre i Syndermarken, som endnu kaldes Svendsagre. Gamle Folk vil ellers holde for, at der skal stå en stor Kiste fuld af Penge gravet ned der. Det får nu at være, som det kan, men noget Skitteri har der været der på Svendsagre, for det er der så mange, der har

agèr, få de è dè så mánèr dèr hò mèrke. Få no å kom te Berti ijèn, så bløv hon òle jyv't, mèn jik hèn som èn gamæl jåmfrøv, mèn i krigèns tij, dè Svènskèrn lo å prakere hærej i lañtj, si da var e èñtj gát får e søle, kvejmèsk å væ jènèr. Di ha fát nøgs om, de Bere lo mè grongkèr, å fej dèm ku 65 di no èñtj, får hon ha grave dèm nir i jovrèn, så vil di ha lær hæ te å sò dèm, hvar hon ha dølt hæ pèng, mèn sin hon var èñtj å få te å òbenbør de, si så kråst di da lyve å hæ. En mèskèr væst, hva pèngèn lo, å så mat Bere åse go å rasl ète dèm, te de bløv òbenbør, hva di lo, å måne 70 gamæl hò både sit å hèt Bere mè lenhati, sònt kåltj di hæ.

De stov hèn i mánèr or, mèn så traf e sè jèj avtèn, de dè gamæl Jèns Pìsèns kun dær i gòri hèt Bere mè lenhati, de hon rasælt bag ve djæ kajbèngk, å davi ètèr jir hon sè te å krat åp å lì dær, å så vel di sæj, de hon faj djæ mææl 75 dær. Ète dèj da è dèr òle non, dèr èñtjèn hòr hèt hæle sit Bere mè lenhati.

Jèns Pìsèns kun, dè gamæl Marèn Jènsdèr, vil èñtj væ ve, de hon sònt ha fòjèn djæ mææl, mèn dærimvò hòr hon

mærket. For nu at komme til Berte igen, så blev hun aldrig gift, men gik hen som en gammel Jomfru; men i Krigens Tid, da Svenskerne lå og prakede herinde i Landet, se da var det ikke godt for et sølle Kvindemenneske at være ene. De havde fået Nys om, at Berte lå med Grunker, og finde dem kunde de nu ikke, for hun havde gravet dem ned i Jorden, så vilde de have lært hende til at sige dem, hvor hun havde dulgt sine Penge, men da hun var ikke at få til at åbenbare det, se så tumlede de da Livet af hende. Ingen Mennesker vidste, hvor Pengene lå, og så måtte Berte også gå og rasle efter dem, til det blev åbenbaret, hvor de lå, og mange gamle har både set og hørt Berte med Linhatten, sådan kaldte de hende.

Det stod hen i mange År, men så traf det sig en Aften, at den gamle Jens Persens Kone der i Gården hørte Berte med Linhatten, at hun raslede bagved deres Kandebeæk, og Dagen efter giver hun sig til at krasse op og lede der, og så vil man sige, at hun fandt deres Midler der. Efter den Dag er der aldrig nogen, der enten har hørt eller set Berte med Linhatten.

Jens Persens Kone, den gamle Maren Jensdatter, vilde ikke være ved, at hun sådan havde fundet deres Midler, men derimod har hun selv fortalt

so sil fátal máne gång, de knap ètèr de Jens Pisen á hon va komèn tehob, da ha di i grijs, de løb hèn frá dem, á hèn var haj i långsomele tijer, mèn så kam haj ijèn, hvèm skul val ha trove e, á da var haj så gamæl, de haj ha mus ápå røgi, á hon trove fá ves, de haj kam mè djæ løk te gor.

---

mange Gange, at straks efter at Jens Persen og hun var kommen tilhobe, da havde de en Gris, der løb bort fra dem, og borte var den i langsommelige Tider, men så kom den igen, hvem skulde vel have trot det, og da var den så gammel, at den havde Mos på Ryggen, og hun trode for vist, at den kom med deres Lykke til Gårde.

ORSPRØG Å MUJHÆL.¹⁾

1. A è lig glò, sò drèngi, haj løb å græ.
2. A è maj i min huvs, sò ståen, de tjelengèn stape ham åje bovre.
3. Albøstø å èntjmajs sære vòr èntj svò lèng.
4. A tjejer i maj, dè stal, te haj bløv rig, så lèt a vær.
5. Av è gu, nær hon komèr i tij.
6. Èr e mæj, sò Fet-Kræn.
7. Èr hon jij hæle lèt, sò drèngi om ørfigèn.
8. Èn døv savs jør i vejmuñtj skræèr.
9. Èntjèn hòr haj jit stu hjat hæle tov bete.
10. Èntjèn skal hon fløj hæle grøj, hæler hon skal sto pijb-òbèn.

ORDSPROG OG MUNDHELD.

1. Jeg er lige glad, sagde Drengen, han løb og græd.
2. Jeg er Mand i mit Hus, sagde Stodderen, da Kællingen stoppede ham under Bordet.
3. Albuestød og Enkemands Sorg varer ikke svar længe.
4. Jeg kender en Mand, der stjal til han blev rig, så lod jeg være.
5. Ave er god, når hun kommer i Tide.
6. Er det mig, sagde Fedte Kræsten.
7. Er hun given eller lånt, sagde Drengen om Ørefigen.
8. En døv Saks gør en skævmundet Skræder.
9. Enten har han et stort Hjerte eller to små.
10. Enten skal hun fine (le) eller grine eller hun skal staa pibåben.
11. Er

---

¹⁾ Ordneø alfabetisk efter den af Grønberg opfundne Bogstavrække.

11. È do ræj få pæn klær, ma do hælst hjem vær.
12. Èmt è snòt stòt.
13. Ælihjæ vòr lèngst.
14. E ari bòn jør èn løsti mur.
15. E ovr èr e ovr å i maj i maj.
16. Ejbèlèngèr è vær èj tørebelèngèr.
17. E kòl maj-jir e varm logvòl.
18. I òskfjjs tåle hvetjèn rus hæle rijs.
19. I hèjst ka fal åpå fjir bin, hvafå så èntj e mesk åpå tov.
20. Il èntj åjèr ar, do ku nèmt sil brèj ej.
21. Iltje sej jò setje vej.
22. I mångæl å nomèr jèn broge mè nomèr tov, i mångel å sokèr broge mè sàltj.
23. I prèjst ka ta fæjl i hans prekèn, hvafå så èntj e mesk i sin pròt.
24. Åjèn boke sè, om de èr i så ej è èn tjerkedør.
25. Å kryjb få si øvemaj èr å trè åpå si åjemaj.
26. Åp å nir è lig låntj, mèn èntj lig lèt.
27. Òl kneb jåler, nè di børe blyve brogt.
28. Òl svøn è sovt i mørk.
29. Ongdomèn røsèr, òledomèn knòsèr.
30. Ongdomèn røsèr, sò tjèlèngèn, hon hope øvèr e halmstro.

---

du ræd for pæne Klæder, må du helst hjemme være. 12. Ømt er snart stødt. 13. Ærlighed varer længst. 14. Et arrigt Barn gør en lystig Moder. 15. Et Ord er et Ord og en Mand en Mand. 16. Indbillinger er værre end Tørvbillinger. 17. En kold Maj giver et varmt Logulv. 18. En Askefis tåler hverken Ros eller Ris. 19. En Hest kan falde på 4 Ben, hvorfor så ikke et Menneske på 2. 20. Ild ikke under andre, du kunde selv næmt brænde inde. 21. Iltert Sind gør sagte (?) Vind. 22. I Mangel af Numer Et bruger man Numer To, i Mangel af Sukker bruger man Salt. 23. En Præst kan tage fejl i sin Prædiken, hvorfor så ikke et Menneske i sin Snak. 24. Anden bukker sig, om det er end så ind ad en Kirkedør. 25. At krybe for sin Overmand er at træde på sin Undermand. 26. Op og ned er lige langt, men ikke lige let. 27. Alle Kneb gælder, naar de bare bliver brugt. 28. Alle Svin er sorte i Mørke. 29. Ungdommen raser, Alderdommen knager. 30. Ungdommen raser, sagde Kællingen, hun hoppede over et Halmstrå.

31. Ore èr òle så lång, jyvlatèn èr i ènda få trång.
32. Ønsk i dè jèn hòj å sput i dèn an å sij så, hvetjèn do fo mjæst i.
33. Haj èr èntj lènge ve e sej, èj di hòlèr i huj bòjèn ve èn pøls.
34. Haj èr om èn skjæleng som fanèn om èn sjæl.
35. Haj è så fìjn ij e, de haj snye sè å putèr e i lomèn.
36. Haj è stèrk å gal å matje let.
37. Haj è støntj lisom maj, dè skul henges.
38. Haj è fìjn i feltji som Kræn Høves hat, dè va jov å svønhor.
39. Haj hòlèr åpå skjælengèn å lè dølerèn spreng.
40. Haj hòr èntj mánèr hil brøj i hans pus.
41. Haj go rujèn om å jør eg lisom hverlstjæn.
42. Haj kome tepas, lisom Pali kam te prekèn, haj kam, da prekèn var uv.
43. Haj lè loni ta toni.
44. Haj sæjlèr òlti mè hal vej.
45. Haj see næjest te bovr å òvest te fat.
46. Haj væst nåk, de byj hjæt Snèrp, mèn èntj hva de snèrpe hèn (hælèr: hva snèrpèn var hèn).
47. Haj falèr i Stav å komèr òle te Grønbåre.

---

31. Året er aldrig så langt, Juleaften er jo endda for trang. 32. Ønsk i den ene Hånd er spyt i den anden og se så, hylken du får mest i. 33. Han er ikke længer ved et Sind, end de holder en Hund bunden ved en Pølse. 34. Han er om en Skilling som Fanden om en Sjæl. 35. Han er så fin i det, at han snyder sig og putter det i Lommen. 36. Han er stærk og gal og magter lidt. 37. Han er fornærmet ligesom Manden, der skulde hænges. 38. Han er fin i Filtet som Kresten Hyrdes Hat, der var gjort af Svinehår. 39. Han holder paa Skillingen og lader Daleren springe. 40. Han har ikke mange hele Brød i sin Pose. 41. Han går runden om og gør Æg ligesom Slibestenen. 42. Han kommer tilpas, ligesom Palle kom til Prædiken, han kom, da Prædiken var ude. 43. Han lader fem være lige. 44. Han sejler altid med halv Vind. 45. Han sidder nederst til Borde og øverst til Fadet. 46. Han vidste nok, at Byen hed Snerpe, men ikke hvor det snerpede hen (eller: hvor Snerpen var henne). 47. Han falder i Stave og kommer aldrig

48. Haj fèer som maj, dèr åfèr i støthvòsèn.
49. Haj for ejfål lisom gamæl vèg for ufal.
50. Haj bièr òltj de haj sijèr, sò drèngi om hans knyv.
51. Hare å plòv komèr òlèr i hans hòv.
52. Haj rijèr èntj dèj da haj sòlèr.
53. Hèrèr å narèr hò djæt frijspròg.
54. Hèn å hjèm è lig låntj.
55. Hæltj øvèr hæltj.
56. Heledi è peke mè prèjstpajèr.
57. Hòl det flab, di tølper, sò hèrèn te bujèn.
58. Hòl bij, å lè mè sij, sò dè blej.
59. Hò do uñtj i di mav, ka do go te sovèn å klav.
60. Hò do tij å ji, så ka do blyv kong i Svèrrig.
61. Hòt imò hòt, sò fanèn, haj blæst imò torèn.
62. Hò mè let, så slor e te, hò mè møj, så gor e mè.
63. Hò mè sò a, ma mè åse se b.
64. Hon è så fem, som dè fem frá Sèreslè.
65. Hons vel spare i trøndåjs.
66. Huj sije nåk, hves skej haj ska ryv i.
67. Hyt èntj de beskit vøj uv, föri do fo de ræn ej.
68. Huv! sò Jèp, haj drak å vålèn.

---

til Grønborg. 48. Han flytter Fødder som Manden, der ofrede i Stunthoserne. 49. Han får Indfald ligesom gamle Vægge får Udfald. 50. Han bider alt det, han ser, sagde Drengen om sin Kniv. 51. Harve og Plov kommer aldrig i hans Hu. 52. Han rider ikke den Dag, han sadler. 53. Herrer og Narre har deres Frisprog. 54. Hen og hjem er lige langt. 55. Helt over Helt. 56. Helvede er belagt med Præstepander. 57. Hold dit Flab, din Tølper, sagde Herren til Bonden. 58. Hold, bi og lad mig se, sagde den blinde. 59. Har du ondt i din Mave, kan du gå til Soen og klage. 60. Har du Tid at give, så kan du blive Konge i Sverig. 61. Hårdt imod hårdt, sagde Fanden, han blæste imod Torden. 62. Har man lidt, så slår det til, har man meget, så går det med. 63. Har man sagt a, så må man også sige b. 64. Hun er så fin som de fem fra Serridslev. 65. Hvad vil Spurv i Tranedans. 66. Hunden ser nok, hvis Skind han skal rive i. 67. Kast ikke det skidne Vand ud, førend du får det rene ind. 68. Hurra, sagde Jeppe, han drak af Vallen.

69. Hva teng hò tov sijèr.
70. Hva sin skekèr, sò tjelengèn, hon tjant mè hæ rag.
71. Hva søgèr å mīl sin ijn kag.
72. Hva snake få sin ijn æsk.
73. Hva stor åpå rètèn sin, a stor åpå rètèn min.
74. Hvèm dè jijèr å tòr ijèn, haj fo sovt bøn.
75. Hvèm dè kome føst te møl, fo føst mølt.
76. Hvèm dè klē dēm åpå frajsk, di ma fryjs åpå dansk.
77. Hvèm dèr è ful å gal, di skdèr eñtj.
78. Hvèm dèr en skam skdèr, è måne sære kvet.
79. Hvèm, dèr èr òlstær å slek, di fo flijs i djæ tång.
80. Hvèm, dèr eñtj hòr e i hvòt, di ma hò e i bjæn.
81. Hvèm, dèr hò brøj, byjes brøj.
82. Hvèm, der hò måne jan i ilèn, fo jan non brèñtj.
83. Hvèm, dè døjèr å trusæl, skal begraves i mængi.
84. Hvèm brøj hòr, brøj byjès.
85. Hvèm, der è mè i ligi, di for åse no å stigi.
86. Hvòt è sãm̄ti stør èj hile kråpi.
87. Ja sònt snake di jæs få röv.
88. Jèj ab for in an te å gab.
89. Jèjes døj èr in anes brøj.

---

69. Hver Ting har to Sider: 70. Hver sine Skikke, sagde Kællingen, hun kærmede med sin Rage. 71. Hver søger at mele sin egen Kage. 72. Hver snakker for sin egen Æske. 73. Hver står på Retten sin, jeg står på Retten min. 74. Hvem der giver og tager igen, han faar sorte Børn. 75. Hvem der kommer først til Mølle, får først malet. 76. Hvem der klæder sig på fransk, de må fryse på dansk. 77. Hvem der er fulde og gale, de agter intet. 78. Hvem der ingen Skam agter på, er mange Sorger kvit. 79. Hvem der er alle Steder at slikke, får Fliser i deres Tunge. 80. Hvem der ikke har det i Hovedet, de må have det i Benene. 81. Hvem der har Brød, bydes Brød. 82. Hvem der har mange Jærn i Ilden, får gjerne nogle brændt. 83. Hvem der dør af Trusel, skal begraves i Møddingen. 84. Hvem Brød har, Brød bydes. 85. Hvem der er med i Legen, de får også noget af Stegen. 86. Hovedet er somme Tider større end hele Kroppen. 87. Ja sådan snakker de Gæs for Ræve. 88. En Abe får en anden til at gabe. 89. Ens Død er en andens Brød. 90. En Gang skal først være (eller:

90. Jèj gång ska fòst vær (hællèr: Jèj ska fòst vær).
 91. Jèj ravn hogèr. eñtj yve uv å in an.
 92. Jèj stakæl ka eñtj tål, de in an hò tov pvòsèr, uèn haj sil hòr i trej.
 93. Jèj stòbe kulèrn, in an skue dèm å.
 94. Jèn sov vel jan ha èn an i sølèn
 95. Jèn sul jør en sàmèr.
 96. Jèn vilihjæ èr èn an var.
 97. Ji dè te flèske, mèn køl syjèr.
 98. Jit skabe for ka fådèrè hile flåki.
 99. Jyvt dè, mèn do ka sij.
 100. Galop, sò skræèn, haj re åpå kati.
 101. Gal huj fo røvèn skej.
 102. Galt jik e å val var e.
 103. Gamæl kat ka åse lab mjælk.
 104. Gamæl skab èr eñtj nèm å dryv.
 105. Gamæl væj å gamæl vènèr èr eñtj nèm å leg å.
 106. Go i sèng mè hõnsèn å ræjs dè mè grisèn, så ka do få usòve.
 107. Guĺ èr òle så røj, de ma i spreng få brøj.
 108. Gu ro è dyjr, næ mè trènge te dèm.
 109. Gumòn te mæja å hæle-manda te fræja skul mè val ta luvèn å får.

---

en skal først være). 91. En Ravn hugger ikke Øjet ud af en anden. 92. En Tigger kan ikke tåle, at en anden har to Poser, uden han selv har en tredje. 93. En støber Kuglerne, en anden skyder dem af. 94. En So vil gjerne have en anden i Sølen. 95. En Svale gør ingen Sommer. 96. En Villighed er en anden værd. 97. Giv dig til Flesket, medens Kålen syder. 98. Et skabet Får kan fordærve hele Flokken. 99. Gift dig, mens du kan se. 100. Galop, sagde Skræderen, han red på Katten. 101. Gale Hunde får revet Skind. 102. Galt gik det og vel var det. 103. Gamle Katte kan også labe Mælk. 104. Gammelt Skab er ikke næmt at fordrive. 105. Gammel Vej og gamle Venner er ikke næmme at lægge af. 106. Gå i Seng med Hønsene og stå op med Grisene, så kan du få udsovet. 107. Guld er aldrig så rødt, det må jo springe for Brød. 108. Gode Råd er dyre, når man trænger til dem. 109. Godmorgen til Middag og Frimandag til Fredag skal man vel

110. Grø å grøv kåst pase bøjst få bujèn.
 111. Grøvèr èr hèrrètèr.
 112. Ka do eñtj ta áfár, fo do ta ábag.
 113. Kagèn è kvòn lig (Kvòn è kagèn lig).
 114. Korti è fájij, a hòr en tromfer.
 115. Kovèn døjèr, mèn græjst grovèr.
 116. Krag feje nák mag.
 117. Krògènt ka sámti rètès mè i knøt növ.
 118. Krom hòj jø krògèn lõv.
 119. Krøsterèr kome snòrest i krøst.
 120. Knu-fut haj sa i hverèn á tut.
 121. Kvòn sur, hæ sèn skuí òle blyv prøjst, fá sá teñtj hon,
 haj snòrest sku blyv e.
 122. Lè løkèn ráam maj.
 123. Lè dèj lok dön, dè go sist uv.
 124. Læjlihjá jø tyv.
 125. Let gát ska mè høvt sèt á sij sjalèn te e.
 126. Let ka fánøv bøn.
 127. Lig fá lig, om vènskab skal hòles.
 128. Lig bøn ljæge bøjst.
 129. Lise máne hvòèr, lise máne sej.
 130. Lise máne bøn, lise máne vælsignælsèr.

---

tage Huen af for. 110. Grød og grov Kost passer bedst for Bonden. 111. Grever er Herreretter. 112. Kan du ikke tage foran, får du tage bagpå. 113. Kagen er Konen lig (eller Konen er Kagen lig). 114. Kortet er for-givet, jeg har ingen Trumfer. 115. Koen dør, medens Græset gror. 116. Krage finder nok Mage. 117. Kroget kan somme Tider rettes med en knyttet Næve. 118. Krum Hånd gør kroget Lov. 119. Krystere kommer snarest i Klemme. 120. Knud Fut han sad i Hvirvelvinden og tudede. 121. Konen svor, hendes Søn skulde aldrig blive Præst, for så tænkte hun, han snarest skulde blive det. 122. Lad Lykken ramme Manden. 123. Lad den lukke Døren, der går sidst ud. 124. Lejlighed gør Tyve. 125. Lidt godt skal man højt sætte og se sjelden til det. 126. Lidt kan fornøje Børn. 127. Lige for Lige, om Venskab skal holdes. 128. Lige Børn leger bedst. 129. Lige så mange Hoveder ligeså mange Sind. 130. Lige så mange Børn, lige

131. Lisom di gamæl di sjongèr, sònt pipe djær ongèr.
 132. Løvèn èr æli, mèn hòlèn besvæli.
 133. Lövn skal go laklòs hjèm.
 134. Løkèn è tit ber èj fästajèn.
 135. Løkèn è ber èj huje dòlèr.
 136. Ræn rènskab jø lèngst vènskab.
 137. Rengståèn ka slo kràmståèn åkòl.
 138. Röv è sjalèn råvil.
 139. Rövi èr èntj så stur, som hál bruvse te.
 140. Rövi bièr èntj åpå ijn mark.
 141. Ròèn è snòt bròèn, sò tjèlengèn, høn röv øre å hæ maj.
 142. Næ hvòt èr hèn, så èr hál vilero.
 143. Næ jèj uvl tuèr, tue di òl mè.
 144. Næ jit for løbe te vøj, løbe di òl mè.
 145. Næ jèn dør slos hòt i, sprengte tit èn an åp.
 146. Næ kati èr èntj hjèm, spele muvsèn åpå bèngkèn.
 147. Nær èjèn è gu, èr òlteng gåt.
 148. Nær ilèn èr uv, èr åskèn kòl.
 149. Nær òltj è frèjst, så è hjèmènt bèjst.
 150. Næ de rænèr åpå prèjsti, så dreper e åpå dejni.
 151. Næ di gamæl blyve gal, så blyve di gal te gavns.
 152. Næ ve skuèr en hòrèr.

---

så mange Velsignelser. 131. Ligesom de gamle de sjunger, sådan piper deres Unger. 132. Loven er ærlig, men Holden besværlig. 133. Lån skal gå lakkeløs hjem. 134. Lykken er tidt bedre end Forstanden. 135. Lykken er bedre end 100 Daler. 136. Rent Regnskab gør længst Venskab. 137. Ringstodderen kan slå Krummestodderen omkuld. 138. Ræve er sjelden rådvilde. 139. Ræven er ikke så stor, som Halen bruser til. 140. Ræven bider ikke på egen Mark. 141. Råddent er snart bråddent, sagde Kællingen, hun rev Øret af sin Mand. 142. Når Hovedet er borte, så er Halen rådvild. 143. Når en Ulv tuder, tuder de alle med. 144. Når et Får løber til Vand, løber de alle med. 145. Når en Dør slås hårdt i, springer tit en anden op. 146. Når Katten er ikke hjemme, spiller Musene på Bænkene. 147. Når Enden er god, er alting godt. 148. Når Ilden er ude, er Asken kold. 149. Når alt er fristet, så er Hjemmet bedst. 150. Når det regner på Præsten, så drypper det på Degnen. 151. Når de gamle bliver gale, så bliver de gale tilgavns. 152. Nærved skyder ingen Harer. 153. Når man skikker Børn

153. Næ mè skeke bøn èby, ka mè sil go bagètèr.
 154. Næ mè tjøbe krèmèn, hò mè krami får eñtj.
 155. Netèn hājvèrkèr jø tyv uløkèr.
 156. Nij or èr eñtj som nij dav.
 157. No jik min pijb uv ve de vrøvl, sò skjælmi, da di lo
 strekèn om halsi å ham.
 158. No-no å så-så, de è fatemajs trøst.
 159. Nyj limèr fæje bøjst.
 160. Dèj da å dèj sære.
 161. Dèj de jijèr, te haj tegèr, skal sloes te haj legèr.
 162. Dèj vrej èr il speltj, de en skøèr om.
 163. Dè jèn hò løst te mun, dèn an te dèterèn, så blyve di
 bu jyvt.
 164. Dè jèn knyv hòle dèn an i skièn.
 165. Dè go jan il i spåteris huvs.
 166. Dè kome suvr svij ète sè klø.
 167. Dè skal i lång arm te å lok ol muj.
 168. Dè skal i bre røg te i vij muj.
 169. Dè skal skarp luv te skore hvdèr.
 170. Dè skal stèrk bin te å bæ gu dav.
 171. Dè skal møj te nåk å mjr te få møj.
 172. Dè skal stèrk arm te å ful bujløs tarm.

---

ad By, kan man selv gå bagefter. 154. Når man køber Kræmmeren, har man Krammet for intet. 155. Nitten Håndværk gør tyve Ulykker. 156. Ni År er ikke som ni Dage. 157. Nu gik min Pibe ud ved det Vrøvl, sagde Skælmen, da de lagde Strikken om Halsen af ham. 158. Nå-nå og så-så, det er Fattigmands Trøst. 159. Ny Limer fejer bedst. 160. Den Dag og den Sorg. 161. Den, der giver til han tigger, skal slås til han ligger. 162. Den Vrede er ilde spildt, som Ingen skøtter om. 163. Den ene har Lyst til Moderen, den anden til Datteren, så bliver de begge gift. 164. Den ene Kniv holder den anden i Skeden. 165. Der går gerne Ild i Spotterens Hus. 166. Der kommer sur Sved efter sød Kløe. 167. Der skal en lang Arm til at lukke alle Munde. 168. Der skal en bred Ryg til en vid Mund. 169. Der skal skarp Lud til skurvede Hoveder. 170. Der skal stærke Ben til at bære gode Dage. 171. Der skal meget til nok og mere til for meget. 172. Der skal stærke Arme til at fylde bundløse Tarme. 173. Der er lille

173. Dèr è let mån ve dèj kov, dè malke møj, nær hon slor e i grøbengi.
174. Dèr è vil i hva majs ær å tov i sãm djæs.
175. Dèr è fal få hva majs dør å tov få sãm djæs.
176. Dèr è måne i Tijs søvn, dè gor òle te tjerk.
177. Dèr è måne støtjèr i fjølèn, hvèm dè børe ku ljæ dèm uv.
178. Dèr èr en, dè sònt ka snak som fãlk, uèn meskèr ijèn.
179. Dèr èr en broeskab i korti.
180. Dèr èr òle sã stur i skò, haj èr i nor te bø.
181. Dèr èr òlti ro i rebèj, om enjtj òntj, sã te å heng sè i.
182. Dæ lo haj å søltje vøl (hælèr: svæltje vøl).
183. Dèr èr enjtj fò ve do gabèr, næ do pibèr enjtj, sò dè döv tyv, da haj trak mè dè stålèn sov.
184. De è nèmt betal, næ mè ka se kvet.
185. De è de tyk, dè kãste pèngèn, sò tjèlengèn om kafe-gromst.
186. De è de sam, hves kovèn èr, nær a fo mjælken.
187. De è tov al å jit støtj.
188. De è søj å nø gât i uñtj.
189. De è stu tegerèr, dè tjr èby.
190. De è magel nãk å fesk åpã tør laj.

Fordel ved den Ko, der malker meget, når den slår det i Renden bag Båsen. 174. Der er Vilje i hver Mands Ære og to i sommes. 175. Der er Fald for hver Mands Dør og to for sommes. 176. Der er Manne (By) i Tise Sogn, der går aldrig til Kirke. 177. Der er mange Stykker i Fiolen, hvem der bare kunde lede dem ud. 178. Der er Ingen, der sådan kan snakke efter Folk som Mennesker. 179. Der er intet Broderskab i Kortet. 180. Der er aldrig så stor en Skade, den er jo nogen til Både. 181. Der er altid Råd i Rebende, om ikke andet, så til at hænge sig i. 182. Der lå han og syltede Valle (eller svætede Valle). 183. Der er ikke Fare ved du gaber, når du piber ikke, sagde den døve Tyv, da han trak med den stjålne So. 184. Det er næmt betalt, når man kan sige kvit. 185. Det er det tykke, der koster Pengene, sagde Kællingen om Kaffegrumset. 186. Det er det samme, hvis Koen er, når jeg får Mælken. 187. Det er to Alen af et Stykke. 188. Det er Synd at nøde godt i ondt. 189. Det er store Tiggere, der kører ad By. 190. Det er mageligt nok at fiske på tørt Land. 191. Det er mørkt

191. De è mørk hærurv, sø ståen, haj tjike ej è skabe.
 192. De è både uñtj å gât å væ møj betrovèn.
 193. De è ber å ha no tegu ej ha òltj åptò.
 194. De è ber å kom få tile èj få sint.
 195. De è ber å tjør omkreng i jèn støj èj se i blø i tov.
 196. De è ber å væ ro èj tro.
 197. De è ber å væ no èj eñtj, sø ståen, di kaltj ham i tyv.
 198. De è bjæn dè bæ tjèt.
 199. De èr èn æli sag å væ fate.
 200. De èr eñtj òl röv, dèr è røj, sãm è krijhvi.
 201. De èr eñtj òltj gul, dè glemrèr, de ka åse vær e påtskòr.
 202. De èr eñtj gât å gab imò uvns muj.
 203. De èr eñtj gât å bov åpå alfår væj.
 204. De èr eñtj nèm t å få òl hvòèr åje jèj hat.
 205. De èr eñtj var å jø sè te huj får e bin skyl.
 206. De èr eñtj var å væ fèmt hyvæl i vun.
 207. De èr eñtj pasi å sèt i buj øvèr i hèrmaj.
 208. De èr i sæj døj å lè jæs trè sè ihjæl.
 209. De èr å min fålk, sø dè ful maj om hans sov.
 210. De èr i vag krèmèr, dè laste si ijn kram.
 211. De èr eñtj å væj te vènhuvs.

---

herude, sagde Stodderen, han kikkede ind ad Skabet. 192. Det er både ondt og godt at være meget betrot. 193. Det er bedre at have noget tilgode end have alt optaget. 194. Det er bedre at komme før tidlig end for sent. 195. Det er bedre at køre omkring i en Time end sidde i Bløde i to. 196. Det er bedre at være rådt end trådt. 197. Det er bedre at være noget end intet, sagde Stodderen, de kaldte ham en Tyv. 198. Det er Benene, der bærer Kødet. 199. Det er en ærlig Sag at være fattig. 200. Det er ikke alle Ræve, der er røde, somme er kridhvide. 201. Det er ikke alt Guld, der glimrer, det kan også være Potteskår. 202. Det er ikke godt at gabe imod Ovnsmundingen. 203. Det er ikke godt at bo på alfår Vej. 204. Det er ikke næmt at få alle Hoveder under én Hat. 205. Det er ikke værd at gøre sig til Hund for et Bens Skyld. 206. Det er ikke værd at være femte Hjul i Vognen. 207. Det er ikke passende at sætte en Bondé over en Herremand. 208. Det er en sej Død at lade Gæs træde sig ihjel. 209. Det er af mine Folk, sagde den fulde Mand om sin So. 210. Det er en dårlig Kræmmer, der laster sit eget Kram. 211. Det er ikke af Vejen til Vennehus.

212. De øre eñtj hør, de hjate eñtj rør.
 213. De hòr òlti blòvèn tórvær ète ræn uèn jèj gång.
 214. De hòr eñtj gát á tyj, næ rövi bøgèr øve ravni (nær i maj hò røj hor á sot skeg).
 215. De hò vat i gryj, föri dè kam i pát.
 216. De hò vat i de stu kòr, föri de kam i de bete.
 217. De ji te pus, sò drèngi, di ga ham sòjèr.
 218. De gor eñtj sá nøgt te får èn pøls i slatjtjèn.
 219. De ka eñtj go vær èj á væltj.
 220. De komèr ijèn, sò maj, haj ga hans sov flèsk.
 221. De tøèr eñtj á bi á smør.
 222. De skul væ let gát, dè var eñtj èn tak var.
 223. De slør i lyjre, de blyve slæ in dav.
 224. De var ifyvr i de fòvr ver, da di måne døj frøs ihjæl.
 225. De var á ilèn á i åskèn.
 226. De vel eñtj flask sè (eñtj kløves lig).
 227. De fi semèr uvn åpå.
 228. De føst fålk blyve blej åpå, de èr yvèn.
 229. De fjæèr eñtj òltj de, dè fulèr.
 230. De mægæl ska te de mægæl.
 231. De blyvèr uræ får ham lisom gal Kræns fadevør.

---

212. Det Øret ikke hør, det Hjertet ikke rør. 213. Det har altid blevet Tørvejr efter Regn uden engang. 214. Det har ikke godt at betyde, når Ræven bygger over Ravnen (når en Mand har rødt Hår og sort Skæg). 215. Det har været i Gryde førend det kom i Potte. 216. Det har været i det store Kar, førend det kom i det bitte. 217. Det giver til Pose, sagde Drengen, de gav ham maledede Bygskaller. 218. Det går ikke så knapt til for en Pølse i Slagtetiden. 219. Det kan ikke gå værre end at vælte. 220. Det kommer igen, sagde Manden, han gav sin So Flesk. 221. Det sinker ikke at bede og smøre. 222. Det skulde være lidt godt, der var ikke en Tak værd. 223. Det slører i Skorstenen, det bliver Tø inden Dag. 224. Det var ifjor i det favre Vejr, da de mange døde frøs ihjel. 225. Det var af Ilden og i Asken. 226. Det vil ikke flaske sig (ikke kløves lige). 227. Det fede svømmer ovenpå. 228. Det første Folk bliver blinde på, det er Øjnene. 229. Det feder ikke alt det, der fylder. 230. Det meget skal til det meget. 231. Det bliver uredt for ham ligesom gale Krestens Fadervor. 232. Det bliver nok

232. De blyve nåk gât ver, næ di stu komèr åp.
 233. De èr èntj òl trøll, dè hò vat i Troms tjerck.
 234. Di hveskèr i Luvn, så di hør e te Huvn.
 235. Di hveskèr, som de rænèr i skrèpèr.
 236. Di jènèr òltir åpå de vili øg.
 237. Di gamæl styv hò di styv hvøn.
 238. Di gor i rå som Pjæ Løtes höns.
 239. Di komèr lisom di è stèrk te.
 240. Di komèr, lisom fæj bæjse te by.
 241. Di lær å dèj skul, di gor i.
 242. Di ljæ bèjst bagve døn, dè sil hò sto dèr.
 243. Di skal ha òntj èj i gryj, dè måne vil byj.
 244. Di ska dèm sil rus, dèr hòr uj grajèr.
 245. Di ska væ møj ruv i råèn, dè ka èntj søng sovèns
 sang åpå logi.
 246. Di stòltest møer blyve tit di skienest søer.
 247. Di stur tjejer òltir hvèræ å stakelèr åse, om èntj åpå
 òntj så åpå pvøsi.
 248. Di tjyr omkreng i skøv, lisom gab gor omkreng i støv.
 249. Di fi fo skam i hi, di tør lèng før.
 250. Di fo no, dè gryèn røer, mèn èntj dè pløvi tjyr.

---

godt Vejr, når de store kommer op. 233. Det er ikke alle Trolde, der har været i Tromsø Kirke. 234. De hvisker i Lune, så de hører det til Hune. 235. De hvisker som det regner i Skræpper. 236. De gænger altid på det villige Øg. 237. De gamle Stude har de stive Horn. 238. De går i Rad som Per Løts Høns. 239. De kommer, ligesom de er stærke til. 240. De kommer, ligesom Fæ beset til By. 241. De lærer af den Skole, de går i. 242. De leder bedst bagved Døren, der selv har stået der. 243. De skal have andet end i Gryde, der mange vil byde. 244. De skal sig selv rose, der har onde Grander. 245. De skal være meget ru i Raden, der kan ikke synge Soens Sang på Lågen. 246. De stolteste Møer blive tit de skidneste Søer. 247. De store kender altid hverandre og Tiggere også, om ikke på andet så på Posen. 248. De kører omkring i Skove, ligesom Gab går omkring i Stue. 249. De fede får Skam i Hede, de tørre længe før. 250. De får noget, der Gryden rører, men ikke der Ploven kører. 251. De

251. Di blyvør eñtj òl prèjst, dè ka løs i bog.
 252. Do døjèr eñtj å varm, næ di hvij bijèr ka svarm.
 253. Do skal eñtj røj de gal å dè åpå e skabe øg.
 254. Do skal eñtj skuv [skò] huj åpå hoèn.
 255. Do fetjèr å fòr å for en stæ vè.
 256. Døji jør en fåskjæl åpå høv å lav.
 257. Døji skal ha en orsag.
 258. Do drème nåk om drav lisom spæltjmajs sov.
 259. Ta eñtj luvèn å, föri do sije maj.
 260. Ta eñtj mir i muj, èj do ka gab øvèr.
 261. Tak ka mè få får òltj de mè hòr.
 262. Ta dè en skro, do lètje så tro.
 263. Tak få din høflihjæ, din ær tvenge dè eñtj.
 264. Tak få din kabuskol, di var eñtj så fi.
 265. Te jyv l è davi eñtj òntj èj to mørk èjèr.
 266. Te mò èr òlteng gát.
 267. Tångkèr è tølfrij.
 268. Tål dansk, di tysk huj.
 269. Tov stur ka eñtj få rom i jøj sèk.
 270. Tov fòvl sångke bè te rø èj jøj.
 271. Tyv tengke hva maj vel stæl, å hur tengkèr en èr æli.
 272. Sajhjæ skyvtør òle lø.

---

bliver ikke alle Præster, der kan læse i Bog. 252. Du dør ikke af Varme, når de hvide Bier kan sværme. 253. Du skal ikke rende det gale af dig på et skabet Øg. 254. Du skal ikke skue Hunden på Hårene. 255. Du fægter og farer og får ingen Sted ved. 256. Døden gør ingen Forskjel på høje og lave. 257. Døden skal have en Årsag. 258. Du drømmer nok om Drav ligesom Væverens So. 259. Tag ikke Huen af, førend du ser Manden. 260. Tag ikke mere i Mund end du kan gabe over. 261. Tak kan man få for alt det man har. 262. Tag dig en Skrå, du lugter så ilde. 263. Tak for din Høffighed, din Ære tvinger dig ikke. 264. Tak for dine Kabuskål, de var ikke så fede. 265. Til Jul er Dagen ikke andet end to mørke Ender. 266. Til Måde er alting godt. 267. Tanker er toldfri. 268. Tal dansk, din tydske Hund. 269. To store kan ikke få Rum i en Sæk. 270. To Fugle sanker bedre til Rede end en. 271. Tyv tænker hver Mand vil stjæle og Hore tænker ingen er ærlig. 272. Sandhed skifter aldrig Lød. 273. Singot

273. Sèjgát á gutor, de sète sá máne frá huvs á frá gor.
 274. Sèt dè áþá dè næjër höll, sá fále do eñtj nir.
 275. Sá jik hon i huv-hæj frá Hjòreng á hjèm.
 276. Sám èr eñtj gu á pel eg te mò.
 277. Sám ka kòg sop áþá i pòlspej.
 278. Sám ka lyv sá lèng, te di sil trove, de è saj.
 279. Sámti slo di áþá vun á minèr hèjstèn.
 280. Sám vel föri rövn èj èn skjæful lövn.
 281. Sám flòte sá lántj ète lækèn, de lækèn ka eñtj fej dèm.
 282. Som do ræjèr sònt lege do.
 283. Som mè ròbèr i skòvi, sònt fo mè svòr.
 284. Sov legèr òltir i søl.
 285. Søng Mæs, do ka tuvn.
 286. Skamèn á skòi føles jan è.
 287. Skam dè sil, föri ar skame dè.
 288. Skò pigèn i dèmtrove á eñtj i i sprengdåjs.
 289. Sku eñtj ète tobjænt röv, skeñtj ka eñtj betòl skòt.
 290. Skul haj hèn á stæ fálk? haj so sá fjæte om muj.
 291. Skyvt á hámpeblor è bær èj de bòr lor.
 292. Skjèmt mè di ligmaj, sò skræèn te hans sov.
 293. Skraí èr eñtj òlti baí.
 294. Skomagèr blyv ve din lèst.

---

og Godtår, det sætter så mange fra Hus og fra Gård. 274. Sæt dig på den nedre Hylde, så falder du ikke ned. 275. Så gik det i Hu-Hej fra Hjørring og hjem. 276. Somme er ikke gode at pille Æg til Måde. 277. Somme kan koge Suppe på en Pølsepind. 278. Somme kan lyve så længe, til de selv tror, det er sandt. 279. Somtid slår de på Vognen og mener Hestene. 280. Somme vil før revne end en Skefuld levne. 281. Somme flytter så langt efter Lykken, at Lykken kan ikke finde dem. 282. Som du reder, sådan ligger du. 283. Som man råber i Skoven, sådan får man Svar. 284. So ligger altid i Søle. 285. Syng Mads, du kan Tonen. 286. Skammen og Skaden følges gerne ad. 287. Skam dig selv, førend andre skammer dig. 288. Sku Pigen i Dejtruget og ikke i en Springedans. 289. Skyd ikke efter tobenet Ræv, Skindet kan ikke betale Skudet. 290. Skulde han hen og fæste Folk? han så så fedtet ud om Munden. 291. Skørt af Hampeblår er bedre end det bare Lår. 292. Skæmt med din Ligemand, sagde Skræderen til sin So. 293. Skrald er ikke altid Bal. 294. Skomager bliv ved din Læst. 295. Slægt

295. Slætj mè hes å slætj mè hær, hør a no, so tór a te e.
 296. Slås føst, så hør I no å skèjes om bagètèr.
 297. Slo eñtj de skièn vòj uv, föri do fo de ræn ej.
 298. Stò å stregèr ka mè òlti få nåk å.
 299. Stuhjæ ka mè eñtj få få møj å, få de èr òltir åsètele.
 300. Strèng hèrèr ror eñtj uèn stake, è di møj strèng, ro di slèt eñtj.
 301. Sturhøns jør åse eg i nalèr.
 302. Slompskøtèr skuèr åse.
 303. Smag å behag è fåskjæli.
 304. Småskjælmèr hengès, di stu fájyles.
 305. Småfålk hør åse e hjæt.
 306. Smulèr èr åse brøj.
 307. Svòlskøn ræn pinèr hægsèrn.
 308. Spèjes bøvi få styvt, så sprengèr haj.
 309. Spe å spåt jør en maj gåt.
 310. Spel eñtj din tromfèr få tile uv.
 311. Spetj å spòr, de ka lèng vòr.
 312. Spåt jø mè let gåt, nar èr a eñtj var, streg ka a sil skryv.
 313. Spòr åpå bræjèn, buj spòr åpå sè sil.
 314. Spøg ka blyv te alèr.
 315. Tjerkèn èr e gamæl huvs, hon falèr, næ dèr è fljæst i hær.

---

mig hist og slægt mig her, har jeg noget, så tager jeg til det. 296. Slås først, så har I noget at skændes om bagefter. 297. Slå ikke det skidne Vand ud, førend du får det rene ind. 298. Stød og Streger kan man altid få nok af. 299. Storhed kan man ikke få for meget af, for det er altid afsætteligt. 300. Strenge Herrer råder ikke uden stakket, er de meget strenge, råder de slet ikke. 301. Storhøns gør også Æg i Nælder. 302. Slumpeskytter skyder også. 303. Smag og Behag er forskellig. 304. Småskælmær hænges, de store forgyldes. 305. Småfolk har også et Hjerte. 306. Smuler er også Brød. 307. Solskinsregn piner Heksene. 308. Spændes Buen for stivt, så springer den. 309. Spe og Spot gør ingen Mand godt. 310. Spil ikke dine Trumfer for tidlig ud. 311. Spæde til og spare, det kan længe vare. 312. Spot gør mig lidt godt, Nar er jeg ikke værd, Streg kan jeg selv skrive. 313. Spar på Randen, Bunden sparer på sig selv. 314. Spøg kan blive til Alvor. 315. Kirken er et gammelt Hus, den falder, når der er flest i den.

316. Tjød skabør højst å klær skabe maj.
 317. Tjyr, mèn do hò svøbèn.
 318. Tjyb eñtj kati i sèki.
 319. Væltje do, så fo do å res ijèn.
 320. Vej å skjøv è de eñtj lig, sò prækerøteri.
 321. Vel I mè, så se åpå, sò drængi, haj vèñtj bagi å skièn
 te atvælengèn.
 322. Ve de søde lav, så hò Pír vælengèn i sè.
 323. Vet do ha òltj de do sijør, så ma do græ, nær a lijør.
 324. Vet do go bøl te føl, så ma do go beskit te tjerk.
 325. Vijbèn fo mjæst e knog.
 326. Vijbèn vel være får hile tjare å ka eñtj være få set ijn re.
 327. Vili pig è lèt å låk.
 328. Våni è dè an natur.
 329. Fal eñtj mè døn ej i huvsèn.
 330. Fåle do, så fo do å res dè ijèn.
 331. Fæj få din ijn dør, föri do fæjër få di a djæs.
 332. Fijr yvèn sije mir èj tov.
 333. Få let å få møj fådèrèr òlteng.
 334. Fåratje do de mej, fo do òle de mægæl.
 335. Fårro è ber èj ètero.
 336. Fåsur sag go snørest få sè.

---

316. Kød skaber Hest og Klæder skaber Mand. 317. Kør, mens du har Svøben. 318. Køb ikke Katten i Sækken. 319. Vælder du, så får du at rejse igen. 320. Vind og skæv er det ikke lige, sagde Prokuratøren. 321. Vil I med, så sid på, sagde Drengen, han vendte Bagen af Skeen til Ærtevællingen. 322. Ved det søde Lag så har Per Vællingen i sig. 323. Vil du have alt det du ser, så må du græde, når andre ler. 324. Vil du gå bold til Fold, så må du gå beskidt til Kirke. 325. Viben får et Snefog for det meste. 326. Viben vil værge for hele Kæret og kan ikke værge for sin egen Rede. 327. Villig Pige er let at lokke. 328. Vanen er den anden Natur. 329. Fald ikke med Døren ind i Huset. 330. Falder du, så får du at rejse dig igen. 331. Fej for din egen Dør, førend du fejer for de andres. 332. Fire Øjne ser mere end to. 333. For lidt og for meget fordærver alting. 334. Foragter du det minde (mindre), får du aldrig det møgle. 335. Forråd er bedre end Esterråd. 336. Forsvoren Sag går snarest for sig. 337. Fuld Mund taler af

337. Ful muj tålør å hjatèns gruj.
 338. Følt è føn lig.
 339. Flaskèn èr i gu tjænèr, mèn i skit håsboj.
 340. Frèj è frèj vèjst, sò rövi, haj so di røj huj.
 341. Frème ma smagè bèjst.
 342. Majs vili è majs hemerig.
 343. Maj væst èntj hans kun va gal, föri hon sang øve bovr.
 344. Mè hòr hòt e föri, de i krøvemaj hò tøst ihjæl.
 345. Mè jø tit dyj å nøvendihjæ.
 346. Mè ka gnav no å bin, mèn èntj å stin.
 347. Mè ka èntj sij fålk lèngèr èj te tèjèn.
 348. Mè ka èntj skjær òl øve jèj kām.
 349. Mè ka èntj fåspø sè, mèn nèmt fåjø sè.
 350. Mè ka åse jør i skòn urèt. Mè ka åse skyl i skòn får urèt.
 351. Mè ka hòl mæja næ mè vel, avteni byje sè sil.
 352. Mè ka jèm hòr så lèng, de blyve tè selki, töre, te di blyve blor, å tov te de blyve te vòrm å majekèr.
 353. Mè ka lèt ta fæjl, sò bespèn, haj tjøst pigèn få frovèn.
 354. Mè ka tit sto sè dèj løk te, de mè ka èntj go sè te.
 355. Mè ka trè kati så lèng åpå hål, te haj vèje kløèn te.

Hjertens Grund. 338. Føllet er Faderen ligt. 339. Flasken er en god Tjener, men en skidt Husbonde. 340. Frænde er Frænde værst, sagde Ræven, den så de røde Hunde. 341. Fremmed Mad smager bedst. 342. Mands Vilje er Mands Himmerig. 343. Manden vidste ikke, hans Kone var gal, førend hun sang over Borde. 344. Man har hørt det før, at en Kromand har tørstet ihjel. 345. Man gør tit Dyd af Nødvendighed. 346. Man kan gnave noget af Ben, men ikke af Sten. 347. Man kan ikke se Folk længer end til Tænderne. 348. Man kan ikke skære alle over én Kam. 349. Man kan ikke forspørge sig, men næmt forgøre sig. 350. Man kan også gøre et Skarn Uret. Man kan også skyldte et Skarn for Uret. 351. Man kan holde Middag, når man vil, Aftenen byder sig selv. 352. Man kan gæmme Hør så længe, det bliver til Silke, Torv til det bliver Blår, og Uld til det bliver Orme og Maddiker. 353. Man kan let tage Fejl, sagde Bispen, han kyssede Pigen for Fruen. 354. Man kan tit stå sig den Lykke til, som man kan ikke gå sig til. 355. Man kan træde Katten så længe på Halen, til den vender

356. Mè ka satj fej de, mè falèr øvèr.
 357. Mè ka satj fej sag mè èn fi sòv.
 358. Mè ka sòv te mæja á ènda kom áþ dæ sam da.
 359. Mè læ nák á go skjæle, om eñtj föri, så næ mè blyve gamæl.
 360. Mè lest ka mè få e eg i i homælsæk.
 361. Mè tij kome ro.
 362. Mè sije bèjst mè ijn yvèn.
 363. Mè skal hør møj, föri ørèn gor á.
 364. Mè skal smej, mèn jant è varm.
 365. Mè ska rag i áskèn får á fej gløèrn.
 366. Mè ska sèt stövn ètèr øvn.
 367. Mè ska søng mè di fövl mè èr iblåñtj.
 368. Mè ska bejøj mè jènteng.
 369. Mè sprengèr ðle så høvt, mè komèr i te jovrèn ijèn.
 370. Mè ma kryjb te mè ka lær á go.
 371. Mè ma hòl gu mijnèr te slèt spel.
 372. Mè ma ta varèn som hon èr.
 373. Mè ma fej sè i á lij de, dèr eñtj sto te á vrij.
 374. Mè for eñtj får á væ stuseñtj.
 375. Mææl make mu.
 376. Mesujælsèns brøj blyvèr áse æt.

Kløerne til. 356. Man kan sagtens finde det, man falder over. 357. Man kan sagtens finde Sag med en fed So. 358. Man kan sove til Middag og endda komme op den samme Dag. 359. Man lærer nok at gå langsomt, om ikke før, så når man bliver gammel. 360. Med List kan man få et Æg i en Humlesæk. 361. Med Tid kommer Råd. 362. Man ser bedst med egne Øjne. 363. Man skal høre meget, førend Ørene går af. 364. Man skal smede, mens Jernet er varmt. 365. Man skal rage i Asken for at finde Gløderne. 366. Man skal sætte Stevne efter Evne. 367. Man skal synge med de Fugle, man er iblandt. 368. Man skal begynde med noget. 369. Man springer aldrig så højt, man kommer jo til Jorden igen. 370. Man må krybe, til man kan lære at gå. 371. Man må holde gode Miner til slet Spil. 372. Man må tage Verden, som den er. 373. Man må finde sig i at lide det, der står ikke til at vride (vende). 374. Man får intet for at være storagtig. 375. Midler makker Mod. 376. Misundelsens Brød bliver også ædt. 377. Menneskene

377. Meskèn spoèr, mèn Gu roèr.
 378. Månèr hējèr jø rap janengèr, de hò Vòrhèr te; máne muj jø tåm fa, de hò fanèn te, sò tjèlengèn.
 379. Månèr huj èr hòris døj.
 380. Máne sputèr i kòl å søbe dèm sil å.
 381. Moke do, så skat do i sèng.
 382. Muvs vel ha marov.
 383. Baj bièr eñtj i skej, uèn növi føle mè.
 384. Bagètèr kome tøj òl.
 385. Bæ byr an ej.
 386. Ber è vènenap èj fejeklap.
 387. Bete tjenterèr jèlste mjæst.
 388. Bete påtèr hòt åse ører.
 389. Båre eñtj åpå bløbyg.
 390. Bønt ma ha e navn.
 391. Bujèn èr eñtj lènge bøjèn.
 392. Bøv grèn, mèn haj è smèkèr.
 393. Bøv vul, mèn haj è vøg, haj sprengè, nær haj blyve støg.
 394. Blej høn fejèr åse e kun.
 395. Bløt hor, strij sej.
 396. Bløve èr òle så tøj, de èr i tykèr èj vøj.
 397. Blyve do gamæl, så blyve do gro.
 398. Brèntj bøn skyèr ilèn.

---

spår, men Gud råder. 378. Mange Hænder gør rappe Gerninger, det hører Vorherre til; mange Munde gør tomme Fade, det hører Fanden til, sagde Kællingen. 379. Mange Hunde er Harens Død. 380. Mange spytter i Kålen og søber den selv af. 381. Mukker du, skal du i Seng. 382. Mus vil have Madro. 383. Bande bider ikke i Skind, uden Næven følger med. 384. Bag efter kommer tyndt Øl. 385. Bid byder anden ind. 386. Bedre er Venne- nap end Fjendeklap. 387. Bitte Køtere bjæffer mest. 388. Bitte Potter har også Ører. 389. Borg ikke på Bladbyg. 390. Barnet må have et Navn. 391. Bonden er ikke længer bunden. 392. Bøj Grenen, mens den er smækker. 393. Bøj Vånd, mens den er veg, den springer, når den bliver stiv. 394. Blind Høne finder også et Korn. 395. Blødt Hår, stridt Sind. 396. Blødet er aldrig så tyndt, det er jo tykkere end Vand. 397. Bliver du gammel, så bliver du grå. 398. Brændt Barn skyr Ilden. 399. Kartofler er Konge i

399. Patætèr è kong i lañtj som föri selèn.
 400. Pèng ka jør òlteng gát.
 401. Pèng ka lign òl tjyb.
 402. Pèng rejir lañtj.
 403. Peris for eñtj stig, uèn haj falèr i åskèn.
 404. Påtèn hòr eñtj uèn jit bòj, sprengde de, så gor hon i støtjèr.
 405. Pust, in dè go hvòl å bèlèn.
 406. Pyt, sò Pjir te kongèn, hons sò så kongèn? haj sò: do èr i nar.
 407. Prèjsti å huj tjæne føn mè muj.
 408. Prèjstis pus blyvèr òle ful.
 409. Pròfitèn go tit hèn i arbèslòn.
 410. Prøve maj è gu å jèjst.
 411. Næ mè tijèr, så fátåle mè sè eñtj.
 412. Næ vun hæler, skuèr òl ètèr.
 413. Næ bònt è døj, så è fajeskabe uv.
 414. Næ mè drækèr å flaskèn, søkèr e eñtj i glast.
 415. Næ muvsèn è mèt, è milt bjæsk.

Landet som Silden før. 400. Penge kan gøre alting godt. 401. Penge kan lige alle Køb. 402. Penge regerer Landet. 403. Pirres får ikke Steg, uden den falder i Asken. 404. Potten har ikke uden et Bånd, springer det, så går den i Stykker. 405. Pust, inden der går Hul på Bælgen. 406. Pyt, sagde Per til Kongen, hvad sagde så Kongen? han sagde: du er en Nar. 407. Præsten og Hunden tjener Føden med Munden. 408. Præstens Pose bliver aldrig fuld. 409. Profitten går tit hen i Arbejdsløn. 410. Prøvet Mand er god at gæste. 411. Når man tier, så fortaler man sig ikke. 412. Når Vognen hælder, skyder alle efter. 413. Når Barnet er dødt, så er Fadderskabet ude. 414. Når man drikker af Flasken, synker det ikke i Glasset. 415. Når Musen er mæt, er Melet besk.

DET J.

I. Stedeterens hjatesok¹⁾.

A nyne javnle få mè sil,
 får ar è de få sempæl,
 få fate fàlk è flavèr mil
 å krokèn go få bempæl.
 Nær å se jènèr i e høn,
 a plaves tit å grelèr,
 min dav èr eñtj få lyjs å skøn,
 frå nèt a nap èm skelèr.

Min båndomstij ku nō go an,
 mè sok dèj tij å mejes,
 vò mur a dèjgàng gât sto an,
 mèn fàskjæl ka no tjejes.
 A løb på gult så røj å ruj
 å smijlt bag flète lækèr,
 e tjøs jò sàmte traf mi muj,
 da sang a få min dækèr.

Tov søstrèr va vi lisom jèn,
 di skjælnt ås på mërke,
 mèn lisom tijèn hon jik hèn,
 om fàskjæl mur hon vërke,

---

¹⁾ Dette Digt var af Forfatteren bestemt til at være Forord til hele Samlingen.

får a bløv før å lång å stærk,
 mèn eñtj så føle smidi,
 min søstèr bløv e føle vèrk,
 va vems å snuv mèn stridi.

Hon tile svang sè døgti åp,
 kam mè te jil å balèr,
 dæ var hon både kaj å káp,
 får hon ku pròt å svalèr.
 Hæt pøñtj va både fråjisk å tysk
 mè nokvòn dansk i snete,
 hon krømpe nis è sempæl jysk,
 de past sè bèjst di bete.

Ja, I ka trov mè, om I vel,
 a lyvèr eñtj de betest,
 mè mè hon javnle drøv hæt spel,
 får a sò »mej« å »letest«.
 Hon røngke nis å snèrpe muj,
 nær a min rèt vil növn,
 hves a så skamt mè som i huj,
 hon grèñtj, som hon skul rövn.

Ne hòr a lo i mánèr or
 i svòi å i åskèn,
 untagèn nær a vut vò for
 hæle hòr vat uv å tåskèn.
 I stòvèn kam a sjalèn ej,
 a skul vær òltj få klåse,
 få dòn va mjæstèn sat i pej,
 fålk trove, a va tåse.

Te sta å teng a ðle kam,
 a tålèr eñtj om tjerken,
 min nis va skjøv, mi røg va stram,
 mi gång èn søle ferkèn.
 Min klær so åse davle uv,
 met skyvt de va så gamæl,
 min trøj var å i stompe kluv,
 her ku a naple samæl.

Så jik a dær, mè søle slæb,
 å græ frá mòn te avtèn,
 min trøst va da: hòl muj, det flæb,
 å så e rap på skavtèn.
 De var èn langle tij å go
 få mè ðl musi jènèr,
 e nòle yv a sjalèn so
 å en a ku kal vènèr.

Så bløv a hòte skròl i hvòt,
 hvèm åjèr val åpo e?
 te sijèn tur a naple skòt,
 a frøtje non dè so e.
 A skamt mè ræjti ve mè sil
 å teñtj: di ar hò rètèn,
 do ka eñtj rènes får e hil,
 — så sòv a hèn mè nètèn.

A lo å bluñtj i lāngèn tij
 å skònt slèt eñtj på nòteng,
 får harm å ergræls var a frij,
 om ar ej kaltj mè fjòteng.

A veñtj mè om, dè káki gòlt,
så fek a sònt èn drèmèn,
a tèt, de Bo hin Vejælbo tòlt,
a tjèj ham jø på stèmèn.

A bløv så und'li i met sej,
eñtj mir a ku væ rovle,
så tèt a fòr haj sò: »kom ej«,
a mint: »mun de è trovle?«
Mè jit så var a øvèr èj
å gne èn smul í yvèn
å svòr: »mi vøg skal a val tøj
å sèt ham ej paa skyvèn.«

Eñtj mir a legr i veñtjedvøl,
te jènteng satj a duvèr,
mè ka val pròt mè boglær kòl,
uèn hvòt di mè fåskruvèr.
A è så lèt i hjat å sej,
sin a sprang uv å kòvèn,
no trer a frit i sòlèn ej
å se: »Gusfræ i stòvèn.«

2. Hvant fålk va stemt i haltres-krijèn
ve bejojælsèn.

Te vòbèn, betè bròr!
de fòvtèr eñtj få mè,
dær hò vi nåk Frets Nor,
lè mè sij, do skøje dè!
Si dèr! è de eñtj Vrångæl?
næj sik i ræle prøjs!
jå dær èr en mångæl,
no åse jèj frå Røjs.

Så bin, ka I no sto,
 å arm, ka do no slo.
 Hura!

Hva vel I Tyskèr hèn
 mè òí dèj ræle hær?
 èr I å hærtug-slætjèn?
 øjèr I hans lompèn fær?
 Som græjshop-hær I skrèpèr;
 a lijèr eñtj jæt spøg;
 får a gor hær å kvèpèr
 i òí jæ pols å røg.
 Si dæfå vel a slo
 òí tj de a ka fåmo.
 Hura!

Halðj, do leíe kòl,
 blès no èn læsti tuvn!
 lè mè sij, de eñtj tór hòl,
 fá no èr a ræn skaluvn!
 Jeneròlèn vekèr è mè
 å ser: go fram i skon!
 lè mè sij, hons a hò fá dè,
 no gor hon lès mè slon!
 Hèruv, di tyske hans,
 hæle do skal smag min lans,
 Hura!

Vò kong vel sære får
 min kun å bòn å mur,
 om a så støv áfår,
 så va sårèn eñtj så stur.

A jøv så de a matje,
 å en vil fördèr mir,
 mèn hælèr èj blyv slatje
 a hogèr Tyskèn nir!
 Få kongen å vòt laj
 a strijèr som i maj,
 Hura!

3. Åprøbe dè fjar aprijl.

Om vuvrèn hò smejen i månèr or
 hvest pløvjan å spòr frá mòn å te avtèn,
 hæg, pust no i ilèn, de belèn fámor,
 å hènir no, hves I hòr hægèr på skavtèn.
 Smej spy å lansèr,
 di tyske hansèr
 frá Slesvig-Hòlstèn sto no i pansèr
 I Obènru!

Di Slesvig-Hòlstèr è spletèrgal,
 di skrolèr, de Danskèn¹⁾,
 mèn no vel di vijs ås, de Æjdèr è smal,
 å Danmark frá Kongoèn rægji tehø dèm.
 Ibaj di skælèr,
 å fælt de hvælèr,
 de Tysklaj vel frèls dèm å fængselèns tjælèr
 å Danmark kuv.

Di Rènsbàrè slavèr hò fejèn slo uv
 å så soke pake hærej får å plav ås,
 lèt vi dèm no rø, så bløv e èn gruv,
 som di ås vil pløjèr, kaski slo å begrav ås.

¹⁾ Linien er ikke udfyldt i Håndskriftet, da Forfatteren rimeligvis har glemt den.

Gevær på nake
 å hæls på pake!
 ka hēj sē vi hælēn fo besøg å rake,
 næ nē vi vil.

Vò brør i Slesvig èr hõt i knijb,
 får Hòlsterēn sēte dēm knyvi på strubi,
 å nē vil di dājs ète Tyskerēns pijb,
 mèn moke di, sã è jø fejerēn glubi!
 Vò brør vi ræjēr,
 å Tyskēn hvæjēr,
 akēròt som vi skelēr de rov frá hæjēr,
 Vi tò te sã!

Grøv Girtes èt rēke hvòt iver
 å gabēr, som no skul òl Danmark åpsluges,
 mèn trov mē, Nils Ebesēns sēnēr èr hær
 å knēk Slesvig-Hòlstæjn, før æge uruges.
 No mu i brenghēn,
 si de è tengēn,
 mē jèn tov sã hò vi kapuvni ve vengēn,
 trås òl hans pròl.

Få Danemarks hilhjæ å rēt vi slor
 å vigēr eñtj Hòlstēn i fvobre i fæjdēr,
 hurå får òl Danskēr i søjēr å nor,
 hurå få Danmark frá Skavi te Æjdēr!
 Hurå skal rongē
 frá Danskēns tonge,
 især få vòr åhòltj å fálketjær konge,
 hurå!

GRAMMATISKE BEMÆRKNINGER.

Det er selvfølgelig ikke Meningen med de følgende grammatiske Bemærkninger, at de skal give en, endog kun nogenlunde udtømmende Udsigt over Målets Beskaffenhed i den Landsdel, hvorfra nærværende Skrift stammer, ti dertil vilde kræves Studier, der gik langt over dettes Ordforråd. Alligevel er det anset for formålstjenligt at give den Vejledning, som det for Øjeblikket er muligt, til nærmere Forståelse. Det er over 20 År siden, at jeg kom i Besiddelse af en Grammatik over Vendelbomålet, der til Hjælp ved Udarbejdelsen af en Afhandling til Magisterkonferens blev mig meddelt af nuværende theologisk Kandidat Nikolaj Christensen i Åby, der på den Tid ivrig syslede med Dialektstudier, hvis Resultater næppe kom andre end Lyngby og mig tilgode. Den Dialekt, som Christensen der behandlede, var forskellig fra den, på hvilken nærværende Skrift er forfattet, idet den var fra den vestlige Del af Kjær Herred og Hvetbo Herred, altså vesten og sønden for den store Vildmose, medens det Talesprog, som Grønberg fremstiller, er fra den sydlige Del af Børglum Herred, tæt norden for Vildmosen. Man må altså ikke tro, at der er nogen fælles Dialekt for alle Beboerne af Vendsyssel, ti den tales med mange Forskelligheder, om der end er visse fælles Egenheder. Foruden Bogen selv har jeg benyttet en kortfattet Grammatik af Grønberg og hans Ordbog.

Lydlære.

Et gammelt Standpunkt indtager Målet i Henseende til Udtalen af b i Ind- og Udlyd, der ellers i den danske Udtale er bleven v, om det end er beholdt i Skrift og i det højere Talesprog. I Vendsyssel er ingen Famlen mellem b og v, her siges: døbt (3, 42), skabt (6, 26), begrijb (8, 34), knæben, kneben (11, 84), pijben (13, 22), gabt, gabede (13, 29), griber (13, 31), gab (21, 25), tabt (29, 7), løb, løbe (37, 4), svøbør (41, 23), slæb (44, 30), dybt (44, 61), røb (58, 60),

grob, Grøft (18, 19), trabæl, have travlt (16, 8), trabælt, travlt (16, 7). Derimod er p mellem to Vokaler gået over til b; lepi, Læben (3, 36), skal derfor læses leppi. En Form som de krevælt hæle kravælt (187, 30) er altså ikke ægte Vendelbosk; kravælt måske nok, da det hedder at kravle, medens Skriftsproget har kribler og efter dette har dannet krable. Her er altså en Lighedannelse, idet kravle har fremkaldt krevle. Foran s er p dog gået over til v i òvs, Tagskæg.

d er i Udlyden stumt, hvad enten det stammer fra oprindeligt t eller d; det heder fa, Fad, hvij, hvid, lè, lade, gò, gået, gò, Gade; derimod forekommer i sådanne Ord ofte en d-Lyd ved Bøjningsendelser. Oprindeligt dd er gået over til j: brøj (oldn. broddr), gaj (oldn. gaddr), jæj (oldn. gedda), òj (oldn. oddi). Derfor må skaj, skarp Vind, stæj, Side af en Væv, og raj, Tarm, stamme fra Ord med opr. dd; oldn. òj i Mellemliden synes at blive til i, nyi (oldn. hnyðja).

g svarer i Mellemliden og Udlyden i Almindelighed til k i Oldsproget: agèr (37, 28), oldn. akr, ag (81, 14), oldn. aka, sægs (42, 6), oldn. sex, øg (18, 23), oldn. eykr, neg (153, 21), oldd. nek. Derimod bliver opr. g til w eller bortfalder: da (12, 13), Dag, oldn. dagr; men davi (79, 75), Dagen, ðav, Dage, das (63, 67), Dages.

g udtales i Forstavelser foran e, i, y, æ og ø som j, ligesom i Svensk. I Forbindelse med et efterfølgende t udtales det tj, setje (134, 16), detj (250, 1), Digt. Oldn. gg synes i Udlyd at gå over til j: væj er oldn. veggr. Ellers er g ofte stumt i Udlyden.

h udtales tydelig foran j og v; Grønborg skriver, at det med Lethed kan udtales foran l og r, men i hans Optegnelser findes ingen sådanne Ord, og det er vel tvivlsomt, om de virkelig findes.

k udtales med en Lyd, der er nærmest ved tj, foran e, i, y, æ og ø, undtagen når et s går foran; det hedder tjerk, Kirke, men skjòvt, Skjorte. Foran t falder k ofte bort: plut (83, 57) er plukkede (plukte), råt (203, 18) er rakte.

l udtales i Udlyden ved rullende Tonehold med en Forbindelse af j: fal̃ (36, 3), Fald, sjãl̃èn (34, 2), sjældn, skỹl̃ (40, 14), Skyld; Bũl̃ (58, 46), Bodil.

I Slutningen af Stavelser bortfalder det ofte foran en påfølgende Konsonant, dog ikke foran h. Hvilket hedder hveti, hvete (34, 10; 38, 26), der må afledes af det gldanske hvilket, hvor først k og derpå l er blevet stumt foran t; hjaer (51, 141, 156, 22) er opr. hjaller.

n bliver i Udlyden efter en Vokal i betonedede Stavelser oftest udtalt som j med en særegen Næselyd, men ikke ved skridende Tonehold: ej, ind, dåjs, Dans, vøj, Vand. Foran k bortfalder det undtagelsesvis: søger, synker, sak, sank, agil, Ankel, vekèr, vinker. Derimod siges Brink, Grunker, Trunk.

r bortkastes i Udlyden ofte foran en påfølgende Konsonant, men ikke foran h eller en Vokal, f. E. Dè var i maj, der var en Mand. Dèr è fi mæjèr, der er fire Mænd. Derfor bortfalder r ofte i Enden af Substantiverne ved bestemt Bøjning: skræèn (5, 16), Skrædderen, tjyèn (13, 37), Køerne, fengèn (17, 12), Fingrene, be (2, 16), bedre, fa (5, 22), Færd, skjæ (14, 14), skære, sønt kale vi ham (6, 27), sådan kalder vi ham.

v udtales overalt som w.

Endelsen -ende i Præsens Participium (Nut. Tillægs-måde) er bleven til -i: tjyri, kørende, riji, ridende, løbi, løbende, hòli, holdende, stoi, stående, løvi, levende. Således er lyvi og tyvi (69, 83) altså lyvende og tyvende, skòvrapsi (21, 7) Skovrapsende, syni (110, 63) Synende. Andre Ord med samme Endelse udtales også således: æri (19, 34, 48, 111), Ærende, marki (43, 8), Marked, opr. Markned, derefter Markend, tuvsì (134, 16), tusende, föri (99, 57), førend. Derfor er en Form som strygeñtj (7, 6), strygende, en Skriftsprogsform for strygi, ligeså slæbeñtj (11, 94), slæbende, for slæbi; når der 117, 24 står flæbèn å tui,

Flæben og Tuden, er det første Ord en Skriftsprogform, ti det burde i Lighed med tui hedde flæbi.¹⁾

Derimod er Endelsen -en bevaret uforandret i Perfectum Participium (Fort. Tillægsmåde): hjælpèn (61, 31) hjulpen, tegrovèn (68, 56), tilgrøt, løbèn (51, 171), krompèn (66, 19). Ord som krøtèn (16, 21), hjælpèn (24, 45) er derfor sikkert ikke ægte Former, da de står for krøtende, hjælpende og altså skulde have heddet krøti, hjælpi, ligeså findes i Ordsprogene 236, 132: løvèn og hòlèn, der ligefrem er betegnede efter Bogen; hvis de var ægte, vilde de hedde løvi og hòli.

Den Lyd, der her betegnes ved tj, om den end ikke fuldstændig falder sammen dermed, fremkommer ved Sammenstød af:

1) gt: knætj, Knægt (1, 2), ansetj, Ansigt (8, 22), matj, magtende (14, 4), tøj, tugte (14, 9), løtj, lugte (184, 38), setj, Sigte (16, 11), frøtje, frygter, sinatje, senagtig (34, 2), satj, sagtens (49, 127), jatj, Jagt (73, 24).

2) lt: kaltj, kaldte (2, 14), hòltj, holdt (2, 26), ðltj, alt, jiltj, Gildet (9, 42), treltj, trillede (11, 80), faltj, faldt (11, 87), hvæltj, brølte (20, 54), fæltj, fældet (21, 17), mæltj, meldt (29, 14), skæltj, skældte (29, 22), støltj, Stylder (37, 5), viltj, forvildet (49, 129), gåltj, Galt (67, 42), fåvaltj, Forvalteren (21, 19).

3) nt: skøntj, skyndte (2, 24), eñtj, intet, vðntj, Vandet (13, 32), lañtj, Landet (22, 2), veñtje, væntet (19, 42), señtj, sendt (29, 9), iblåntj, iblandt (32, 69), betjøntjeng, Bekendt (38, 23), justemèntj, justement (53, 211), buñtj, Bunden (65, 7), stèntj, Stakittet, (64, 77), èntjèn, enten (81, 9).

At hverken hedder hvettjèn (17, 4) kommer formodentlig af, at det opr. hed hvettjèn, hvorpå r er bortfaldet. Stykker hedder støtj, hvilket må forudsætte et ældre støktj. At arbejde hedder arbitj (17, 27), Arbejdet

¹⁾ Af Vendelbomålet fås i sådanne Ord en Stadfæstelse på min Bemærkning i »Jydske Tingsvidner« S. xx om Overgang fra Endelsen -ende til -en, og det ses at den Art Verbalformer som Tuden, Loven, Holden er Forkortelser af Tudende, Lovende, Holdende.

arbejde (37, 5) indeholder en endnu større Vanskelighed, men da Ordet er nedertydsk, er det måske fra første Færd opfattet med denne Lyd.

e er stumt i Enden af en Stavelse, som i Jydsk i det hele.

Mange Tillægsord føjer et e til, når der skal lægges Eftertryk på Ordet og gives forstærkende Betydning, både i ubestemt og bestemt Form: j sture knætj, en stor Knægt (60, 3), i freske knætj, en rask Knægt (80, 1), i svære køl, en stor svær Karl (181, 6), i tøre træreng, en tør Skælm (68, 59), i grome flåk, en grumme stor Flok (107, 1), en grome pøl, en grumme stor Pøl (178, 10), i grome lång jøj, en grumme lang en (170, 7), i pæne stu gor, en rigtig pæn stor Gård (118, 36), de vilde hav, det vilde Hav (107, 11, 108, 24, 162, 32), de vilde hi, den vilde Hede (113, 111), de lange gång å de smale kåst, den lange Gang og den smalle Kost (114, 135), de kløre da, den klare Dag (218, 45), di vilde eng, de vildsomme Enge (211, 63), di dæjliste rêtèr, de dejligste Retter (92, 64), di blangke dølèr, de blanke Dalere (203, 19).

En anden Tilføjelse til Tillægsordene er Endelsen -en: i lång en tij, i lang lang Tid (184, 26).

æ og e udtales ofte som èj i betonede Stavelser, især foran s og efter r: vèjsten, vesten (1, 4), fèjst, fæstet (3, 47), vèjst, værste (5, 12), bèjst, bedste (5, 16), nèjst, næst (2, 20), nèjstèn, næsten (43, 23), blæjse, blisset (51, 171), jèjstèrn, Gæsterne (116, 13), mèjstèr, Mester (179, 6), bæjse, bisser (241, 240); træj, Træ (3, 37), præjst, Præst (5, 23), græjs, Græs (16, 6), trej, tre (17, 13), røjst, Rest (66, 17), frøjst, Frist (81, 7)¹⁾ sneji, Sneen (9, 48).

Man kunde tænke sig, at i nogle Ord var Forbindelsen ej fremkommee af oprindeligt ed og æd, som røj, ræd (2, 23), vrej, vred (55, 245), klæje, Klædet (209, 36), men skønt denne Overgang er meget almindelig i andre Egne af Jylland, er den det ikke her, hvor d i Udlyden er stum.

På samme Måde udtales ø ofte som øj: strøje, strør (84, 61), høj, Hø (169, 7), støjst, størst (67, 42); i brøj,

¹⁾ I Brændevin er brøj forkortet til brè, brèvèn (3, 32.)

Brød (3, 32), døj, død (15, 27, 169, 15), frøjær, Frøer (103, 39), røj, rød (104, 56), nøjèn, Nøden (66, 30) kunde j Lyden være opstået af et oprindeligt d, men der er, som omtalt, ingen Grund til denne Antagelse.

Hvor o kommer i Forbindelse med r, udtales det ofte ov: trove, trode (11, 81), ovr, Ord (55, 248), spovr, spurte (11, 85), jov, gjorde (81, 18), fåjov, forgjort (60, 8), trov, Tro (61, 19); også findes stov, stod (65, 7), tove, tode (72, 10). Vorgård hedder Vuvrgør (207, 1), men også Vår hedder vuvr (12, 1). Blod hedder bløv (72, 18); låne hedder löwn (161, 18), hvor öw må være en Udvidelse af ö, idet det ellers i Almindelighed på Jydsk hedder lön.

u udtales i betonedede Stavelser ofte som uv: kruvs, Krus (2, 30), guvl, gul (5, 10), tuvr, Tur (5, 19), kuvrsmej, Kursmeden (6, 27), fuvl, ful (6, 33), snuve, snode (84, 62); i følgende Ord kunde v være fremgået af et oprindeligt d; stuv, Stud (12, 2), uv, ud (84, 62), ruv, Rude (13, 21), kluv, Klud (41, 35), kruve, Krudtet (187, 28); i uvs, Økse (3, 39) kunde tænkes et oprindeligt k, i luv, Lue, Hue (7, 10) oprindeligt v, men oprindelige Konsonanter har sikkert ingen Indflydelse haft, da de i andre Tilfælde bortfaldt, og det er alene u, der i sig selv har denne Udtale.

u går over til ø i Ord som tøj, tugte, løj, lugte, og til øv i snøvsi (83, 55), snusende.

y udtales ofte som øv: høvrpig, Hyrdepige (23, 16), høvedræng, Hyrdedræng (28, 60); nys hedder nøvs (61, 25).

Skriftsprogets jo og ju udtales yv; ifjor hedder ifyvr (11, 93), Hjul hyvæl (7, 15).

Substantivernes Bøjning.

Den ubestemte Artikel er i Hankøn i, Hunkøn èn, Intetkøn e; den bestemte hænges bagefter Substantivet og i Flertal tilføjes n. Således findes af Hankønsord:

Ental		Flertal	
ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
i dræng (Dræng)	drængi	dræng	drængèn
i stag (Stage)	stagi	stager	stagèn

Hankønsord af stærk Bøieing, der ender på l og n, tager i bestemt Form i Ental ikke i, men udvider eller åbner Vokalen og lægger Tønen paa Endekonsonanten.

Ental		Flertal	
ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
i uvl (Ulv)	ul	u <u>vl</u>	ull
i stul (Stol)	stvøl	stul	stvøl
i bul (Bål)	bvøl	bul	bvøl
i stin (Sten)	stjæn	st <u>in</u>	stjæn
i hæl (Hæl)	høl	hæl	høl
i pæl (Pæl)	pøl	pæl	pøl
i næjl (Negl)	næl	næjl	næl
i syjl (Syl)	syl	syjl	syl
i uvn (Ovn)	un	u <u>vn</u>	un
i vuvn (Vogn)	vun	v <u>uvn</u>	vun
i nøl (Nål)	nøl	nøl	nøl
i mijl (Mil)	mil	mijl	mil.

Ord, der ender på i, hvad enten dette er oprindeligt eller ikke, tager ikke i til sig i bestemt Form:

gasi (Gasse)	gasi	gasir	gasirn
maj (Mand)	maj	møjèr	møjèrn
spaj (Spand)	spaj	spaj	spajèn.

Hankønsord:

Ental		Flertal	
ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
sèng (Seng)	sèngèn	sèng	sèngèn
pìg (Pige)	pìgèn	pìgèr	pìgèrn.

Hankønsord både af stærk og svag Bøjning, der ender på l og n, tager i bestemt Form i Ental ikke èn, men udvider eller åbner Vokalen og lægger Tønen på Endekonsonanten.

sul (Sol)	svøl	sul	sulèn
søl (Sal)	sål	søl	sølèn
søl (Sadel)	sål	sàlèr	sàlèrn
kun (Kone)	kvøn	kvejèr	kvejèrn
skul (Skole)	skvøl	skvølèr	skvølèrn
høn (Høne)	høn	høns	hønsèn.

Intetkønsord:

Ental		Flertal	
ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
for (Får)	fore	for	foèn
bovr (Bord)	bovre	bovr	bovrèn
kløj (Klæde)	kløje	kløjèr	kløjèrn.

Intetkønsord, der ender på l, m, n og s, udvider eller åbner Vokalen og tilføjer t, de på l tj, de på j (for n) ðtj.

e gvòl (Gulv)	gult	gvòl	gvòlèn
e føl (Føl)	følt	føl	følèn
e kun (Korn)	kunt	kvònèr	kvònèrn
e lam (Lam)	lamt	lam	lamèn
e lyjs (Lys)	lyjst	lyjs	lyjsèn
e fal (Fald)	faltj	fal	falèn
e laj (Land)	lañtj	laj	lajèn.
e hvòl (Hul)	bøjes som lignende	Fælleskønsord	hvòl, hvòlèr, hvòlèrn.

Nogle Ord, der ender på en Vokal, oprindelig Konsonant (d), bøjes ligeså.

e hu (Hoved)	hvòt	hvòèr	hvòèrn
e fa (Fad)	fat	fa	faèn
e hø (Høved)	hòt	hòèr	hòèrn.

Hankønsord bruger dog en som det efterhængte Kendeord, når de er optagne fra Skriftsproget eller angår åndelige Væsener, Personer udenfor Bondestanden eller Personer fra andre Egne: Kongen (103, 50), præjsen (59, 56), bespèn (6, 32), herrèn (66, 25), herresføèn (31, 50), løføèn (12, 17), sovnføèn (23, 21), fåpagtèn (26, 31), fåpagterèn (27, 50), tjænerèn (208, 13), (men tjæneri, 209, 39), fanèn (88, 51), dövèlèn (88, 61), skvòlmøjstèn (197, 21), hægsmejstèn (63, 70), hægsmejsterèn (63, 67), hemelèn (123, 2), søjfloèn (168, 1), rytèn (173, 2), staèn (22, 11), krèmèn (53, 211).

I andre Ord er det formodentlig Forfatteren, der har ladet sig påvirke af Skriftsproget: æjendomèn (131, 40) (med mindre dette Ord er Hunkøn), snekerèn (29, 24), bujèn (24, 1, 166, 17). Hvorfor hedder Stodderen altid ståèn (54, 231), og hvorfor brujegomèn (117, 14)? Også findes føn (62, 39), Faderen, broèn (208, 20), Broderen.

Som Skriftsprogsformer må sikkert også betragtes bysèns (15, 19), vèrsèns (137, 6, 165, 23), fræsèns (88, 53), òsèns (50, 144), gòsèns (12, 2, 25, 3, 84, 121), men gorèns (16, 15).

En særegen Form er også, at Huset kaldes Husen (huvsèn), men dette er sikkert Flertal = Husene; det hedder nemlig ikke alene: maj i huvsèn, Manden i Huset (10, 71, 31, 47), kvòn i huvsèn, Konen i Huset (161, 15), men også kome te huvsèn (30, 37), hjem ve huvsèn (57, 28), hile huvsèn (33, 83). Denne Udtryksmåde betegner altså Gården som en Samling af Huse. Også siges der: dètèn i huvse, Datteren i Huset (11, 82), hva dør i huvs, hver Dør i Huse (154, 27), hvor Huse kunde være en gammel Dativbøjning, men snarest er ubestemt Flertal.

Substantivernes Køn.

Skriftsproget har tidlig tabt den Forskel mellem Han- og Hunkøn, der ikke ligefrem fremgaar af det naturlige Køn. Når man i gamle Skrifter finder livløse Genstande betegnede ved han eller hun, er dette ofte tilfældigt¹ og giver ikke Vidnesbyrd om, at det betegnede Ord har været f. E. af Hankøn, fordi det omtales som »han«. Derimod tilkjendegives i Vendelbomål Ordenes Køn foruden ved Artiklen også ved Brugen af han og hun, idet selv livløse Genstande aldrig betegnes som den. Der har dog i de fleste Landskabsmål været en bestemt Adskillelse og derfor har Pontoppidan i sin »Grammatica Danica« 1668 kunnet give et lærerigt Kapitel om Ordenes Køn. Men den bestemte Adskillelse, der endnu gør sig gældende i de fleste Landskabsmål i Artiklen, har Bogsproget meget tidlig givet Afkald på. Her gives en Fortegnelse over en Del Ords Køn, der dels findes i nærværende Skrift, dels er optegnede i Grønborgs Ordbog, idet der dog ikke er medtaget sådanne Ord, hvis naturlige Køn ligefrem viser det grammatiske Køn.

¹ Se mine gamle jyske Tingsvidner, S. XXI og Dueholms Diplomatarium S. XXIX.

Hankønsord:

Abekat, Aborre, Aften, Albue (albo), Arm, Arne (øn), Ask¹, Bakke, Balk², Bank³, Belg, Bennek⁴, Bimpel, Binding, Bing⁵, Bjælke, Bjørn, Blatting⁶, Blok⁷, Bløding⁸, Blåmand⁹, Blåmunk⁹, Bork¹⁰, Bov, Brand¹¹, Bredning, Brink, Brod (brøj), Brok¹², Brom¹³, Bryning (brøjeng)¹⁴, Budning¹⁵, Bue, Bul¹⁶, Bulbider, Buling¹⁷, Bulk¹⁸, Busk, By, Bygning, Byrding¹⁹, Bæk, Bænk, Dag (Formiddag er i Flertal 25, 15), Dagning, Dam, Danning²⁰, Dans, Davre, Del, Deling, Dom, Draller²¹, Drik, Drøm, Dug, Dysse, Død, Døring²², Døvling²³, Edderkop, Eg²⁴, Elling, Em, Ende, Epping²⁵, Erme, Falk, Finger, Finne, Finsling, Fisk, Fjord, Flaske²⁶, Flen, Flig, Flok, Fod, Fog²⁷, Forretning, Fugl, Fyring²⁸, Fæsom²⁹, Føring³⁰, Gad (gaj)³¹, Gang, Garnvind, Gav, Glib³², Gnat³³, Gren, Gris, Grundning (grøjeng)³⁴, Grønning, Gæsling (jæsleng), Gøbing (jøbeng)³⁵, Gøg (jyg), Gård, Hals, Ham, Hare, Hark³⁶, Hat, Have, Holding, Helt³⁷, Hespning³⁸, Hest, Hjaller³⁹, Hjank⁴⁰, Hjat⁴¹, Hjavs⁴², Hjejle (hilong)⁴³, Hjord, Hjort (hjøvt), Hoben, Hofte, Holm, Hork⁴⁴, Hose, Hu, Hug⁴⁵, Hund, Hval, Hvalp, Hvæs⁴⁶, Hæl⁴⁷, Hæring⁴⁸, Høg, Høj, Høle,

¹ Æske. ² Skillerum. ³ Pengebank. ⁴ Skind. ⁵ Kasse til Foder eller Hakkelse. ⁶ lille bred Stak, mest Levning af en større. ⁷ kort Ager i Forhold til en større ved Siden af. ⁸ kort Regnskyl. ⁹ Plante. ¹⁰ Skorpe. ¹¹ ogsaa i Betydningeu Lysetande. ¹² Grævling og en Art Rokke. ¹³ Blade, Blomster og Frøknopper paa visse Planter, som Malurt, Lyng. ¹⁴ Halmknippe. ¹⁵ Tilsigelse. ¹⁶ Livstykket af en Trøje uden Ærmer, ogsaa de store Træstykker paa en Harve. ¹⁷ Bål. ¹⁸ et udvidet eller rødt om ophøjet Sted på noget. ¹⁹ Byrde. ²⁰ Hvad der dannes. ²¹ Nedhængende Pjalt fra et Klædemon, ogsaa en gl. tyndslidt Klædning. ²² Dørkarm. ²³ Den Pind, hvormed 2 Hjulfølge sammenhæftes. ²⁴ En Rad Tørv oprejst på Enden til Tørring. ²⁵ Ølurtens Gæring. ²⁶ en helt eller næsten helt fraskilt Strimmel eller Splint, mest dog Træ, Kjoleflaske = Frakkeskød. ²⁷ Årgammelt Svin. ²⁸ Dragt Prygl. ²⁹ Kant f. E. på Strikketøj. ³⁰ Læs. ³¹ et lille stumt Søm, en kort Pibe. ³² et lille Fiskegarn i Form af et Hustag. ³³ en lille Smule. ³⁴ et grundt Sted i Vandet. ³⁵ Hulningen mellem begge Hænder, når de holdes sammen for at fylde. ³⁶ Tørring i Luften. ³⁷ Fisk. ³⁸ Haspning. ³⁹ tyndslidt Klædningsstykke. ⁴⁰ sammenhængende slimet Masse, såsom levrede Bloddele. ⁴¹ lille halvt Læs. ⁴² Tot. ⁴³ Tot. ⁴⁴ Hedelong. På norsk hedder Brokfuglen Lo, men efter Opholdstedet har den både Navnet Heidlo (Hjejle) og Fjeldlo, Agerlo og desl. ⁴⁵ Fisk. ⁴⁶ Drøvel. ⁴⁷ Dyrenes Spiserør. ⁴⁸ noget man er bunden til, f. E. en Tøjrepæl, Hjemmet. ⁴⁹ et Stykke klodset eller halvgjort Arbejde af Træ eller desl.

Hølek¹, Hørm², Høs³, Ilder, Indfæstning, Indvending, Javning⁴, Jolling (jòleng)⁵, Kakkell, Kalv, Kalve⁶, Kam, Karm, Kat, Kedel, Killing (tjæleng), Kjole, Klamp, Klang; Klap, Klat, Klatting⁷, Klep⁸, Klit, Klove⁹, Klud, Klunt (kløñtj), Knap, Kneløv¹⁰, Kniv, Kno (knobæl), Knolling¹¹, Knort, Knæk¹², Knøk¹³, Knøs¹⁴, Kort, Kovs¹⁵, Kram, Krapping¹⁶, Krav¹⁷, Kregler¹⁸, Krig¹⁹, Krins (krejs)²⁰, Krog, Krop, Kropping²¹, Kvalm, Kveg²², Kylling, Kæbe, Kæding, Kæft, Kørning²³, Køter (tjytèr), Kåp, Kårde, Lap (lèp), Lavning, Leg, Lejel²⁴, Levning, Lime²⁵, Lo, Loful, Log²⁶, Lok²⁷, Loni²⁸, Lufvante, Luge, Lundpind (løppej)²⁹, Lusing, Læbe (lep, Dyrets Læbe hedder læb), Løb³⁰, Lød³¹ (lò), Mad, Mage, Manke, Mave, Mitting, Mops, Morgen, Morgning, Mose, Mund, Munding, Mødding, Nadver, Nakke, Negl, Non³², Næve, Odder, Ol, Orm, Os (vus)³³, Ost, Overhaling, Ovn, Ovs³⁴, Pakke, Pal³⁵, Part, Patte, Pind, Pisk, Plag, Plet, Plov, Fog³⁶, Poge³⁷, Pold³⁸, Polt³⁹, Port, Pose, Pote, Pranis⁴⁰, Pregel⁴¹, Puls (pòls)⁴², Pus⁴³, Pyt (put), Pæl, Ralling⁴⁴, Ralt⁴⁵, Rand, Ravn, Ravte, Rejling⁴⁶, Rem⁴⁷, Remsing⁴⁸, Rind (reng)⁴⁹, Ring, Rold⁵⁰, Rulling Rump⁵¹, Ryg, Rægel⁵², Ræv, Sande, Skad (skaj)⁵³, Skade, Skank⁵⁴, Skarn, Skarnbasse (törbassi), Skarring⁵⁵, Skat, Skede, Skifting, Sko, Skok, Skorsten, Skot⁵⁶, Skov,

¹ trekantet Hovedlin. ² Stank. ³ et halvt Svinehoved. ⁴ et Kreatur af Middelstørrelse eller Middelgodhed. ⁵ en Levning Garn. Skal her læses Jølling og står dette for Gølling = Gørning? ⁶ Læg. ⁷ lille Læs. ⁸ Knebel. ⁹ Træbindsel til Kvæg. ¹⁰ det lunkne Vand, hvori Mel søltes. ¹¹ lille Nøgle Garn. ¹² Armod. ¹³ Tue, lille Jordhøi. ¹⁴ Høj. ¹⁵ Ølpotte med Ører. ¹⁶ Indsnevring. ¹⁷ Kro hos Fuglene. ¹⁸ Sildebåd. ¹⁹ Hulbugtningen mellem 2 Huse. ²⁰ Kreds. ²¹ Dej, der fyldes i Fiskehoveder. ²² Neglehuden. Kveg, Fårets Yver, er Ik. ²³ den Dyngte Korn, der tærskes på i Gang. ²⁴ Øldunk. ²⁵ Kost. ²⁶ Uldtot. ²⁷ Marelok. ²⁸ 231, 43. ²⁹ Lundstik. ³⁰ Kurv. ³¹ en Hasjning Garn. ³² Middag, Fornon, Efternon. ³³ Åmunding. ³⁴ Tagskæg. ³⁵ Forhøjning. ³⁶ Prygl. ³⁷ Bule, Hævelse. ³⁸ Årsgammelt Svin. ³⁹ Jordklump. ⁴⁰ Sele. ⁴¹ Pren. ⁴² Tykning såvel i Vandet som i Luften, som af Røg, Støv, Mudder, ogsaa Sump. ⁴³ Damp, Røg, Støv. ⁴⁴ Stuehus. ⁴⁵ Pjalt. ⁴⁶ Ko, der ikke kan få Kalv. ⁴⁷ den Bjælke i Bindingsværks Huse, hvorpaa Sparrerne hviler. ⁴⁸ en afreven Strimmel Tøj. ⁴⁹ Brødskorpe. ⁵⁰ krumpen Gren eller Stok. ⁵¹ Rodende af Buske, Rodskud, den tykke Stængel paa Lyng og Enebærris. ⁵² Las, lang smal afreven Tøjstrimmel. ⁵³ tør skarp Foraarsblæst. ⁵⁴ dårlig Gård med tørre skarpe Jorder. ⁵⁵ Sammenføjning. ⁵⁶ Leg.

Skrænt, Skuffe, Skumping¹, Skyding (skjøeng)², Skygge, Skæg, Skælbider³, Slagvol (slavæl), Slant, Slat, Sleg (slej)⁴, Slug⁵, Smelt⁶, Sne, Snip⁷, Snog, Snorp⁸, Sod, Spade, Springer⁹, Spækhugger⁹, Stak, Stank, Steg, Sten, Stenbider¹⁰, Stige, Stjert, Stok, Stol, Stolpe, Stork, Storm, Streng, Strube, Stump, Sved, Svølm¹¹, Sværm, Syl, Sæk, Særk, Sø, Søg¹², Så¹³, Tarm, Temling¹⁴, Terning, Tiger, Timse¹⁵, Tinding (tøjeng), Tingest (tengestèni, 29, 57), Told, Toni¹⁶, Top, Torsk, Traller¹⁷, Troid, Trugt (trøtj)¹⁸, Trut¹⁹, Tråd, Tud, Tyrepind²⁰, Tå, Tåge, Ulv, Ulvefis²¹, Unden (øn)²², Unge, Vane, Vante, Vase²³, Vater, Vej, Vindel²⁴, Vogn, Vul, Væge (vøg), Ægt (ættj)²⁵, Ædning (æneg)²⁶, Øjenstikker²⁷, Øjesten, Øl²⁸, Øreflip (ørlep), Ørentvist (tvæstjat), Ørk²⁹, Ørn (øn), Åbning, Ål, Ånde.

Hunkønsord.

Alarm, Am (åm)¹, Amindelse, And, Aske, Barak (Brak), Bas², Bedrift, Befordring, Bevilling, Bi, Bjelde, Bjerring, Blat, Bler, Blomme, Blære, Blåne³, Bog, Borg, Bred, Brik, Bringe, Bro, Bryde⁴, Brygge, Burre, Bølge, Bønne, Bøsse, Bøtte, Båre, Bås, Dal, Daler, Dask, Drage, Dram, Drift, Dråbe, Dub (dob)⁵, Dugg, Dukke, Dyne, Dynge, Dør, Dåb, Dåse, Ed, Eg⁶, Egel (ægel)⁷, Egn, Ejendom, Elendighed, Evne, Fam⁸, Fart, Figen (i Ørefigen), Fik, Fiol, Flaske, Flire⁹, Flugt¹⁰, Flynder, Flæben, Fløde (fløj)¹¹, Fløjte, Fløsk¹², Fold (til Kvæg), Forstyrrelse, Frit¹³, Frø (Dyret), Fust¹⁴, Fyr¹⁵, Føde, Følge, Gade, Galge, Ged (jæèr), Gedde

¹ lille Læs. ² S sammenskudsgilde. ³ Insekt. ⁴ Lavning. ⁵ Benbrusk i Dyrehorn. ⁶ Fisk. ⁷ Pandelin. ⁸ hvad der er sammenkrympet. ⁹ Hval. ¹⁰ Fisk. ¹¹ lummervarm Blæst. ¹² Lummervarne. ¹³ Balle. ¹⁴ Fingertut. ¹⁵ Sigte. ¹⁶ ? 231, 43. ¹⁷ Pjalt eller nedhængende Lap. ¹⁸ en stor Trætragt. ¹⁹ også Hunkøn. ²⁰ Fyrrepind, der bruges som Lys. ²¹ Støvsvamp. ²² Middagsmad. ²³ opkastet Vej, også et tykt Halmbånd. ²⁴ hvad der er vundet sammen i et Bundt. ²⁵ den seje Trævl i en Byld. ²⁶ Lokkemad. ²⁷ Guldsmed, Insekt. ²⁸ Læderrem. ²⁹ Kiste.

¹ En ubekendt giftig Orm, der spyr Gift. ² Knald. ³ Mørk Sky for Solen eller Øjet. ⁴ Redskab ved Hørberedning. ⁵ Told på en Fiskesnøre. ⁶ på en Kniv. ⁷ Istap. ⁸ Form, Lader. ⁹ Fisk, en Art Skalle. ¹⁰ Vejrhane. ¹¹ Rende til overflødig Vand ved en Mølle. ¹² Flænge, især i Kjød. ¹³ Vridbor. ¹⁴ Overhaling, kort Regnbyge. ¹⁵ Ild.

(jæj), Glente (glē), Glug (glog), Glød, Grav, Greb, Gret¹, Grob, Gru, Grund, Grøde, Gunge², Gys (gus)³, Gæld, Gæv (jöv)⁴, Gåre (guvr)⁵, Gås, Hage, Hakkelse, Hald⁶, Handel, Harve, Hede, Heja, Held (131, 38), Helmis, Hemmelighed, Hibert, Hjat⁷, Hjeld⁸, Hjerne, Horsegon⁹, Horsetrom¹⁰, Hud, Hurlomhej, Hvesel¹¹, Hvirre, Hylde, Hytte, Hånd, Ild, Jagt, Jerntyv¹², Jord, Jordseddel¹³, Jul, Jæte¹⁴, Kage, Kande, Kans, Kant, Karet, Karos, Kendelse, Kending, Kil¹⁵, Kilde, Kile, Kirke, Kiste, Klemhærke¹⁶, Ildklemme, Klingerens, Klokke, Klynge, Knebel¹⁷, Knob¹⁸, Knude, Ko, Kobbelt¹⁹, Kraft, Krage, Krig, Krik, Krukke, Krybbe, Kryl²⁰, Krymp²¹, Kræge²², Kugle, Kule²³, Kup, Kurve, Kværn, Kys²⁴, Kælder, Kæp, Kærn, Kærne, Kølle, Køn²⁵, Kønkt²⁶, Lade, Lagen, Lejlighed, Lide²⁷, Lomme, Lue²⁸, Luft, Lun²⁹, Lykke, Lyske, Lyster, Lystighed, Lægter, Lænke, Løg³⁰, Løgel³¹, Løgte, Løkken (Byen), Magsel³², Mark, Mek³³, Midte, Mile³⁴, Miten, Mur, Mus, Musik, Mælk, Møl, Måde, Måne, Nat, Nittel (netæl)³⁵, Nælde (naí), Næle³⁶, Nærhed, Næse, Nød, Nødde (nyi)³⁷, Nåde, Nål, Nåls³⁸, Odde (øj), Pande, Pas, Patæt³⁹, Peng⁴⁰, Pibe, Pillik, Plads, Plage, Pojsel, Postyr, Potte, Prat, Prip⁴¹, Prøve, Pøl, Pølse, Rad (raj)⁴², Rad⁴³, Rage, Ramse, Rande⁴⁴, Ransel (rajsæl)⁴⁵, Rappe⁴⁶, Reb⁴⁷, Regel, Remse, Rende, Ret, Rigtighed, Rim (rem)⁴⁸, Roekål⁴⁹, Rude, Ruge (rog)⁵⁰, Rulle (røl)⁵¹, Ryle, Ræbe⁵², Rægl⁵³, Ræk, Række,

¹ Fordybning i Jorden efter Tørvegravning. ² Hængedynd. ³ Forvirring i Hovedet. ⁴ Gift, Foder til Kvæg. ⁵ Årring i Træ. ⁶ Hul i et Vejspor. ⁷ Dask, også et Kvindfolk, der idelig taber og spiller. ⁸ Stænge. ⁹ Bekkasin. ¹⁰ Hestekranium. ¹¹ Væsel. ¹² Fork. ¹³ Bevis for Dødsanmeldelse. ¹⁴ Et stort hvast Vandgræs. ¹⁵ langagtig Fordybning i Havkanten. ¹⁶ Klemme. ¹⁷ Fåregødning og lignende runde Dele. ¹⁸ Agerkål. ¹⁹ Hø, der er spredt forat vejres. ²⁰ Lille usel Hytte. ²¹ Upasselighed. ²² Skose. ²³ Kuling. ²⁴ Kornblomst. ²⁵ Byld. ²⁶ En Art Vadefugl. ²⁷ Den bratte Side af en Bakke. ²⁸ Hue. ²⁹ Vandhul fyldt med Dynd uden fast Bund. ³⁰ Sammenføjning af Stavre og Bund i et Trækar. ³¹ Nøgle. ³² Form, Skikkelse. ³³ Særlig Vanskelighed. ³⁴ Sandrevle. ³⁵ Et Insekt. ³⁶ Lille Blegn. ³⁷ Trækølle. ³⁸ Lille Lomme. ³⁹ Kartoffel. ⁴⁰ Skive udskåren af Enden på noget. ⁴¹ Mave. ⁴² Tarm. ⁴³ Undervogn. ⁴⁴ Stænge. ⁴⁵ En mager gammel Ko. ⁴⁶ Bagdelen af en Fugl, en lille mager Ko. ⁴⁷ Trækam i Loen til at rede Tag på. ⁴⁸ Langstrakt Sandvold. ⁴⁹ Kålraabi. ⁵⁰ Dyng. ⁵¹ Risbøg. ⁵² Fuglenes Luftrør. ⁵³ Delene i Havrens Aks.

er Oles Kristen; Mèt **Kræn** er Mette Kristensdatter, men **Lise** Jens er Lises Jens; **Jep** Jørèn er Jeps Jørgen, **Højli** Jèns er Hejles Jens osv. Derfor betyder **Nijls Kræn** i Fortællingen S. 65—71 Kristen Nielsen, hvad der tydelig fremgår af Fortællingen, og Navnet må altså udtales med Tonen på Nijls.

Pronominer.

De personlige Pronominer (Stedord) er:

Nominativ Ent. a, do, haj, hon, døj, de.

Afhængig — mè, dè, ham, her, èn, de el. e.

Nominativ Flt. vi, i, di.

Afhængig — às, jær, dèm.

Ejestedord.

Hankøn mej (mi), dej (di), sej (si), vòr (vò), jær (jæ),
djær (djæ).

Hunkøn min, din, sin, vòr (vò), jær (jæ), djær (djæ).

Intetkøn met, det, set, vòt, jæt, djæt.

Flertal min, din, sin, vòr, vòs, jær, jæ, jæs, djær,
djæ, djæs.

ORDLISTE.

- Abensere (abensjir), avancere, slide, arbejde, fægte 66, 22.
Ad (è), købe ad en 147, 16; få noget ad en 148, 25; gå ad med noget 124, 15; køre ad By 86, 19 (køre af By 130, 8); komme ad noget 204, 28.
Af (å), fortælle af 124, 28; sige af 132, 15; afstå, istå 11, 94.
Afbrænding, Bærme 31, 62.
Afgjort (åjor), færdig med Arbejde, udmattet 78, 56.
Afsteden; føst åsteèn, allerførst 5, 7, 101, 14; = afsted 162, 24.
Afuld, Favfuld 161, 6.
Age, køre, og, agede 226, 42; agende (agi), Kørsel 219, 35.
Almindelig, virkelig, ligefrem 54, 234.
Anden; nan, den anden 72, 20.
Aved (av), bagvendt 146, 40; dè av èj, den aved Ende 147, 9.
Avre, rave, vakle 149, 47.
Avtest, bagest 163, 19.
- Balsompirom, Salve, 158, 15.
Bedatte, bestemme Tiden for noget 116, 12.
Bedrifter, betyder også Besværligheder 38, 19.
Bekendtinger, Bekendte 51, 176, 71, 112.
Benneke, trække Skindet af (bennek, Skind) 220, 13.
Besinde, betænke sig, forandre Beslutning 80, 84.
Beskeden (beskin), Besked 93, 89.
Bid (bæ), få Bid på noget, opfatte det ret, 2, 28.
Billing (Tørvebilling), Småstykke 230, 16.
Bjæl, Brøl 160, 12.

- Blat, en blød Klat, der er falden ned (deraf blatte, falde ned) 1, 6.
- Blær, Pusling 2, 16.
- Borken, barket 72, 14.
- Boven, velhavende 80, 96, 221, 25.
- Brak (= Barak), ringe, faldefærdigt Hus 66, 26.
- Brev, Kort 181, 11.
- Brevløb, Postgang 216, 4.
- Brigader (brekedijr), Befalingsmand over en Brigade 20, 6.
- Brydsmål, Tvekamp 15, 6.
- Brynning (brøjing), Halmknippe 56, 12 (brynne, brøj, tærsk Kornet til Langhalm).
- Brystdug, Vest 51, 165.
- Buling, Bål 137, 12.
- Byde til, prøve på 50, 156.
- Byrding (børing), Byrde, hvad en Mand kan bære 78, 46.
- Bællendes Mørken, Bælgmørke 49, 138.
- Bøgel, løst opført Hus eller opstabet Læ, som af Græstørv 83, 45.
- Bøle, brøle 197, 21.
- Børneprikker (bönpreker), Børnekopper 22, 1.
- Både (bu), begge 105, 91, 133, 6, 197, 18.
- Båre, Hvileager med Græs eller Kløver 88, 58.
- D**
- Dask, Slag' 77, 35.
- Daskvorn, tilbøjelig til Driveri 217, 26. Jfr. Aasen: Daska.
- Davne, daane 35, 25.
- Debel, lille Vandløb 145, 21.
- Dejs, lang smal Gravhøj fra Oldtiden 184, 2.
- Demme, slå kraftigt 78, 48, 191, 98.
- Demtrug, Dejtrug 243, 288.
- Dige udtales dej, hvilket tyder på, at det ikke er en Ordform, der er nedarvet fra Oldtiden, men er indkommen gennem en Form, som lød: Digge, 154, 30, 164, 5.
- Dings, foragteligt Fruentimmer 202, 7.
- Dol (dål), køn, pæn, især om Børn 118, 48, 193, 141.
- Dolme (dålm), blunde let i halvvågen Tilstand 191, 111.
- Drikke til, drille 55, 243.
- Drut, rumlende Lyd 46, 66.

Drynte (drøntj), løbe treven og uvillig og tillige ytre sin
Uvilje ved uarticulerede Lyd 67, 44.

Dumre, dundre 77, 26.

Dy sig hedder døg se 72, 16.

Død i Eder: døkrun 6, 41; døkræn 89, 13; depin 47, 88.

Dørspænd, en Børnesygdom (engelsk Syge), opstået ved
at Moderen har gået gennem en Dør, hvor et Barn kort
i Forvejen har spændt Armene ud 3, 39.

Eben, pyntelig i Klæder og Opførsel 72, 10.

Ende, holde i Enden af noget, knibe, spare 186, 14; få en
Ende af noget, få Nys om noget 208, 13.

Endeligen udtales ælengèn 43, 17.

Endes, få Ende på, Æntjest er Fortid = endtes 149, 43.

Ene hedder jønner 48, 106.

Fabel, Garnering, Læg 96, 7.

Fald, Afdeling af en Mark, et Skifte 26, 26.

Fanden, gøre Fanden af sig, gå igen 205, 64.

Fesentere, visitere 29, 13.

Fid (fij), Upålidelighed, upålidelig Snak eller Gærning 158, 6.

Fidstol (fistul), Træstol med flettet Halmsæde 110, 50.

File, fjæle, skjule 87, 35, 110, 17, 185, 13.

Fim, pyntet i Klæder, men dog for simpelt efter Skik og
Brug 232, 64.

Fimre, fare omkring 1, 9.

Finsling (fejsleng), et afflænget Stykke 89, 11.

Firke, tage små Skridt 252, 4.

Fiste, fare hurtig og let afsted 5, 16; kaste livligt 26, 24,
171, 10.

Fjaltet (fjåltje), pjaltet 41, 23.

Fjotting, en fjottet Person 252, 28.

Flaver, Klid 72, 12, 250, 3.

Flen (flæn), Tand på en Gaffel, Fork eller desl. 128, 52, 136, 8.

Fline (fløj), le 229, 10.

Flindsten (fløjstin), Flintesten 134, 19.

Flire, le spottende 34, 11, 54, 225.

Flogs (fløvs), for meget, for stort, overdådigt 109, 47.

Fløder (fløer), Fløde 77, 40.

- Forberget, som har udtømt sine Kræfter, medtaget 109, 38, 218, 47.
- Fordemvende (beslægtet med oldn. dimmr), mørk, 168, 17.
- Forholdt, betaget 43, 18.
- Forhænde (fårhøj), for Hænde 163, 21.
- Forkyst (fåtjyvst), forskrækket 21, 24.
- Forlange, bede om 60, 3, 81, 12, 218, 31.
- Forprukken, forprikket 129, 63.
- Forsnabensere, forsludre 45, 56.
- Fortensere, fartensere, være på Farten 160, 3.
- Fortrudt (fåtrøt), fortrydelig, vred 69, 71.
- Fram, i Køkken eller Bryggers 41, 39.
- Frisk, rask 23, 23, 183, 9.
- Fumpe, humpe 138, 7.
- Fuste, fare afsted 7, 11, 223, 24. En Fuster 7, 8 (Fust betyder en lille Overhaling, en lille Regnbyge).
- Fut (Knufut), Pust, Stænk, Snestænk 235, 120.
- Fylde igen, fylde til 216, 64.
- Fyr, gå for en Fyr, ile 217, 14.
- Fødre (føer), flytte Fødderne, skynde sig 232, 48.
- Føvte, stanse i Talen, fordi man ikke kan finde Ord, tage Fejl 253, 22.
- Garnkølle (gântjøl), et Stykke Træ, man brugte til at banke Hørgarn med, naar det blev gjort istand til at væves 93, 79.
- Gelik (gilik) straks 160, 7.
- Gesvindt (jisveñtj), hurtig 38, 11, 181, 13.
- Gelpe (jèlp), skvulpe 20, 59.
- Gelstre (jèlstèr), bjæffe (også om Børn, der vedholdende forlanger noget) 226, 46.
- Gisp (jæsp) 149, 43.
- Glug (gløg), Lyshul 154, 26.
- Gnadret (gnaere), gnaven 218, 35.
- Gnave i Impf. gnov 75, 4, 102, 34.
- Grasat (gråsdøt), ride i Grasat, ride som man er gal 68, 61.
- Grave i Impf. grov 83, 44, 172, 1; begrov 169, 5.
- Grikke (grek), gå i dybe Tanker nærved Fortvivelse, gruble 70, 92, 193, 136.

Gruncker, gamle henlagte Penge, hemmelige Gæmmer og Pakker med deres Indhold 80, 83.
 Grøbing, Renden bag Kreaturerne i Stalden 128, 41.
 Grytting (grøteng), Korn, der er knust til Kreaturføde (sml. oldn. grotta, Kværn) 31, 60.
 Grøt — græt, gnaven, vanskelig 116, 4.
 Gråbun, Bynke 154, 26; sml. jyske Saml. IV. 239.
 Gumse, gumle 90, 23.
 Gunge, Hængedynd 211, 64.
 Gørlig (jørli), tydelig 131, 34, 195, 13.
 Gørnnål (jønnd), (gørn, tykt Uldgarn) Stoppenål 3, 42.

Hakken siges om Huden på Hænder og Fødder, når den er sprækket af Kulde og Fugtighed 100, 79.
 Hambræt, Knæhase 9, 47.
 Hardet (hår), hærdet 135, 8.
 Hanse, fornem Standsperson 68, 52.
 Hefle (hæfæl), slæbe afsted 1, 6.
 Hegletand, Pig i en Hørhegle 37, 6.
 Heja, lystigt Gilde 73, 35.
 Helsne (hjælsen), hilse 41, 36.
 Hen apå, hen på Dagen 186, 6, 197, 25.
 Herberg, Karlekammer 50, 143, 143, 19.
 Hibert, Slag 128, 47.
 Hippe, flytte lidt af Stedet 203, 12.
 Hjadre (hjaer), sladre (vistnok opr. hjalre, sml. oldn. hjaldr) 50, 141; hjee-hjaer, Slidder-Sladder 156, 22.
 Hjappe, gøre noget i uordenlig Hast 35, 13, 161, 17.
 Hjask, Slud 217, 24; Pjalt 96, 109; hjaske, jaske 25, 3.
 Hjemmen, Hjem 70, 104, 119, 54.
 Hu (huv), Hurra 232, 68.
 Hugge, tømre 40, 4.
 Humpre, humpe 57, 27.
 Hurre, hvirvle 161, 13.
 Hvant (ɔ: hvadant), hvordan 3, 38 og ofte.
 Hveje, skille Skallerne fra Kærnerne i Møllen 256, 10.
 Hvilt, udhvilet, (om Hesten, der længe har stået på Stald) 78, 52.
 Hvimmelhovedet (hvemælvòt), svimmel 35, 16.
 Hvilk, i alle 3 Køn: hveti, hveten, hvete.

- Hvilter (hvetjèr), hvilken Tid, når 120, 71.
 Hvirle, dreje 75, 19; Hvirlisten, Slibesten 231, 41.
 Hvirre, Hvirvelvind 235, 120.
 Hvæl, prægtig, velstående 15, 21; hvæle, meget, 44, 37, 45, 59,
 66, 19 = hvælegèn 137, 3.
 Hvæle, råbe højt 20, 54.
 Hylk (hølek), egenlig trekantet Hovedlin 5, 21.
 Hykke (høk), flytte sig lidt til Siden, sidde uden at rejse
 sig, billedlig om den, der kæmper sig frem i Armod 98, 37.
 Hyrde (hyr), passe 43, 26.
 Hytte, kaste bort 35, 14, 41, 23, 44, 37, 66, 18.
 Hænge i Part. præt. hongen 176, 20, 192, 115; hængskit,
 syg uden dog at være sengeliggende 60, 5.
 Høgård, sml. Kålgård, 16, 15.
 Hørme, stinke 182, 26.
 Høve, opkaste Dige 172, 9.
 Hånde (høj), true, også vinke, løfte med Hænderne, kaste over-
 ende 7, 13.
- I, jo (det ubetonede) 44, 44, 181, 19.
 Indentil (ente), indenfor 184, 25.
 Intet, om intet (om eñtj), ugyldig 111, 81.
- Jump, gyng 125, 37.
 Junte (jøntj) hoppe 137, 2.
- Kabelanter, Kavaller 86, 29.
 Kage, Brød i Almindelighed 161, 21.
 Kandedbænk, Bænk med Låg på til at sætte et og andet ned
 i; den stod som oftest ved den nederste Ende af Bordet
 227, 74.
 Kans, Held, Overmagt 55, 245.
 Kanter, nogenlunde livlig og vel tilpas efter en Sygdom,
 lidt i Bedring 1, 12.
 Kapperølleker, Kvindernes Hovedtøj, skære K. 71, 110.
 Karlet (kål), vred 128, 49.
 Kast, et lille lavt opkastet Skældige 172, 7.
 Kav, kejtet 7, 13.
 Kèding (tjeeng), Malekarm 44, 28.

- Kip (tjip), Pip, Sygdom hos Hønsene 92, 57.
 Kirkekam, det øverste af Kirketaget 132, 4.
 Kjaldsyle (tjòlsyjl), Brøndstolpe 139, 7.
 Kjanst (kvøntjanst), en Smule, her af Korn (se Molbechs Dial. Lex.: Kiendst) 84, 61.
 Klab, et Stykke Træ, der slås på en Bjælke eller Stang forat give den Styrke 37, 7.
 Klat, Ubetydelighed, falde i Klat, blive til intet 119, 66.
 Klunting (kløntjeng) Klump 132, 12.
 Klø, lade klø, ile 131, 35, 191, 104.
 Klør, ung Fyr 81, 12.
 Knaber, Herrer, fornemme Folk eller de, der ter sig som sådanne 214, 34.
 Knase af Armod 129, 5; Alderdommen knaser 230, 29.
 Knark Lars, af Knarkfugl, Engsnarre 80, 1.
 Kneg, Knæk 148, 28.
 Knerpe, spare 101, 6.
 Knort (knåt), Barn med Begrebet, at det er for lille til hvad der kræves af det 67, 35, 160, 1.
 Knokrèn 92, 56, knòkrèn 92, 69, Eder.
 Knufut se Fut.
 Knupsulten, skrupsulten 79, 44.
 Knurke, skænde 141, 20.
 Knæsling, en i Vækst for lidt udviklet og skrøbelig Person 124, 24, 134, 6.
 Knøk, Småhoste, også en lille Tue 94, 95.
 Knøv, net, pæn, køn 218, 44.
 Kompen, Kompan 44, 33.
 Konstant, enig 111, 69.
 Kop (kåp), det yderste af Næbet 14, 12.
 Korstold, Told med udskåret Kors 143, 32.
 Kove, Seng 253, 18.
 Krapere, krepere 214, 40.
 Kratte, kradse 114, 136.
 Kringeløjet er en hvid Ko med sorte Rande om Øjnene 141, 5.
 Krør, Kro 81, 11.
 Krum, streng 61, 22.
 Krumpen, stiv af Kulde, f. E. Hånden 66, 19.
 Krumstodder, den Stodder, der spiser Brødkrummer 236, 137.

Krykrygget (krøkrøge), krogrygget 199, 21.

Krystost, Valleost, Ost, som Vallen kan krystes af 75, 3.

Krytte (krøt), stritte imod, uvillig gøre Modstand 16, 21,
194, 154.

Kuradsig (korasi), modig 14, 7.

Kvæppe, småhoste forat få noget op, der sidder i Halsen
eller Vrangstruben 254, 10.

Kæbe (tjæb), Kind 117, 28, 125, 33.

Lade (lè) sig til el. lade til, lade som 126, 11, 186, 10.

Langstrændet (långstrèntj), langstrakt 175, 4.

Laplæddike, Taske af de Stykker, hvormed Skindbukser
er lappede. 84, 61.

Lav, mjæst è lav, oftest 6, 25; lave, forslå 43, 20.

Led, ked 81, 17, 177, 14.

Leje (lè 79, 67); leèr, Lejer, liggende Korn 27, 50.

Lige, Fornøjelse, Gavn 40, 6, 74, 4.

Letne (lætent, lettede), lette, løfte 35, 21.

Lille bruges også i Flertal 132, 8.

Lofuld, Kornet, der ligger paa Loen 35, 19.

Loni (?) 231, 43.

Loppe (láp), lukke op 44, 41, 109, 16.

Lovfuld, trængende, i Betryk 142, 5.

Lovmål, Løfte 111, 80.

Lune siges om Mudder, der flyver i Vejret 194, 158.

Lunte, dvaske, drive Tiden hen 79, 76.

Lurkat, Lurendrejer 50, 148.

Lyre, Røghul 240, 223.

Lyvende (lyvi) Løgn 69, 83.

Læ, låne ud 229, 7.

Læns hedder legs 181, 9.

Læsen (løsèn), gå til l., gå til Præsten til Konfirmation 155, 5;
løsènbøn, Konfirmanter 81, 4.

Lødelag (løelav), Samkvem 181, 20.

Lødet (lø), farvet 123, 8.

Lødden (løn); lådden 8, 33, 196, 3.

Løt, en, der står og ser dum ud og intet kan sige 241, 238.

Løtitåt, Per Tot 96, 2.

- Makke**, arbejde 45, 58, 247, 375.
Mandelig, fremvoksen, ikke fuldvoksen 66, 31, 101, 7.
Mandvolden, mandolm, om en gal Tyr 197, 27.
Maneserlig (manesijle), menagerlig 54, 229.
Med (me), Mål, Kjendemærke 72, 14.
Med, føjelig med 121, 96; nærgående med 173, 6; neden med 148, 24.
Mest (mjæst), oftest 68, 52, 171, 6.
Minde (mej), ældre Form for mindre 245, 334.
Minsanden (mensaj), 38, 9; mensål 52, 192, 54, 233; mensyl 196, 8; mentæl 17, 7.
Mitten, Smule 55, 243.
Mitting (mjeteng), et lille Væsen 2, 24.
Modskab (mvøskab), hvad der går En imod 112, 105.
Mon (mån), Forspring, Overmagt 71, 113, 158, 9.
Munde (muj), Munding, Åbning 129, 57.
Murp (mårp), sur, gnaven Kvindespersion 116, 5.
Murke (mork), være sur og gnaven, mukke (af Murk, en sur og gnaven Mandspersion) 120, 82.
Musene (musi jènèr), helt alene 252, 14.
Mæle (melde?), til Mælens, til Rend 79, 71.

Nellike (næleke, af næl, Negl), pille småt 190, 93.
Nybrætten, nysgærrig 94, 92.
Nys hedder nøgs 172, 14.
Nyster, pæn, smuk 145, 24.
Næn (nèj), Mod 135, 9, 183, 12.
Nøg, fattig, blottet for alt 151, 2.
Nøglebånds Ende, Enden på det hele 202, 4.
Nådelig (nøle), bekymret, længselsfuld 152, 12, 226, 52.
Nådsens (nåsens), usel, pjaltet i Klæder 97, 26.

Olger, en stor, stærk Mand 24, 36.
Om intet, ugyldig 111, 81.
Ond, vred 204, 45.

Pald, muret Forhøjning enten til Sæde eller til Kakkelovnen 130, 12; sml. jydsk Samlinger IV. 215.
Parti, bruges altid i Forbindelse med andre Ord, f. Ex. også Bløde og Parti 211, 64.

- Pas; å på èn pas, omtrent 152, 1.
 Perse, presse, perse afsted, skynde sig 51, 168, 183, 13.
 Pikke, lægge Stenbro 177, 6, 232, 56; slå småt 77, 26; gå småt: til Pikkens, til Trasken 90, 30.
 Pillik, dårlig Hest 40, 13, 117, 25, 217, 10.
 Pilragen, pjusket 15, 23.
 Piltre, løbe med små Trin, skynde sig uden at det bliver til stort; te peltjerens 69, 86.
 Pine (Ed) 8, 21.
 Pippe, kikke venlig, titte 85, 5.
 Pirre, drille 225, 41.
 Podehave (pvdhav), Planteskole eller Have med Træer 205, 58.
 Pog, Prygl, udannet Stykke Træ 47, 95.
 Postyr, Udstaffering 83, 47.
 Prose (prøs), styrte frem (om noget flydende) 108, 22, 147, 12.
 Pråge, stikke til 34, 9, 47, 95.
 Puls, enhver Tykning såvel i Vand som i Luft, her Sump 212, 84; pulse (pols), gå i Puls 218, 44.
 Pussel (pojsæl), Sump 212, 84, 218, 43. Da pusle også udtales pojsæl 123, 5, er det sandsynligt, at dette Ord opr. er pussel, ikke punsel, hvad man nærmest skulde tro. I et Dokument fra Hovbjerg Herred fra 1478 (Jydske Saml. VIII. 307) nævnes Grandsløff pussæl.
- Rafejs (?) 187, 35.
 Rage, Ovnrage 15, 27.
 Ralt (raltj), Pjalt 161, 9.
 Rande (røj), Høstænge 160, 12, 225, 33.
 Rede (ræ); på Rede, til Rede 25, 12.
 Reest, af r., så dårlig, at man ikke kan stå på Benene 213, 13.
 Rendefog, Snefog 7, 5, 161, 4.
 Reste (rèjst), mangle 108, 18.
 Ret; i Ret, i Rigtighed 200, 5.
 Ride, Præs. (Nutid) rir 126, 9; ri 24, 41, 26, 33, Impf. re 134, 17, ræ 194, 151 (af oldn. hrid), flyve frem, gøre en hurtig, voldsom Bevægelse.
 Ringstodder, den Stodder, der spiser Ring, Skorpe 236, 137.
 Rolde (røl), rage op 205, 48.
 Rotte i Flertal røtter 137, 3.

- Rude, Håndlin, Rynker paa Klæder, Puf 96, 7.
 Rue, give en snorkende Lyd, siges om en Gris, der bliver ved at grynte 47, 86. Impf. rut 67, 45.
 Rulling (Rovlong el. Røvleng), rundt Sigtebrød 162, 23.
 Rundt, runde Penge, Specier 120, 81.
 Runsle el. rusle (rojsæl), ransage 188, 45.
 Ry, et Slags Tøj 199, 22.
 Rylte (røltj), røre eller bevæge lidt 35, 20.
 Ryngel (røngæl), noget højt og faldefærdigt, om et gammelt Hus, hvad der er højt opstabet 67, 34, 131, 40
 Ræddelig (ræle), frygtelig 137, 14.
 Rædsel (ræsæl), Skræmsel 212, 88.
 Ræk, Slag 18, 26.
 Rådmand; Rådgiver 104, 59.
- Sanli, do sanli (?) 46, 73.
 Sejlende (sæjli), Sejlads 151, 79.
 Sejser, lille Saks 3, 43.
 Selv, de selvs (di sils), Herskabet 13, 34.
 Sempelfi, Husløg 158, 15.
 Sengenætter, Sengekammerat 19, 50.
 Side, komme til Side (te sij) med en, komme ud af det med en 116, 8.
 Siden (sin), efterat 86, 11.
 Sider (sij), mindre 133, 2.
 Signe udtales sæn 57, 41.
 Simme (sem), svømme 180, 11; Præs. semmer 240, 227; Impf. (Datid) sam 104, 65.
 Sigte (setje) (?) 230, 21.
 Singot (sejgåt), segne Gott 343, 273.
 Sjøv, Sjøv 37, 4.
 Skabt, en skabtens teng, ingen Verdens Ting 50, 146.
 Skalun, ivrig, hed i Hovedet 254, 18.
 Skam, gøre Skam på, nedsætte, dadle 217, 11.
 Skarris, Fanden, betyder andre Steder et magert Hoved, en lang opløben Bengel 148, 23.
 Skassile, le højt, 35, 27, 202, 46.
 Skelte (skæltj), skille fra, samle enkeltvis allevegne fra 57, 30.
 Skermensere, ræsonnere 56, 21, 92, 72.

- Ski, sku (Ed) 8, 30.
 Skib, Båd 52, 185. Denne Betydning også i nogle svenske Landskabsmål.
 Skitting, et Skarn, 145, 15.
 Skogerplads, det Sted, hvor Urhanen og Brushanen sætter sig i Parringstiden, naar den skogrer 16, 16.
 .Skojeset, set af onde Øjne og Skøjer, Taterne (se Jydske Saml. III. 94) 3, 40.
 Skolt, egenlig kogt, af skolde, koge (Mælk) 160, 6.
 Skoltre, traske af 27, 46.
 Skotte, lege 20, 60, 55, 241.
 Skovråb, et højt, stærkt Råb 191, 100.
 Skrald, stort Gilde, »Knald« 243, 293.
 Skrald (skrøl), forvirret 252, 17.
 Skravle, gå eller stå, så man er nærved at falde 57, 28, 64, 77.
 Skred, glat 101, 3.
 Skruppe sig, skynde sig 161, 14.
 Skræbe, skrige, skråle 254, 8.
 Skræfle, skrabe 179, 10; rive 201, 39.
 Skulpkoge, spølkoge, 211, 60.
 Skumpe, gå tungt og besværligt 91, 49, 93, 90.
 Skusi, Skup, Rusk 149, 43.
 Skyhår, de Hår, der rejser sig, når man bliver bange 203, 16.
 Skæbe, tude, 197, 21.
 Skæg, Hønserede, ophængt på en Væg 90, 19.
 Skønne på, mærke 56, 18, 71, 109.
 Skål (Ed) 33, 12.
 Sladderflaske (slaeflask), Brændevinsflaske i Form af et Timeglas 2, 30.
 Slagvol (slavæl), Slagstok paa Plejlen 77, 36.
 Slant, en lille Levning, 87, 37, 105, 79, 192, 121.
 Slanter (slåntjær), slunken 117, 19.
 Slege, sledske 158, 4.
 Slem, flov 2, 17, 68, 52; forhekset 157, 36.
 Slugen (slogen), slunken 214, 33; forslugen 159, 5.
 Slunt (sløntj), langsom Bevægelse 217, 23. Jfr. vikke.
 Slæbret, slimet 128, 41.
 Slæg (sleg), Rap (sleg er at stryge kælen på Kinden) 66, 23.

- Slæger, en langsom Person 1, 7.
Slæven (sløven), klog, sparpsindig, opvakt, snu 192, 127.
Sløre, om den Lyd, der frembringes ved at man trækker
Kærnestaven op og ned i Fløden eller lign., Meningen
er at Soden bliver flydende 240, 223.
Sløs, Sjuske 97, 13.
Sløtte, hulke, frembringe den Lyd som når Grød koger over
69, 79.
Slå op, årelade 12, 2.
Smadre (smaer), snadre 159, 6.
Smatte, Søle 194, 158.
Smålig (småle), mindelig 66, 20, 97, 24.
Snaver, Dranker 44, 41.
Snippe (sneb), stoppe for at noget ikke kommer videre,
bortskære Grene af Træer, irttesætte 21, 7.
Snurre, knurre 34, 17.
Snøg, pæn, smuk (mest spottende) 72, 6, 96, 7.
Snøgs, Snøvs, gå fra S., gaa fra Samlingen 160, 14.
Speltmand, Væver (spæltj, Spole), 242, 258.
Spjærre, sprætte, stå vidt og stivt ud 83, 54.
Springfyr, Springfyr, Græshoppe 8, 28.
Splind (splej), Splint, en lille Person 27, 41.
Splindvorn, spinkel 28, 60.
Springlam, meget halt 57, 34, 107, 3.
Stakkel, Tigger 187, 35.
Sputte, spytte 135, 7.
Stakken, kort 100, 78 = stakke 63, 58.
Standkorn, stående Korn, modsat Lejekorn 27, 50.
Stade (stø), Hestebås 225, 36.
Stavkar, Mælkekar 13, 24.
Ste (Ed) 30, 40, 32, 63.
Stente (stèntj), Stakit 64, 77.
Stenvase, en brolagt Vej 43, 19.
Stetten, Kirkegårds Port eller Låge 98, 40.
Stige (stij), springe 77, 33, 128, 48.
Stikke af, ende 222, 5.
Stikke sig ned, smutte ned i Jorden 146, 26, 185, 16.
Stind, stiv, ubøjelig 2, 27, 186, 15.
Stinde (stèj), dæmme 170, 5.

- Stodhest (ståhéjst), Hingst 187, 20.
 Stor, hovmodig 15, 18; storagtig, meget stor 221, 5.
 Storsindet, forfængelig, navnlig i Klædedragt, storagtig
 81, 21, 247, 374.
 Strit (stret), Stænk 70, 97.
 Strunne, rykke og slide, trække i noget eller stå imod med
 Anstrængelse 40, 12.
 Strunte, en gammelagtig Kvindespersion 116, 10.
 Strut, stiv, strunk 4, 61, 67, 49, 160, 10, 191, 108.
 Studsig, studs 69, 71.
 Stummevorn, stødende og stiv i Gangen, om gamle Folk
 217, 21.
 Stunt (støntj), lidt vred eller ærgerlig 16, 23, 197, 14.
 Stuthose, Strømper uden Bund 232, 48.
 Stæde (stæ), fæste 243, 290.
 Støde, en halv voksen Pige 135, 12, 188, 51.
 Støg, stiv, hård 121, 102, 248, 393.
 Støger, en stiv gammel Karl 64, 76.
 Støve, styrte 9, 54, 39, 32, 254, 28.
 Stå; lade stå, ile 45, 63, 46, 88.
 Stå efter, attrå 65, 7.
 Sukke, pusse på 206, 79.
 Svaje, leve godt 153, 9.
 Svingel, Bom 177, 7.
 Svink, Udflugt, Påskud 59, 70.
 Svik, Tap 202, 48.
 Svippe, slå hastig 77, 33.
 Svitte (svet), smutte 114, 133, 154, 27; Impf. svat 75, 20; Perf.
 Part. svat 136, 17.
 Svæfle (svefæl), svigte, drive Tiden hen 37, 5.
 Svær, stor 75, 16, 170, 2, 186, 6, 195, 5.
 Sykke (søkk), synke 72, 18; søkør 249, 414; sak 80, 88, 180, 10;
 soken 114, 133, 169, 13.
 Sæt (sèt), Fading 140, 30.
 Sætte hen, afsætte 116, 7.
 Søvnbrynde, Søvnpren(?) 190, 86.
 Såd (so), Balle, et højt Trækar med Ører til at bære Mælk
 og Vand på Stang 12, 15.
 Såder (søjer), malede Bygskaller 240, 217.

Såmari, Ed 104, 74.

Såmænd (såpmøj) 8, 23.

Såre hedder svøtens 14, 3, 56, 15, 94, 92.

Tage efter, skynde sig 11, 83, 26, 25.

Tie Pjer 68, 54.

Til; vesten til, vesten for 173, 1.

Tiende, køre Tiende (tej), køre i lynende Fart 87, 48.

To, et Par 7, 11, 12, 6, 13, 36.

To, Uld 246, 352.

To, et Udbrudsord, der bruges ved enhver Lejlighed 48, 104,
men sjelden er anvendt her i Bogen.

Toni (?) 231, 43.

Trable, have travlt 16, 8.

Tralleret, pjaltet 162, 36.

Trunke, et smalt, aflangt, mørkt Aflukke 190, 81.

Trykke, te trøkens, til Trykken, afsted 10, 69.

Træde til, siges om en Hund, der gør ivrigt 220, 16; træde
har i Impf. traj 99, 68, 170, 8.

Træde (træ), Trætte 46, 74.

Træring, en træds Person i god Betydning, Skælm 68, 59.

Tråd (trå), Spor 21, 15.

Tu er vel = to 157, 52.

Tugte (tøtj), slå rask, hugge småt, men kun når man gør
Fortræd 14, 9.

Tumper, halvtosset Person 90, 32, 95, 119.

Ty, betyde 144, 3.

Tyvende (tyvi), Tyveri 69, 83.

Tæste an, antaste 204, 28.

Vag, ringe, dårlig, syg 12, 8, 173, 3.

Vande (vaj), Våde 173, 5.

Vant med, van til 113, 110.

Vansagt, sagt forgæves 38, 13.

Vant (vântj), stærk urolig som af Smerte eller Attrå 145, 22.

Vare udtales vuvr 211, 70.

Vater, ethvert lille krybende Insekt 27, 43.

Ve, øm, længselsfuld 145, 22.

Vejvaris (væjvåris), vejfarende 137, 2, 185, 5.

Vennekær 192, 127.

Verden udtales varèn 134, 6; hvor her altså står vèrdèn, er det Skriftsprogform.

Verkpig, en gnaven Person (af verke, knurre, gnave) 38, 26.

Vildsmæk, vild Hest 107, 114.

Vindkløve (vejkløv), Nakke 43, 23, 128, 42.

Vikke (vek), vinke 254, 19; også om hvad der er løst foroven og bevæger sig; hvad der er løst forneden, hedder at slunte (sløntj).

Voldsk (vòlsk), voldsom 175, 8.

Vompraniser, Seler 68, 51.

Vorde (vu) 78, 58.

Vove hedder vuk 66, 23.

Vrade (vrø), parrelysten, om en So 173, 5.

Vrangel, kroget, meget bugtet 194, 169.

Vringel, hvad der står ravende til Siden paa Grund af, at det er dårlig lavet, lang opløben Person 194, 169.

Vrippe, vride sig af Uro eller Misfornøjelse 203, 13.

Væddemål hedder Væresmol 183, 9 (af væres, vædde).

Vædelse (vèæls), Mælk og Øl, i Modsætning til Ædelse (ææls), tør Mad 67, 37, 131, 42.

Værge, forhindre 23, 21.

Væring, en lille Bopæl 66, 26.

Øgjuv, Hestepude 195, 11.

STEDREGISTER.

Agersborg 166.
Alhambra 73.
Alstrup 51—54, 170, 175—76.
Asdal 216—19.
Assenbæk 166.

Biholm 180—82.
Bilidt Kro 17, 81—82, 221.
Birby 196—97.
Birkelse 71, 170; Mølle 40.
Blåtårn 104—06.
Bosted Hede 166.
Brandborg 14.
Bratskov 179, 187.
Brattingsborg 179.
Bredvad 220.
Broen 166.
Brønderslev 22, 172, 182, 185, 197,
199; Marked 167.
Bulhøj 205.
Burholt 172.
Bøgens Marked 43, 167.
Børglum By 127.
Børglumkloster 66—69, 70, 202—07.

Dāvrehøj 178.
Dronninglund 20—21.

Elling Sogn 51.

Filholm 14, 132, 142.
Fladstrand 218.
Fruevad 170.

Galgebakkehøj 182—84.
Gjøl 133, 141, 164.

Grønborg 171, 219—21.
Gudumlund 52.
Guldbjerg 132—33, 135—36, 168—69,
177.
Gåselunerne 207, 220.

Halager 179.
Hallund 184—85.
Halne 178—79.
Hammelse 43—44, 138, 167, 170,
171, 177—79, 212—16, 219, 220.
Himmelland 133. Himmelbo 50.
Hjarnestene 130, 176.
Hjærmslevgård 172, 200—02.
Hjærmslev Kirke 175—76.
Hjørring 176—77.
Horne 176.
Hunderslev Marked 61.
Hune 241.
Hvilshøj 18, 217.
Hvorup 136.

Ingstrup 166—67.

Jerslev 173.
Jetsmark 163, 188, 192.

Kjøliske 185.
Klitgård 134.
Klæstrup 173.
Kongevej, gamle 182.
Kornum 10.
Krogsgård 129, 216.
Kræmmerens Hul 171.
Kværnbæk 164.
Kysdal 167—68.

- Langholt 195.
 Lindholm 136.
 Loftbroen 201.
 Løgholt 51, 52, 212.
 Løkken 43, 70, 148, 168.
- M**anne 43, 132, 167, 168, 175, 178, 213.
 Marhøj 130.
 Mejlholm 17.
 Morsø 134.
 Myrtue 194.
 Mæle 158.
- N**ebstrup 9, 179, 182.
 Norge 70—71, 148, 162, 179.
 Nysted 167.
 Nørholm 134.
 Nåls 126.
- P**okkelhuset 189.
 Præstebæk 170.
- R**alifas 201.
 Rebsengene 169, 172.
 Redekrogen 222.
 Risager 11.
 Rismeden 167, 168.
 Ryå 166, 169—71, 177.
 Rysensgrav 186.
 Røgle 163.
 Rørbæk 166.
- S**altsøkrog 138, 171.
 Saltum 126, 175—76.
 Sandelsbjerg 135—36, 163, 186—94.
 Skjoldborg 135.
 Skrolleshede 127, 165.
 Snurren i Ålborg 150, 151.
 Snurrebryggen smstds. 151.
 Stave 15, 45—55, 132, 170, 171, 220, 221—28.
 Sten 80.
 Stensdal 173.
 Stenum 130, 165—66.
 Stubdrup 183.
- Stumperne 220.
 Sundby 17, 18, 136, 140, 216, 217.
 Svendsagre 226—27.
 Svingel 178, 216.
 Sælsten 134.
 Sønderholm 133, 134.
 Sønderland, sønden for Limfjorden 19.
- T**horshøj 178, 219.
 Thy 134; Thybo Kræmmer 45.
 Ting, gamle 182.
 Tise 23, 129, 132, 152, 164, 165, 166, 167, 168, 173—75, 204, 212—16, 224—25.
 Toftgård 171, 186—94.
 Toldhuset 178; der bor, Toldkonen 43.
 Tolstrup 166—67, 198.
 Tornby 130.
 Torpet 72.
 Troldkirke 134.
 Tromsø Kirke 152—55, 156.
 Trondhjem 151.
 Tømmerby 15, 165, 166.
- U**ggerby Bro 37.
 Ulvedybet 164.
 Ulveskov 40.
 Ulvetråden 219.
 Ulvholm 53.
- V**arrehøj 130, 177.
 Vedsted 163.
 Vejstrup 126.
 Vennebjerg 70, 162.
 Vetmose 164.
 Vibsig Bakker 135—36.
- Vildmosen 162, 168, 177, 186, 207, 226.
 Vilshøj 135.
 Vilsund 134—35.
 Voldkær 141, 163.
 Vollerup 126—27.
 Vorgård 207—12.
 Vrangbæk 43, 167.
 Vrejlev 65, 68.
 Vrensted 70, 84, 166.

Øland 164.
 Øndal (Ørmdal?) 83, 164.
 Øsberg Bakker 164—65, 221.
 Østergård 159, 167.
 Østermark 17.

Åby 40, 69, 133, 194.
 Åbybro 42.
 Ålborg 18, 81, 150—51, 202—03,
 212, 216, 217, 226; Ladegård 211.
 Åstrup 180.

PERSONREGISTER.

Fiks, Palle 198—99.
 Halling, Brigadér, til Dronninglund,
 død 1797, 20—22.
 Hamlet 178.
 Holger Danske 164—65.
 Jens, den sorte, maa være Jens Pedersen
 Brøndlund, Præst i Brønderslev 1679
 —1729, 199.
 Kjær, Frederik, til Børglumkloster, død
 1742, adlet med Navnet Kjærskjold.
 (Se om ham Chr. Bruun: Frederik
 Rostgårds Liv og Levnet) 202—07.
 Knud den hellige 166.
 Munk, Per, er ingen ringere end
 Rigens Admiral Peder Munk, død
 1623 (Om hans Forhold til Over-
 troen se Troels Lund Mogens Heinesen
 S. 210, min Kjøbenhavns Hist. og
 Beskr. III. 189), 212—16, 224.

Ravn, Oluf Hansen, Præst i Tolstrup,
 1771—89, 198.
 Skeel,, Ingeborg til Vørgård, død
 1604 (Se om hende V. S. Skeel:
 Optegnelser om Familien Skeel S.
 120—26 og Supplement dertil S.
 36—39), 207—12.
 Skeel, Karen, død 1623, (se om
 hende V. Skeels Optegnelser om
 Familien Skeel S. 112—13 og Sup-
 plement dertil S. 32—33) 212—16.
 Vrensted Degn (I Goldschmidts: Rejse
 i Vendsyssel 1865 findes S. 116 fig.
 Oplysninger om den oprørske Degn
 i Vrensted Dietz (1807—18), men
 han kan ikke menes med den her
 omtalte, det maa være en af hans
 Forgængere) 70.

SAGREGISTER.

Arvemærker 3.
 Bjergmand 75—80.
 Brandforsikring 12.
 Brydning 15—17.
 Bryllupsgilde 3—6.

Brændevinsbrænding 28—33.
 Bytyr 197—98.
 Børn, nyfødte, Ceremonier 2—3.
 Børnekopper 22—24.
 Cyprianus 60, 198.

- Drager 135—36, 169.
 Drømme 144—46.
 Dværge 3, 124, 129—31, 175.
 Dørspænd 3.
 Døtrin, farlige 3.
- Engle, forskudte 123—26.
- Fanden 88, 90, 153, 180—82, 199,
 203, 218—19.
 Fastelavn 7—11.
 Finlapper 147—51.
 Fyrtønde 38.
- Gengangere se Maning.
- Gris, forhekset 228.
 Gæs til Præsten 85.
 Gårdboer 123—24, 126—29, 224—26.
- Hanekamp 15.
 Hareleje 3. Hareskår 3.
 Havfruer 125.
 Hatteslag 51, 165.
 Havmænd 108—09, 115, 124—25.
 Hekse 101—07, 152—64, 212—16.
 Hekseri 60—64.
 Helt, Fisk 170—71.
 Hest, hovedløs 168, omskabt Menneske
 212—13.
 Hoveri 24—28.
 Hugorme 222—23. Fedt til Hekseri
 196—97.
 Høje 124.
 Høstdage til Præsten 36—37.
 Håndkværn 86.
- Ild under døende Hekse 154.
 Indfæstning 66—67.
- Jordemoder 1—3.
 Jærn i Svøb 3.
- Kaffe 3.
 Kalvehale 6, 42.
 Kat, rød 60, rides af Hekse 154.
 Heks i Katteskiikelse 158.
- Kilde, hellig 173—74.
 Kirkegårdsmuld 63.
 Kirkeklokker 176, 224—25.
 Kirkelam 174—75.
 Klædedragt, gammeldags 7, 51.
 Kniv, der stryges 3.
 Konegilde 1—4.
 Kugle, forhekset 220.
 Kursmed 6.
 Kvægsyge 175.
 Købstedklædte ringeagtes 34, 36, 55—59.
 Kæmper 134—35.
- Legstue 6.
 Lerkanoner 116.
 Lindorme 136—37.
 Linhat 227.
 Lægedomsurter 222—23.
 Løgtmænd 137—38.
 Lås 16, dirkefri 223.
- Malkning ved Hekseri 147.
 Maning 171, 173, 198, 199—212.
 Mare 141, 142—44.
 Marild 138—40.
 Maskerade 8.
 Mesterhug 179.
 Mus, Mare 143; Menneskeånden 145
 —46.
- Natravn 136.
 Nordmænd 148—49, 151—52, 179,
 208—09.
 Nyårsaften 33—34.
- Oddere 47.
- Penge opkastes af Fanden 203.
 Per Løts Høns 37, 241.
 Præst som Landmand 35—37.
- Rebning 172, sml. Jydske Saml. IV, 229.
 Ringriden 7—11.
 Rotter og Mus 137.
 Rummelpotte 45.
 Røvere 184—94.

Session 71.
 Signen 57—59.
 Skojere, Tater 3.
 Skole, sorte 198—99.
 Skotsk Dans 52.
 Skovtyveri 20—22.
 Skræddere 42.
 Skrædderkløe 5.
 Slagterdans 6.
 So som ond Ånd 173, 182, 198.
 Spottere 195—96.
 Sprøjter 12—14.
 Stenvase 178.
 Studehandel 15.
 Stylter 37—38.
 Styrke 17, 21.
 Svalen 121—22.

Svenskekrig 227.
 Sybilles Spådom 164—65.
 Søvnbrynde 190—91.

Tak for Mad 4.
 Tavlspil 45.
 Toldvæsen 18—33.
 Træhest 65.
 Tyvefinger 191—92.

Ufødt 211.
 Ulve 162—64, 219—21.

Varulve 140—42.
 Vind ved Trolddom 147—48.
 Voksbarms Døb 214—15.

RETTELSER.

- S. 3 L. 35 er glemt I efter ka
- 5 - 14 òltj læs òltj
- 6 - 38 kalhòl. S. 42, 48 stár kathòl
- 11 - 94 slæbeñtj l. slæbèñtj
- 16 - 12 á l. ápå
- 20 - 55 e fengèr l. i fengèr
- 21 - 22 à l. á
- 29 - 16 dèj l. ham
- 30 - 40 stustòvdør l. stustòvdøn
- 31 - 53 á l. ápå
- 34 - 21 ej èn l. ejèn
- 37 - 7 i i klabèn, det ene i går ud
- 43 - 21 vòs l. vòs
- 47 - 101 èj l. ej
- 49 - 122 hja l. haj
- 57 - 25 jet l. jit
- 85 - 84 i løsenbòn l. e løsenbòn
- 86 - 20 ho l. hon
- 90 - 24 de l. dè
- 107 - 117 skòve l. skovi
- 117 - 29 dèj l. hær
- 137 - 14 skòte er et Skriftsprogsord i den Betydning
- 146 - 41 jèntng l. jènteng
- 152 - 9 djærilp áj l. djær ilpáj
- 161 - 4 rèjfbng l. rèjfbg
- 164 - 14 blujer l. dálmer?
- 180 - 13 Dèj l. Haj
- 180 - 2 siden hæ l. sin de hæ
- 181 - 13 gisveñtj l. jisveñtj
- 211 - 66 i l. e
- 234 - 92 trej l. trei
- 250 - 9 skøn l. skòn
-

U.C. BERKELEY LIBRARIES

15

C003255685

14 DAY USE

RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED

LOAN DEPT.

This book is due on the last date stamped below, or on the date to which renewed.

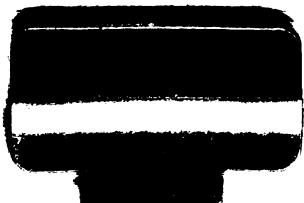
Renewed books are subject to immediate recall.

30Apr'64DC	
REC'D LD	
MAY 1 '64 - 6 PM	
~~AUG 24 1967 3 6~~	
SEP 27 '67 - 11 AM	
AUTO DUE OCT 30 1991	

7
7
LARY

LD 21A-40m-11,'63
(E1602a10)476B

University of California
General Library
Berkeley

727

Den 1880 afdøde Skolelærer O. L. Grønborg efterlod sig en Samling Sagn, Æventyr og Skildringer af Folkelivet, som han havde optegnet på det vendelboske Folkemål, som det tales i Egnen 3 Mil sønden for Hjørring, nærmest i Tise Sogn i Børglum Herred og i Vester-Brønderslev Sogn i samme Herred, hvor han bode i mange År. Det var hans Øjemed at vise det jydsk Folkemåls Brugelighed til skriftlig Fremstilling, og nærværende Samling er Udbyttet af mange Års Arbejde, i det han ved stadige Omskrivninger stræbte efter at meddele Udtalen så tydeligt som muligt. I dette Øjemed udarbejdede han selv et System af Tegn for forskellige Lyd, hvilke her er ombyttede med andre, der almindelig bruges ved lignende Gengivelser. Lydsystemet er imidlertid ikke fuldt udført, navnlig med Hensyn til Selvlydenes Betoning, i den det »stansende« Tonehold har han for det meste betegnet (det gengives her ved en Streg under Selvlyden), undertiden også det »stansende«, hvilket her ikke er gengivet, da det ikke er gennemført af Forfatteren. Ligesom der er 3 ø-Lyd i Vendelbomålet, ø ò og ö, er der de 3 e-Lyd, e é og æ, og 3 o-Lyd, o ò og å; den anden i Rækken er Mellemlyd mellem de 2 andre. Da Udgiveren ikke selv er hjemme i Vendelbomålets Enkeltheder, har han fundet Vejledere i Hr. Højskolelærer Svegård og Forfatterens Datter Frøken Jonanne Grønborg, og håber derfor at kunne fremstille en nogenlunde tilfredsstillende Udgave.